# Ioan Groşan

## *POVESTIRI ALESE*

Nota autorului.

Ediţia de faţă, definitivă, cuprinde, la generoasa iniţiativă a editurii Allfa, sumarul primelor mele două volume de proză, Caravana cinematografică (Editura Cartea Românească, 1985) şi Trenul de noapte (Editura Cartea Românească, 1989). Confruntând manuscrisele cu textele tipărite, am constatat cu surprindere cât de puţin, totuşi, am fost nevoit să scot din variantele originale, în urma confruntării cu diverşi cerberi din Consiliul Culturii şi Educaţiei Socialiste. A funcţionat şi în ceea ce mă priveşte, cu siguranţă, ceea ce se numeşte „autocen-zura”. Instinctiv, în aşteptarea „negocierilor” cu redactorul de carte şi-apoi cu funcţionarii din C. C. E. S., ştiam „ce merge şi ce nu”, astfel încât ochiul vigilent al cenzurii să rămână cât mai somnolent. Semnalez, pentru un posibil istoric literar, locurile unde am cedat. În Spovedania, chiar în paragraful al doilea, n-am avut voie să spun că unul din personaje, părintele Dima, fusese preot unit, greco-catolic, şi obligat să treacă, cu întreaga sa parohie, la ortodoxism. Tot în această povestire mi s-a tăiat – nici acum nu-mi dau seama de ce – un pasaj în care, din perspectiva personajului principal, tânărul preot Emilian, încercam o scurtă interpretare a rugăciunii „Tatăl nostru”. În fine, în Adolescent mi s-a scos descripţia trupului gol al unei june profesoare de matematică, văzut cu ochii unui copil. Cenzorii noştri nu erau numai atei ori, cum se zice astăzi, „liber-cugetători”, mai erau şi pudici… Am făcut cuvenitele rectificări în text.

Mărturisesc că am şovăit dacă să introduc sau nu în sumarul ediţiei prezente povestirea O. Z. N.-ul, pe care am considerat-o şi încă o mai consider cea mai slabă din producţiunile mele epice. Dacă ea apare totuşi aici, este pentru că marchează singurul meu compromis mai serios cu Cenzura (şi semnalez acest fapt pentru acelaşi posibil istoric literar

viitor). Lucrurile au stat în felul următor: în primăvara anului 1989 am predat Editurii Cartea Românească dactilograma volumului Trenul de noapte, fără O. Z. N-ul. Pe-atunci povestirea nici nu exista. Cartea a trecut cu bine de editură şi-a ajuns pe masa cenzorilor C. C. E. S. Trecut-au săptămâni, trecut-au luni. Nu se întâmpla nimic. Îngrijorat, am solicitat o audienţă tovarăşului Dulea. (Scriitorii mai vârstnici poate îşi mai aduc aminte de el; cei mai tineri e bine că nu l-au cunoscut niciodată). Tovarăşul Dulea -care semăna izbitor şi fără nici un rost cu Panait Istrati – era un fel de mână dreaptă în cultură a Elenei Ceauşescu. După multe aşteptări, am fost primit. Discuţia, în mare, a decurs astfel: că da, el, Dulea, a citit volumul, că i s-a părut un volum bun, ba chiar pe alocuri foarte bun, dovadă că a făcut ceva ce nu prea obişnuia să facă, l-a dus acasă să-l citească şi soţia (sau fiica? Nu mai ţin minte), dar că totuşi, se ridică nişte probleme… Niciodată, în cenzura comunistă, nu exista „cineva”, o persoană, o fiinţă în carne şi oase care să ridice probleme, obiecţii, ele, problemele, obiecţiile „se” ridicau singure, impersonale, cu o forţă de nezdruncinat. „Ce probleme?” am ciulit eu urechile. „Vedeţi dumneavoastră – a spus cu amabilitate tovarăşul Dulea -povestirile Trenul de noapte şi Adolescent care sunt foarte frumoase şi nu ridică probleme, au împreună circa 80 de pagini. În schimb, Spovedania are, singură, 120”. Am rămas ca la dentist (una din puţinele mele spaime fizice chiar asta este: în faţa dentistului). „Şi care-i problema?” am îngăimat. Păi chiar asta este – a continuat, cu fineţe, tovarăşul Dulea – că accentul cărţii cade pe Spovedania, care orice aţi spune, are un subiect foarte aşa… Mai delicat, cu un preot, cu biserica ortodoxă… Înţelegeţi dumneavoastră. Ca să fim acoperiţi amândoi, şi dumneavoastră şi eu, ar mai trebui să scrieţi 30-40 de pagini care să contrabalanseze Spovedania, să echilibreze volumul„. Şi, pe loc, mi-a sugerat că există teme epice atât de generoase, atât de actuale, încât e păcat că noi, scriitorii tineri, atât de talentaţi, nu ne apropiem de ele, lăsându-le mereu pe seama unor „inşi ca Săraru şi Lăncrănjan” (chiar aşa a zis!). Ce-aş spune eu de pildă dacă el m-ar sfătui să atac tema atât de frumoasă a noii revoluţii agrare.

Ce să fi zis? N-am zis nimic. „Mai gândiţi-vă”, a surâs tovarăşul Dulea, s-a ridicat şi mi-a întins mâna. Am ieşit perplex

şi din furia pe propria-mi perplexitate, am scris într-o zi şi o noapte O. Z. N.-ul. N-o fi ea, povestirea, tocmai cu „noua revoluţie agrară”, dar se petrece pe tarlale, prin păduri, la ţară, oricum. Aşa a putut apărea Spovedania.

Mai nou, aflu că O. Z. N.-ul a fost tradusă în Franţa şi Polonia. Al dracului tov. Dulea, a fost bun şi el la ceva…!

Intre textualitate şi intertextualităţi, Ioan Grosan aparţine noului val de prozatori pentru care literatura nu se poate face decât reflectând asupra ei, punând o în chestiune în chiar clipa scrierii.

Monica Lovinescu, în Est-etice/Unde scurte IV, Ed. Humanitas, 1995

Ioan Grosan a vrut să arate că tema nu contează în literatură, compunând o întreagă literatură a temei: tema contează exclusiv ca temă a literaturii. Nu mă joc cu vorbele.

Nicolae Manolescu, în România literară, 8 august 1985

Prin capacitatea excepţională de a sugera sensuri înalte în cele mai neînsemnate amănunte, prin vocaţia, tot mai rară azi, de a despica platitudinea în patru pentru a scoate la iveală drame mocnite şi, desigur, prin maturitatea stilului, care e al unui autor îndelung exersat, Ioan Grosan a arătat, încă de la debut, o vocaţie indiscutabilă de prozator.

Radu G. Teposu, în Istoria tragică & grotescă a întunecatului deceniu literar nouă, Ed. Eminescu, 1993.

O DIMINEAŢA MINUNATĂ PENTRU PROZĂ SCURTĂ.

Proză scurtă… Pricep eu…„ zise directorul Gostatului, lă-”¦* sându-se lenevos pe bancheta trăsurii. „Vă puteam duce la iepuri, da' sigur, ce să scoateţi… pe când la fazani e altă chestie, e ceva mai…” şi căută o clipă cuvântul, dar renunţă şi-l înlocui cu o pocnitură de degete. Caii ciuliră urechile. „Trei pagini -zise tânărul redactor – trei pagini şi jumătate, nu mai mult. N-avem spaţiu. Şi-apoi cred că la fazani e mai spectaculos. N-am văzut niciodată o vânătoare de fazani”. „E foarte frumos”, zise cu gravitate Marţ, vizitiul. „Phasiacus colchicus, o splendoare. Păcat că n-aţi venit mai în iarnă, la mistreţi. Aveaţi ce vedea. Când l-am atins pe ăla mare… Hă! Un roman întreg”, oftă directorul. „Da, sigur, sigur”, răspunse visător tânărul şi Marţ, care se răsucise pe capră să-i spună ceva, se întoarse respectuos în poziţia dinainte şi fixă cu privirea şoldurile sănătoase ale cailor, încercând să vadă şi el năvala aceea

grozavă a mistreţilor răniţi, aşa cum poate şi-o închipuia redactorul.

În umezeala dimineţii, drumul prin pădure era moale, caii înaintau într-un trap mărunt, înăbuşit. „Astă-vară au mai fost doi -îşi aminti directorul – ziceau că sunt de la revistă şi că fac nu ştiu ce reportaj. I-am dus la raţe, da' n-am împuşcat decât una şi n-au mai făcut nimic”. „Nu, nu, protestă tânărul redactor, eu nu mă ocup de reportaje, eu scriu”. „Aaaa, se dumiri directorul, păi atunci să fim atenţi, la fazani nu e uşor”. „Dacă s-ar putea măcar unul…” zise tânărul redactor şi-un moment avu imaginea zborului razant al păsării printre mestecenii albi, auzi aievea bubuitura prelungă a puştii directorului, zgomotul crengilor rupându-se în căderea bolovănoasă a fazanului, ba chiar de undeva îi răsări în minte fraza de încheiere: „Dimineaţa era pe sfârşite; jos, lângă picioarele câinelui (ce câine? N-aveau câine: va trebui să şteargă asta) cu ochii sticloşi, cu gâtul răsucit şi stropit de sânge, fazanul zvâcnea încă…” „Gata, spuse încetişor directorul, aici lăsăm caii şi mergem pe jos. Ne apropiem”. Marţ sări de pe capră, legă caii, scoase păturile din trăsură şi-o luă repede înainte. „Ce facem acum?” întrebă tânărul redactor. „Avem un loc de pândă mai încolo, la o adăpătoare de-a lor unde le pune iarna de mâncare pădurarul. Marţ a fost ieri pe aici şi-a văzut două perechi”. Dintr-un buzunar, redactorul scoase un carneţel albastru şi notă ceva. „Ca să avem mai mult noroc, zise directorul trăgând cu coada ochiului spre carneţel, trebuie să fie o dimineaţă senină ca astăzi. Pe ceaţă nu poţi face mare lucru”. Apoi, văzând că tânărul continuă să scrie, urmă: „Fazanul este o pasăre foarte şmecheră. Vânarea lui e o luptă, o adevărată luptă în care se înfruntă priceperea omului cu…” Tânărul închise carneţelul cu un pocnet şi zise mulţumit: „Sunt gata!” Directorul încarcă puşca, săltă un rucsac în spinare şi apucă pe-o cărăruie în pantă.

Un timp merseră fără vorbă: directorul – sprinten, orgolios, distanţându-se uşor, tânărul redactor – preocupat, alegând cu grijă locurile unde punea piciorul. „Vedeţi dumneavoastră – îi spuse directorul când ajunseră sus, într-un loc mai deschis -noi care trăim mereu în mijlocul naturii nu mai observăm toate lucrurile de-aici aşa cum faceţi dumneavoastră. La noi copacul e copac, piţigoiul piţigoi”. „înţeleg, înţeleg. Dumneavoastră nu vă puteţi distanţa”. „Păi?!

— Făcu directorul supărat că n-are şi el această misterioasă însuşire. Sincer să fiu, am scris şi eu. Tot aşa cum spuneţi dumneavoastră, proză scurtă, trei-patru pagini, după câte-o vânătoare. Da' nu mai pot, dom'le! N-am talent. N-am distanţă.” Tânărul îl privi deodată cu multă simpatie; simţi nevoia să facă şi el o mărturisire: „Nici nouă nu ni-e uşor… Noi care suntem înzestraţi… Avem datoria cu atât mai mult… Piţigoiul… Bineînţeles că eu nu văd în piţigoi un simplu piţigoi, ci văd Pasărea, înţelegeţi?” „E clar.” „Adică… Nu ştiu cum să vă spun… În general e greu, ştiţi şi dumneavoastră, fără o experienţă…” „Lasă, dom'le, că e imposibil să nu pice vreunul!” zise cu hotărâre directorul şi sudui scurt neamul fazanilor. „Ar fi excelent, în trei pagini, trei pagini jumătate, aş prinde totul”. „Fiţi fără grijă! Dimineaţa roiesc pe-aici, e singurul pârâu din pădure.”

Se opriră brusc: culcat după o grămadă de crengi, Marţ le făcea semne disperate cu mâna. „Ce-i?” şopti directorul când ajunseră lângă el. „Nimic, dar orişicât… Veneaţi cam tare, se auzea.” „A fost ceva?” „încă nu”. „Eu stau la mijloc, trebuie să am vedere bună”, zise directorul şi se trânti în poziţie de tragere. Redactorul se puse în stânga, Marţ îi acoperi cu crengi, apoi se ascunse şi el.

Locul era destul de înalt, un fel de colină de unde se putea privi în jos, spre adăpătoare. Pe marginea pârâului, pădurea se desfăcea în două, lăsând în lumină o poiană îngustă şi netedă, mustind de apă. Trecu o vreme în care nu se întâmplă nimic. Era încă foarte devreme. Pădurea abia începea să se dezmorţească, ici-colo trosnea o ramură, foşnea o coroană. Pe pietrele pârâului, într-un echilibru precar, nişte codobature. Cu ochii mereu aţintiţi înainte, directorul cotrobăi în rucsac şi scoase două sandviciuri. Mâncară în linişte, grijulii. „Trebuie să apară. Nu mai e mult.” Redactorul deschise încet carneţelul şi fixă pixul lui cu patru culori la roşu. Dar nu apăru nimic. Stătură aşa cam un ceas. „Staţi să vă spun una – şopti directorul. Vine într-o zi la noi un contabil nou, tinerel. Băiete, zic, îţi place vânătoarea? Mie? Zice. Vânez de cinci ani. Bun, zic, hai la iepuri. Şi-l iau şi-l duc în spatele cabanei, aşa, la vreo sută de metri. Stai aici, zic, eu mă duc să trimit doi tractorişti să bată capătul celălalt de ogor, să mâne iepurii încoace. Îl iau pe Marţ deoparte, prindem pisica bucătăresei, o legăm c-o blană de iepure şi eu fug înapoi lângă

băiat. Marţ ne înconjoară şi lasă pisica mai încolo. Ea, ca toate pisicile, o ia spre casă, drept spre noi. Ăsta, cum o vede, buuum, buuuuum! Înnebunită, cu blană cu tot, pisica sare într-un copac şi nu se opreşte până în vârf. Atunci vânătorul meu se întoarce şi face: Dumneavoastră aţi mai văzut iepure în copac? Eu mă sui să-l prind!„ Directorul îşi subţie ochii şi se chirci de râs: „N-o să uit niciodată. Era în '68, imediat după...„ „Sss„ – făcu deodată Marţ şi le arătă ceva spre capătul pădurii. Directorul luă binoclul şi imediat scoase un şuierat de admiraţie, în primul moment, tânărul redactor nu zări nimic; apoi, uitându-se bine, desluşi o pată, o siluetă maronie pe fondul întunecat al lizierei, mişcându-se paralel cu pârâul. Câteva clipe, pâlcuri răzleţe de copaci le împiedicară privirile. Dar când păşi în luncă, spre pârâu, îl văzură cu toţii. Era un cerb. „Cervus elaphus!„ exclamă încet directorul. „Ce coarne...!„ şopti sugrumat Marţ. Cerbul înainta şovăitor, cu opriri dese, îşi înălţă capul, şi-l întorcea uşor într-o parte şi părea că ascultă. „Extraordinar! Cum dracu' nu l-am^tiut noi pe ăsta, măi Marţ?„ „Nu cred că-i de la noi. S-a rătăcit de undeva. Ce namilă, tov director, ce namilă!„ „Trageţi! „ zise tânărul redactor către director. „Poftim?„ „Trageţi! De ce nu trageţi?„ „Nu pot„. „Cum nu puteţi?„ „N-am permis de cerb!„ „Cum n-aveţi?„ „N-am, n-am! Nu oricine poate trage la cerb, fir-ar a...„ Cerbul săltă deodată capul, se încorda, făcu două salturi şi dispăru în pădure. „Ne-a auzit„, zise Marţ resemnat. „Ne-a auzit, da' ce puteam să fac? Nici n-aveam gloanţe de cerb„ „Ce coarne, tov director, ce coarne!„ „Da' ce puteam să-i fac? Se înfurie directorul. Cu ce să-l lovesc? Cu binoclul?„ „Credeam că puteţi vâna orice„, zise tânărul redactor închizând carneţelul. „Pot. Dar numai cu permis. Şi-apoi dumneata ai vrut fazani. Ce să fac, dacă nu sunt, nu sunt. Chestia asta cu cerbul n-o poţi scrie?„ „Ba da, zise tânărul redactor, numai că vezi dumneata... E ceva mult mai... Depăşeşte ce-am vrut eu...„ „înţeleg, înţeleg, făcu directorul căzând pe gânduri. Cât ziceaţi că trebuie să iasă? „ „Trei pagini, trei pagini şi ceva”.

„Buuun, se lumină deodată celălalt. Mergem altundeva. Şi dacă nu pică ceva nici acolo, mă las de toată treaba. Haideţi!”.

Coborând spre trăsură, directorul o luă ceva mai înainte. Tânărul redactor rămase cu vizitiul. „Ştii cumva unde mergem?” „Ştiu”, răspunse Marţ. „Unde?” „Da' nu mă spuneţi?” „Cui să te spun?” „Păi...” făcu Marţ şi arătă cu capul în direcţia

directorului. „Nu. De ce să te spun?” „Vrea să vă facă o surpriză”. „Nu te spun. Unde?” „La ciori, zise Marţ. Ştie tov director un loc pe câmp.”

Când ajunseră, dimineaţa era pe sfârşite.

Sigur, tu înţelegi, ar trebui acum să-ncerc să scriu altceva, o nuvelă morocănoasă, o povestire şoptită, dramatică sau în orice caz o schiţă pitică şi parşivă, în fond cred că mă pricep în suficientă măsură să inventez. Chiar aşa: te aşezi comod, îţi pui scrumiera la îndemână, cotul se sprijină uşor pe masă, încă nu apuci stiloul, deşi totul e foarte clar, mai ales începutul: caravana cinematografică intrând îr^ sat pe un drum ciopârţit de ploaie (nu merge „ciopârţit”, e prea căutat, schimbi în minte cu „desfundat”), claxonând în neştire ca să-şi anunţe sosirea, un sunet ciudat, îmbietor, care mai târziu le va plăcea atât de mult sătenilor, dar care atunci, în momentul apariţiei caravanei, sub ploaia deasă şi întunecatădenojerjabrie, părea un fel de tânguit dezorientat; totul clar, curat. Cuvintele se mişcă în tine, se dezmorţesc, trebuie să apuci stiloul, îi laşi vârful încet pe hârtie, un pic mândru, un pic temător, la treabă deci. Înţelegi? Aproape începi, aproape că rotunjeşti prima literă. Dar deodată îţi spui nu, nu încă, şi tot ce rămâne e o linie curbă, spinarea unei litere frângându-se brusc într-o pată grăsulie de cerneală. Salvatoarea, grijulia, responsabila tehnică a_amânării. De parcă ţi-ar fi teamă că în iluzoriul şir sculptural pe care mâna precaută trebuie să-l lase pe hârtie s-ar putea strecura o eroare neaşteptată, de neîndreptat mai apoi, un fel de probă involuntară a juvenilei nerăbdări scriitoriceşti decisă să-şi înregistreze, chiar handicapată, experienţele; micile sale experienţe în spatele cărora cu puţină bunăvoinţă este foarte probabil să se poată dibui lucruri remarcabile din care se pot scoate oricând câteva pagini corecte, curgătoare. Ce frumos ţi-aş înşira, de pildă, toată suita de mătuşi bătrâne pe care le-am avut la ţară şi pe care le-am urmărit cu aviditate cum mor treptat, încercând să fac din ele, pe vremea când mai trăiau, nişte personaje memorabile, înspăimântate de moarte, clătinate în toate credinţele şi certitudinile lor, dar care, spre deziluzia mea, s-au străduit -şi-au reuşit – să sfârşească cât mav discret, mai şters cu putinţă, ca şi cum s-ar fi ruşinat că faptul morţii lor producea totuşi în familie o oarecare agitaţie (trebuiau anunţate rudele, cumpărate coroanele, angajaţi groparii). Sau cât de uşor

te-aş putea face să vezi nopţile soioase de primăvară în care nu demult bunicul, cel mai hazliu şi mai inofensiv şi mai tragic dizident din câţi au avut dealurile _Blajului în acele vremuri tulburi de clupă '50^ un Moromete transilvan ce nu mai putea renunţa la convingerea lui că „vin ăia, vă spui eu, cu avioanele vin” pentru că apucase odată să zică asta, solemn şi sigur, în faţa bunicii care-l adora ca pe Dumnezeu, nopţile când se scula pe furişate şi neînduplecat lua coasa tăind ierburile şi buruienile şi îndreptând cu piciorul muşuroaiele din pământ ce-i mai rămăsese la capătul satului unde credea sau spera sau visa el că vor ateriza „ăia” cu avioanele lor colosale. Şi culmea e că până la urmă chiar a aterizat un avion acolo, un prăpădit de „Aviasan” pe care tipii de la regiune l-au folosit un timp pentru căratul din sat al laptelui de bivoliţă. Sau, poftim, scena pe care ţi-am povestit-o şi pe care aş putea-o scrie dintr-o răsuflare: caravana cinematografică rulând acelaşi zgomotos film de război şi operatorul tânăr cu ideea lui nemaipomenită să scoată aparatul pe geamul cabinei şi să proiecteze filmul pe dealul din spatele bisericii în seara primei ninsori, speriind ciurda locală care la vederea movilei însufleţite brusc, luate cu asalt de mitraliori trecând Donul şi la auzul grozavelor şuierături şi explozii de katiuşe, o luase în mugete peste deal, urmărită de aceiaşi tenace mitraliori ce curăţau acum o superbă pădure de mesteceni.

Şi totuşi nu, zic, nu vreau asta, mâna mi se opreşte, trebuie să înţelegi, e prea puţin, cu acutul sentiment al cinstei pe care-l ai îţi poţi da seama de ce îmi vine mai la îndemână să-ţi scriu ţie, umplând foaia asta cu vorbe slobode care nu se mai căznesc să-mi dea socoteală în poziţie de drepţi, şi ridicând – iată, mă citez la întâmplare – „pe catargul lucios al stiloului portdrapelul minuscul, transparent al efemerului”. Tu, care te simţi mereu responsabilă faţă de tot felul de fiinţe, lucruri, fenomene ale naturii, stări sufleteşti, cunoşti cu siguranţă senzaţia reconfortantă a gândului apropierii unei vacanţe în care să poţi încerca orice, inclusiv hârjoneala cu singurele jucării rămase: cuvintele. Unui nevăzut public mut, foşgăind ostil dincolo de o cortină pe care posibilele mele personaje trebuie să o ridice fără ezitări şi prin faţa căreia frazele mele trebuie să treacă în cadenţă, cu arma la picior, te prefer pe tine, singura-mi fidelă spectatoare între ora de gramatică („analizaţi

substantivele din textul următor şi indicaţi ce hram poartă”, îţi mai aduci aminte?) şi ora de lecturi literare la a VH-a, când strecurându-ne pe lângă butucănosul nostru coleg de educaţie fizică şi depăşind cu un zâmbet corect zglobiul grup biologie-istorie-geografie schimbăm din mers, pe scări, conspirativi, secretele noastre scrisori. Ştiu, ştiu, o să-mi reproşezi că-mi pierd vremea, că ar trebui să mă apuc serios de scris, că din tot ce ţi-am spus ţie de când suntem în carantina asta sentimentală aş fi putut scoate nişte bucăţi onorabile, bine, ai dreptate, dar acum ascultă-mă: trebuie să-ţi mai povestesc ceva. Un vis. Nu, nu inventez, ştiu că te pierd şi nu încerc nimic, pe cuvânt că am chiar visat aşa, şi eu sunt uimit şi mă bănuiesc că de la un moment dat să mă fi trezit şi să fi continuat să visez – cum să zic?

— În cunoştinţă de cauză. Dar totuşi, oricum aş judeca, a fost vis, vis curat, un vis în carne şi oase sau cel puţin aşa părea, aşa pornise. Cu atât mai surprinzător pentru mine (şi poate că însăşi surpriza de a mi se întâmpla aşa ceva m-a trezit), cu cât nu-mi mai aduc aminte să fi visat vreodată altceva decât ce vedeam în seara respectivă la televizor (un turneu cu teatrul „Ţăndărică” la Haga, de pildă, sau o operaţie de acupunctura în care eu stăteam înfipt, chipurile, într-un ac foarte lung). Ceea ce mi s-a părut apoi şi mai ciudat a fost pre'cizia aproape ostentativă a amănuntelor sau, dacă vrei, acţiunea cursivă, unitară a întregii poveşti până în clipa când am deschis ochii şi m-am gândit instantaneu, cu o mare părere de rău, că n-o să reuşesc să te fac să mă crezi că nu imaginez nimic, că până şi faptul prezenţei tale acolo, oricât de construit şi şmechereşte introdus într-o posibilă invenţie ar putea părea, a fost totuşi real. Nu mă joc. Şi dacă spun, dacă îmi spun: niciodată nu veţi alerga printr-un parc somnolent spulberând zăpada şi lângă trupul tău firav trupul ei speriat nu se va înghesui niciodată, asta nu înseamnă că rândurile acestea încearcă să te reţină în spaţiul alb al unei pagini vinovate. Nu. Chiar dacă o elementară îndatorire a viitoarei mele profesiuni m-ar obliga să fac din corespondenţa noastră un pretext literar; chiar dacă te pierd şi mai târziu, mult mai târziu, într-un timp fără conştiinţa limbajului şi a morţii, va trebui să scormonesc după tine în gunoiul numit trecut. Nu te mint, nu vreau să recuperez nimic, acceptă deci posibilitatea că te aflai într-

adevăr acolo, deşi la început nu te descoperisem, preocupat să nu scap din ochi cărarea umedă şi caldă ce se zărea ocolind printre rafturile uşor povârnite, mucegăite la margine şi pe jumătate îngropate în nisip. Dădeam cu mâna la o parte tufişurile ţepoase de porumbele şi crengile subţiri, ro-şietice de măceş în care, din loc în loc, se odihneau prinse într-un echilibru precar cotoarele vreunui volum sau câte o filă smulsă de vânt. Cărarea cobora în pantă lină, urmând îndeaproape cursul unui pârâu din acelea cărora nu le descoperi niciodată izvorul pentru că pur şi simplu n-au, adunându-se din rouă, din zăpada îmbătrânită sub frunze sau din scursorile vreunui copac mort. Totuşi, pârâul era măricel, ba chiar într-un loc, nu cu mult înainte de a se pierde sub nisipul plajei, îşi săpase o bulboană, oprit fiind de un maldăr surpat din Biographie universelle ancienne et moderne ou histoire, par ordre alphabetique, de la vie publique et priuee de tous Ies hommes qui se sont fait remarques par leurs ecrits, leurs actions, leurs talents, leurs vertus ou leurs crimes (ouvrage entierement neuf), Libraire-Editeur L G. Michaud, Rue de Clerry No 13, 1823, peste care, plutind cu grijă, se trecea de cealaltă parte a albiei unde fără mari străduinţe se puteau descoperi, ca nişte forme ciudate de răzvrătire opulentă din tufele pipernicite, fructele neobişnuit de mari, pufoase, ale zmeurei. La un moment dat, după ce părea că aproape dispăruse sub învălmăşeala de crengi, de bârne putrezite, de broşuri mai uşoare mânate de apă spre interior, de iarbă marină şi scoici murdare, cărarea apărea ferm, exact când printre două dulapuri uriaşe, stând într-o rână şi ticsite cu tipărituri unsuroase, se zărea, pentru prima oară, dunga luminoasă a mării, luând-o în linie dreaptă spre grupul de stânci domoale care răsăreau pe plajă, semănând cu spinările curbate ale unor uriaşe animale adormite pudic sub nisip, îmi plăcea mai mult să citesc acolo, rezemat cu spatele de piatra rece, era oricum mai bine decât în interior, unde vecinătatea răcoroasă a mării nu se mai simţea şi rafturile fuseseră înghesuite aproape unul în altul, abia dacă te puteai strecura printre ele. Conform programului, citeam de dimineaţa până seara, cu o pauză ce mi se îngăduia la amiază, o oră, timp în care mâneam din belşug şi mă distram scufundând cu pietre volumele mari, verzui, ce mai pluteau încă în jurul ţărmului. Nu-mi aminteam de câtă vreme eram acolo, zilele se închideau în urma mea ca nişte uşi, nu se

întâmpla nimic deosebit, mă obişnuisem, nu-mi mai era nici teamă, în fond cine să-mi facă, nu-mi îndeplineam decât datoria, citeam. Aşa că atunci când te-am văzut prima oară am avut un mic şoc, m-am speriat şi, evident, am fugit, credeam că eşti vreo închipuire de-a mea, făcusem de mai multe ori încercarea de a desena pe nisip altceva decât cuvinte şi tot ce-mi ieşise era o formă de femeie, dar nici asta dusă până la capăt, nu puteam desena ochii, pentru că pur şi simplu în locul lor scriam „ochi” şi literele nu-mi dădeau senzaţia privirii. În dimineaţa următoare te-am zărit din nou, de data asta mult mai aproape. Erai la capătul promonloriului baroc, stăteai cu picioarele în apă şi cu o carte în mâini. N-am mai fugit, mi-am dat seama că eşti o prezenţă reală, am vrut să-ţi strig ceva ca să mă observi, dar desigur nu m-ai auzit, nici eu nu mă auzisem, uitasem că nu pot scoate decât un bolborosit comic, că nu mai am cuvinte, şi-atunci m-am repezit spre zona volumelor minore, era aproape, am luat la repezeală câteva şi deschizând unul la întâmplare, am citit strigând: Draga mea, mă vezi? Sunt aici!„ Te-ai ridicat surprinsă, după expresia feţei ai scos probabil un ţipăt şi-apoi, uitându-te peste umăr, ai început să te depărtezi grăbită. Am încercat să-ţi strig „nu pleca„, nu s-a auzit nimic, bineînţeles, aşa că răsfoind febril câteva pagini, am găsit în sfârşit ceva: „Te rog, rămâi, nu mă părăsi, viaţa ta e viaţa mea, vai, vai„. Te-ai oprit, te-ai întors, ai zâmbit, ai aşteptat să mă apropii şi-apoi ţi-ai deschis cartea, ai frunzărit două-trei file şi mi-ai citit rar, politicos, vorbind cu o uşoară graseiere: „Eu recunosc că tot ceea ce vorbeşte domnia ta este cât se poate de bine chibzuit şi de bine cumpănit. Aş putea să vă-ntreb, dacă vorbele mele nu vă par fără noimă, cine sunteţi şi ce rang poartă preţiosul dumneavoastră nume?„ Sigur, am recunoscut imediat rândurile luiCervantes, dar eu ce puteam să răspund? N-aveam ia mine decât câteva cărţulii poliţiste şi două broşuri sentimentale. Vrând-nevrând, m-am uitat din nou într-una şi-am citit cât am putut eu mai firesc: „Baby. Fm the best, dar tu ai făcut din mine o cârpă!„ Ai izbucnit în râs, ai înţeles că n-am 'din ce cărţi să vorbesc mai frumos, şi-am rămas aşa drepţi, privindu-ne curioşi, uşor stânjeniţi. Ai vrut poate să mă întrebi ceva, dar ai renunţat şi-ai făcut atunci unul din gesturile acelea pentru care te ador, ţi-ai mângâiat cu arătătorul lobul urechii, rămânând apoi cu degetul ridicat, ca într-o neîncepută mişcare a mâinii spre

tâmplă. Simţeam nevoia să intervin cumva, ţi-am arătat grupul de stânci unde mă instalam eu ziua, făcându-ţi semn cu capul: „Vii?” Ai refuzat. Atunci, cu o mişcare 'argă, te-am poftit să şezi, am aşteptat până ce şovăitoare te-ai Pus pe nisip cu genunchii strânşi, m-am întors şi-am alergat până la stânci de unde am revenit cu nişte pesmeţi şi-o conservă de costiţă cu fasole. Am deschis-o în faţa ta şi te-am privit.

Hm. Delicatele tale iniţiative. Până aici ai putea să mă crezi observi că nu copiez nimic din ceea ce-ţi aparţine. Ba dimpotrivă, visul meu, povestea lui îţi dau o consistenţă, un relief, ţie, femeii previzibile, normale, sănătoase care cu toată liota ei de mătuşi, de griji, de tabieturi şi iluzii se duce glonţ spre moarte, în fond, ai recunoscut-o singură, ai putea fi o soţie excelentă, eşti mediocră de la un capăt la altul. Aşa că de ce să fi refuzat iarăşi? Nu, n-ai refuzat, te-ai aplecat, ai luat o bucată mică, burgheză, din costiţă şi-ai mestecat-o cu o infinită graţie, fără să plescăi măcar o dată. Am mâncat amândoi acolo, era soare, bătea o briză, un vânticel, un vântişor – nu?

— Mirosea a ceva proaspăt. Te-ai ridicat apoi, ţi-ai luat cartea, mi-ai mulţumit cu o înclinare a capului şi după ce-ai mai zăbovit o clipă oftând oarecum în sensul că „n-avem ce face, asta e”, ai dispărut după promontoriul baroc.

În zilele următoare am fost tot timpul împreună. Te-am convins în cele din urmă că grupul de stânci nu e un loc rău famat, citeam şi ne odihneam amândoi acolo. Era mai greu să vorbim, dar după o vreme reuşisem să avem un repejţojiiijIeJiaze-tip din clasici cu care ne înţelegeam destul de bine. Cel mai dificil îTfost ^aljiăsijmLiojTTiule_^banale_^; u care să putem purta un dialog firesc la masă sau în pauzele de lectură. Ne apucase chiar o frenezie ciudată în a descoperi cuvinte de toate zilele în tomurile respectabile ce înţesau capătul vestic al insulei. Ore întregi stăteam cufundaţi între pagini, copiind conştiincioşi fragmente uzuale de dialog, propoziţii simple, interjecţii, sudalme, s^JuJurTeTcT^ijpâ~numâi o săptămână, aproape că învăţasem să vorbim câteva minute pe de rost. „Arăţi obosită astăzi” (Dreiser) – ziceam eu. „Mă doare capul” (Cezar Petrescu) – răspundeai tu. „Hai să plecăm de-aici!” (Cehov). „Nu!” (lonescu). „Atunci pofteşte de îmbucă ceva” (Sadoveanu). „Nu vreau!” (Moartea lui Iuan Mei). Făceam o pauză ca să-mi adun gândurile. „Am văzut azi-dimineaţă în

dreptul peninsulei un animal ciudat” (Mihai Tican Rumano). „Ce vorbeşti?!” (Caragiale). „Aşa că ar fi bine s-o-ntindem mai încolo” (Faulkner). „N-ar fi mai bine să ne apărăm aici?” (Jules Verne). „Cum?” (Camus). „Să punem mâna pe-o lopată.” (A. Toma). „Nu este o soluţie” (Eusebiu Camilar). „Au!” (Joyce). „Ce s-a întâmplat?” (Ibsen). „Migrena asta îngrozitoare” (Huxley). „Te doare tare?” (Ionel Teodoreanu). Pastele mă-sii, dac-ai şti! (Gib Mihăiescu). „Da, îngerul meu, înţeleg.” (Bolintineanu). „Nu înţelegi nimic. Şi de ce mă priveşti aşa?” (Agatha Christie). „Te iubesc” (Ion Grecea). „Cru-tă-mă, te rog.” (Dostoievski). „Nu mai vrei să fim împreună?” (Cella Serghi). „N-am zis că nu vreau, am zis că nu pot” (Pascal). „Atunci du-te la dracu'!” (Brecht). „Porcule!” (Celine). „Salutare!” (Breban). „Bună seara” (Buzzati).

Şi plecai. Dimineaţa o luam de la capăt pe întinsa rezervaţie realist-critică din răsăritul insulei unde culegeam mure şi ne sărutam sobri şi stângaci, ca-n deceniul şase. Aici ai descoperit tu întrebarea „cine_e§ţi? J^pe care mi-ai pus-o într-o seară pe când stăteam lângă foc şi la care eu am zâmbit, ridicând din umeri. De unde să ştiu? Ce conta cine eram, cine erai, iden- ~1 titatea persoanei mele nu mă interesa, n-avusesem niciodată obsesia ei. Şi-apoi chiar dacă aş fi ştiut, cum puteam eu să-ţi răspund decât în joacă, citând iarăşi şi iarăşi, mărire nălţând unor nume ilustre sub coaja cărora îmi bănuiam adevărata_j alcătuire. Am zâmbit deci, dar tu, cu ochii în pământ, ai repetat încet: „cine eşti?„ Te-am privit surprins, nu înţelegeam ce vrei, ce joc mai era şi ăsta? M-am apropiat, te-am prins de umeri şi te-am scuturat, silindu-te să te uiţi drept la mine. Şi nu ştiu câtă vreme am stat aşa privindu-ne până mi-am dat seama că tremuri şi ţi-e foarte frică. M-am gândit să-ţi spun „eu sunt om bun„ sau „uite că sunt blând, nu-ţi fac nici un rău„, trebuiau să fie scrise undeva cuvintele astea, dar mi s-a făcut deodată lehamite de tot şi m-am aşezat mai aproape de foc, lăsând căldura să mă pătrundă şi ascultând pocnetele domoale ale copertelor arse. În noaptea aceea am rămas pentru prima oară împreună, încâlciţi şi speriaţi, ca şi cum am fi vrut să ne apărăm de propriile noastre trupuri cu mult mai triste decât bănuiam, primind şi împrăştiind lumina pâlpâită a flăcărilor puţine din acel mic rug livresc. În zori, când jarul s-a acoperit de cenuşă şi dinspre mare prinse să se strecoare un aer rece, m-

am ridicat ferindu-mă să te trezesc şi m-am îndreptat sprd nordul insulei. Am ajuns destul de repede, abia ieşise soarele şi puteam deja vedea marea, mai verde în partea asta şi parcă mai liniştită. Cărţile stăteau aici învălmăşite, rafturile erau răsturnate şi cotropite de muşchi. Era într-un fel singura zonă unde nu zăbovisem în căutările noastre, goniţi de umezeală şi de lintiţa ce ameninţa să acopere suverană totul. Am citit la repezeală cam vreo oră tot scotocind în mijlocul unei grămezi de romane epistolare putrezite, dar n-am găsit nimic. Şi poate că mă întorceam atunci lângă tine, dacă dintr-o dată nu m-aş fi simţit îngrozitor de înfrânt şi de singur. „Cine sunt eu, mi-a venit în minte, cine sunt?„ Pe o copertă hăcuită de mucegai o buburuză se căţăra şovăitoare, încercând să-şi ia zborul. „Imposibil, mi-am zis. Trebuie să-mi aduc cumva aminte, nu se poate să fi fost tot timpul aici, am uitat, precis am uitat… Ia să vedem… M-am trezit într-o dimineaţă pe plajă şi-am început să citesc… Dar înainte?… Înainte să nu fi fost nimic, să nu mi se fi întâmplat nimic? Să nu mi se fi întâmplat copilăria, adolescenţa, bunicii, vreun prieten, ceva… Nimic? Nu mai ştiu nimic? Bine, dar atunci cum dracu să… Cine Dumnezeu sunt?„ am urlat deodată, dar nu s-a auzit decât aerul ieşindu-mi înspăimântat din gură. M-am repezit în grămada de cărţi şi-am început s-o scurm zvârlind în lături paginile zdrenţuite mirosind greu, nisipul, nămolul. „Ia gândeşte-te, îmi ziceam ca să nu plâng, ia gândeşte-te… Nu te-a urât nimeni, n-ai iubit pe nimeni?… Nimic al tău?… O poveste… Ceva tâmpit cu o fată pe bicicletă… Sau învăţătoarea… Cum era? Înaltă? Melancolică? Avea ochii cum? Adă-ţi aminte, trebuie să fi fost o învăţătoare… Sau strada, o stradă a ta, cu casa aceea frumoasă în care stătea madame Bova… Nu, sigur că nu, nu madam asta… Poate doamna Bovarinski, lăptăreasa poloneză care stătea în colţ… Care colţ? Colţ cu Fialkovski? Aiurezi, mon-şer… Doamne, poate am fost bolnav odată, poate că am suferit şi m-am temut de moarte sau poate că am vrut o jucărie şi nu mi s-a dat, poate că am furat şi eu cireşe şi-am încurcat cânepa mătuşii Madeleine, adă-ţi aminte, ziceam, adă-ţi aminte, poate ai fost prinţ sau cavaler sau trădător sau contabil sau ţăran sau intelectual interbelic, poate c-ai flămânzit sau ai câştigat cândva o avere şi ţi-ai mâncat-o cu fitecine, aminteşte-ţi, şi tu ai fost, şi tu ai trăit, ai lăsat o urmă undeva, într-un sat poate, pe malul unei ape ai

şezut şi ai plâns că nu poţi fugi cu trupa circarului ăla care înghiţea săbii şi viori, Vasile îi zicea lumea, Vasile Porojan parcă, adă-ţi aminte, trebuie c-ai fost înşelat, părăsit, nu eşti frumos, ai minţit, ai fost o lichea, adă-ţi aminte c-ai fost o lichea, te-ai jucat cu ea, era superbă, blondă, brunetă, castanie, cum era oare, ai crezut c-o domini şi-ai sfârşit iubind-o poate, ai suferit ca un câine, câine ce eşti, nu mai ştii ce eşti, cine eşti, nu mai eşti nimic„. Săpam mereu în silozul acela, stăteam în genunchi, mâinile mi se murdăriseră până la coate, când deodată am simţit că ating cu palmele o suprafaţă tare, uscată. La început nu mi-am dat seama. Părea un fel de scândură, de podea, dar apoi, pipăind mai atent locul şi curăţind în jur, am observat că de fapt era pielea tăbăcită a unei coperte. Uşor intrigat, am continuat să înlătur murdăria de deasupra, încercând să prind un colţ al cărţii, să-i văd grosimea, s-o scot. Cartea însă se dovedea cam mare, putea fi o Grande Encyclo-pedie, curăţisem deja cam un metru pătrat şi încă nu-i simţisem marginile. Nici măcar atunci nu mi-am dat seama. Am alergat înapoi spre promontoriul baroc unde stăteai citind, te-am prins de mână şi în timp ce mă priveai nedumerită, crezând probabil că vreau să mă joc, te-am dus să vezi şi tu groapa pe care o săpasem şi-n fundul căreia se zărea scorojită, de culoarea vişinei coapte, coperta cu pricina. M-am apucat din nou să râcâi împrejur, ţi-am făcut semn să mă ajuţi, ai venit lângă mine şi după o vreme de muncă tăcută, îndârjită în mijlocul acelei gropi ce se lărgea mereu, am reuşit amândoi să degajăm nisipul, lemnul sfărâmicios al rafturilor şi hârtia umedă pe o suprafaţă de câţiva metri pătraţi, fără să dăm însă de marginile copertei. Ne-am oprit şi ne-am uitat unul la altul amuzaţi: o carte uriaşă? Ce carte o mai fi şi asta? Şi-abia atunci, pe când mă priveai zâmbind şi-n colţul ochiului stâng îţi apăruse o broboană de sudoare, a izbucnit în mine bănuiala. M-am repezit afară din groapă, am alergat câţiva paşi mai încolo şi-am început să sap. După nici două palme adâncime, am simţit din nou aceeaşi piele aspră. Am încremenit. „Nu se poate„, mi-am zis. Lângă un scaiete singuratic am mai îngenuncheat o dată, deşi acum ştiam. Ţi-am făcut semn să te apropii, te-am aşteptata şi-apoi cu o mişcare uşoară, o singură mişcare, am scos scaietele ale cărui rădăcini, silite să lunece orizontal pe suprafaţa copertei, vibrară o clipă în aer. În locul lor nisipul se deschise ca o rană, lăsând

descoperită pielea sângerie a cărţii. Ai făcut ochii mari, te-ai aplecat şi-ai pus încet mâna. N-aveai cum să mă auzi, dar totuşi ţi-am şoptit: „înţelegi acum? Da?„ Apoi, gândindu-mă că nicăieri n-o să găsesc scrise cuvintele acestea, am spus: „Draga mea, stăm pe o carte. Asta e.” O şuviţă din păr ţi se rătăcise pe lângă ureche, erai frumoasă aşa. Un moment mi-a venit în minte ceva porcos, am surâs singur.

În cele din urmă ne-am ridicat şi-am purces metodic la treabă, din nord-vestul insulei, eu croindu-mi pârtie prin nisip cu o lopată mare, ca la deszăpezire, tu măturând ce rămânea în urma mea. Pe alocuri coperta era crăpată, aşa că folosind nişte pârghii improvizate, am reuşit să smulgem fâşii lungi din piele, dezvelind porţiuni din prima pagină. Literele erau imense, cam de un stat de om, iar un cuvânt obişnuit dura în jur de 10-l5 metri. Înaintam de-a lungul cărţii, pe lângă ţărm, paralel cu rândurile, pe un front de câţiva paşi lăţime, care se îngusta însă din loc în loc atunci când trebuia să ocolim de-a buşilea rafturile prea grele ori vreun arbust încăpăţânat. După ce rupeam din copertă şi curăţăm bucata de pagină, ne opream şi copiam cuvântul dezvelit, mergând încet de-a lungul lui, dedu-cându-i literele după cozile întrerupte ale „a”-urilor sau după barele groase ale „t”-urilor. Se făcuse deja seară, ieşise şi luna, ea, stăpâna mării, iar în urma noastră porţiunea săpată părea un drum fosforescent, pagina arunca o lumină lăptoasă. Noaptea târziu aveam în sfârşit defrişată o frază ce se întindea de pe ţărmul vestic până lângă grupul de stânci. Eram frânţi. Am încropit la repezeală un foc şi ne-am trântit direct pe nisip, curioşi să ştim cum sună fraza aceea uriaşă. În timp ce-mi scoteam carneţelul unde o notasem, m-am gândit că dacă menţinem ritmul de curăţare a terenului, am putea citi 250 de metri pe zi, iar într-o săptămână întreaga pagină. Nerăbdătoare, mi-ai făcut semn să-i dau drumul. Am tuşit, mi-am dres glasul şi puţin emoţionat, cu mâna în care ţineam carneţelul tremurând un pic, am început să citesc rar, foarte rar cuvintele scoase de sub pământ: „Sigur, tu înţelegi, ar trebui acum să-ncerc să scriu altceva, o nuvelă morocănoasă, o povestire şoptită, dramatică sau...”

CARAVANA CINEMATOGRAFICĂ.

Caravana cinematografică intră în sat pe la orele cinci după-amiaza. Ploua mărunt şi prin parbrizul aburit al camionului

primele case se zăreau ca nişte mogâldeţe. Când ajunse în dreptul unei cruci de lemn pe care era răstignit un Cristos de tablă, mâncat de rugină şi cu un braţ lipsă, camionul se opri. Lângă cruce stătea un om îmbrăcat cu o pufoaică. Uşa cabinei se deschise şi de după ea se ivi un cap cârlionţat, de băieţandru.

— Ei, nene! Ăsta-i satul Mogoş?

Omul de lângă cruce îşi lungi gâtul şi se întoarse din profil, ducând o mână la ureche.

— Mogoş! Ăsta-i satul Mogoş?

— Sună din nou întrebarea.

— Mogoş, Mogoş!

— Se grăbi să răspundă cel cu pufoaica.

— Da' Căminul cultural nu ştiţi pe unde vine?

— Tot înainte, zise omul, ţineţi tot înainte. E lângă biserică. Uşa cabinei se închise şi camionul, un „Molotov” cu botul lunguieţ, vopsit în verde închis, şi cu o cuşcă mare din scânduri acoperită de afişe în spate, porni legănându-se pe drumul desfundat de ploaie. În cabină era cald. Din radioul agăţat sub bord, lângă schimbătorul de viteză, se auzea o melodie despre un nou oraş căruia interpretul, cu o voce subţire, avântată, îi ura să trăiască şi să tot înflorească.

— Ia auzi! Bucata ce-o avem şi noi!

— Spuse tânărul. Să vezi că nu ne aşteaptă nimeni, adăugă el privindu-şi vecinul care conducea degajat, ţinând volanul ca pe hăţuri, între degetul mare şi arătător; apoi, fără pauză, tânărul începu să cânte încet, împrumutând ritmul de marş al melodiei tot mai optimiste: „Să veeezi că nuuu ne aşteaaaptă niiimeni…” Şoferul, un bărbat cărunt cu părul rar pieptănat grijuliu într-o parte şi cu doi pometi neobişnuit de mari între care se îngropa un nas lătăreţ, hârâi o dată scurt, coborî puţin geamul portierei şi fără să-şi mute privirea aţintită înainte, scuipă expert prin deschizătură.

— Nu era aşa de frumoasă pe cât se vorbea, dacă vrei să ştii, spuse el trăgând cu coada ochiului la celălalt. Înainte de treaba cu scăldatu' mă uitam câteodată la ea, că stătea lângă mine, nu-i plăcea în spate, şi mă gândeam: eşti tu frumoasă, da' eşti şi amărâtă, că ţi-a venit vremea şi n-are cine se ocupa… He, contele Teleki, fiuuu!… La Paris, ăla mic, văru-tău, Laioş, şi el departe… Vai de capul tău, ai rămas cu noi, cu cioflincarii… Şoferul zâmbi: Da' dimineaţa când ieşea, atunci era frumoasă.

Mă sculam de cu noaptea, făceam caii ţais şi la şapte mă înfiinţam la intrare. Îi dădeam mâna să urce, îi aşezam o pernă la şale şi hopa! Smuceam o dată caii.

— Uite biserica, zise tânărul.

Cu o figură nemulţumită, şoferul frână, mormăind pentru sine, ca o concluzie la ce vorbise până atunci, că el s-a-nţeles totdeauna foarte bine cu aia mică. Se dădură jos. În faţa lor, înconjurată de un gard putrezit de spini, stătea înaltă şi cenuşie biserica. Lângă biserică, în dreapta, la poalele unui deal peticit din loc în loc cu iarbă, era o clădire lungă, dreptunghiulară, cu o uşă dublă, roşie, deasupra căreia se aflau două panouri. Pe cel mai mare stătea scris „Şcoala generală Mogoş. Clasele I-IV”, ar pe celălalt „Căminul cultural”. Peste uşă trecea un drug de fier prins la un capăt în perete cu un lacăt uriaş.

— Ce ţi-am spus eu?

— Zise tânărul privind în jur. Pe ăştia nu -au anunţat încă. Băăăi, strigă el cât îl ţinu gura, sculaţi, băi, c-am venit cu filmul!

Un câine, apoi altul lătrară răguşit undeva pe o uliţă. Apoi se auzi iarăşi doar ploaia.

— Stai că-i dezmorţim noi imediat, zise el şi sări în maşină. Şoferul se vârî sub poarta cu acoperiş a bisericii şi-şi aprinse o ţigară. Din megafonul instalat deasupra capotei răsună un pâ-râit, apoi ceva ca o tuse prelungă, urmată de un şuierat ascuţit. O turturică ţâşni speriată din clopotniţă şi se pierdu peste deal. „Lumina ştiinţei şi tehnicii a pătruns”, bubui deodată megafonul scoţând apoi nişte pocnituri care acoperiră şirul cuvintelor, lăsând din când în când să se strecoare, ciuntită şi stingherăJ câte-o expresie; o clipă, „ascuţirea făţişă a luptei” şi „imaginea] vieţii noi” plutiră dezorientate în aer; o salvă ropotitoare însoţi cuvântul „chezăşie”, scăpat neatins; în cele din urmă megafo-| nul fu cuprins de un bârâit grozav din care şoferul mai desluşi „minunată”, „călăuzindu-ne” şi „amendă”. După „amendă”,; megafonul mai horeai o dată şi tăcu.

Tânărul coborî din cabină şi veni spre şofer:

— S-a auzit ceva?

— S-a auzit. L-ai dat cam tare.

— Lasă, că e bine, să ştie toţi. Ăştia dacă nu se sperie, nu i din casă. I-am luat dur, ce zici?

— Şi trase cu ochiul. Dă-mi o ţigară.

Celălalt îi întinse pachetul. Tânărul apucă una, o aprinse trase lung şi lăsându-şi capul pe spate, slobozi fumul sub form de cercuri.

— Poţi să faci asta?

— Întrebă el.

— Ce să fac?

— Uite-aşa, cum fac eu – şi mai slobozi două rotocoale.

— Pot, răspunse şoferul. Îşi ţuguie buzele şi dădu fumul afară

— Da, sunt corecte, spuse tânărul privind cercurile.

Se înghesui şi el sub streaşină porţii. Fumară în tăcer Ploaia continua să cadă, foşnitoare şi egală.

— Ştii ce era interesant?

— Zise deodată şoferul. Că nu băgas nimeni de seamă. Mă temeam să spun cuiva, nici tata n-a şti nimic, chit că simţea cum ies noaptea. Credea că e vreo slujn cută, avea şi el una. Când i-am spus mai târziu, a râs. Nu m-| crezut niciodată. Tânărul, întorcându-se brusc din profil, îi făc semn să tacă. „Auzi?!" „Ce?" „Vine cineva!" Şoferul scoase capul de sub streaşină şi ascultă. Un murmur surd, un fel de alergare măruntă, înăbuşită, se auzea din întuneric, în lungul drumului.

_ Sunt mai mulţi, vin la trap ţăranii, chicoti tânărul. Au auzit megafonul şi-a intrat spaima-n ei.

Sări şanţul, ieşi în drum şi se proţăpi Ia vedere în conul de lumină tulbure lăsată de un bec agăţat pe clopotniţă.

— Îi vezi?

— Întrebă şoferul.

— Nu, răspunse tânărul. Îşi încheie nasturii de la haină, îşi netezi frizura. Hai, măi tovarăşi, mai repede, că ne-apucă iarna!

— Strigă el vesel, dar în clipa următoare scoase o exclamaţie şi făcu un salt înapoi. Şoferul mai apucă să-l vadă lipindu-se de maşină. Vitele pătrunseră buluc în lumină, oprindu-se buimăcite, cu cozile ridicate, în faţa camionului. Primele încercară o mişcare de ocol, dar năvala celor din urmă le izbi în plin, încălecându-se şi purtându-le spre masa întunecată a caravanei. Se auzi o bufnitură moale, apoi un muget scurt şi „Moloto-vul" începu să lunece încet în spate. Un afiş de pe laterală se desprinse şi flutura ca o flamură albă. Cu o răsucire rapidă, grosul vitelor năvăli peste gardul bisericii şi se scurse pe lângă clopotniţă, ieşind la lărgime. O clipă, camionul se opri, se

clătină şovăitor, îşi ridică botul şi, în sfârşit, cu un plescăit al roţilor din spate, se lăsă într-o rână în şanţ. Ultimele vite trecură la pas. În urma lor apăru un ins scund, îmbrăcat cu o haină lungă, pleoştită, peste care era tras un sac de nylon. O pălărie mare de paie îi ascundea chipul. Era încălţat cu nişte cizme uriaşe ce păreau să salte singure înainte purtând în ele o pereche de picioare scurte, butucănoase. Când ajunseră în dreptul camionului, cizmele îşi răriră salturile, se abătură din drum, zăboviră lângă şanţ, înconjurară maşina. De sub pălărie se auzi un fluierat uşor, admirativ, urmat de un fel de râs gâlgâit. Dezmeticit, Şoferul sări de sub streaşină, ieşind în drum.

— Tăvi!

— Strigă el. Ai păţit ceva? Unde eşti, mă?

Din spatele „Molotovului” răsună o înjurătură şi-o umbră se caţără de-a buşilea pe buza şanţului. Omuleţul cu pălăria dădu sa se repeadă în ajutor, dar tânărul se ridicase deja şi trecu pe lângă el fără să-l privească. Omuleţul se uită la şofer, se uită la camion, îşi dădu cu arătătorul pălăria pe ceafă şi, oarecum hotărât, o luă agale din loc, zicând: „Sara bună!”

— Du-te-n mă-ta, spuse încet tânărul, scuturându-se de norc

— Tanasie! Scoală! N-auzi? Scoală-te, mă!

— Ce-i?

— Scoală-te c-au venit ăia cu filmu'!

Preşedintele Sfatului Popular se răsuci pe-o parte, îşi ridica puţin capul de pe pernă:

— Ce film?

— Filmu' popular, caravana. Scoală-te. Sunt la biserică, n-ausj difuzoru'?

— Păi cum au trecut?

— I-a luat Plopu, cu podul.

— Aşa… Se dumiri Tanasie. Se sculă în capul oaselor şi stat o vreme neclintit. Apoi începu să-şi mişte tot mai repede deg< tele de la picioare.

— Hai, mă, du-te, ce aştepţi?

— Mai plouă?

— Plouă, plouă şi ei stau în drum. Urneşte-te o dată.
Tanasie se înălţă în picioare, lipăi desculţ până la uşă şi ie afară. Se aplecă ferindu-se să dea cu creştetul de barele metd lice ce susţineau viţa-de-vie chiar în faţa intrării şi se opri li colţul casei.

Privirea îi lunecă în vale, spre stâlpul singuratic dî dreptul locului unde fusese podul. O lumină galbenă ceţoa lovea întinderea de apă. A mai crescut un pic, uite că nu se vede motopompa… Acuma să ai o barcă şi să te plimbi… Or fi peşti, dracu ştie, şi ei sunt derutaţi de-atâta apă, numai S. Păleşti… Ce de apă, Doamne, ce de apă, gândi cu admiraţie.

— Tu Ilcă, strigă el în timp ce se încheia la pantaloni, hai vezi ce frumuseţe!

Dinăuntru se desluşi un fel de mormăit. Preşedintele intră casă, îşi trase cizmele, îşi puse cuşma şi, ca şi cum şi-ar fi a< aminte de ceva, se opri lângă sobă.

_ Ce mai vrei?

— Zise zâmbind nevastă-sa.

— Dă-mi ceva să am la mine. Simţi că femeia îl priveşte şi adăugă răstit: Cine ştie când vin!

Femeia, tot zâmbind, intră în cămară şi se întoarse cu un pachet învelit în ziar. Tanasie luă pachetul, îl vârî în buzunarul larg al hainei şi ieşi.

Din uliţă megafonul se auzea clar. Peste sat se revărsa melodia cu oraşul înfloritor, în continuă dezvoltare. Merse aplecat, zgribulit, ocolind cu grijă bălţile care-i ieşeau înainte. În dreptul unei case mici acoperite cu paie, cu fereastra dinspre drum luminată, se abătu din uliţă, sări şanţul şi intră în curte pe poarta deschisă. Se uită grijuliu împrejur, după care se furişă sub fereastră. Se înălţă pe vârful picioarelor şi privi. Rămase o vreme aşa, coborându-se şi ridicându-se imperceptibil, aproape fără să răsufle. În cele din urmă se întoarse în curte, ieş^pe poartă şi se opri pe marginea şanţului. Privi în jur; nimeni; încet, metodic, îşi şterse cizmele pe iarbă. Apoi înainta până în mijlocul uliţei şi răsucindu-se spre fereastra luminată, strigă cu putere:

— Domnişoară!

O umbră se agită înăuntru, fereastra se deschise fără zgomot şi o voce îngrijorată întrebă:

— Cine-i?

— Eu sunt, răspunse Tanasie şi tuşi uşor.

— O, dumneata eşti! Dar ce faci acolo? Vocea prinse a râde încet. Vino în casă, de ce stai în ploaie?

— Nu, că n-am venit să stau, mulţumesc frumos. Am văzut lumina aprinsă şi m-am gândit că nu dormiţi, că n-aş fi deranjat…

— Vai, dar se poate, cum să dorm?! Citeam.

Tanasie îi desluşea chipul, umerii, un braţ lăsat moale peste pervaz. E cu bluza roşie, gândi.

— Adică, se trezi el spunând, asta e, că au venit cu filmul.

— A venit caravana? Pe vremea asta? De la ei s-aude muzica? Eu credeam că e Darcleu… Păi atunci de ce nu intri? Mă schimb şi vin şi eu.

Se schimbă, gândi Tanasie.

— Nu, că m-aşteaptă, mulţumesc frumos, zise el.

— Bine, atunci ajung şi eu mai târziu. La biserică s-au pus?

— La biserică. Îi zărea acum şi gâtul coborând alb, alb în deschizătura umbroasă a pieptului. Tuşi: apăi eu mă duc – şi se răsuci pornind-o grăbit înainte. Oricât se strădui să audă g mul închizându-se în urma lui, nu reuşi. Un câine plouat di care ieşeau aburi îi trecu alergând prin faţă.

A dracului, gândi. Se schimbă.

Când rămânea seara târziu singură şi se vâra toată şuti plapuma groasă adusă de-acasă, încălzindu-se din propria ej răsuflare şi din freamătul subţire ce-i stăpânea trupul destins, îşj amintea (şi fie că vorbea cuiva, fie că rămânea în tăcere, îş dădea de fiecare dată seama cu o satisfacţie secretă că amin tirile sale curg şi primesc forma mulţumitoare a unei povestiri înstrăinând-o treptat şi liniştind-o), cum se urcase în trenu murdar şi afumat spre Nord, printre desagi, damigene şi ungu roaice gureşe care-o priveau curioase şi încercau să intre înj vorbă, compătimind-o la unison ioi, ioi, aşa tânără şi aşa depar te… Stătea cu fruntea lipită de geamul rece, noaptea se scurgeai pe lângă tren, călătorii, precupeţi sau navetişti, adormiseră în poziţii ciudate, nu venea nici un controlor să-i ceară biletele pa care le ţinea strâns în mână, înfăşate în batista cumpărată pri-j măvara aceea de la „Stavros, Dantele fine. Mătăsuri. Etţetera”] Din când în când trenul, scrâşnind şi ţiuind, se oprea în vrei haltă şi câte un navetist deschidea cu precizie un ochi, privea pe geam, se ridica şi dispărea repede lăsând prin uşa greoaie a vagonului o urmă de aer proaspăt. Spre dimineaţă, când trenul aproape se golise, i se făcu ruşine: de-atâta şters la ochi, bilete] le se muiaseră în batistă şi nu mai erau bune de nimic. O apuca frica. Dacă vine controlorul? Controlorul veni, însă trecu înalt şil somnoros, fără să se uite nici în dreapta, nici în stânga. În buil măceala aceea, se gândi că

poate trenul e dintr-alea cum mal auzise ea, muncitoreşti, pe gratis, unde nu te-ntreabă nimeri dacă ai bilet, e de-ajuns să fii în clasa muncitoare şi mergi câţ vrei. Şi totuşi ea văzuse oameni Ia coadă la bilete. Sau poate nu erau bilete, erau cartele? Bine, dar atunci ei de ce-i dăduseră totuşi bilet? Lacrimile începură să-i curgă din nou în ghemoto-cul umed şi mototolit, se simţea părăsită şi înşelată de toţi, ei de ce-i dăduseră bilet? O pădure împăienjenită trecu prin faţa geamului, nişte copii făcură cu mâna, schiţă şi ea un salut, uitând o clipă unde se află. Se lumina bine, soarele se rostogolea împreună cu trenul printre stâlpi, sălcii, căpiţe de fân. În vagon oamenii se răriseră. O ţigancă grasă şi înfoiată, sprijinită de nişte puradei cu părul încâlcit, sforăia subţire, legănându-şi regulat capul; într-un colţ, fără să scoată o vorbă, doi tineri în salopetă jucau cărţi. Unul dintre ei, cel care stătea cu faţa spre ea, o privi o dată lung, se strâmbă şi-i trase cu ochiul. Apoi continuă să joace impasibil. Fără să ştie de ce, mai mult îngrijorată decât veselă, îi veni să râdă. Pe furiş, îşi scoase oglinda din poşetă şi se privi. Plânsese, avea pleoapele roşii, sigur că da. Dar totuşi, gândi. Pe la prânz trenul intră în orăşelul capăt de linie, într-o gară pustie înconjurată de straturi de ceapă şi cartofi, cu găini ciugulind printre traverse şi cu o linie ferată ruginită care se desprindea brusc de tovarăşele ei, luând-o hotărât într-o parte şi oprindu-se după un ocol prin spatele grădinii cu ceapă în dreptul unui chioşc din scânduri pe care scria cu cretă „Veceu”.

Coborî şi-şi trase cufărul mare de nuiele până la o bancă. Un omuleţ rotofei, cu chipiu de piele, o zări şi se apropie grăbit de ea.

— Vă salut, zise el surâzând. Sunteţi tovarăşa de la…?

— Şi capul îi zvâcni uşor în sus, indicând o direcţie aeriană.

— Nu, răspunse ea speriată, eu am venit cu trenul.

— Nu sunteţi de la?… Pe cuvânt? Chipul omuleţului păstra acelaşi zâmbet larg, complice. Şi dacă sunteţi? He, he, tovarăşa, tovarăşa, dacă sunteţi?

— Mă duc la Mogoş, am fost repartizată acolo, tovarăşe… Îi veni să plângă, ce vrea ăsta şi de ce i-au dat atunci bilet?

— La Mogoş? V-au repartizat, ziceţi… Precis? O privi cu atenţie. Ea încuviinţă. Păi atunci, dacă v-au repartizat, nu sunteţi…

Bineînţeles, nu sunteţi, cum să fiţi… Zâmbetul îi dispăru de pe chip, făcând loc unei expresii preocupate.

— Nu ştiţi unde vine Mogoşul?

— Îndrăzni ea.

— Mogoşul? Dracu ştie… E şi el undeva pe-aici… Mai încolo, n-aş putea să vă spun precis. Omuleţul se întoarse uitându-se gânditor în lungul liniei ferate.

— Dacă n-au venit cu ăsta, vin cu celălalt, zise el mai mult pentru sine. Apoi exclamă: Ştii că nu sunt proşti! 0 dată inventează că vin, o dată inventează că nu vin! Poţi să ştii precis când inventează şi când nu inventează? Nu poţi!

Se aplecă spre ea, îi apucă mâna zicând „să trăieşti” şi-o luă cu aceeaşi grabă peste linii pierzându-se în clădirea scundă a gării. Rămase singură. De undeva, nevăzută, se auzea scârţâind roata unei fântâni. Se ridică în picioare. Orăşelul, deasupra căruia plutea o zare subţire de praf, se zărea începând la câteva zeci de metri mai încolo. De la gară pornea spre el un drum de piatră cubică. Se duse la cişmea, îşi udă mâinile, tâmplele. Deodată o voce spartă, răguşită, venind de deasupra ei, întrebă cu putere:

— CE FACI ACOLO, TOVARĂŞA? Tresări înspăimântată şi privi în spate.

— NU MĂ VEZI, DAR EU TE VĂD. HAU, HAU!

— Făcu vocea. O altă voce, mai piţigăiată, se sparse şi ea deasupra:

— MĂ, LAS-O DRACULUI DE FAŢĂ! VEZI CĂ-ŢI DAU CEVA PE PATRU. LIBER?

— LIBER!

— Zise prima voce şi chicoti: AI VĂZUT CUM S-A SPERIAT?

— AM VĂZUT. DE UNDE A PICAT ŞI ASTA?

— NU ŞTIU, DAR E… şi în aer se înfipse un fluierat lung, cu modulaţii. Zăpăcită, stătea lângă cişmea şi nu îndrăznea să se mişte. Vorbele ţâşneau de undeva, asemeni unor rachete, se încrucişau deasupra ei cu boltă şi se prăbuşeau de-o parte şi de alta în spatele liniilor. Nişte vagoane de marfă apărură lunecând încet din dosul gării. Trecură singure, fără locomotivă. Urmărindu-le cu privirea, descoperi în stânga, urcată pe un taluz de pământ, o gheretă în care se mişca o siluetă. Făo câţiva paşi într-acolo şi strigă:

_ Dumneavoastră vorbiţi?

— EU, răspunse prima voce. V-AŢI SPERIAT?

— Da!

— Strigă ea cât putu.

_ NU-I NIMIC. CE FACEŢI DISEARĂ?

_ HI, HI, HI, EŞTI DAT DRACULUI, MĂ VASILE!

— Făcu vocea piţigăiată.

— Nu ştiţi unde vine Mogoşul?

_ MOGOŞ? NU. UNDE VINE MOGOŞ, MĂ? _ NU ŞTIU. DA' CE TREABĂ ARE?

— DA' CE TREABĂ AVEŢI?

— Trebuie să ajung acolo. Îşi cată batista.

Din gară, agitându-şi braţele, ieşi omuleţul rotofei.

— Tovarăşa cu Mogoşul! Repede, aveţi o ocazie!

— PLECAŢI DEJA? VAI, VAI!

— Făcu prima voce.

— Vezi-ţi, mă, de treabă, se răsti omuleţul spre gheretă.

— AM ÎNŢELES, DOM' ŞEF. Urmase o pauză. Apoi vocea continuă domolită:

— UNDE BAGI PERSONALUL?

— PE TREI. LIBER?

— LIBER.

Îşi luă cufărul, traversă liniile şi o dată ajunsă în acest moment al amintirii, simţea nevoia să se oprească, ca şi cum şi-ar fi dat seama că ceea ce urmează să spună n-ar mai avea atâta importanţă pentru cei care-o ascultau, că aici ar fi unul din punctele moarte ale povestirii sale. Numai că nu era aşa, ci dimpotrivă, i se părea că de-abia de-aici amintirea şi deci povestea aveau o doză bună de interes, făcându-le să capete treptat un anume înţeles care-o pasiona cu atât mai mult cu cât de fiecare dată, încercând să-l gândească, îi scăpa, silind-o în serile târzii sub plapuma grea adusă de-acasă să refacă în minte drumul spre Mogoş şi sosirea în sat şi tot ce s-a petrecut Pe urmă, în dorinţa copilăroasă de a dibui acel sens secret ce se încăpăţâna să se ascundă prin cotloanele întâmplărilor şi faptelor trăite. Ar fi vrut deci să poată povesti mai departe, convinsă că are ce, dar n-o făcea pentru simplul motiv că acei care-o ascultau de-obicei – şi aceştia erau: Tanasie, preşedintele, bătrânii învăţători Benea, Plopu, Atanasiu Gică, plutonierul de la post, şi câteodată Darcleu, ţiganul – ar fi asistat, cu uimire poate, dar în mod sigur cu jenă, la

transformarea lor din ascultători docili în personaje active împinse pe neaşteptate în scen, de fluxul amintirii sale proaspete. Era tentată să le urmărească reacţiile când s-ar fi pomenit cu toţii aşezaţi fără sfială în cen trul povestirii ei, îşi imagina uluirea indignată a grăsuţei doam ne Benea, tuşea preventivă a preşedintelui, zâmbetul înalt al lu Plopu, roşeaţa castă urcând în obrajii bucălaţi ai plutonierului ş probabil râsul mărunt al ţiganului, singurul care s-ar fi distrat d< nemaipomenita ei îndrăzneală. Nu le-ar fi spus multe despre drumul din gară până la râu cu o basculantă, alături de un şofe tăcut ce privea neclintit, cu ură, şoseaua, nici despre traversa rea cu podul umblător, deşi lunecarea nesimţită pe suprafaţa lină a apei i-a dat senzaţia curioasă că dincolo, pe celălalt mal va trebui să întâlnească un pământ nou; totuşi, ar fi găsit câteva cuvinte pentru Plopu care îi dusese cufărul pe pod şi care (întrebase politicos, nici vorbă, ce caută la Mogoş, zâmbind la auzul răspunsului; cu certitudine însă, ar fi vorbit mai mult, ci glas potolit şi sigur în care unii ar fi ghicit o oarecare maliţie alţii o anume duioşie, iar ceilalţi de-a dreptul o crasă obrăzni cie, despre soţii Benea, bătrânii învăţători ai satului. Apariţia e la căderea serii în pragul uşii înalte, albe, ca de salon medical trebuie să-i fi surprins mult, căci minute în şir după ce le spu şese cine este şi ce caută, nu-şi găseau şi nu-i găseau nici ei ur loc în camera mare, înţesată de dulapuri şi divanuri şi perniţe brodate – era sigură – de mâna durdulie a doamnei. „Aici sun tem noi învăţători. Probabil e vorba de o greşeală”, spusese domnul Benea destul de hotărât, lăsând deoparte „îndrumăto rul cultural” şi privind-o nemulţumit peste ochelari. „Da, sun tem aici de douăzeci de ani”, adăugă în grabă şi vădit speriaţi doamna Benea. În loc de răspuns, fiindcă era prea năucită şi spună ceva, le întinse repartiţia. Domnul Benea o luă atent, îş potrivi ochelarii şi se adânci în lectură. O citi de mai multe o: fără o vorbă. Derutată de tăcerea soţului, doamna Benea reu să îngaime: „Oricum, poftiţi, luaţi loc… precis este o greşeai se rnai întâmplă…” Se aşeză afundându-se pe unul din divane. Domnul Benea continua să fixeze hârtia mângâind-o încet cu arătătorul. Ca să nu plângă, îşi luă privirea de la el şi şi-o mişcă metodic de-a lungul borcănaşelor cu dulceaţă şi cu zacusca înşirându-se etichetate, ca nişte bibelouri, pe dulapurile masive dinspre peretele opus. În colţ, aşezat pe-o ladă de zestre, trona un

borcan cu gogoşari abia desfăcut. „Ciudat, spuse în sfârşit domnul Benea. Aici scrie într-adevăr Mogoş. Actul e în regulă”. „Dar nu avem post”, spuse încet doamna. „Post de învăţătoare nu există, domnişoară, se întoarse domnul Benea. Mă mir că nu v-au spus. Noi ne pensionăm peste un an, doi. Toată şcoala cuprinde treizeci şi şase de copii. Satul e mic, oamenii săraci, nu le arde lor… Pardon, gradul de natalitate este foarte scăzut, situaţia se cunoaşte la regiune”. „înapoi nu mă duc”. Se miră ea însăşi de ce spusese. Domnul Benea o privi din nou peste ochelari, apoi se uită întrebător spre nevastă-sa. Schimbul de priviri dură cam multişor. „Poate că, dacă tot vin cărţile…” spuse doamna Benea, răspunzând privirii soţului. „Când vin?” „Ziceau că poimâine, diferenţa de salariu e mai nimic… Decât să bage cine ştie pe cine, mai bine aşa…” „Mda, făcu gânditor domnul Benea, nu-i rău, până se lămureşte problema… Ar fi o soluţie, spuse el tare, să ocupaţi postul de bibliotecară, până rezolvăm problema. E un post bun, fără bătaie de cap şi salariul e acelaşi. Poimâine ne sosesc cărţile, un transport mai mare. Intre timp eu o să mă duc la regiune, să văd ce se poate face.” Intre borcănaşe, venit cine ştie de unde, se căznea să-şi ia zborul un fluture negricios. Un foşnet de celofanuri deranjate se scurse prin cameră. „Şi ce-o să trebuiască să fac?” „Păi ce să faceţi… Sortaţi cărţile, le înregistraţi, să aveţi o evidenţă cât de cât… Fiind directorul şcolii, o să vă ajut la început ca să vă obişnuiţi”, spuse domnul Benea. „Aici nu citeşte nimeni, n-aveţi grijă. Până acuma, eram şi bibliotecară. Nu venea nimeni”, o asigură doamna Benea. „O să ne ajutaţi să facem şi ceva programe artistice, n-o să fie rău, nu mai fiţi supărată…” „Vai, am şi u'tat, faceţi-vă comodă… Lăsaţi că-l duc eu… Cum vă numiţi, domnişoară?” „Corina”, răspunse domnul director Benea în locul ei, uitându-se pe repartiţie. „Domnişoara Corina”, mai adăugă el, ca şi cum ar fi degustat rezonanţa numelui. „în seara asta rămâneţi la noi, vă fac nişte jumări”, decretă doamna Benea. „Iar mâine o să vă căutăm o gazdă convenabilă. Oamenii de aici sunt foarte primitori. Casele le stau mai tot timpul goale, nu vin acasă decât sâmbăta, săptămâna sunt la lucru peste râu”, spuse domnul Benea. „Serviţi, vă rog, nouă ne plac, haioşuri, se fac foarte uşor”, spuse doamna Benea, aducând o farfurie. „Ana”, zise atunci încet domnul Benea. „Ana”. Vocea directorului avu o intonaţie ciudată, caldă, aproape drăgăsi

toasă. Surprinsă, ridică privirea spre doamna Benea şi desco-* peri în farfurie, în loc de haioşuri, mere. „Luaţi, continuă doamna netulburată, sunt bune, prăjituri de pe la noi”, şi-i întinse un măr. Dintr-o săritură directorul fu lângă soţie, o apucă uşurel de umeri şi-o trase spre masă, luându-i farfuria din mână. Câteva momente, doamna îşi plimbă privirea de la farfurie la bărbat. Vai, izbucni ea, mă scuzaţi, ce zăpăcită sunt… Am crezut că sunt haioşuri, ştiţi, le pusesem în farfuria asta… Nici nu m-am uitat… Le-ai mâncat tu?„ „Da, le-am mâncat„, răspunse domnul Benea cu blândeţe. „Şi acuma stai tu jos. Aici. Aşa.”

Dar ceea ce le-ar fi povestit pe larg, înghesuind cu grijă amănuntele şi silindu-se să fie cât mai precisă, într-o încercare pe care şi-ar fi asumat-o doar ca să-i surprindă mecanismele eşecului, căci ştia că nici măcar nu va reuşi să-i facă pe ascultătorii ei să-i înţeleagă tulburarea din dosul cuvintelor, darămite să le-o împrumute, ar fi fost momentul sosirii cărţilor, întâmplat la câteva zile după seara petrecută cu soţii Benea. Le adusese până la râu un camion, după-amiaza. Şoferul, uitându-se cu neîncredere la podul umblător al lui Plopu, mormăi că el nu-şi bagă maşina în râu pentru nişte cărţi. Trebuiră să-l ajute sa descarce. Când luară prelata, rămase încremenită, fermecată: toate cărţile puse deasupra aveau coperte roşii, de un roşu aprins, străluminând. „Ce frumoase sunt!”, exclamă ea. Le mângâie încet. Degetele îi lunecară pe suprafaţa lor lucioasă, ca dată cu lac. O înfiorare i se risipi în podul palmei. Descoperi apoi că şi stratul următor era de aceeaşi culoare. Sta sus în lada camionului şi trecea cărţile peste oblon şoferului şi lui Plopu care le stivuiau pe mal. Tot mai uimită, căuta în mormanul acela ce începea să se desfacă o carte gri sau albă, vreun cotor albastru. Toate erau însă roşii. Nu se deosebeau decât prin grosime şi format. Primele pe care puse mâna erau cu file puţine, vaporoase, peste care coperta de un roşu pal se aşternea ca un neglije ascunzându-le subţirimea. Urmau apoi în număr mult mai mare un fel de broşuri suple, lunguieţe, la care culoarea devenea purpurie, ţipătoare, trăgând privirea ca spre o rană. Când grămada de pe mal ajunse aproximativ egală cu cea din camion, dădu peste nişte cărţi grăsuţe, cu pagini multe, deasupra cărora roşul se îmblânzea, devenind aproape banal dacă nu i-ar fi dat, nici ea nu ştia de ce, o senzaţie de bolnăvicios. Trebui să se plece mult ca să culeagă nişte volume

puternice, cu foi tari, zgrumţuroase, şi supracopertă de carton cărămiziu, dedesubtul căreia se ascundea adevărata copertă aprinzându-se din nou, dar de data asta într-un roşu mai mocnit, începură s-o doară braţele. Cărau în tăcere, asudaţi. Din când în când şoferul scăpa câte o înjurătură. Undeva, în dreapta camionului, soarele cobora spre asfinţit. După volumele cu supracopertă apărură altele, la fel de mari, dar la care nu mai putu să numească nici o însuşire a culorii, căci roşul se pulveriza în zeci de nuanţe învrăjbite, amestecate, unduite sub formă de linii, flamuri, cercuri/flăcări, fără o graniţă precisă între ele. Când îşi ridică privirea, soarele luase forma unei broşuri intrând cu un colţ în orizont. „Mai sunt?” întrebă şoferul. „Puţine”, răspunse ea şi se aplecă să ia o carte din cele câteva foarte mari rămase la fund, toate cu coperte tari, vopsite într-un roşu sângeriu, morocănos. Vru s-o apuce de cotor, dar deodată suprafaţa roşiatică din faţa ochilor se schimbă în maroniu, apoi în negru şi se mai gândi o clipă, înainte ca şi întunericul să dispară, în ce poziţie caraghioasă cade.

Când se trezi, era culcată în iarbă, se făcuse deja seară şi camionul plecase. Plopu îşi puse un genunchi lângă ea. „Aţi le-Şinat, zise. De ce n-aţi spus că nu mai puteţi?” „Nu ştiu ce mi-a venit, vă rog să mă scuzaţi, nu mi s-a mai întâmplat niciodată, sunt obişnuită cu munca, noi am avut mult pământ…” îşi duse mâna la păr. Era ud. „M-aţi stropit?” „O ţâră.” îl privi lung. „Dumneata m-ai luat din camion?” Plopu nu răspunse imediat, continuă să zâmbească. Încercă să-şi imagineze cum făcuse el ca s-o aducă jos. „Nu eu, zise Plopu. Şoferul v-a luat în braţe şi-a coborât cu dumneavoastră”. Îşi încheie nasturele de la gâtul bluzei care probabil i se deschisese în timpul căzăturii. „Eu numai v-am pus în iarbă”, mai zise Plopu. Abia atunci îşi dădu seama că stă de vorbă cu un bărbat, culcată. Se sculă repede, scuturându-se. „Şi-acum ce facem cu ele?” întrebă ea, arătând spre grămada de cărţi. „Ce să facem? Le lăsăm aici până mâine. Dimineaţă vin eu cu Darcleu şi vi le aducem acasă”. „Le lăsăm noaptea aici, singure?” „Unde să fugă, săracele?” „Şi dacă vine cineva?” „Aici? Aici nu vine nimeni, domnişoară. Cine să vină?” Acoperiră cărţile cu pănuşei de porumb. De pe pod, privită în timp ce treceau râul, grămada semăna cu o colibă.

Până în sat merseră în tăcere. (Aici poate că ar mai fi trebuit să spună ceva. Dar ce? Pentru că într-adevăr Plopu nu

scosese nici o vorbă tot drumul, doar că avea mereu zâmbetul acela afurisit. Nu poţi povesti un zâmbet. Aşa că, uite, n-o să spună nimic, ce credea el?). Dimineaţa o trezise o bătaie uşoară în geam. Era Darcleu. „Le-am adus. Unde le punem?" Ieşi afară şi văzu în faţa casei căruţa lui Darcleu încărcată cu vârf şi înhămat la ea, un cal somnoros. „Al cui e calul? Ţi-ai cumpărat altul?" „Nu, zise Darcleu. E de la Sfatul Popular. Ne dă el cal, dacă avem nevoie". Cărţile le aşezară în una din cele două odăi ale casei în care o adusese să stea Tanasie, preşedintele Sfatului, până i se lămurea situaţia. În casă trăise un bătrân, neam cu preşedintele. Moşu muri şi Tanasie, după ce-l îngropa, bătu deasupra uşii de la intrare o placă de lemn pe care era scris „Arhiva Sfatului Popular Mogoş". Când însă ea intrase în casă, nu găsise altceva decât o laviţă, o masă, un pat şi într-un dulap, ascuns sub nişte dosare, o bucată de cârnat afumat.

După ce goli căruţa, Darcleu se aşeză pe laviţă şi-şi aprinse un capăt de ţigară. „Te-aş servi cu ceva, zise ea, dar n-am nimic". „Nu trebuie, mulţumesc, răspunse ţiganul. O să-mi daţi din când în când câte-o carte". Îl privi amuzată. „Ştii să citeşti?" „Ştiu. Am umblat la şcoală." „Dacă vrei, poţi să-ţi alegi acum". Mai am o treabă şi-i păcat să port cartea cu mine. Lăsaţi că vin eu mâine. Dar o fişă puteţi să-mi faceţi.„ „Ce să-ţi fac? „ „Fişă. Nu daţi cartea cu fişă?„ „A, da, cum să nu! Să-ţi fac acuma?„ „Păi da, spuse el. Scăpaţi de-o treabă„. Scoase un formular din teancul primit de la domnul Benea şi se aşeză să-l completeze. „Numele şi prenumele„. „Darcleu„, zise. „Cum, Darcleu? Eu ştiam că asta e porecla„. „Scrieţi Darcleu, tot aia e. „ „Nu-i aşa. Eu te cunosc, dar aici trebuie să scriu numele corect„. Bărbatul trase până la muc din ţigară şi-o stinse de talpa piciorului. „Păi dacă mă cunoaşteţi, puteţi scrie Darcleu. Toată lumea aşa îmi zice: Darcleu„. Ei îi veni să râdă. Cunoştea istoria poreclei, i-o spusese Plopu. Cu vreun an înainte, ţiganul, împotriva tuturor văicărelilor nevestei, vânduse o mândreţe de cal şi-şi cumpărase un radio mare pe care-l proptise în fereastră, astfel încât toţi care treceau prin dreptul casei puteau să descifreze literele prinse în pânza difuzorului: D-a-r-c-l-e-e. Seara, ieşea la poartă şi din faţa ferestrei răsucea butoanele împrăştiind până hăt departe ştirile şi muzica lumii. Dar cel mai mult îi plăcea lui să prindă ora exactă. „Este opt. Este ora opt„ spunea cu gravitate ţâncilor care-l priveau în adoraţie când

dinspre fereastră se auzea ticăitul regulat. „A fost ora opt„ spunea apoi, cu o clipă înainte ca vocea crainicului să-l repete docil: „A fost ora opt„. „Buletin de ştiri„ făcea el ridicând prevenitor un deget spre vreun puradeu care se mişca imprudent. „Buletin de ştiri„ făcea la fel de încruntat crainicul. După o vreme, învăţă să prevadă şi anunţarea ştirilor, ordinea lor, importanţa fiecăreia. Succesul lui cel mai mare a fost într-o sâmbătă seara când, de faţă cu Plopu Ş” Tanasie, a ghicit, formulându-le aproape fără greşeală, din patrusprezece evenimente externe, nouă, umilindu-l pe crainic. Porecla, născută din caligrafia îngrijită a mărcii înscrisă pe pânză şi purtată o dată cu ştirile acelea neguroase peste sat, a Prins, iar omul nu s-a arătat supărat, ba chiar şi-a pus femeia care nu mai pricepea nimic să-l strige la fel cu ceilalţi.

„Nu pot scrie Darcleu. E lege”, zise ea mai mult ca să-l încerce. Darcleu se ridică scărpinându-se în creştet. „Păi atunci lăsaţi aşa, fără fişă. Ce-mi trebuie mie fişă? Iau cartea şi v-o aduc, mă cunoaşteţi”. Îl petrecu până la poartă silindu-se să nu râdă. „Nu fi supărat, îi mai zise. Când vii după carte, îţi fac şi fişă”.

Toate astea şi încă două-trei vorbe despre Atanasiu Gică, plutonierul, şi el nou în sat, le-ar fi povestit cuiva apropiat, cuiva care s-o asculte fără să sufle, cum făcea cu prietena ei cu jurământ pe vremea când erau eleve la seminar şi noaptea, vârâte amândouă sub o pătură, în dormitorul înalt al internatului, îşi spuneau prostii până când maica de serviciu le găsea adormite şi aburite. Dar aici cui să povestească, se gândi în timp ce se îmbrăca şi de-afară se auzea întruna magnetofonul caravanei, cui să spună despre viaţa asta şi lumea asta şi nopţile astea când i se năzărea cine ştie ce şi-apoi visa ce i se năzărea şi… O, ce frumos le-ar fi înşirat ea pe toate! La Mogoş nici nu ştia măcar dacă e bine să povestească. Ar fi putut să-i scrie prietenei, însă în faţa hârtiei şovăia; una era să-şi fi avut confidenta în faţă şi să vadă cum se îmbujorează la vreun amănunt mai băieţos, alta era să apuce tocul şi să observe cu spaimă cum foaia rece fixează cuvintele în poziţii ciudate, oprindu-le definitiv mişcarea.

Se mai uită o dată în oglindă, stinse becul şi păşi afară. Neobosită, vocea interpretului optimist continua să plutească peste case.

— Te bat de te sting dacă nu spui, zise plutonierul Atanasiu Gică în timp ce se pieptăna atent în faţa oglinzii mici proptite* pe birou.

Darcleu se foi neliniştit pe scaun. Chipul îi luă o expresie plângăreaţă.

— Dom' şef… Murmură el.

— Hai, fără… Zise Atanasiu Gică. Îmi spui şi-ţi dau drumul.

— Păi v-am mai zis, dom' şef, îndrăzni ţiganul. Ce să vă mai zic?

— Băi, tu crezi că ne duci de nas… Pe noi, mă? Pe noi!

— Întrebă plutonierul continuând să se pieptene, fără să-l privească.

Darcleu se îmbăţoşă, luând o figură jignită, de parcă ar fi vrut să zică „vai, dom' şef, cum să vă duc pe dumneavoastră de nas, se poate să gândiţi aşa?”

— Aici nu merge cu fofârlica. Aici ori spui, ori… Şi Atanasiu Gică începu cu mâna o mişcare tăioasă, întreruptă însă sus în aer şi îmblânzită de-a dreptul când pieptenele coborî pe ceafă.

— Zău, dom' şef, pe cuvânt de om, păi n-aş spune dacă aş şti? Ce-am ştiut, am spus. Mai multe nu ştiu şi dacă nu ştiu, de unde să le scot? Omorâţi-mă, bateţi-mă, eu…

— Lasă, mă, că te ştiu eu… Aşa faci tu de fiecare dată, spuse plutonierul şi-l privi compătimitor: Nu eşti sincer deloc, da' deloc! De ce nu eşti sincer? Dacă ştii, de ce nu spui?

— Zău că nu ştiu… Eu zic că să mă duc, e târziu şi m-aşteaptă copiii, că fără mine…

— Şi Darcleu dădu să se scoale.

— Ascultă, mă, zise cu asprime plutonierul. Dacă nu spui, treci în beci. Te confisc. Ce să tot parlamentăm? La beci. Adică eu îţi dau o şansă şi tu dai cu copita. Gata, m-ai supărat: spui ori nu spui? Pe cinstite.

— Dom' şef, vă spun mâine seară…

— TU făcu Atanasiu Gică. Ţţţ.

— Bine, dom' şef, oftă ţiganul şi se aşeză înapoi pe scaun. Dar nu mă ţineţi mult.

— Nu te ţin. Spui şi gata, îţi dau drumul.

Darcleu îşi lăsă capul pe spate, ca şi cum şi-ar aduna gândurile, se scarpină puţin în creştet, răsuflă adânc şi începu rar, privind undeva deasupra plutonierului:

— Pe la 1231, în pustia cea din Africa, în oraşul numit Samir, trăia o fată botezată Ghizela. Bulibaşa, taică-său, o ţinea, dom' Şef, foarte din scurt, că săraca…

— Băi Darcleu, zise plutonierul, nu mă face prost. Asta mi-ai spus-o alaltăieri.

— Da?

— Întrebă ţiganul. Să fiu al dracului dacă n-am uitat.

— Alta – făcu Atanasiu Gică. Îmi spui alta. Nu fi parşiv. Mă supăr.

— Alta, da… Încuviinţă Darcleu. Aia cu regina o ştiţi?

— Ce regină?

— Regina noastră a ţiganilor, cu măcrişul, dom' şef.

— Nu ştiu, zise Atanasiu Gică după o clipă de gândire. Darcleu surâse înţelept şi vorbi:

— Regina noastră se trăgea, după tată, din Egipt. Pe vremea aceea, dom' şef, noi nu eram împrăştiaţi ca astăzi, aveam fiecare rostul nostru, casă, masă, servici, doi-trei cai, vaci cu lapte. Nu mai vorbesc de porci şi galiţe. Aveam o ţară fixă, cu oraşe şi sate în regulă, nu ne avea nimeni treaba, eram noi de capul nostru. Regele era blând, că era bulibaşă.

— Cum îi zicea la regele ăsta, mă?

— Făcu plutonierul neîncrezător.

— Cine mai ştie, dom' şef. Eu eram copil când am auzit povestea, dar mi se pare că-l strigau Pancovă. Pancovă primul.

— Hai, mă, dă-te naibii, râse Atanasiu Gică. Cum să-l cheme pe rege Pancovă?

— De unde să ştiu eu, dom' şef? Unii ziceau că-l cheamă Pancovă, alţii Cherecheş.

— Cherecheş mai merge, consimţi plutonierul.

— Şi regele ăsta, Cherecheş, urmă Darcleu, rămase văduv, că] nevastă-sa – fie-i numele lăudat în veci!

— Muri la naştere, lăsând în urmă o fetiţă. Regele, şi el om, ce să facă? Jeli un an-doi nevasta, o îngropa, luă altă femeie şi-şi întări ţara. Dar oricât de pornit era el, alt copil nu reuşi să aibă. În vremea asta fetiţa crescu, se făcu mărişoară, o podoabă de fată, veneau ăştia… Cum le zice, din pustie, cum dracu… Eunucii, dom' şef, s-o vadă, îi mersese vestea de frumoasă şi flacără ce era. O ţinuse de mică, o învăţase toate cele una Estera, slugă bătrână şi! Stearpă la casa regelui, una care o crescuse şi pe mă-sa fetei şi care ştia şi întoarce farmece, vrăji,

porcării de-astea, astăzi cine se mai ocupă, dom' şef… Estera o lua frumuşel de mână pe Reghina, pe fetiţă, o ducea în grădină şi-n timp ce-i povestea cine ştie ce, cum că împăratul cutare a furat o fată săracă şi părinţii eij l-au blestemat că pe orice va pune împăratul mâna să se schimbe în şold tânăr de fată şi ăsta dacă se scărpina şi el, să mă scuzaţi, dădea în loc de c… lui de alt c… şi alte chestii…

— Hă, hă, hă! A dracului! Hă, hă!

— Se zgudui Atanasiu Gică.

— Şi-n timp ce-i spunea poveşti şi Reghina stătea cu gura căscată, Estera hâc! O şi-ndopa cu măcriş!

Plutonierul icni şi el, oprindu-şi râsul.

— Cu ce o îndopa?

— Cu măcriş, răspunse ţiganul şi se scotoci tacticos prin buzunare, scoase un pachet mototolit de ţigări, alese una, o udă cu limba şi şi-o atârnă gânditor în colţul gurii.

— Păi de ce îi dădea măcriş?

— Întrebă nedumerit plutonierul, aprinzând oarecum fără să-şi dea seama un chibrit şi întinzân-du-l ţiganului.

— Aici e aici!

— Răspunse Darcleu aplecându-se spre flacără. Măcrişul, dom' şef, are o mare putere la fete. Parşiva de Estera cunoştea problema. Ea să nu cunoască?!

— Da ce face, frate, măcrişul ăsta?

— Dezvoltă, dom' şef. Dezvoltă al dracului. Dă-i unei copile măcriş, aşa, de pe la 10 ani, şi să vezi ce domnişoară iese! Mănâncă singur măcriş tot cam la vârsta asta şi la 15 ani eşti beton, schiaună femeietul numai să te vadă. Măcrişul conţine fier, fierul se depune-n forme, forma piatră se face, să tot trăieşti!

— Tu ai mâncat, mă?

— Întrebă încet Atanasiu Gică.

— Nu se mai găsea, era război, n-am apucat, răspunse ţiganul. Dar pe vremea aceea se găseau de toate. Avea Estera de unde să ia. Azi un pic, mâine un pic, şi unde nu ne trezim noi cu Reghina, fătuca regelui, şerpoaică în regulă, împungând cu ochii în toate părţile şi mergând numai pe vârfuri, de parcă şi-ar fi fript tălpile. Ai, ai, ce mândreţe, dom' şef! Era ca desenată. Se zicea – spun slugile, astea nu mint – că la pieptul ei se puteau sătura zece copii neînţărcaţi.

— A dracului!

— Exclamă plutonierul. Le-avea mari, mă?

— Uite-aşa!

— Zise ţiganul şi mâinile lui desenară spre Atanasiu Gică două frumoase arcuri de cerc.

— Şi cine umbla la ea? Avea pe cineva?

— Nimeni, zise ţiganul. Peţitori erau, nu-i vorbă. Dar ea, nimic. Nu se uita la nimeni, nu-i lăsa în curte, îi ţinea la gard. Plângeau ăştia din pustie, cum le zice, eunucii, de-ţi era mai mila, dar ea nimic. Asta a ţinut aşa cam doi ani, până când a murit Estera. Şi cu limbă de moarte Estera i-a lăsat vorbă să-I ia de bărbat pe ăla care i-a aduce mai mult măcriş. Ştia ea ce ştia. Fata a înţeles, a priceput unde stau puterea şi farmecele ei şi i-a spus săracului tată, regele, că se mărită numai şi numai cu acela care va aduce mai mult măcriş verde. Când s-a auzit una ca asta, n-a mai rămas picior de ţigan în împărăţie, toţi s-au repezit în lume după măcriş, care pe undej l-a tăiat capul, în frunte cu eunucii. Reghina, ajunsă regină, s-a pus pe aşteptat. Numai că măcrişul Esterei, gata, se terminase,! La început i s-a mai îngroşat mijlocul. Sub ochii negri mari au prins cheag două pungi cu lacrimi. Picioarele lucioase s-auj încreţit şi s-au umplut cu vine. Pieptul drept s-a despărţit cătând ruşinat spre pământ. După vreo douăzeci de ani a bătut la poartă un ţigan, bătrân şi el, unu Csâki, cu un sac de măcriş în spate. S-a repezit Reghina şi l-a desfăcut, dar foile erau uscateJ L-a luat pe Csâki de bărbat, că altul n-a mai venit. Ceilalţi ad rămas fiecare pe unde-au nimerit, cine îi mai ştie, dom' şef, ca prafu şi pulberea s-a ales din toţi, dac-au crezut că află atâta măcriş. De unde atâta măcriş, dom' şef?

Ţiganul se opri cu o expresie îndurerată pe faţă, mângâind tăblia biroului. Plutonierul se îndreptă uşor de spate, ca şi curci s-ar fi ferit să facă zgomot.

— De la cine ai învăţat tu să povesteşti, mă Darcieu?

— Întreba el cu o undă de afecţiune în glas.

— De la un văr de-al meu, unu Borşu. Ţiganul clătină din cap* săracu Borşu…!

— Da' ce-a păţit?

— A murit. Şi i-am spus: nu te duce, mă, că nu cunoşti…

— Unde s-a dus?

— După o fată. A-ncălicat şi s-a dus.

— Unde?

Ţiganul stătu o clipă tăcut, ca şi cum l-ar fi căinat pe Borşu; şi-apoi răspunse scurt.

— În America.

— America?

— America. La New York. A pierdut-o în gară, era lume multă.

_ Şi cine era fata?

— O fată, acolo. O prăpădită. Parcă nu ştii 'mneata cum sunt astea…

— Mda, făcu gânditor Atanasiu Gică. Ce chestie! Şi cum a murit? _ Vai de mama lui! A căzut de pe o casă din alea mari. S-a uitat în jos, a ameţit, a strigat „ajutor” şi s-a dus în cap. Pac. Atâta a mai apucat să facă: pac.

Ţiganul tăcu oftând adânc. Plutonierul privea în oglindă, ju-cându-se cu pieptenul.

— Na, mă, o ţigară – zise el.

Darcieu luă ţigara, o bătu uşor cu un capăt de tăblia mesei şi şi-o puse în buzunar.

— Când m-am dus după el, nu i-am mai găsit decât cizmele. Nişte cizme galbene.

Plutonierul holbă ochii:

— Ai fost tu în America?

— Fost, răspunse Darcieu simplu. M-a rugat maică-sa: „Du-te, măi, şi adă-mi-l de-acolo, că se' hodineşte printre străini…” „Cum să mă duc, mătuşă, până-n America?” am zis eu. „Du-te, măi, nu-l lăsa acolo”, şi s-a plâns şi s-a jelit până n-am mai avut ce face: am luat-o prin ograda lui Plopu, am ieşit în Dealul Măgurii, am ocolit grajdurile Gostatului şi dus am fost.

— Şi cum e, mă?

— Zise încet plutonierul.

— Ce?

— Ăia. Plutonierul se aplecă peste masă: Ce-ai văzut?

— Mare lucru n-am văzut, c-am ajuns noaptea. M-am dus direct la comisariatul lor şi le-am spus: sunt cutare şi cutare, am venit după Borşu. „Domnule, mi-au răspuns ei, din vărul dumneavoastră n-au rămas decât acestea”, şi au scos cizmele. Oameni corecţi, altfel. Le-am luat, am dat mâna cu toţi şi-am plecat.

— Şi cum, n-ai mai rămas, nu te-ai mai uitat şi tu să vezi ce e, cum e...?

Ţiganul dădu să răspundă, dar în momentul acela de-afară se auzi izbucnind o melodie săltăreaţă.

— Ce dracu?

— Înălţă capul Atanasiu Gică. E radioul tău? Darcieu ascultă atent o clipă:

— Cât e ceasul, dom' şef?

— Nouă şi douăzeci şi una de minute.

— Nu-i al meu. La ora asta e „De pe ogoare”, nu e muzică.

— Ce să fie?

— Întrebă mirat Atanasiu Gică şi, de concentrard faţa i se crispa în cute mici, oblice. Cu un efort, îşi scoase trupii din scaun, ocoli pufăind biroul, deschise uşa şi privi în lungj drumului. O dată cu muzica năvăliră înăuntru câţiva stropi dl ploaie. Plutonierul îşi vârî adânc mâna în buzunarul pantaloni lor şi scoase un fluier, suflă încetişor în el, ca pentru sine, şi dintr-o dată fluieră lung, cu putere. Ţiganul tresări pe scaun. L| fel de nedumerit, Atanasiu Gică închise uşa şi reveni la birou.

— Dom' şef, eu mă duc – zise Darcleu.

— Stai că vin şi eu. Strânge-mă aici – şi Atanasiu Gică şi întoarse cu spatele arătându-i lui Darcleu şalele peste a căro| abundenţă diagonala centurii refuza să se-nchidă.

— Dom' şef, făcu ţiganul peste umărul plutonierului, pot iau şi...?

— De ce furi şi tu, mă... Zise oarecum amărât plutonierul. Darcleu gemu vinovat şi se aplecă cu sfială lângă apucând o straiţă durdulie.

— Mă-ngraş – constată plutonierul privind cu ochi critiJ zonele bombate ale trupului care-i apărură brusc sub presiune! Oficială a harnaşamentului. Făcu două genuflexiuni ţinându-J răsuflarea, apoi îşi potrivi chipiul, aşezându-l imperceptibl într-o parte. Coborâră scările şi păşiră în uliţă. Sub ploaia îndej sată, continuă, sunetele se scurgeau uscate, neatinse. Plutonia rul mergea în faţă, călcând cu grijă, aproape graţios, pe colţuri le lucitoare ale pietrelor ieşind din noroi. Din spate îi ajunşi plescăitul unor paşi. Atanasiu Gică se întoarse cu greutatw oprindu-se după un uşor balans. Din întuneric se desluşi înc (| voiată silueta preşedintelui Sfatului.

— Noroc – zise plutonierul. Ce-i cu hărmălaia asta?

— Caravana – răspunse Tanasie. Plutonierul scăpă un fluierat.

— Ai fost la ei?

4l-

_ Nici nu i-am văzut când au trecut, nu m-a anunţat nimeni că vin.

_ Păi sigur, chestiile astea se anunţă din timp… Zise cu glas scăzut Atanasiu Gică.

— Ziceau data trecută când am fost la regiune că îmi trimit vorbă cu o săptămână înainte, să adun oamenii, să-i primim la râu… Dar aşa, pe vremea asta, cine să…

— Dar nu-i nimeni în sat, numai noi!

— Exclamă Atanasiu Gică.

— Ce caravană, dom' şef?

— Întrebă Darcleu.

— Caravana cu filmul artistic, mă, de la regiune – şopti plutonierul.

— Da' tu ce faci aici?

— Întrebă Tanasie. Iar ai furat?

— Iară, dă-l în amarul lui – făcu Atanasiu Gică. Tanasie zâmbi:

— Ce-ai acolo în straiţă?

— O găină – răspunse cu umilinţă Darcleu.

Sub poarta cu streaşină a bisericii şoferul îşi mai aprinse o ţigară.

— Hai lasă-i, că vin ei, degeaba stai în ploaie, zise el. Tânărul se mai uită o dată pe drum, apoi se înghesui sub streaşină, tremurând.

— Nemaipomenit… Ăştia-s culmea… Să vezi ce raport le trag. Şoferul răspunse ceva nedesluşit şi vorbele se pierdură în foşnetul ploii.

— Ai mai păţit aşa ceva, nea Antoane?

— Întrebă tânărul. Hai, înţeleg, cu vremea asta nu se putea organiza nimic festiv, dar sa nu ne aştepte nimeni? Absolut nimeni? În satul ăsta n-are nimeni răspunderi? Ei nu ştiu de unde venim noi?

— Or fi plecaţi undeva, n-ai auzit ce zicea podarul? Mai sus s-a spart râul, e prăpăd.

~ Plecaţi pe mă-sa! Toţi plecaţi? Şi secretarul şi preşedintele Şi culturalul?

Din buzunarul adânc al salopetei, şoferul prinse o ţigară şil întinse tânărului. Acesta o aprinse şi trase cu sete. Licănj chibritului le aruncă umbrele peste şanţ.

— Ia uită-te, ea este… Zise şoferul deschizând portofelul îţ care prinsă cu o agrafă stătea o fotografie scorojită, un port (tm) oval de femeie.

— Mda, nu-i urâtă burgheza, spuse tânărul privind în treacăt.]

— Era frumoasă, Tăvi, tare frumoasă.

Şoferul se răsuci spre lumină, să vadă şi el mai bine. Dinsprj „Molotovul” aplecat pe-o parte, melodia optimistă curgea merea cu putere. Un far al camionului rămase aprins şi fascicolul galbd al luminii se înălţa oblic măturând acoperişul unei case pe ca| încremenise stingher, dezvăluit, un cuib părăsit de berze.

— Când puneam mâna şi-o luam spre mine, mi se uita 1 ochi cu spaimă, parcă mă ruga. Ne lăsam în lucerna, lângă râd şi plângea întruna, dar nu-mi dădea drumul. Mă ţinea strâns ş când voiam să mă scol m-agăţa cu braţele şi mă trăgea înapq s-o-ngrop acolo cu taina ei cu tot. Avea o taină, altfel de ce sj plângă? „Domnişoară, de ce plângeţi?” o întrebam eu. Ea îrrj punea degetul pe buze, să tac, şi-nchidea ochii şi de sub gene î ieşeau lacrimi şi-atunci de ruşine că plânge în faţa mea sau ti stă cu mine goală în lucerna, uita de toate şi se făcea pătimaşi că mă temeam să nu moară acolo. Groful m-ar fi împuşdj imediat, fără discuţii.

— Ia taci! Se aude cineva!

— Zise tânărul. Sări şanţul şi rămase în aşteptare.

— Băi, care sunteţi acolo?

— Strigă el.

— Oameni buni, tovarăşe!

— Răspunse vocea lui Tanasie î imediat după preşedinte în lumină intră grăbit Atanasiu Gicl urmat la oarecare distanţă de Darcleu. Ajunseră în faţa tânăn] lui şi se opriră.

— Ne iertaţi că n-am putut… Începu Tanasie, dar Tăvi îl într rupse ţintindu-l cu arătătorul:

— Dumneata ce reprezinţi în acest sat?

— Sunt preşedintele Sfatului Popular.

— Cum te numeşti?

_ Tanasie. Tanasie Ion. _ Aşa. Dumneata?

— Sunt plutonierul Atanasiu Gică, să trăiţi. _ Şi ăsta?

_ E ţiganul nostru, de la Sfat, mai mătură şi el pe-acolo, benevol…

— Nu mă interesează. Dă-te mai la o parte. Aşa. Tăvi închise carneţelul şi-l strecură în buzunar.

— Tovarăşe Anton, strigă el, vino să vezi ceva! Şoferul ieşi de sub streaşină şi se apropie de grup.

— Priveşte, tovarăşe Anton, dânşii trebuiau să ne întâmpine, să ne conducă, să ne cazeze, să se intereseze de toate problemele noastre. Tovarăşi, ştiţi voi de unde venim, ce treabă avem aici?

— Tovarăşe… Începu Tanasie.

— Tăvi mă cheamă. Tovarăşul Tăvi.

— Tovarăşe Tăvi, nu credeam să porniţi pe vremea asta. Ne-au mai anunţat şi luna trecută că veniţi şi-atunci ne-am mobilizat…

— Care vreme, tovarăşe preşedinte? Care vreme? Noi muncim după cum bate vântul? Uite c-am venit, am trecut şi râul, ne-am udat şi suntem aici! Tovarăşe, se întoarse el spre Atanasiu Gică, dumneata ce păzeşti în sat? Dumneata ştii cum circulă vitele aici? Uite unde ne-au împins!

— Şi arătă cu mâna corpul camionului.

— Eu, bâigui Atanasiu Gică, cum am auzit muzica, am sărit…

— Aţi sărit cam târziu, tovarăşe plutonier. La plăcinte înainte, la război înapoi, vorba poporului. Ne îmburghezim, tovarăşi, ne cam îmburghezim.

— Tovarăşe Tăvi, zise şoferul, să spuneţi să ne ajute s-o scoatem de acolo.

— Aşa, sigur! Chemaţi oamenii să scoatem maşina!

— Care oameni?

— Zise Tanasie.

— Cum care oameni? Oamenii din sat! Să vină toţi aici! Pri-l film îl facem în seara asta!

~Păi nu-i nimeni în sat, murmură Atanasiu Gică. Azi e sâm-ata, toţi sunt la oraş, peste râu, n-au cum trece. Dac-au mai rămas doi-trei…

Un moment se auzi din nou ploaia. Tăvi se uita cu atenţie la chipul fiecăruia şi deodată izbucni:

— Nu mă interesează! Să vină toată lumea aici! Ce-i asta! Bătaie de joc! Să nu lipsească unu! Aduceţi-i pe toţi! Într-o ju mătate de oră! Care nu vrea, care nu vrea să vină la film, î| notezi imediat, tovarăşe plutonier, şi mi-l aduci mie!

Se smuci din loc, se caţără în cabina piezişă a camionului opri muzica.

— Gică, şopti Tanasie, dă-i drumul şi vezi şi tu cine mai e...

— Culturalul unde-i? Şi culturalul lipseşte?

— Strigă Tăvi.

— Nu, tovarăşe Tăvi, vine acuma, l-am anunţat. E o tovarăşi tânără.

Tăvi sări din cabină.

— Ce mai stai, tovarăşe plutonier? Adună oamenii! Dezmeticit, Atanasiu Gică dădu să ducă mâna la chipiu renunţă şi-o zbughi în întuneric. Pe urma lui apăru un om înalt îmbrăcat cu un cojoc lung de lână.

— Bună seara – zise el apropiindu-se.

— Noroc – răspunse Tanasie.

— Bună seara – răspunse şi şoferul. Dumneata ne-ai trecut? Omul încuviinţă zâmbind.

— Podarul?

— Făcu Tăvi. De ce nu ne-ai spus, omule, că nu-nimeni în sat?

Celălalt ridică din umeri: altă treabă n-avea?

— Mi-a luat podul – zise el către Tanasie.

— I-a luat râul podul – explică Tanasie. Dânsul e podaru nostru, tovarăşul Plopu.

Tăvi dădu să spună ceva, dar privirea îi rămase fixată unde va în spatele preşedintelui. Plesni din palme a surpriză.

— Ia priveşte, tovarăşe Anton, ce veche cunoştinţă! Fă-te n încoa, cetăţene!

Din noapte se desprinse o mogâldeaţă, insul cu pălăria paie. Înainta şovăitor câţiva paşi şi se poticni.

— Sara bună – zise el.

— Ascultă, cetăţene, vorbi Tăvi apropiindu-se de omuleţ, al< cui erau vitele? Ism-loh? J.

— Ale satului, tovarăşe Tăvi – răspunse Tanasie.

_ Cu atât mai rău – zise tânărul înfigându-şi arătătorul în pieptul omuleţului. Te rog, tovarăşe Tanasie, să-l amendezi, să

se-nveţe minte cum trebuie să se poarte cu avuţia statului. Din cauza lui, stăm cu caravana în şanţ.

Omuleţul făcu ochii mari, uitându-se neliniştit la Tanasie.

— Păi ăsta-i Pista, zise zâmbind Plopu. E copil din flori, nu-i întreg la minte.

— Nu ştie ce-i aia amendă – adăugă Tanasie.

— Salut, mă Pista, ce mai faci?

— Făcu tare Plopu.

— Sara bună – zise Pista.

— Aşa, mă Pista – râse Plopu. Ce mai zici tu de lumea asta?

— Sara bună – răspunse cu bucurie omuleţul.

— Atunci de ce dracu l-aţi angajat?

— Întrebă Tăvi.

— Nu-i angajat, e benevol, zise Tanasie. Oamenii îi mai dau o haină, îi fac mâncare şi el stă cu vacile. N-are pe nimeni.

— Sunteţi nebuni!

— Spuse Tăvi; glasul îi tremura de furie. Pe ce lume trăiţi voi aici? Cum aţi putut lăsa tot puhoiul ăla de vite pe mâna unui cretin?

— Tovarăşe Tăvi, zise încet şoferul, să scoatem întâi caravana. Tânărul îi aruncă o privire scurtă.

— Da, zise el. S-o scoatem, sigur. Eu şi tovarăşul Anton mergem în faţă, restul la spate. Când vă anunţ, împingeţi.

Se apropiară de camion. Şoferul se urcă în cabină şi porni motorul.

— Urâtă treabă – zise Plopu aplecându-se să privească roata alunecată în şanţ.

— A dracului – făcu Darcleu.

— Şi tu eşti aici, mă?

— Zise Plopu. Ce-ai în straiţă? Darcleu trase cu ochiul şi puse straiţa după gard.

— Sunteţi gata? Strigă Tăvi din faţă.

— Ne-ar trebui o scândură – zise Plopu.

— Încercaţi întâi să-mpingeţi din dreapta, poate iese şi-aşa!

— Str'gâ Tăvi.

— Nu cred. E prea tare aplecată – spuse Plopu.

— N-ar strica şi o lopată – constată Tanasie.

— Gata? Îi dăm drumul?

— Se auzi din nou Tăvi.

— E-nţepenită rău – zise Darcleu aninându-se de-o laterală şj încercând să clatine „Molotovul”.

— Ciudate şi maşinile astea. Zici că n-are ce să păţească, daj e destul s-apuce cu o roată în şanţ şi-ai terminat, o tragi cu caiij

— Are cauciucuri noi – observă Darcleu.

— Pregătiţi-vă!

— Urlă Tăvi. Acum! Toţi o dată!

Zgomotul motorului crescu. Roata buclucaşă prinse a se-nvâr-ti în loc, măcinând buza şanţului.

— Ce zice?

— Întrebă preşedintele.

Plopu ridică din umeri. Îşi aprinse o ţigară.

— Eram odată la o carieră de piatră, în susul râului, povesd el. Atunci au venit nişte basculante din astea mari, noi-nouţl luceau ca jucăriile. Purtau piatră la gară. Unul din şoferi a vn| să scurteze drumul spre pod şi-a apucat-o mai pe lângă râi| Acolo a rămas.

— Feriţi-vă, că stropeşte – făcu ţiganul către cei doi, luânc aminte la roată.

— Să-ncerce să dea puţin înapoi, să-şi poată lua viteză j propuse Tanasie.

— Intră şi mai rău. E grea, e plină de aparate – spuse Plopu.

— Oare cum stau filmele înăuntru?

— Întrebă Darcleu. Priviră cu toţii cuşca închisă a „Molotovului” care vibra cţ putere. Tanasie oftă:

— Aţi auzit? Vrea să facă film acuma noaptea.

Scoase din buzunar pachetul învelit în ziar, îl desfăcu, rups^ pâinea şi cârnatul în patru.

— Luaţi, zise el întinzând bucăţile, poate ne ţine până dimi neaţa. Am mai văzut un film din astea la regiune, cu războ două serii, îmi tiuia capul. Ia şi tu, mă Pista.

Mestecară în tăcere. Deodată „Molotovul” se potoli, roata ij încetă mişcarea. La colţul camionului se ivi Tăvi.

— Păi ce faceţi? Mâncaţi aici? Aţi împins când am zis eu?

— Am împins, răspunse Tanasie. Nu merge. Ne-ar mai un om, doi.

— Nu se poate! Să mai încercăm o dată – făcu Tăvi.

Intră în şanţ şi se propti cu umărul în peretele cuştii de scânduri. La capătul dinspre drum se puse Darcleu şi Plopu. _ Tovarăşe Anton, dă-i bătaie!

— Strigă Tăvi. Motorul pârâi scurt şi cauciucul începu din nou să se-nvârtă.

— Hai acuma toţi o dată!

— Strigă preşedintele de pe marginea şanţului. Hei rup!

— Ce „hei-rup”, mă Tanasie, se întoarse morocănos Plopu, vină şi pune şi tu mâna, lasă că zice Pista „hei-rup”. Zi, mă Pista, hei rup!

— Herup – zise Pista.

— Aşa, măi Pista, râse gros Plopu şi aşteptă până când preşedintele se vârî sub scânduri, zicând:

— No acuma!

„Molotovul” se ambala, împroşcând cu noroi în toate părţile.

— Acuma, băieţi, 'mnezeii lui!

— Strigă Plopu, roşu de efort. Camionul săltă o clipă într-o parte, trosnind. Încurajat, Darcleu slobozi şi el o înjurătură de mamă. Cu un mârâit scurt, camionul se mişcă înainte şi roata alunecată prinse buza malului. Revenit la orizontală, „Molotovul” o ţâşni în viteză câţiva metri şi se opri în mijlocul drumului. Oamenii ieşiră din şanţ scuturându-şi hainele. Şoferul coborî din cabină şi se aplecă să privească sub caroserie.

— Bun!

— Zise Tăvi. Acum aparatele şi ecranul. Repede! Măi tovarăşe, ia vino-ncoace! Hei, n-auzi? Cu dumneata vorbesc! Vino să iei ecranul!

Dar Plopu nu-ntoarse capul. Privea undeva în urmă.

— Uite că vin!

— Zise el, fără să se adreseze cuiva anume. Bocănind din cizme, cu chipiul dat pe ceafă şi diagonala de piele căzută de pe umăr, Atanasiu Gică venea la pas alergător, '„conjurat de o ceată voioasă de ţigănuşi. După el se ivi călcând iute cu paşi mari şi ţepeni domnul director Benea. De braţ 11 stătea agăţată doamna Benea. Din cauza mersului întins şi exact al soţului, doamna făcea mici salturi şovăitoare, încercând să păstreze ritmul şi să nu iasă din raza de protecţie a umbrelei uriaşe negre ţinută de domnul director cu demnitatea uvenită unei torţe. În

spatele lor, Tanasie desluşi cu mirare silueta cunoscută, aplecată ca totdeauna când mergea grăbităj a nevestei sale.

— I-am adus – gâfâi Atanasiu Gică ajungând lângă „Molotov”j Ăştia sunt, alţii nu-s. Mai e o ţigancă în capătul satului, dar nd poate coborî din pat. Dacă vreţi, am notat-o.

— Care-i culturalul?

— Întrebă Tăvi.

— A, da, şi culturalul, tovarăşa bibliotecară, apare într-un mi-j nut. S-a aranjat puţin, că e domnişoară şi i-am spus că ne-a sosit un tovarăş tânăr, he, he... Dădu să chicotească Atanashl Gică, dar apoi tăcu stingherit.

— Bună seara, dragi tovarăşi!

— Zise tare şi binevoitor domnul învăţător Benea, oprindu-se în faţa lor.

Tăvi îi privi în treacăt.

— Tovarăşii?

— Învăţătorii satului, tovarăşii Benea, lămuri Tanasie. Apoi în-l torcându-se spre cei doi: Dânsul este de la regiune, tovarăşul Tăvi.]

— Fiţi bineveniţi în satul nostru, mic, dar harnic – începu domnul Benea şi tuşi uşor să-şi dreagă glasul – mic, dar harnici zic, şi pe care, iată, mă bucur să văd, organele competente nu l-au uitat nici acum când trimiţându-ne această caravană, simj bol al grijii pentru luminare şi cultură, dovedesc, zic, organela competente...

— Lasă, lasă, tovarăşe învăţător, zise Tăvi, lasă floricelele, cui noaştem şi noi. Tovarăşe Anton, bagă puţin marşalierul! Daţi-vă la o parte!

„Molotovul” începu să toarcă şi se mişcă grijuliu înapoi virând cu spatele spre podeţul şcolii.

— Ucule, şopti doamna Benea strângându-şi soţul de braţ, c” faci? Trage-te, nu vezi că vine pe noi?

— Ce spui?

— Aplecă domnul Benea urechea, urmărindu-l Tăvi cu privirea.

— Mişcă-te, dragă, că ne calcă, de ce-ai rămas aşa? Domnul Benea se feri în sfârşit, lăsând să lunece pe lângă e scândurile ude ale cuştii camionului.

— Dom' director, spuse încet Tanasie oprindu-se lângă e aveţi cheile de la şcoală?

— Le am, şopti domnul Benea. De ce?
— Pentru film. Îl fac în şcoală.
— Dar domnişoara unde-i?
— Vine şi ea. Dar până vine, trebuie să deschidem.
— Şi tovarăşul tânăr cine-i?
— Nu ştiu… Cred că e de la… Şi Tanasie înălţă cu repeziciune o sprânceană.
— Aşa… Zise domnul Benea.
— Stop!
— Strigă Tăvi urmărind mişcarea camionului. Destul! Ia veniţi încoace!
Grupul se strânse în tăcere pe podeţ. Doi ţigănuşi, nemai-având loc, intrară în şanţ şi priveau cu gura căscată namila de camion peste care se auzea lipăind ploaia. Tăvi se caţără pe o scăriţă ce atârna în spatele camionului, deschise uşa cuştii şi dispăru înăuntru. Reapăru imediat, cu o bobină în braţe.
— Tovarăşi! Spuse el tare de la înălţimea scării, ca şi cum ar fi aşteptat să se potolească o posibilă rumoare. Tovarăşi! Ştiţi voi ce am aici?
— Şi întoarse arătătorul spre bobină.
„Filmul. Acolo aveţi filmul”, spuse în gând doamna învăţătoare şi o clipă simţi satisfacţia că dă un răspuns corect.
— Ei, nu ştie nimeni ce am aici?
— Întrebă Tăvi.
— Filmul artistic, tovarăşe Tăvi!
— Răspunse Atanasiu Gică, zvâcnind uşor din pulpe.
— Nu!
— Făcu triumfător Tăvi.
Între sprâncenele doamnei Benea se încreţi o cută. Toate privirile se îndreptară spre cutia rotundă şi lucitoare pe care arătătorul lui Tăvi ciocănea ca un metronom.
— Dacă nu ştiţi, vă spun eu, urmă el. Nu film artistic, tovarăşi, ci 'ide mii de lei! 'Jde mii de lei, aşa să ştiţi!
Darcleu îşi simţi brusc palma dreaptă asudând şi fără să a§e nimeni de seamă şi-o şterse de tureacul pantalonilor.
~ Pentru unii poate că e film, zise Tăvi, dar pentru mine sunt an” statului şi-ai noştri! Spun asta ca să ştiţi cum să umblaţi cu Pană le ducem în şcoală. Eu şi tovarăşul Anton o să luăm ele aparatul de proiecţie. Apropiaţi-vă! În ordine, unul câte unul! °varâşe plutonier, dumneata eşti primul! La-o!

Atanasiu Gică, cu ochii ţintă la cutie, înălţă braţele şi primi bobina ca pe-o ofrandă. Urmă Tanasie. Apucă discul şi trecând pe lângă director, strecură peste umăr:

— Luaţi-o dumneavoastră înainte şi deschideţi. Directorul îşi scoase braţul din strânsoarea soţiei şi se repea în curtea şcolii.

— Ucule!

— Făcu speriată doamna Benea.

— Toată lumea!

— Strigă Tăvi dinăuntru. Toţi câte-o bobinai Cine urmează?

Darcleu înainta până lângă uşă. Când luă cutia, i se păru ca metalul frige. În curte, înainte de a intra în şcoală, încercă ci unghia să salte puţin capacul bobinei. Părţile se ţineau însl bine laolaltă. Atunci se uită înapoi şi văzând că se depărtasa binişor de caravană, scutură bobina ca pe o sită. Dinăuntru ni se auzi însă nimic.

— Mai sunt două!

— Strigă Tăvi. Următorul!

Doamna Benea făcu buimacă un pas spre uşa caravanei.

— Doamnă, luaţi şi dumneavoastră?

— Se auzi ea întrebată din spate. Se întoarse.

— Tu eşti?

— Zise doamna Benea.

— Eu – zâmbi nevasta preşedintelui. Trebuie să fim toţi.

— N-aş fi venit, c-aveam treabă, şopti doamna Benea, făj ceam nişte haioşuri, mâine e duminică, ştii, lui îi plac, dar ne-a scos plutonierul.

— Alo, tovarăşa, lăsaţi comentariile după, zise Tăvi aplecară du-se afară. Luaţi sau ce faceţi acolo?

— Da, da, se grăbi să spună doamna Benea, luăm cu toţii.

Se înălţă pe vârful picioarelor şi bobina îi alunecă în braţe. Q ascunse sub umbrelă şi se strecură spre şcoală.

— Gata!

— Zise Tăvi sărind jos. Tovarăşe Anton, hai la aparat! Până-l montăm, dă drumul la muzică!

Interpretul cel vesel începu să cânte. Plopu, care stătusJ mai la o parte, stinse ţigara, îşi afundă mâinile în buzunare j trecu podeţul. Când să intre în curte, auzi strigătul gutural al li| Pista: „P'opu! P'opu!”

— Ce-i, mă? Vrei să vezi şi tu?

Pista clipi repede, scâncind recunoscător: „P'opu”.

— Bine, hai, zise Plopu şi-l luă de mână. Dar să fii cuminte, că ne bate nenea cu filmul, da?

— Îda, îda, făcu Pista.

Aşa. Să păşească încet, să nu se stropească tocmai acum. Uite-o. Să se apropie firesc, să-ntindă mâna şi să spună „bine-aţi venit” zâmbind; şi să întâlnească din nou privirea celuilalt zăbovind o clipă mai mult asupra ei, cum zăbovise şi privirea marelui mitropolit trecând peste şirul cuminte aplecat al fetelor de internat. Se oprea în faţa fiecăreia şi le dădea binecuvântarea în timp ce maica de religie plana fără zgomot în stânga lui. Cum stătea cu capul în piept, fixând îndărătnică, de teamă să nu izbucnească în râs, o insectă roşcată ce se căznea să se întoarcă pe burtă, văzu doar coloana sutanei mitropolitului oprindu-se lângă ea. Muşcându-şi buzele în care râsul se cuibărise de mult, ridică ochii să primească semnul crucii. Degetele lungi, frumoase ale solidului prelat începură traseul obişnuit de împărţire a aerului în patru, trăgând cu siguranţă linia verticală; ceva tulbură însă înalta apatie a mişcării clericale; imaginara cruce mică ce urma să fluture prin faţa ochilor ei Şovăi să se împlinească, întrucât degetul arătător al mitropolitului se desprinse uşor de mijlociu încetinindu-şi vădit lunecarea pe orizontală ca şi cum, la capăt, s-ar fi născut regretul că sacra Perpendiculară dusă pe trupul iluzoriu al mântuitorului pitic nu era mai lungă. Într-adevăr, terminându-şi misiunea, mâna albă §! Subţire se opri nehotărâtă, întârziind să coboare, şi-atunci îl Pnvi drept şi zări în ochii lui umbra unui zâmbet, dispărut 'ndată ce maica de religie, sesizând interesul oaspetelui, şopti merită: „E o elevă foarte bună”. Instinctiv, plecă privirea. Co-°ana sutanei se mută spre dreapta, dezvelind insecta roşcată are ajutată de adierea sfintelor poale se întorsese pe burtă şi-o Pornise voiniceşte prin curte.

Lângă caravană nu era însă nimeni. O ocoli, se uită în cabină. Înseamnă că în şcoală. Intră în curte şi într-adevăr da dinăuntru se desluşiră voci. Păşi în holul întunecos şi mirosind a petrosin. Pe sub uşa clasei se strecura o dâră firavă de lumi] nă. Distingea acum clar vocile, dar nu reuşi să priceapă urj cuvânt. Bun. Începuse. Să apese încet pe clanţă, să deschidă şl să se aşeze într-o bancă. Îşi scoase oglinda, se privi. Dinăuntru se auzi

o explozie, dâra de lumină se albi brusc şi chipul dirj oglindă, o secundă străluci. E cu război, ce se tot sperie, să pună oglinda înapoi şi să intre. Uşa scârţâi lung, câteva capeta se întoarseră, înainta bâjbâind pe sub snopul de raze venina din spate şi se poticni. O bancă. Aici. Se aşeză, îşi trase genun] chii şi exact când, înălţându-şi capul, zări la două bănci mai în faţă pălăria cu boruri mari a doamnei Benea, simţi că la stângul i s-a dus un fir. Îşi pipăi ciorapul. Bineînţeles. Să fie calmă. Pa ecran, un soldat lungan, alergând cu un puşcoi în spate, sa împiedică peste nişte sârmă ghimpată şi căzu. Aşa-i trebuiel Dibui capătul firului şi-l mototoli. Treptat, ochii i se obişnuiră ci întunericul. În primele bănci, chiar în faţa ecranului, stăteai nemişcaţi câţiva copii de ţigan. În spatele lor, în al doilea râncj erau domnul şi doamna Benea. Soldatul cel lungan se desţ curcă din sârma ghimpată, instala rapid puşcoiul şi începu sa tragă năprasnic. Borurile pălăriei doamnei Benea vibrară cii putere, la fel ca boneta soldatului, săltând ritmic în ritmul rafaT lelor. Câteva siluete care alergau pe lângă o motocicletă se prâj buşiră scoţând strigăte ascuţite. Măcar dacă şi-i lua pe cei de lână, trebuia să-şi închipuie că va sta în bancă. În dreapta aproape, auzi un plescăit. Se întoarse. Darcleu, privind ţinta ecranul, îşi umezea buzele cu limba şi la fiecare început dd rafală, şi-o trăgea repede înapoi. Înaintea lui, plutonierul, ci capul descoperit, urmărea fără să clipească imaginile. Frizura teşită de apăsarea chipiului, lucea. Dac-ar şti că ţine două şerif s-ar putea face că iese până afară şi într-un sfert de ceas, ce ui sfert? În zece minute ar reuşi să se schimbe. Trebuia să şi gândească, în băncile astea e mai rău ca prin sârma ghimpat! Pe bănci de lemn, în scunda tavernă mohorâtă, îi trecu prii minte în timp ce soldatul scoase un ghemotoc, meşteri la el un pic şi-apoi îl aruncă înainte peste umăr, lipindu-şi urechea de pământ şi închizând ochii, cum făcea ea când era mică şi voia să asculte căţelul pământului. Într-o noapte, pe câmpie, chiar a… Au. Fir-ar a dracului. Resturile motocicletei săriră care încotro şi genunchii îi ricoşară în pupitru. Zgomotul exploziei se stinse. Întinse mâna şi desprinse ciorapul agăţat, dacă se tot sperie ca proasta. Cineva tuşi. Îl recunoscu pe Tanasie, dar de ciudă că e bleaga şi-şi rupe ciorapii, nu întoarse capul. Să-l întoarcă, totuşi. O privea, da. Lângă el, Uca, ia te uită ce chestie, cu toată hărmălaia, aţipise. De-aia o putea privi aşa în voie. S-o privească, ce-i rău

în asta? Şi îi zâmbi. Apoi se răsuci spre ecran, cine ştie ce drăcovenie mai poate azvârli bezmeticul... Lunganul însă se calmase, îşi ştergea fruntea rezemat într-un cot. „Tovarăşa de la cultural?” „Poftim?” „Ce-aţi tresărit aşa, v-am întrebat dacă răspundeţi de cultural. Sau poate vă simţiţi vinovată cu ceva?” „Da... Adică nu... Eu... Cu biblioteca...” „Biblioteca sau culturalul?” „Da, şi culturalul...” „Şi la ora asta se vine?” Nu mai ştiu ce să spună şi răspunsul care întârzia să-i apară în minte îi permisese în sfârşit să-l vadă mai bine. Stătea cu mâinile proptite pe spătarul băncii, fixând-o liniştit. Se gândi fulgerător că e prea tânăr ca să fie foarte mare. „Văd că n-aveţi nimic de zis, şopti el în continuare. Vom discuta mai târziu această atitudine. Vreau însă să vă atrag atenţia că sunt împuternicit...” Se opri. Un val de urale năvăli dinspre ecran, acoperind totul. Soldaţi cenuşii săltară din tranşee şi, trăgând din niers, începură să urce pieptiş o coastă. De undeva din afara 'rnaginii răpăiră mitraliere. Şirurile din frunte se prăbuşiră scăpând armele. Un soldat tinerel, aproape un puştan, care alerga n pnm-plan, păru că se-mpiedică, ţipă o dată scurt şi se chirci, gazând în genunchi. Faţa, umbrită de un moţ de păr ieşit de u bonetă, i se strâmbă şi mâna îi alunecă de-a lungul coapsei ^nde un'forma îi era găurită şi scăldată de sânge. Lunganul Jtfes distrusese motocicleta apăru deodată lângă el, îl apucă de îrn ^^ §' 'Uă 'n spatettăgându-l înapoi în tranşee. „Sunt Puternicit, îl auzi ea şoptind din nou, dar nu se mai întoarse să-l privească, vrând să ştie ce se va petrece cu soldatul răni să iau măsurile care le socotesc...” însă pe ecran suiră, cu u uruit greu, sprijinind ofensiva, tancurile. Uralele se înteţiră şi s amestecară cu vuietul exploziilor care ridicau trombe d pământ printre siluetele în goană. Imaginea lunecă spre stânijj dezvăluind un gard de sârmă ghimpată. Primii care ajunseră 1 el se trântiră la pământ, căznindu-se să se strecoare pe ded< subt. Salva următoare îi găsi încercând să se scoale şi trupuriU lovite în plin, se încurcară prin sârme. Năvala imediată a tanct rilor doborî însă gardul şi grosul soldaţilor, alergând şi strigân întruna, se năpusti din nou şi printre urale se auziră ţipet* Dintr-un tanc atins, cu ţeava povârnită, ieşeau flăcări. Capaq turelei se înălţă şi un tanchist fumegând se caţără până jumătate afară. Printre împuşcături şi explozii se auzi atunci salvă mai subţire şi corpul tanchistului se frânse în dou aplecându-se graţios, ca o floare în vază, peste

margine. Totul dură câteva clipe, căci imaginea se mută iarăşi pe creasta dea lului unde cei atacaţi ar fi continuat poate să reziste dacă dir spre tavan, intrând vijelios pe ecran, nu s-ar fi prăbuşit bâzâiri asupra lor avioanele. O bubuitură năprasnică urmată de urleti îngrozit al înfrângerii cutremură sala. De data asta se ţinus bine, aşteptase calm explozia, corpul îi rămăsese liniştit şi pul să observe pe doamna Benea lipindu-se de umărul masiv] domnului învăţător. Împinse de urale, tancurile pătrundeau cele din urmă pe creastă, curăţind locul. Şi-atunci se auzi dl nou, nefiresc, urletul. Îşi încorda privirea căutând să descopa prin tranşeele întoarse, printre tancurile şi camioanele răsturna te sursa acelui strigăt prelung. El ţâşni a treia oară şi ea îşi dăd seama că cineva urla în sală. „Aprindeţi lumina!" strigă Plod „Ce-i acolo?" zise Tăvi. Un zgomot de bancă răsturnată şij palmă răsunară dinspre primele rânduri. „Aprindeţi o daT lumina!" strigă Plopu. Urletul porni iarăşi cu mai multă forjj „Darcleu, strigă Plopu, vină aici!" Darcleu se ridică foarte înd în picioare, holbându-se înfricoşat. „Vină, mă, iute, maica mă-j şi ţine-l de mâini!" Doamna Benea începu să ţipe. „Ce se-ntârj plă aici?" strigă Tăvi şi ea îi văzu degetele tremurând pe spl arul băncii. „Strânge-l de mână, apasă-l, aşa, se auzi Plopu gâI nul!

Fâind, gata, „ trece". Urletul scăzu în intensitate, se domoli; chimbându-se într-un grohăit răguşit. „Unde-i lumina? Aprindeţi lumina!" strigă Tăvi. „Domnilor, răsună ciudat de melodioasă vocea învăţătorului, vă rog, apă! Aduceţi nişte apă!" Se jculase întorcând un chip speriat în bătaia razelor care se intersectară rapid, ca şi cum ar fi căutat în întuneric o ţintă, şi-apoi explodară urmărind curba unei grenade singuratice. Urletul eizbucni însoţit de sunetul înfundat al unui corp care se zbate. Dumnezeii voştri, vreţi să-l omorâţi? Opriţi filmul!„ strigă Plopu., L-am scăpat!" ţipă Darcleu. „Pune genunchiul!" făcu Plopu., Unde-i întrerupătorul?„ strigă Tăvi. „Lângă sobă! Opreşte fil-„ Tăvi se repezi spre sobă, încalecă o bancă, ajunse lângă jerete şi aprinse lumina. Sări apoi la catedră, îl împinse pe jofer care stătea clipind buimăcit şi opri aparatul de proiecţie. Tanasie, se auzi Plopu, vină aici! Apucă-l de picioare!" „Ce e-ntâmplă? Întrebă Tăvi. Ce dracu faceţi acolo?" „Pista, tovară-e Tăvi, şopti Atanasiu Gică încercând să-şi descurce trupul din bancă, s-a speriat, i s-a făcut rău, el e bolnav, s-a speriat..." Domnilor, se

auzi vocea melodioasă a învăţătorului, nişte apă, Iacă s-ar putea…„ „Vai, doamna!„ sări Ilca şi abia atunci o zări ea pe doamna Benea atârnând cu pălăria peste faţă în bra-ele domnului director, vădit dezorientat de neaşteptata povară. Ii trece, spuse el aşezându-se uşurel, ea e mai slabă cu nervii… A mulţumesc frumos… Foarte frumos…” Şoferul se apropie şi ntmse un pahar. Ilca îl luă, îşi înmuie degetele şi atinse fruntea toamnei. „Numai puţin, zise domnul director, cât să-şi revină, §! Revine repede, o cunosc…” „Plecaţi, mă, de-aici!” se răsti

°PU la puradeii care se apropiară curioşi să-l vadă pe Pista. „îl coatem?” întrebă Tanasie. „încet, zise Plopu. Apucă-l bine”. Se ară cu grijă, ţinându-l de mâini şi de picioare. Trupul înce-Ju să zvâcnească şi urletul crescu. „Scoateţi-l afară! Răcni deo-ata d°mnul director Benea. Scoateţi-l imediat afară! Vă rog ş'stent să-l scoateţi afară!„ Ilca îi apucă braţul care se înălţase a and uşa. „Dom1 director…„ zise ea. Domnul Benea se linişti ¦ „vezi că se trezeşte?„ şopti el şi se aplecă asupra chipului doamnei. Strigătele lui Pista traversară clasa, ecoul | se auzi în hol, apoi se stinseră. „Vezi că se trezeşte?„ repa domnul director. Doamna Benea deschise ochii, privi speria în jur. „Gata, doamnă, a trecut„ zise Ilca. „Vai, scuzaţi-mă, era foarte obosită…„ „Luaţi nişte apă„ zise şoferul. „Mulţumei. ^ sunteţi foarte drăguţ…„ Doamna Benea bău cu sorbituri mic răsuflă mulţumită şi se îndreptă. „S-a terminat filmul?„ întrebă e „S-a terminat„ răspunse şoferul. „Şi cine a câştigat?„ „Mai dori apă?„ zise blând şoferul. „Tovarăşe Anton, strigă Tăvi din celăla capăt al sălii, să ducem aparatul!„ „Da”, răspunse şoferul.

Acum ar putea şi ea să se scoale, gata. „Domnişoara Corini exclamă doamna Benea văzând-o. Aţi fost aici?” „Da, doamnă „Vai, cât mi-e de ruşine… M-am comportat îngrozitor, îngroz tor…„ „Să mergem, dragă„ se ridică domnul director. „Şi dun neata, domnule Atanasiu, scânci învăţătoarea zărindu-l p plutonier care învârtea încurcat chipiul, ce ruşine…„ Atanas Gică vru să spună ceva, dar cuvintele i se încleiară undeva gâtlej, le înghiţi, tuşi şi zâmbi stânjenit. „Tovarăşe plutonier, zis Tăvi, deschide puţin uşa„. Atanasiu Gică se întoarse iute, alerg pe vârfuri printre bănci şi împinse uşa. Tăvi şi şoferul ieşiră < aparatul. „Poţi merge, dragă? Zise domnul Benea. „Desigur, d sigur” răspunse doamna, încercând cu grijă primul pas. Ilcai domnul director o sprijiniră. „Nu ducem cutiile?” întrebă doafl

na. „Ce cutii, dragă?” „Cutiile cu filmul. Le lăsăm aici?” „Vezi c te-mpiedici! Uită-te cum calci!” se răsti domnul director. „Vi cât mi-e de ruşine, murmură mai departe doamna Benea, n mi s-a mai întâmplat...” „Poftiţi, doamnă” zise Atanasiu Gic ţinându-le uşa. Cei trei se strecurară în hol. „Mai rămânel domnişoară?” întrebă plutonierul. „O, nu, vin şi eu” răspunse e şi păşi dreaptă spre uşă. O să-i privească picioarele, boul. „Po tiţi” zise Atanasiu Gică, lăsând-o să treacă.

Se adunară toţi în faţa caravanei. Ploaia îşi mai pierduse ritm, pânza subţire de apă se schimbase în picături grele, r Domnul director deschise umbrela şi-o trecu deasupra doam

_ Ce facem? Mai stăm?

— Întrebă el privind în jur. Nu-i răs-lUnse nimeni. Dinăuntrul cuştii camionului se auzeau bufnituri. _ Ce-i cu Pista?

— Întrebă din nou directorul. Unde l-aţi dus? _ N-are nimic, i-a trecut, zise Tanasie. Uitaţi-vă acolo, lângă

_ Oare ce fac?

— Şopti Darcleu.

— Cine?

— Zise domnul Benea.

Darcleu îşi înălţă bărbia arătând spre caravană.

— Ce să facă?

— Zise Tanasie. Pun înapoi aparatul. Se întoarse; pre Plopu, căutându-i privirea: nu?

Plopu scuipă printre dinţi.

— Vă e frig, domnişoară – constată el după o pauză. Mirată, bibliotecara îl privi lung:

— Nu, de ce?

Darcleu îşi plimbă rapid privirea de la unul la altul şi dădu să iloboadă un „heee...”, când uşa cuştii se deschise şi în cadrul i apăru Tăvi.

— Mâine dimineaţă, zise el fixând ceva jos în faţa lor, conti-îuăm. Mai avem un film. O să fiţi aici cu toţii la ora 10, dar ară... Ochii îi fugiră într-o parte, fără el. Sper că s-a-nţeles. După) roiecţie o să organizăm o dezbatere cu o temă inspirată de iceste două filme.

— Dar acum, vreau să zic în seara aceasta, putem pleca?

— Se luzi domnul Benea.

— Da, puteţi pleca.

Domnul director se îndreptă de spate, împingând umbrela nai sus, ca să poată fi văzut, şi spuse cu voce hotărâtă că e mai nult decât sigur că vorbeşte în asentimentul tuturor dacă îi pro->une ilustrului oaspete, probabil obosit de drum şi de exercita-ea nobilei misiuni încredinţate, să nu rămână în noaptea feea 'n caravană şi să binevoiască a pofti, împreună cu tova-a§ul său, la ceea ce s-ar putea numi cu bunăvoinţă o cameră oaspeţi pe care el, directorul, o pune la dispoziţia Sfatului P ar or' de câte ori se iveşte ocazia, neexistând mulţumire ai pentru dânsul decât să-şi deschidă casa nevoilor re§ti ale competentelor organe. De altfel, tradiţiile satului, în general ale întregului ţinut, mărturisesc din moşi-strămoşi o oj pitalitate şi-o grijă pentru drumeţi nedezminţită nici de tiu purile moderne…

— Nu, zise Tăvi. Rămânem aici.

— Vai!

— Făcu doamna Benea ochii mari. De ce să nu veniţi, păcat, vă pregătisem câte ceva…

— Să vă odihniţi, tovarăşe Tăvi, completă preşedintele.

— Mulţumesc, nu.

— Zise Tăvi.

— Nişte haioşuri, sfârşi resemnată doamna Benea.

— Deci mâine la 10, zise Tăvi fără să ridice privirea. Noapl

_ Ţi-o mânca vulpea – zise Plopu când Darcleu îi ajunse. Ţjeanul nu răspunse. Merseră în tăcere până când de după doi castani uriaşi, pleoştiţi, se ivi casa greoaie a învăţătorilor. În dreptul porţii se opriră. Ilca se desprinse de braţul doamnei Benea, lăsând-o în grija directorului.

— Nu intraţi?

— Întrebă doamna Benea.

— Lasă, dragă, oamenii sunt obosiţi, se duc şi ei să se culce, zise domnul Benea.

— Mulţumesc, doamnă, e târziu, răspunse Tanasie. Noapte bună să aveţi.

— La uitaţi-vă, a poftit-o înăuntru pe domnişoara!

— Zi Darcleu, care mergea ultimul. Hă! I-a dat şi mâna, o ajutaj suie aşa, frumuşel…

— Taci, mă, dracului!

— Zise Atanasiu Gică, păşind îndesat.

— S-a suit, urmă ţiganul, acuma intră, gata, pac, s-a-ncM uşa. Făcu o pauză, apoi începu să cânte încetişor: „Câte mi| dre sunt pe lume...”

— N-auzi, mă, să taci?

— Se răsti Atanasiu Gică. Darcleu tăi După câţiva paşi, întoarse capul şi se opri. Privi cu atenţie sn caravană şi deodată o zbughi înapoi. Sări şanţul, se piti lâr| gard şi rămase acolo.

— Ce dracu face ăsta?

— Întrebă plutonierul. Darcleu se ridj din întuneric, ieşi la drum şi porni grăbit după ei.

— Noapte bună. Adică la 10, parcă aşa am înţeles, zise domnul Benea.

— Da, la 10, domnule director, răspunse Tanasie.

Domnul director Benea îşi vârî mâna după o anumită scân-Idură din gard, scoase o cheie mare, ruginită, şi deschise cu ea şi siluetele lor se pierdură pe sub bolta de viţă din faţa intrării.

— Hai, mă, ce mai staţi?

— Zise Plopu.

— Cred că iară o bate – zise Atanasiu Gică.

— I-arată ei haioşuri, săraca – zise Darcleu.

— Acuma degeaba o mai bate, zise preşedintele. O strică de tot.

— Tanasie, tu mai stai?

— Întrebă Ilca.

— Du-te că vin şi eu, răspunse preşedintele. Mai avem ceva bună. Dumneata de la cultural, mai rămâi puţin.

— Noapte bună – spuse Tanasie.

Directorul se urni primul, urmat de doamna Benea şi d Ilca. În spatele lor porniră şi ceilalţi. Plopu se abătu din drun| trecu şanţul şi-l luă pe Pista în spate.

— De ce să nu vină?

— Întrebă şoptit doamna Benea. Cine JP°artaCei doi *$ intrară în curte' directorul încuie la loc Poarta să-i facă? Doar n-o să-l mâncăm.

— S-a temut că-l mănânci tu!

— Răspunse tot în şoaptă don nul director.

Trecură de biserică prin faţa clopotniţei în vârful căreia tx cui mişcat de vânt se legăna uşor, ca un clopot mut. Umbrele depăşiră, apucând-o repede înainte.

De rezolvat.

Ilca o luă din loc. La una din ferestrele casei directorului se făcu lumină. Ascultară un timp în linişte. De pe crengile întunecate ale castanilor stropi nevăzuţi de apă cădeau clipocind în şanţ.

— Poate n-o mai bate, zise Atanasiu Gică aprinzându-şi o ţigară şi uitându-se în jur să şadă pe ceva.

— Mira-m-aş, dom' şef, zise Darcleu. Ce zi e astăzi?

— Sâmbătă, răspunse plutonierul.

— Păi?!

— Exclamă ţiganul.

~ Dacă mai staţi, eu m-am dus. Am înţepenit tot. Ăsta e ca Un sac, zise Plopu.

~ Lasă-l jos, ce-l mai ţii?

— Făcu Atanasiu Gică.

~ Hai să mergem, zise preşedintele, n-o mai bate. S-or fi culcat.

— Şi becu'?

— Întrebă Darcleu. Preşedintele mormăi ceva porni în urma lui Plopu. Atanasiu Gică şi Darcleu se priviră n< dumeriţi, apoi se luară după ei.

Uliţa, mărginită de case mici, cu acoperişuri ţuguiate, c ferestre pătrate în care licărea albul stins al perdelelor, urca î pantă lină până în dreptul Sfatului Popular. Acolo, se desface în două, o parte luând-o spre un grup de case ce se înşirau ci minţi de-a lungul unui rest de tranşee, cealaltă continuându-urcuşul spre capătul satului unde pe o mică înălţime străjui crucea de lemn. După cruce, drumul cobora întins spre râi Ajunşi lângă Sfat, Tanasie şi Plopu se opriră să-i aştepte p ceilalţi doi.

— Adică noi – îl auzi preşedintele pe Darcleu apropiindu-se noi nu putem rămâne aşa de capul nostru, să fie adică o orgi nizare, să ne ştim fiecare locul, dom' şef, asta vreau ei, nu?

— Păi da, vezi?

— Zise grav Atanasiu Gică.

— Adică să ştiu şi eu de-o treabă – păru a înţelege Darcleu să nu mai umblu lela, să am ceva la mână, eu aşa înţeleg.

— Nu numai tu, mă, toţi împreună – zise plutonierul.

— Cum toţi împreună?

— Întrebă Darcleu. Şi dom' director?

— Ce-i, mă? Ce-aveţi?

— Zise Plopu.

— Vorbeam şi noi, răspunse plutonierul. De ce nu-l pui jos? Adăugă el arătându-l pe Pista.

— A adormit, lasă-l, zise Plopu.

— Ce facem? Mai mergem?

— Întrebă Tanasie.

— Dacă tot am venit până aici… Nici nu mai plouă, răspuns Atanasiu Gică.

Cotiră pe drumul spre râu. Plutonierul sui primul, în pas nicesc, colina din marginea satului şi se prăvăli oftând pe bancă lângă cruce. Urcară şi ceilalţi. Plopu se lăsă încet pe v: şi-l descarcă pe Pista, rezemându-l de troiţă. Pista se trezi.

— P'opu – zise el.

— Stai acolo, e uscat – zise Plopu aşezându-se şi el.

— Ia te uită!

— Exclamă Atanasiu Gică aplecându-se. Şt: eu că aici l-am lăsat! Se ridică ţinând în mână bastonul circulaţie.

_ Ieri-seară, dom' şef, de ne-a apucat ploaia, zise Darcleu. Plutonierul şterse cu grijă bastonul şi-l aşeză alături.

— S-a oprit, zise preşedintele, nu mai suie.

Priviră cu toţii înainte. Prin întunericul străveziu din jurul stâlpului singuratic, râul se zărea curgând leneş şi murdar, lăţit dintr-o dată într-o nouă matcă a cărei margine atingea poalele olinei. Drumul care ieşea din sat ocolea colina intrând sub apă a o punte frântă. Dinspre mijlocul râului venea un vuiet surd, neîntrerupt. Atanasiu Gică se lăsă comod pe spătarul băncii, ăşchirându-şi picioarele.

— Ce chestie!

— Oftă el privind în depărtare.

— Dacă nu mai plouă, mâine scade, zise trist Tanasie.

— A mai ajuns vreodată până aici?

— Întrebă plutonierul.

— Niciodată, răspunse preşedintele. O dată a ieşit până cam >e la stâlp. Dar până aici, niciodată. Nu mai vedeţi voi aşa ceva.

— S-avem o luntre, dom' şef, zise Darcleu.

Atanasiu Gică oftă iarăşi, apoi îşi aprinse o ţigară. Plopu, care se rezemase de troiţă, se răsuci şi se uită spre Darcleu.

— Scoate-o, mă, că se-năbuşă, zise el.

— N-a uitat-o, tâlharul, constată plutonierul trăgând cu coada ochiului la ţigan. Darcleu zâmbi sfios şi scoase de sub haină straiţa. Dinăuntru se auzi un cârâit.

— P'opu, P'opu, făcu Pista.

— Dă-i-o puţin să se joace, nu-i face nimic, zise Plopu. Darcleu întinse straiţa. Pista o luă şi începu s-o pipăie.

— Dom' şef – zise Darcleu după un moment de tăcere – dar dacă noi nu vrem?

Atanasiu Gică clipi şi întoarse cu greutate capul.

— Ce să nu vrem noi, mă?

— Zise el.

— Adică nu noi, dom' şef, noi vrem, de ce să nu vrem – zise Darcleu – dar dom' director? Dacă el nu vrea?

~ Ce să nu vrea dom' director, mă?

— Întrebă plutonierul.

~ ^a nu vrea să fie cu noi, cu toţi, să stea-n treaba lui, răs- ^ se Darcleu. Atanasiu Gică scutură scrumul cu degetul, apoi, ' ' gânditor.

Nu se discută, zise el. Ori – ori.

— Ce tot vorbiţi, măi?

— Se întoarse Tanasie. Atanasiu Gic|| uită pe furiş în jur, apoi se plecă spre urechea preşedintelui.

— Păi tu de ce crezi c-au venit?

— Zise preşedintele către DarclJ

— De ce?

— Să vadă ce e, cum e, care strâmbă din nas, care mi§| zise Tanasie.

Darcleu făcu ochii mari.

— Ai dracului!

— Exclamă el.

— Poate ţie nu-ţi convine, continuă preşedintele, poate zici: „Ce mă tot împung ăştia, dacă nu vreau, nu vreau, nu ri amestec, nu cunosc, nu-mi convine!”

— Da' eu vreau!

— Se apără Darcleu – cum să nu vreau? Mj servit, te-am servit.

— Stai, că nu-i aşa, zise preşedintele. Care servit? Prima cj tă serveşti tu. Vin ei la tine şi zic: „Tovarăşe Darcleu, dă-J puţin plugul!”

— Care plug?

— Să zicem că ai un plug. Îl dai?
— Poftim!
— Răspunse Darcleu, desfăcând larg braţele.
— Bun. Şi după asta se duc la dom' director şi cer cazai Crezi că nu-l dă?
— Nu-l dă!
— Zise cu hotărâre Darcleu.
— De ce să nu-l dea?
— Întrebă Tanasie.
— Păi e cazanul lui!
— Făcu Darcleu.
— Asta-i, că nu-i al lui!
— Zise Tanasie.
— Ba-i al lui, eu i l-am adus, zise cu reproş Darcleu.
— Nu-i al lui, mă, vorbi atunci Plopu. E-al nostru.
— Sigur, zise preşedintele. E-al nostru, al tuturora. Faţa lui Darcleu se încorda ca şi cum s-ar fi pregătit să o mare greutate.
— Daţi-mi o ţigară, ceru el. Atanasiu Gică îi întinse pachetul.
— Adică eu – zise ţiganul după ce slobozi primul fum – ij pot duce la el să zic: „dom' director, am şi eu nişte prune, dumneata bine şi descuie cazanul, că mă grăbesc” şi el să ri lase să fierb fără să-i dau nimic?
— Degeaba, nu înţelege!
— Se întoarse preşedintele spre plutonier.
— Ce să-i mai dai, mă, că o să ai şi tu chei!
— Lămuri triumfător Atanasiu Gică.
— 0 să am eu chei la cazanul lui?
— Se îndoi Darcleu. Plopu se răsuci şi apucă straiţa din mâinile lui Pista.
— Ascultă, mă Darcleu! Zise el. A cui e găina asta?
— A cui să fie?
— Zise temător Darcleu.
— Să zicem că e a ta.
— Păi ce să mai zicem! E a mea – încuviinţă Darcleu.
Plopu desfăcu sforile şi scutură straiţa. Găina ieşi împleticită, făcu câţiva paşi cârâind prudentă şi deodată o luă la fugă la vale.
— Păi ce faci?
— Strigă Darcleu.

— Gata, nu mai e a ta, e a tuturora, zise Plopu întinzându-se la loc.

— Cum a tuturora?

— Strigă Darcleu.

— Nu, că nu înţelege, zise liniştit Tanasie. De-aia o să vină ei de-acuma mai des, să priceapă toţi.

— Oare mai au filme?

— Întrebă Atanasiu Gică.

— Dacă n-au, primesc, zise preşedintele. Nu e uşor nici pentru ei.

— E muncă, nu glumă, aprobă plutonierul.

— Gândeşte-te, urmă Tanasie, că răsare unu ca ăsta – şi-l arătă pe Darcleu care stătea în picioare, uitându-se după găină – sau altul, dom' director, sau eu, să zicem că nici eu nu pricep, Doamne fereşte – şi preşedintele se întinse şi bătu cu degetul în tabla închipuind trupul răstignit, care vibra uşor – şi începem să ne întrebăm fără rost că asta de ce-i aşa şi că asta nu-i drept… Păi unde-am ajunge? Trebuie multă, multă lămurire…

— Da, zise Atanasiu Gică, ai dreptate, să vină să-i lămurească, mama lor, că astăzi n-au vrut să iasă, da' mâine parcă-i văd cum se înfiinţează la slujbă.

— Câţi erau?

— Întrebă preşedintele.

— Alea trei babe din capăt, răspunse Atanasiu Gică, şi diacul. Că lor nu le trebuie film!

— Te duci tu şi le spui să stea acasă mâine, că nu vine popa.

„ nici el cum trece, zise Tanasie.

— Mă duc, mă duc, oftă plutonierul.

Darcleu mai trase un fum, se aplecă şi stinse chiştocul în iarbă. Se aşeză şi începu să-şi pocnească degetele.

— Dom' şef, zise el încet.

Atanasiu Gică îşi opri o clipă răsuflarea tihnită:

— Ce-i?

— Dom' şef – zise Darcleu continuând să-şi frământe degetele – dar dacă şi eu am chei, şi dom' director are, şi dumneata ai, al cui e cazanul?

Plutonierul zăbovi puţin gândindu-se.

— E-al nostru, mă, al tuturora. Tu nu pricepi că toţi vor fi egali?

— Bine, bine, dom' şef, pricep eu – zise ţiganul – dar care vor fi egali primii?

Atanasiu Gică se întoarse pe-o parte, scoase cu stânga o batistă mare, cadrilată, şi-şi suflă nasul cu îndârjire.

— Da' mai lasă-mă dracului în pace!

— Izbucni el, lăcrimândL de efort. Ce-s eu, Mafalda, să-ţi tot spun? Mai întreabă-l şi pe el!

Preşedintele nu dădu însă nici un semn c-ar avea chef s; răspundă. Privea undeva departe, peste râu.

— Păi aşa, zise el la fel de nedumerit Darcleu, în loc să mă facă pe mine egal, că-s mai necăjit, ei or face-o pe domnişoara!

— Cum domnişoara?

— Se trezi Tanasie.

— N-au oprit-o pe ea acolo?

— Zise ţiganul. Nu cu ea a avui treabă tot filmul tovarăşul Tăvi? La mine se uita el când îl scoteam pe Pista, sau la ea?

— Se uita la ea?

— Întrebă preşedintele.

— Hă! Şi încă cum!

— Cum?

— Făcu preşedintele. Darcleu le arătă.

— Zău, mă?

— Zise Atanasiu Gică.

— Ştiu ei cum s-o ia!

— Răspunse Darcleu. Că şezi un pic, că dumneata aşa şi pe dincolo, că hai să fim egali, că eşti departe de părinţi, că nici nouă nu ni-e uşor, că te usuci aici, că uite nişte chei… Şi ea, biata… Ce să facă…!

Darcleu tăcu, supărat parcă. Din întuneric, de lângă cruce, se auzi râsul înecat al lui Plopu. Apoi încetă şi el. Singur mântuitorul de tablă, cuprins de vânt, se mişcă zăngănind.

_ Hai să mergem!

— Se sculă brusc preşedintele.

Coborâră. Lângă Sfatul Popular se despărţiră. Preşedintele o luă singur spre capătul uliţei, urmând grăbit restul de tranşee. După o bucată de drum, se întoarse şi privi în urmă. Ceilalţi nu se mai vedeau. Atunci sări şanţul, bâjbâi în dreptul unei portiţe, o deschise, ocoli colţul casei şi ieşi sub fereastră. Ciocăni.

— Domnişoară!

Îşi lăsă capul pe spate, în aşteptare, pândind mişcarea perdelei. De pe streaşină apa picura regulat, udându-l pe un umăr. Sub streaşină, desluşi un cuib părăsit de rândunică.

— Domnişoară!

Perdelele rămaseră însă neatinse şi fereastra întunecată. Ieşi la poartă, se mai uită o dată spre Sfat şi apoi, fluierând uşor printre dinţi, o apucă povârnit, pe lângă şirul de garduri, spre casă. Când ajunse în curtea lui, nu o luă spre treptele de la intrare, ci se abătu spre şură. Deschise uşa grajdului. Înăuntru îl învălui aerul cald cu miros iute de balegă uscată şi de paie. Culcată pe o parte, rumegând liniştită, vaca întoarse capul şi-l privi. El se aşeză aproape, pe scăunelul de muls, şi-i trecu mâna de mai multe ori de-a lungul grumazului, spinării, bătând-o încetişor cu palma. Un roi de muşte adormite se ridică învol-burându-se deasupra lor.

— Ai slăbit şi tu – mormăi preşedintele. Îşi lăsă capul în piept §1 rămase aşa, ca un călător prins de somn. Doar mâna continua să se mişte încoace şi încolo pe spatele vacii, trezind în întuneric un foşnet egal. De-afară, prin uşa rămasă deschisă, n°aptea se bulucea înăuntru într-un abur rece, rostogolit. Prin-re case, printre grădini, de undeva din dosul uliţei se scurse tl

^ ratul potolit al unui câine singuratic. Deodată, mâna preşe-

^ pt al unui câine singuratic. Deodată, mâna preşe mtelui se crispa şi degetele se înfipseră cu putere în carne, ca

^Urn ar fi vrut să apuce ceva. Vaca mişcă placidă capul, asan^- El se sculă cu încetineală în picioare, păşi pragul grajui, închise uşa şi se îndreptă spre casă. Intră cu grijă, ferin-du-se să facă zgomot.

~Ai venit?

— Zise Ilca.

Se dezbrăcă pe întuneric, agăţându-şi hainele după uşa înainte de a ajunge la pat, se opri lângă masă, dibui cana c| apă şi-o goli.

— Trage ceasul – zise Ilca. Noapte bună.

Tic-tacul ceasului porni mai vioi. Un lemn se răsuci în sobd trosnind înfundat. Pe grinzile tavanului, lumina flăcărilor juca J vreme sporită, apoi se strânse într-o dungă, tremurând.

— Stai, mă, ce te-a apucat?

— Se auzi Ilca. N-ai somn? Stai acohj şi lasă-mă… N-auzi? … De ce-i arde lui… om bătrân… Of, Doamn| Doamne.

— Mă temeam, ce-i drept – zise şoferul şi se răsuci în pat, pu-nându-şi braţul sub cap – aveam şi motive, dar mai mare ca spaima că ne prinde era bucuria de dimineaţă, atunci ieşea ea, când o duceam la râu. Pe drum nu scotea o vorbă, stătea parcă încleştată şi speriată, ca domnişoara asta… Că şi seamănă puţin, dacă stau să mă gândesc, numai că ea avea ochii verzi, ce ochi, mă Tăvi, şi cum se lăsa aşa, ca o ceaţă peste ei, când o desfăceam!… Tăvi, dormi?

— Nu, mormăi Tăvi.

— Aşa… Făcu şoferul şi tăcu un moment, să-şi adune gându* rile. Nici eu nu prea vorbeam, ce să-i fi spus? M-am gândit o dată, până să ajungem, să o prind de mână, să-i arăt că sunt şi eu om, nu armăsar. Caii mergeau la pas, n-aveam nevoie de stânga, am dat s-o-ntind, dar când mi-am văzut degetele negre, vai de ele, lângă albeaţa ei, m-a apucat ruşinea şi m-am făcui că-mi trebuie biciul. Treceam de un răzor înalt de unde se mai putea vedea castelul lor, intram coborând într-o porumbişte şi eu simţeam cum se apropie râul şi mă minunam: „Te duci tu mă Antoane, cu Roşa Teleki la râu şi o iubeşti acolo, tu, mă?! Eu eram, ce mai, abia ajungeam că se repeta figura ca prima oară, ea sărea jos de pe capră, se ducea până la mal şi stătea acolo singură uitându-se peste râu şi azvârlind cu pietre în apa. Eu împiedicam caii şi aşteptam. Nu îndrăzneam să mă duc 13 mal, era treaba ei de ce sta acolo şi ce gândea. Când se întorcea, mă privea drept în ochi şi eu o aşteptam să vină să mă ia de mână şi să mă tragă mai încolo, era nişte lucerna, unde se întindea moale, ca leşinată, că nici nu ştiam bine de unde s-o-ncep… Avea, mi-a arătat ea, o panglicuţă la rochie de care, dacă trăgeai…

_ Da' mai las-o dracului povestea asta, nea Antoane!

— Se foi deodată Tăvi în patul său. Cine are vreme acuma să-ţi asculte poveştile? Nu vezi câte probleme sunt aici?

Şoferul rămase o clipă nemişcat, ca şi cum ar fi adormit.

— Dar nu e poveste, Tăvi – zise el încet – e adevărat, zău.

— Bine, nea Antoane, o fi, dar acuma hai să dormim. Îmi mai spui şi mâine.

— Nu mă crezi, Tăvi?

— Zise şoferul.

— Te cred, nea Antoane, răspunse Tăvi, ai făcut-o praf cu mustaţa dumitale, era înnebunită, nu mai putea de dor, biata contesă, te visa, dac-ai fi ştiut carte, ţi-ar fi scris scrisori, dar acuma las-o, e târziu, mâine avem treabă.

— Nu mă crezi nici tu, zise şoferul.

— Mi-e somn, nea Antoane. Noapte bună.

Şoferul nu răspunse imediat, de parcă n-ar fi auzit urarea, îşi aranja cu atenţie pătura, netezi perna, stătu în capul oaselor o vreme, apoi se întoarse cu faţa spre peretele de scânduri al caravanei.

— Noapte bună, mai zise el.

Închise uşa fără zgomot, aprinse lumina şi se opri în faţa oglinzii. Ascultă în linişte, mai ştii, poate că o pândeşte, dar îl auzi îndepărtându-se pe drum. „Locuiţi departe?” întrebase el le§md din caravană şi apucând-o înainte tocmai când voise să-i sPună că nu-i nevoie s-o conducă, stă aproape. „Nu, imediat...” ISe ea derutată de hărnicia cu care păşea el, ca un întârziat n nc*u~se spre propria casă. Se şi temuse un moment: ca... „ Văzându-l însă cum merge, cu mâinile în buzunare, cu capul plecat, atent la drum, se liniştise repede, nu prea el c-ar avea alte gânduri decât alea cu dezbaterea, cu organizj rea pe baze noi, parcă, a activităţii culturale, da, da, pe baa noi... Nu se înşelase: când ajunseră în dreptul casei, ea îşi înci tini paşii. „Aici?„ „Da„ răspunse ea. „Atunci, zise el, pe Noapte bună!” şi-i întinse zvâcnind braţul, strângându-i q exactitate, tovărăşeşte, mâna.

Se dezbrăcă rapid, stinse lumina, alergă pe vârfuri până pat, se strecură sub plapumă şi-şi aduse genunchii spre bărbii încălzindu-se. Nu era urât. O fi având el pe cineva, nu se poai să nu aibă acolo la regiune vreo tovarăşă tânără care se ocul şi ea cu probleme... Merg amândoi la alea, la şedinţe, orgarj zează pe baze noi... Deşi n-ar fi de mirare să fie singur, cu mul ca lui, tot plecat... Se ridică, luă ceasul deşteptător de pe noj tieră şi-l trase. Era trecut de miezul nopţii. Îşi împreună mâinii! Tatăl nostru carele eşti în ceruri, sfinţească-se numele tău, virl împărăţia ta, fie voia ta... Dar şoferul, şoferul se uitase altfel,] măsurase din cap până-n picioare, îi dăduse un scaun, scuz, du-se pentru harababura dinăuntru, aparatul înghesuit în cd lângă două paturi de fier suprapuse, o măsuţă, nişte lăzi, o gi leată cu apă, un lighean, sârme, cabluri, afişe, iar în fund, m; când

gemuleţul cabinei, o lozincă scrisă citeţ cu creta pe hârij roşie: „Pacea noi nu o cerşim, ci o impunem!”

Amin.

După ce se prezentase, tovarăşul Tăvi se aşezase pe de jos, stând tot timpul aplecat, ferindu-şi capul de stinghj patului de deasupra. Se interesase de când e în sat, ce şcoală] terminat, unde s-a născut. Ea răspundea scurt, urmărindil mereu privirea, să vadă dacă îi zăreşte ciorapii, dar el se ui când într-o parte, când într-alta, ocolind-o sistematic. „Dar p] rinţii? Cu ce se ocupă?” Abia acum o fixa insistent, încât 1 rândul ei să privească în lături. „Sunt ţărani”. „Ce fel de ţărani îi veni să zâmbească. Mai auzise întrebarea asta pusă de şen comisiei de repartizare a absolventelor Institutului Pedagogi moştenitorul peste noapte al fetelor din Şcoala Normală blăjq nă. Atunci întrebarea, rostită rar, aproape ameninţător, şi ni ales mutra gravă a şefului de comisie i se păru de tot hazul. Cum ce fel de ţărani? Câte feluri de ţărani există pe lume? Ţărani ca toţi ţăranii! Crezuse apoi, în timp ce şeful comisiei o aştepta stăruitor, că poate n-a înţeles ea bine întrebarea. „Sunt ţărani români„, răspunse. „Nu ne interesează asta, spusese şeful comisiei. Au pământ?„ „Au, cum să n-aibă!„ răspunse ea tot mai derutată. „Cât?„ Se gândise puţin, via din deal, apoi păşunea din lunca de jos, nişte cânepă pe pământul cumpărat cu banii bunicului, dar deodată renunţase să socotească, părându-i-se totul nefiresc, ce-i interesa pe ei cât pământ aveau părinţii, doar nu se mărita, iar dacă voiau să cumpere, n-aveau decât să discute cu tata, nu cu ea. Ridicase din umeri. „Sunteţi liberă, spusese şeful comisiei, repartiţia o luaţi mai târziu”.

Acum însă, în faţa tovarăşului Tăvi, după ce îşi aduse aminte de graba ciudată cu care părinţii, înainte de plecarea ei, începură să vândă la preţuri de nimic via, pământul din luncă, armăsarii, după ce, ajunsă la Mogoş, primise de-acasă o scrisoare în care mama îi pomenea în treacăt, printre sfaturi şi informaţii asupra vremii, despre nişte „verificări”, răspunse fără şovială: „Sunt ţărani săraci, fără pământ”. „Nici n-au avut?” întrebă tovarăşul Tăvi. „Nu – minţi ea amuzată – au fost slugi” Şi, brusc, îi veni în minte faţa clăpăugă, veşnic mirată, a lui Pârciu, sluga lor, care îi aducea primăvara ouşoare tărcate de ţarcă, iar vara, scufundându-se ca un tipar pe sub borte şi sălcii, J1 prindea eleni aurii şi porcuşori borţoşi. Tovarăşul Tăvi se

învioră subit şi începu să vorbească repede şi extraordinar de cursiv, aruncând vorbele cu o viteză ameţitoare. Nu o mai fixa, '§' mutase iarăşi privirea, lunecând cu ea cu tot, dându-i senzaţia că îşi urmăreşte cuvintele care o dată ajunse în aer, că-

5au ca n'§te cărăbuşi pe podea şi se împrăştiau fugind în toate 1'le. Se sili să asculte, se concentra să prindă sensul frazelor, ar nu pricepu mare lucru, aşa că se mulţumi să-şi imagineze io) raCă'la fel ca altădată când se plictisea în timpul nesfârşite-

1 urghii, forma şi traiectoria nevăzută a cuvintelor noi auzite;

1 stol de fluturi albi, lopătând graţios din aripi, pluti deasupra

7Q n „cârdăşiei imperialiste”; „să înfierăm” îi trezi în memorie imaa nea calului înalt şi leneş care îi scăpase o copită în piept In Pârciu, răsturnându-l, pe când acesta îl potcovea; automobili] cu spiţe aurite al domnului avocat Todea, păcănind şi claxq nând duminica pe străduţa spre Câmpia Libertăţii, se pierdu I urma cuvântului „reacţionar”, iar plânsul grăsuţei maici Aurica prinsă a doua oară de superioară înfulecând din borcanul q dulceaţă de agrişe în cămara cu alimente, înghiţi rezonant „demascării nemiloase”. Tovarăşul Tăvi vorbea mereu, se apia case mult în faţă, aproape ieşise dintre paturi şi mâna dreapta se ridica din când în când de pe genunchi să aranjeze un ca lionţ neascultător care, în mijlocul şuvoiului de vorbe, îi ti încăleca o ureche. La un moment dat şoferul ieşi, spunând ci are puţină treabă la motor. „De ce-l daţi în spate?

— Întrebă ei atunci. Cred că vă stă mai bine cu el într-o parte”. „Ce?” zis tovarăşul Tăvi, neînţelegând. „Părul” răspunse ea şi deodată a ridică, se duse la el, îi trecu de câteva ori mâna prin păi aranjându-i-l într-o parte, peste ureche, apoi reveni la loc. TJ varăşul Tăvi rămase cu gura căscată, privind-o stupefiat. Reflej scoase din buzunarul vestonului un piaptăn roşu şi din doil mişcări îşi îndreptă frizura. Ea făcu ochii mari şi izbucni în ra plesnindu-şi încântată palmele. „Tovarăşa... Spuse el încJ dojenitor, învârtind încurcat piaptănul, nu e cazul...” Vorbele o înveseliră şi mai tare, zăpăcindu-l de tot. „Şi eu... Eu.

— Z'm ea printre lacrimi, încercând să se stăpânească – eu cu ceB pot fi de folos?” „Ăăăă, păi ne puteţi ajuta enorm, îşi reva tovarăşul Tăvi recăpătându-şi aplombul. Va trebui cât mai

Q rând, începând poate chiar de mâine, să reorganizaţi întreai activitate culturală pe baze noi, să-i daţi o orientare clară, mol lizatoare. Din câte îmi dau seama, la dumneavoastră vigilenţal slabă. Trebuie întărită. Nu vă ascund faptul că poate şi aici, 1 şi în alte părţi, există, strecuraţi chiar printre rândurile noastn elemente duşmănoase, adevăraţi sabotori care, la călduri (| speră încă în întoarcerea vremurilor apuse pentru totdeaui Trebuie arătaţi cu degetul, fără milă! Iată duşmanul de ci Luat de urechi şi afară!”

Tovarăşul Tăvi se opri şi-o privi bănuitor pe sub gene. Ea rămase însă serioasă, atentă, căci imaginea sabotorului pitulat în rândurile celorlalţi îi plăcu. Nu prea ştia ce înseamnă sabotor, dar oricum nu putea fi un lucru bun, de vreme ce căuta să se ascundă. Văzu aievea un rând format din domnul şi doamna Benea, Tanasie, Ilca, PIopu, Darcleu, Atanasiu Gică, secretarul Sfatului, plecat la oraş, diacul bisericii. Nu şi-l putea închipui pe niciunul ascunzându-se, încercând să se ghemuiască în spatele celorlalţi. De ce să se ascundă? Fiecare avea treaba lui, serviciul lui, trăia liniştit, nu făcea nimeni rău, pe cine să prindă de urechi? Nu există sabotori, se linişti ea. Tovarăşul Tăvi îi mai explică apoi unele lucruri în privinţa unor eventuale acţiuni de masă, asupra principiilor de organizare şi funcţionare a formaţiilor artistice, brigada satirică şi de agitaţie în special, după care, nu se ştie de ce, tăcu. Stătură aşa în linişte, se auzeau numai zgomotele făcute de şofer în cabină. Observă că el evita s-o privească, făcându-şi de lucru cu mâinile. „Ce frumos!” -şopti ea, ca dusă pe gânduri. „Ce spuneţi? N-am înţeles.” „Ce frumos trebuie să fie în munca dumneavoastră! Mereu în altă parte, în locuri noi, cunoaşteţi oameni deosebiţi…!” „Da, desigur – şovăi el – e interesant, dar e şi greu… Se lasă greu convinşi… În general nu văd utilitatea… Ţin cu dinţii de pământ…” >, Ce pământ?!„ „Cum? A, da, voiam să zic că se ocupă tot timpul cu pământul, nu-şi lasă o clipă liberă, pentru o distracţie, un fflm…„ „E normal. Ţăranul îşi iubeşte pământul.„ „Da, zise el ridicându-se. Nu vă mai reţin, e şi-aşa foarte târziu”. Şi ieşiră.

Îşi duse genunchii şi corpul îi alunecă întreg sub plapumă. Undeva sus, pe tavan, în întunericul dintre grinzi – sau poate adormise?

— Se închegă un chip cu părul vâlvoi, cu ochi mari, r°Şietici peste care nişte sprâncene lăţoase cădeau ca două Perdele ciuntite. Semăna, era capul domnului doctor Burnete, e care primăvara le făcea la pension injecţii contra variolei, mai că din gură îi spânzura afară un dinte ascuţit, galben, ornnul doctor Burnete, agitând o seringă uriaşă, porni să ţo-r-?'. Sa Sar^> să se ghemuiască în spatele unui rând alb de fete, ante deodată acolo, şi-n care recunoscu fostele ei colege de şcoală. „Fugiţi!” le strigă ea din răsputeri, dar ele n-o auziră, a| teptând cuminţi, cu mânecile uniformelor suflecate, perfect ali| niate, în timp ce domnul doctor Burnete, rânjind, aplecându-a mergând mersul piticului, se apropia din ce în ce mai tare, ci seringa ridicată. O mână puternică îl dibui însă în spatele fea lor, îl prinse de-o ureche şi-l trase în faţă de-a buşilea. La picioi rele tovarăşului Tăvi, domnul doctor Burnete se făcu tot rri mic, seringa aşişderea. „Iată un sabotor!” strigă tovarăşul Tal ridicându-l de urechi pe domnul doctor care se zbătea ca ui iepuroi, dând din picioruşe. Apoi tovarăşul Tăvi apucă serinj şi, făcându-şi vânt, i-o înfipse doctorului în fund.

Trupul ei avu o tresărire; mâna i se încleşta pe pernă; trepi însă, degetele slăbiră unul câte unul, desfăcându-se din strâ| soare şi domnişoara Corina începu să respire adânc.

Dimineaţa veni târziu, mohorâtă, cu un cer jos în care turla bisericii intra ca o provocare. De-a lungul uliţei nu se vedl nimeni. La stânga şi la dreapta casele se înşirau scunde, tăcu| în ogrăzile şi curţile pustii odihneau fâşii lungi de ceaţă. Din uj deschisă a unui grajd un cap de vacă privea cercetătoare dil mul. Peste apa care umpluse şanţurile trecea din când în câfl câte-o pală de vânt, încreţind-o. În vârful unei porţi şubrezij din lemn, cu streaşină, un cocoş de tablă se învârtea ca o mi riscă, scârţâind. Deodată, în liniştea somnoroasă care învăli (satul, izbucni megafonul caravanei. Treziţi de melodie, cei c aşteptau în faţa bisericii, pe bancă, săriră în picioare. Atan Gică îşi aranja chipiul, centura, îşi şterse pantalonii. Doa Benea se înălţă pe vârfuri şi luă o scamă de pe reverul do lui director. Acesta era îmbrăcat cu costumul lui de dumini Se ferise să se aşeze şi stătuse rezemat cu cotul pe un şi rămas întreg din gardul bisericii, după ce în prealabil îl şters cu batista. Tanasie trecu podeţul şi ieşi primul la drum, cu ţintă la caravană. Nu îndrăzni

să se apropie prea mult. În le lui se îngrămădiră ceilalţi: plutonierul, domnişoara Corin|

Darcleu, Ilca, Plopu. Uşa caravanei rămase însă închisă. Singur cântecul cel vesel luneca vijelios pe deasupra lor.

_ Dom' director – întoarse Tanasie capul, atât cât să fie auzit – să mă lăsaţi pe mine să pun problema.

— Bine, dragă, n-am nici o pretenţie, descurcă-te, răspunse domnul Benea, luând o mină de om jignit.

— Ucule!

— Îl trase doamna Benea.

— Se pricepe, lăsaţi-l, dom' director, şopti Atanasiu Gică, el ştie, a mai fost pe la regiune, îl abordează oficial.

— Ucule!

— Zise din nou doamna Benea.

— Ce vrei?

— Am uitat salata!

— Ce?

— Am uitat să fac salata!

Domnul director Benea îşi plecă tacticos privirea până întâlni ochii mici ai doamnei.

— Am avut atâtea… Zise ea încet, înfricoşată.

— Ţi-am spus aseară s-o faci când?

— Întrebă calm directorul.

— Dimineaţă… Se smiorcăi doamna.

— Deci dimineaţa aceasta, spuse domnul director apăsând pe ultimul cuvânt în semn că orice discuţie e încheiată.

— Gică, zise preşedintele, dă o fugă până-n şcoală şi mai încearcă o dată lumina, să nu ne trezim dracului cu ea…

Plutonierul încuviinţă şi-o luă spre şcoală. Strecurându-se pe lângă domnişoara Corina, Darcleu se furişă în spatele învăţătorilor.

— Dom' director, zise el lungind gâtul spre umărul înalt al domnului Benea, am şi eu o întrebare, dacă se poate. Vă mai merge cazanul?

— Merge, mă, î<- ¦ < să nu meargă! De ce întrebi? Vrei să fierbi ceva?

~ Nu, nu, răspunse Darcleu, mă gândeam şi eu c-aţi avut noroc, e un cazan bun…

Atanasiu Gică ieşi alergând pe treptele şcolii şi făcu un emn de negare cu mâna. Nu apucă să ajungă bine în drum, că §a caravanei se deschise şi în cadrul ei apăru Tăvi.

— Bună dimineaţa, tovarăşi!

— Spuse el cu tărie.

— Bună dimineaţa, tovarăşe Tăvi!

— Răspunseră învălmăşii ceilalţi.

— Sunteţi toţi? Lipseşte cineva?

— Nu lipseşte nimeni, tovarăşe Tăvi!

— Spuse preşedintele.

— Foarte bine! Atunci să-i dăm drumul! Poftiţi încoace, la fa ca ieri! Unul câte unul!

— Tovarăşe Tăvi, zise preşedintele, înaintând un pas, este o problemă…

— Ce problemă?

— Se întoarse Tăvi.

— Nu avem curent, zise preşedintele. Tăvi coborî scăriţa şi şi apropie de ei.

— Nu înţeleg, spuse el. Cum n-aveţi curent?

— S-a stricat reţeaua, răspunse preşedintele. Din cauza apei Azi-noapte, pe la trei. Nici telefonul nu merge.

— Ei, şi ce-i cu asta?

— Păi cu filmul… Făcu nedumerit Tanasie. Dacă nu este cui rent, cum faceţi filmul?

— Tăvi rămase un moment pe gânduri, apoi strigă spre caravană:!

— Tovarăşe Anton, ai luat acumulatorii?

— Nu i-am luat!

— Se auzi din caravană. Ne-au spus că Mogoj şui are lumină, nu mai ţineţi minte?

Tăvi începu să se plimbe încoace şi încolo.

— Să mai aşteptăm, zise timid preşedintele, poate repară linia… I

— Ce să mai aşteptăm?

— Se înfurie Tăvi, Nu mai aşteptării nimic! Plecăm imediat! M-am săturat!

— Unde?

— Îndrăzni preşedintele.

— Înapoi, la centru! Să vină ei să vadă dacă aici se poată munci, care-s condiţiile…

— Păi nu puteţi pleca, zise atunci Tanasie. Tăvi se opri din mers şi se uită spre preşedinte.
— Cum nu putem pleca?
— Zise el rar.
— N-aveţi pe unde trece, nu mai există pod.
— Şi ăsta-i singurul drum spre oraş?
— Atât, răspunse preşedintele.
— Şi drumul ăsta nu mai duce nicăieri?
— Duce-n pădure şi-acolo se-nfundă.
— Nu putem ocoli pe undeva, să ieşim mai sus sau mai jos, la alt pod, la vreun vad?
Preşedintele ridică neputincios din umeri. _ Vad, la vremea asta, cu râul ieşit, nu cred să găsiţi. Toată. Lunca e sub apă.
— Asta-i culmea!
— Exclamă Tăvi. Şi cât crezi că ţine până aduc un pod?
— Nu prea ştiu, răspunse Tanasie. Niciodată n-a fost atâta apă. Două, trei zile… Poate o săptămână…
— Dar trebuie să facem ceva! Nu putem sta aşa să ne uităm unii la alţii! Trebuie să acţionăm!
— Să facem dezbaterea, tovarăşe Tăvi… Propuse Tanasie. Tăvi nu-l auzi. Se învârtea prin faţa caravanei plesnindu-şi din când în când pumnul de şold.
— Să facem dezbaterea, tovarăşe Tăvi, zise mai tare preşedintele.
— Ce? Dezbaterea? Da, sigur, o facem, se dezmetici Tăvi.
— Eu zic să nu intrăm în şcoală, făcu preşedintele. E prea frig, nu ne-au adus cărbunii, să mergem la tov. Director, avem acolo o cameră de oaspeţi, sunt toate condiţiile.
— Unde? Da, bine, mergem. Oamenii sunt pregătiţi?
— Sunt, tovarăşe Tăvi.
— Aşteptaţi-mă puţin, să iau materialul, zise Tăvi şi se îndreptă spre caravană.
— Să vină şi tovarăşul şofer! Strigă preşedintele în urma lui. Tăvi urcă scăriţa şi dispăru înăuntru.
— Ce mai staţi?
— Se întoarse precipitat Tanasie. Femeile să meargă în faţă şi să aranjeze! Când ajungem noi, să fie gata!
Hca, doamna Benea şi domnişoara Corina o luară iute înapoi.
— Dom' preşedinte, zise Darcleu, pot să vin şi eu?

— Pentru început, îşi dădu părerea domnul director nu cred Ca ar fi indicat… Aparenţele trebuie oricum păstrate…

~ Lasă, mă, că noi doi stăm în şură, îl coti Plopu pe Darcleu. Ce să cauţi tu acolo?

— Să nu ne întrebe ceva, eu nu ştiu nimic,. Şopti Atanasiu Gică. Tanasie făcu un semn cu mâna: nici o grijă!

— Dacă întreabă, voi răspunde eu, zise domnul Benea. Suni la curent, am citi mai ales… Dar se opri, căci din caravană ieşi Tăvi, urmat de şofer. Îşi pusese pe umeri o scurtă de piele, iad sub braţ ţinea o carte subţire, ferfeniţită.

— Poftiţi!

— Zise preşedintele, lăsându-l pe Tăvi s-o ia cu uri pas înainte.

— Dar culturalul nu mai vine?

— Întrebă Tăvi.

— Vine, cum să nu vină! E în faţă, răspunse Tanasie. În spa-J tele lor mergea şoferul, încadrat de plutonier şi de învăţător. Plopu şi Darcleu rămaseră în urmă.

— Câţi sunt înscrişi la cuvânt?

— Zise Tăvi.

— Încă nu s-a făcut lista, răspunse la fel de conspirativ pre-j şedinţele.

— Este un sat de mărime mică, se auzea din spate domnul! Director Benea explicându-i şoferului, dar vechi, foarte vechi,! Poziţia sa, deşi oarecum izolată, este deosebit de favorabilă] agricol vorbind. Prunul, mărul, viţa de vie se dezvoltă aici de lai sine. Râul, după cum aţi putut constata, e la doi paşi. Există, dJ altminteri, o frumoasă legendă locală ce dincolo de valoarea el artistică, foarte ridicată, vă asigur, oferă informaţii surprinzăl toare asupra întemeierii aşezării. Un haiduc, singurul, pare-sej rămas din celebra ceată a lui Pintea, a refuzat să se predea autorităţilor, continuând lupta împotriva exploatării. S-au pul premii pe capul lui, era căutat peste tot, ajunsese o obsesie al vechii orânduiri. Ei nicăieri! Unde credeţi că se ascunsese? Aici!

— L zise domnul Benea, făcând mâna roată. Un loc excelent. Omul deja îmbătrânit, îşi întemeiase o familie, apucase să aibă nepoţii o adevărată odisee! Abia pe patul morţii, înconjurat de cei dragi şi-a mărturisit adevărata identitate. O surpriză generală!

— Aici, vă rog, zise preşedintele, aşteptând ca oaspetele să cotească.

Se aplecară pe sub bolta de viţă. Când dispărură înăuntru, J Plopu şi Darcleu străbătură curtea şi intrară în şură.

— Înainte de toate – se sculă solemn domnul director Benea, trăgându-şi cu fineţe scaunul – propun să ridicăm acest pahar în cinstea oaspeţilor noştri. Una din tradiţiile nescrise ale acestei aşezări spune: „întâi întreabă drumeţul de e însetat sau flămând, şi-apoi eventual ce caută!” Fiţi bineveniţi!

— Ură el şi cu o mişcare scurtă, din încheietură, dădu paharul peste cap.

Tăvi se aplecă şi el să-şi muie buzele. Când puse paharul înapoi pe masă, observă că lângă broşură apăruse o farfurioară cu zacusca şi-o pereche de tacâmuri.

— Serviţi, vă rog, auzi în spate glasul binevoitor al „doamnei Benea.

— Căci şi cosaşul când purcede dimineaţa la muncă, spuse domnul Benea aşezându-se, întâi se pune la masă, taie din minunata noastră slănină, hrănindu-şi cu temeinicie trupul, supus apoi acelui extenuant efort. Dar se poate?!

— Exclamă el privind paharul lui Tăvi.

— Mulţumesc, nu prea… Dădu să spună Tăvi.

— Dar e curată!

— Păru domnul Benea foarte jignit. Un me-di-ca-ment! Totul natural! Non artificio, sed potestate vincit! De prună, adăugă el ca un argument decisiv şi-şi turnă în pahar.

— Luaţi, e bună, zise în dreapta domnişoara Corina.

— Ai băut şi dumneata?

— Întrebă Tăvi.

— Da, de ce nu?

— Răspunse ea şi-i închină.

Tăvi apucă paharul şi bău jumătate. Pe deasupra umărului său pluti o sticlă şi i-l umplu la loC. Împinse uşurel farfurioara la o parte şi deschise broşura.

— Cu mărgeluţe, îl auzi pe plutonier peste masă. Îi arăta ceva lui Anton.

— Ştiu, spuse şoferul. Mici şi dese.

— Da, zise Atanasiu Gică. Atunci nu există probleme. Poţi oricât, nu contează, n-ai nimic, dimineaţa eşti limpede. Să trăiţi!

— Noroc!

— Ciocni şoferul.

— Tovarăşi!

— Începu Tăvi.

Domnul director bătu cu furculiţa în pahar, să se facă linişte, în uşa bucătăriei doamna Benea încremeni cu o tavă în braţe.

— Aş dori să aduc mulţumiri tuturor tovarăşilor de faţă pentru această mică masă tovărăşească ce precede dezbaterea noastră. Din păcate, datorită unor condiţii obiective, n-aţi mai putut viziona al doilea film. Ne vom opri în discuţii asupra aspectelor degajate de primul film. El pune în lumină cu claritate măreţele jertfe înfăptuite de eroi pentru… Tăvi se opri o clipă, întorcând pagina.

— Pentru eroi!

— Se înălţă domnul director cu paharul în mână. Doamna Benea demară cu tava, ajungând în spatele lui Tăvi.

— De ce nu serviţi?

— Întrebă ea dojenitoare.

— Lăsaţi, doamnă, că-l servesc eu, spuse domnişoara Corina. Luă o felie de pâine, o acoperi cu zacusca şi i-o întinse.

— Mulţumesc, spuse Tăvi.

— Aici se papă tot, tot, zise domnişoara şi-i mai unse o felie.

— În sănătatea dumneavoastră, tovarăşe Tăvi!

— Spuse preşedintele Sfatului Popular.

— La mulţi ani!

— Răspunse Tăvi apucând paharul. Tovarăşe preşedinte, urmă el după ce gustă puţin, nu se înscrie nimeni la cuvânt?

— La cuvânt? Cum să nu! Mă înscriu eu!

— Spuse domnul director de peste masă. Am urmărit cu mare atenţie filmul şi pot să spun cu mâna pe inimă că aşa a fost. Serviţi de-aici, sunt cu brânză de casă, garantez. Exact aşa a fost, luptam prin ploaie, prin frig, prin glonţ, prin baionete, vorba poetului, smulgând duşmanului terenul palmă cu palmă. „Tot înainte!

— Striga sublocotenentul, pentru România Mare, Dumnezeii mamii lor, că ne-au luat pământul sfânt al ţării!” Domnul director îşi repezi braţul înainte indicând o direcţie deasupra capului lui Tăvi. Purtaţi de vântul biruinţei săream toţi ca unul din tranşee, „înainteee!” – striga sublocotenentul

aruncându-se la vale. Noi – după el! Eu eram mitralior. Ta-ta-ta-ta-ta-ta!

— Făcu domnul director mişcându-şi braţul prin faţa lor. Păi n-aţi băut mai nimic!

— Exclamă el dezolat, când ochi paharul lui Tăvi.

— Dimpotrivă, chiar acum… Începu Tăvi.

— Pentru cei căzuţi, îl întrerupse grav domnul Benea, lăsând capul în piept. Se ridicară toţi în picioare. Domnul director îşi purtă lateral braţul, înclină paharul şi vărsă câţiva stropi pe covor. Bău apoi încet, cu sfială, urmat de ceilalţi. Se aşezară.

— Mureau pe capete, sparse domnul Benea tăcerea, ca dus pe gânduri. Aveam un camarad, un vrâncean, Ghiţă, băiat bun, Regimentul 4 Roşiori. Stăteam odată cu el de vorbă, aşa cum stau şi cu dumneavoastră. Ne-au reperat? A fost o coincidenţă? Nici astăzi nu-mi dau seama. Şi cum stăteam noi şi fumam, numai ce se aude un ţiuit şi pleosc! Un obuz. Am leşinat. Într-un târziu, îmi revin, mă caut, eram întreg. Dau să mă uit după Ghiţă, şi Ghiţă… Domnul director făcu un gest de lehamite cu mâna.

— Ce?

— Zise Atanasiu Gică, numai ochi şi urechi.

— Drept în el!

— Urmă domnul Benea. Capul aici, un picior dincolo, o mână sărită într-o parte, trupul nicăieri!

— Serviţi, vă rog, se aplecă doamna Benea în dreapta lui Tăvi, punându-i înainte un platou.

În şură era linişte. Printre porţile de lemn lumina de-afară cădea pieziş. Plopu se tolănise pe o grămadă de saci, învârtind între dinţi un pai. Într-unui din colţurile şurii, căţărat pe stinghiile unei uşi masive de stejar, Darcleu privea pe o ferăstruie în magazie.

— E plin, spuse el.

— Coboară, mă, că te prinde, zise Plopu.

— Şi dacă mă prinde, ce? Dacă-i al nostru, n-am şi eu dreptul?

Darcleu coborî totuşi, dar rămase în faţa uşii, examinând lacătul mare, puternic atârnând într-un belciug înfipt în zid. Trase de câteva ori de el, ca spre a-i încerca rezistenţa.

— De unde are ăsta atâţia bani?!

— Întrebă înciudat Darcleu. Când a venit aici, era calic.

— De la doamna, răspunse Plopu. Zestrea.

— Să-i fi dat atâţia bani? Nici el nu era decât învăţător.

— Cine ar fi luat-o altfel?

— Asta era, va să zică… Dar el ştia?

— Ştia, zise Plopu. A stat vreo două săptămâni la ei, să vadă şi el cum e. Nici nu-i boală grea, atâta doar că uiţi câteodată cu cine stai de vorbă şi mai încurci lucrurile.

— Păi da, făcu Darcleu, când te uiţi la ea, nici n-ai zice…

— Şi-apoi o apucă rar. După ce-a adus-o aici, vreo patru luni nu s-a întâmplat nimic, până când a venit protopopul să sfinţească biserica.

— Ştiu, zise Darcleu, când i-a dat cireşe şi-a zis că-s haioşuri.

— De-atunci o bate, zise Plopu. S-a-nrăit.

— Dă-l dracului!

— Făcu scârbit Darcleu. Nici el nu-i întreg. Din curte se auziră paşi. Cei doi tăcură. Poarta şurii se deschise şi pe ea intră grăbită Ilca.

— Hai, mă, luaţi şi voi!

— Îi îndemnă ea. Le puse înainte un castron cu carne de găină şi-o sticlă de jumătate.

— Ei, cum e?

— Sări Darcleu.

— Bine, bine, îl linişti ea, nu-i nimic, mănâncă şi beau.

— A băut şi eF?

— Întâi n-a prea vrut, i-a luat cu filmul, dar apoi n-a avut ce face. S-a cam ameţit.

— Ştiam eu, zise Darcleu, ca şi cum vestea l-ar fi dezamăgit.

— Hai, daţi-i bătaie, că vă mai aduc, zise Ilca şi ieşi.

— M-aş fi mirat eu să reziste până la capăt, comentă Darcleu destupând sticla. E tânăr, e pofticios.

— Toţi se dau până la urmă pe brazdă, zise Plopu.

— Noroc!

— Închină Darcleu, trăgând o duşcă.

— Noroc.

— Şi cum începuse, domnule! Film în sus, film în jos! Ce faci, nu bei?

— Nu, nu vreau acum, zise Plopu.

— Ne luase tare. Dom' şef le cam dârdâia, zise Darcleu apucând o aripă. Nu spun că zicea prostii, dar prea o ţinea… Oare aşa îi învaţă?

— De unde să ştiu eu?

— Făcu Plopu.

— Ascultă, mă Plopule, tu eşti om deştept, lămureşte-mă pe mine: ce vreau ăştia?

— Tu n-ai auzit la radio?

— Asta vreau?

— Căzu pe gânduri Darcleu. Altceva nimic? Bine, mă, da' care-s imperialişti aicea la noi?

Plopu ridică din umeri.

— Oare… Dom' director? Ce zici?

— Şopti ţiganul, oprindu-se din mestecat.

Plopu se uită la el şi zâmbi.

— El o fi, mă, care altul?

— Zise Darcleu la fel de încet. Îşi bate nevasta, le cam bea, citeşte mult, are bibilici din alea japoneze… Şi cazanu'!

— Numără el triumfător, desfăcând al cincilea deget.

— Du-te, mă, dracului, râse Plopu.

— Păi atunci care-i?

— Întrebă chinuit Darcleu.

— Poate nu sunt.

— Cum să nu fie? Ăştia de ce-au venit? N-ai auzit ce zicea la radio? „în fiecare oraş, în fiecare sat, în fiecare organizaţie se mai ascund încă rămăşiţele imperialiste…” Cine se ascunde la noi?

— Pista, zise Plopu.

— Ei, Pista!

— Făcu supărat Darcleu, zvârlind un oscior. Nici nu mănânci?

— Întrebă el într-un târziu.

— Nu, am mâncat, răspunse Plopu.

Darcleu şterse roată castronul cu o bucată de pâine, se ridică, scotoci în buzunar şi scoase o ţigară. Se duse apoi la poartă şi privi spre casă.

— Nu vii să pândim?

— Se întoarse el spre Plopu şi-i trase cu ochiul.

Plopu îi făcu semn că nu şi se întinse de-a binelea, punându-şi mâinile sub cap. Darcleu se mai foi o vreme ieşind şi

intrând, apoi stinse ţigara, se aşeză pe prag şi începu să fluiere încet.

* * * „Eeeeroooi au fost, eroi sunt mncă”, zbieră domnul Benea dirijând cu o pulpă de găină un cor imaginar. Ea se plecă mai mult spre tovarăşul Tăvi, căci nu înţelesese prima oară. „Foarte simpatic!” repetă tovarăşul Tăvi, arătându-l pe director care se suise în picioare pe scaun, mişcându-şi furtunos braţele. „Da, da”, încuviinţă ea cu grabă. „Sănătate!” ridică tovarăşul Tăvi paharul şi aşteptă până-l duse şi ea la buze. Să nu mai bea. Deja au fost trei pline. Simţea cum îi ard obrajii. Mai ales că o privea. Se răsucea din când în când, chipurile să-i spună ceva şoferului, dar de fapt voia s-o vadă din profil. Şi preşedintele o privea. Acuma îşi găsise şi el! „Şi tineretul… Tineretul cum se distrează în sat?” se interesă binevoitor tovarăşul Tăvi. „în general, bine, răspunse ea. Numai că nu prea sunt tineri… Şi care sunt lucrează la oraş… Doar sâmbăta…” „Da, înţeleg…” spuse preocupat tovarăşul Tăvi. „Tovarăşe Tăvi!

— Răcni vesel domnul director Benea întinzându-se cu sticla spre ei, această tovarăşă neprihănită, această fetiţă, subliniez, fetiţă a ţărănimii, este un cadru nemaipomenit! Nu trebuie să roşeşti, tovarăşă Corina! De ce să n-o spunem deschis? În munca noastră cu miădiţeie ţării ne-ai ajutat şi ne ajuţi… Enorm! Enorm!”, spuse domnul director, încântat de rezonanţa ultimului cuvânt. Măgarul, gândi. Cât timp vorbise domnul Benea, tovarăşul Tăvi aprobase mulţumit din cap. „Vreţi să vă ghicesc în palmă?” se întoarse ea brusc. „Ce?” „Ştiu să ghicesc. Daţi-mi stânga”. „E o superstiţie… Obscurantism…” se fâstâci tovarăşul Tăvi. „Ne jucăm. Vreţi?” „Se pricepe! Ghiceşte tot!

— Sări domnul director. Trecutul, prezentul, viitorul luminos!” Tovarăşul Tăvi îi întinse palma. I-o luă şi se aplecă asupra ei. Îi veni să râdă. Nu prea era curată. Simţi cum degetul lui mic avu un tremur. „Vedeţi, începu ea aproape în şoaptă, linia asta de-aici, linia vieţii…” „Care?” se aplecă şi tovarăşul Tăvi. Din părul lui venea un iz uşor de benzină. „Asta din centru… Care se termină aici… E bine… O să trăiţi mult…” El râse stingherit. „O, uite!… Exclamă ea încetişor, aveţi şi noroc în dragoste… Iubiţi?” „Luaţi şi beeeţi, glăsui pe nas domnul director, acesta este viiinul meu care pentru voi se vaaarsă…” Tanasie se | sculă iute şi-l prinse de umeri, silindu-l uşurel să se

aşeze. Domnul director se uită nedumerit în jur, să afle cu ce-a greşit. „Ce întrebare mi-aţi pus!… Râse tovarăşul Tăvi. Desigur, continuă el meditativ, ca orice om, am şi eu sentimente… Nu pot să fac abstracţie de anumite necesităţi de natură materialis… Ma-teriaiăj se corectă el, demonstrate de ştiinţă… De altfel, în general cred că nimănuia, cu excepţia poate a unor indivizi certaţi i cu legile organismului, nu-i este îngăduit a se sustrage acestor… Acestor cerinţe care asigură, încă din copilărie, o dezvoltare pe deplin… Vreau să zic armonioasă, a personalităţii umane…” „Tovarăşi, se ridică din nou domnul Benea, plânge masa, tovarăşi! Toată lumea paharul sus! În sănătatea organelor noastre!” Tovarăşul Tăvi îşi retrase palma şi răspunse urării, ciocnind. Atanasiu Gică se sculă şi el şi-şi apropie cu grijă păhărelul de paharul tovarăşului Tăvi. Frizura îi lucea linsă, încercuită cu un nimb de dunga lăsată de chipiu. Se aşeză apoi repede lângă şofer, care îi povestea ceva. „Nu scotea o vorbă!” – auzi ea. „Ei cum?” făcu plutonierul. „Niciuna!

— Zise şoferul. Împiedicam caii, mă mai învârteam pe-acolo, în orice caz n-aşteptam mult. Venea, mă lua de mână, intram în lucerna şi… Fără vorbă!” „Extraordinar!” „Dar şi ce spaimă trăgeam! Dac-ar fi ştiut groful că eu, vizitiul, mă ţin cu fata lui, mă belea, tovarăşe plutonier, imediat!” Nu mai ascultă. Ca să facă ceva, întinse mâna după un pateu. Pe masa ovală în jurul căreia erau strânşi zăceau grămăjoare de pâine, scrumiere, gogoşari sfâşiaţi. Uite şi haioşuri. Le adusese Ilca. Alese un pateu cu brânză şi se lăsă pe speteaza scaunului. Pe lângă chica domnului director văzu o fotografie mare, înrămată: domnul şi doamna Benea miri. Din volbura voalului, capul doamnei răsărea mic, negricios, surâzând înţepenit. Domnul director privea încordat, tăios, de parcă s-ar fi străduit să descopere ceva în spatele fotografului. Deasupra fotografiei se zăreau, cu tot întunericul ce pătrundea în cameră, două dungi intersectate perpendicular, mai albe decât restul peretelui: locul unde atârnase probabil un crucifix. „Şi vă place aici în sat?” întrebă tovarăşul Tăvi. „Da, sunt oameni de treabă”, răspunse ea. Deşi… Dar ce să-i spună? Să-i spună că uneori ştie c-ar trebui să plece, să vadă, să mai vadă lumea, că simte cum creşte în ea o dorinţă pe care nu are unde s-o aşeze, un fel de revoltă blândă, mai ales când se află în cămăruţa ei la şcoală unde face fişele cărţilor şi unde, în faţa unei hărţi, între fereastră şi soba de

teracotă, stă câteodată silabisind numele unor localităţi ciudate, încercând să-şi imagineze de-acolo o stradă, o piaţă, un parc: Châlon sur Salone, Mădrudalur, Habarovo…

„Mă mai duc la oraş”, adăugă. „Vă stabiliţi aici?” „Nu ştiu… Deocamdată nu m-am gândit serios…” „Avem nevoie de oameni capabili pretutindeni, spuse tare tovarăşul Tăvi. Trebuie să risipim bezna analfabetismului.” „Jos cu el! Fiat lux!” urlă domnul Benea. „Aici a început alfabetizarea?” se interesă tovarăşul Tăvi. „A-nceput, cum să nu!” răspunse învăţătorul şi ea ştiu că domnul Benea va povesti încă o dată povestea lui cu baba alfabetizată din capătul satului. Se pregăti s-o suporte, când deodată simţi un genunchi lipindu-i-se de pulpă. El?! Mirată, se uită la tovarăşul Tăvi, dar acesta stătea cu gâtul întins urmărind vorbele domnului director. Nu-şi trase piciorul, nu se aşteptase la aşa ceva, devenea interesant, cât s-o fi gândit până să se hotărască, săracu… „Ba mie să-mi înveţi! Răcni domnul director reproducând fragmente din dialogul lui cu baba, că dacă nu, te amendez! Ai auzit?” Domnul Benea luă o înfăţişare sfioasă, ridică nişte ochi spăşiţi, începu să-şi frângă mâinile, clătinând din cap şi scoţând un sunet ascuţit, ca un scâncet. „Să nu te faci că n-ai auzit! Reveni el la tonul dinainte. Vină aici!” Domnul director tropoti puţin pe loc, imitând mersul bătrânei. „Uită-te la poza asta! Ce scrie sub ea? V, i, t, ă! Vi-tă! Citeşte!” Domnul director luă iarăşi înfăţişarea sfioasă, făcu ochii mari privind printre pahare într-un abecedar închipuit şi spuse cu glas subţirel: „Vacă!” Tovarăşul Tăvi râse amabil, fără să se clintească. Să-l mai lase, poate că nici nu şi-a dat seama că e piciorul ei. Ba şi-a dat, uite că nu se mai întoarce spre ea, de frică să nu… Întoar-ce-te, măi tovarăşe, că nu-ţi fac nimic, prostule… „Nu mai scăpăm de ea! Spuse domnul Benea. Prinsese gust pentru cultura mondială, dorea realmente să se instruiască! Flacăra cunoaşterii, ascunsă milenii de-a rândul sub acoperişul bordeielor de paie, izbucnise, acesta e cuvântul, izbucnise în creierul venerabilei ţărănci. Dar nu putea citi fără poze.” „Sunteţi foarte timid” şopti ea, aplecându-se să pescuiască o cireaşă din compot. Tovarăşul Tăvi îşi retrase genunchiul. „Eu? De unde aţi dedus asta?” „Aşa.” „Aduceţi lumânările! Porunci domnul director. Mehr Licht!” „V-aţi supărat?” „Nu, răspunse ea. Trebuia să mă supăr?” Să-l privească. Se juca urmărind cu vârful cuţitului liniile unui desen

de pe faţa de masă. Să-l tot privească. „Sunt adept al luminii, declară domnul Benea, aprinzând o lumânare, întunericul îmi dă crampe, mă frisonează. În special nu suport colţurile, locurile rău famate, cu umbră, pădurile, beciurile. Niciodată nu pun copiii la colţ. Consider că o joardă administrată sub razele soarelui, în recreaţie, este infinit mai salutară decât o discuţie tenebroasă în cancelarie”.

În cele din urmă, tovarăşul Tăvi lăsă cuţitul şi întoarse capul. Aşa, fir-ar să fie.

Noaptea, Tăvi şi şoferul rămaseră în casa învăţătorilor. A doua zi dimineaţa, însoţit de preşedintele Sfatului, de plutonier, învăţător şi domnişoara bibliotecară, Tăvi vizită satul. Făcură întâi un popas în faţa bisericii, „monument istoric în care oamenii, în vremuri de restrişte, se ascundeau de năvălitori, bastion de nădejde împotriva exploatării”, explică domnul director. Tăvi nu dori să intre, aşa încât domnul director se mărgini să comenteze „zvelteţea fără precedent a turlei, aproape 60 metri pe verticală, vă daţi seama, un semn care vestea încă din vechime vremurile noi pe care le trăim.” Clopotniţa, mai puţin arătoasă, trecu neobservată. Nici clădirea Sfatului Popular, spre care se îndreptară apoi, nu-l solicită prea mult pe director. Fără să insiste, el aminti că ea aparţinuse cândva „unui anume Friedman, poreclit Friţi, aciuat şi el prin părţile astea, care o folosea, închipuiţi-vă, drept crâşmă”. Avea o solidă temelie de piatră continuată cu nişte pereţi de lemn, ceea ce o făcea să semene pe alocuri cu un hangar. Tăvi zăbovi puţin şi aici, după care, la rugămintea respectuoasă a domnului director, se îndreptă spre locul unde tradiţia („prin tradiţie înţelegând nu o sumă de presupuneri, ci o sumă de adevăruri care decurg unul după altul”, spuse domnul Benea) indică mormântul întemeietorului aşezării, fostul haiduc al lui Pintea. În ţintirim, în faţa unei movilite acoperite aproape în întregime de o coroană veştejită, cu două eşarfe decolorate de hârtie creponată, dar pe care mai putea citi „Veşnică pomenire eroilor noştri!” („0 atenţie din partea elevilor”, şopti domnul director), grupul, ur-mându-l pe învăţător, păstră un moment de reculegere. Vrură să plece, începuse să plouă, cărarea pe care veniseră fusese şi-aşa încleiată de noroi, dar domnul Benea, cu un picior pe movilită, cu privirea avântată în zare, recită cu glas inspirat In opressores. Ieşiră apoi în fugă, ploaia ameninţa să

devină tot mai puternică, dar când ajunseră lângă Sfat, se potoli ca prin farmec, prilej pentru Tăvi să-şi manifeste dorinţa de a şti ce se întâmplă cu râul. Îl conduseră spre capătul satului, la colină. De pe înălţimea ei putură într-adevăr vedea rostogolirea tulbure, cafenie a apei, dar numai până la jumătate, celălalt mal rămânând ascuns în pâclă.

— A scăzut mult faţă de ieri, spuse preşedintele.

— Întotdeauna, zise domnul Benea, fenomenele meteorologice îndelungi, după o perioadă maximală, cunosc o curbă coborâtoare, care le aduce de unde-au pornit. E lege.

— Veniţi şi dumneavoastră sub umbrelă, spuse Tăvi către domnişoara Corina. Mi se pare că iar picură.

— Bineînţeles, domnişoară, poftiţi!

— Zise domnul director cedându-i galant locul. Eu sunt călit. Vă mărturisesc, n-am fost răcit niciodată. Sunt imun. Iarnă, vară, n-o să mă credeţi, dorm dezvelit.

Coborâră spre sat. Tăvi mergea în faţă, alături de domnişoara Corina şi de domnul director care se trăsese cu modestie de sub protecţia umbrelei, lăsând-o întreagă celor doi. În spate veneau Tanasie şi Atanasiu Gică. Pe drum, domnul Benea explică oaspetelui că probabilele pagube produse de nefericita inundaţie s-ar fi redus considerabil dacă s-ar fi dat curs propunerii sale înaintate nu demult celor în drept şi care consta într-o lucrare simplă, la mintea cocoşului. „Pe scurt, îl informă domnul Benea, e vorba de un şanţ, mai bine zis de un canal, construit evident prin muncă voluntară, fără cheltuieli, care pornind de la râu, să înconjoare satul pe la miazănoapte, pe sub pădure, preluând o parte din surplusul de apă, şi să se întoarcă prin capătul celălalt în râu, transformând zona într-o mirifică insulă. O mică Veneţie rurală! Avantajele ar fi colosale, nemaivorbind de interesul turistic.” Personal, aşteptând aprobările, el se angajase cu elevii să sape o porţiune, însă lipsa uneltelor necesare, cât şi oboseala prematură a unora din copii, îl siliră să sisteze deocamdată lucrările. Tăvi îi promise să se intereseze de soarta propunerii.

Ultimul obiectiv al vizitei fu şcoala, ridicată „într-un nestăvilit entuziasm după Unirea cu Ţara”. Înainte de a ajunge la şcoală, Tanasie şi Atanasiu Gică se opriră la Sfat, să mai încerce telefonul, în cele două săli de clasă, cu bănci scunde, cioplite peste tot cu cuţitul, „obicei barbar, dar care atestă

vechimea lucrului cu lemnul pe aceste meleaguri”, domnul director le arătă planşele, desenele educative de pe pereţi, ba chiar şi un „colţ viu” unde, într-o cuşcă, stătea nemişcat un iepure năpârlit. Din coridorul năpădit de muşcate şi oleandri pătrunseră în cancelarie, iar de acolo, printr-o uşă mascată de o draperie din pânză roşie, în săliţa ce slujea de bibliotecă. Tăvi se plimbă prin faţa rafturilor, alese o carte, se aşeză şi începu s-o răsfoiască. Deodată, domnul director se lovi cu palma peste frunte, se scuză îndrugând ceva despre un cocoş pe care soţia nu-l putea prinde şi ceru permisiunea să lipsească „câteva minute, până se rezolvă problema.”

— Desigur, spuse Tăvi şi directorul ieşi.

Domnişoara Corina luă şi ea o carte, se duse la fereastră şi ridică storul.

— Mulţumesc, spuse Tăvi, trăgându-şi scaunul în lumină. Întoarse câteva pagini, păru că găseşte ce-l interesa şi se adânci în lectură. De jos, de după raft, se auzi un foşnet. Tăvi ridică nedumerit capul.

— Şoarecele, spuse domnişoara Corina.

— Nu vă e frică?

— Întrebă Tăvi.

— La început mi-a fost, mărturisi domnişoara Corina. După aceea mi-am dat seama că e singur şi m-am obişnuit cu el. L-am şi botezat.

— Cum?

— Grişa, răspunse domnişoara Corina.

— După Donul liniştit?

— Da. Nici el nu se teme de mine. O, uitaţi-vă, a ieşit! Şoarecele scoase capul de sub raft, şovăi o clipă şi-apoi'traversă în fugă spaţiul până la dulap, ascunzându-se sub el.

— Dar are coada albă!

— Observă uimit Tăvi.

— I-am vopsit-o eu, cu ojă, spuse râzând domnişoara Corina.

— De ce?

— Să-l pot recunoaşte. Dacă ar fi mai mulţi, mi-ar fi frică. Aş aduce o pisică. Dar nu sunt, e singur. L-am chemat pe Darcleu să mi-l prindă şi să-l ţină până-l vopsesc. Are nişte ochişori...!

Tăvi se aplecă puţin şi se uită sub dulap.

— Sunteţi… Foarte, foarte… Veselă!
— Zise el când se îndreptă la loc.
— Da, poate, zâmbi domnişoara Corina.
— La noi, la regiune, nu sunt şoareci, zise Tăvi închizând binişor cartea. Când am preluat clădirea, am dat peste tot cu otravă.
Domnişoara Corina închise şi ea cartea.
— Şi aveţi cititori?
— Întrebă Tăvi.
— Deocamdată, puţini… Cu vremea însă… Când se vor obişnui…
— Ar trebui să organizaţi o acţiune de masă, să chemaţi oamenii aici… Un cerc al cititorilor chiar… E păcat de atâţia eroi progresişti… Spuse Tăvi arătând spre rafturi.
— O să fac, sigur, dar de-abia am venit.
— Şi-apoi nu cred să fie vreun tovarăş care să refuze să stea aici lângă dumneavoastră, să-i citiţi… Să împletească utilul…
— Da, îl întrerupse domnişoara Corina privindu-l, ştiu că sunt frumoasă.
Tăvi tăcu.
— Ce face acolo?
— Zise el după un moment, uitându-se spre dulap.
— Mănâncă. Îi las în fiecare zi câte ceva.
— Interesant… Murmură Tăvi. Se ridică şi se opri în faţa hărţii.
— Noi suntem cam pe-aici, înălţă el braţul. Ăsta trebuie să fie râul.
Domnişoara Corina veni să vadă.
— Unde?
— Aici, sus. Râul vine aşa, face cotul ăsta şi la capătul lui suntem noi.
— N-ajung!
— Se plânse domnişoara Corina ridicându-se pe vârfuri. Tăvi o privi. Era foarte aproape. Se îndepărtă de hartă şi puse cartea înapoi pe raft.
— Văd că tovarăşul învăţător întârzie. Mai stăm?
— Întrebă el.
— Să mai stăm?
— Făcu ea gânditoare. De ce să nu mai stăm?

— N-aş vrea să se creadă, spuse destul de încurcat Tăvi, că eu şi dumneavoastră… Aici… Oricum, suntem singuri… Să nu înţelegeţi greşit… Mă gândeam în primul rând la dumneavoastră, la prestigiul faţă de sat, în sensul acesta… Deşi prezenţa dumneavoastră îmi face multă plăcere, o plăcere firească, ţinând cont şi de cele afirmate adineauri referitoare la frumuseţe, de care, desigur, am luat şi eu cunoştinţă, la modul acesta vizual, bineînţeles… Totuşi n-aş vrea să abuzez şi să dau naştere unor interpretări…

Domnişoara Corina îl opri ducându-şi arătătorul la buze, apoi se întoarse, coborî storul, trecu pe lângă el spre uşă şi-o deschise, aşteptându-l să iasă.

— Vă rog să mă scuzaţi dacă v-am supărat cu ceva, zise Tăvi pe coridor. Dacă doriţi, mai rămânem, eu nu mă grăbesc… Sau poate vreţi să ne plimbăm… Eu vă stau la dispoziţie…

Domnişoara Corina nu răspunse. Păşea privind cu atenţie în jos, spre vârful pantofilor, ca şi cum ar fi măsurat ceva. În dreptul casei domnului învăţător nu dădu nici un semn c-ar voi să intre, aşa că Tăvi, urmărind-o cu coada ochiului, nu se opri nici el, însoţind-o în tăcere mai departe. Depăşiră Sfatul, şi casa preşedintelui, urmând drumul spre râu. Darcleu îi văzu mai târziu trecând o dată în sus, spre caravană, şi nu după mult timp înapoi, prin faţa curţii sale. Atanasiu Gică îi întâlni după-amiaza coborând cărarea ţintirimului. Salută cu tărie, dar Tăvi îi răspunse cu un gest, ducându-şi grăbit două degete la tâmplă, fără sa se oprească din mers. Spre seară, domnul director, anunţat de plimbarea prelungită a celor doi, îi căută şi-i găsi pe colină, Pe banca de lângă troiţă, contemplând râul.

Aici eraţi?

— Se miră domnul director. E drept frumoasă privelişte! Prinse el a zâmbi. Ei, ce să-i faci! Sancta iuventas-iuven-tatis, ceapa mă-sii! Poftiţi la masă!

— Dormi, nea Antoane?

— Nu, nu dorm. Mă gândeam. Nici tu n-ai somn?

— Nu prea, recunoscu Tăvi.

Şoferul se foi în patul lui, întorcându-se pe-o parte.

— Demult nu m-am mai culcat în pat ca ăsta! Altădată se făceau paturi ca lumea… Îţi adoarme şi sufletul în el… Oftă Anton.

Deasupra lor, pendula învăţătorilor scrâşni prelung şi-n întuneric răsună un sunet grav de clopot.

— Doişpe jumate, zise şoferul.

— Auzi, nea Antoane, te superi dacă te-ntreb ceva?

— Cum să mă supăr? Întreabă-mă!

— Dumneata cu fata aia… Cu Roza… Cu fata grofului…

— Ce?

— N-aţi fost niciodată înăuntru, undeva într-o casă… Tot pe câmp?

— Adică dacă…?

— Da.

— Numai pe câmp, zise şoferul. Unde să fi mers? Să nu mint, era mai încolo o colibă de ploaie, da' nu se preta… Ei, să fi avut eu casa asta, era altceva…!

Tăvi tăcu puţin, părând că se gândeşte.

— Da' auzi, înainte de asta, ce i-ai spus?

— Întrebă el.

— Când înainte?

— Înainte de… De lucerna!

— Eu? Nimic! Ce să-i spun? N-ai auzit că nu scoteam nici pâs?

— Păi cum v-aţi cunoscut?

— Ne cunoşteam dinainte, din vedere. Tata lucra la ei, la cai şi eu am crescut acolo pe lângă castel. O ştiam de mică. Tata a învăţat-o să călărească. Când m-am făcut mai mărişor, o plimbam cu şareta.

— Înţeleg, înţeleg, zise Tăvi.

— Da, o plimbam… Făcu visător şoferul, dimineaţa… Cum ieşea soarele, apărea şi ea… Chiar, ce să-i fi spus… Ce ştiam eu pe atunci? Hăis, cea brrr… Da-o-ar boala-n voi… Vorbe de-astea. Da' de ce-ntrebi?

— Înălţă el capul.

Tăvi nu răspunse.

— Ceva probleme?

— Ce probleme?

— Am văzut eu că te-ai plimbat astăzi cu bibliotecara, cu domnişoara Corina… Ei?

— Nu, nici vorbă…

— Eee, păi stai frate, că se schimbă socoteala!

— Se însufleţi şoferul sculându-se în capul oaselor. Asta era! De ce nu mi-ai spus? Mă tot întrebi de Roza! Las-o pe Roza, aia s-a petrecut atunci, în plină exploatare! Astăzi e exact invers!

— Cum invers?

— Acuma vorba contează, cum o duci din condei!

— Fugi, nea Antoane, că spui prostii, nu-i nimic din ce crezi…

— O ştii pe Mărie, aia care serveşte la voi la cantină?

— O ştiu. Ce-i cu ea?

— O vezi aşa toantă şi rumenă, o pişcă toţi, crezi că-i destul să-i faci cu ochiul şi gata, nu? Pe dracu! Câte nu i-am spus! C-am fost copil din flori, că m-a crescut un cizmar care mă bătea, c-am căzut prizonier, c-am discutat cu o fată pe care-a tăiat-o trenul! Două luni am tot dat din gură. Şi poezii i-am spus, aia cu mama lui Ştefan cel Mare. Altfel nu se putea.

— Şi?

— Şi-am rămas odată de serviciu la telefon peste tură. Mamă, mamă!

Şoferul oftă, îşi plesni de două ori perna şi se întinse la loc.

— Da' tu ce-i spui?

— Întrebă el după o vreme.

— La cine?

— La domnişoara.

— De unde ştii că-i spun ceva? Nu-i spun nimic.

— Rău faci că nu-i spui nimic. Mare rău.

— De ce?

— Ei, dacă se uita şi la mine aşa ca la tine… Să fi avut eu norocul ăsta…

— Se uita? Când?

— La masă! Toată seara! Şi tu nimic!

— Păi ce să-i spun?

— Se ridică nervos şi Tăvi.

— De unde să ştiu ce discutaţi voi? Asta nu e proastă, are şcoală, dacă o iei câş, te prinde…

— Păi vezi? Atunci ce te bagi?

— Se răsti Tăvi. Şoferul tăcu, de parcă s-ar fi simţit vinovat.

— Da' tu nu-i spui chiar nimic?

— Întrebă apoi cu mirare.

— Ba-i mai spun, răspunse încet Tăvi, dar nu-i spun atâtea… Nu asta-i problema… Problema e alta… Eu, nea Antoane, eu am vorbele în cap şi mi se par că-s aşa cum ai zis dumneata că trebuie, aşa mai frumoase, să-i placă…

— Păi aşa!

— Exclamă şoferul.

— Da, continuă Tăvi, numai că dintr-o dată gata, nu cred c-ar mai fi bune de ceva… Mi se face ruşine… Poate-o pune dracu să râdă când le aude şi-atunci… Zău dacă mai ştiu ce e…

— Mă, ştii ce e?

— Zise grav şoferul, după o clipă de gândire. Tu simţi prea mult, asta e! Eşti prea aşa… Cum se spune… Zi-i pe nume…

— Sensibil?

— Încercă Tăvi.

— Sensibil, asta e! Eşti sensibil şi te doare-n cot de ceilalţi, numai pe ea o vezi! Aşa era şi tata: când îi intra ceva-n cap, nu-i dădea nimeni de capăt!

Tăvi răsuflă adânc şi se vârî sub plapumă.

— Lasă, mă, zise şoferul schimbându-şi poziţia, nu merită să-ţi faci gânduri, dă-le dracului, toate sunt la fel. Hai să dormim.

Tăvi îşi puse mâinile sub cap şi închise ochii. Rămase un' timp nemişcat, ascultând legănarea pendulei şi răsuflarea domoală a şoferului. În cameră era cald. Patul lui era aproape lipit de sobă. Cu dosul palmelor simţi lemnul încălzit al spătarului. Se răsuci, se aplecă pe marginea patului, apucă haina agăţată pe un scaun şi scoase o ţigară. Când trase primul fum, auzi, întâi ca un zumzet, apoi tot mai puternic şi sonor, sforăitul îndepărtat al domnului director. Se îndreptă de spate şi privi spre patul şoferului.

— Nea Antoane!

— Ce-i? Făcu şoferul, pe jumătate adormit.

— Cum era poezia aia pe care i-ai spus-o fetei de la cantină?

— Ce poezie?

— Aia cu mama lui Ştefan cel Mare.

— Ce să fie cu ea?

— Păi spune-o! Cum era?

— Pe o stâncă neagră, mormăi şoferul fără să deschidă ochii, într-un vechi castel, unde cură-n vale un râu mititel,

plânge şi suspină tânăra domniţă, dulce şi suavă ca o garofiţă. Ăăăă… Plânge şi… Adică stai puţin…

— Căci în bătălie soţul ei iubit… Îl ajută Tăvi.

— Căci în bătălie soţul ei iubit a plecat cu oastea şi n-a mai venit. Dar deschideţi poarta, turcii mă-nconjor, vântul suflă rece…

— Eeee, păi ai sărit, nea Antoane!

— Zise Tăvi. Ochii săi albaştri ard în lăcrimele…

— Aşa, da… Cum lucesc în două viorele. Buclele de aur cad pe albul sân… Şi urmează o chestie cu soacra care stă de pază. Vine ăsta… Fiul, Ştefan, şi s-aruncă-n poartă să-i deschidă…

— Eu sunt, bună maică, îl corectă Tăvi, fiul tău dorit, eu, şi de la oaste mă întorc rănit.

— Aşa, dar nu-i dă drumul şi-atuncea Ştefan se întoarce şi din cornu-i sună, iar în urma lui se-ntinde falnic armia română.

— Cum?

— Păi dacă ştii, ce mă mai întrebi?

— Făcu supărat şoferul. Noapte bună!

— Şi se întoarse cu faţa la perete.

Când auzi bătaia în uşă, crezu că e Tanasie. „Sunt gata, vin imediat!” strigă şi se repezi să-şi ia pelerina. Bătaia se repetă. „Dumneavoastră?! Poftiţi, intraţi… Mă pregăteam acum să ies… Am întârziat?” Tovarăşul Tăvi păşi peste prag ferindu-şi capul de rama uşii şi se opri zâmbind nehotărât în mijlocul odăii. „Nu, nu, n-aţi întârziat, dar nu prea mai avem timp…” „Am dormit ca moartă, zise ea dezbrăcându-şi rapid pelerina, nici n-am auzit ceasul, sunt o somnoroasă, îmi place să dorm… Trebuie să fie trecut de zece, nu?” „Da”, zise tovarăşul Tăvi. Examina încăperea. Să-i dea un scaun. „Luaţi loc, vă rog, aici… Şi faceţi-vă comod, la mine e cald… Lăsaţi c-o pun eu” şi-i luă scurta. „Aici locuiţi?” întrebă tovarăşul Tăvi aşezându-se. „Deocamdată aici. E un fel de dependinţă a Sfatului Popular, m-a ajutat tovarăşul preşedinte, nu sunt obişnuită cu gazdele.” „Se poate fuma la dumneavoastră?” „Bineînţeles, cum să nu!” îi aduse o scrumieră. El îşi aprinse cu greutate ţigara, stricând câteva chibrituri. Să mai spună ceva. „Probabil m-aţi aşteptat la şcoală, îmi cer scuze…” „O, nu-i nimic, n-aveţi de ce, oricum trebuia să vă caut. Ştiţi, plecăm.” „Plecaţi?” „Da. Azi-dimineaţă am aflat şi eu.” „Cum plecaţi? Pe unde?” „Peste râu, s-a stabilit

legătura. Militarii au adus un pod plutitor, un ponton sau aşa ceva… Şi la prânz… ne ducem. A fost şi un ofiţer în sat, am discutat deja cu el.” Vorbea fumând şi fiecare cuvânt exploda albăstriu, risipin-du-se. Deci pleacă. „Deci plecaţi.” „Da, ce să facem, încercă el să zâmbească. Trebuie. De fapt, am venit, să-mi iau rămas bun.” „Vă mulţumesc mult. Înseamnă că v-aţi gândit la mine.” „Da, m-am gândit.” „Da?” „Da.” Se juca învârtind ţigara pe marginea scrumierei. „Şi vreţi neapărat să plecaţi? Nu mai puteţi rămâne?” „Am stat şi aşa prea mult. Mâine trebuie să fim altundeva.” „Bine, dar a fost o inundaţie.” „Astăzi nu mai e. Şi am primit şi dispoziţie… S-a reparat linia telefonică… Totul a revenit la normal.” Deci pleacă. „Aici nu aveţi şoareci?” întrebă el scuturând scrumul cu grijă. Observă că unghiile îi erau acum curăţate. „Poftim?” „Şoareci… Dacă aveţi şoareci…” „Nu, nu, n-am văzut niciunul.” El se uită în jur, ca şi cum ar fi dorit să se convingă într-adevăr de spusele ei. Zări pe masă o carte. „Ce citiţi? A, da, Tânăra gardă. E o carte foarte bună. Citiţi mult?” Ea încuviinţă. „Ce vă plac mai mult, poeziile sau cărţile?” „Şi poeziile… Când eram mai mică, scriam şi eu.” „Şi mie îmi plac poeziile. Ştiţi Mama lui Ştefan cel Mare? Pe o stâncă neagră, într-un vechi castel… Vă amintiţi?” „Da, o ştiu”. „E o poezie frumoasă spuse el. Apoi tăcu. Ţigara, uitată pe marginea scrumierei cu vârful în sus, se stinsese. „Sunt foarte ude. Cu vremea asta…„ zise tovarăşul Tăvi, aprinzându-şi-o din nou. „Fumaţi de mult?„ „Nu, nu chiar… De doi ani.„ Stătea cu bărbia plecată, uşor încruntat, furând din când în când câte o privire în direcţia ei. „Casa asta a fost arhiva Sfatului? Am văzut la intrare placa„, zise el. „Cred că da… Nu ştiu sigur.„ „Probabil au mutat-o între timp„. „E posibil„ răspunse ea. El sfârşi ţigara şi-o stinse răsucind-o îndelung în scrumieră. Apoi îşi puse încet mâinile pe genunchi. „V-aş servi cu ceva, zise ea, dar n-am nimic aici, eu mănânc la tovarăşul director.„ „Nu, mulţumesc, nu e nici o problemă…„ Se ridică, ea crezu o clipă că vrea să plece, dar el ocoli masa şi se opri în faţa unei fotografii înrămate, prinsă pe perete. „Cine e?„ „Mama.„ „Pot s-o văd mai de-aproape?„ „Sigur.„ El desprinse fotografia din cui şi o ţinu în lumina ferestrei. „E foarte frumoasă.„ „Da, era tânără. Îmi seamănă?„ „Ochii… Şi puţin gura.„ „Atât?„ „Şi obrajii… În general întreaga figură… Şi cum zâmbeşte…„ „O distra aparatul, mi-a spus, e poza ei de la majorat.„ El puse fotografia

la loc şi se aşeză. „Mai aveţi şi altele?„ „Aici? Nu.„ „Nu?„ „Nu. De ce?„ „în general fiecare om deţine amintiri cu colegii de şcoală, cu prietenii, cu cineva apropiat…„ Asta era. „Cineva apropiat? Nu… Nu ştiu, nu-mi amintesc să am.„ „Ei, se poate?…

— Spuse el dojenitor. Doar n-aţi trăit în codru.„ „Normal ar trebui să am pe cineva apropiat?„ „Fireşte, exceptând părinţii, rudele.„ „Atunci poate că am„, zâmbi ea. „Este bine, spuse tovarăşul Tăvi cu seriozitate. O prietenie adevărată, o camaraderie sinceră constituie un reazem puternic în viaţă. El cu ce se ocupă?„ „Cu smoala.„ „Cu ce?„ „Cu smoala. E aşa negricios şi mic, cât un creion, şi mă vizitează uneori în somn. Mi-e cel mai bun prieten, mă face să râd, îmi spune poveşti, îmi cântă, mă dojeneşte, îmi anunţă primejdiile. Şi nu pot spune că nu ţin la el, aşa urâţel şi şchiop cum e, că şi şchiopătează. „ „Glumiţi, desigur. Eu mă refeream la o persoană concretă, la un tovarăş. „Da?!

— Se miră ea. Dar de ce întrebaţi?” „Pentru că. Ştiu eU. Ar fi aproape de neconceput ca dumneavoastră, având calităţile. Şi acest caracter. Să vă mărginiţi la a purta discuţii, chiar în glumă, cu o… halucinaţie… Reminiscenţă din copilăria omenirii… Când alături freamătă viaţa… Se construiesc într-un avânt… Ştiţi, noi luptăm şi pentru fericirea personală… Da, sfărâmăm acele limite de clasă care interziceau, de pildă, apropierea a doi tineri aparţinând unor categorii sociale… Nu demult, chiar am cunoscut un caz, un tovarăş de-al meu, copil din flori crescut de un cizmar, a cărui prietenă s-a aruncat sub tren din cauză că tatăl ei, fost avocat, naţional-ţărănist înrăit, se împotrivea… În acest sens vă întrebam de un tovarăş adevărat, de idei, împărtăşind aceleaşi sentimente…” înălţă capul şi-o privi. „N-am pe nimeni”, spuse ea. „Cum aşa?!” „Aşa. Pe nimeni.” Şi susţinându-i privirea, adăugă: „E ceva rău în asta?” „într-un fel, da… Adică nu… Eu n-am căderea să judec…” îşi duse mâinile la buzunarul cămăşii, căutând reflex ţigările, dar îşi dădu seama că le lăsase în scurtă şi renunţă. „Şi-atunci, zise ea, atentă la rezonanţa propriei voci, ce-ar trebui să fac?” „Pot să mai fumez una?” întrebă el şi fără să aştepte încuviinţarea, se repezi spre cuier, scotoci în scurtă şi aprinse ţigara acolo în picioare, stând cu spatele. „Să veniţi cu noi” zise el fără să se întoarcă. „Poftim?” El se răsuci, se apropie de masă şi lăsă chibritul încă arzând în scrumieră. „Vedeţi, urmă el aşe-zându-se, spuneam

mai înainte că sunt aici ca să-mi iau rămas bun… Deşi se putea foarte bine să vă aştept la şcoală… Nu-i aşa? Aţi fi venit, nu?” „Da.” „Dar eu sunt acum aici… Şi trebuie să fiţi surprinsă, fiindcă oricum acest fapt… Această situaţie… De ce?!” exclamă el, privind-o cu mirare. Să tacă, să tacă. Să-l asculte. „Nu v-aţi pus această întrebare? Eu, uite, mi-o pun, sunt în stare s-o spun cu glas tare, sunt capabil s-o ascult… Şi explicaţia posibilă care decurge logic… Nu, nu vă temeţi, n-am uitat întrebarea dumneavoastră, o să vă răspund, dar înainte de asta… Iertaţi-mă, cred că fac o fumăraie, dar e ultima, promit… Să luăm de pildă odaia asta, nu? Eu stau aici, dumneavoastră staţi acolo şi mă priviţi. O odaie, simplă, cât să aibă? Trei pe patru, nu mai mult. Şi suntem singuri aici şi eu oricând pot… Evident, pomenesc de ceva imaginar, se-nţelege… Pot, să zicem, nu interesează motivele, să mă ridic şi să… Pur şi simplu… Având în vedere împrejurarea, faptul că plec… Să vă… În sfârşit… Să vă, poftim, mângâi, ciufulesc… În general ce se face în situaţiile respective… Am sau n-am dreptate? Nu ştiu dacă m-am exprimat bine… Văd că zâmbiţi, n-am glumit, voiam doar să spun că după un asemenea… Lucru, mi-aţi fi putut pune din nou întrebarea: şi-acum eu ce-ar trebui să fac? Nu glumesc, pe cuvânt doresc efectiv să pot răspunde… Degeaba zâmbiţi…” „Şi totuşi, ce-ar trebui să fac?” El o privi. „Să veniţi cu noi.” „Cu noi? Cu cine?” „Nu, de fapt, n-am spus corect… Cu mine.” „Unde?” întrebă ea şi, fulgerător, îi ţâşni în minte un şir de litere aplicate: Châlon sur Saone. „La regiune, răspunse el. Eu vă pot ajuta, pot vorbi acolo, ce rost are să staţi mereu aici, o să muncim împreună… Dacă bineînţeles o să doriţi… M-am gândit încă de ieri să vă spun, vorbesc serios, puteţi veni…” „Când?” „Astăzi, acum. Vă promit că mă voi bate, voi insista, ştiu sigur, e nevoie de oameni noi şi acolo, veţi urma probabil un curs, nu e greu, vă voi ajuta şi eu…” Vorbea privind-o încrezător, însufleţit, faţa i se luminase, aproape zâmbea. „Ştiţi, totul se schimbă, o să fie altfel, poate nu vă daţi seama, dar rămânând la o parte, o să pierdeţi… N-o să puteţi… Va fi multă frumuseţe, multă lumină… O să electrificăm… Eu iubesc răsăriturile, dar, imaginaţi-vă că noaptea… Pretutindeni… Nici o palmă de întuneric… Nici ură… Numai alb… cot la cot… Totul curat… Şi oamenii… Politicoşi, veseli, stăpâni, fără griji… Nici o teamă, nici o spaimă… Acest sentiment va dispărea, va fi condamnat prin lege să dispară,

vom lupta pentru asta… Un vis, veţi spune, dar îl vom obţine, îl vom aduce pe pământ, chiar dacă…” „Eşti bun, zise ea încet. Eşti tare bun.” „Chiar dacă vom avea… De înfruntat… Anumiţi… Şovăi el pierzând şirul; oricum, ar trebui să veniţi…” „Nu. Nu pot.” Să fie calmă, Doamne. El îşi plecă privirea şi vru să zâmbească. „Sigur, este hotărârea dumneavoastră… Eu o respect… Probabil n-am reuşit… Nu mi-o luaţi în nume de rău…” „Nu pot, înţelegi? Nu pot!” El luă scrumiera, o ţinu la capătul mesei şi strânse în ea scrumul risipit împrejur. Apoi o puse înapoi şi-şi sprijini mâinile pe marginile scaunului. „E târziu… O să plec.) încă o dată vă rog să mă iertaţi, dar am crezut sincer…” „Ştiij zise ea încet, dacă vrei, poţi să mă mângâi.” El se uită uimit, neîndrăznind să se mişte. „Dă-mi mâna” zise ea. I-o întinse încet, tăcut, fără să clipească. Ea o prinse de încheietură, apoi şi-o apropie de chip şi-i purtă degetele peste frunte, cobor peste tâmplă, întârzie pe obraji, lunecă peste buze, urcă de-a lungul gâtului, i le ascunse în păr. „Acum du-te” şopti ea şi el îşi trase grăbit braţul, se ridică de pe scaun, smulse haina din cuier şi se strecură afară.

* * *

Caravana cinematografică ieşi din sat imediat după prânz. Până la marginea satului o însoţiră cu toţii, cu excepţia lui Atanasiu Gică, de serviciu la telefon. De-a lungul uliţei, „Mole tovul” înainta încet, hurducându-se prin gropi, patinând pe propriile-i urme. În spatele camionului, conduşi cu paşi spornici de domnul director Benea se înşirau ceilalţi. În dreptul colinei „Molotovul” se opri. Tăvi şi şoferul săriră jos să-şi ia rămas bun.

— Hai mai repede!

— Strigă directorul către doamna Benea, rămasă gâfâind în urmă.

— Tovarăşi, zise Tăvi venind spre ei, ţin să vă mulţumesc în numele meu şi-al colegului meu pentru că, în ciuda condiţiilor de aşa natură, aţi dat dovadă…

Domnul director ridică supărat palma, întrerupându-l, şi spuse că, dimpotrivă, cei ce trebuie să mulţumească sunt ei toţi care datorită preocupării constante a celor în drept au putut lua cunoştinţă de interesul pe care-l poartă regiunea tuturor localităţilor ei, ridicării nivelului lor cultural. Dacă există totuşi un regret, împărtăşit de altfel, după ştirea dânsului, de toţi cei prezenţi, este numai acela că oaspeţii nu şi-au întârziat cu o zi-

două plecarea, ca să mai poată dezbate împreună şi alte aspecte rămase, din cauza timpului, nefructificate. Dar, poate cu o altă ocazie. În încheiere, domnul director îşi exprima speranţa că într-un moment de răgaz tovarăşul Tăvi va arunca o privire asupra propunerii sale de canalizare a Mogoşului, împotmolită undeva într-un dosar la comisia de sistematizare.

— O să mă interesez, vă promit, zise Tăvi. La revedere!

— Şi-i întinse mâna.

Domnul Benea i-o luă şi-o scutură cu căldură. Preşedintele făcu la fel. Tăvi, urmat de şofer, dădu apoi mâna cu Plopu, cu doamna Benea, cu Ilca, cu domnişoara Corina.

— La revedere, spuse domnişoara Corina.

— La revedere, zise el fără s-o privească, şi… Succes în muncă! Vru să se întoarcă, dar îl zări pe Darcleu, rămas mai la o parte. Se duse la el cu braţul întins.

— Succes în muncă!

— Zise Tăvi.

— S-aveţi noroc, tovarăşe dragă!

— Şopti Darcleu emoţionat.

Tăvi ocoli camionul, deschise portiera şi sui repede înăuntru. Şoferul le mai făcu un semn cu mâna, apoi ambala motorul. „Molotovul” se dezlipi încet din loc, lunecând prin faţa lor.

— Drum bun! Să nu ne uitaţi!

— Strigă doamna Benea, agitând şovăitoare o batistă.

— Vezi să nu-ţi scrie, mormăi printre dinţi domnul director. Caravana luă viteză, apucând spre râu. Înainte de a dispărea la cotitură, mai văzură un afiş alb desprinzându-se din spate şi rostogolindu-se câteva secunde pe drum. Doamna Benea suspină şi-şi suflă nasul.

— S-au dus şi ăştia, zise domnul director. Bine că s-au dus. Dacă mai stăteau două zile, îmi mâncau şi urechile. Gata, acasă!

— Se răsti el la doamna. Ce mai stai?

— Du-te şi tu, Ilca, noi mai rămânem, zise preşedintele.

— Veniţi şi dumneavoastră, domnişoară?

— Întrebă Ilca.

— Da, vin, răspunse domnişoara Corina.

— Aşa, aşa, mergeţi toate! Zise domnul Benea.

Ilca şi domnişoara Corina o luară de braţ pe învăţătoare şi se îndepărtară.

— Uite-o şi pe asta, zise încet domnul Benea, e tristă, de-abia umblă, i se scurg ochii după el. Fir-aţi voi a dracului de gâşte…

— Ieri s-a plimbat toată ziua cu el, zise Darcleu.

— I-o fi făcut bucuria… Medita domnul Benea. Ei, ce facem, stăm oleacă?

— Se învoiră el, arătând spre colină.

— Stăm, răspunse Tanasie.

Urcară deluşorul spre cruce. Domnul director ajunse primul, mută banca lângă troiţă şi se aşeză la unul din capete.

— Câte dau?

— Întrebă el.

— Cinci – zise Plopu.

— Cu doi se iau două, cu şeptarul se schimbă, cu asul se sare, zise domnul Benea împărţind cărţile. Mai e ceva?

— Atât, răspunse preşedintele.

— Staţi jos, că-mi vedeţi cărţile, zise domnul Benea. Ceilalţi se aşezară, Tanasie pe bancă. Plopu pe treptele troiţei, iar Darcleu pe-un bolovan.

— Ghindă!

— Ceru domnul Benea.

Darcleu pocni cartea care se învârti ca un titirez.

— Ai ghindă, mă?

— Se miră domnul director. De unde ai?

— A scăzut de tot, zise preşedintele uitându-se spre râu.

— Era şi timpul, zise domnul Benea, filând cărţile. Ştii cât mi-au băut? Cinci kile.

— Lăsaţi, dom' director, că nu vă uită ei, zise Darcleu.

— Să dea Domnul, oftă directorul. Dar sunt tare mulţi, mă. În vară au fost ăia cu prietenia, săptămâna trecută cu întovărăşirea, acum ăştia cu filmul. Nu se mai termină. Tot ghindă.

— Caută şi ei, până-i prind, zise Darcleu luând o carte.

— Ce faci, mă?

— Zise domnul Benea către Tanasie. Joci sau te uiţi? F

— Vine Gică, zise preşedintele.

— Tura asta stă afară, fără supărare. Trebuia să vină mai repede, zise domnul director.

Atanasiu Gică se ivi pe cărare, suind din greu.

— Au plecat?

— Întrebă el trăgându-şi răsuflarea.

— Îi vezi tu pe-aici?

— Făcu domnul director.

— Vin alţii, zise plutonierul, au telefonat acuma…

— Ce?

— Zise domnul director, lăsând cărţile.

— Alţii, zise Atanasiu Gică, o comisie de lămurire.

— Când?

— Întrebă preşedintele.

— Vineri dimineaţa. Să-i aşteptăm la râu.

— Ce comisie de lămurire?!

— Exclamă domnul director. Ce să lămurească?

OCTAV1AN

— Nu ştiu… Eu atâta am înţeles, se auzea rău… O comisie” de lămurire, să-i aşteptăm vineri la râu, dimineaţa, zise Atanasiu Gică.

— Ce comisie?

— Se înfurie domnul Benea. Ce mai vor? Atanasiu Gică ridică din umeri.

— Las' să vină, zise domnul Benea plesnind cartea de bancă. Mare brânză! Vin şi ăştia şi pleacă. Ghindă. Ultima.

— Câţi şeptari ai avut dumneata?

— Se miră Darcleu.

— Ia uitaţi-vă, zise preşedintele, ajung la pod.

Departe, peste lunca ciuruită de mâl, caravana, un punct negru mişcător, se apropia de linia lucitoare a râului. O vreme, punctul negru mai apăru şi dispăru urmând curbele malului, apoi fu înghiţit de zare.

— Hai, mă, lăsaţi-o dracului!

— Zise domnul director. Jucaţi sau ce faceţi? Schimbă careva cartea?

Plopu lăsă un şeptar peste grămadă.

— Roşu, zise el.

MAREA AMĂRĂCIUNE.

Păşind în curtea şcolii în acea zi de 1 septembrie a cărei lumină albă puternică vestea ceva din răcoarea viitoare a toamnei, profesorul de limba şi literatura română Sebastian Pop, 33 de ani, înalt, oacheş, avea toate motivele să fie mulţumit: se

întorsese de curând de la mare unde prinsese o vreme realmente excelentă, în revista trimestrială „Mioriţa” a Societăţii literare a profesorilor îi apăruse pe pagina şase un articol privitor la „Rolul lecturii suplimentare în sporirea capacităţilor creative la elevi”, iar cu o zi înainte reuşise să-şi aducă de la Fabrica de mobilă aflată în apropiere, cea care asigura un patronaj binevoitor nevoilor şcolii, a cincea şi ultima piesă din maroniu' şi lucitorul corp de bibliotecă „Sanda”. Curtea era aproape pus tie; doar undeva pe la mijlocul ei, doi elevi, deocamdată în ţi nută de vacanţă, făcuseră imprudenţa să se aventureze pe-ac Io şi trasau cu vopsea, puşi probabil de directoare, complicatele linii ale celor patru terenuri (de handbal, baschet, volei şi tenis) suprapuse în acelaşi spaţiu cimentat şi apărat de gălăgia bulevardului prin zvelteţea multicoloră a blocurilor dimprejur. Văzându-l, elevii se ridicară în picioare şi-l salutară respectuos. El le răspunse amabil, ba chiar ajungând în dreptul lor, îi puse unuia mâna pe creştet, ciufulindu-l în treacăt şi zicând un „ce faceţi, măi?” din care dispăruse orice urmă de asprime pedagogică. Elevii zâmbiră strâmb, uimiţi de neaşteptatul interes al tovarăşului profesor.

În hol, printre scările zugravilor care, bineînţeles, nu terminaseră treaba, printre găleţi cu petrosin şi panouri cu realizări coborâte de la locurilor lor, prima care îi ieşi în întâmpinare fu Miţi, femeia de serviciu de pe palierul 2. Încă după repartiţie, Sebastian, poate din timiditate, poate dintr-o nevoie tinerească de a se simţi bun, tratase femeile de serviciu, portarul, întreg personalul ajutător cu o politeţe egală celei distribuite colegelor şi colegilor de cancelarie. Observase, desigur, mai târziu că atitudinea lui era singulară, dar se încăpăţânase s-o adopte o dată pentru totdeauna. Se oprea pe coridoare s-o întrebe, de pildă, pe Mamae, ţiganca mărunţică şi bătrână care răspundea de grupurile sanitare, ce-i mai fac nepoţii, trezind luminiţe de mulţumire în privirea acesteia, îl servea pe portarul de noapte cu ţigări comentând câteva clipe etapa fotbalistică etc. E drept, dacă în ochii colegilor comportarea sa faţă de femeile în halate cenuşii stârnise o mirare de care lui i se făcuse jenă, totuşi şi-a dat seama că de pe urma ei trăgea într-un mod firesc şi oarecum acceptat de toţi nişte mici foloase: nu mai trebuia să stea cu elevii după sfârşitul orelor în ajunul zilelor importante, ca şi ceilalţi, să mături clasa,

să şteargă geamurile; Mamae, Miţi sau Sofica, munteanca grasă din Salcia, Teleorman, făceau totul lună, într-un fel de convenţie tacită, cu schimbul (de altfel, Sebastian era singurul profesor care le aducea mărţişoare); de asemenea, imposibilele gărzi de noapte pe care bărbaţii şcolii erau nevoiţi să le îndure săptămânal într-o muţenie ostilă alături de portarul şchiop care adormea îngrozitor de târziu, horcăind, tuşind şi umplând mai apoi secretariatul cu un sforăit de trauler, Sebastian le sărea agil, după două ore de şah cu paznicul, lăsându-se totdeauna învins cu 2-l, moment în care sexagenarul şchiop zicea „lăsaţi dom' profesor, că rămân eu, duceţi-vă acasă, nu ne atacă nimeni” şi el, Sebastian, ieşea în bulevard, telefona soţiei urându-i cu oboseală noapte bună, după care savura lunecarea tăcută a ultimului troleibuz spre o anumită adresă unde rămânea exact până la cinci dimineaţa când ceasul deşteptător împlântat într-un cadru de marmură verzuie (cadoul lui) îl trimitea înapoi pe arterele pustii şi totuşi pline ale Capitalei, pline de acel popor ursuz şi somnambul al dimineţii grăbindu-se spre muncă. „Vai, dom' profesor, ce bine arătaţi, v-aţi bronzat!” exclamă Miţi, venind spre el cu mâinile întinse. „Săru-mâna, doamnă!” răspunse el şi într-adevăr se aplecă s-o facă. „Lăsaţi”, spuse măgulită femeia şi Sebastian simţi în degetele ei o uşoară încordare, dar i se păru caraghios să se aplece degeaba, aşa că insistă şi abia când, încă planând şovăielnic, zări în ultimul moment o dungă dreaptă de vopsea gălbuie traversând minusculul aeroport al dosului palmei pe care buzele lui aterizară preţ de o clipă, undeva spre încheietură, îşi dădu seama de ce se împotrivise femeia. „A început consiliul?” se interesă el ridicând capul. „Nu, n-au venit toţi”, şopti conspirativă Miţi. Ştiam eu, păru a spune zâmbetul căruia Sebastian îi permise să-i ocupe faţa. Se întoarse şi urcă pe scările profesorilor spre cancelarie. În faţa uşii se opri, ascultă zumzetul dinăuntru. Îşi mai trecu o dată mâna prin păr, apoi apăsă pe clanţă.

„Aaa, Sebastian, ia uitaţi-vă, a sosit craiul! Vino, dom'le, încoace!” auzi el nemulţumit vocea lui Puiu, profesorul de educaţie fizică trâmbiţându-şi solidaritatea masculină peste spaţiul unduios de eşarfe, baticuri, bucle înalte care încremeniră câteva secunde ca într-o adulmecare, înainte de a-şi reface fâlfâitul somnoros de fluture străpuns. Trecând zâmbitor printre

şirurile de scaune, salutând în dreapta şi-n stânga, Sebastian avu timp să observe că locurile, poziţiile tradiţionale de aşezare în şedinţe fuseseră respectate şi de data aceasta. În faţă, aproape de podiumul prezidiului, pe rândul dinspre calorifere, şedeau învăţătoarele în vârstă, cele care de obicei spărgeau gheaţa înscriin-du-se la cuvânt în timpul analizelor mai grele sau cu prilejul diverselor inspecţii ori asistenţe din partea forurilor superioare. Nu greşeau niciodată, începeau întotdeauna prin a pomeni cu căldură despre pasiunea muncii cu cei mici, despre felul uimitor cum aceştia, ajutaţi de cerculeţe, desene, uriaşe litere decupate, pătrund tainele aritmeticii şi abecedarului, smulgând priviri serios-aprobative din direcţia prezidiului, şi sfârşeau invariabil întorcându-şi profilul spre sală cu un apel tremurat şi grav la depăşirea tuturor greutăţilor care „se mai ivesc, de ce să n-o recunoaştem” în cursul frumoasei lor profesiuni. Se aşezau cu sfială, masive, dar uşoare, golite de cuvinte ce se adunau undeva deasupra, lângă tavan, ca un nevăzut nor diafan şi în care mai apoi toţi ceilalţi vorbitori sculaţi în picioare intrau puţin cu capul, simţindu-i parfumul responsabil. De altminteri, ele erau câteodată chiar citate în concluziile reprezentantului superior care subscria la opinia antevorbitoarelor aducând totuşi completări şi precizări, rod al propriilor observaţii. În spatele învăţătoarelor în vârstă veneau tinerele învăţătoare măritate, păs-trându-şi grijuliu loc una alteia şi pândindu-şi cu afecţiune eventualele accidente casnice. Erau tăcute, absentau cu demnitate din discuţii, mestecând imperceptibil cornuri invizibile sau copiind planificări. În partea aceasta culorile deveneau mai vii, ca într-o sensibilă schimbare de relief culminând cu o adevărată cascadă cromatică foşnind, fâşâind lângă peretele din fund unde privirea directoarei cădea deseori oblic, vultureşte, încercând să surprindă sursa vreunui chiţcăit imprudent: era locul învăţătoarelor nemăritate, al fetelor. De partea cealaltă, dincolo de covorul cenuşiu pe care tocmai călca Sebastian şi care slujea drept graniţă convenţională, rareori, numai în mod excepţional nesocotită, anume în cazul şedinţelor lărgite, când se aduna tot personalul şcolii şi nu se mai găsea loc, se înşirau, într-un amestec mai democratic, pe afinităţi, profesorii. Şi totuşi, şi aici, după o perseverentă perioadă de studiu, ochiul harnic al lui Sebastian desluşise, nu fără dificultate, o oarecare ordine, e drept, mai

puţin statornică decât a învăţătoarelor. În primul rând, cel periculos de aproape faţă de prezidiu, se aşezau după un calendar secret, cosmic, câteva profesoare neintegrate din felurite motive în circuitul obştesc al sarcinilor şcolare, lăsate de regulă în conul de umbră al dărilor de seamă sau, dimpotrivă, scoase de-acolo printr-un epitet usturător care ciulea brusc urechile coborâte ale colegilor. Erau de toate vreo trei-patru, femei sperioase, străduindu-se din răsputeri să ţină pasul cu marşul didactic tot mai cadenţat, dar rămânând mereu în urmă cu câte-un pelican împăiat şi prăfos în braţe sau cu câte o hartă a Africii care-şi schimba aiuritor, de la o zi la alta, liniile, provocând plânsuri patetice şi imprecaţii şoptite împotriva direcţiunii prin cotloanele cabinetelor metodice. Lui Sebastian îi trebui multă vreme până să înţeleagă de ce tocmai aceste profesoare şfichiuite în treacăt de prezidiu se aşezau ca într-un fel de implorare masochistă exact în primul rând, la îndemână. Îşi dete seama că spre deosebire de grupul gălăgios şi strălucitor din spate, cel al „dizidenţilor” mândri de prigoana verbală la care erau supuşi şi la care reacţionau violent, angajând adevărate dueluri, oricum pierdute, cu persoanele înălţate la 0,30 m deasupra podelei, profesoarele din primul rând simţeau o adevărată oroare faţă de momentul când, o dată numele lor pronunţat, mulţimea de capete se întorcea automat în direcţia lor, fixându-le cu o insistenţă hipnotică, pe ele, pe ele care trudeau zilnic la planurile de lecţii, care conspectau cu disperare de prin revistele de specialitate atât de inutile, o, atât de inutile dovedindu-se în faţa întrebării năstruşnice a vreunui elev pus, desigur, de cineva, sau în faţa unui adjectiv buclucaş care, vai, nu se mai acorda cu nimeni în gen, număr şi caz. Stăteau în primul rând, deduse Sebastian, pentru simplul motiv că suportau mult mai bine, nevăzându-le, privirile din spate, în ceafă, decât pe acelea pocnindu-le în plină figură, în mijlocul sălii. Rândul imediat următor îl ocupau responsabilele de catedră. Lângă carneţelele deocamdată închise, mâinile lor drepte se odihneau conştiincios pe stilouri lungi, având ceva din absenţa şi freamătul subteran al piloţilor de formula I în aşteptarea startului. Tot aici, pe şirul al doilea, se strecurau într-o concurenţă mută favoritele direcţiunii, profesoarele care goleau florăriile şi cofetăriile în preajma zilelor de naştere ale celor două directoare, la 8 Martie sau cu alte ocazii hotărâtoare

pentru soarta şcolii, cum erau inspecţiile frontale. Era un şir liniştit, impunător prin docilitate şi somnolenţă, vag tulburate cu ridicarea greoaie la cuvânt a câte unui trup îndesând rochia sobră, corectă cu implacabilul amestecului dintr-un caltaboş. Se vorbea puţin, avântul retoric al învăţătoarelor era temperat şi scurtat de realitatea pozitivă a cifrelor, iar romanticele problematizări şi apeluri de peste covor se preschimbau în aranjamente răspicate, succinte. În sfârşit, înaintea ultimului rând mereu învrăjbit cu prezidiul într-o sfidare alimentată fie de energia inepuizabilă a câtorva divorţate ce-şi câştigaseră, o dată cu libertatea, şi isteriile ei, fie din uimirea încă nepotolită şi indignată a unor profesoare tinere urgent puse la punct când avuseseră naivitatea să transfere ironia şi spiritul băşcălios de seminar în sânul sever al corpului didactic, se afla, deopotrivă invidiat şi curtat, rândul al treilea, cel în care Sebastian se aşeză acum firesc, ca la el acasă, şi în care pătrunsese cu greu, după câţiva ani de tatonări, încercări şi respingeri, retrageri forţate, avansări prudente. Era rândul de greutate al şcolii, al profesorilor de elită din mijlocul cărora se alegeau cadrele de conducere, responsabilii pentru sectoarele mai importante, reprezentaţii pentru organismele superioare. Erau consultaţi în momen-te-cheie, formulau materiale pentru şedinţe, organizau dezbaterile, susţineau lecţii deschise, cu asistenţă, impresionau inspectorii, activau în cercurile pe sector, erau numiţi comandanţi de tabere, iar uneori, ca o recompensă, în momentele de destindere generală, la mesele sindicale, li se permitea chiar să glumească, stârnind surâsul protector, matern al prezidiului. De fapt, acestei îngăduinţe tacite pentru gluma rară îi datora în mare măsură şi Sebastian trecerea lui din spate, din mijlocul nemulţumiţilor, în rândul consacraţilor, al celor care se puteau aştepta la avansări spectaculoase şi care-şi hrăneau seninătatea din însăşi această aşteptare nepotolită, cu atât mai savurată şi mai dătătoare de forţe cu cât era mai lungă. Dacă la început, în cei trei ani de stagiu, instinctiv, într-un fel de consens febril cu propriu-i trup încă biciuit de amintirea privirilor admirative aruncate de colege în timpul bătăliilor lui verbale cu miturile administrative ale facultăţii, el se îndreptase spre peretele din fund, înviorând brusc grupul ostracizaţilor printr-un sarcasm scăzut până la blândeţe sub volutele retorice ale unor fraze de o lungime până atunci necunoscută sălii de consiliu,

mai târziu, nu numai el, dar şi ceilalţi şi îndeosebi ochii atenţi ai prezidiului îşi deteră seama că locul său de drept nu era printre cei revol-tându-se cu o insistenţă comică, maniacală, ci, dimpotrivă, acolo de unde opţiunea lui iniţială părea să-l fi îndepărtat definitiv. Căci, spre deosebire de spontanii lui ciraci (dintre care singură profesoara de rusă, un ghemotoc de femeie duduitoare, se detaşase cu strălucire prin celebrele vorbe aruncate în plină şedinţă directoarei prime: „Sunteţi o fufă!”) Sebastian nu-şi dirija atacurile contra unei persoane anume; cuvântul lui se înălţa în aer cu osteneala maiestuoasă a unui hultan silit să câştige înălţime; abia ajuns acolo sus, vorbitorul îşi rotea impasibil privirea pe deasupra tuturor şi când fiecare se aştepta la un picaj iminent asupra vreunei orătănii încremenite de frică în chiar semeţia ei, Sebastian prefera să vorbească, de pildă, despre inevitabila şi necesara convertire a inteligenţei ajunsă la putere în cinism sau despre imensa şi uluitoarea capacitate a unora (nu dădea niciodată nume) de a cădea, indiferent de la ce înălţime, la fel ca pisicile, în picioare. Evident, prezidiul se simţea atins, dar nimeni nu reacţiona imediat, căci fiecare se simţea atins în bloc, nu personal. Treptat, cu prudenţă, direcţiunea încercase să şi-l apropie, fără a-i da totuşi dovezi prea mari de simpatie, iar Sebastian primise cu bunăvoinţă micile avansuri care, deocamdată prin şefa de catedră şi responsabila serbărilor, i se transmiteau de sus; acceptase să finiseze brigada satirică a şcolii şi locul doi primit de aceasta la concursul de primăvară pe sector trecu drept meritul lui; un elev ajuns în fazele superioare ale olimpiadei de română îi aduse primele laude la începutul celui de-al doilea an de stagiu; inspectoarea care asistase la orele lui pentru definitivat, întâmplător colecţionară pasionată a cărţilor din „Romanul de dragoste” zărise în servieta lui, printre sandvişuri şi caiete cu planificări, „Doi ochi albaştri” de Hardy; Sebastian îi dărui cu eleganţă volumul, nu tocmai curat, şi inspectoarea vorbise în faţa consiliului de conducere despre „străduinţa lăudabilă a tânărului cadru de a obişnui copiii cu gramatica prin jocurile structurale”. Remarca modifică sensibil poziţia direcţiunii; ezoterismul formulei „jocuri structurale”, încă nepracticate pe atunci în şcoală, îi statornici definitiv reputaţia de înnoitor. La rândul său, Sebastian se plictisi să asculte de îndemnurile belicoase ale lui Puiu care văzuse în el un lider, o

portavoce capabilă să dea o formă rezonabilă propriilor sale incoerenţe. Masivul profesor de educaţie fizică, fost handbalist de divizia A scos în cele din urmă pe tuşă şi trimis în învăţământ din cauza acelei subtile şi la început aproape neobservate denivelări suferite de corp în regiunea burţii, trăia perpetua perplexitate de a observa că există şi un alt tip de angajare decât acela pe care îl slujise la semicerc întreaga tinereţe, înghiontindu-se, îmbrâncind, primind coate în spate, zdrelindu-şi genunchii. Cu o minge imaginară în mână, Puiu se ridica planând deasupra consiliului, exact atât timp cât îi trebuia să vadă stupefiat că nici un zid de mâini nu i se împotriveşte, că apărătorii adunaţi pe semicerc îşi aprind o ţigară privindu-l ironic, că portarul îi arată colţul unde stă să tragă şi că, în sfârşit, după ce mingea şutată de el năprasnic poposeşte în poartă, de la masa juriului i se comunică liniştit: „nu, tovarăşe Puiu, n-a fost gol, luaţi loc”. În Sebastian intuise imediat omul care să-i arate şi lui „care-i meciul”, unde sunt adevăraţii adversari, cum pot fi scoşi din dispozitiv, dacă nu pentru a-i învinge, măcar pentru a le marca un punct-două. Căci Puiu avea sentimentul umilitor nu numai că pierde toate meciurile la zero, dar că nici măcar nu zăreşte arena centrală, înghiţind praful şi zgura unui teren lăturalnic. Însă Sebastian, după ce că aproape îşi pusese pe picioare „echipa”, o lăsă de capul ei să bâjbâie prin vestiare, în vreme ce el ieşi în faţa tribunei oficiale, gata să apere prestigiul unei cauze nu atât entuziasmante, cât comode. Evidenta sa schimbare de atitudine, dezertarea lucidă dintr-un detaşament de guerilă încurcat în propriile ambuscade nu rămaseră fără urmări: superiorii ştiau la nevoie să preţuiască loialitatea unui fost oponent, cu atât mai mult cu cât, pare-se, era singurul la care se putea bănui un oarecare umor, element inexistent în etajele de sus ale şcolii. În încrâncenarea responsabilă cu care direcţiunea coordona interminabilele acţiuni de strângere a borcanelor, sticlelor, deşeurilor de hârtie, fierului vechi, fondurilor „Crucii roşii”, banilor pentru serbări, pentru excursii, pentru colivii, pentru repararea băncilor, a geamurilor, a întrerupătoarelor, a scaunelor, a eprubetelor, a closetelor, nu strica, pentru colorit, puţină nepăsare constructivă, puţin umor, or acestea le avea cu prisosinţă Sebastian, desigur, dublate de alte calităţi. Aşa că atunci când la începutul celui de-al patrulea an de şcoală, după definitivat,

chiar la prima şedinţă, Aida Pătrăşcanu, profesoara de constituţie, una din coloanele certe ale şcolii, îi oferi un scaun în rândul trei, lângă ea, nu se mai miră nimeni. Era locul lui de drept, câştigat cu sacrificii, după o nefericită, dar explicabilă perioadă de iniţiere. Nici măcar vechii lui camarazi nu reacţionară negativ: Sebastian era pionul lor mutat mai în faţă, în câmpul regelui, la o adică putând fi transformat într-o piesă mai grea, mai calibrată, era victoria lor ascunsă, dovada că şi dintre ei, iată, se nasc oameni. De-atunci el nu mai părăsise rândul consacraţilor şi putea acum să privească liniştit surâzător toată forfota aceea anunţând iminenţa sosirii direcţiunii.

„Ei, nu mai spuneţi!" auzi el în dreapta exclamaţia comună a profesoarelor de fizică şi chimie ce-l ascultau avide pe Petrache, profesorul emerit de naturale. „Asta ca asta, zise încet Petrache, aplecându-se mai în faţă, să audă şi Sebastian, dar e ceva şi mai şi: în Sumatra trăieşte un gândăcel care pentru a se apăra de atacatori, emite un pârţ." Chimia şi fizica făcură un moment ochii mari, apoi sloboziră încântate un chicotit prelungit. „E lucru verificat, continuă Petrache. Nici păsările nu se pot apropia de el. Cum se apropie, cum îi dă drumul, fără jenă. Şi e numai cât o unghie." Sebastian înălţă şi el sprâncenele, prefăcându-se uimit, dar privirea îi trecu în faţă, spre grupul noilor sosiţi înşirându-se pudici, în picioare, pe lângă perete: o femeie solidă, cu un piept uriaş împungând rochia mov cu acelaşi calm arogant cu care-şi împingea căutătura peste sală, probabil o titulară transferată; un bărbat înalt, cărunt, a cărui distincţie tristă nu reuşea să o strice decât luciul întunecos al costumului frecat în aşteptarea unei catedre sigure, un suplinitor de latină, pare-se; o puştoaică ochelaristă, cam saşie, desigur proaspăt repartizată, vrând să pară indiferentă, dar trădându-şi emoţia prin răsucirea continuă a unui inel. Sebastian se mută puţin în stânga, ocolind pata neagră a coafurii înfoiate din faţă.

Deodată, bâzâitul explicativ al lui Petrache îi dispăru din urechi. Se uită cu luare-aminte: părul, fruntea, ochii, nasul, gura, coborî pe umeri, pe sâni şi se opri. Altceva nu mai putu să vadă. O luă de la capăt încordat, atent: părul, fruntea, ochii, nasul, gura, coborî pe umeri, pe sâni şi se opri. Nimic. Perfect. „Ei, fir-ar a dracului" se gândi el şi mai parcurse o dată acelaşi traseu. Simţi că-l bate cineva pe spate. Era Puiu. „Ai văzut? Şopti

acesta. De când mă uit şi eu! Colosal. Colosal”. Sebastian ridică din umeri, dar când reveni în faţă, se mai uită o dată.

În clipa aceea uşa sălii se deschise şi pe ea pătrunse alaiul direcţiunii.

În frunte, după o uşoară şovăială cauzată de cadrul prea strâmt al uşii care nu le permise să intre împreună, apărură directoarea primă şi reprezentantul organelor superioare. Discutau ceva vesel, căci directoarea râdea tare, iar el, conştient că intrase sub snopul de priviri al sălii, zâmbea pertinent, înţelegător şi dacă nu i-ar fi ieşit înainte podiumul înalt de lemn pe care fu nevoit să-şi caţere piciorul dezvelind un moment dunga ciorapului supraelastic sugrumând nişte fire rare de păr roşcat, s-ar fi putut spune că zâmbea îngăduitor. În urma lor escaladară podiumul secretara organizaţiei de bază, directoarea adjunctă şi responsabila sindicală. Când să se ia loc, se constată că existau doar patru scaune: directoarea adjunctă vru să se retragă discret din sală, însă reprezentantul superior observă mişcarea. „Unde plecaţi? Rămâneţi cu noi! Prea uşor vă pierdeţi scaunul!” glumi el popular şi rândurile unu şi doi din ambele părţi râseră destinse. Apăru un scaun, se aşezară cam îngrămădiţi în jurul catedrei pe care cineva, după cum se putu lesne constata, avusese proasta inspiraţie să aşeze în centru, ticsită de gladiole, vaza mare de ceramică a catedrei de istorie. Bustul reprezentantului superior dispăru imediat printre flori, ca într-un joc de-a v-aţi ascunselea. El sesiză cu fler situaţia, îşi scoase un carneţel căruia îi făcu loc firesc pe masă, mutând uşor vaza în dreapta şi permiţându-i astfel sindicalistei să admire până la sfârşitul şedinţei tulpinile pline, viguroase, nervurile fin răsucite ale frunzelor, clopotele sfâşiate ale florilor. Directoarea, încă surâzând, se pregătea să înceapă, când oaspetele zări grupul noilor sosiţi rămas în picioare. „E totuşi o criză de scaune la dumneavoastră, după câte observ” spuse el bine dispus, şi-atunci directoarea întoarse nu capul ci glasul spre uşă, aruncând supărată un „tovarăşu…!” către profesorul-maistru al şcolii, cel care avea sarcina să aducă, la nevoie, scaune în plus. Acesta făcu o figură neputincioasă, în semn că de data aceasta situaţia îl depăşise, dar se scurse rapid afară şi reveni încărcat eroic. Atunci Sebastian sări să-l ajute, ocolind rândurile de lângă perete, prin faţa noilor sosiţi. Îl descarcă pe maistru, oferind un scaun doamnei în mov, altul bărbatului

cărunt, încă unul ochelaristei, iar pe ultimul îl ridică deasupra capului şi-l purtă până în dreptul şirului al treilea, punându-l între perete şi locul său. Făcu totul atât de firesc, se aşeză atât de detaşat înapoi, încât nimeni, cu excepţia lui Puiu care-l atinse uşor cu piciorul pe sub scaun, nu păru să observe nimic. Efortul maistrului nivelă asperităţile involuntare ale sălii şi şedinţa putu în fine să înceapă.

Însă el, Sebastian, observase: avea verighetă. Ar fi fost şi ciudat să nu aibă, să scape singură, să apară aşa dintr-o dată cu tupeul libertăţii într-o comunitate ordonată stricându-i simetriile, căci asta s-ar fi întâmplat, era convins, n-ar fi fost fair-play deloc, ar fi fost un păcat, un din ăla, un hybris, parcă, o chestie deranjantă. Pe când aşa, în situaţia asta, frumos-frumuşel se întorcea şi ea acasă cu pacheţelul de salam săltând între morcovi, ceapă, ridichile cu vitamine şi seara îi trântea soţului mustăcios, inginer chimist sau textilist sau electronist, o ciorbă de legume cu cubuleţe de salam sorbită în tandem cu ochii la serialul foarte epic, plin de naraţiuni leneşe, cum fac englezii, care au atâtea mătuşi. De ce-şi închipuia soţul mustăcios, Sebastian n-ar fi putut spune. Şi-apoi după telejurnalul de noapte, mustăciosul trăgea ceasul, mai dădea o raită prin baie, în timp ce ea, cum văzuse prin filmele casnice franţuzeşti, aprindea veioza să facă întuneric şic şi se punea, vezi Doamne, să lectureze patru rânduri dintr-o carte zăcând în şpagat pe noptieră cu lunile, până venea din baie mustăciosul, om al muncii, care n-avea vreme de ficţiune şi se vâra sub pled lângă ea cu simplitatea şi eficienţa cu care se vâra ziua sub laminorul de tras ţevi la rece, şi bineînţeles că ea, o, bineînţeles, se răsucea docilă, plină de mulţumirea aceea stranie şi tâmpă închegată din existenţa simultană colo a dulapului, colo a frigiderului, dincolo a sculelor lui de ras răsfirate pe etajeră sub adierea furoului ei pus la uscat, dincoace a mâinii lui calme mân-gâind-o oficial, ca o dulce omologare a menirii ei, pe păr, pe frunte, pe ochi, coborând pe umeri, pe sâni, dar se opri. Sebastian se opri. Imaginea îi mai pâlpâi vinovată câteva secunde în minte, apoi fugi, dureros, lăsând în urmă un amestec de ciudă şi amuzament, ce chestie, surâse el, să nu şi-o poată închipui tocmai acum. Pledul da, pledul căzut într-o parte cu un colţ pe parchet, pe linoleum, da, şi chiar întunericul şic străbătut de şuieratul ca de ţignal al respiraţiei lui la datorie, da, dar ea

oare cum, oare?… Nu, nu mergea, ce naiba, nu „cadra”, prinse el din zbor o vorbă de-a prezidiului, sigur, nu se potrivea cu înfăţişarea, o strica, o răsturna, şi se întoarse şi o privi lung, curios, vesel chiar cum stătea la patru, ce patru, trei palme de el, ascultând concentrată cuvântul directoarei adjuncte insistând asupra verificării urgente a ţinutei elevilor, în special a tunsorii, cunoscut fiind faptul că în vacanţa de vară copiii lipsiţi de supravegherea şcolii au tendinţa, încurajată de unii părinţi, de a-şi lăsa părul neregulamentar, în laţe, ceea ce impunea măsuri hotărâte din partea diriginţilor, astfel încât la începerea pro-priu-zisă a orelor, în 15 septembrie, să nu existe discuţii neprincipiale cu nimeni, să se evite situaţia jenantă ca la un eventual control şcolarului netuns să i se interzică intrarea în clasă, lucru pe care dacă prima oară Sebastian nu-l prea înţelesese, mai târziu îl respectase, convingându-şi elevii să vină tunşi la doi centimetri începând „cu o idee mai sus de ureche”, expresie ce încântase băieţii, făcându-i să-şi pipăie de jur împrejur spaţiul acela ca un nimb unde firele de păr îşi pierduseră complet personalitatea, dar unde în schimb, în imaginaţia lor concretă, se cuibărise „ideea”. Asculta concentrată, se vedea imediat că era nouă, că nu făcuse deosebirea între sarcinile cu adevărat importante transmise de sus şi măsurile mărunte, obişnuite, de uzură, umplutura oricăror şedinţe de îndrumare, probabil lua totul de bun, ar fi fost în stare să aranjeze, cum le cerea acum directoarea, un dulap cu săpunuri şi ştergare pentru fiecare elev şi să-i oblige pe toţi să se spele în pauza mare, o utopie la care se renunţase tacit după un prim experiment, ar fi abonat clasa la toate ziarele şi revistele şi culegerile şi suplimentele enumerate călduros încă o dată, ca la fiecare început de an, s-ar fi dus duminica ordonat, încolonat, doi câte doi, 5 lei biletul, fond UNESCO, stai frumos, nu te bâţâi, de ce vorbeşti, intră în rând, la montajele literare parcurgând încă o dată şi încă o dată istoria superbă şi corectă a unor eroi morocănoşi treziţi din tot mai puţinul lor somn obştesc de invocaţia subţire a glasurilor pionereşti ridicându-se ca nişte aburi în sălile de club neîncălzite, în loc să rămână acasă, în capot, în trening, în ce-o avea, despicând cu acea infinită siguranţă şi pace duminicală trupul vânăt al unui pui congelat, în prezenţa ubicuă, protectoare, foşnitoare a mustăciosului în maieu aplecat meditativ, dar hotărât, peste chiuveta înfundată

din senin. Săraca. Şi o privi din nou cu aceeaşi veselie. O vedea acum toată.

„Noi doi” şopti Petrache de-alături. „Poftim?” „Noi doi, duminică. N-ai auzit?” „Nu. Ce?” „Cu cincizeci de copii, pe stadion, la opt.” „Iar noi?” zise încet Sebastian. „Nu fi prost, scăpăm de consfătuiri. La unşpe suntem acasă.” Sebastian se gândi că Petrache are dreptate, consfătuirile ţineau mai mult, treceau de amiază. Şi dacă tot treceau de amiază, l-ar putea ruga pe Petrache să se-ntoarcă el cu copiii, Sonia n-ar bănui nimic, ar întârzia şi el puţin, consfătuirile, dragă, oricum nu s-a dus de mult, probabil că Beatrice îl aştepta. Şi nici măcar n-a salutat-o. Nu-i nimic, e şi asta o forţă sau mai bine zis numai asta e cu adevărat forţă, nepăsarea asta, seninătatea asta ce-i permitea acum, poftim, să n-o salute sau s-o facă uitată cu săptămânile în colţul învăţătoarelor lăsând-o să creadă că e ocupat cu nu ştiu ce articol pentru „Mioriţa”. „Domnule, îi spusese odată în Deltă un pensionar bucureştean pe când aşteptau amândoi privind plutele încremenite, să faci ce faci, da' să nu-i laşi femeii o semnificaţie!” „Cum adică?” întrebase el nedumerit. „Să nu-i laşi, domnule, că te-ai ars! Femeia cum are o semnificaţie, cum te face praf! Pe ele le blochează când nu e sens, domnule, când chestia e aşa, gratuită, de-a moaca. Trăiam, domnule, bine-mersi cu o doctoriţă şi cam după o lună mă întreabă ea într-o dimineaţă, că dimineaţa întreabă ele, că noi doi de ce… Cum eram somnoros şi nu mă supravegheam, mă scap şi zic: Cum de ce? Că ne place. Să vezi, domnule, scandal, plâns! Zicea că ea a crezut în mine, că nu se aştepta la aşa ceva, că ce-i aia ne place, că numai animalele şi băştinaşii… Ştii dumneata. Când am văzut-o că umblă după semnificaţie, am întins-o”. Sebastian nu uitase vorbele pensionarului, poate şi pentru că bătrânul i se adresase cu „domnule”, ridicând astfel costeliva sa persoană de student la demnitatea plăcută a taifasului mascul, şi şi le amintea de fiecare dată când lua troleibuzul spre aceeaşi adresă, intrând mai apoi în apartamentul curăţel unde încă din hol se auzea ticăitul familiar al ceasului deşteptător împlântat într-un cadru de marmură verzuie (cadoul lui) marcând secundele, minutele, câteodată, mai rar, orele sale de abandon contemplativ pe cearceafurile scrobite sărbătoreşte din a căror frăgezime aspră trupul său împrumuta un soi de neastâmpăr, de cochetărie simpatică, în

absolută şi derutantă opoziţie cu tăcerile lungi pe care şi le impunea şi care-i îngăduiau să asculte sunetul de metronom al picăturii de apă căzând în ligheanul borţos de sub calorifer, singurul element ce strica oarecum senzuala înfăţişare monahală a dormitorului ei. O, nu, n-ar fi putut spune că o iubea, nu. Nici nu ştia dacă Beatrice ar fi reuşit să inspire cuiva altceva decât o curiozitate caldă, ocrotitoare, repede domolită de îndată ce s-ar fi ajuns în fazele unei cunoaşteri cât de cât aprofundate, prin asta Sebastian înţelegând momentele de maximă apropiere când mângâierile ei amuzant de ordonate, ca o lecţie bine învăţată, spulberau, în regularitatea ritmică până şi a picăturii de apă căzând în lighean, orice nădejde de inedit. Însuşi corpul ei după care, trebuia să recunoască, întorcea câteodată capul surprins, uitând al cui este, luase de la o vreme tiparele felului ei de a fi: clavicula îi ieşise uşor în faţă susţinând cu sobrietate plinătatea corectă a sânilor, a acelui tip de sâni care, într-o reclamă „Neckerman”, atrag atenţia asupra sutienului, iar curbura voluptoasă a şoldului căpătase, prin nu se ştie ce proces, răceala asexuată, estetică a liniilor statuilor greceşti. În tot ce făcea, învăţătoarea Beatrice avea o seriozitate de stareţă. Până şi copiii clasei unde preda împrumutaseră un aer de gravitate înţelegătoare, intrând în nesfârşitul domeniu al cunoaşterii cu atenţia încordată, paşoptistă cu care intră un turist român la Luvru. „Ce este acesta?” întreba rece, ştiinţific, Beatrice, ridicând cu un gest egal, arian, băţul şi arătând spre o planşă colorată de unde zâmbea, printr-un capriciu al desenatorului, un binecunoscut animal. „Acesta este porcul”, răspundea în cor întreaga clasă, fără să clipească. „Ce are aici porcul?” continua implacabilă Beatrice. „Porcul are aici două urechi”, se auzeau glasurile neşovăitoare, în cadenţă beethoveniană, ale copiilor. Şi tot aşa înainte până când ştrengarul animal scădea sub mişcarea exactă, rapace a băţului la simetria şi solemnitatea tristă a unui aparat.

Fără îndoială, Sebastian s-ar fi jenat în cele din urmă să continue o legătură ce împrumutase, chiar pe ecranul orizontal al imaculatelor cearceafuri, ceva din cenuşiul şedinţelor de catedră, dacă n-ar fi resimţit, nici el nu prea ştia cum, o atracţie continuă, destul de stranie şi neliniştitoare, nu atât pentru persoana învăţătoarei, cât pentru o anume senzaţie inspirată de ea, în anumite momente, precis identificate de Sebastian,

anume când, eliberat din îmbrăţişări lungi, epuizat, corpul Beatricei se depărta brusc, vinovat de lângă el, fugind pe-o latură şi căpătând, ar fi putut s-o jure, o transparenţă şi-o imobilitate nelalocul lor. Sebastian crezu că-şi poate defini senzaţia, sentimentul din clipele acelea ca pe un soi de milă înţeleaptă, atoateştiutoare, declanşată discret încă de la venirea ei în şcoală, când, întinzându-i mâna şi privindu-l drept, i se prezentase: „Beatrice Cărămizaru”. În alăturarea vigurosului nume „Cără-mizaru” lângă suavul prenume „Beatrice”, Sebastian intuise o tensiune secretă: plutitoarele şi muzicalele silabe ale prenumelui mărturiseau, pentru el, nostalgia niciodată sfârşită a părinţilor ei de a-i vesti şi croi fetei, măcar botezând-o astfel, un alt destin decât cel împlinit prin pauperele şi barbarele silabe „Că-ră-mi-za-ru”. Ei, părinţii, bunicii, străbunicii se numiseră simplu, prea simplu Gheorghe, Mărie, Ion, Vasile, Ileana, Petre, Anica, Dumitru şi iarăşi Vasile, Petre, Mărie, Ion, Anica, Gheorghe, Ileana, Dumitru, de simplitatea aceasta a numelui nescăpându-le nici viaţa, cheltuită pe aceleaşi cenuşii pământuri ardeleneşti, răscolite ca într-un ritual cu sensul pierdut primăvara, vara, toamna, ca să poată rămâne în tihna iernii nu mulţumiţi, ci liniştiţi, şi să moară atunci, căci nu se cuvenea să mori în timpul muncilor, se cuvenea să mori iarna. Abia ultima generaţie, cea a părinţilor ei, reuşise cu un efort care era mai mult al vremurilor decât al oamenilor, să se smulgă din încleştarea cu ogorul şi să producă altceva decât ţărani întunecaţi la chip şi tăcuţi, anume pe „Domnul Cărămizaru', felcer în Jibou, o comună mai mare în care cele câteva masive clădiri din timpul austro-ungarilor strânse în „Centru„ puteau da, cui se străduia s-o aibă, impresia de orăşel. Domnu' Cărămizaru, pe care Sebastian îl cunoscuse, ca de altfel şi pe nevastă-sa, într-o excursie pe ţară organizată de Beatrice, nu locuia chiar în „Centru„, ci pe o uliţă mărginaşă unde viitoarea urbanitate a aşezării se vestea prin două trotuare din dale de piatră lunecând de-a lungul gardurilor şi încadrând, în zilele cu ploaie, fostul noroi rural. În faţa căsuţei cochete, îmbrăcată pe-o latură cu viţă-de-vie, domnu' Cărămizaru avea o grădină mică pe care-o lucra cu seriozitate în fiecare după-amiază de primăvară, permiţându-i astfel ţăranului secular ce i se stingea în sânge o agonie firească printre straturile cu ceapă, roşii, cartofi, printre tufele de zmeură şi cele cinci-şase tulpini de porumb din care

vara, personal, smulgea ştiuleţii de lapte, fierbându-i într-un ceaun în aer liber, în curte, şi trezindu-şi astfel nările cu amintirea unui miros de demult. Breşa inaugurată prin domnu' felcer în şirul nesfârşit de Cărămizari. Truditori cu pământul o lărgise definitiv singura lui fată, al cărei prenume, asemeni unui zepelin umflat cu speranţe, izbutise să desprindă de pe sol nacela greoaie a numelui de familie, purtând-o lin peste do-moalele dealuri transilvane, peste culmea cea mai înaltă a Munţilor Carpaţi, într-o transhumantă însingurată, acolo unde cu numai două generaţii înaintea Beatricei, nici un Cărămizar n-ar fi ştiut ce se află exact sau chiar de-ar fi ştiut, nu i-ar fi păsat: în Capitală. Nu era greu de imaginat ce visuri, ce iluzii de noapte, ca într-o altă, mereu repetabilă saga balzaciană, iscase în familia ambiţiosului felcer respectiva aterizare. Domnu' Cărămizaru, menajându-şi poate cu bună-ştiinţă dulceaţa orelor de visare alături de supusa sa soţie în patul uriaş, habsbur-gic, dominând odaia din dos, se sfiise să vină vreodată în Bucureşti, să vadă la faţa locului această Sodomă a năzuinţelor, drumurile lui oprindu-se la Dej, la fostul restaurant popular „Trei păduchi„ sau, în ocazii speciale, la Cluj, în braseria „Continentalului„ unde, lângă o halbă bine drămuită, se uimea bucuros de aurăria încrustaţiilor de pe pereţi, de căderea falnică, sângerie a perdelelor grele din faţa WC-ului, savurându-şi deopotrivă orgolios şi vinovat apariţia irepresibilă a unui gând năstruşnic: „Dacă m-ar vedea tata…„ De altfel, Sebastian avusese prilejul să-şi verifice intuiţia într-acea excursie oprită fugar, dar substanţial în Jibou, când la un pahar de vin, domnul felcer îl întrebase, privindu-l cu bunăvoinţă (Sebastian îşi ascunsese verigheta, la rugămintea Beatricei): „Ei, şi voi ce faceţi pe-acolo, ieşiţi pe la baluri?„ „Ieşim, ieşim„ se grăbise să răspundă Sebastian care avu deodată, cu veselia impostorului, revelaţia imaginii fascinante a Bucureştiului dăinuind şi dănţuind în capul bătrânului; o Vienă valahă rotindu-se la nesfârşit, valsând entuziastă peste liniile de tramvai, peste podurile şi cheiurile Dâmboviţei, o mulţime uriaşă de dansatori nebunatici înconjurând în cercuri concentrice Drumul Taberei, Pantelimonul, Balta Albă, Titanul, Floreasca, Giuleştiul, un carnaval elegant, o fiestă îndulcită de menuete, o petrecere rostoviană, plăcut zumzăitoare, extinsă la scara unui Petersburg de bon-ton, o imensă mazurcă în care, ca din întâmplare, ochii

sfioşi-dar-în-aşteptare ai Beatricei-Walevska ar fi întâlnit privirea scormonitor-fertilă a unui Napoleon balcan. „Atunci îi bine”, încuviinţă domnu' felcer Cărămizaru şi mai turnă în pahare.

De aceea, uneori, în nopţile furate din timpul de gardă al şcolii, aplecându-se asupra trupului ei îndatoritor, Sebastian părea că vede în spuza de lumină lăsată de umărul stâng al Beatricei ochii doamnei Cărămizaru fixându-l mustrători, exact cum o făcuseră şi atunci la plecarea din Jibou. Femeia, oricum mai dezgheţată decât felcerul, simţise că ceva nu e în regulă cu ei doi. Prea era stânjenită Beatrice (erau şi elevii acolo), iar el prea nepăsător, pălăvrăgind cu bătrânul de parcă n-ar fi fost prietenul ei care, în orice caz, trebuia să se arate om mai aşezat, cum se şi cade, mai scump la vorbă, mai fin, mai „de familie”. „Aveţi grijă de ea, noi... Numai pe ea...” îi şopti întretăiat, cu ochii în lacrimi doamna felcer, când să se urce în autocar. „Da, doamnă, desigur”, spuse el repede, străduindu-se să pară calm, şi chiar îi puse mâna pe umăr, cu un gest cumplit de fals. Apoi sărise în autocar, se aşezase pe locul din faţă, de lângă şofer şi, simţind încă privirea doamnei Cărămizaru urmărindu-l prin parbriz, apucase microfonul, regăsindu-şi treptat siguranţa în cadenţa frazelor lui de ghid ad-hoc: „Dragi elevi, vom ieşi acum din Jibou, oraşul tovarăşei învăţătoare Cărămizaru, o aşezare în plină înflorire...” De-acolo, din umbra luminoasă a umărului Beatricei, ochii înlăcrimaţi ai doamnei felcer îl urmăreau neîncetat în blânda lor acuzare şi încet, încet, senzaţia aceea stranie revenea, desigur, milă, puţină milă, se liniştea Sebastian privind trupul Beatricei rece înrourat depărtându-se brusc pe-o latură, dar nu numai milă, ci şi altceva, dar ce, se gândea el la pândă, în propria lui pândă, dar ce? Încăpăţânat, cu pupilele larg deschise, ţintea până-l usturau pleoapele spatele uşor arcuit al învăţătoarei, înregistra fiecare tremur scurt al cărnii înstrăinate, căuta să ghicească sub somnul abia întrezărit al vertebrelor secretul chinuitor al acelei fiinţe, sau nu, nu al ei, al ei trebuia să fie banal, ci al lui, bănuia Sebastian, secretul propriei sale fiinţe descoperindu-i-se numai astfel, în oglinda convexă a acelui spate curbat de femeie, nereuşind în cele din urmă decât să se enerveze, o măgărie, era cretin cu senzaţiile lui cu tot, ce să fie, ia, acolo, un trup ca toate trupurile, o femeie ca toate femeile care dacă n-ar fi beneficiat de minunatele condiţii de muncă şi viaţă asigurate tuturor

şcolarilor, cum tocmai amintea cu justeţe reprezentantul superior, luând în sfârşit cuvântul, s-ar fi uscat şi bătucit sub soare şi ploi pe tarlalele Jiboului, în pleava batozelor, sub pipăitul locvace al tractoriştilor, sub greutatea sacilor şi-n hurducăturile căruţelor şi n-ar mai fi apucat în veac să vadă luminile galbene ale Capitalei, să-şi pună mocheta curbă de la baie până la pat şi să se întindă (când vroia el, da, numai când vroia şi avea el chef) cu acea supuşenie dintotdeauna a femeii de la ţară în faţa marilor mişcări existenţiale pe suprafaţa indiferentă a unor cearceafuri citadine. O porcărie. Nu, n-o să se ducă duminică, o să se-ntoarcă acasă la Sonia, ea cel puţin era clară, simplă ca o vază. O să dea naibii toate tainele astea de doi bani şi singurul lucru pe care-l va face va fi să privească, da, să privească spectacolul diurn al lumii. Singurătatea privitorului de cursă lungă. Şi să-şi facă, în măsura posibilităţilor, datoria. Puţină muncă, puţină privire: amestecul ideal, soluţia optimă de viaţă. Să meargă cu elevii pe stadion, căci trebuia să fie cineva cu ei; va fi el. Şi-apoi plata, salariul secret: privirea. S-o privească, de pildă, pe străina asta frumoasă, realmente frumoasă, o bucurie a nervului optic, cum sta aplecată şi citea… Citea? În Sebastian sună plăpând un clopoţel ruginit. Citea?! Acum?! În consiliu? De undeva, dintr-un ungher dizident, aproape uitat, al corectei sale persoane sui un val neaşteptat de solidaritate duioasă. Ea citea! Citea în consiliu, în plină şedinţă! Doamne, şi putea fi prinsă în orice moment, asta era specialitatea directoarei adjuncte, să vadă cine nu-i atent la discuţii, cine se ocupă cu altceva! Citea şi nu ştia că riscă în următoarele clipe să i se lege o tinichea perpetuă de… De… Lui Sebastian, încă privind-o, nu-i veni să gândească „de coadă”, dar ce-are a face, putea fi prinsă! Trebuia s-o avertizeze imediat, dar cum? Nu-i putea face semn, nu-i putea vorbi, distanţa dintre ei sporise, ea îşi trăsese scaunul mai încolo ascunzându-se după doamna cu părul înfoiat, şi-apoi ce-ar putea înţelege din semnele lui, un necunoscut dând din mâini sau trăgându-i complice cu ochiul? Şi l-ar vedea şi boul de Puiu. Un bileţel, da, un bileţel scurt, concis, exact, pasat pe luciul mesei cu un gest firesc, sub tabelul convocator, trimis, chipurile, să-l semneze. Sebastian îşi deschise carneţelul maro, alese o pagină fără mâzgălituri şi apăsă pe capătul pixului.

„Stimată doamnă.” Examina nemulţumit literele boante, dându-şi coate una alteia, scoţând buimace capul din şir. Avea un scris mizerabil. Şi ce început era ăsta? Sugera o scrisoare lungă, cu introducere, cuprins şi încheiere, cu fraze în care verbul, pus pe taclale, să poată respira în voie. Nu, lui îi trebuia ceva rapid, tineresc, eficient, perceptibil în prima clipă. „Doamnă, ascundeţi urgent cartea.” Nu mergea. Putea să pară o glumă de prost gust. Şi-apoi acest „urgent” funcţionăresc… Bileţelul să aibă mai bine un conţinut sobru, riguros, fără detalii, cu o eventuală, minimă explicaţie a gestului său. Şovăi un pic gândindu-se, apoi scrise: „Doamnă, alergia la lectură a direcţiunii este notorie. Îmi permit să vă atrag atenţia că au mai fost cazuri…” Se opri dezorientat: suna îngrozitor, ca un eseu combinat cu o delaţiune. S-o ia mai epic? „Există în şcoala noastră un obicei: cine-i prins că citeşte…”? Sau s-o surprindă cu un „e incredibil ce vă scriu, dar, în interesul dumneavoastră, vă rog să închideţi cartea”? Ori cu un politicos „nu vă supăraţi că vă deranjez, vedeţi că sunteţi urmărită din prezidiu”? Ce naiba, nu mai putea scrie un bilet? Uite, chiar asta să-i mărturisească, modest, credibil. „Criza limbajului şi timpul limitat.

— Îi trecu prin minte – mă împiedică să vă spun mai multe. Mai târziu vă voi explica pe larg. Deocamdată, lăsaţi cartea.” Absolut groaznic.

N-avea pic de umor, parcă era o instituţie. Altădată îşi distra colegii vorbind cursiv ore în şir numai în parafraze din clasici. Cum i-ar suna oare „ştiu, doamnă, că nu iaste alta mai de folos zăbavă decât cetitu cărţilor; totul e să nu vă prindă”? Spontan, din gunoiul memoriei, îi mai ţâşni ceva: „ascunde degrab' cartea, doamnă, că e revuluţie”. În cele din urmă, căznit, cu mâna tremurată, scrise: „Gestul meu poate părea insolit, dar nu e; cu ani în urmă, într-o şedinţă asemănătoare şi într-o postură asemănătoare cu dumneavoastră, eu însumi am fost destul de dur atenţionat pentru că citeam. Mi se pare că sunteţi deja urmărită de prezidiu. Colegul din dreapta”. Reciti rândurile, apoi trase peste ele două linii de-a curmezişul. Întoarse pagina şi reluă: „Gestul meu poate părea ciudat, dar, cum am păţit-o şi eu nu demult într-o şedinţă asemănătoare, îl fac totuşi, anun-ţându-vă că prezidiul e pe cale de a vă face observaţia că citiţi aici. Sebastian.” Nu mai reciti, rupse cu grijă

foaia, o strecură sub convocator şi împinse totul calm până în dreptul ei. Apoi aşteptă, uitându-se oblic în jos, având-o astfel în colţul retinei. Ea îşi aruncă privirea pe convocator, scotoci în poşetă, scoase un stilou, îşi găsi numele pe listă şi semnă în dreptul lui. Luă convocatorul şi-l dădu în faţă doamnei coafate. Biletul rămase dezgolit, albicios pe masă. Sebastian înălţă bărbia, privind ţintă înainte. Reprezentantul superior vorbea, se pare, bine şi cu folos, căci rândul doi nota de zor; toate simţurile lui Sebastian se deplasaseră însă în partea stângă, aşa că până la el nu ajungea decât imaginea surâzătoare a figurii împuternicitului mişcând din maxilare, imagine fără sunet, fiindcă adevăratele sunete veneau din stânga, foşnetul ei pe scaun, foşnetul cărţii puse în poşetă, foşnetul poşetei puse jos şi deodată foşnetul unei şoapte: „Cine-i Sebastian?” Crezu că nu aude bine. Dar şoapta se repetă şi Sebastian se întoarse involuntar şi-o văzu pe ea lăsându-se peste masă spre urechea prudentă a doamnei Aida Pătrăşcanu. Aceasta se răsuci leneşă, indiferentă; o fixă o clipă pe noua-venită, apoi se răsuci şi mai mult, până Sebastian putu să-i vadă o geană, şi spuse încet, răspicat: „Sebastian? El e”. Sebastian încercă să zâmbească, dar muşchii refuzară să-i tragă colţurile gurii, abia mijindu-i puţin ochii. Noua sosită îi făcu semn discret să aştepte şi se aplecă din nou deasupra biletului. Sigur, sigur, cum nu-şi închipuise? De unde să ştie ea cine-i Sebastian? El îi trimise convocatorul, e drept, dar asta nu însemna în mod obligatoriu că biletul era al lui, putea fi al oricui altcuiva, al lui Puiu sau al lui Petrache, deşi acesta dormea în dreapta cu ochii deschişi, metoda lui specială pentru şedinţe lungi, dar de unde să ştie ea cum doarme Petrache? Ceva foşni şi când coborî privirea descoperi în faţă dreptunghiul de hârtie. Sub rândurile lui boante, stătea scris caligrafic: „N-am reuşit să descifrez decât cinci cuvinte. Repetaţi, vă rog”. „Tovarăşi, se auzi atunci cu putere vocea împuternicitului polemizând în crescendo cu un murmur anterior al sălii, nimeni nu poate spune că nu are acasă o sticlă şi două borcane! Nimeni!” Surprinse de forţa ideii, cadrele didactice ridicară capetele. Se făcu o linişte plină de atenţie. Savurând momentul, împuternicitul reluă mai domol, exprimându-şi nedumerirea politicoasă că nişte oameni atât de bine pregătiţi profesional, majoritatea absolvenţi de facultate, îşi pot face publică îndoiala copilăroasă că nu toţi elevii vor putea aduce

numărul corespunzător de sticle şi borcane, îndoială care, dacă înţelege el bine, s-a născut prematur din constatarea adevărată că există familii cu doi sau mai mulţi elevi, ceea ce ar duce în mod firesc la dublarea sau chiar triplarea numărului de sticle şi borcane pe cap de familie, dacă se poate exprima aşa. Nimic mai adevărat. Într-adevăr, există familii cu doi sau mai mulţi copii, realitate care nu poate decât să bucure pe toată lumea; dar cel puţin lui i se pare de neînţeles cum nişte oameni trecuţi prin atâtea şcoli superioare rămân, aproape intenţionat, doar la prima constatare, fără să vadă – sau, ceea ce ar fi mai grav: fără să vrea să vadă – continuarea, concluzia ce se impune logic în clipa imediat următoare, anume că acolo unde trăiesc mai mulţi copii, se află fără îndoială mai multe sticle şi borcane. Şi împuternicitul schiţă în câteva cuvinte, cu remarcabilă plasticitate, o scenă de familie („într-o seară, de exemplu”, spuse el) în care un băieţaş dolofan înfulecă dulceaţă dintr-un borcan sub privirea îngăduitoare a mamei. Din partea opusă a mesei se întinde deodată spre borcănaş degetul pofticios al mezinului familiei, surioara băieţaşului. Dar dulceaţa nu mai este. I se va refuza fetiţei atât de normala dorinţă? Oricine îşi poate imagina că nu. A doua zi, intrând pe uşă, mama va scoate din sacoşă un nou borcan, poate chiar două, adăugându-le la momentul oportun colecţiei din cămară. De ce să nu valorifice şcoala acest tezaur prăfuin-du-se inutil prin debaralele apartamentelor? El îşi punea, şi credea că nu fără temei, toate speranţele în capacitatea organizatorică, în spiritul de iniţiativă al diriginţilor, capabili, ca în atâtea alte daţi pe care nu dorea să le mai amintească, să ducă la bun sfârşit şi această sarcină. Şi le dorea succes.

Consiliul luă sfârşit. În învălmăşeala produsă după plecarea prezidiului, Sebastian, cu biletul mototolit în mână, încercă să se apropie de noua venită, dar o pierdu din vedere. Alergă pe scări, depăşind grupurile sporovăitoare coborând spre parter, pătrunse în hol; nu o zări nicăieri. Se repezi spre ieşirea profesorilor, vru să dea în alee, când o văzu la câţiva metri mai în faţă oprindu-se în faţa unei „Dacii” trase lângă poartă. Un bărbat deschise portiera şi femeia se aplecă să intre. Sebastian se retrase jenat, ca şi cum ar fi surprins întâmplător o pereche într-un exerciţiu intim. Urcă înapoi scările şi se întoarse în sala

de consiliu. În apropierea locului său, prefăcându-se că semnează în convocator, aştepta Beatrice.

„Nu pot să vin, spuse Sebastian. Nici mâine, nici duminică. Trebuie să predau articolul.” Beatrice ridică ochii spre el. „Nu-i nimic, spuse ea încet. Nu-i nimic. Vii când vrei.” în zilele următoare, Sebastian nu o mai întâlni pe noua sosită. E drept că nici n-ar fi avut cum s-o vadă, şcoala era pustie, fiecare încercând să mai fure o zi, câteva ore de libertate până la 15 septembrie, şi-apoi nici el nu călcase de două ori prin cancelarie, fiind ocupat cu repetiţiile gigantice de pe stadion, mult mai complicate şi mai cheltuitoare de timp decât se aşteptase. Dacă nu reuşise s-o întâlnească, Sebastian află totuşi numele ei şi câteva date sumare furnizate de Puiu: o chema Ioana Eraclid, absolvise în acel an filologia, secţia engleză, şi fusese repartizată în şcoală. Numele ei stârni o confuză curiozitate, dublată de o vagă nemulţumire: să fie măritată cu un grec? Ori chiar aşa să se cheme părinţii ei, să aibă adică ea însăşi puţin sânge grecesc în vine? Posibil. Asta i-ar fi explicat, în parte, neobişnuita frumuseţe. Fără să ştie de ce, pe Sebastian nu-l atrăgeau eredităţile exotice. Nu s-ar fi putut spune că le refuza din principiu, nu. În facultate fiind, avusese legături, şi nu simple flirturi, cu studente venite de aiurea, tot mai multe în fiecare an, şi apreciase cum se cuvine mijlocul acesta de a cunoaşte, măcar astfel, ceva din nesofisticata „joie de vivre” a pariziencelor, o părticică din plăcerea nibelungă a lucrului bine făcut, ba chiar se împărtăşise cu prisosinţă din căldura soarelui aztec păstrată în corpul bruneţiu al unei metise mexicane, marxistă înfocată studiind operatoria care, în pauze, sub surâsul lui ironic, deschidea vinovată Critica Programului de la Gotha şi încerca cu glas tare să descifreze câte-o pagină, într-o română graseiată şi senzuală ce spulbera toată seriozitatea venerabilului teoretician. Cu toate acestea, Sebastian avea în prezenţa lor un sentiment de insecuritate, ceva îi scăpa de sub control şi scăpându-i, se trezea că nu-şi mai poate controla propriile reacţii, lucru la care ţinea foarte mult. Instinctul de conservare îi convingea curiozitatea. Prefera să aibă relaţii unde să poată domina, or pentru asta îi trebuiau fete neaoşe, cu principii şi năzuinţe clare dacă nu pentru ele, cel p'uţin pentru el. În urma unor minime discuţii, intuia imediat oareca-rele sistem de aşteptări al respectivei, răspunzându-i în consecinţă şi

izbutind astfel să conducă sigur prin hârtoapele iuven-tuţii minusculul atelaj al legăturii lor trase înainte de speranţele ei când strunite, când biciuite la galop, de la caz la caz. Unei fete din Sighet, Maramureş, ştia ce poate să-i ofere, ştia cum să înceapă, unde să dezvolte şi când să rupă ceea ce era de rupt, dacă trebuia să rupă. La fel cu o fată din Sebeş, Alba. Ce să facă însă cu o fată din Saline, Michigan, al cărei tată e armean şi care pe deasupra mai are şi-un bunic la Tbilisi? Sebastian se temea de astfel de expediţii în necunoscut care îi dădeau senzaţia că deşi participă la ele, îi este interzisă înţelegerea sensului lor fundamental şi ascuns, umilindu-l, cum se întâmplase o dată cu metisa când în toiul unei şedinţe cu Marx abandonat la căpătâi, ea scosese nişte interjecţii sau jumătăţi de cuvinte ciudate, un soi de triluri nervoase, şi el nu-şi putuse da seama dacă exclamaţiile sunt întru laudă sau întru îndemn.

În ziua de 12 septembrie însă, în timp ce se afla la subsolul şcolii preluând hârtia, sticlele şi borcanele aduse de elevi, se trezi deodată cu noua venită acolo bâjbâind cu piciorul după ultima treaptă a scării. În subsol era întuneric; un singur bec aprins într-o botniţă de sârmă îşi aruncă lumina din dosul unei lăzi, lipind într-un colţ al tavanului o pată gălbuie. „Aici!” strigă Sebastian şi cei câţiva elevi care-o urmau o luară înainte în direcţia glasului. Ea se oprise în dreptul scărilor. „Din ce clasă sunteţi?” întrebă Sebastian când elevii începură să scoată sticlele din pungi. „Dintr-a cincea H”. „Cine vă e diriginte?” Elevii îşi întrerupseră mişcarea şi-şi ridicară capetele, uitându-se vinovaţi unul la altul. „E tovarăşa de engleză, de lângă uşă”, zise unul cu sfială. Sebastian se aplecă şi începu să numere. „Mai aveţi?” întrebă el. „Da” răspunseră ei şi-o zbughiră spre uşă, auzindu-se câteva clipe bocănind pe scări. „V-aştept aici!” le strigă ea în urmă şi imediat Sebastian văzu sclipind flăcăruia unei brichete. „Se poate fuma?” întrebă ea încercând să-l desluşească prin praf. „Se poate”, răspunse Sebastian. „în cancelarie e prea multă lume, iar pe coridoare se pare că nu-i permis”, se justifică ea. Ochii lui, obişnuiţi cu întunecimea, o văzură cum îşi aprinde ţigara şi trage câteva fumuri. Pe el n-avea cum să-l zărească, nu-l putea recunoaşte; o învălmăşeală de bănci, pancarde, scaune, catedre descleiate, de lăzi şi pachete cu hârtie se înălţa până aproape de tavan. Se trase lunecând lin în dosul unui fost cal cu mânere şi se aşeză pe o

saltea, fără s-o scape din vedere. Stătea în picioare, rezemată, primind lumina firavă din spate. Când trăgea din ţigară, chipul îşi desprindea trăsăturile, dezvăluindu-i ochii aţintiţi curioşi înainte.

Sebastian nu se mişcă. „Câtă harababură cu sticlele astea... Zise ea. În fiecare an se întâmplă la fel?” Sebastian nu răspunse. Ea ascultă atentă şi se ridică puţin pe vârfuri, ca şi cum ar fi voit să privească peste un gard. „Dumneavoastră răspundeţi de acţiunea asta? Ce faceţi acolo?” zise ea mai tare. Sebastian se uită împrejur, se aplecă uşor în dreapta, apucă gâtul unei sticle şi, rotindu-se brusc, izbi năprasnic într-o tobă. Femeia tresări puternic, scăpând ţigara. „Fir-ar a dracului, zise Sebastian, cine-a adus tobele astea aici.” Dar nu ieşi la iveală. Ea se întoarse, găsi uşa şi apucă repede pe scări.

Coborâră alţi elevi, cu hârtie. Subsolul se umplea încet, dar sigur, sub comenzile scurte aruncate de Sebastian: aici borcanele, dincolo sticlele, în capăt hârtia. Copiii foşneau tăcuţi, ca într-un stupar, scurgându-se încărcaţi pe cărările simetric orânduite printre grămezile de pachete şi lăzi, îşi lăsau sarcina, ocoleau un grup prăfuit de drapele ales de Sebastian drept reper pentru capătul traseului, şi se întorceau grăbiţi spre intrare. Cocoţat pe calul cu mânere, Sebastian urmărea acest zumzet continuu, îi veghea buna şi neîntrerupta desfăşurare. „Nu aici, acolo!” retuşa vocea lui umbra nerăbdătoare a vreunui şcolar aplecându-se prematur să scape de greutate, şi umbra îi trecea supusă pe sub picioare spre locul indicat; „Ritm! Mai mult ritm!” poruncea Sebastian şi rândul devenea mai vioi, mişcările de descărcare mai exacte, bocăniturile pe scară mai înfundate. „Fără grabă! Fără anarhie!” îşi asculta el apoi glasul cum se loveşte de pereţi ca o pasăre oarbă, şi rândul se domolea, paşii se muiau, sticlele sunau mai duios. Era plăcut. Era o ordine, o disciplină. Cum sta acolo cocoţat bălăngănind din picioare şi în urechi îi urca liniştit zvonul respiraţiilor unite ale elevilor trecând cuminte, împovăraţi, Sebastian simţi dorinţa să închidă ochii. Privi ruşinat spre şirul mişcător, ca şi cum careva din ei ar fi putut să-l ghicească. Toţi înaintau însă cu capetele plecate, atenţi la paşii celui din faţă. Sebastian tuşi să-şi semnaleze prezenţa şi pentru două secunde, ţinu ochii închişi. Apoi îi deschise repede şi se uită bănuitor în jur. Nimic nu tulbura armonia în mers a rândului. Închise din nou ochii. Zumzetul

hârtiei, clinchetul sticlelor veniră spre el mai clare, mai pline; sub vibraţia nouă, subsolul se întinse, se lungi dintr-odată, pierzându-şi capătul; şirul se îngroşă, se lărgi, deveni mulţime. „Mai repede!” comandă Sebastian în gând şi mulţimea, sub el, îşi înteţi alunecarea; „Mai încet” gândi Sebastian şi masa compactă frână docilă. Sebastian deschise o clipă ochii: nu se întâmplase nimic, cărau în continuare. Câteva mii. O mulţime de câteva mii aştepta în genunchi. „Culcat!” gândi încet Sebastian şi oamenii se aruncară perfect, aliniaţi. Calul cu mânere îşi prelungi iute picioarele, ridicându-l deasupra copacilor, clădirilor, deasupra turnului de apă, într-un amvon ameţitor. Prin faţa ochilor îi treceau scame de nori. Privi în jos încruntat. Şi deodată, aplecându-se peste cal, întrebă cu furie, stârnind praful printre trupurile lungite în ţărână: „Ce este atributul?” „Atributul – se auzi vaietul mulţimii – este partea secundară de propoziţie care determină…” Sebastian deschise ochii, îşi frecă fruntea şi tuşi. „Hai mai repede!” strigă el sărind de pe cal, şi elevii grăbiră pasul.

Veneau tot mai mulţi. La intrare se iscă o mică învălmăşeală şi Sebastian vru să se-ndrepte într-acolo, când o văzu apărând în cadrul uşii. Elevii îi făcură îndată cărare, trăgându-se în lături, dar ea se feri să înainteze. Rămas în umbră, Sebastian zâmbi. Se strecură după un dulap povârnit şi scoase cu grijă un sertar, făcându-şi o ferestruică. Se lăsă pe vine în faţa deschizăturii; îi zărea bustul. Auzi o mişcare în dreapta şi se întoarse: un elev se oprise în dreptul lui şi-l privea curios. „De ce stai, mă, aici? Şopti Sebastian. Mişcă!” îşi dădu instantaneu seama că era caraghios să vorbească în şoaptă; ce-ar fi putut crede elevul? Se ridică şi zise cu tărie: „Ce te-ai oprit? Dă-i drumul!” „Domnul Sebastian Pop?” se auzi atunci glasul ei. Sebastian şovăi un moment, apoi răspunse: „Da, eu.” Rămase însă după dulap. „Mi s-a spus să vin aici să ajut, sus sunt deja prea mulţi, urmă ea, deşi nu prea văd ce-aş putea face…” „Lăsaţi, doamnă, nu vă faceţi probleme, rezolv eu, nu e mare lucru.” „Pot să stau aici? Mi-e cam frică de întuneric.” „Vai de mine, sigur că da, staţi liniştită”, răspunse Sebastian. „Dar dumneavoastră unde sunteţi? Nu vă văd.” „Aici, zise Sebastian. Aranjez hârtia.” Se uită în jur şi împinse cu piciorul nişte ziare. Apoi se aplecă şi privi prin ferestruică: stătea rezemată de zid, chiar lângă uşă. Elevii se răriseră, probabil că transportul era pe

sfârşite. Se puteau desluşi comenzile profesorilor de sus care supravegheau curăţatul claselor. Sebastian mai privi un timp, dar poziţia era incomodă şi se înălţă în picioare. Mişcă din nou ziarele. Atent, fără să facă zgomot, se rezemă şi el de dulap. Era un dulap masiv, din lemn greu, o singură piesă uriaşă cu încrustaţii la colţuri, sprijinin-du-şi povara pe patru picioare scurte în formă de labe. Nu se ştie de ce, o labă putrezise şi dulapul, mândria cabinetului di-rectoral, se lăsase într-o rână ca un pachebot ce ia apă. Degeaba încercară să-l readucă la orizontală punând în locul piciorului frânt nişte cărămizi; laba de alături, printr-un act secret de solidaritate, se betegi şi ea şi dulapul se plecă în cealaltă parte, în cele din urmă trebuiră să-l scoată definitiv din cabinet şi să-l ducă la subsol. Sebastian, ca unul căruia, tânăr fiind, i se încredinţase sarcina asta, îşi aminti cât de greu îl coborâseră acolo, izbindu-l de pereţi şi hurducăindu-i încheieturile. Uite că tot mai era bun la ceva. Putea să stea ascuns după el o veşnicie. Dar de ce să stea ascuns, se întrebă deodată uimit şi, oarecum vesel, simţi cum uimirea i se face tot mai mare: chiar aşa, de unde îi venise gândul să stea după dulap? „Ştiţi, în legătură cu biletul dumneavoastră… la consiliu, zise ea. N-am înţeles ce voiaţi să-mi spuneţi.” „Nimic important, răspunse Sebastian. Citeaţi ceva şi puteau să vă observe din prezidiu… Nu e voie. Adică nu că nu e voie, se corectă el, nicăieri nu e scris că nu e voie să citeşti în şedinţă, dar în general există o opinie, nu a mea, bineînţeles, cum că n-ar fi voie…” „înţeleg”, zise ea. „Şi eu am fost odată prins, mai demult, spuse Sebastian, mutându-se de pe un picior pe altul, propriu-zis nu prins, cuvântul e un pic dur, mi s-a atras atenţia, normal.” „Ce citeaţi?” Ce citeam, se gândi el febril, chiar, ce citeam? Brusc îşi aduse aminte: Experienţa OZN de J. Allen Hynek. Da, asta citea, cartea îl pasionase de-a dreptul. „Virginia Woolf”, răspunse el tare. „Virginia Woolf? O auzi Sebastian şi percepu în vocea ei o undă de surpriză. Din Virginia Woolf mi-am dat lucrarea de diplomă.” Mare brânză, gândi el involuntar. Nu zise nimic, ci ieşi de după dulap şi înainta spre lumină. Ea stătea tot acolo şi fuma. „Am terminat, zise Sebastian. Pentru azi, suntem liberi.” „Mâine se preia fierul vechi, nu?” „Probabil. Sebastian Pop”, zise el şi-i întinse mâna. „Ioana Eraclid”. „Aţi absolvit filologia?” „Da, engleza”, răspunse ea, retrăgându-şi firesc braţul. „îmi aprind şi eu o ţigară, zise

Sebastian. Nu trebuie să ne grăbim. Ne pot da alte sarcini. Nu luaţi loc?” „Nu, mulţumesc”. „Eu o să stau puţin”, zise el şi într-adevăr se aşeză pe un colţ de bancă. Pe scări se auziră paşi. Se ivi un elev întârziat ţinând în braţe un pachet de ziare. „Hai mai repede” făcu Sebastian neutru. Elevul merse spre capătul subsolului, lăsă pachetul şi se întoarse, alergând politicos printre ei. Sebastian duse încet ţigara la buze, trase îndelung din ea. Se gândi să sloboadă fumul în cercuri, dar intenţia i se păru copilăroasă. Opta pentru altceva: expiră blazat, masculin, pe nas: fuioarele de fum ţâşniră din nările lui în două frumoase linii drepte, pierzându-şi impetuozitatea rectilinie în apropierea corpului ei şi învăluind-o într-un halou respectuos, plăcut mirositor. „Vă place Virginia Woolf?” întrebă ea. „Da, mi se pare interesant cum scrie… Şovăi el, deşi cam uscat”. „Uscat?” „Da, ceva uscat. E o răceală la ea, aşa mi s-a părut… Şi nu numai la ea, la toţi saxonii, la Huxley, şi la nemţi, la Thomas Mann…” „Sunt literaturi de idei… Şovăi la rândul ei, poate din cauza aceasta vi s-au părut…” „Probabil, nu-mi dau exact seama… În orice caz, ceva, ceva este…” „Da”, încuviinţă ea. Sebastian mai trase un fum, furându-i încă o dată privirea, în licăritul ţigării, părul, fruntea, ochii, nasul, gura. „Puteţi citi în engleză?” zise ea. „în mod obişnuit, nu. Am terminat română-franceză.” „Franceză? Am câteva volume de Virginia Woolf în franceză, nu s-au tradus la noi. Dacă doriţi…” „Desigur, se grăbi Sebastian, v-aş rămâne îndatorat.” îşi privi ţigara: mai avea. „Eu am mai mult ruşi, zise el. Mi se par mai accesibili, mai profunzi.” „Nu ştiu ruseşte”, mărturisi ea. „Nu, zise Sebastian, îi am în franceză. Nici eu nu ştiu ruseşte.” „Citesc mai mult în engleză, urmă ea, aşa m-am obişnuit. Facultatea mă obliga la asta.” „Normal. Aţi prins Bucureştiul, prin repartiţie? „Da, prin repartiţie guvernamentală.„ „O, zâmbi Sebastian, înseamnă că aţi fost o studentă model„. „Da, oarecum, răspunse ea, deşi n-am avut o medie prea mare; am prins postul la priorităţi„. „Ce priorităţi? „ „De domiciliu. Soţul meu e bucureştean şi după căsătorie mi-am făcut şi eu buletin de capitală.„ „Nu sunteţi bucureşteancă?„ „Nu, sunt din Timişoara„. „Bine calculat„, zise Sebastian. „Poftim?„ „Oarece suavitate, oarece şmecherie, familia plânsă, dar în fond mulţumită zicând vai, vai, ai grijă de tine, şi către el, vai, să ai grijă de ea… Da, da, făcu visător Sebastian, da, clasic, classical, cum ar veni…„ Ea făcu ochii mari şi-l privi ţintă.

„Classical, da, da, classical, repetă Sebastian urmărind volutele fumului de ţigară, aceeaşi soartă-mpărtăşită de zeci şi sute… „ „Nu înţeleg ce spuneţi. Sunteţi bun să repetaţi?„ „Poftim? Păru el că se trezeşte. Ce să repet?„ „N-am înţeles ce-aţi spus înainte„, zise ea cu blândeţe. „Nimic, glumeam„, răspunse Sebastian. „Glumeaţi? Cum glumeaţi?„ „Da, glumeam, îmi imaginam… Nu văd ce e de neînţeles„. „Dar, dacă nu vă supără întrebarea, despre ce glumeaţi?„ „Cum despre ce? Chiar n-aţi înţeles?„ „Nu, zise ea stânjenită, n-am înţeles„. Sebastian răsuci mucul pe bancă, stingându-l, şi-o privi dintr-o parte, pe sub gene. „Dumneavoastră vă bateţi joc de mine?„ întrebă el. „Eu?! Cum să… Se bâlbâi ea, nu, nici vorbă… De unde aţi…„ „Păi atunci ce-i aşa de greu de înţeles?

— Zise calm Sebastian aprinzându-şi încă o ţigară. E simplu ca bună ziua: îmi imaginam căsătoria dumneavoastră. „ „Căsătoria mea?„ „Bineînţeles„, spuse Sebastian şi de data asta nu rezistă tentaţiei şi slobozi fumul în cercuri. „Ce-i cu căsătoria mea? Nu văd legătura, zise ea privindu-l cu aceeaşi uimire, a fost o căsătorie normală, obişnuită…„ „Bazată pe nişte sentimente fireşti, cu consimţământul ambelor familii, bănuiesc„. „Da, desigur…„ „Şi precedată de plimbări prin parc, o ajută Sebastian, de vizionări de filme şi teatre, vreau să zic de o cunoaştere prealabilă, nu?„ „Da, într-un fel aveţi dreptate, numai că… Vedeţi nu acestea determină în general…„ „Ştiu, o întrerupse Sebastian, ştiu. Există alţi factori„. Şi rămase privind în gol, ca şi cum ar fi căzut pe gânduri. „Sunteţi cumva… Ciudat„, îndrăzni ea. Sebastian nu răspunse. Ea se desprinse de perete, îşi netezi fusta. „Cred că putem urca. Dumneavoastră mai rămâneţi?„ „Da, mai rămân„, zise Sebastian. „Atunci, la revedere„. „La revedere”.

Ea se întoarse şi ieşi. Când nu-i mai auzi paşii, Sebastian stinse ţigara, clătină de câteva ori din cap şi prinse a râde încet.

În 15 septembrie începu, în fine, şcoala. Frumos încolonaţi pe două rânduri, elevii, majoritatea cu flori, străbăteau curtea îndreptându-se spre intrarea principală rezervată de obicei profesorilor, dar care, cu această ocazie era deschisă şi elevilor, ca spre a marca o dată în plus caracterul sărbătoresc al zilei. La intrare, numai zâmbet, se afla directoarea primă, privind cu părintească afecţiune apropierea primelor rânduri, clasele I, escortate de învăţătoare. Şirurile se formau undeva în dos sub

supravegherea lui Puiu, îmbrăcat festiv cu treningul său galben pe spatele căruia stătea scris cu litere mari, albastre, ROMÂNIA. Clasa 1 A ajunse pe scări şi directoarea se aplecă şi sărută primii patru proaspeţi şcolari, spre fericirea firească şi emoţia primilor opt părinţi care încadrau aleea principală. Şirul clasei IA era însă destul de mărişor, aşa că directoarea se mulţumi în continuare să întârzie câteva clipe cu palma pe creştetele bine tunse ale celorlalţi elevi şi să întrebe din doi în doi, iar uneori, mai spre sfârşitul rândului, chiar din patru în patru: „Ei, ia spune-mi, îţi place şcoala?” în spatele ei, în holul pavoazat al şcolii, aştepta Sebastian împreună cu un grup de pionieri trom-petişti şi toboşari. De cum îşi făcură apariţia primele ghiozdane cu inscripţia „1 + 1 =?”, Sebastian se întoarse spre grupul său şi înălţă braţul. Trompetiştii îşi umflară obrajii, toboşarii ridicară braţele. „Doi, trei, ŞI!” Marşul pionieresc ţâşni în toată splendoarea lui, umplând holul cu chiotele maiestuoasei bătălii muzicale între trompete şi tobe. Cei patru şcolari privilegiaţi care pătrunseseră primii în incintă se opriră stană, ca spre a face front comun împotriva neaşteptatei agresiuni sonore. Trompetele atacară însă cu putere o notă de vârf şi rezistenţa celor patru se frânse: o luară urlând înapoi spre uşă, cu ghiozdanele săltând şi cu întrebarea „ 1 + 1 =?” rămasă nerezolvată, înghesuită de trupurile celor patru micuţi zbătându-se să iasă la linişte, directoarea se întoarse mâniată şi strigă: „Ce se întâmplă, tovarăşe Pop? Opriţi, vă rog, marşul!” Sebastian ridică din umeri şi coborî braţul. Trompetiştii îl priviră dezamăgiţi şi-şi manifestară tacit dezaprobarea luând o notă foarte joasă, aproape indecentă. „S-au speriat, drăguţii de ei, s-au speriat de trompete”, râse liniştitor directoarea către cei opt părinţi care nu înţelegeau ce văzuseră copiii înăuntru. În cele din urmă îi domoliră, le şterseră lacrimile şi-i introduseră cu băgare de seamă în hol şi de-acolo în clasă unde îi aşteptau, de data aceasta în linişte, cărţi colorate, legate cu şnur roşu, cercuri, cubuleţe...

Şirul claselor I se termină. Urmară elevii claselor a 1l-a, a IH-a. Zâmbetul larg al directoarei se mai îngustă puţin, se preschimbă imperceptibil într-un surâs. Erau deja şcolari cunoscuţi, desigur foarte buni majoritatea, dar printre care existau, ca oriunde, şi unii problema, ce ridicau probleme adică, anumite probleme, nu tocmai uşor de rezolvat. Cu cât urca cifra

claselor, cu atât aceştia erau mai mulţi, nu foarte mulţi, bineînţeles, ci pur şi simplu mulţi, mulţi în raport cu puţinii din clasele mici. Treptat, chipul directoarei se răci complet: urmau clasele a Vi-a, a VII-a şi mai ales a VIII-a în care cu siguranţă că se ascundeau cei sau poate numai cel care, cu o precizie admirabilă într-un alt context, dar foarte reprobabilă din punct de vedere educativ, spărgea săptămânal geamul cabinetului de istorie de la etajul al treilea, singurul geam din şcoală căruia, din motive obiective, nu i se putuse ataşa plasa protectoare de sârmă agăţată la celelalte ferestre. Pentru prinderea şi pedepsirea iconoclastului şcolar se organizase o adevărată campanie detecti-vistică, se făcuse de pază, de gardă zile şi nopţi întregi; totul fără rezultat: invariabil, luni dimineaţa geamul era găsit făcut ţăndări pe podeaua cabinetului. Însuşi tatăl unui elev care-şi oferise benevol serviciile pentru apărarea prestigiului didactic şi care, se spunea, era foarte apreciat profesional într-o instituţie ce se ocupa cu rezolvarea unor cazuri de iconoclastie întâmplate, printr-o nedorită extensie, la scară mai mare, nu putuse stabili decât că „obiectele contondente (pietre, fragmente de cărămidă, bulgări) sunt, după toate probabilităţile, aruncate manual sau cu praştia fie de pe sol, fie de pe terasele blocurilor învecinate”. Blocuri învecinate erau însă cam multe şi serioasa cercetare a părintelui nu avu altă urmare decât intensificarea ritmului de spargere: de două ori pe săptămână. Apoi perseverentul recalcitrant se domoli oarecum de la sine: geamul era făcut cioburi bilunar.

Pe uşă elevii se scurgeau acum încet, căci directoarea, ajutată de responsabila sindicală, făcea controlul matricolelor, al tunsorii şi, la fete, al ciorapilor. Sistemului de control din anii trecuţi direcţiunea îi adusese o inovaţie: în faţa scărilor, mai spre mijlocul curţii, exista o platformă cimentată, un fel de podium pe care se aşeza în ocaziile importante o masă lungă. Acolo luau loc cadrele didactice, de-acolo se anunţau premiile la sfârşit de an, de-acolo se priveau spectacolele sportive în aer liber. Direcţiunea se gândise să folosească şi altfel poziţia cu totul favorabilă a platformei: într-adevăr, locul central ocupat, spaţiul larg dimprejur, soliditatea betonului din care era făcută dădeau platformei nu numai superioritatea calmă a unui prezidiu, ci şi prestanţa ameninţătoare a unui eşafod. Ideea de a expune astfel oprobiului public pe eventualii şcolari surprinşi în

ţinută necorespunzătoare îi venise directoarei prime, profesoară de istorie, încă în trecutul an şcolar pe când îşi pregătea lucrarea pentru obţinerea gradului I din „Influenţele Revoluţiei franceze de la 1789 la români”; atâta doar că nu găsise prilejul potrivit s-o aplice. Desigur, ar fi preferat ca în locul netunşilor să urce pe platformă încăpăţânatul spărgător al geamului de la etajul al treilea şi-şi putea chiar imagina rechizitoriul robes-pierrean cu care, de la microfon, prin staţia de radioamplificare a şcolii, l-ar fi ghilotinat pe nefericitul inculpat. Dar iconoclastului nu i se dăduse de urmă şi directoarea trebuia în această zi să se mulţumească cu dantoni mai mărunţi.

În practică, ideea demară excelent. Primii şase elevi fără matricolă şi-o elevă dintr-a şasea cu ciorapi de nylon fură conduşi de sindicalistă cu o amabilitate rău prevestitoare până la platformă şi obligaţi să se urce acolo. Brusc, zgomotul din curtea şcolii încetă; în jurul platformei se formă un careu tăcut de şcolari şi părinţi care-i priveau neclintiţi pe cei şapte. Izolaţi pe suprafaţa întinsă, părând şi mai goală, a podiumului, aceştia rămaseră fixaţi în poziţii caraghioase, neîndrăznind să se mişte; eleva îşi duse instinctiv mâinile la spate, căutând să şi le ascundă, dar pe latura opusă mulţimea de ochi îi urmări avidă mişcarea şi degetele elevei se opriră răsfirate stângaci, ca apoi să se prindă salvator de cordonul uniformei. „Foarte bine le face, se auzi glasul unei femei bondoace, aflate chiar la marginea platformei. Prea multe li se permite. Uite-o şi pe asta, urmă ea luându-i de martori pe toţi cei adunaţi, cu ciorapi de nylon, la vârsta ei… Nu ţi-e ruşine?” „Vezi, Sandei? Spuse alta aplecându-se spre fiul ei care-i privea fără să clipească pe cei de sus. Vezi? Dacă nu eşti cuminte, te urcă şi pe tine acolo.” Fără să-şi mute privirea băieţelul înghiţi în sec, speriat. „Mai tundeţi-vă şi voi, măi băieţi!

— Spuse împăciuitor un domn înalt, cu pălărie verde, căruia platforma îi ajungea până la piept. Numai golanii şi hipii mai poartă părul mare”. „Le-a trecut pofta şi ăstora. I-a izolat, interveni cineva de lângă el, le-au creat ăia tabere speciale, să stea dracului acolo. Din an în an îi dezinfectează, vai de mama lor!” „Acuma de ce plângi? Se răsti bondoaca la elevă. Trebuia să plângi acasă!” La uşă directoarea mai înhaţă doi fără cravată şi-i trimise sus pe platformă. În rândurile celor ce aşteptau la coadă să intre în şcoală se iscă un freamăt neliniştit, şi câţiva

încercară să iasă din şir şi să se strecoare la spate, dar, apărut ca din senin cu treningul său galben pe care scria ROMÂNIA, Puiu îi observă, îi urmări şi-i prinse, ducându-i pe platformă. Unul nu voi să urce, izbucnind de-a dreptul în plâns: fu totuşi săltat uşurel şi rămase într-un colţ, ştergându-şi cu dosul mânecii lacrimile.

Încetul cu încetul platforma începea să se umple. Apărură şi elevi la care spectatorii de pe margine nu putură să observe vreo neorânduială vădită în ţinută. „Tu ce-ai făcut, mă?” întrebă domnul înalt cu pălăria verde un şcolar ce se vedea curăţel îmbrăcat, cu uniforma călcată, tuns regulamentar. „N-am trusa sanitară”, răspunse elevul strecurându-se în mijlocul celorlalţi. „E control serios, în toată regula”, comentă tare, admirativ, domnul cu pălărie. Părea să aibă dreptate, căci cel puţin o pătrime a podiumului era acum ocupată în întregime. Pe unul din colţurile platformei cădea încă umbra clădirii şcolii şi inculpaţii, într-o atât de înţeles mişcare de ascundere, se refugiaseră în masă acolo. Curând însă, colţul deveni neîncăpător şi ultimii sosiţi fură nevoiţi să rămână în lumină. Printre ei se ivi a doua elevă, tot cu ciorapi de nylon şi, în plus, cu părul scăpat din împletitura domolită a codiţelor şi lăsat să se răsfire nepermis de liber în spate. Privirile celor de jos o luară imediat în primire”. Era insolent de zveltă şi chiar se şi opri aşa, insolent, la câţiva paşi de îngrămădeala celorlalţi, în plin soare, cu piciorul drept adus în faţă şi cu o mână în buzunarul minuscul al uniformei. Cealaltă fată, care ţinuse tot timpul capul în pământ, ridică bărbia şi începu s-o studieze cu atenţie, cum făcură şi următorii sosiţi sus, vreo trei-patru elevi din clasele mari, stânjeniţi mai mult de propria lor înălţime în raport cu grupul compact din colţ, decât de postura în care fuseseră aduşi. O dată cu venirea celor mari, spaţiul descoperit din mijlocul platformei nu mai păru atât de gol. De altfel, ceva din nemişcarea jenantă, auto-acuzatoare a grupului din colţ, se rupse: câţiva începură să se mute de pe un picior pe altul, alţii, mai îndrăzneţi, făcură chiar mici paşi, ca de acomodare, pe suprafaţa zgrunţuroasă a platformei; însăşi înghesuiala ce exista acolo în peticul de umbră tot mai mic îi obliga oarecum la asta. Mulţi nici nu mai aveau cum să se ferească de soare, aşa că preferară să părăsească colţul încăpător şi să se îndrepte spre centru unde stăteau elevii mai mari, ca spre a găsi o altă umbră,

umbra reală şi totodată metaforică a colegilor din clasele superioare.

În faţa uşii de la intrare, şirul şcolarilor, vegheat cu străşnicie de Puiu, devenise tot mai mic: urmau să mai intre două clase, ultimele. La un moment dat, scos cu o mână necruţătoare din rând, fu adus la platformă vestitul repetent Ilarie, dintr-a VNl-a F, un ţigănuş mărunţel, cu părul creţ şi nişte mâini disproporţionat de mari, căzând nesfârşite de-a lungul trupului. Apariţia lui Ilarie pe platformă stârni în rândul spectatorilor o rumoare îndelungată; rumoare întemeiată; căci în comparaţie cu colegii lui mai mari sau mai mici, la care cu îngăduinţă, se puteau totuşi observa semnele şcolăreşti caracteristice (uniforma, tunsoarea, ghiozdanele), Ilarie era întruchiparea vie, fără putinţă de negat, a unei perfecte Imagini Antiregulamentare. De fapt, chiar ideea de regulament nu i se potrivea, putând fi din capul locului înlăturată; nimic din înfăţişarea ori vestimentaţia lui n-o amintea; sau o amintea prin absenţă. Părul îi ascundea de mult urechile, haina de uniformă îi era înlocuită de un tricou indefinit, iar pantalonii impresionau nu atât prin nemaipomenita lărgime, cât prin aceea că, după o oarecare cercetare, se vedeau a fi pantaloni ofiţereşti, şi încă nu din cea mai rea stofă. Vlurmurul de surpriză era deci întemeiat; în faţa unei asemenea totale sfidări ce depăşea de fapt normele obişnuite de sfidare, intrând într-o zonă a nimănui, greu definibiiă, prin mulţimea din jurul platformei trecu un fior de simpatie. Vestea urcării lui Ilarie pe platformă se răspândi şi-n şcoală; la geamuri apărură capetele celor deja intraţi; unii coborâră în curte prin ieşirea din dos să-l vadă mai de-aproape. Iar Ilarie nu păru deloc speriat de interesul ce i se arăta; cu stânga scoase din impresionanta genune a buzunarului din spate un pumn de seminţe, iar cu dreapta o minge de ping-pong. O izbi de câteva ori de ciment şi mingea ricoşa şi se duse săltând până în dreptul grupului rămas în colţ, oprindu-se în faţa ghetelor primei fete. Mulţimea dimprejur, atrasă de mica sferă albă, îi urmări involuntar traiectoria. Eleva privi mingea, îl privi pe Ilarie, apoi din nou mingea: s-o ridice? Să n-o ridice? Se aplecă, o apucă cu două degete ca şi cum ar fi apucat o râmă şi, cu un gest stângaci, din încheietura palmei, o aruncă. Ilarie o prinse cu îndemânare, o privi şi deodată chipul i se lărgi într-un surâs extraordinar de expresiv, ca sub presiunea unei

descoperiri lăuntrice, iar din gâtlej îi ieşi un fel de gâlgâit satisfăcut, un început de râs blocat de chiar bucuria ce-l născuse. Azvârli iar mingea spre elevă şi ea o prinse şi încă la fel de şovăitoare, dar zâmbind, i-o aruncă înapoi. Greşi puţin direcţia şi mingea ajunse spre colţul opus de unde cu o mişcare mult mai precisă şi hotărâtă o azvârli spre Ilarie. Acesta se întoarse s-o arunce iar spre fată, dar ea se retrase în spatele celorlalţi şi Ilarie n-avu ce face, o aruncă la întâmplare. Săriră mai mulţi s-o prindă, se iscă o mică busculadă, ceea ce atrase atenţia directoarei. „Ia vedeţi ce se întâmplă!” strigă ea spre Puiu. Profesorul de educaţie fizică ochi într-o clipită situaţia, sări pe platformă şi luă mingea. Intervenţia profesorului avu darul să liniştească agitaţia izbucnită pe platformă; puţină vreme însă; învioraţi de prezenţa magnetică a lui Ilarie, şcolarii părăsiră unul câte unul colţul umbros. Cele două eleve cu ciorapi de nylon, după o adulmecare reciprocă, se apropiară una de alta şi începură să şuşotească ceva; apoi, cea zveltă îşi luă de braţ tovarăşa şi făcură câţiva paşi de promenadă spre partea opusă. Stinghereala se risipi: elevii începură să se mişte, să discute; se auzi o muzicuţă; cei mai mari făcură o roată şi-l puseră în centrul ei pe Ilarie, jucând „bâza”. „Copiii, tot copii!” zise înţelegător domnul cu pălăria verde uitându-se în jur şi constatând că numărul celor care stăteau jos scăzuse îngrijorător; într-adevăr, din lungul şir din faţa intrării mai rămăseseră câteva fete cu trese de comandant. Restul nu mai aştepta controlul de la uşă, acum şcolarii se urcau singuri pe platformă. Domnul cu pălăria verde mai observă că de lângă el începură să se caţere şi copiii care până atunci stătuseră liniştiţi, disciplinaţi, frumos îmbrăcaţi. Platforma devenise neîncăpătoare, mai ales că foarte mulţi părăsind şcoala prin dos, săriră şi ei pe platformă unde se încinsese o adevărată luptă pentru câştigarea şi păstrarea unui loc.

În scurt timp numărul celor rămaşi în jurul podiumului deveni mult mai mic decât al celor de deasupra. Platforma mai oferea apoi incontestabilul avantaj de a privi de la înălţime, avantaj folosit din plin de cei deja urcaţi care se uitau cu o nedisimulată superioritate la puţinii colegi şovăind împrejur. În praful şi hărmălaia iscate de tropăiturile numeroşilor ocupanţi ai platformei, părinţii, câţi mai erau, se simţiră uşor jenaţi şi se traseră câţiva paşi înapoi. Doamna cu copilul îi explica ceva la

ureche vecinei bondoace, arătând cu capul spre eleva zveltă, când fu întreruptă de o smucitură puternică a băieţaşului. „Nu se poate, Sandei, nu e voie!” spuse ea. Drept urmare, pe chipul copilului apăru o expresie atât de elocventă încât femeia se înduplecă, îl ridică de subsuori şi-l caţără pe platformă. Prudent, dar fericit, băieţaşul făcu câţiva paşi şi-apoi reveni în braţele mamei.

Când directoarea, însoţită de un grup de profesori, se îndreptă spre platformă, în curte nu mai erau decât părinţii. „Daţi-vă jos! Strigă ea indignată, înţelegând brusc situaţia. Jos! Nu rămân decât cei pedepsiţi!” „Jooos!

— Strigă Puiu, aplecân-du-se uşor de şale. Toată lumea jooos!” „Nu toată lumea!

— Îl corectă directoarea. Rămân sus cei pedepsiţi!” Câţiva săriră jos, dar numai pentru a se urca pe cealaltă parte. „Daţi-vă, măi, jos!” se enervă Puiu şi dintr-un salt fu în mijlocul lor, împingân-du-i să coboare. „Tu urcă-te înapoi! Înapoi!” strigă directoarea către Ilarie, care aterizase benevol chiar lângă ea. Ilarie fugi spăşit către scăriţa platformei şi urcă înapoi. Comanda însă o auziră mai mulţi şi se executară întocmai, cocoţându-se iarăşi. Puiu coborî repede şi veni lângă directoare. „Ne facem de ruşine, tovarăşa directoare! Se uită părinţii la noi.” Directoarea îl privi scurt. „Bagă-i pe toţi în clase. Îi depistez eu p-ormă” „în clase! În claaase!

— Strigă Puiu cu mâinile pâlnie. Toată lumea în clase!” De data aceasta, porunca prinse şi şcolarii porniră buluc spre intrare.

În prima pauză, Sebastian se uită pe geam şi văzu că pe platformă se formase un cerc de fete care se roteau cântând „Mi-am pierdut o batistuţă”.

„în fond, orice carte mare porneşte de la viaţă, dar rămâne în umbra ei”, spuse Sebastian după vreo câteva săptămâni de la deschiderea şcolii, în cabinetul de română, stând picior peste picior în faţa noii sosite. Avea în geantă, învelit în celofan ca să nu păteze copertele, volumul împrumutat de ea, aproape terminat. Ioana (se făcuseră, firesc, pertu; nu numai ei doi; şi Puiu o striga la persoana a II-a singular, ba chiar şi sobrul Petrache. De altfel, nimic ieşit din comun în asta; coexistenţa didactică între aceiaşi patru pereţi elegant împodobiţi cu lozinci ai sălii profesorale, cât şi un anume fel

spontan de a fi al proaspetei repartizate, foarte atrăgător şi simpatic, venind desigur, gândea Sebastian, din evidenta ei tinereţe, înlăturaseră rapid obişnuitele şi câteodată prea prelungitele convenţii politicoase. Formula „doamna Eraclid”, folosită în primele zile, dispăruse curând, fiind înlocuită într-un remarcabil consens, de apelativul „Ioana”, cu certitudine mult mai potrivit valului răcoros şi vesel produs la fiecare apariţie de persoana avântată a profesoarei de engleză) îşi respectase promisiunea, îi adusese cartea, iar Sebastian, cu o la fel de lăudabilă corectitudine, o şi citise mai mult de trei sferturi, înconjurat de dicţionare şi îndreptare, căci toate cunoştinţele sale în limba lui Napoleon suferiseră, de-a lungul anilor, serioase amputări. Nu odată, prins în hăţişul exact, de o dezolantă complexitate, al sintaxei franceze, pe Sebastian îl încercase, la ore târzii din noapte, ideea renunţării. Alături, pe largul recamier al dormitorului conjugal, Sonia citea cu o, vai, atât de ispititoare lejeritate cărţi din colecţia „Enigma”. Pe de altă parte, Sebastian se gândise că Ioana l-ar putea prinde cu un pasaj sărit sau parcurs neatent, nimerit să fie chiar unul esenţial, cum se întâmplă în genere: niciodată nu poţi şti, la autorii moderni, ce să reţii şi ce să laşi pe dinafară -era o lecţie pe care Sebastian o învăţase încă din facultate.

Una peste alta, citi vreo trei sferturi din carte cu creionul în mână, notându-şi anumite fraze, anumite idei, fapt care îl ajuta ca în ziua următoare să dea o necăutată cursivitate discuţiilor cu Ioana, purtate îndeosebi pe marginea cutărei scene sau cutărui pasaj. De fapt, nu discutau chiar zilnic: orarele lor nu coincideau decât marţea şi joia. Desigur, Sebastian, care între timp, datorită succeselor înregistrate în acţiunea de colectare a hârtiei, sticlelor şi borcanelor, fusese numit responsabil al activităţilor pionereşti din şcoală, căuta s-o întâlnească şi în celelalte zile, fără să dea însă dorinţei sale un sens special ori o ostentaţie din toate punctele de vedere nepotrivită; dacă, de exemplu, intrând în cancelarie, n-o vedea acolo, nu insista s-o găsească şi nici nu zăbovea prea mult aşteptând-o să vină. La fel, miercurea, când ea avea o oră liberă şi Sebastian se îngrijea să prepare în cabinetul de română o cafea tare numai pentru ei doi, nu se neliniştea dacă Ioana nu-şi făcea apariţia; sorbea cafeaua singur privind pozele clasicilor frumos înrămate cu conştiinţa că, oricum, peste o săptămână,

va fi din nou miercuri şi că, asemeni chipurilor ori citatelor caligrafice de pe perete, şi chipurile şi vorbele lor mai pot aştepta fără să-şi piardă frumuseţea, îi plăcea mult să stea acolo să se odihnească, deşi, o dată cu sporirea numărului colegilor de catedră, cabinetul, atât de liniştit, de paşnic în primii lui ani de profesorat, nu-şi mai păstra caracterul însingurat, de loc de refugiu; mereu intra sau ieşea cu câte-o planşă gramaticală sau cu vechiul pick-up didactic ce pornea să se-nvârtă cătinel, bătrâneşte, scoţând din şanţurile deja vizibile şi murdare ale singurului disc rămas întreg incantaţia răguşită cu „Pe Argeş în gios/Pe un mal frumos...” Miercurea, în ora liberă a Ioanei, cabinetul era pustiu. Când venea ea, Sebastian o invita să se aşeze într-un fotoliu pluşat, foarte adânc şi moale, iar el se aşeza pe un taburet. Şi vorbeau. Când nu venea, se lăsa el în fotoliu, îşi întindea comod picioarele şi privea chipurile eroilor literari, scriitori şi personaje dormitând molcomi în ambianţa cordială a cabinetului de română. Ceea ce nu reuşise timpul viu, durata existenţei lor febrile, reuşea istoria, timpul mort: adversari neîmpăcaţi, de-o viaţă, duşmani definitivi, irevocabili, stăteau acum cuminţi, fraternizând sub veşnicele hărţi literare, despărţiţi doar de câte-o ghirlandă verde de asparagus, ca semn al unei păci eterne: ochii mari, cei care văzuseră idei, ai lui Camil Petrescu, se mulţumeau aici în cabinet să privească în colţul opus cu ironică toleranţă trăsăturile chinuite, tabagice, ale omonimului său Cezar; îmblânzit de apropierea viguroasă a unei flori de muşcată, Iorga întorcea capul fixând cu simpatie barba ascetică a Mitropolitului Dosoftei; chelia orgolioasă a lui Alecsandri răsărea ca un luceafăr în mijlocul cosmosului junimist, aşezat între profilul voltairean al lui Cantemir şi faţa de trecător surprins de ploaie a lui Dimitrie Anghel; sub un mare panou în acuarelă (rod al colaborării catedrei de literatură cu cea de desen), unde erau pictaţi doi tineri semiîmbrăţişându-se în bătaia galben-invidioasă a nemuritorului astru, dioptriile lui Perpessicius desluşeau blajin greşelile-tip de pe planşele gramaticale din faţă: Muncitorii siau îndeplinit planul„; „Berzele sau întors în patrie„; „Nicolae sa dus la expoziţie„; lângă acum inutila sobă de teracotă, impecabila frizură de parlamentar britanic a lui Rebreanu prinsese, din cauza fostei călduri, o patină maronie care, printr-o intolerantă avansare, începuse să cuprindă şi portretul de conţopist urmuzian al unui Arghezi

tânăr; şi, deasupra tuturor, aproape de tavan, odihnea profilul de Savaot indiferent, împietrit şi impenetrabil în propria-i frumuseţe al senectutului Sadoveanu; acesta, spre deosebire de ceilalţi, fantaza Sebastian din fotoliul său, nu se uita la nimic din apropiere, ci privirea îi străbătea zidul cabinetului, ieşea pe coridor pe deasupra fotomontajului cu „Ce meserie să-mi aleg?”, pătrundea prin laboratorul de biologie unde Petrache, în admiraţia miloasă a elevilor, tocmai deschidea cu o mişcare expertă abdomenul înspăimântat al unei broaşte, luneca nepăsătoare peste blocurile de vizavi, peste Institutul de cercetare şi proiectare în care muncea ambiţioasă Sonia, peste Fabrica de mobilă, peste şoseaua Bucureşti-Constanţa, peste Bărăganul parcelat şi multicolor, Iuând-o încetişor în sus, oblic, spre răsărit, către un punct luminos pe care numai ea, privirea sadoveniană îl zărea şi care, îşi imagina Sebastian, se retrăgea mereu mai departe, ca un soare ostenit ieşind o clipă pe marginea zării şi îndepărtându-se apoi tot mai mic şi mai roşu, în loc să urce, alb, pe cer.

Stătea deci în fotoliu în fiecare miercuri şi-o aştepta la cafea. Felul familiar în care intra Ioana şi se oprea lângă masă, lăsând să-i lunece catalogul de sub braţ cu o mişcare obosit-jucăuşă, exact cum făcea şi Sonia cu plasa când se întorcea de la piaţă, îi crea lui Sebastian câteva zile senzaţia unei intimităţi secrete, în fond, dacă Ioana îi permitea să fie martorul privilegiat al ascunsei oboseli didactice dezvăluite în lehamitea cu care lăsa catalogul pe masă, nu era asta un semn mic, dar clar, că mai încolo, mai târziu, îi va dezvălui şi felul cum îşi desprinde părul din agrafe, ori, şi mai târziu, desigur, chiar modul în care îşi leapădă, cu supremă complicitate, pantofii din picioare, ghe-muindu-se zâmbitoare pe un colţ de canapea? Sebastian n-avu însă vreme să meargă prea departe cu generoasele lui deducţii fiindcă, într-o vineri când nimerise întâmplător prin şcoală, descoperi că Ioana intra cu aceeaşi nonşalanţă şi în cabinetul lui Petrache, şi tot la cafea. Aşa deci, îşi spuse cu înţelepciune Sebastian văzând figura stânjenită a lui Petrache: era evident că nu se aşteptase la vizita lui. Aşa deci, concluziona el observând că Ioana, dimpotrivă, părea să n-aibă habar de stinghereala lui Petrache. Întâmplarea îl sili să se gândească în mod serios dacă Ioana făcea vreo diferenţă între el, Sebastian, Petrache, Puiu şi ceilalţi care, de bine, de rău, mai

purtau însemnele masculinităţii prin şcoală. Un timp fu de-a dreptul neliniştit; nu-i convenea să fie pus în aceeaşi oală camaraderească alături de doi viitori boşorogi care n-aveau altceva mai bun de făcut decât să-şi limpezească ochii murdăriţi de imaginea pijamalelor decolorate ale imemorialelor lor soţii privind trupul calm şi reţinut al Ioanei; el, Sebastian, n-avea nevoie de aşa ceva, soţia lui era tânără, foarte tânără. Apoi se linişti: chiar dacă şi Petrache şi Puiu profitau de trucul cafelei ca s-o aibă în preajmă, numai el, Sebastian, îi scria şi primea bileţele. Cei doi, nu. Numai el ştia că în anumite zile, la anumite ore Ioana îşi lăsa sertarul deschis; şi numai el, profitând de absenţa celor din jur, îl deschidea şi strecura un bilet, câteva vorbe, pentru ca în ziua următoare să ridice tot de acolo, răspunsul. Şi ce-şi scriau? Nimic important. „Treci mâine pe la cabinet, o anunţa el cât mai caligrafic. Aduc nişte Pepsi." „Dacă poţi, îi răspundea ea, intră 10 minute la a Vil-a H. O conduc pe mama la gară". „Am nevoie de o poezie neutră în engleză, pentru serbare", o ruga el. „Good morning, Spring! De Tudor Arghezi. O am tradusă, răspundea ea. Merge?" etc, etc. Când se întâlneau, constatase Sebastian, ea nu aducea deloc vorba despre conţinutul vvvî bileţelelor, ca şi cum ele nici n-ar fi existat, iar el, bănuind că tăcerea ei în această privinţă trebuie să fie un joc promiţător, nu se străduia nici pe-atât să pomenească de ciudata corespondenţă, în cabinet vorbeau despre literatură, despre filme, iar prin bileţele îşi rezolvau treburile din şcoală. Ioana părea că nu vrea în nici un fel să amestece în discuţiile lor mărunţişurile didactice, lăsându-le pe toate în seama corespondenţei. Şi, cu toate că prezenţa ei şi ceea ce vorbeau îi pricinuiau de fiecare dată o mare plăcere, Sebastian începu într-un chip nelămurit, dar foarte evident pentru el, să ţină mult la zilele când nu se vedeau, la zilele cu bileţel, când peticele de hârtie dosite în sertar după caiete de teze şi planuri cu activităţi înlocuiau convorbirile din cabinet. Observă că dacă ea, dintr-o pricină sau alta, se întâmpla să nu poată veni la cafea, niciodată în schimb nu uita să-i lase biletul la locul ştiut, ca şi cum ar fi voit să sugereze că gestul de a scrie stă din principiu deasupra evenimentelor, le depăşeşte ori face abstracţie de ele chiar în clipa când le descrie. Nici el nu întârzia, ba chiar încercă să micşoreze distanţa dintre zilele în care nu-şi scriau, lăsându-i, la intervale scurte, trei bileţele, unul

după altul. Fără a-i spune ceva clar, Ioana îi dădu totuşi de înţeles că nu încuviinţează iniţiativa lui, dorind să rămână în ritmul vechi. Apoi, după încă două săptămâni, examinând într-o seară, când Sonia lipsea, conţinutul biletelor strâns într-o pungă de plastic (Ioana i le lăsa pe toate lui) şi aranjându-le într-o ordine cronologică, Sebastian, recitin-du-le, avu o impresie curioasă: ceva, o idee sau nici măcar o idee, ci un început de coerenţă părea că se ascunde sub rândurile banale, fără vreo legătură între ele de la o zi la alta. Mai citi o dată totul şi impresia iritantă persistă; un lucru, un fapt străin cuvintelor propriu-zise lega firav propoziţiile, ca o sârmă subţire, aproape nevăzută, trecând şerpuitoare printr-o mulţime de inele azvârlite la întâmplare. Sebastian vedea numai inelele, nu şi sârma. Parcurse din nou biletele, apoi le împrăştie nervos pe pat. Le strânse, le aranja în ordine, le reciti. Şi deodată văzu. Sau crezu că vede. Făcând efectiv ochii mari, aşeză bileţelele în linie unul lângă altul, încât formau o singură dungă lată, albă, traversând în diagonală cuvertura roşie a patului. Cu mare atenţie, citi primul său bilet, se gândi câteva clipe, apoi trecu la al doilea, biletul ei de răspuns, şi iar se gândi. Se aplecă deasupra celui de-al treilea, apoi sări la al cincilea şi reveni la al patrulea, încet, cu o mişcare uşoară, scoase din şir biletele ei, astfel încât pe cuvertură se iviră două rânduri albe întrerupte. Le reciti acum separat, apoi recompuse la loc şirul iniţial, Sebastian zâmbi: cu toată enormitatea ei, ideea rămânea în picioare. Deşi nu-i venea încă să creadă, totul putând fi o simplă coincidenţă, cam stranie, dar coincidenţă, Sebastian simţi că senzaţia iritantă de la început dispăruse. Deci asta putea fi, medita el. Încă nu-i venea să spună asta este, după cum nu-i venea să verifice dacă ceea ce tocmai observase este sau nu coincidenţă; descoperirea lui era prea frumoasă pentru a-i verifica valabilitatea, după cum însuşi faptul descoperit era prea interesant pentru a-i tăgădui din start existenţa. Şi chiar de-ar fi fost o coincidenţă, de-acum înainte nu va mai fi, căci potriveala într-adevăr aiuritoare a faptelor va fi scoasă din imperiul hazardului – dar chiar hazard să fie? Se gândi tulburat Sebastian – şi controlată, menţinută şi chiar îmbogăţită de el. Da, aşa va face – şi privi din nou biletele care se înşirau pe pat inofensive, nemişcate, dar nu moarte, se gândi Sebastian şi-aproape c-ar fi vrut să i se facă puţin frică, dar nu moarte. Le luă cu grijă, le împacheta în punga de plastic

şi punga o închise cu cheia într-unui din sertarele biroului, pe care-l goli de orice hârtii.

Şi poate că mai ales ideea întrezărită atunci la citirea repetată a biletelor îl făcea s-o aştepte calm pe Ioana în cabinet, la cafea, sau să discute, cum făcea şi acum, lucruri care nu-i priveau decât de foarte departe pe ei doi.

„Da, ai dreptate, răspunse Ioana, deşi cred că au fost cărţi care şi-au depăşit realitatea, au luat-o înaintea ei”. „Puţine. Două-trei”, spuse Sebastian. „N-am acum exemple în minte, dar trebuie să recunoşti că au fost.” „Au fost, recunoscu Sebastian. Mai vrei cafea?” „Mă corupi, zise ea întinzând ceaşca. Mircea nu mă lasă să beau aproape deloc.” Sebastian turnă încet, concentrându-se asupra ibricului: „El nu bea cafea?” „Ba da, stă până târziu.” „Citeşte?” „Nu, lucrează.” „înţeleg”, spuse Sebastian. „E un ambiţios, uneori îl şi invidiez. Uzina l-a acaparat cu totul, îl pasionează de-a dreptul”. „Un Rastignac”, zise Sebastian. „Da, cam aşa ceva”, spuse Ioana. „Mircea Rastignac: nici nu sună rău”, zise Sebastian, dar îşi dădu seama că întinsese prea mult coarda. Ioana privi în jur: „Tu ai făcut cabinetul?” „Parţial”, răspunse Sebastian. „Mai lipsesc, zise ea arătând spre pereţi. Nu sunt toţi cei mari.” „Ce să-i faci? Literatură mică, valori multe”, zâmbi Sebastian.

Se auzi soneria. „M-am dus, spuse ea şi se ridică. Directoarele or fi prin şcoală?” „Sunt, răspunse Sebastian. Bântuie”. „Arăt bine?” „Poftim?” „Arăt bine? De ce te uiţi aşa?” „Cum mă uit?” „Ca la o grămadă de căpşuni.” „Nu mai spune!

— Făcu Sebastian. Zău?” „Pe cuvânt, răspunse ea serioasă. Aşa te-ai uitat.” „Nu mi-am dat seama, zise Sebastian. Da, arăţi bine.”

Dintre toate lucrurile pe care le agonisise drept consecinţe materiale fireşti ale convieţuirii întru căsnicie şi care, într-un sens deopotrivă figurat şi propriu, dădeau soliditate legăturii oficializate cu Sonia, lui Sebastian îi plăcea cel mai mult biroul. Biroul, adică masa lor de lucru, căci n-ar fi putut spune că îi aparţinea sau îl folosea în exclusivitate: din când în când, mai ales la finalurile de lună ori trimestru, deasupra lui se apleca şi Sonia, ceva din nervozitatea şi febrilitatea soţiei dându-i lui Sebastian mărturie la scară mică despre agitaţia şi munca înteţită ce se întâmplau, în asemenea momente, în marele institut. Dar schiţele, planşele, proiectele Soniei ocupau mult

mai puţin timp suprafaţa lustruită a biroului decât caietele, foile, cărţile lui Sebastian, aşa încât, fără să poată spune cu hotărâre că era pe deplin a lui, masa de lucru îi isca totuşi sentimentul onorabil şi clar cuprins în expresia „cap de familie”. Într-adevăr, abia aşe-zându-se pe scaunul cu pernuţe din faţa biroului şi văzând acolo mulţimea de creioane bine ascuţite, de toate culorile, teancul de foi albe din dreapta, lampa cu gâtul ei de lebădă sfioasă şi agenda cam soioasă, dar tocmai prin asta făcând dovada unei continue hărnicii, Sebastian se simţea capul, creierul, bărbatul, pe scurt, stăpânul familiei.

Şi nici măcar nu era un birou nemaipomenit, o piesă rară de mobilier, o vechitură orgolioasă, descendenta unei nobile garnituri scăpătate din pricina hrăpăreţei funcţionalităţi burgheze, nu. N-avea încrustaţii, nici picioare îmbârligate, nici mânere în formă de femei arcuite cum îşi imagina Sebastian c-ar fi trebuit să aibă, n-avea nimic în stare să sugereze cât de cât ideea unei rafinate gratuităţi, a unui savantlâc lemnos. Era, se vedea clar din simetria sertarelor, din spaţiul îngust rezervat relaxării picioarelor şi chiar din puţina sa greutate ce nu stânjenea deloc mutarea rapidă, o masă de lucru destinată omului nou. Birou de serie, ieftin, cum probabil că mai aveau foarte mulţi, purtând şi un nume, o marcă atât de neutră, încât putea fi suspectată de ironie: IDEAL. Numai că, ciudat, cu biroul acesta se petrecea un fapt fundamental şi pozitiv: era atât de lipsit de personalitate încât lăsa în întregime problema personalităţii pe seama celui ce se aşeza în faţa lui, retrăgându-se într-un anonimat plin de modestie sau umplându-se treptat cu forţa, ambiţiile, slăbiciunile posesorului. O zgârietură pe suprafaţa sa nu mai putea fi considerată ceea ce, îndeobşte, se consideră o zgârietură, adică un ultragiu involuntar la adresa mobilierului, ci o dovadă temperamentală a stăpânului. Pe un asemenea birou o pată de cafea nu păta nimic, o aşchie desprinsă sărea departe, definitiv de trunchi. De aceea când se aşeza acolo, Sebastian îl stăpânea pe de-a-ntregul şi, astfel stăpânindu-l, îl iubea. În colţul lui de lângă fereastră, mărginit la dreapta sus de o fotografie mare înrămată reprezentându-l pe Sebastian şi Sonia miri, iar la stânga de un portret, de asemenea înrămat, al lui Hegel, căruia Sebastian îi păstra un pios respect de când profesorul de filosofie din facultate îl numise în pauza unui seminar de marxism „cel mai mare individ

pe care l-au dat până în prezent forţele progresiste ale omenirii”, biroul era o prezenţă catalizatoare, semnul tăcut şi real că el, Sebastian, avea ceva de făcut, avea o misiune, ceva esenţial de îndeplinit. Ce însemna acea misiune, care era acel ceva esenţial de îndeplinit, Sebastian nu prea era convins că ştie, dar de existenţa acelei misiuni, a acelui ceva esenţial de îndeplinit depunea o persuasivă mărturie zilnică însăşi indubitabila existenţă a biroului dormitând aparent în colţul său. În afară de asta, stima şi mulţumirea pe care le resimţea Sebastian privind neînsufleţitul patruped lăcuit unde până şi praful depus căpăta o anume nobleţe, erau, judecând strict subiectiv, stima şi mulţumirea faţă de propria sa persoană. Căci biroul, exceptând ustensilele mărunte de bucătărie, două-trei covoraşe şi un cuier din fier forjat, fusese prima piesă mai acătării achiziţionată prin propriile mijloace de proaspeţii căsătoriţi, prima investiţie în comun şi prima dovadă că expresia „în comun”, atât de îngrijorătoare în haloul ei ciudat, putea avea un corespondent plăcut în realitate. Noaptea, la lumina veiozei, întins pe spate lângă Sonia pe largul recamier primit în dar de la socri, Sebastian privea adeseori silueta nemişcată a biroului şi i se părea că muţenia acestuia şi respiraţia liniştită a Soniei îi vestesc, amândouă, intrarea într-o nouă zodie. O nouă etapă, total necunoscută, profilându-se cu repeziciune la orizont, un timp nou, cu alte întâmplări, alte sensuri, alte legi, un timp pe care Sebastian se străduia să-l ghicească o clipă mai devreme şi din care, deocamdată, nu-i veniseră decât două semne: biroul şi respiraţia în noapte, veşnic aceeaşi, a Soniei. Respiraţii egale, odihnite, umbrind uşor nările, mai auzise el, nu-i vorbă, aşa că singurul lucru asupra căruia rămăsese să-i concentreze atenţia fusese biroul. Chiar, se gândise el în nopţile acelea de veghe când încerca să desluşească sunete vagi ale noului său timp, chiar, oare de ce simţiseră amândoi, şi el, şi Sonia, nevoia unui birou? Pentru ca să poată munci, îşi răspunsese temător. Dar oare înainte nu munciseră? Când era student şi n-avea biroul său, nu muncise? Ba da, muncise. Atunci? Da, muncise, e drept, dar era aşa, o muncă şăgalnică, mai mult o joacă, o plăcere, plăcerea orgolioasă pe care i-o dădea sala foşnitoare a Bibliotecii Universitare duminică dimineaţa când ştia că la prânz, la închidere, în stradă, în faţa intrării, îl aştepta o fată, da, desigur, aşa să fi tot muncit, până la prânz. Şi deodată, într-una

din nopţile sale de colocviu mut cu biroul, îşi adusese aminte de întrebarea pe care le-o pusese lor, băieţilor veseli din grupă, o colegă exasperată de chefurile nesfârşite cu aceleaşi fânaluri stânjenitoare din cauza lipsei de spaţiu. Într-o dimineaţă, fata, îndrăgostită de unul din prietenii lui Sebastian, dar fără prea mari şanse de reciprocitate, se ridicase aşa cum era din colţul rezervat perechii lor şi întrebase aproape plângând: „Faţă de ce vă simţiţi voi responsabili?” în acele clipe când, sub lumina vânătă pătrunzând prin singura fereastră a gazdei, fiecare îşi vedea de treaba lui, întrebarea sunase extraordinar de comic şi fusese întâmpinată cu o avalanşă de chicoteli, sughiţuri, râsete. Un glas morocănos dintr-un colţ îi răspunsese ceva extrem de inspirat şi adecvat situaţiei şi râsul porni general, din toate părţile, acoperind patetismul interogaţiei. Mai târziu, făcându-i-se milă de fată, Sebastian se gândi ce i-ar fi răspuns în chip serios şi-şi dădu seama că de fapt habar n-avea faţă de ce se simţea el responsabil. Faţă de facultate? Nici pomeneală. Faţă de părinţi? Ei da, aici era ceva, sigur, numai că responsabilitatea asta nu era presantă, nu-l îngrijora, era o responsabilitate de la sine, curgătoare şi oarecum în scădere, ca o rată prelungită de apartament. Faţă de el? Care „el”? El exista, el trăia, el evolua, el muncea, el era, cu alte cuvinte, responsabil, dar nu responsabil „faţă de”. Ciudată întrebare! El, Sebastian, răspundea de abonamentele la presa de tineret în facultate, era deci responsabil „faţă de” sau „în faţa” Consiliului A. S. C., numai că „faţă de”-ul din întrebarea fetei avea un sens mai grav, ultimativ, ce nu angaja activităţi trecătoare, ci Activitatea. Ce Activitate avea el? Niciuna, trebuise să recunoască stupefiat. Sebastian începuse chiar de-atunci să privească mult mai atent în jur şi primul lucru pe care-l observă fu că mulţumirea cu care ieşea el de la un chef reuşit nu semăna deloc cu mulţumirea pe care, de pildă, o putea citi dimineaţa pe chipul sănătosului conferenţiar de lingvistică ce nu se întorcea de la nici un chef, ci venea pur şi simplu de-acasă. Ce naiba putea face ăsta acasă de era aşa mulţumit, că nici nevastă prea frumoasă n-avea, nici el nu bubuia de deşteptăciune, se întrebase Sebastian nedumerit. Şi culmea era că dacă mulţumirea lui în urma chefului dăinuia cât dăinuia, stingându-se apoi de tot, lumina şi rumeneala din obrajii lingvistului nu dispăreau niciodată. Existau, aşadar, mai multe feluri de a fi mulţumit? Probabil că da

şi probabil că unele erau mai pline, mai durabile, meditase Sebastian. Dar unde să le găsească şi ce să facă să le poată obţine? Faţă de ce, faţă de cine să se simtă responsabil ca să se poată simţi mulţumit? Cu ocazia serenadei de sfârşit de facultate, când lingvistul îi primi acasă cu amabilitatea lui dintotdeauna, Sebastian cercetă avid întreg apartamentul şi rămase plăcut impresionat. Peste tot se vădea prezenţa unei mâini grijulii, din fiecare lucru emana o tainică siguranţă; ceasornicul de perete ticăia mulţumit, apa din WC-ul curăţat ireproşabil venea zumzăind veselă şi la timp, soneria anunţa muzical sosirea vreunui oaspete drag, biblioteca îşi înălţa solemnă greutatea tratatelor, studiilor, revistelor ce încercau să rezolve antica întrebare „Este vocativul un caz?” (specialitatea conferenţiarului), covoarele mlădiau paşii trimiţând în muşchii coapselor senzaţia plimbării printr-un luminiş, toamna târziu, aragazul avea flăcările egale, distribuite ca nişte petale de nu-mă-uita în jurul lucindelor oale în care, prevestite de arome, ciorbe uşoare ca nişte adjective cu o terminaţie fier-beau în toată modestia lor onestă, urmând să bucure la momentul potrivit stomacul harnic al domnului conferenţiar care, până atunci, le arăta tuturor exemple hazlii, dar foarte interesante, de vocative populare: „Scoate, lupe, ce-ai mâncat!”. „Eu stau aici pentru că aici trebuie să stau, bucurându-vă ochii”, părea a spune ficusul uriaş din colţul sufrageriei. „Puteţi să mă încărcaţi cât vreţi. Aceasta-i menirea mea, să suport”, mărturisea cuierul de nuc din hol. „Nu ne murdăriţi încă. Suntem atât de curate!” implora şirul soldăţesc, de mare paradă, al paharelor de şampanie din bufet. „Ştiu că nu sunt prea frumoasă; dar cel puţin sunt cinstită”, sugera silueta plinuţă şi cam păroasă a soţiei, care se ocupa cu valorile stilistice ale adverbului. „Da' şedeţi, şedeţi”, întindea o cursă fotoliul încăpător de lângă uşă, proiectându-l în clipa următoare pe ocupant cu genunchii ia înălţimea capului, într-o poziţie asemănătoare cu cea a milenarului cosmonaut maya de pe lespedea funerară de la Palenque. Da, gândise Sebastian, omul acesta se simte responsabil faţă de tot ce-l înconjoară, ştie exact ce are de făcut în virtutea acestei responsabilităţi.

Şi fără să şovăie, dar şi fără să-şi poată interzice de tot un confuz sentiment de aventură, imediat după repartiţie, Sebastian se însura. Timpul nou, cu alaiul său de responsabilităţi

şi de certitudini hăituite, împresurate şi vânate pas cu pas, se deschise larg în faţa lui. Într-adevăr, responsabilităţile nu întârziară să vină, şi veniră buluc, dar Sebastian, care se aşteptase la asta, le ţinu piept cu mândrie şi cu relativă uşurinţă, pentru că pentru prima oară putea să identifice acel nebulos „faţă de”. Nu de responsabilităţi se temuse el, căci s-ar fi putut spune că le chiar căutase, ci de surprize; surprizele, acele momeli pe care necunoscutul, viitorul, i le-ar fi putut pune în faţă, să-l deruteze, să-l doboare. Câteva săptămâni, câteva luni după nuntă, Sebastian stătu încordat, atent, pândind apariţia surprizelor, dar nu avu decât una: surpriza pe care-o resimţea în fiecare dimineaţă trezindu-se cu aceeaşi femeie în pat. Da, era aceeaşi, constata el uimit trăgând pledul, fir-ar să fie, degeaba se freca la ochi, era pururi aceeaşi. În rest, surprizele nu se arătau, îl menajau, îl lăsau probabil să uite, ca apoi să-l izbească din plin, dar el nu, el era în permanenţă în gardă, nu putea fi luat pe la spate. În celălalt plan, cel al responsabilităţilor, Sebastian începu să se descurce tot mai bine, trecând treptat de la „faţă de”-uri mai mici (faţă de socri, faţă de părinţii care în sfârşit „îl aşezară la casa lui”, faţă de măruntele obligaţii în serviciu, faţă de achitarea ratei la apartament, a gazului, a curentului electric etc.) la „faţă de”-uri mai mari (faţă de Sonia, faţă de ideea de familie, faţă de realizarea lui profesională). Urmărind salturile sale de la responsabilităţi mai mici la responsabilităţi mai mari, Sebastian realiză faptul că toate se adună într-o singură mare responsabilitate, dar pe care n-o putea defini cu exactitate, mărginindu-se să-i adauge un epitet găsit de Sonia într-o noapte când el îi mărturisi preocupările şi concluziile sale. „O responsabilitate mare?

— Întrebase Sonia căscând. Nu ştii cum să-i zici? Zi-i socială. La cât să pun ceasul?” Responsabilitate socială. Nu sună rău. Societate – ce vast, ce avântat cuvânt! Responsabilitate faţă de societate, iată un lucru frumos, profund, gândise Sebastian şi vizualizase oarecum sintagma, în sensul că-şi închipuise societatea ca pe o imensă mulţime ordonată şi fremătândă aşezată în faţa lui, în timp ce el, cocoţat pe un taburet, le promitea sincer că va face totul pentru ea, şi chiar se pornea să enumere ce va face, numai că aici imaginea se cam tulbura pentru că mulţimea îl atrăgea nerăbdătoare de pe taburet şi începea un chef monstru. Cu toată această uşor

nepotrivită viziune de final, Sebastian adoptă pentru multă vreme expresia „responsabilitate socială” ca fiind una capabilă să clarifice şi să deschidă sub pecetea ei drumul pe care urma să-l străbată. Coincidenţa făcuse ca respectiva clarificare de sensuri să se producă nu mult după achiziţionarea biroului, ceea ce-l determinase să creadă că de fapt la mijloc fusese numai pe jumătate o coincidenţă şi că, într-o oarecare măsură, însuşi biroul, prin umila sa prezenţă, contribuise la fecunda limpezire a responsabilităţii finale, deci şi a ţelurilor sale. Da, iată de ce şi el şi Sonia avuseseră nevoie de o masă de lucru, iată de ce, cu bidiviul nărăvaş şi focos al sensului clarificat, troica muncii luneca spornic înainte; iată de ce-şi iubea biroul. Oare nu la birou se punea el să rezolve responsabilităţile, „faţă de”-urile mai mici ce-i dădeau totuşi atât de necesara împăcare cu sine şi cu ceilalţi? Nu la birou corecta el tezele, trăgând acuzatoarea linie roşie peste „Ca să mii omoare”, „căi mai otoman” şi scriind în locul lor, caligrafic, „Ca să mi-l omoare”, „Că-i mai ortoman”? Ba da. Şi nu la birou întocmea el planurile de activităţi pionereşti cu vizite în întreprinderi de panificaţie, cu întâlniri cu veterani ai răscoalei din 1907 ori cu ofiţeri care ajunseseră în Tatra? Ba da. Şi oare nu la acelaşi, mereu acelaşi birou bătea el la maşină darea de seamă anuală a direcţiunii şcolii, permiţându-şi, la sugestia acesteia, să dea o formulare cât mai literară întregului material? Şi nu tot aici concepea articolele pentru „Mioriţa”? Când Sonia, intrând pe uşă, îl întreba „ce faci?”, iar el răspundea de la birou „muncesc”, simţea cum în cuvântul „muncesc” vibrează un adevăr suculent, o semnificaţie păstoasă, plină de sevă, chiar dacă în clipa aceea, de pildă, nu făcea altceva decât să linieze nişte formulare-tip pentru recensământul animalelor. Fiindcă muncea, muncea cu adevărat. Şi-şi iubea locul de muncă, spaţiul acela pentru el sacru unde se zămisleau toate lucrurile care-i umpleau existenţa şi care, mai mult ca sigur, îi luminau chipul smead cu o lumină asemănătoare celei de care se bucura sănătosul conferenţiar al problematicii vocativului.

Şi, în sfârşit, oare nu păstra acelaşi birou, într-unui din sertarele sale preţiosul şi încă atât de proaspătul secret al corespondenţei cu Ioana şi nu tot acolo îşi scria el în grabă, după ce adormea Sonia, biletele? Ba da.

Atunci, cum să nu-l iubească?

Atâta doar că existenţa pungii cu bilete strecurase în complexul sistem de motivaţii, principii şi soluţii ce-l călăuzeau pe Sebastian, o întrebare, o anume întrebare pe care el, cu înţelepciunea lui Macedon în faţa nodului gordian, o respinse hotărât înainte de a-i căuta răspunsul.

Trecuseră primul trimestru, vacanţa de iarnă, începuse trimestrul al doilea şi numărul întâlnirilor la cafea, în cabinet, scăzuse simţitor. Abia dacă se mai vedeau acolo o dată la două săptămâni, şi atunci uşor stânjeniţi. În schimb, ca o ilustrare a unei particulare legi compensatorii, se înmulţiseră schimburile de bilete şi, drept urmare a lor, întâlnirile în alte locuri, la subsolul şcolii sau în oraş, pe străzile şi aleile liniştite din jurul stadionului „Progresul”. Se întâlneau, într-adevăr, cam de două ori pe săptămână, după terminarea orelor, lângă un tei bătrân şi povârnit din parcul stadionului. Transferul acesta, din cabinet la subsol sau în parc, şi în general noutăţile apărute în ceea ce cu multă îngăduinţă se putuse numi înainte legătura lor, surveniseră – Sebastian era sigur de asta – în urma modificării caracterului corespondenţei, radical îmbunătăţită atât în formă, cât şi în conţinut. Formal vorbind, biletele pe care şi le trimiteau unul altuia nu mai erau bilete, ci de-a dreptul scrisori, cele ale lui Sebastian fiind şi bătute la maşină. Unele din ele, scrise în perioada vacanţei, aveau chiar câte şapte-opt pagini bătute la două rânduri. Nici Ioana, din acest punct de vedre, nu se lăsa mai prejos, scrisoarea datată „1 ianuarie” având cinci foi ministeriale scrise mărunt şi pe-o parte şi pe alta.

Cum se ajunsese aici?

— Se întreba Sebastian privind punga de plastic burduşită ameninţând să inunde sertarul încuiat al biroului. Era hotărât lucru, în primul rând meritul lui. Faptul straniu ce păruse şi poate chiar fusese la început o simplă coincidenţă, descoperirea uimitoare pe care-o făcuse el recitind biletele, se dovediseră a fi întemeiate. După încă două-trei încercări menite să stabilească valabilitatea descoperirii, toate confirmate, Sebastian luă la şcoală punga cu bilete, o chemă pe Ioana în Camera Pionierului pe care-o ocupa singur, desfăşură biletele în ordine pe masă şi când ea sosi, răsuci cheia în broască.

„De ce-ai încuiat?” întrebă repede Ioana. „Priveşte!” îi răspunse el arătând spre masă. Ioana se apropie, văzu biletele şi se întoarse nedumerită. „Citeşte-le cu atenţie”, spuse el rar,

încercând s-o facă să perceapă cu un minut înainte importanţa hotărâtoare a momentului. Ea se aplecă deasupra lor şi le citi. „Nu-ţi dai seama?” întrebă Sebastian. „Nu. De ce trebuie să-mi dau seama?” „Mai citeşte-le o dată”. Ioana, ascultătoare, reluă şirul, dar pe la mijlocul lui se opri: „Degeaba, nu văd nimic. Spune-mi tu”. „Hai să le luăm pe fiecare, nu renunţă Sebastian. Le-am numerotat. Citeşte-l pe primul”. „îndrăznesc să vă folosesc sertarul pentru a vă anunţa, în acest chip pseudo-epistolar, că poimâine, joi, am nevoie de cinci elevi din clasa dumneavoastră pentru excursia la Doftana. Profesor Sebastian Pop. Ce solemn scriai!” râse Ioana. „Lasă asta! Treci mai departe!” „Drăgan Gabriela, Gruia Oana, Adam Marian, Onu Mirela, Vlădulescu Anca. Sâmbătă vă aduc volumul, citi Ioana. E biletul meu, sunt numele elevilor, ridică ea ochii. Şi ce-i cu asta?” „Mai departe!” „Vă mulţumesc pentru volum. L-am început şi e pasionant. Dacă nu vă deranjează, mi-aş îngădui să vă invit miercuri în ora dumneavoastră liberă la o cafea în cabinetul de română.” „Ei?” „Ei, ce?” „Ai venit atunci la cafea?” „Am venit”. „Elevii mi i-ai trimis?” „Da.” „Şi nu-ţi dai seama?” „Dacă-ţi spun că nu!” „Mai citeşte unul!” „Aş merge cu copiii la Observatorul Astronomic. Nu vii şi tu?

— Citi ea. Nu observ decât că trecusem la pertu”. „Altceva nimic?” „Nimic.” „Am fost atunci la Observator?” „Am fost”. „Păi?” – făcu Sebastian. Ioana ridică din umeri. „Nu-ţi dai seama, zise Sebastian emoţionat, că tot ce-am făcut noi doi, împreună, a fost mai întâi scris aici pe bilete?” „Ba da, zise Ioana contrariată, dar mi se pare normal să fie aşa”. „Cum normal?! E normal să nu faci nimic altceva, dar absolut nimic altceva, decât ceea ce mai întâi a fost scris?” „Nu ştiu ce vezi tu aşa ciudat în asta, zise Ioana. Că doar n-am fost cu copiii în Patagonia”. „Zău? Ia citeşte biletul nr. 14!” „Te aştept mâine în pod, în pauza mare”, citi ea. „Şi-ai venit!” făcu Sebastian triumfător. „Da, recunoscu zâmbind Ioana, am venit să te ajut să îmbraci panourile”. „Ce panouri? Panourile erau la subsol!” „Bine, eu aşa am crezut. Nu mi-ai spus tu că sunt panouri şi-n pod?” „Dar aveai oră! Când ţi-ai dat seama că nu e vorba de panouri, de ce-ai mai rămas?” „Nu ştiu, mărturisi Ioana. Mi se părea interesant să stau cu tine acolo şi să bem cafea”. „Desigur, o imită Sebastian, e foarte interesant şi normal să stai în podul şcolii şi să bei cafeaua din termos”. „Părea o aiureală de-a ta”. „Da?

Citeşte nr. 17. Tot aiureala mea este?” „Ce-ai zice de o vizită acasă la ţiganii dintr-a VHI-a F?” citi Ioana. „E biletul tău, spuse Sebastian. De când cunosc eu şcoala asta, pe nimeni nu l-a pătruns dorinţa să facă asemenea vizite la domiciliu. Dar noi doi am mers. Ce te-a apucat atunci?” „Nu ştiu, spuse Ioana. Ţi-a părut rău?” „Nu-i vorba de asta. E vorba că n-am făcut nimic să nu fi fost întâi scris aici”. Ioana privi biletele: „Vorbeşti serios?” „Poţi să te convingi şi singură”. „Şi tu când ţi-ai dat seama?” „Mai demult”. „înseamnă că ultimele bilete…” „Da, eu ştiam, o întrerupse Sebastian. Am vrut să văd dacă e adevărat, dacă într-adevăr se-ntâmplă chiar aşa”.

„De aceea m-ai chemat atunci duminica în faţa abatorului?” „Da.” „Dar eu puteam să nu vin.” „Ai venit totuşi”. „N-o să mai vin”. „Ar fi păcat”. „Auzi? Se sună. O să deschid uşa şi o să plec. Ai scris şi asta?” Sebastian nu răspunse. „De fapt, ce vrei?” întrebă Ioana încercând să îndrepte şirul dezordonat de pe masă. „Să continuăm”. „Ce să continuăm?” „Cum ce să continuăm?

— O privi el uimit şi glasul îi urcă aproape înflăcărat. Să nu facem decât ceea ce scriem!” „Tu eşti nebun”. „Nu-ţi dai seama -urmă el ca şi cum n-ar fi auzit-o – ce minunăţie poate să fie s-aştepţi fiecare zi cu gândul că vei face tot ceea ce ţi-ai imaginat cu plăcere că o să faci, şi când vine ziua, chiar să faci?” „Bine, dar toate astea poţi să le faci şi fără să le scrii înainte”. „Nu, spuse Sebastian cu tărie, trebuie scris!” Ioana se uită cu atenţie la el, apoi izbucni în râs. „Ce copil eşti! Uite cu ce i-a trecut lui prin cap să se joace!” „Nu mă joc, zise Sebastian şi zâmbi şi el. Sau mă joc, da”. „Şi eu de ce să mă joc? Ce sens are?” „Ai altceva mai bun de făcut? Spune, ai?” „Şi dacă eu scriu, sau prescriu, cum vrei tu, că, poftim, mâine noapte voi suna la uşa ta să-ţi cunosc soţia?” „De ce să prescrii asta?

— Făcu nedumerit Sebastian. Deşi, dacă vrei neapărat, poţi s-o faci. Eu sunt în stare să-ţi deschid”. „Vezi?

— Spuse Ioana şi surâsul îi reapăru în colţul pleoapelor. Vezi? Nu se poate ce vrei tu. Nu mă joc”.

Dar o făcu. La numai trei zile după discuţia din Camera Pionierului, Sebastian îi lăsă în sertar o scrisoare în care, împrumutând un fel ceremonios de a formula frazele, fel ce i se părea că sună bine şi chiar impresionant, îi explică pe larg ce înţelegea el prin corespondenţa lor şi, în acelaşi timp, îi justifica

în cuvinte alese toată posibila frumuseţe a jocului. Dedesubt, într-un post-scriptum mai sec, o anunţa: „Marţi după-amiază, între şase şi şase şi-un sfert, vei veni în faţa Autogării Militari. Voi fi acolo. Vei coborî din 74 barat şi vom mânca un doboş la cofetăria din colţ. Apoi ne vom întoarce în oraş”. La şase şi zece, Ioana se coborî înfofolită dintr-un 74 barat şi-l căută cu privirea pe peronul autogării. Sebastian, care stătea ascuns printre navetişti şi ţărani răbdători, se repezi s-o întâmpine. „Am venit”, spuse ea zâmbind şi se opri cu capul dat uşor într-o parte, ca un căţel în aşteptarea bucăţii de zahăr. „Da, spuse Sebastian încercând să-şi ascundă bucuria, da. Să mergem”. Intrară în cofetărie, se aşezară la o masă şi Ioana exclamă veselă arătând spre tejghea: „N-au doboş!” „Am adus eu”, zise Sebastian şi scoase din servietă două doboşuri împachetate sumar. Comandară sucuri, două prăjituri „Caraiman” şi folosin-du-se de linguriţele localului, consumară în tăcere doboşurile. „Sebastian”, zise ea. Sebastian ridică privirea surprins: era a doua sau a treia oară când o auzea chemându-l astfel. „Pot să mănânc şi asta?” şi arătă spre „Caraimanul” ei ce se înălţa trufaş, înzăpezit de cremă, pe farfurioară. „Da, bineînţeles, spuse el. Te rog”. „Credeam că dacă n-ai scris, nu e voie”. „Esenţial era să mâncăm doboşurile, îi explică el. În rest poţi să mănânci ce vrei”. Ioana se povârni deasupra mesei şi începu cu linguriţa sââ sape muntele la bază. Deşi era sătul, Sebastian se simţi obligat s-o urmeze. După ce termină, Ioana se îndreptă mulţumită în scaun şi surâse: „Şi-acum ce facem?” „Nimic. Plecăm.” „Data viitoare scriu eu, nu?” spuse ea în timp ce ieşeau. „Da, răspunse Sebastian. Vine maşina. O prindem?” „Hai!” spuse Ioana şi fugi spre staţie. Fugea la fel de caraghios ca toate femeile, constată neutru Sebastian. În autobuz ea îi ţinu loc camaradereşte şi el se aşeză cu grijă, nici prea aproape, nici prea departe. Două staţii trecură în tăcere. „La ce te gândeşti?” întrebă exact în momentul când el se pregătea s-o întrebe acelaşi lucru. „Cred să suntem singurii oameni din lume care au avut o asemenea idee şi o şi respectă”, spuse el încet aple-cându-se spre dreapta atât cât era nevoie. Ea nu răspunse, ci numai înălţă puţin din sprâncene în semn că remarca o amuza şi că aşa o fi cum spune el, deduse Sebastian. Când se apropie staţia unde trebuia el să coboare, Ioana îl rugă să n-o conducă şi Sebastian se conformă ridicându-se de pe scaun. „Mâine, spuse

Ioana, în sertar. Tu ai vrut-o.” El avu certitudinea că zâmbeşte stângaci, dar nu mai era timp să se corecteze. Coborî în staţie cu sentimentul confuz că se întâmplase ceva important. Absolut fără nici o legătură, în minte îi răsări episodul cu caprele Irinucăi. Înălţă privirea şi citi atent literele firmei din faţa lui. MAROCH1NĂRIE. „Marochinărie, marochinărie, cât de dragă-mi eşti tu mie”, îi trecu prin gând. Scutură din cap şi porni spre casă.

Că într-adevăr se întâmplase ceva important, că ceva se urnise în şirul calm al zilelor petrecute în şcoală, Sebastian se convinsese încă a doua zi când găsi biletul Ioanei. Foarte concisă, fără nici o înfloritură, ea îi ceru pur şi simplu să se prezinte în următoarea după-amiază la subsolul şcolii, şi nu oricum, ci „echipat” – era chiar expresia ei – cu o sticlă de şampanie, stridii, un baston de culoare închisă şi un joben. Baston am, gândi rapid Sebastian sfârşind biletul. Avea, într-adevăr, chiar de culoare închisă, cu măciulie de fildeş, bastonul răposatului socru, amintire sfântă a Soniei. Dar stridii? Sebastian nu-şi putu stăpâni un gând cam dur la adresa lecturilor britanice ale Ioanei: era clar că asemenea imagine şi, în consecinţă, asemenea dorinţă nu se puteau naşte în mintea ei decât din anumite aluviuni de lectură. Şampania mai treacă-meargă, chiar şi stridiile, dar de ce să intre el în subsol cu baston şi joben? Şi unde să şi le pună?

Era totuşi dorinţa ei, „prescrierea” ei. Zdruncinându-şi serios bugetul, Sebastian făcu rost de o punguliţă cu stridii de la un restaurant din centru, închirie un joben scăpând cu greu de insistenţele profesionale ale responsabilei raionului care voia să-i închirieze şi costumul corespunzător, cumpără şampania, intră în şcoală seara târziu lămurind paznicul că trebuia să lase un pachet cu pliante în Camera Pionierului şi în sfârşit scăpă de povară într-un amestec de mulţumire şi contrarietate. Adică de ce neapărat stridii? Putea fi un sandvici, un parizer, un pişcot, în fine ceva mai omenesc, nu stridii. Ce-ar zice ea dacă el i-ar cere aşa, brusc, o duzină de lame „Wilkinson”? Pe unde-ar scoate cămaşa?

Dar nu-i păru rău. În ziua următoare când coborî scara spre subsol având grijă să tragă bine uşa dinspre coridor şi intră aplecat în semiîntuneric după ce-şi pusese din mers jobenul, Ioana, care-l aştepta lângă becul chior, ridică ochii înmărmurită:

„Doamne, eşti cu adevărat nebun! Nu-l da jos, stai să te văd!” Şi-l ţinuse aşa în picioare, cu jobenul pe cap, cu sticla de şampanie şi servieta în braţe, cu bastonul, cârja aceea funerară atârnându-i aproape de cot, până el se simţi stupid şi avu o mişcare de nerăbdare. „Pune-le aici”, se trezi gospodina din Ioana arătându-i o ladă în chip de masă. El lăsă sticla, servieta şi bastonul pe ladă şi vru să-şi scoată jobenul. „Mai lasă-l puţin! Arăţi extraordinar, pe cuvânt!” se rugă Ioana. „Nu!” îşi afirmă el independenţa şi-şi scoase jobenul. Apoi desfăcu servieta, trase două pahare înalte, cu picior, şi la urmă stridiile. „Sebastian, eşti minunat”, zise ea urmărindu-l încântată. Da, domnule, viaţa, gândi el şi simţi că aceste simple vorbe care-i trecură prin minte ascund un lucru foarte, foarte adânc. Da, uite-aşa, viaţa, maica mă-sii. „Am adus şi eu ceva”, aproape ciripi Ioana. Sebastian se uită: două lumânări. Frumos, nimic de zis. Ce-i al ei e-al ei. O aristocrată. Poate ia foc subsolul.

Şi şezură acolo şi râseră, bând şampanie, mestecând stridii (Sebastian încercase câteva înainte, în Camera Pionierului, să nu fie luat prin surprindere de gust), vorbind de una, de alta, el despre peripeţiile cu jobenul, ea că nu se aşteptase la atâta fermitate în îndeplinirea angajamentului din partea lui. Era linişte, se auzeau doar carcasele scoicilor trosnind şi mişcările înăbuşite ale elevilor la parter. Şampania nu era chiar rece, dar ar fi fost păcat să se observe asta, când la lumina lumânărilor, paharele, chiar uşor dezechilibrate cum stăteau, străluceau stins, gălbui, iar lichidul, în neodihna lui moale, arunca nobile scânteieri. Da, chiar aşa, viaţa, nu mai putea Sebastian scăpa de cugetarea lui, viaţa, da. „E rândul tău să scrii, zise Ioana. Prescrie-mi ceva pe sâmbătă, sunt mai liberă. Mai vrei?” Sebastian întinse paharul. „O să ne ameţim”, zise Ioana şi turnă în pahare. „Dintr-o sticlă?” făcu el bărbăteşte şi bău demonstrativ până la fund. „Sebastian, spune-mi ce-mi prescrii sâmbătă!” El aşeză încet, grijuliu, paharul pe ladă. „Nu se poate, spuse. O să vezi atunci”. Ioana nu mai insistă. Luă paharul şi-i atinse o clipă marginea cu buzele. „Ştii ce-ar fi interesant? Spuse ea uitându-se undeva peste umărul lui. Să prescriem şi ce vorbim”. „Ce vorbim?” „Da”. „Cum să prescriem?” „Noi prescriem numai ce facem, dar vorbim la întâmplare. Să ne scriem şi cuvintele pentru a doua zi”. „Ar fi ca o temă pentru acasă”, zise Sebastian. „De ce? Nu-i adevărat!

Noi hotărâm, noi alegem cuvintele. Nu e neapărat nevoie să vorbim mult. Vrei?” „E greu, nu cred că se poate, se codi Sebastian. Pot interveni situaţii pentru care să nu ai cuvintele scrise”. „Ba da, se poate!

— Se încăpăţâna Ioana. Ce situaţii? Situaţiile tot noi le scriem”. „Cum vrei, cedă el. Dar nu cred să meargă”.

Aşa se face că pe la mijlocul trimestrului al doilea biletele ori mai bine zis scrisorile lor căpătaseră o pronunţată şi – cel puţin pentru Sebastian – îngrijorătoare extindere. Căci nu mai trebuiau doar să schiţeze în linii mari locul, timpul şi modul de desfăşurare a întâlnirilor, ci şi cuvintele care le însoţeau obligatoriu, după cererea expresă a Ioanei. Lucru din multe puncte de vedere dificil: lipsite de legătura vie şi neprevăzută cu momentul parcurs, vidate de sensul lor concret, plutind peste realitatea faptelor ca nişte păsări fără cuib, vorbele, demarând în dialoguri gratuite, aveau o certă stranietate pe care jocul scrisorilor, jucat şi acceptat ca atare, nu reuşea s-o acopere cu destul umor, astfel încât, pe bune porţiuni, inutilitatea evidentă a replicilor era resimţită de amândoi cu o nemărturisită tristeţe, încercaseră, bineînţeles, să prevadă măruntele întâmplări cu care i-ar fi putut întâmpina o realitate involuntar ostilă convenţiei lor, dar fără prea mare succes. De două ori, păşind seara prin parcul „Progresul”, Ioana se împiedicase aproape în acelaşi loc de o sârmă ghimpată lăsată în iarbă şi Sebastian se gândi într-una din scrisorile sale să folosească prilejul drept suport firesc pentru a introduce în dialogul lor, printre altele, şi expresia „Ioana, ai grijă de sârmă!” care, rostită la momentul potrivit în faţa micului obstacol răsărit în iarbă, şi-ar fi aflat rostul, punând în consonanţă adevărul vorbelor lor cu adevărurile din juR. Însă cu toată bunăvoinţa Ioanei care aproape că s-ar fi julit din nou bucuroasă numai să „pice” replica bine, sârma dispăruse, o luase probabil paznicul parcului, şi replica sunase comic, e drept, dar cam aiurea şi nu tocmai în apropierea locului în care ar fi trebuit să sune, ci un pic mai departe, pe aleea principală, asfaltată, unde era clar că nu se putea găsi nici o sârmă ghimpată şi unde ajunsese, în contra-timp cu mersul, dialogul lor. În afară de asta, prescrierea convorbirilor intrase într-un impas timpuriu şi dintr-un motiv mult mai simplu, nelegat de necesitatea adecvării la situaţiile posibile ce se puteau ivi pe neaşteptate, dar legat de

necesitatea adecvării la realitatea specifică a legăturii lor. Pentru Sebastian era limpede că ei doi – şi nu putea gândi acest plural fără o uşoară înfiorare – evoluaseră mult mai repede decât lăsa să se întrevadă ceea ce-şi scriau sau îşi prescriau. Sigur că însuşi faptul corespondenţei mărturisea ceva şi el, Sebastian, nu era şi nici nu se socotea chiar atât de naiv să nu-şi dea seama că jocul lor nu este decât o formă trucat-orgolioasă a unui astfel de joc, mult mai grav, mult mai serios; dar ceea ce bătea el la maşină efectiv ori ceea ce primea drept răspuns se menţinuse, fără excepţie, în limitele unor formulări neutre, strict descriptive, toate cu aparenţe ludice, toate pe un ton colegial, de parcă însuşi izvorul corespondenţei lor n-ar fi fost decât fireasca şi total dezinteresata savurare a idee de prescriere: niciodată, dar niciodată nici el, nici Ioana nu făcuseră vreo aluzie la un alt fel de relaţie şi niciodată Sebastian nu-şi permisese, deşi ştia c-ar fi putut încerca, vreun gest mai familiar în întunericul parcului, al subsolului sau în orice alt tip de întuneric în care îi duce deja atât de regulatul lor schimb de scrisori. Cât de departe era acum Beatrice cu trupul ei de manechin raional şi cu supunerea ei senzual-judeţeană! Cât de departe nopţile grăbite de tic-tacul ceasului deşteptător din cadrul de marmură verzuie şi cât de depărtată, dar nu uitată, senzaţia confuză şi umilitoare din pauzele amorului lor câinesc! Sebastian simţea, şi nu ştia dacă trebuie să se bucure sau nu, că întâlnirile cu Ioana îl împrospătează dureros, îl trimit într-o stare de spirit din care tot mai greu pijamaua rotofeie, umezită a Soniei şi vocea oficializată a directoarei prime îl readuc la bunurile sale obiceiuri casnico-profesionale. A face într-o asemenea stare de spirit o mişcare necontrolată de tandreţe virilă, a o lua pe Ioana de după talie cu braţul posesiv şi tremurător al unui caporal ieşit în oraş duminica sau a o înghesui lângă copacii sportivi din parcul „Progresul” i se păreau lui Sebastian adevărate sacrilegii. Se mulţumea s-o privească, nici măcar pofticios, ci cu un fel de admiraţie amuzată, ca şi cum ar fi privit, ironic-uimit, o verişoară uitată în chip de fetiţă dolofană şi cam saşie într-un fund de memorie şi de provincie, şi răsărită deodată, peste ani, în faţa lui, domnişoara perfectă, ispititoare şi tot saşie, dar – vai!

— Tot verişoară, ba încă, într-un fel, şi mai verişoară ca atunci… Modul acesta impersonal de a o contempla îi permitea felurite jocuri imaginative, puerile în fond, o recunoştea singur,

dar pe care nu şi le putea refuza, căci nu părea să fie semnele unei impuse frustrări: mersul ei săltat, de pildă, îi sugera foarte precis existenţa în încheieturile genunchilor a unor minuscule şi rezistente resorturi, iar rotunjimile inevitabile care dădeau relief corpului i se păreau că seamănă mai mult cu acea misterioasă creştere de pubertate a cărnii decât cu împlinirile unei femei mature. Mergând pe linia aceloraşi fantazări, îi era foarte uşor să-şi închipuie că dacă Ioana s-ar înţepa la un deget, din acel loc ar apărea în câteva secunde o mică fântână arteziană roşie, după cum un fragment arămiu al pielii întrezărit în dreptul şoldului printr-un volănaş impudic al bluzei îl ajuta să reconstituie, asemeni unui arheolog dibaci, amfora trupului întreg.

Şi totuşi, cu toată nesilita reţinere de care da dovadă Sebastian, bărbatul, se vădea, începea să existe o neconcordanţă între caracterul neutral al dialogului, al întregii corespondenţe, şi frecvenţa întâlnirilor. Se vedeau de cel puţin trei ori pe săptămână în afara şcolii, nemaipunând la socoteală vizitele aproape zilnice la subsol. Sebastian se ferea s-o întrebe cum justifică acasă orele când hălăduiau prin parc repetând conştiincioşi dialogurile scrise cu o seară înainte şi nu mai aduse deloc vorba despre soţul ei. Domnul Eraclid (el era „puţin” grec, aflase Sebastian, nu Ioana) rămânea mai mult un concept decât o prezenţă reală, după cum probabil şi Sonia, pentru Ioana, nu însemna altceva decât trei silabe: So-ni-a. Era, în fond, treaba ei ce spunea acasă. Şi-apoi, cu ce greşise? Se plimba după ore cu un camarad de şcoală, respira puţin aer curat în convorbiri colegiale, atât şi nimic mai mult. Puteau fi chiar urmăriţi, nu s-ar fi observat nimic suspect. În ceea ce-l priveşte, Sebastian nu-i mărturisea Soniei, bineînţeles, că se plimba prin parcuri cu o colegă, ferească sfântu'. Oamenii, în genere, medita Sebastian, sunt prea meschini ca să înţeleagă curăţenia şi frumuseţea pură a unei legături, fiind înclinaţi să-i atribuie de fiecare dată dedesubturi foarte exacte, gata să arunce în spatele singuraticei perechi tot balastul viselor lor îmbâcsite. Ei doi, el cu Ioana, nu făceau nimic urât, nimic interzis, ei se bucurau de o idee. Da, chiar aşa îi scrisese Sebastian la un moment dat: „Ştii ce facem noi? Noi ne bucurăm de o idee” şi subliniase propoziţia, izolând-o de restul cuvintelor, ca pentru a marca încă o dată pavăza înaltă şi nevinovată sub care schimbau scrisorile.

Se bucurau, era bine zis, dar se bucurau tot mai puţin. Din felurite pricini: una, de care erau amândoi conştienţi, o constituia dificultatea mereu în creştere de întocmire a dialogurilor pentru a doua zi. Ceea ce prezisese Sebastian, anume că scrisorile, astfel programate, vor ajunge ca nişte teme pentru acasă, se adeverea cu prisosinţă: deşi nu-şi scriau mult, erau totuşi siliţi să ţină minte replicile, ca-ntr-o piesă de teatru, fapt interesant la început, dar mai apoi obositor şi uneori de-a dreptul fără sens. În plus, Sebastian pierdea timp suficient pentru întocmirea scrisorilor de acest fel ca să nu simtă, alături de o anumită iritare personală, şi -teama incipientă că Soniei i s-ar putea năzări să se intereseze mai atentă ce făcea el aşezat la birou până târziu, în loc să vină alături („Hai alături!” – era una din expresiile cu care Sonia se răsfăţa noaptea, anunţând cu glăscior de fetiţă alintată momentul îndeplinirii obligaţiunilor conjugale). Sebastian, de când cu scrisorile „lărgite”, trecea mai rar alături, nu atât de rar totuşi încât Sonia să se alarmeze. Cum găsea Ioana timpul necesar scrisorilor ei, rămânea pentru el un mister. Probabil nu gătea.

Când impasul dialogurilor prescrise ajunse la culme, Sebas-tian ieşi din joc şi propuse sistarea lor, urmând ca scrisorile să nu hotărască decât efectiva desfăşurare a întâlnirilor, nu şi conversaţiile adiacente. Ioana acceptă pe loc. Eliberaţi de constrângerea oricăror formule, câteva seri la rând îşi regăsiră spontaneitatea, chiar bârfiră puţin noile simpatii ale directoarei adjuncte şi, lucru notabil, le spori inventivitatea în alegerea amănuntelor care făceau ca nici o întâlnire să nu semene prea tare cu precedenta. Viaţa, da, îi revenea în minte lui Sebastian cugetarea aceea ce i se părea surprinzător de profundă în simplitatea ei, văzând-o pe Ioana vâslind încălţată prin zăpada apoasă a începutului de martie cu două cizmuliţe galbene – de unde făcuse rost de ele?

— Exact aşa cum îi ceruse el să apară, într-o inspirată pagină de prescriere. Şi alte şi alte imagini trecute de pe foile ministeriale în real, ca-ntr-o vrajă în care ei doi erau, alternativ, şi vrăjitorii şi vrăjiţii. Dar renunţarea la construirea şi respectarea întocmai a dialogurilor nu reîmprospăta decât parţial atmosfera generală a întâlnirilor. De la o vreme, Sebastian observă la Ioana un fel de nelinişte, o lipsă de concentrare la cele ce, de bine, de rău, constituiau obiectul

discuţiei. Prefera să umble în tăcere minute întregi, răspunzând monosilabic şi silindu-l şi pe el să-şi asculte zgomotul paşilor rupând subţiri pojghiţe de gheaţă prin parcul în dezmorţire, ceea ce, fără să ştie precis de ce, îi dădea un sentiment de vinovăţie, ba mai mult, îl obliga să se gândească la motivele muţeniei ei, fapt – o ştia – din toate perspectivele foarte periculos, extrem de periculos. Îngrijorarea lui creştea simţitor şi fiindcă Ioana, când ieşea din gândurile ei, o făcea într-un stil cam ciudat, cu întrebări absurde, de genul: „De ce ne plimbăm noi aici?”, care vădeau o greu reprimată dorinţă de a problematiza ceea ce nu era de problematizat decât cu nebănuite riscuri: plimbările lor. Şi de aici, desigur, ar fi urmat problematizarea corespondenţei, a întregii legături etc, etc. La ce bun?

— Gândea Sebastian, ocolind bălţile îngheţate înşelător; ne plimbăm şi gata, ce să mai scormoneşti după motive? Nu-i răspundea nimic, ca şi cum aflarea răspunsului îl preocupa şi pe el, şi din astfel de tăceri forţate se închega treptat un soi de tensiune pe care Sebastian ar fi resimţit-o cu plăcere ca pe o secretă înţelegere afectivă, dacă n-ar fi suspectat-o de ceva dubios: anume, vedea în melancolia încruntată a Ioanei încercarea etern-par-şivă a feminităţii de a-i verifica aproapelui existenţa şi tăria sentimentelor sale. De aceea nu se interesa care ar fi cauzele evidentei indispoziţii şi nu se străduia s-o curme, iăsând-o să se macine în propriu-i mecanism şi aşteptând calm zile, respectiv seri, mai senine.

Aşteptarea lucidă, tenace, mândria tacticii masculine a lui Sebastian dură până la sfârşitul lui martie. Zilele, respectiv serile senine, nu se arătară deloc. O bosumflare fremătătoare, un clocot subteran nervos păreau că stăpânesc în întregime comportamentul Ioanei. Sebastian nu putea să observe toate acestea şi încă o dată, într-o şi mai crudă lumină, constată decalajul între ceea ce se întâmpla cu ei şi ceea ce pretindeau ei în scrisori că se-ntâmplă. Dar ce să-i scrie, ce să-i prescrie?

— Se întreba el, observând în treacăt că prescrierea era pe cale să-şi piardă sensul anticipator, împrumutându-l de-a dreptul pe cel obişnuit, medical. Cu o furie inventivă de care nici ea nu era străină, începură să-şi programeze întâlniri tot mai trăsnite, în sala de aşteptare a Gării Basarab, pe stadionul Republicii, la centrul terenului, într-o marţi seara, lângă vaporaşul hibernând încă în apa amorţită a Herăstrăului, într-o

căutare neistovită a unei bucurii de care nu se mai ştiau bucura şi-a unor clipe care, vădit, nu le mai aparţineau, chiar dacă erau iscate cu speranţa posesiei exclusive, izolate din marele timp şi adunate, înghesuite într-un timp personal, numai al lor, numai pentru ei doi. Călcau printre traverse, se opreau tăcuţi la trecerea sacadată a vreunei garnituri de tren ori trezeau frunzele jilave ale aleilor numai ei doi, şedeau în măreţia sumbră a stadionului gol numai ei doi, evident numai ei doi şi totuşi atât de puţin şi de firav numai ei doi, de parcă s-ar fi aşteptat în orice moment să vină cineva din întuneric cu o lanternă şi să le ceară legitimaţiile pentru starea lor, permisul de pereche cu drept de păşit agale, fără vorbe.

Şi într-o după-amiază, când trebuiau să se întâlnească în staţia PECO de la ieşirea spre Piteşti, Ioana nu mai apăru. Nu întârziase niciodată mai mult de un sfert de ceas; nevrând s-o întâmpine chiar lângă pompele de benzină, ci în marginea şoselei, ca şi cum ar fi făcut autostopul, Sebastian se aşeză pe bordură şi privea spre şirul de maşini încolonate în faţa staţiei. O fetişcană roşcată îmbrăcată într-un halat bleumarin din care, în partea inferioară, ieşeau două gambe zdravene, sta oarecum rezemată în propria masivitate, pe pilonul piciorului stâng, cu boneta dată a lehamite pe ceafă şi cu pompa ţinută în mână ca o sapă, aşteptând într-o neclintire desăvârşită ca următorul şofer să tragă în faţa ei. Nu era urâtă: cu o mişcare exactă, înclinându-şi superioara parte a trupului, introducea pompa în rezervorul maşinii, răsucind apoi capul de două ori: o dată într-o parte să privească pe indicator numărul litrilor, a doua oară în cealaltă parte, să vadă ce-i dă cetăţeanul. Răsucirea a doua dura ceva mai mult, necesară fiind ajungerea fără zăbavă, pe traseul cel mai scurt, a valorii plăţii la conştiinţă şi, în unele cazuri, emiterea, după un prealabil calcul, a restului necesar, printr-o rotire, cufundare în buzunar şi revenire încărcată a mâinii stângi. Plecarea maşinii coincidea cu plecarea părţii superioare a corpului spre verticala iniţială, unde iarăşi încremenea în compacteţea lui sănătoasă, până alt automobilist se grăbea să ocupe, nici mai în faţă, nici mai în spate, vecinătatea splendidei benzinăriţe. Sebastian o privea cu nesaţ, admirându-i indolenţa lucrativă nu a firii, probabil, cât a corpului, prea plin de sine, prea temeinic, chiar excelent sprijinit pe coloanele urcătoare ale picioarelor, ca să mai permită

intervenţia deranjantă a vreunui gând rapid sau alarmă neavenită a vreunei comenzi senzoriale. Astfel privind, ba la fetişcană, ba la ocupanţii camioanelor şi automobilelor pe care încerca să-i caracterizeze în joacă după figură, îmbrăcăminte, gesturi, în virtutea unei vechi deprinderi, şi fiind mai ales atras de necazurile mecanice ale unei perechi (e contabil, deduse Sebastian, fleşcăit prematur, cu burticică albă a sedentarului dislocând paşnică un volum de aer conjugal egal cu volumul ocupat de pieptul încă aţâţător al consoartei, doamnă tânără, resemnată alături, în caroseria bovarică a unui „Moskvici”), Sebastian constată abia într-un târziu că trecuse cu mult peste ceasul stabilit şi Ioana nu-şi făcuse apariţia.

Se sculă de pe bordură şi făcu câţiva paşi spre oraş. O s-o mai aştepte cinci minute, hotărî el şi numai acum, înaintând şovăitor, lăsând în stânga fetişcana în halat, perechea nervoasă, coloana maşinilor târându-se spre staţie, realiză brusc absenţa ei, într-o uimire plină de prezenţa celorlalte lucruri, căci se opri, se uită în jur şi soarele cobora roşu în spatele lui la capătul autostrăzii şi peste drum, în şanţ, moţăia un om în salopetă, iar dinspre Bucureşti se apropia fără sunet un camion. Da, un milion de lucruri neajutorate cerşind fascicolul privirii, uite o băltoacă şi două, nu două, trei, patru, şase, da, şase paie printre două, patru, opt pietricele. Zgomotul camionului în trecere îl învălui, silindu-l să ridice capul: în faţă, departe, blocurile cartierului. Nu-l interesează, trebuia să vină. Nici o scuză. El cum a venit? Puteau face plimbarea asta înapoi spre oraş împreună, nu să fie silit s-o ia singur împotriva tuturor lucruşoa-relor care-ţi sar în ochi obligându-te să le numeri. Să ia o piatră. Ăştia de la periferie nu sunt supravegheaţi, sunt ai nimănui. Municipalitatea mă-si, numai vorbe. Se aplecă, dar câinele fugind în trei picioare traversă autostrada fără să-i dea atenţie şi se pierdu printre tufişuri. Conturul aspru al pietrei îl furnică printre degete: se încorda sportiv, îşi făcu vânt şi aruncă piatra hăt-departe peste câmp, după câine. Mai avea ceva forţă. N-a venit, n-a venit. Nu-i o tragedie. Să fie bărbat. Walter Mărăci-neanu. Mi-am pierdut o batistuţă.

Se opri derutat: o milă nesfârşită de sine îl cuprinse cu totul, ca odată de mult în copilărie când părinţii, în loc să-l ducă la un circ ambulant de ţigani, l-au dus la mătuşa Matilda în satul vecin, să doarmă cu Ancuţa, fata mătuşii, că ei, maturii, plecau

la o nuntă. Nu, n-avea ochii împăienjeniţi ca atunci, acum era om în toată firea, ce dracu. Un om la marginea oraşului. Nu-i nimic. Ştie ce are de făcut. Şi aproape zâmbi: va merge până la capăt. Iată, el nu e ipocrit: recunoaşte. Da, s-a-ntâmplat. Cu Dumnezeu, înainte. Tot înainte.

Şi chiar o porni repede din loc, ajunse acasă încă în febra hotărârii luate, pretextă Soniei ceva cu „Mioriţa", aşteptă să adoarmă şi până spre dimineaţă nu se ridică de la birou. Când termină, era atât de mulţumit, încât trecu alături cu voios apetit. La şcoală nu-i vorbi deloc Ioanei, deşi văzu că ochii ei, pe cât se fereau să-l privească drept, pe atât îi urmăreau furişaţi orice mişcare; îi lăsă doar la locul ştiut rodul muncii lui de o noapte. Dimineaţa şi amiaza trecură greu, cu două ore de gramatică la o clasă de recuperare şi obişnuitul instructaj săptămânal de la Casa Pionierului. După-amiaza încercă să se odihnească o oră ascultând sporovăială Soniei pe seama noului ei şef trimis de sus, de fapt, înţelesese Sebastian pe jumătate adormit, împins de-acolo, dar ce-are a face, „cert e că e simpatic, conchise Sonia din bucătărie, şi vrea să instaureze un nou climat în institut". „Foarte bine, foarte bine", mormăi Sebastian până în jurul orei cinci, când fasolea fu gata şi se aşezară să mănânce, el, surprinzător, destul de puţin. „Lasă că mănânc acolo", zise Sebastian. „Vă dau şi masă?" întrebă Sonia. „Sigur, răspunse el. A fost tiraj mare."

Căci Societatea literară „Mioriţa", la un deceniu de la înfiinţare, scosese primul ei volum: Zece ani de epigramă şi Sebastian nu putea să lipsească de la sărbătorirea evenimentului. Se bărbieri, îşi puse cămaşa albă, butonii auriţi de la unchiul Istrate, din Târnovo, pantofii uşori, puţin umblaţi, costumul maro cu vestă, pardesiul şi ieşi uitându-se încă o dată la ceas: şapte fără ceva. Avea timp.

Spre staţie merse încet, cu mâinile în buzunare, ca omul ieşit să mai dea o raită, să mai vadă lumea. Lăsă să treacă două autobuze pline, se urcă într-al treilea, găsi loc, dar imediat îl cedă, firesc-amabil, unei doamne. În general se simţea bine, privea cu bunăvoinţă feţele ciudat de asemănătoare ale călătorilor, cetăţeni oneşti, fiecare cu treburile lui, oameni ai muncii. Ar fi avut chiar poftă să schimbe două vorbe cu cineva, orice, să se-arate de acord, da, domnule, de mult n-a fost aşa cald în perioada aceasta, de unde-aţi luat roşiile, lăsaţi că-l

compostez eu, nu-i nimic, aşa-i în autobuz, o luaţi pe prima la stânga, mergeţi cam o sută de metri şi-l vedeţi, scrie mare la intrare, dar nimeni nu-l întreba nimic, nici măcar nu-l călca. Se uita pe geam, abia străbătuseră un sfert din distanţă, foarte bine, un şofer prudent, responsabil, festina lente, dar sigur, degeaba, înţelepciunea veche era fără cusur, ăştia aveau proverbe pentru orice situaţie. Autobuzul vira pe o străduţă, desfundată, clăti-nându-se maiestuos. Demolări. Foarte bine, se demolează mult – se construieşte mult. Negarea negaţiei, cum ar veni. O spirală, parcă, pornind de la vechi şi ajungând răsucindu-se dialectic la nou. Curat şi bine aranjat, faci din colibă un palat. Mai avea o staţie. Corect, din timp, înainta spre uşa din mijloc, oprindu-se în spatele unui ofiţer. „Coborâţi cumva la prima?” întrebă confidenţial Sebastian, aplecându-se spre un epolet. „Da”, răspunse cu mult calm ofiţerul. Sebastian aproape recunoscător, vru să spună „mulţumesc”, dar şoferul, atent la drum, frână excelent chiar la intrarea în intersecţie, mutându-I cu câţiva centimetri mai în faţă, ca de altfel şi pe ofiţer, şi îndeobşte, pe toţi cei care stăteau în picioare. Reaşezându-se la loc, Sebastian aşteptă conştiincios până când, manevrată cu siguranţă de la tabloul de comandă din faţă, uşa mijlocie se deschise cu o bufnitură precisă. Coborî ultimul. Ajunsese.

Şi-abia aici, întorcându-se şi zărind vizavi clădirea Gării Basarab, emoţia, care băltea în el de dimineaţă, ţâşni fierbinte, umplându-i toate ungherele trupului. Încercă să se concentreze, dar îşi dădu seama pe când traversa intersecţia că privirile o caută deja prin furnicarul de oameni din faţa gării, deşi ştia că nu o poate găsi. Intră în gară, se opri cu mâinile la spate în faţa panoului cu plecări, apoi în faţa celui cu sosiri. Se perindă prin faţa tuturor indicatoarelor, afişelor, enunţurilor, instrucţiunilor înrămate, citindu-le cu atenţie. Reclama cu litoralul românesc în care o tânără în costum de baie roşu tocmai da să se ridice zâmbitoare descoperind astfel în spatele ei silueta promiţătoare a unui hotel îi luă două minute de studiu. „Le Delta du Danube”, fotomontaj (apus de soare, pescari trăgând năvodul doldora, pelicani în colonie, popasul „La doi pelicani”) îi mai cheltui câteva, dar tot mai avea timp. Se aşeză la coadă în faţa unui ghişeu, apoi o părăsi şi ieşi în faţa gării. Se înserase. Luminile vitrinelor, ale neoanelor singuratice întunecau trecătorii,

maşinile, pasarela de fier peste liniile ferate. Deodată nu mai clipi, îşi ţinu respiraţia când se apropiase. Nu era ea. Nu era ea, dar nu era rea, constată el obiectiv, uitându-se după femeie până teama şi nerăbdarea îl învăluiră mai vii, mai puternice. Îşi aprinse o ţigară, se întoarse la gară, traversă peronul, o luă de-a lungul unei linii, apoi o părăsi şi apucă spre dreapta pe lângă un şir de vagoane izolate, fără locomotivă. În dreptul unuia se opri şi, la licărul ţigării, citi tăbliţa indicatoare. Străbătu acelaşi traseu înapoi şi ajunse iarăşi în intersecţie, lângă pasarelă. Stinse ţigara şi fluieră încet, printre dinţi o melodie, apoi încă una.

O zări de departe, pe trotuarul celălalt. Se trase la lumină, ca să-l vadă, şi ea într-adevăr se îndreptă spre el. „Salut” spuse Sebastian. „Salut” răspunse Ioana şi se opri şi-l privi cu ochi mari, curioşi. „Să mergem”, zise Sebastian şi-şi auzi cu mirare glasul hârâind uşor, ca şi cum ar fi fost gripat. Se îndreptară spre gară. Un grup de schiori le ieşi gălăgios în întâmpinare. Călcând cu grijă, potrivindu-şi pasul, Sebastian îşi lăsă degetele pe braţul ei şi-i ocoliră aşa pe schiori. În gară însă, era clar, n-avea rost s-o ţină de braţ, ce să mai ocolească? Ioana îi făcu semn spre panourile de afişaj. „Poftim?” nu înţelese Sebastian. „Arată-mi trenul.” „22,45. Videle.” „Personal? Surâse ea după ce se uită pe panou. Chiar personal?” „E singurul”, zise Sebastian. „Şi unde-i?” „Aici, imediat”, răspunse Sebastian.

Ieşiră pe peron. Pe furiş, el îşi privi ceasul: opt şi cinci. Înaintară spre întuneric şi în curând părăsiră partea cimentată coborând între linii. Sebastian fu silit s-o ia înainte ca o călăuză. Oricât de atent călca, aproape pe vârfuri, pietrişul tot scârţâia sub picioare, cu zgomotul prevestitor şi conspirativ dintr-un film poliţist. „Mai încet”, zise Ioana din spate. În dreapta, dinspre Gara de Nord, păcănind regulat, îi depăşi un tren. Ferestrele lui galbene aruncară în fugă reflexe luminoase peste linii, apoi nu se mai zări decât felinarul roşu la capătul ultimului vagon.

Sebastian aşteptă ca Ioana să-l ajungă şi-i arătă şirul de vagoane dormitând la câţiva metri mai în faţă. „Ăsta e. La zece şi-un sfert îl trag la peron.” Ioana nu spuse nimic, doar întoarse capul şi privi în spate. „Nu-i nimeni, zise Sebastian. Ţi-e frică?” „Da” răspunse ea. „Nu-i nimeni”, repetă el. „Văd şi eu că nu-i nimeni, dar mi-e frică, poftim!” „Hai să intrăm”, zise Sebastian. Ea îl urmă supusă până la vagonul din coadă unde el se prinse

cu o mână de bara metalică din exterior şi săltă pe prima treaptă a scării. „Sebastian!” El se opri. „Uită-te dacă e clasa I”. „Da, bine” şi-n clipa următoare gândi: fantastic, fantastic. Şi mai spune că se teme. Clasa I. Fantastic. Apăsă pe clanţă, împinse, dar uşa vagonului nu se clinti. Puse şi umărul, zgâlţâi. „Ce-i?” „E blocată”, şopti Sebastian. „Poate sunt încuiate”, zise Ioana. „Ei, cum să fie?” spuse el contrariat, dar gândul că trenul e încuiat îl făcu să-ncremenească: încuiat? Ar fi culmea. Sări jos şi alergă la uşa din capătul celălalt. Aceeaşi situaţie. Luă vagoanele la rând, cu o disperare crescândă. În sfârşit, pe la mijlocul trenului, o uşă se deschise greoaie şi mirosul stătut de vagon năvăli în afară. „Aici!” strigă încet Sebastian. Ioana se apropie grăbită, el îi dădu mâna să se urce şi pătrunseră în vagon. La început nu desluşiră nimic. Sebastian lovi cu şoldul un obiect metalic pe care se feri să-l pipăie. Înaintară încă un pas şi dădu peste o altă uşă. „E clasa a doua”, şopti Ioana. „Stai puţin să ne orientăm”, răspunde Sebastian. Ţine-te de mine. Mergem până dăm de clasa I. „Nici n-are compartimente”, şopti ea din nou. „Are. Trebuie să aibă la a I-a. Unde eşti?” „Aici.” „Dă-mi mâna”. Trecură printre bănci, pipăind colţurile şi ţinându-se de speteze, mai lăsară două uşi în urmă, apoi un hol şi intrară în alt vagon. „Are compartimente!” anunţă Sebastian şi dădu să apuce pe culoar, dar se opri brusc: un sunet ciudat, continuu, dar cu intensităţi diferite venea de undeva din faţă, aproape. „Sebastian...” şopti Ioana, „Sss”, făcu el şi aplecă urechea spre culoar, ascultând. „Un sforăit”, se dumiri el. „Sforăie cineva”, spuse apoi nedumerit, căci cine putea sforăi într-un tren care urma să fie tras la peron abia peste două ore? „Să plecăm”, şopti Ioana şi-l trase de mână. Porniră înapoi spre coada trenului, străbătură trei vagoane şi-ntr-al patrulea dădură peste compartimentele de clasa I. Sebastian le inspecta rapid. Nu mai era nimeni. Aleseră unul aproape de scară şi intrară.

„Aici?” întrebă Ioana. „Da”, se grăbi el să răspundă. Ea se duse lângă fereastră şi se aşeză. Sebastian rămase între fotolii, nehotărât. „Ce faci? Scoate ţigările! Stai acolo!” – şi-i arătă locul din faţa ei. Sebastian găsi cu genunchiul marginea fotoliului, se aşeză, scotoci prin pardesiu după ţigări şi-i dădu pachetul. Ioana luă o ţigară, aşteptă până şi el învârti între degete una, aprinse bricheta şi întinse braţul spre el, privindu-l cu aceiaşi ochi mari, cercetători. Sebastian se aplecă spre flacără, trase din ţigară,

apoi îi luă bricheta din mână şi-o purtă spre ţigara ei. „Nu era aşa, râse Ioana încet. N-ai scris aşa. Ai greşit.” El încuviinţă zâmbind. „Ai greşit. De ce? Eşti emoţionat?” „Nu”, spuse Sebastian. Căută cu mâna sub fereastră, după scrumieră. O află şi-i săltă capacul metalic. Când îşi trase mâna, capacul căzu la loc cu un clinchet. Atunci rupse o bucăţică de hârtie din pachet şi meşterind aplecat câteva clipe, fixă capacul ridicat. Ca un om care a dus la bun sfârşit o treabă, se lăsă pe speteaza fotoliului şi-şi îngădui răgazul s-o privească. O dâră murdară de lumină din direcţia gării trecea prin geam şi sfârşea într-un halou spălăcit deasupra capului ei dezvăluind „Mănăstirea Suceviţa. Vedere generală”. Se uită iute spre ţigara ei: fuma mult mai încet decât el, abia o începuse. Dar a venit. A venit, uite-o. În mod logic, oricine, în mod logic, de la o oarecare distanţă, văzând-o aici cu el, ar fi putut spune: da, domnule. Posibilitatea unui capriciu – exclusă. Merg şi capriciile cât merg, ca ipoteze, dar nu până aici. Nu. Orb să fii şi uite-o. Dar se ferea s-o privească, se ştia privit şi-o lăsa să-l observe în voie, cine ştie ce-o fi văzând ea, nu trebuie să fie egoist, să-i strice plăcerea, se va uita şi el, p'ormă. Şi-şi aduse aminte şi mai trase două fumuri lungi până ţigara aproape pârâi, însă tot nu se făcu chiştoc. Şi mai trase un fum şi-o stinse în scrumiera de sub geam. Vru să se rezeme din nou, în aşteptare, când văzu mâna ei deasupra scrumierei lăsând ţigara nici pe jumătate fumată. Viaţa, da. Se gândi să numere mai întâi până la douăzeci şi cinci şi după aceea să se ridice; la şaptesprezece se încurcă pierzând şirul şi reluă. Numără de data asta rar şi după ce rosti în gând „douăzeci şi cinci”, auzi speriat scârţâitul uriaş al fotoliului revenindu-şi de sub apăsare. Era în picioare. Simţi cum se ridică şi Ioana; brusc, în locul mănăstirii Suceviţa apărură ochii ei mari, curioşi. O cuprinse pe după umeri şi-o trase uşor spre el, bâjbâind cu buzele pe obraz, pe tâmplă, căci ea se ferise. „Trebuia să-mi iei faţa în palme”, îi şopti Ioana la ureche. „Ce spui?” şopti şi el, oprindu-se. „Trebuia să-mi iei faţa în palme. Ai scris: o să ne ridicăm, o să-ţi iau faţa în palme, o să te apropiu şi o să te sărut.” El tăcu puţin, apoi pufni în râs. „De ce râzi?” şopti Ioana şi se răsuci să-l vadă. Încă râzând, el îi luă obrajii în palme, o apropie şi închise ochii. Ea se cabra o clipă, apoi se destinse şi respiră adânc, îngreunându-se toată. O sărută până când umărul ei stâng începu să tremure. Atunci Ioana se

desprinse şi fugi cu capul pe umărul lui. Sebastian deschise ochii. Ne pas se pencher au dehors. O şuviţă din părul ei îi trecea oblic peste faţă, gâdilându-l: însă nu se mişcă. Asculta sunetele înfundate ale sângelui împrăştiindu-i-se prin trup. Mâna dreaptă îi alunecase, o cuprinsese pe după talie şi-acum revenea vinovată în sus, nici măcar mângâind-o, ci numai căutând un loc unde să se odihnească. O ţinea în braţe şi nu-şi putea lua ochii de la plăcuţa albă a pervazului: Ne pas se pencher au dehors. „Sebastian, o auzi el suindu-i spre ureche, te rog să nu mă întrebi acum prostii, da?” „Ce prostii?” „Nimic, să nu mă-ntrebi nimic.” „Nu te-ntreb”. „Şi nici să nu-mi mărturiseşti nimic, da?” „Ioana, începu el din fundul gâtlejului, te rog să mă crezi, faptul că noi doi suntem aici…” „Taci. Te rog.” El nu mai continuă. Din scrumieră se înălţă drept un fir de fum. Nicht hinauslehnen „Când ai scris?” Vorbea acum domol, ca un om gata s-adoarmă; capul îi coborâse din nou pe umăr. „Aseară”, răspunse Sebastian. „Şi dacă nu veneam?” El nu zise nimic. „Mai scriai?” „Cred că da”. „Nu te supără dacă stau aşa? Nu vreau să ne aşezăm”. „Nu, poţi să stai liniştită”. „Tu ce faci? Ai închis ochii?” „Poftim?” „Tu stai cu ochii închişi?” „Eu? Nu”. „Spune-mi ce vezi”. „Acum?”. „Da. Spune-mi”. „Văd geamul şi prin geam văd nişte pietre, şinele, şi lângă ele un felinar albastru şi un din ăla… Cu care se schimbă…” „Un macaz?” „Un macaz. Mai încolo văd un stâlp”. „Atât?” „Atât”. Şi se uită într-adevăr cu atenţie să vadă dacă nu mai e chiar nimic. Mai era, da, lângă o şină, puţin mascată, e drept, totuşi acolo, o cutie de conserve desfăcută, mică, n-o zărise, vreun pateu. „Mai e o cutie de pateu”, vru să spună, dar mâinile ei îl strânseră deodată tare de tot, ca şi cum s-ar fi agăţat să nu cadă, şi el, surprins, se mută de pe un picior pe altul. „Sebastian, Sebastian”, o auzi şoptind, şi-atunci, luându-şi privirea de pe plăcuţa albă a pervazului, îşi dădu seama că trebuie s-o sărute. „Nu, se împotrivi ea, lasă-mă să stau aşa.” Sebastian se îndreptă de spate şi, cam nedumerit, o mângâie pe păr. „Eşti bun, spuse ea cu acelaşi glas somnoros, eşti un om bun. Nici măcar nu te-ai gândit să scrii ce-o să facem acum. Şi ţie ţi-a fost frică, da?” Se gândi că n-avea nici un sens să nege şi răspunse încet „da”. „Şi mie mi-e frică”, spuse Ioana. „De ce?

— Întrebă el. Sunt cu tine, te apăr…” şi se opri, căci era cât pe-aci să zică „te laud şi te cânt”. Nu se putea concentra, tot

soiul de aiureli i se înfiripau fulgerător în minte şi dispăreau la fel de iute, lăsând locul altora. „Nu numai acum mi-e frică. Mi-e frică mereu”, şopti Ioana. „De ce?” Se răsuci s-o vadă, dar ea îşi plecă şi mai adânc faţa în culcuşul umărului, ascunzându-se după gulerul pardesiului. „Ce ştii tu, spuse. Aşa, mi-e frică… Am încercat, ştii, Sebastian? Am încercat toată viaţa să nu mă plictisesc. N-am spus nimănui, dar asta am făcu toată viaţa.” El o asculta rătăcind privirea pe geam şi fără să vrea descoperi din nou cutia de pateu. Vreun navetist hămesit, probabil, cu un coltuc de pâine şi cu un briceag în formă de peşte, una, două, cu poftă, cât ai zice peşte. „Ştii când e cel mai rău şi nu pot face nimic?

— Urmă ea şi vorbele, prin guler, îi ajungeau la ureche vătuite, îngroşate, de parcă, în joacă, Ioana voia să-l sperie, înainte de a adormi. Trebuie să stau întinsă, îmi trag plapuma până la gât şi închid ochii, dar nu pot adormi imediat. Aş vrea s-adorm imediat, dar nu pot şi ştii tu, Sebastian, cât de tare mă tem? N-am la ce să mă gândesc, refuz să mă gândesc la tâmpenii, la şcoală, la note, la cămăşile lui, la zacusca, refuz, nu vreau, înţelegi? „Da„, răspunse Sebastian şi-o strânse încet, protector. „Tu ce faci dacă înainte de somn îţi apar aşa deodată în faţa ochilor figuri de oameni necunoscuţi?„ „Poftim?„ întrebă Sebastian. „Figuri de oameni. Sau cuvinte, expresii întregi. Nu poţi adormi şi câte-o expresie, după ce închizi ochii, stă după pleoape şi se mişcă, îşi schimbă culorile, se roteşte mult, mult, până adormi.„ „Expresii? Ce expresii?„ „Nu ştiu, tâmpenii, n-au nici un sens, dar nu poţi scăpa de ele. Uite, dinamica şeptelului sau alta, suprema gingăşie.„ „Cum?!„ întrebă el. „Suprema gingăşie. Te-ai gândit vreodată ce-nseamnă?„ „Suprema gingăşie?„ „Da„. „Nu, nu m-am gândit„, răspunse Sebastian. Îşi plecă fruntea, buzele îi alunecară pe lângă tâmplă, pe lângă obraji şi se opriră pe gât. Simţi, apăsând, pulsaţia unei vene. Carotida, gândi. Carotida sau aorta. Pajură sau cap. Pelicanul sau babiţa. Supremă gingăşie: nu se gândise, într-adevăr, dar ce putea însemna? Începu s-o sărute încet, metodic, coborând spre claviculă. O mamă sfrijită mângâindu-şi cu dragoste, la nesfârşit, fetiţa de şase-şapte ani îngrăşată peste măsură. Ori un prepeli-car scâncind şi lingând recunoscător cizma tânărului vânător până acesta îi oblojeşte coapsa plină de alice. Hm, suprema gingăşie. Era o problemă, da. Sau bătrânul guerrilero

bărbos hrănindu-I matern cu banane şi cântând duios, legănat, Vence-remos ca să-l adoarmă între ţânţari şi muşte-ţeţe pe băieţaşul rătăcit al şefului detaşamentului guvernamental de pedepsire trimis pe urmele sale. Ori şoferul de la Salvare… „Sebastian, te rog„, murmură stins Ioana. El se dezmetici şi, cum s-ar zice, se uită în jur, deşi nu făcu nici o mişcare pentru asta. Abia acum luă seama că îi descheiase un nasture de la bluză şi coborâse sărutând-o mereu, iar ea avea capul lăsat pe spate şi respiraţia îi devenea tot mai clară. Uşurel, se lăsă pe banchetă, luând-o pe Ioana cu el. Şi-n momentul când o cuprinse din nou, aple-cându-se asupra ei şi înghesuind-o puţin în colţul de lângă geam, simţind chiar adierea răcoroasă ce venea de-afară, niciodată geamurile compartimentelor nu se închid perfect, şi CF. R.-ul ăsta, se gândi trist cum se va întreba peste câtva timp că de ce aici, în compartiment, n-a încercat mai mult, mărginindu-se s-o simtă zvâcnind toată ca o pasăre speriată sub palmele lui, de ce, fiindcă se putea, uite că se putea, ea aproape alunecase orizontal, fusta îi urcase pe coapsă, cam caraghios, ca o ţaţă posedată pe o grămadă de legume, dar era ea, Ioana, ea şi nimeni alta, Doamna, deschise el şi celălalt ochi, ce minunăţie, şi iar se gândi îndârjit de ce, măcar să fi scris, să fi prescris şi asta, căci iată, s-ar fi putut, scrisul dă o demnitate, o nobleţe gesturilor, le salvează, un cordon desfăcut la repezeală, spontan, precipitat nu e totuna cu acelaşi cordon descris să fie desfăcut elegant, firesc, de comun acord, dar când să-nveţi toate astea, atâtea năvăliri, retrageri în munţi, plus fumăritul, n-aveai când, au şi dessous-urile civilizaţia lor, civilizaţia tacită a foşnetului impudic nebăgat în seamă, construită în pace, în linişte, fără ţipete, fără turci, cu o cultură, un nivel, biblioteci, separeuri, beaubourguri, universităţi la o mie patru sute, Padova, Sadova, nu ca la noi, Cladova, de ce, aproape îi veni să scâncească împotmolindu-se tot mai mult în hăţişul bluzelor, tricourilor care ţineau în chingi trupul Ioanei, de ce aşa, de ce această mizerabilă tradiţie a luptei cu nasturii, fermoarele, portjartierele, căci ea se va ridica, nu putea rămâne la nesfârşit în poziţia asta şi orice schimbare, un simplu scârţâit al banchetei Căilor Ferate Române, o răsucire o vor trezi, şi chiar aşa se întâmplă, Ioana deschise ochii, îl privi speriată ca şi cum atunci l-ar fi văzut prima oară, îl împinse energic de deasupra ei, se ridică iute, se întoarse cu spatele, se încheie la

piept, îşi aranja părul şi fără să se mai uite spre el, spuse: „Sebastian, vreau să plecăm.”

Ne pas se pencher au dehors.

Viaţa, da. Se sculă şi el, îşi îndreptă cravata, gulerul parde-siului, aprinse o ţigară. Apoi ieşiră.

Calm, calm, fii calm, îşi spuse într-una din zilele următoare plimbându-se printre bănci, printre elevii aplecaţi peste caiete, peste schemele lecţiilor de recapitulare trimestrială, calm, mult calm, repeta în gând, dictând apoi cu glas sonor, cadenţat de ritmul propriilor paşi, fraza de acum un an, de acum doi ani despre sentimentul patriotic în operele literare şi descoperind uimit, atras, amănunte care niciodată nu-i reţinuseră atenţia, puful auriu de pe gâtul unei eleve, pata de cerneală ca o amprentă de pe cordeluţa alteia, forma ciudată a statului Madagascar, colivia pioniérească stingheră, aproape putrezită, atârnând în plopul din faţa ferestrei.„…Un adevărat eden. E-den, silabisi el, adică paradis. O ţară minunată, virgulă, dăruită din belşug cu toate bunătăţile pământului punct. Exemplu: Crapii-n ele-s cât berbecii…” Calm şi control. Selfcontrol, cum ar zice ea. Poate că e posibil şi aşa, fără eroism, fără revoltă. De ce neapărat să răstorni munţii, să tulburi apele, să byronizezi, să-ţi ridici lumea împotrivă ca până la urmă să descoperi tot urna dizgraţioasă a unei operaţii de apendicită, cum avea şi Beatrice? Calm, deci. O iubire simplă, dacă se poate, o iubire la gura sobei. Fără complicaţii, fără hiperbole. Hiperbolele aici, în text, „în grâu spicul cât cocoşu”, nu în viaţă. Toţi iubesc în asalt, dezlănţuit, furtunos, ca nişte Hogaşi, trâmbiţând, răcnind, schelălăind. Ici un imperiu răsturnat, dincolo o caleaşca, unde te uiţi, de la ăia, de la etrusci până la Hegel, numai exemple. Pentru o mângâiere, pentru o posesie a metacarpienelor. Să i se arate lui un om, un singur om îndrăgostit lulea de o stea. Să i se arate. Nu în literatură, ci în viaţă. Să nu tulbure, să nu deranjeze pe nimeni: să stea în balcon, să fumeze şi să se uite la steaua lui. Atât. Şi-n rest să fie el, să-şi vadă de treburile lui, la uzină, la şcoală, să strângă sticle, borcane, ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic, să ia cuvântul, un biftec, un film, mă rog, de toate. Să fie normal. Pentru că toţi seamănă cu nişte muribunzi: nu se pot gândi la nimic altceva. Să i se arate lui o fiinţă care iubeşte şi nu-i pasă de asta. Care nu se teme şi nu se uită cu privirea aceea îngenuncheată, bovină; care să poată ieşi şi să se ducă

nu mult, câţiva metri mai încolo, să se privească şi să spună „da, domnule, uite-mă cum mă mişc şi vorbesc, cum m-am oprit lângă dolofana asta care face literele ca nişte mărgeluţe, scriind că printre eroii de neuitat ai piesei se numără personajul mut Rumân Grue reprezentând poporul”; care să înveţe seninătatea, nu a turmei băşcălioase şi apatice, ci a fiinţei. Trebuie să fie posibil şi aşa.

Şi încă păşind prin ecoul maiestuos al frazei cu „tezaurul de simţăminte adânci din creaţiapopulară”, se închipui mergând spre Ioana drept, cu mâna întinsă, spunându-i: „Te iubesc. Fii liniştită. Nu sufăr. Sunt senin.”

Se opri. Poate că senzaţia de lacrimă o ai mai întâi în gât, cum susţinea Petrache.

În faţă, la câţiva centimetri, cuierul cu paltoanele elevilor. Pe gulerul unuia mai era prins un mărţişor. Se întoarse, străbătu încet culoarul între bănci şi se aşeză la catedră. Elevii ridicară capetele urmărindu-l curioşi. „Unde am rămas?” întrebă el. „Nu există scriitor valoros care să nu se fi inspirat din tezaurul de simţăminte adânci al creaţiei populare”, citi premianta clasei. „Da, spuse el. Deschideţi cartea la pagina 74 şi faceţi exerciţiul 3. Toată lumea.” Se aplecă după servietă şi scoase biletul ei. „Ce vă uitaţi?

— Ţipă el înălţând brusc privirea. Toată lumea să lucreze!” Reciti biletul, îl lăsă înapoi şi închise servieta. Îşi puse coatele pe masă şi-şi sprijini bărbia în pumni. Încet, leneş, ca şi cum o mână de copil s-ar fi străduit să caligrafieze un şir lung de zerouri cu codiţă, i se înfiripă în minte gândul că nu se poate face nimic. Absolut nimic. Îşi duse palmele streaşină la frunte şi la adăpostul lor, prefăcându-se că se uită în catalog, închise ochii. Nu chipul Ioanei i se închegă după pleoape, nu, ci altceva, un contur, o siluetă. Iat-o aici, lângă el, lângă catedră, străvezie, botticelliană, fără trăsături, o siluetă; dac-ar întinde mâna, s-ar da mai încolo, dac-ar ieşi, i-ar lua înainte. Uite-o peste câteva minute pe coridor, în faţa lui, fâlfâind din voaluri, fantoma iubirii sale senine, ferindu-se de şcolarii care ţâşneau în pauză, intrând în cancelarie pe lângă Aida Pătrăşcanu care intră totdeauna prima, apoi punându-se în colţ, după dulapul cataloagelor şi trădându-şi prezenţa doar printr-o panglică, un capăt alburiu ce se va vedea mişcându-se doar când se deschide uşa şi e curent. Nu mai ştiu ce să fac: şi la dumneavoastră Alexiu e aşa de

obraznic? Şi la mine, doamnă, va răspunde el, cu ochii la voalul acela care va adia de după dulap, dar eu îl pocnesc. Tovarăşe Pop, vă cheamă tovarăşa directoare, şi va ieşi şi ea, nici măcar nu seamănă cu Ioana, va luneca grăbită înaintea lui, degeaba ar întinde mâna ori ar vrea s-o ajungă, va coborî scările şi în cabinetul directorial, lângă bustul de ghips al lui Iorga, cu o bucată de barbă lipsă, puţin mai la dreapta capului mic şi rotund al directoarei, el o va zări din nou, o siluetă fumegoasă de voaluri, şi nu se va mira nici când, peste încă o oră, o va descoperi, aceeaşi iluzie mişcătoare, stând în prezidiu lângă secretarul cu propaganda care, în picioare şi depăşind cu un cap firava ei alcătuire înspumată, le va da ultimele indicaţii din instructajul pentru „Săptămâna deşeurilor”. Mereu însoţindu-l, mereu înaintea lui: o remuşcare blândă luând forma unei adolescente goale văzute printr-un glasvand; întinsă lângă ligheanul Beatricei ori stând nemişcată, ascultătoare în spatele Soniei, la masă; rezemată de camionul pentru fier vechi sau strecurându-se pe sub faldurile steagurilor poimâine, pe stadion, la demonstraţie. Cu cincizeci de copii mergând pe două şiruri în urma unei închipuiri verticale, luminoase. Şi el alături, supraveghindu-i să ţină bine steagurile, să nu se dueleze cu ele şi-n acelaşi timp trăgând cu coada ochiului la acea alcătuire străvezie din faţă. Şi cât? O săptămână, o lună, poate două. Şi-apoi de după dulapul cataloagelor nu se va mai zări nimic, da, doamnă, aşa e, dar eu îl pocnesc de nu se vede, şi lângă secretarul cu propaganda va sta un popesc, un stoenesc, notând şi notând şi notând, şi-n spatele Soniei doar compromisul ei cu divinitatea, Calendarul creştin-ortodox, şi-n drum spre stadion nimeni în faţă, nici o fâlfâire fantomatică, poate doar silueta domestică a directoarei adjuncte. Apoi calea dreaptă spre liniştea celor 80 – 85 kilograme purtate cu gravitatea profesorului emerit ori – de ce nu?

— A inspectorului distins, încărunţit la tâmple, urcuşul lin, continuu flancat ici de-o grămadă de sticle şi borcane, dincolo de-un prezidiu de la care se va anunţa iminenta sa promovare, mai încolo de automobilul lucitor şi prosper zumzăind au ralenti şi mai încolo, dar nu departe, de o Sonie zâmbind vinovat-fericită şi arătându-i cu un gest de autostopistă propria lui posteritate dospind şi

_iOU crescând inexorabil sub rochia largă, calmă, paraşutând pe trupul ei concav. Undeva în urmă, în podul bunicii de la ţară (căci nu va putea păstra scrisorile în apartament, Sonia ar putea da peste ele), printre borcane cu gogoşari ori cu ardei umpluţi cu varză, povestea lui cu Ioana. Povestea lui pusă la murat. Mica lui iresponsabilitate tulburătoare prinzând o crustă subţire, o spumă de mucegai; mărturisirea, spaima şi rugămintea ei de a sfârşi din biletul de dimineaţă odihnindu-se şi afu-mându-se printre carnaţii maronii şi lungi hălci de slănină; printre ciubere, printre sacii cu făină şi vechile lui undiţe putrezite -şoareci netulburaţi, tacticoşi; pe-o poliţă, într-o cutie, învelite bine – scrisorile lor. Iar el, pe drumul, pe şoseaua lui socială în pantă lină, se depărtează încet de podul, de casa, de satul bunicii. Nu fuge şi nu se apără. Se depărtează doar, se…

„Poftim?” întrebă Sebastian cu glas tare şi-şi luă palmele de la ochi. Din banca întâi, premianta clasei, ridicată în picioare, îl privea cu un zâmbet înţelegător. „Spuneam – reluă eleva cu un ton nedumerit, dar oarecum mândră că tocmai ea are nedumerirea asta – că el nici nu fuge, nici nu se apără. Pentru că putea să fugă, dar nu fuge şi nici nu se apără.” „Ce exerciţiu v-am dat?” întrebă Sebastian. „Exerciţiul 3, pagina 74”, răspunse premianta. Sebastian aruncă o privire spre manual. „într-adevăr, răspunse el, nici nu fuge, nici nu se apără… Da, aşa e.” „De ce?” întrebă eleva, gata să plonjeze spre caiet. Pentru că e un imbecil. Pentru că, răspunse el în gând, sunt un mare imbecil. „Deoarece, spuse Sebastian tare, revenindu-şi şi sculându-se de la catedră, el face altceva, dragi copii: el îşi transformă moartea într-o nuntă.” Elevii scriau deja febril, concentraţi. „O nuntă măreaţă, continuă Sebastian păşind printre bănci, o nuntă de proporţii cosmice la care, ia să vedem, cine iau parte?”

Şi-n timp ce premianta dădea prompt răspunsul şi el se afla din nou lângă cuierul cu paltoane şi fâşuri, gata să se-ntoarcă spre catedră, ideea îi apăru atât de clar şi cu o asemenea forţă în minte, încât aproape tresări. Chiar aşa, de ce să nu… Imediat încercă să controleze, să încercuiască gândul acesta explodat pe neaşteptate în el, dar din căldura cu care vorbi până la sfârşitul orei despre răspunsul straniu al păstorului, îşi dete seama că vorbeşte, de fapt, despre propria soluţie. Elevii nu mai scriau, îl ascultau nemişcaţi. Zări în treacăt

ochii mari, aţintiţi şi frumoşi, ai celor două gemene din banca a patra puţin îndrăgostite de el, însă mult mai bine îşi închipui rucsacul său burduşit… Nu burduşit, de ce burduşit, doar strictul necesar, şi cizmuliţele ei galbene alergând prin iarbă… Iarbă? Da, iarbă, trebuie să fie undeva iarbă, da, aşa, undeva, nu unde, nu într-un loc, ci undeva, nu contează unde. Pe-un picior de plai, pe-o gură de rai, extraordinara intuiţie a indeterminării locului. O fugă pură spre un loc neştiut, spre undeva.

Când auzi soneria şi trebui să încheie lecţia pomenind încă o frază superbă din Eliade, era deja hotărât.

Fugiră peste câteva zile, la începutul vacanţei de primăvară. Se întâlniră după-amiaza la şase în Gara de Nord, pe peron, în faţa panoului cu „Plecări”. Când într-adevăr o văzu apărând din mulţimea ce se revărsa în gară, cu o valijoară în mâna dreaptă, cu o poşetă pe umăr şi încălţată cu cizmele galbene, Sebastian se zăpăci de-a binelea; încercă să-şi aducă aminte dacă scrisese ceva despre valiză, dar nu mai avu timp. Iat-o lângă el. O luă în braţe, o sărută acolo fără să-i pese de du-te-vino-ul din jur, o ţinu strâns până ea zise râzând: „Sebastian, ne vede lumea.” Râdea, dar de fapt trebui să caute în poşetă după batistă. „Ce-i?” şopti el. „Nimic. Mă bucur.” Şi se uita la el cu ochii aceia mari din care tot ieşeau lacrimi şi zâmbea. „M-am gândit că n-o să te găsesc.” „Cum să nu mă găseşti?!” făcu el. „Aşa. M-am gândit că dacă nu te găsesc, eu unde să mă duc?” „Măi, măi”, spuse el dojenitor„. „Hai să mergem”, spuse ea. Sebastian săltă valiza – oare scrisese ceva despre ea sau nu?

— Vru s-apuce spre linii, dar îşi dădu seama că n-aveau nici un bilet. Păi da, unde plecau?! Asta nu mai scrisese, ştia sigur. Scrisese doar că trebuie să plece, să fugă împreună. Unde? Undeva, aşa scrisese. Bine, bine, dar unde?

_Ig2

Adevărul era că nu se aşteptase să vină. N-o crezuse, totuşi, în stare să lase totul baltă şi să se conformeze acestei ultime prescrieri: fuga. El oricum ar fi plecat şi singur, îşi făcuse rucsacul, îi spusese Soniei că trebuie să se ducă urgent într-o tabără ca instructor, şi dacă Ioana n-ar fi venit, ar fi avut unde să tragă, avea zeci de colegi de facultate împrăştiaţi prin toată ţara, găsea el pe cineva. O vacanţă singur, doar rucsacul şi plăcerea voiajării la întâmplare. Acum însă, Doamne, uite-o aici, lângă el; va fi o fugă adevărată, o fugă în toată regula, cum şi-o

dorise şi şi-o prescrisese înfiorat. El nu acceptă destinul, previzibilul destin de viitor profesor emerit, nu, el fuge. Fuge de-a adevăratelea.

„Ştii ceva? N-avem bilete!” „Ce bilete?” întrebă ea. „De tren. N-am cumpărat, n-am ştiut până unde mergem.” „Hai să cumpărăm”, spuse ea. „Unde ai vrea să mergem?” „Nu ştiu. Oriunde”, răspunse şi ochii i se zvântaseră, arăta veselă. Se întoarse în faţa „Plecărilor”. Aveau peste douăzeci de minute un accelerat spre Arad. La „Informaţii” Sebastian se interesă dacă trenul trecea prin Sebeş. Trecea. Opreşte în Sebeş? Oprea. „De ce Sebeş?” întrebă ea. „O să vezi”, făcu el misterios. „Sebastian, să nu mă duci Ia vreo mătuşă sau bunică, să nu mă duci la rudele tale, da?” EI râse. „în ce film ai văzut tu chestia asta?” „Nu mai ţin minte, dar să nu mă duci.” „Stai liniştită aici, să te pot găsi. Nu te mişti din loc. Mă duc să iau bilete.” „Nu stau, vin cu tine.” „Bine, hai”, zâmbi el şi-o luă înainte. În faţa caselor de bilete, o secundă, avu o şovăire: să cumpere la clasa întâi sau Ia a doua? Clasa întâi, hotărî el. Dacă-i fugă, apăi să fie barem o fugă ca lumea! Cumpără biletele, urcară în tren, găsiră compartimentul.

Înăuntru – încă trei: pe un loc lângă geam stătea un ofiţer, maior de infanterie, în faţa Iui o doamnă grasă, iar în dreapta doamnei, tolănit bine, un gospodar, bănui Sebastian, solid şi rumen, cu o haină verzuie de postav gros. Lângă pălăria minusculă a acestuia, în plasa de bagaje, Sebastian aşeza cu grijă valiza Ioanei, apoi rucsacul lui. Sub privirile atente ale celor trei, ieşiră pe culoar să fumeze. „Ce mutre!” şopti Ioana. „Oameni şi ei”, zise Sebastian. Coborî geamul, scoase capul, se uită spre locomotivă. Semnalul era încă roşu. Peste un minut sau două vor pleca. Chiar vor pleca. Ioana îl atinse pe braţ: „La ce te gândeşti?” Sebastian se întoarse şi-o privi: ochii, nasul, gura… Ce chestie, chiar pleacă. „Plecăm”, zise el. Ea îşi ţuguie buzele, luând o expresie de fetiţă poznaşă şi pufăi fumul spre el, imitând o locomotivă. Era frumoasă, ce mai. Frumoasă şi nebună: să lase ea totul şi să vină aşa, aiurea, în lume… Ce chestie. Se aplecă şi-o trase spre el. În lume. Când era mic, de cinci-şase ani, într-o seară făcuse o prostie, spărsese ceva şi mama, ca să-l sperie, îl trimisese „în lume”. Îi atârnase de gât o trăistuţă, sub ochii lui îngroziţi i-o umpluse cu haine şi-l împinsese pe poarta curţii: „Hai, du-te! Du-te în lume dacă nu

vrei să m-asculţi!” în lume. Unde era lumea? El mai ieşea pe-afară să se joace, afară însemnând parcul castelului de vizavi, dar nu se jucase niciodată „în lume”. Traversase drumul cu trăistuţa lovindu-i-se străină de trup, intrase în parc şi se oprise. Era bine? Nu, nu era, mama îi făcea semne să meargă, nu acolo era lumea. Traversase şi parcul, îl ştia, uite copacul mare şi fără coajă unde avea el o scorbură, uite muşuroiul, uite căsuţa paznicului de la castel, uite puntea peste râuleţ şi se oprise deodată tremurând: parcul se terminase, pe mama o înghiţiseră copacii şi întunericul şi-n faţa lui începea un câmp de unde tot venea aer negru şi se auzeau foşnete. Acolo era lumea. Se pornise să plângă, dar îi era frică să plângă tare, mai mult suspina, săltând încet trăistuţa. Stătea la marginea lumii, iarba se mişca lipicioasă pipăindu-i genunchii încremeniţi, la pândă, ochii i se făcură umezi şi mari încercând să zărească ce-i cu uriaşii aceia care ţopăiau departe în întuneric făcându-i semne cu labele, cu picioarele, cu cozile… Degeaba voise apoi mama să-i arate a doua zi, pe lumină, că acolo nu-i decât un câmp unde se joacă iepuraşii şi pasc miei drăguţi, cu lâniţa albă; el plângea ori de cate ori încercau să-l scoată din parc pe câmp; acolo nu erau iepuraşi, acolo era „lumea” unde uriaşii se rostogoleau pufăind aer negru şi unde iarba voia să iasă din pământ şi să-l prindă de genunchi. Ce chestie. Se desprinse de Ioana, privi pe geam: porniseră. Gata. Alea jacta est. Bucureştiul luneca tăcut în spate, blocurile de pe Calea Griviţei răsăreau şi dispăreau tot mai iute, trenul prindea viteză. Trecură de depouri, depăşiră mari depozite de cherestea lucind gălbui în lumina amurgului, intrară printre casele micuţe, turtite burghezo-moşieresc, de la talpa metropolei, acolo unde oraşul îşi mărturiseşte originea umilă, şi, o dată cu înserarea, pătrunseră în câmpie.

Stăteau în tăcere unul lângă altul şi priveau goana dreptun-ghiurilor de lumină lăsate de vagoane peste şanţuri, tufişuri, taluzuri înverzite. Pe culoar era puţină lume, oamenii intraseră în compartimente, se studiau, făceau cunoştinţă. Prin geamul deschis câmpia se zărea urcând întunecată spre linia alburie a orizontului. De-afară aerul venea c-o aromă iute, de iarbă cosită. „Câmpia e partea de vorbire unde se cultivă grâu, orz, secară”, îşi aminti Sebastian fraza cu care o elevă de-a cincea îşi începuse compunerea liberă „Ce e câmpia?” Abia

atunci, citind compunerea şcolăriţei, realizase ce concreteţe fabuloasă pot căpăta în mintea copiilor sterpele categorii gramaticale. Greoiul substantiv care se ţâra anchilozat prin gramatică, silin-du-i pe toţi să se acorde, să fie de acord cu el, devenea sub degetele grăsuţe ale bondoacei cu ochelari din banca a doua o vastă întindere luminoasă pe unde zburdau tractoare roşii, unde creşteau fratern grâul, orzul, secara şi unde „oamenii şi fetiţele” (probabil aşa îşi imagina ea agricultorii: nişte oameni şi nişte fetiţe) cântau de mama focului, recoltând invariabil grâu, orz, secară. „Bine, bine, o întrebase atunci Sebastian, ai scris aici că se cultivă grâu, orz şi secară. Dar porumbul nu creşte pe câmpie? Porumbul unde e?” „Porumbul nu creşte pe câmpie, răspunsese fetiţa cu seriozitate, porumbul creşte în şiruri” şi el rămase încă o dată uimit gândindu-se ce imagine nemaipomenită a câmpiei ca plan pur, luminos, trebuie să aibă eleva în minte, dacă pentru ea morocănosul porumb aşezat milităreşte în şiruri nu poate creşte pe câmpie.

Această întindere verde, fără cărare, această parte de vorbire, acest substantiv se desfăşura acum în faţa privirii lor. Şi ei doi, strâns lipiţi în bătaia aerului iute, mirositor, eidoi, hm, două adjective. Da. Două adjective lunecând cu viteză pe lângă un substantiv. Nu se mai acordă cu el, se revoltă. Revolta adjectivelor. Cel puţin el, Sebastian, toată viaţa se acordase, fusese de acord cu toate substantivele. Până şi cu cele comune. Un biet adjectiv variabil, slujind în toate cazurile, cu toate ocaziile, substantivele: sticle, borcane, familie, societate, mobilă, ideologie, fenomene ale naturii, stări sufleteşti. Mereu în avangarda sau în ariergarda a ceva: un bun activist, un profesor bun; niciodată un bun. Şi numeralele aveau o soartă mai bună, măcar puteau rămâne din când în când singure, chiar dacă ţineau tot locul unor substantive: un'-doi, un'-doi. Numai el, Sebastian, adjectivul, trecând de la un substantiv la altul cu smerenie, cu credinţă, cu zel, lipind ici o calitate, adăugând dincolo o însuşire, determinând ca să aibă o determinare, numai el se bucurase încă de libertatea de a zburda în propoziţie. El se acordase. Acordul ca necesitate înţeleasă. Substantivul şi verbul (alt tiran: a trebui, a face, a strânge) puteau hoinări pe unde voiau, puteau să-şi schimbe şi locurile: „Vom strânge sticle şi borcane” sau „Sticle şi borcane vom strânge” sau „Borcane şi sticle vom strânge”. Pe când el? Abia dacă-şi mai aminteau că

există, trecându-l undeva la coadă, un apendice: „Vom strânge sticle şi borcane goale”. Niciodată liber. Liber ca o interjecţie: „Zbrrr! Pe-o dugheană”. „Ai spus ceva?” zise Ioana. „Poftim? Nu, nimic.” „Hai să intrăm”, zise ea.

Sebastian trase uşa compartimentului.„...Că groapa era a lui, groapă mare, în ograda lui – auzi el intrând şi-n acelaşi timp simţi un puternic miros de peşte prăjit – n-aveau ce-i face. Dom'le, e groapa mea? Zicea Gică. Este, ziceau ăia. Păi?! Zicea Gică. Este, ziceau ăia, da' peştele? Care peşte?! Făcea Gică”. Gospodarul cel rumen se întrerupse o clipă din povestit, strângându-şi picioarele să le facă loc. „Le povesteam de cum-natu-meu Gică, îi lămuri el şi întinse cu amândouă mâinile spre Ioana un vălmăşag de hârtii din care ieşeau câteva cozi de peşte: serviţi, vă rog, e peşte, peşte natural, de la mama lui, e crap de la cumnatu Gică.” „Mulţumesc, nu-mi place peştele”, zâmbi Ioana. „Dumneavoastră?” „Nu, mulţumesc”, răspunse Sebastian. „Nici dânşii n-au vrut, se miră gospodarul, arătându-i pe ofiţer şi pe cucoană. Atunci îi mănânc eu, e păcat să se strice”, spuse el aproape meditativ şi răscoli prin hârtie. „Că ăia ştiau că nu e peştele lui Gică – reluă el după ce dibui o bucată - nici n-avea cum să crească atâta peşte într-o săptămână în groapa aia. Dom'le, îi şi vedeai, i-am văzut şi eu, erau ca purceii, le ieşeau spinările din apă. Tov. Maior, acuma dumneavoastră trebuie să ştiţi: poate să-i facă ăia ceva lui Gică?” Ofiţerul îşi ridică privirea de pe un „Rebus”. „Nu-mi dau seama, răspunse el politicos. Depinde.” „Nu poate, dom'le, să-i facă nimic!

— Spuse cu tărie gospodarul. Groapa era a lui, peştele a nimerit într-însa, ce vină are Gică? Ăia că să dea peştele CAP-ului, cumnatu-meu că e groapa lui, ăia că aduce Miliţia, da' Miliţia era un văr de-a lui Gică şi uite-aşa a rămas cumnatu-meu cu peştele! Minte elastică, Gică!” încheie gospodarul, strânse hârtiile cocoloş, se ridică, făcu un pas mare spre geam pe lângă cucoană, care se feri ca şi cum ar stropi-o un troleibuz, deschise fereastra şi aruncă hârtiile. Apoi se întoarse la loc şi-l umplu bine cu trupu-i sănătos, compact. Se vedea cât colo că savurează ideea de clasa I, fiindcă descoperind braţul ascuns al fotoliului, îl scoase din culcuşul lui şi-şi sprijini braţul acolo, departe de corpul deplasat spre dreapta. În această poziţie ciudată, de brezoaie cu un singur braţ, începu să respire regulat şi adormi.

După câtva timp, ofiţerul închise „Rebusul”, se uită o clipă pe geam şi spuse grav: „Comarnic”. „Da”, aprobă doamna după ce privi şi ea. „Pot să sting lumina?” se întoarse ofiţerul spre Sebastian. „Vă rog”, răspunse Sebastian. Ofiţerul stinse lumina, trase perdelele, se aşeză în colţul lui, se descheie la un nasture de la veston şi se ascunse după manta. Doamna se mai foi puţin, căută în poşetă, luă o pastilă, închise poşeta şi se descăl-ţă. Împinse pantofii sub banchetă, se ghemui cu picioarele sub ea şi închise ochii. Din când în când o scurtă contractare facială dădea mărturie că pastila nu fusese încă mistuită. Apoi Sebastian nu mai ştiu unde să privească. „Stai bine?” şopti el. „Da”, răspunse Ioana. „Nu ţi-e somn?” „Nu. Nici ţie?” „Nu”. O simţi trăgându-se spre el. „Sebastian, îi şopti ea la ureche, ce spunea ăsta cu peştele?” „Şşşş, făcu el. Dormi”. „Nu pot. E devreme. Spune-mi ceva.” Sebastian întoarse capul: „Ce?” „Ce vrei. Ia te uită cum doarme ăsta!” „Şşşş”, făcu Sebastian. Ea se strânse şi mai tare lângă el. Îşi ridică încet braţul, cuprinzând-o pe după umeri. „Tu vezi ce dinţi sănătoşi are?

— Şopti ea. Ăştia ce mănâncă, dragă?” „Vegetale”, şopti Sebastian. Ca şi cum i-ar fi auzit, gospodarul plescăi o dată cu putere, fornăi din adâncuri, apoi reveni la expresia lui de om profund uimit. Deodată Ioana se răsuci şi pufni în râs. „Ce-i?” zise Sebastian. „Nimic. Mi-am adus aminte de ceva.” „Ce?” „Nimic. O prostie.” „Hai, spune-mi”, insistă el. „Nu mi-am luat pijamaua”, şopti ea. Nu mi-am luat-o nici eu, gândi Sebastian. „Tu ai luat scrisorile?”, întrebă ea. „Da”, răspunse Sebastian. „Ultima e la mine”, zise ea. Şi după o pauză: „E foarte frumoasă, să ştii. Mai ales partea cu libertatea”. „Şşşş, făcu el. Mai încet”. „Parcă nici nu mai era vorba despre noi. Parcă eram două personaje”. „Ridică-te puţin, zise el. Mi-a amorţit braţul.” Ioana se îndreptă şi el îşi trase braţul. Apoi îşi lăsă capul pe spate şi închise ochii. „Sebastian, şopti ea ghemuindu-se la loc, pot să te-ntreb ceva?” „Da”, răspunse el. „Sebastian, ce personaje din literatură fug aşa ca noi?” „Unde să fugă?” „Aşa, în lume”. „Păi să ne gândim… Zise el. Trebuie să fi fugit cineva… Ia să vedem… Da: Persida şi ăla, cum îi zice… Naţl”. „Ei nu erau căsătoriţi”, şopti Ioana. „Vrei căsătoriţi?… Mda… Există o schiţă a lui Brătescu sau Bassara-bescu, nu ştiu exact, sau Brăescu, unde fug doi pe-o drezină…” „Ce drezină?” „Un fel de automobil pe şine, nu mai există astăzi”. „Şi cine erau?” „Erau căsătoriţi

amândoi, dar nu mai ţin minte povestea… Ştiu doar că până la urmă fug.” „Unde?” -Şopti Ioana. „La Bucureşti”. „La Bucureşti?” – făcu ea dezamăgită. „Da, spuse el. Hai să dormim”. Îi trecu din nou braţul pe după umeri şi-o mângâie de câteva ori. De pe culoar se auzeau glasurile a doi soldaţi cântând ceva cu o fată care aştepta într-o grădină. După o vreme, Ioana înălţă capul: „Sebastian!”, şopti. „Da, dragă”, răspunse el. „în literatura universală nu fuge nimeni?” Sebastian se gândi câteva clipe. „Fuge Tolstoi, răspunse el, da' singur”. „Şi doamna Bovary fuge, ţii minte?” zise Ioana. „Aia nu e fugă” răspunse el. „Cum să nu fie?!” „Nu e, dragă!” „Dar ce e?” „Şşşş”, făcu el, însă era prea târziu: şi gospodarul şi doamna din colţ ţineau ochii deschişi, privindu-i curioşi. Sebas-tian le zâmbi încurcat. „Au fost multe mere toamna trecută, spuse deodată gospodarul ca şi cum ar fi continuat o discuţie. Prăpăd, nu alta”. „într-adevăr, se trezi Sebastian că spune, a fost o recoltă neobişnuit de bogată”. Ioana se desprinse de umărul lui şi-l privi amuzată. „Atâtea mere n-am văzut în viaţa mea, zise gospodarul. Prunele, la fel. Cu caisele stăm mai prost.” „De ce?” se interesă îndatoritor Sebastian. „Solul, răspunse gospodarul, arătând cu degetul spre podea. Aici e buba”. „Cum adică?” zise Sebastian. „Nu e sol, răspunse gospodarul. Dacă n-ai sol ca lumea, poţi să-l freci cu câte utilaje vrei, poţi să-mi vii tu cu toată îngrăşămintea din lume, că tot nu dă nimic.” „Lucraţi în agricultură?” întrebă respectuos Sebastian. „De treizeci de ani”, răspunse gospodarul. Apoi se uită în jur, îi făcu lui Sebastian un semn discret să vină mai aproape, se aplecă şi el în faţă mimând fereala, dar spuse la fel de tare: „Şi ascultaţi de la mine o chestie: poate să vină ăştia cu orice chimicale, că tot gunoiul e mai bun! De ce? E natural!” Şi se trase înapoi cu o mină triumfătoare, ciocnindu-şi tâmpla cu arătătorul, în sensul că era o idee la mintea cocoşului. „Dar te ascultă cineva?…

— Continuă el sceptic. Poţi să vorbeşti cuiva? Vorbim şi noi aici să mai treacă timpul.” îşi privi îndelung ceasul. „Zece şi şepte, anunţă el. Mai avem oleacă.” îşi scoase haina, o puse peste pântec în chip de pătură şi închise ochii. Sub lumina ce cădea dinspre culoar, pe dosul palmei drepte, Sebastian zări tatuată o ancoră.

În colţul de lângă geam, doamna continua să-l privească. Se uita la el fără nici o expresie, ca şi cum s-ar fi uitat la un

ficus. Sebastian simţi o nevoie teribilă să se strâmbe, să scoată limba, să mişte din urechi. Se stăpâni cu greu, mutându-şi privirea. „Sebastian, şopti atunci Ioana, ştii unde se mai fuge? În Iliada”. „Poftim?” şopti şi el. „în Iliada. Când fuge Elena cu Paris”. El se răsuci s-o vadă: „Tu tot la asta te gândeşti?” zise zâmbind. „Da”, răspunse ea. „Dă-i naibii, făcu el. Fug mai mulţi. Hai să dormim”.

Şi-n cele din urmă chiar aţipi.

În Sebeş ajunseră puţin după ora două noaptea. Sebastian constată că din tren coborâră doar ei doi. Pe peron nu erau decât un impiegat zgribulit care fugi imediat în biroul lui şi-o femeie de serviciu bătrână, măturând agale dalele de ciment din faţa intrării. Sebastian luă rucsacul, valiza, trecu peste şine urmat de Ioana şi deschise uşa sălii de aşteptare clasa a II-a. Se opriră în prag. Era puţină lume: un ţăran întins pe-o bancă, sprijinit cu capul de-o pereche de desagi, cu o pălărie mică, mocănească, trasă pe ochi, şi-o familie de ţigani, bărbat, femeie şi câţiva copii culcaţi pe băncile de lângă calorifer. Scârţâitul uşii îl trezi pe capul familiei, care-i evalua lung, pe sub gene. Cu rucsacul în spate, Sebastian se întoarse spre Ioana: „Stăm aici?” „N-au clasa I?” spuse ea încet. Sebastian căută din ochi ghişeul pentru bilete, se duse la ferestruică şi ciocăni în ea. Ferestruica se ridică şi apăru capul impiegatului. „Nu vă supăraţi, sală de aşteptare clasa I nu aveţi?” se aplecă Sebastian. „Avem, răspunse impiegatul, dar e în dezinfecţie”. „Mulţumesc”, spuse Sebastian. Ferestruica se lăsă la loc. „Ei?” făcu Ioana. „Au, dar o dezinfectează. Stăm aici?” Ioana se uită în sală. „Nu”. Sebastian apucă valiza şi ieşiră.

Ocoliră gara, ajunseră în spatele ei şi intrară într-un fel de piaţetă slab luminată mirosind a motorină. „Uite aici e şi autogara”, arătă Sebastian înainte. Traversară piaţeta, trecură printre autobuzele parcate pe margine, apoi pe lângă un şir de tomberoane, până dădură de o bancă. Sebastian se descarcă, îşi bătu umerii, tropăi de câteva ori. „Am ajuns”, spuse el vesel. „Cum am ajuns?!” făcu Ioana privind speriată în jur. „De-aici e simplu, răspunse el. Mai luăm un autobuz şi gata”. Se uită la ceas: încă două ore, două ore şi ceva. Cam frig. „Nu vrei să mâncăm ceva?” spuse ea deschizând valiza. Sebastian se aplecă şi el spre rucsac. Puiul. Puiul Soniei. Săraca. Dac-ar şti. „Să-l mâncăm şi pe ăsta, spuse el scoţând puiul, să nu se

strice”. „Ai dreptate, răspunse ea. Pune-l aici”. Gospodină. Bărbăţelului să-i placi, mâncare bună să-i faci. Avea şi ridichi. „Tu aşază-te acolo, spuse ea. Poftim”. „Stai puţin”, răspunse el. Desfăcu unul din buzunarele rucsacului şi scoase o ploscă. „Bei?” „Ce e?” „Coniac”. „Beau”, se învoi ea. Sebastian îi întinse plosca. Viaţa, da. Bău şi el. Era liber. Mai bău puţin. „Mie lasă-mi aripile, spuse. Astea-mi plac de mic”. „Poftim”, spuse ea. „Mulţumesc”. Luceafărul de ziuă. Probabil că după asta îţi ascuţi coasa şi hărşti, hărşti începi singur pe deal. Mândru. Tu cu coasa. „Mâncăm rural”, spuse el după o vreme. „Poftim?” „Mâncăm rural. Aşa mănâncă ţăranii”. „Aşa devreme?” se miră ea. „Sigur, răspunse el. Trebuie să aibă putere. Încep cu mult înainte să răsară soarele”. „Nici aia nu e viaţă, spuse ea scotocind prin geamantan. Aveam un cuţitaş, nu ştiu unde l-am…” „Aşa e viaţa lor”, spuse el. „Desfă tu asta până găsesc eu…” „Ei au un anumit ritm, spuse Sebastian, o anumită ordine, un ritual în fiecare zi…” „Uite-l, spuse Ioana, scoţând cuţitaşul. Vrei?” Sebastian mirosi borcanul desfăcut: „Pastă de peşte?” „Da, vrei?” „Puţin”, spuse el. Se ridică şi azvârli cu precizie oasele într-un tomberon. „Sunt totuşi de admirat, spuse el. Ei ştiu să-şi facă existenţa foarte clară, ca la armată. Un fel de armată civilă”. Frumos. Un fel de armată civilă. Îi ieşise. „Cine?” întrebă Ioana. „Ţăranii”. „Poftim, îi întinse ea o felie unsă. Da, dar n-au nici o deschidere”. „Nici nu le trebuie, răspunse el aşezându-se. Către ce să aibă deschidere?” Ea îi făcu semn s-aştepte până înghite. „Către altceva, către altă lume”. „Au lumea lor”, spuse el. „E o lume mediocră”, răspunse ea. „Eee, mediocră… Făcu el. Cine nu e mediocru?” „Cum cine nu e? Noi suntem mediocri? Tu eşti mediocru?” „Eu?” „Da, tu”. El. Dacă e mediocru. Ce chestie. „Păi da, spuse Ioana luând borcanul, te-ai gândit vreodată dacă eşti sau nu mediocru?” „Cum vine asta, dacă sunt sau nu mediocru?!” spuse el. „Aşa, bine. Te gândeşti la un moment dat că ai putea fi un mediocru şi descoperi că într-adevăr eşti. Mai vrei puţin?” „Păi de ce să fii mediocru?”

19lspuse el. „Nu ştiu, răspunse ea. Pentru că se-ntâmplă. Mai vrei?” „Nu, mulţumesc, spuse el. Şi să zicem că descoperi că eşti mediocru: şi ce-i cu asta?” „Nu ştiu…, spuse ea privindu-l stingherită… Cred că e… aşa… Rău”. „Să zicem că sunt mediocru”, spuse el. „Tu nu eşti, spuse ea continuând să-l privească. Nu eşti, Sebastian. Cum să fii aşa ceva?” S-a speriat.

A fugit cu mediocru' ăla de Sebastian. Nu mai spune. Unde-ai găsit mate-rialu' ăsta. Poate că era. Un mediocru: un om de statură mijlocie, cu servietă. Sau unul mic, în salopetă, cu o dâră de vaselină pe obraz. Sau un lungan stând pe vine, în tufişuri. „Poate că sunt mediocru, zâmbi el. Ce-am făcut eu până acum să fiu văzut astfel?” Ea nu răspunse. „Deşi, urmă el şovăitor, cred că nu se poate spune despre cineva că e mediocru, banal şi... Ce se mai spune de obicei... Judecându-l după aspiraţiile, după... Da, asta e, după aspiraţiile lui. De multe ori crezi că ştii suficiente lucruri despre cineva, l-ai catalogat, i-ai stabilit nivelul şi afli deodată că... Mai ştiu eu... A bătut recordul mondial la lungime... Anişoara Cuşmir de pildă...” „Cine?” întrebă ea. „N-are importanţă, ţi-am dat un exemplu... „Dar tu nu eşti mediocru. Sebastian, spuse ea. Tu scrii.„ „Da, scriu„, recunoscu el. „Şi noi am fugit de-acolo. Am fugit cum ai scris tu.„ Fugiseră, ce-i drept. Fuga e ruşinoasă, dar e sănătoasă, care sănătate ţi-o... „Şi o să mai scrii, Sebastian, da? O să facem tot ce scrii tu. „ O să scrie, o să scrie, să nu-i fie frică. Ce să scrie. Scrierea antimediocră. Era o dimineaţă senină de primăvară şi în camera lui de la cabană se trezi pe la orele şapte transformat într-o uriaşă lăcustă. Ce chestie ar fi. Ce s-ar mai speria. S-o cuprindă tandru, pe după umeri, c-o elitră. Da' şi nebunul ăla, ce imaginaţie. Cum dracu i-a putut veni în minte. „O să scriu, spuse el, numai să ajungem.„ „E departe de-aici?„ „Nu-i aşa departe. „ Continua să-l privească şi el văzu că încă se temea. Stătea cu mâinile în poală, uşor aplecată înainte şi încă îi era frică. A fugit cu un mediocru. „Sebastian, de fapt unde mergem noi?„ „La o cabană„, răspunse el. „Unde?„ „Aici aproape, în munţi, pe valea Sebeşului.„ Şi fiindcă ea nu mai zise nimic, adăugă: „A fost şi Sadoveanu pe-acolo„. Ea se mişcă, începu să adune resturile de mâncare, închise borcanul cu pastă, îl puse în valiză. „Cunoşti pe cineva acolo?„ „Da„, răspunse el. „Sebastian, te-am rugat să nu mă duci la rude, la cunoştinţe...„ „Dar nu e nici o rudă! Râse el. E o ţărancă, dragă, o simplă ţărancă, mă ştie de când eram student, mergeam în fiecare vacanţă acolo.„ „Şi ce-aveai tu cu ea?„ „N-aveam nimic, ce să am? E nepoata sau fiica moşului ăla care mergea cu Sadoveanu. Ţinea la mine pentru că de fiecare dată îi duceam Supco, Dero, chestii de-astea... Stăteam acolo gratis, pescuiam, culegeam folclor... De ce eşti absurdă?„ „Mi-e groază de rude, de pupături, de toate scenele alea... Înţelegi?

„ Sebastian întinse un braţ şi-o trase lângă el. „N-am nici o rudă – şopti, căutându-i cu buza tâmpla -nu-ţi fie frică. N-am pe nimeni.” Era acum mai sus, mai luminos. Pâlpâia. Acum probabil faci o pauză şi priveşti mulţumit în urma ta prima brazdă culcată. Şi mirosul de iarbă cosită ca mirosul pielii ei. Soir de Paris.

* *

La cinci, autobuzul spre Şugag se urni din staţie. Sprijinită de umărul lui, Ioana adormi imediat. De fapt, se uită Sebastian în jur, toţi care apucaseră un loc dormeau buştean. Chiar şi printre cei de pe culoar erau câţiva dormind agăţaţi cu mâinile de barele de susţinere. Adevăraţi călători, mai constată el, nu erau decât ei doi. Ceilalţi erau navetişti. Ascultând zumzăitul egal al motorului şi privind imaginile cenuşii care lunecau afară, Sebastian avu senzaţia curioasă că doarme şi şoferul. Pe şoseaua spre munţi, autobuzul părea că se duce singur, ca o căruţă trasă de-un cal orb în timp ce căruţaşul moţăie cu hăţurile-n mână.

Se trezi scuturat de umăr: „Domnu. Domnu”. Era şoferul. Autobuzul se golise. „Am ajuns, domnu”. „Mă scuzaţi, spuse Sebastian ridicându-se, dar am călătorit toată noaptea”. „Nu face nimic, spuse şoferul zâmbind. Pe dânsa n-o luaţi?” Dumnezeule. Uitase. Uitase de ea. Dumnezeule. Ioana dormea covrig, cu capul în piept şi genunchii lipiţi de spătarul scaunului din faţă. „Ioana. Ioana.” Ea deschise ochii, se uită speriată spre şofer, spre Sebastian. „Am ajuns”. „Poftiţi”, spuse şoferul făcându-le loc. Sebastian luă rucsacul, valiza şi coborâră. „Nu ştiţi, se întoarse el la şofer, spre baraj prindem ceva de aici?” „Prindeţi poşta la nouă sau dacă nu, trec peridocuri”. „Mulţumesc”, răspunse Sebastian.

Autobuzul întoarse şi se pierdu după o cotitură. „Ce trec?” întrebă Ioana. Avea o figură bosumflată, de copil trezit din somn. „Peridocuri. Maşini de cărat lemne”, o lămuri Sebastian. „Am ajuns?” „încă nu”. „Şi unde ne aflăm?” „în comuna Şugag”. „Dar nu văd nici o casă”, zise ea. „Nici nu te uiţi, cum să le vezi?” râse el. Ea privi în jur: „Unde, dragă?” „Uite-acolo”. O ajută să se urce pe bordura de piatră ce străjuia şoseaua. Departe, în vale, în josul drumului, se zăreau nişte case. „Şi ăsta ce râu e?” „Râul Sebeş. Urcăm pe lângă el până aproape de cabană. Numai să treacă vreo maşină.” Ea coborî de pe bordură

şi se duse la marginea apei. Se lăsă pe vine şi începu să se spele. Sebastian apucă valiza şi rucsacul şi le trecu pe partea cealaltă a drumului. Era şi-o bancă acolo. Se aplecă în spatele ei şi cercetă lemnul. Se mai vedeau încă. S. P. Sebastian Pop. Iniţialele numelui său săpate cu briceagul acum câţi ani? Vreo nouă. Ce vremuri. Tot aşa aştepta şi-atunci, poşta sau peridocuri. Nu s-a schimbat nimic. Toate-s vechi şi nouă-s toate. „Sebastian!" se auzi glasul ei. „Da, dragă" „Sadoveanu pescuia pe-aici?" „Nu aici. Mai sus." îşi aprinse o ţigară. „De ce întrebi?" „Am văzut un peşte!" „A văzut pe dracu. Aici nu sunt peşti. „Nu cred că era peşte!„ strigă el. „Dar ce era?„ „De unde să ştiu eu ce era… Mormăi el încet scoţând plosca, vreo broască…„ „Dar ce era?„ strigă ea din nou. „Vreo broască!„ „Era peşte! L-am văzut!„ „Bine, era peşte!„ răspunse el. Se aşeză pe bancă şi bău. Nu-i mai era somn. Aerul rece al dimineţii şi vuietul râului îi treziseră de tot. Era bună o cafea. De unde cafea în natură. Naturo, tu, ca o virgină. Ce vers. Bietul Coşbuc. „Era peşte, Sebastian, zău că era – apăru Ioana de după bordură cu obrajii uzi – l-am văzut bine. Mişca aşa din coadă şi când m-a observat, gata, s-a dus la fund!„ „Care fund?

— Râse el întinzându-i plosca.

^ ^

Tu nu vezi ce mică-i apa?„ „Ştii ce bună-i apa?

— Îşi aduse ea aminte. Nu te speli?„ „Stai să fumez„, răspunse el arătându-i ţigara. Era ca maică-sa. Una-două, să te speli. Ce să se mai spele, s-a trezit. „Mi-e foame, spuse ea aşezându-se pe bancă. Mănânci şi tu?„ „Nu, mulţumesc."

Se ridică şi merse la râu. Azvârli chiştocul în apă şi-l urmări cu privirea până se pierdu într-un vârtej. Un cuibar rotind de ape. Se aplecă şi-şi lăsă palmele în apă. În faţa lui, râul se izbea de un perete roşietic de piatră, apoi scăpa mai jos, la lărgime, domolindu-se. Se descălţă şi cu pantofii în mână păşi la vale, pe marginea apei, căutând cu tălpile suprafeţele netede ale bolovanilor îngrămădiţi pe mal. Reuşi să meargă aşa, sărind de pe o piatră pe alta, vreo cincizeci de metri. Apoi se plictisi; putea ţopăi în felul ăsta, fără să-şi rănească tălpile, până în sat. Se aşeză, îşi scoase ciorapii din buzunar şi se încălţă. Ieşi în şosea, aproape de cotitură. Din locul unde se afla, Ioana nu mai era decât o siluetă aplecată deasupra băncii. Ea îl văzu şi-i făcu semn indecis cu mâna. El îi răspunse fluturându-şi dreapta, un

fel de „la revedere”, apoi se întoarse şi se uită în vale. Încet, cu paşi mici, prefăcându-se că vrea să caute ceva pe marginea drumului, se depărta în jos, spre cotitură. Din când în când se oprea şi privea înapoi: ea stătea liniştită pe bancă, probabil mânca. Nu şi-ar fi dat seama. Aproape fără să vrea, îşi pipăi buzunarul din spate de la pantaloni. Actele le-avea; avea şi bani. Încă vreo zece metri şi asfaltul cotea brusc pe după o stâncă înaltă, dreaptă, în care stăteau înfipţi oblic câţiva arbuşti înfrunziţi. Apoi drumul, după câteva şerpuiri pe lângă colţurile muntelui, se îndrepta şi intra în pantă lină, coborâtoare, printre primele case din sat. Ea n-ar vedea decât picioarele în alergare, capul uşor aplecat, braţele zvâcnind pe lângă trup. L-ar admira, ar crede că se joacă, se dezmorţeşte. Şi după cinci, după zece minute, s-ar scula de pe bancă, încă înghiţind, şi l-ar striga maternă, calmă. Ar veni spre cotitură să-l caute, să se joace şi ea de-a v-aţi ascunselea, doi oameni maturi copilărindu-se în aerul dimineţii, în fond au tot dreptul, nu-i vede nimeni. S-ar uita de-a lungul drumului cu asfalt frumos şerpuind lucitor albăstriu pe lângă stâncile înalte şi drepte şi tot uitându-se şi chemându-l încetişor şi-ar da deodată seama că trebuia deja să-l zărească, pentru că nu avea unde se ascunde. Şi i s-ar face un pic frică şi-apoi tot mai mult şi-ntr-o oră ar dârdâi de groază, n-ar mai avea puterea nici să-l strige.

O secundă, privind spre cotitură, un freamăt dureros i se iscă în carnea coapselor şi degetele i se încordară în pantofi ca nişte gheare şi nu mai rezistă: ţâşni pe asfalt în jos cât putu de tare şi luă curba pe-o parte simţind cum hainele i se lipesc de trup şi oasele picioarelor îi zvâcnesc cu precizie, libere, ca şi cum şi-ar fi căpătat adevărata menire. Şi exact în clipa când întregul corp se umpluse de ritmul şi forma alergării, i se făcu ruşine şi se opri gâfâind. Privi în urmă, ascultând încordat. Propria sa respiraţie, râul şi aerul dimineţii pe lângă stânci. Nu şi-a dat seama. Porni să alerge înapoi, de data asta aproape pe vârfuri. Dădu colţul şi-o zări stând pe aceeaşi poziţie, o siluetă pe bancă. Nu şi-a dat seama. „Ce faci? De ce alergi?” întrebă ea când fu mai aproape. „Mă mai dezmorţesc.” „Chiar nu vrei să mănânci nimic?” „Stai puţin, spuse el, vine ceva!” Dinspre sat se auzea zgomot de maşină. „Strânge repede! E un peridoc”. Într-adevăr, la colţul şoselei apăru în viteză, zăngănind, un peridoc. Sebastian ridică mâna. Şoferul nu încetini şi părea că

nu opreşte, dar când ajunse în dreptul lor frână brusc, ca şi cum s-ar fi răzgândit. Sebastian luă rucsacul, valiza şi fugi după camion. „Nene, ne iei până la baraj?” întrebă el deschizând portiera, dar în acelaşi moment îi veni să râdă: „nenea” era aproape un copil, după chip nu-i dădeai mai mult de şaisprezece ani. Fluiera o melodie şi abia dacă se uită spre Sebastian, făcându-i semn cu capul să urce. Ioana sui prima, aşezându-se lângă Şofer şi ferindu-şi genunchii de măciulia unsuroasă a schimbătorului de viteză, apoi în cabină se caţără Sebastian.

Cu un scrâşnet prelung, care acoperi câteva clipe melodia Şoferului, peridocul încercă să atingă prima sa viteză, dar nu i- „...Mă-tii de maşină”, se auzi atunci glasul tânărului. Vornu sunau nervos, ci oarecum cald, dojenitor, ca ale unui vizitiu în bună dispoziţie, admirând salvele posterioare ale bidiviilor. În sfârşit, cu o zgâlţâire, peridocul porni.

Mirosea tare a motorină. Şoferul îşi reluase fluieratul, lungind anumite pasaje la curbe. Sebastian se strădui să recunoască melodia, dar în afara certei sale esenţe folclorice, nu descoperi nimic. Tavanul cabinei, apărătorile de soare şi uşile erau tapetate cu poze din Cinema. Într-un colţ, cu plăcută surpriză, Sebastian o descoperi pe Michele Mercier, pe care, băiat fiind, o decupase şi el cu ani în urmă şi şi-o pusese în baie. Marchiza îngerilor. Sex-appeal cu caru'. Primele lui vise erotice amestecând portjartierele roşii ale franţuzoaicei cu pulpele albe ale profesoarei de istorie întrezărite scurt când aceasta se ridicase pe vârfuri să le arate la hartă oraşul Cărei, ultima localitate eliberată în '46. Careiul ca punct erogen pe hartă, localitate ce eliberase în el senzualitatea.

Asfaltul se terminase şi prin hârtoapele drumului tot mai îngust, ros de zăpezi şi ploi, peridocul alerga în acelaşi ritm, cu o nepăsare la dificultăţile traseului ce aducea a veselie. Pe bancheta tapiţată din cabină, ca şi cum ar fi surprinşi de un sughiţ comun, săltau toţi trei deodată spre tavan, într-un fel de solidaritate sobră şi comică. Ioana se întorcea din când în când spre el, zâmbindu-i încurajator. Zâmbi şi el, dar nu Ioanei, ci unui gând ciudat: că frumuseţea ei, atât de clară, de vizibilă, se îmbiba acum cu motorină. Că în tandrele momente dintre două îmbrăţişări ar fi putu descoperi, ridicându-i braţul, în puful arămiu al subsuorii, o pată de ulei.

La zece şi ceva ajunseră la baraj. Sebastian plăti şoferului, coborî şi-i dădu mâna Ioanei. Ea sări jos cu o sprinteneală cam exagerată, fiind cât pe-aci să se răstoarne în şanţ. Noroc c-o ţinuse. „Unde-i cabana?” „După muntele ăsta, îi arătă el. O luăm pe potecă şi într-un ceas suntem acolo.” Ea se uită spre munte. „Parcă mergem la Mecca”, spuse. Păi da. Un fel de Meccă. „Hai”, zise el. Porniră de-a lungul malului înalt al lacului de acumulare. Jos, în apa încă puţină, se îngrămădeau buşteni, crengi, bucăţi de scândură. Undeva pe la mijlocul betonului zvelt al barajului, Sebastian zări aninat un cuib de rândunică.

Ce-ar putea el scoate din imaginea asta? Nimic. O frază într-un reportaj, poate, cu rândunica de peste mări şi ţări clocind cuminte în vibraţia uşoară a peretelui de ciment când peste el trec autobasculantele de 'nşpe tone. Ori cu puii de rândunică zburând în zigzag peste căştile harnicilor constructori conduşi de maistrul Panait Ilie care, între două comenzi cu vocea limpede şi braţul întins, găseşte răgaz să privească rândunicile şi să-şi amintească într-o străfulgerare de nostalgie de rândunicile din copilărie cum intrau, într-o planare apolitică, la cuiburile din grajdul plin al părinţilor lui, foşti chiaburi reabilitaţi. Barajul era frumos. Omul era stăpânul naturii. Valiza era grea de parcă Ioana o umpluse cu pietre, cum ar zice poporul, sau cu cărţi, cum ar zice intelectualul. El era intelectualul. Un intelectual în natură – ar putea scrie o schiţă cu titlul ăsta. În faţa lor, puţin mai în dreapta, începeau barăcile muncitorilor. Sebastian se abătu din cărare şi se îndreptă spre un chioşc de bârne pe care scria „Prigoanele – Punct alimentar”. Lăsă valiza şi bătu într-o fereastră zăbrelită. Apăru un cap fălcos de femeie de munte. „Carpaţi fără filtru aveţi?” „Câte?” făcu femeia. „Zece, răspunse Sebastian întinzând banii. Nu ştiţi cumva, lelea Dochiţa mai este sus la cabană?” „Hă, hă, făcu gutural femeia şi Sebastian nu ştiu cum să interpreteze aceste sunete, este, este.” „Mulţumesc”, zise el şi îndesă pachetele în buzunarele rucsacului.

Începură să urce prin pădure, spre munte. Un câine murdar, flocos, răzleţit probabil de la barăci, le ieşi înainte pe cărare, dar când Sebastian se opri uitându-se la el, câinele dispăru printre tufişuri. Ioana venea în urma lui, călcând stângace pe lespezile de piatră cenuşie ale potecii. O simţea cum se opreşte din când în când şi se întoarse să vadă ce face. Se apleca şi se uita pe sub tufe. „Ce-i?” „Nu sunt mure?” întrebă

ea privind concentrată printre frunze, de parcă murele puteau fi nişte gângănii mici, negre, fugind în toate părţile la apropierea omului. „Nu”, spuse el şi-şi surprinse o undă de duritate în glas. De fapt, erau, dar nu aici, mai sus. „Voiam să-ţi culeg ţie”, spuse ea. El Şi reluă mersul, trecând valiza dintr-o mână în alta. „Să stai să scni şi să mănânci mure, spuse ea din spate. Mi-am imaginat cum stai la masă, scrii şi mănânci mure.” El se opri din nou şi se întoarse privind-o sincer uimit. Pe chipul ei nu era urmă de ironie, chiar îşi imaginase asta. Ce chestie. „De ce te uiji?” spuse ea. „Chiar te-ai gândit la asta?” „Da, şovăi ea acum, ob-servându-i privirea, m-am gândit… Mi-am imaginat… Ceva ca la Hemingway…” Probabil că citise undeva treaba asta. „ Ai citit tu că aşa scria Hemingway?” făcu el. „Nu, n-am citit, dar… Aşa-mi place mie să cred că scria Hemingway…” „Mâncând mure?” întrebă el tot mai fascinat. „Nu neapărat mure, se roşi ea, ceva… În genul ăsta, arahide… Ceva pe masă, într-un cornet…” „Pufu-leţi, continuă el încetişor, stixuri…” Ioana roşise şi ţinea ochii în pământ. Încă o dată, de la înălţimea potecii, întors spre ea cu valiza în mână, constată cât era de frumoasă. Poate că în postura asta plac ele cel mai mult: de şcolăriţe sfioase scoase la tablă, cerşind îndurare, înţelegere. Puritatea asta a fricii din care a dispărut orice formă de ipocrizie. Porni să urce ca să-şi ascundă zâmbetul. Hemingway ronţăind arahide, covrigi…

„Săru-mâna, tanti Dochiţa, spuse Sebastian. Nu mă mai recunoaşteţi?” Femeia se uită atentă, lăsându-şi capul într-o parte. „Domnu Sebastian?” „Eu sunt”, zâmbi Sebastian, lăsând valiza. „Poftiţi, spuse femeia deschizându-le poarta. N-aţi mai fost de mult pe la noi”. El se duse spre ea şi-i sărută obrajii. Miroseau puţin a grajd. „Credeam că nu vă mai găsesc aici”. „Eee, păi unde să ne ducem… Făcu femeia. Poftim, doamnă, nu vă temeţi, nu muşcă. Marş de-aici”. Ioana se apropie cu mâna întinsă: „Bună ziua”. „Faceţi cunoştinţă, zise Sebastian. Dânsa e tanti Dochiţa, despre care ţi-am vorbit…” Femeia îşi şterse mâna de şorţ, apoi i-o dădu Ioanei. „Sebastian mi-a povestit mult despre dumneavoastră”. „Eee, păi ce să vă povestească… Zâmbi neîncrezătoare femeia. Trăim şi noi pe-aicea”. „Şi domnişoara?” întrebă Sebastian. „O nepoată, fata soră-mii. Cum se spune, Anuţa?” „Săru-mâna”, zise fetiţa. Sebastian îi mângâie părul, amabil: „în ce clasă eşti?” „într-a şasea”, răspunse ea.

Avea o voce tărăgănată, groasă, de om mare. „Şi ia spune-mi, îţi place să-nveţi?” „îi place, răspunse femeia. Învaţă bine. Poftiţi în casă”. O luă înainte spre cabană, cu fetiţa după ea. „E ciudată”, şopti Ioana. „Cine?” „Dochiţa”. „E o femeie simplă”, spuse el apucând valiza. „Ce-o să-i spui?” „Despre ce?” „O să-i spui că sunt soţia ta?” „Nu cred c-o interesează. Sau şi dacă o interesează, nu întreabă”. „Bine, dar trebuie totuşi să-i spui ceva!” „Dacă întreabă, da, îi spun că-mi eşti soţie”.

Dar n-o să întrebe. Bunul simţ. Înţelepciunea populară. Îşi vede de treburile ei. Şi cum l-a primit, de parc-ar fi lipsit o săptămână. Dac-ar veni într-o zi la gard Sfântu Petru, tot aşa l-ar primi. Nu mă recunoşti, Dochiţa? Sfântu Petru? Eu sunt. Pofteşte, Sfinte Petre, nu te teme, nu muşcă, marş de-aici. Uite, Dochiţa, să-ţi fac cunoştinţă, dânsul e Dumnezeu. Bine, bine, poftiţi în casă.

„Ce faci, nu vii?” „Mă simt ridicolă”. „Ioana, spuse el. Te rog, fără…” „Aş vrea mult să nu mă simt aşa. Aş vrea tare mult”. „îţi faci probleme degeaba, spuse el. Aici nu interesăm pe nimeni. Aici importante sunt vitele, fânul, dacă plouă sau nu, ursul, chestii de-astea”. „Ar fi trebuit să scrii şi scenele de-acum, zâmbi ea. Să le faci puţin mai vesele”. Ar fi trebuit, da. Să-i primească Dochiţa cu pâine şi sare, oile să behăie, porcii să grohăie, iar nepoata asta să recite de pe prispă cu vocea ei de speriat o poezie de Beniuc.

Intrară întâi într-o tindă, apoi în camera unde stătea Dochiţa şi unde era bucătăria. „Noi n-am vrea să vă deranjăm, începu Sebastian, poate că aşteptaţi pe cineva de la judeţ…” „Nu vin ei acum, spuse Dochiţa. Vin mai mult vara, la păstrăv. Puteţi sta liniştiţi. Poftiţi, şedeţi. Stai tu pe scăunel, Anuţa”. Nepoata sări de pe pat şi se puse pe un scăunel, lângă sobă. Ei se aşezară pe Pat. „Am nişte urdă, numai să duc…” „Mulţumim, tanti Dochiţa, nu trebuie…” spuse el, dar femeia ieşi repede cu o oală mare, aburindă. „Unde e camera noastră?” întrebă încet, Ioana, stânjenită de privirea fugară, ocolitoare a fetiţei. „Sus, la etaj, răspunse Sebastian. Unde înveţi tu, Anuţa?” „La Prigoanele, la baraj”. „Şi literatura română îţi place?” Fetiţa clipi zâmbind şi-abia acum el îi remarcă genele lungi, întoarse, de păpuşă. „Da, îmi place”. „Ce scriitor îţi place mai mult? Întrebă şi Ioana. Aici mai citeşti?” „Citesc, se codi Anuţa, după-amiaza”. „Aşa, foarte bine, zise Sebastian. Şi ce citeşti?” „Copiii

căpitanului Grant". „Oh, bravo! E o carte foarte bună", spuse Sebastian. Anuţa zâmbi modestă şi cu ochii în pământ, mişcând un cocean cu vârful cizmei, spuse cu acelaşi glas ciudat, tărăgănat: „Dumneavoastră sunteţi profesor?" „Da, răspunse Sebastian. Profesor de literatură". „Şi staţi toată vacanţa la noi?" „Da, spuse repede Sebastian. Tu locuieşti mereu aici?" „Mereu, răspunse fetiţa continuând să zâmbească. N-am tată". „A murit?" „Nu, răspunse Anuţa. Eu sunt din flori". „Mda", mormăi Sebastian. „M-a luat mătuşa, că eram destul de mică. Da' e frumos aici. Puteţi prinde şi păstrăvi." „Nu mai sunt atâţia păstrăvi ca altădată", spuse Dochiţa intrând pe uşă. „Mai sunt, spuse Anuţa, da' mai mult puiet". „Poftiţi la masă", îi chemă femeia. Sebastian vru să spună ceva, însă Dochiţa ieşi la fel de iute cu o altă oală. „Mănânci şi tu cu noi, Anuţa?" întrebă Ioana. „Eu am mâncat. Da' până mâncaţi, pot să mă duc să vă prind râme". „Nu cred că pescuim astăzi, spuse Sebastian. Suntem foarte obosiţi".

În timp ce mâncau, o auziră pe Dochiţa păşind pe podeaua camerei de deasupra. Probabil schimba aşternutul. Ioana se mai înviorase, privea curioasă în jur, la blidele atârnate pe perete, la o litografie înrămată cu Fecioara Măria ţinând în braţe Pruncul, la grinzile masive, înnegrite ale tavanului. Îi plăcea şi urda. Observând că nu se atingea de ceapă, Sebastian zâmbi în sinea lui. Viaţa, da. Ce-ar fi să mănânce el puţin, să ronţăie rural un bulb, aşa ca şi cum nu şi-ar da seama… Apucă o ceapă, o privi îndelung, neştiind parcă de unde s-o-nceapă, apoi o lăsă înapoi pe masă. Ibseniana ceapă. Metafora dolofană, roşietică şi apoasă, a grijii pentru curăţia olfactivă a amorului ce va urma sus, unde Dochiţa, martora tăcută a tuturor încornorărilor efemere consumate sub egida sindicatelor, A. G. V. S. P.-ului, Cooperaţiei meşteşugăreşti, Sanepidului, Cenaclului literar „Lira" şi a altor comitete şi comiţii ce patronau sau închiriau cabana, le aranja decorul. „Vă mai aduc ardei", spuse Anuţa şi-o

20lzbughi afară. „Ştii ce facem noi acum cu urda asta?" întrebă el deodată, oprindu-se din mestecat. „Ce?" „Ne bucurăm de o idee" răspunse el şi începu să râdă tare. Ioana îl privi cum râde: „Nu fi rău".

Anuţa reveni cu ardei când urcau scara spre cameră. „Lasă-i pe mai târziu, îi spuse Sebastian văzându-i genele lungi clipind nedumerite. Îi mâncăm noi mai târziu." „Seara vă aduc o

lampă, zise Dochiţa coborând pe lângă ei, că n-au dat drumul la motor.”N-aveţi lumină?!„ făcu Ioana şi el percepu în exclamaţia ei mai degrabă bucurie decât îngrijorare. „Au un motor, dar nu funcţionează tot timpul. Îi dau drumul numai când vin ştabii”, spuse Sebastian.

Intrară în cameră. Lăsă valiza, rucsacul şi privi: o masă, două scaune înalte, un dulap, o dormeză scundă, largă, o noptieră, o reproducere după, ce chestie, Gauguin, cu tahitiencele alea grase, un lighean, o sobă de tuci, un vătrai, un braţ de lemne, un covoraş cenuşiu pierdut pe imensitatea podelelor. Cam ca atunci, minus Gauguin. Minus Ioana. „Şi baia?” întrebă Ioana. „Ce baie?” „Baia, toaleta”. „Sunt separate, zise Sebastian. Cobori, ieşi în curte, ocoleşti câinele, numeri cinci brazi…” „Doamne, Sebastian! Vorbeşti serios?” Nici acum nu arăta speriată, ci veselă. La bonne sauvage. Sub razele lunii, păşind somnoroasă în aerul pur şi-n furou luminos spre minusculul chateau sanitar din scânduri vopsite… Veni spre el şi-l cuprinse şi înainte de a se apleca spre faţa ei, mai fură o dată cu privirea siluetele curbate ale femeilor lui Gauguin: păreau că se uită şmechereşte la el, pe furiş, he, he, băiete, europeanule, ce faci. O săruta. Au ajuns. Totuşi, nu trebuia încă, nu acum, puţină răbdare, puţintică răbdare, ziua cu foşnetele, cucurigurile, pocnetele lemnelor despicate de Dochiţa în curte se uita ca o co-doaşă pe fereastră, să mai aştepte, nu e nici o grabă, deşi simţea vag cum începe să se adune tot, să-şi mute centrul de greutate în buze, ca un Hopa-Mitică alcătuit senzual, şi făcu un Pas spre pat. Podeaua scârţâi minunat, salvator; centrul de greutate, asemeni unei înghiţituri masive, lunecă la loc. Ioana deschise ochii: „Stai să despachetăm.” „Bine”, şopti şi el.

Se aşeză pe un scaun şi-şi aprinse o ţigară. Ioana deschise valiza şi începu să scoată. Cei şapte ani de-acasă cu periuţa de dinţi şi săpunelul şi cordeluţa fetiţei zvelte, bronzate, drăguţe, vedeta scării, favorita vecinelor, apoi cei opt ani de generală din gunoiul cărora răsăreau acum bluziţele sport, şosetele şic, adidaşii (el n-avusese decât nişte infatigabili tenişi), şlapii, treningul ca ultimă rămăşiţă duioasă din epoca trecerii de la copilă la liceancă în curs de dezvoltare în blue-jeans, în bermu-dezi făcuţi sul să nu şifoneze, iată, această strănepoată a primei sale adevărate rochii de seară primite cadou, alături de pantofii

cu tocuri, cu ocazia banchetului când tristeţea pofticioasă a colegilor şi profesorilor ei descoperindu-i formele obraznice aţâţătoare ascunse patru ani sub husa uniformei nu era întrecută în intensitate decât de înfiorarea unui blând rătăcitor prin spaţii suflet de animal, a cărui piele, jupuită, uscată şi tăbăcită, se atingea din când în când, sub forma unei poşete, de şoldul domnişoarei; şi iată cordonul, desfăcut cu emoţie în vara bucuriei de după admitere, spre a face loc strânsorii mai calde, mai dureroase a acelui play-boy brunet de la Mamaia, şi iată eşarfa mov ascunzând primele vânătăi pe gât şi iată, într-o devălmăşie estudiantină, cum sunt scoase simpaticele farduri, spumoasele dessous-uri şi, oho, mult mai maturul, bovaricul foen. Sigur, îşi uitase pijamaua, căci ea singură e fără vârstă, neavând, precum o lege obiectivă, nici trecut, nici prezent, nici viitor. Pijamaua e atemporală. Stând cocoţat pe scaunul înalt şi bălăngănindu-şi picioarele ca şi cum ar fi stat pe buza unei prăpăstii Sebastian fuma şi privea cu o înţelepciune de geolog straturile vestimentare ale Ioanei prăbuşindu-se din valiză şi depunându-se accelerat pe pat. O valiză istorică. Avu senzaţia că, din clipă în clipă Ioana va începe să scoată doi bunici micuţi, mumificaţi, scalpul soţului, un aragaz, o minge spartă… Destul. Şi totuşi valiza – scrisese despre ea sau nu?

— El o cărase aici şi probabil că de-acum înainte tot el… Vor trece ani şi ani şi maldărului acesta încă juvenil i se va adăuga acoperindu-l, simbol de senectute şi bunăstare, un palton. Palton n-avea, n-o văzuse nici la şcoală cu aşa ceva. El, dacă e să spună adevărul, fugise cum îl lăsase Dumnezeu, în nişte pantaloni autohtoni, în cămaşă şi pulover, plus ceva intimităţi prin rucsac. Ea, precum melcul, îşi luase şi casa şi masa şi garderoba în valiza despre care nici măcar nu ştia dacă pomenise în ultima prescriere. Va verifica. „Gata, spuse Ioana ca şi cum ar fi vorbit cu sine. Acuma ia să le pun eu în dulap.” „Până aranjezi tu, ies puţin”, zise Sebastian. „Să nu întârzii, da?” Nu se uitase spre el, vorbise reflex. Te pomeneşti că-l confundă cu…

Începu să coboare scările şi deodată, văzând uşa bucătăriei închisă, se gândi la Anuţa cea cu gene lungi. Zâmbi şi ultimele trepte le coborî bocănind. Traversă tinda, deschise uşa de la intrare, dar nu ieşi, ci o trânti la loc şi fugi pe vârfuri în colţul făcut de scară cu peretele. Nu trebui să aştepte mult: uşa

de la bucătărie se mişcă încet, Anuţa ieşi tiptil, aruncă o privire în sus, spre camera lor, apoi veni chiar în dreptul lui şi trăgând într-o parte perdeaua ferestrei ce da în curte, se uită afară. Sta cu spatele la el, la nici doi paşi, avea un semn pe gât, la rădăcina cefei. „Ce faci tu aici?” zise Sebastian din umbră. Fetiţa scoase un ţipăt scurt şi se întoarse repede lipindu-se cu spatele de perete. Genele îi rămăseseră încremenite, în sus. „Da' dumneavoastră ce faceţi acolo?” şopti ea şi acum arăta şi mai speriată, fie de curajul propriei întrebări, fie că nu-şi putea închipui ce caută el sub scară. „Ce fac eu? Zise Sebastian. Voiam să văd dacă mă urmăreşti.” Genele ei în sfârşit clipiră şi lui i se păru, absurd, că pe faţa şcolăriţei trecuse fulgerător o expresie amuzată. „Mă urmăreai?” întrebă el încet. „Da”, răspunse Anuţa. „De ce?” făcu el, însă imediat îşi dădu seama că întrebarea era prostească. Anuţa îşi plecă ochii şi rămase aşa, mişcân-du-şi doar palma dreaptă încolo şi-ncoace pe perete. Ce-ar fi s-apară acum Ioana. „Nu e frumos să urmăreşti ce fac oamenii mari, se auzi el că spune cu blândeţe. Nu e frumos. Unde e tanti Dochiţa?” „E la vaci”, murmură stins Anuţa. „Uite, mâine < imineaţă mergem la pescuit, zise el ieşind de sub scară. Eu nsă nu ştiu unde să găsesc râme. Vrei tu să cauţi râme şi pentru mine?” „Da”. „Bine, spuse el. Acuma du-te înăuntru, să nu răceşti. Uite că tremuri”. Anuţa se scurse pe lângă perete şi intră în bucătărie. Sebastian ieşi în curte.

Departe, în faţa lui, un munte ce semăna cu capul pleşuv înfipt drept între umeri al lui Petrache domina culmile mai do-moale împădurite din jur. Dinspre el, printr-o vale abia lămurită, venea spre cabană şi trecea spre baraj un pârâu. Frumos curgător şi limpede ca cristalul. O pădure de brazi, deasă în susul pârâului, se rărea aici mult, îngăduind priveliştea unei poiene în mijlocul căreia, pe un dâmb, fusese ridicată cabana. Iarbă bogată, trifoi mărunt, flori mici, galbene în jurul cabanei, mai jos o baltă pitică unde seara vor orăcăi broaştele, aer tare, străveziu, un brâu de scame de nori în jurul muntelui chel şi sunete rare, îndepărtate de tălăngi. Una peste alta, natură, cum s-ar zice. Sebastian păşea fără grabă prin natură, atent să-şi umple cât mai profund plămânii şi să stea cu faţa spre soare. În stânga lui, înaintea cuştii, bătrânul câine ciobănesc părea să aibă aceleaşi intenţii. Sebastian se opri lângă el, îl mângâie pe spinare, apoi se ridică, ocoli cabana şi se îndreptă spre WC. Era

acelaşi chioşc de scânduri, fermecător construit: avea o singură uşă mare şi lată, dar două obşteşti locuri, fără nimic despărţitor între ele. Ca şi în urmă cu nouă ani să tot fie, aşezându-se, Sebastian avu imaginea a doi cetăţeni sobri stând alături într-o tăcere demnă, vag întreruptă de icnituri, ori discutând într-un deplin acord despre vreme, despre scumpete etc. Pe amândouă ferăstruicile rotunde practicate în uşă se putea vedea, fără nici o discriminare, cerul senin. Brusc, Sebastian realiză că nu şi-a luat nici o carte. Privi în jur. Scândură lângă scândură şi sulul de hârtie. Totuşi, pe uşă, într-o pioneză ruginită, un petic gălbui-maroniu de ziar. Cu grijă, râcâi pioneza şi luă peticul. Se mai vedeau câteva cuvinte din titlu şi patru rânduri din prima coloană: SECRETUL RITMICITĂŢII: TEMEINICA ORGANIZARE A COLABO. Faptul că după primele două luni la întreprinderea „Tricodava” s-au obţinut depăşiri de plan la principalii indicatori constituie un motiv de satisfacţie pentru întregul colectiv.

De altfel, iată ce ne declară inginerul-şef al întreprinderii, Constantin Arvinte: „Pe ansamblul unităţii, într-adevăr, ne-am reglat ritmicitatea, dar nu pierdem din vedere şi unele neajunsuri care mai apar. De pildă, în secţia” – şi-aici coloana era ruptă şi nu se mai vedeau decât fragmente de propoziţii: „cipli-nei care trebuie să”, „capabilă să elimine” şi la urmă un ultim cuvânt ciuntit: „automulţum”. Sebastian întoarse peticul: pe partea cealaltă era doar un colţ de fotografie, posibilă ilustraţie dintr-un reportaj agricol, căci se vedea doar jumătatea din spate a unei vaci. Se aplecă după pioneză şi puse peticul în acelaşi loc, pe uşă. Dacă, asemeni unei rachete, cuşca lemnoasă s-ar smulge cu huiet din mijlocul urzicilor şi al foilor mari de brusture şi într-o noapte s-ar înălţa încet, oblic, pierzându-se tăcută spre Proxima Centauri şi-apoi tot mai departe răpăind ca o tobă prin ploile orizontale de meteoriţi, ce-ar putea pricepe omuleţii verzi ori argintii ori negricioşi deschizându-i uşa lată şi descoperind până la urmă bucata de ziar fâlfâind uşor? Ce animal ciudat ar reconstitui ei din spatele de vacă şi ce înalt sens cosmic ar descifra din cuvintele inginerului-şef Constantin Arvinte? Sebastian ieşi în lumina amiezii. O turmă de oi, mişcătoare pată albă, luneca în jos pe-o coastă. Îşi încorda privirea şi zări ciobanul, punct mai cenuşiu în urma oilor. Lipseau cel moldovean şi cu cel vrâncean. Şi dacă în locul bucăţii de ziar ar fixa bine cu patru pioneze o foaie scrisă, căror

cuvinte lev-ar da el drumul în spaţiu? Noi suntem pământeni? Avem cap cu care gândim, mâini cu care apucăm, picioare cu care ne mişcăm, trunchi de care stă atârnat sexul cu care procreăm? Eu sunt Sebastian Pop, unul din miliardele de urmaşi ai aceluia care a spus că pătratul ipotenuzei este egal cu suma pătratelor catetelor? Ori mai bine sa agate pe perete, într-o plasă de sârmă, KaramazoviP.

Turma dispăruse în vale, înghiţită de perdeaua brazilor. Cu Paşi lenţi, târşâiţi, trezind în iarbă salturile buimace ale unor cosaşi somnoroşi, Sebastian se mişcă spre cabană. Trecu prin aţa bucătăriei după ce închise cu zgomot uşa dinspre curte, urcă scările şi pătrunse în camera lor.

Ioana dormea pe-o parte, cu braţul stâng sub cap şi cu un genunchi ghicindu-se îndoit sub pătură, exact poziţia Ciobăniţei croşetate, moştenite de la părinţi, pe care o văzuse în dormitorul Beatricei. „Hm: rucsacul îi era desfăcut, golit, lucrurile din el stăteau probabil frumos orânduite în dulap. Voise să se simtă utilă. Închise încet uşa şi se apropie de masă. Pachetul cu scrisori era pus acolo, caietul său cu coperţi din pânză era deschis alături, şi stiloul. Pe o pagină Ioana scrisese: „dacă adorm, prescrie-mi ceva pe când mă trezesc„. Un Diazepam, gândi vesel. Se aşeză, întoarse pagina şi apucă stiloul. Dac-ar avea o cafea. Lăsă vârful stiloului pe hârtie şi făcu un W. Apoi, pe aceeaşi linie, la trei centimetri, mai făcu unul. Oare mai ştia? Deasupra primului W desenă un M şi puţin mai în faţa lui, mai jos, un E. Da, mai ştia. Uni toate literele printr-o linie ovală şi puse codiţa. Un căţel sau un purcel, depinde de privitor. Opera aperta. Mai desenă o răţuşcă. Esenţial este să-ncepi. „Stau câteodată şi-mi aduc aminte ce vremi şi ce oameni mai erau în părţile noastre, pe când începusem şi eu, drăgăliţă Doamne, a mă ridica…„ Sau drumul lui Rebreanu care se tot încolăceşte şi ocoleşte şi te lasă drept în mijlocul ficţiunii. Cu vârful stiloului urmări o crăpătură traversând şerpuitoare tăblia mesei printre nodurile lemnului. Înainte de a ajunge în partea cealaltă, crăpătura se termina. Ce să scrii? Pipăi sub masă: n-avea sertare. Era masă, nu birou. Biroul. Ehei, biroul său. Vălmăşagul de fişe înghesuit în pupitre, de unde, dacă nu scriai, puteai citi. Alecu Russo, născut la, mort la, fiu de. Le cam uitase. Ioana gemu-în-cetişor şi se întoarse pe spate. Pătura îi lunecase pe coapse, însă era îmbrăcată. Să-i descrie somnul. Mişcările

mici, abia vizibile ale nărilor, sub pleoape înfiorările rare, uşoare, ca o adiere încreţind o clipă suprafaţa unui lac de munte, broboana de sudoare ce sta să se nască pe frunte, mişcarea mai amplă, regulată a sânilor... Ori să-i descrie corpul. O schiţă, un mizilic de proză umplut cu aceste infinite linii curbe alergând şi hârjo-nindu-se peste obraz, pe povârnişul gâtului, sărind pârleazul gulerului mic al bluzei, apoi urcând terenul mişcător, în pantă, al pieptului, spre a coborî lin spre generoasa lărgime a mijlocului, unde liniile căpătau traiectoria somnolentă a unor fluvii înainte de a se pierde în deltă. Întoarse fila şi scrise repede: „Ioana are un corp mioritic„. Privi cuvintele cu un ochi, apoi cu celălalt. Ce putea începe cu propoziţia asta? În minte îi veni, rizibilă, continuarea: „Ea locuieşte la munte„. Se mai uită o dată spre corpul ei şi, la un moment, simţi tentaţia să lase dracului stiloul şi să se vâre şi el sub pătură. Era necinstit de frumoasă. Rupse fila cu desene, o mototoli, o vârî în buzunar şi pe noua pagină scrise: „După ce te trezeşti, vom merge să-ţi arăt împrejurimile, iar după aceea vom mânca mămăliguţă cu brânză şi smântână şi vom face cu Anuţa un foc de tabără„. Înşuruba stiloul, se ridică şi ieşi. O găsi pe Dochiţa la grajd. „Cald„, zise Sebastian ferindu-se să intre în putoarea întunecată dinăuntru. „Ce să facem„, rosti neutru femeia. „Câte vaci aveţi acum?„ „Trei, răspunse Dochiţa. Două sunt a lu' cumnatu„. Şi cam cât lapte dau, vru să continue Sebastian amabilul chestionar, dar mirosul era insuportabil şi femeia nu avea de gând, după toate semnele, să iasă degrabă de-acolo. Trecu direct la subiect: „Tanti Dochiţa, v-aţi supăra dacă pentru deseară... Nişte mămăliguţă cu brânză...„ „De ce să mă supăr? „ se auzi dinăuntru.„...Şi cu smântână„. „Şi cu smântână, domnu Sebastian„. „Mulţumesc, tanti Dochiţa”. O întinse repede de-acolo, se duse la fântână, bău din găleată şi se spălă mult, sportiv, până la brâu.

„Mi-e somn”, zise Ioana. Stăteau jos pe-o pătură, spate în spate. Focul era pe sfârşite, o flăcăruie mai pâlpâia deasupra jăratecului. Cunoştea el tertipurile astea. Nu ei, lui îi era somn. Ea dormise toată după-amiaza, n-avea de ce să-i fie somn. Şi totuşi, dorinţa ei de a merge mai repede sus îl emoţiona, căci, iată, era cât pe ce să zică „hai!”. „No hai!” – cum ar fi spus eroul istoric al acestor locuri. Oare nu asta urmărise de-atâta vreme, comunicarea, comuniunea asta a spinărilor lipite, sudura

nupţială a trupurilor lor în târâitul greierilor şi-n aerul dens, aproape material, nu pentru asta fugise atât de departe şi, cum sperase, definitiv de propriul lui viitor previzibil, de destinul său parcelat, nu pentru asta? Şi pentru asta. Şi pentru mai ce? „Ţie nu ţi-e somn, Anuţa?” „Nu”, răspunse fetiţa fără să-l privească. Sta cu picioarele strânse sub ea, aşa cum numai copiii pot sta, şi învârtea absentă un băţ prin jăratec. „Să mai pun lemne?” „Mai pune”, zise Sebastian. Anuţa se ridică şi trase pe foc un întreg rămuriş de brad. Flacăra adulmecă puţin printre crengile subţiri uscate, apoi izbucni cu scântei şi pârâituri, lărgind lumina locului. „O să mă duci în spate dacă mai stăm mult”, ameninţă Ioana. „Te duc, numai...” începu Sebastian, dar se opri, fiindcă observase privirea fulgerătoare pe care şcolăriţa i-o aruncase Ioanei*. Mamă, mamă. „Numai ce?” întoarse capul Ioana. „Numai să adormi”. Cum se uitase! Ce-o fi în mintea ei? Te pomeneşti că era geloasă. Te pomeneşti că... Ia te uită, ia te uită micul animal cum se trezeşte, micul sentiment cu gheare şi minusculi canini şi ochişori învăţând a pândi prin rămuriş, ia te uită... „Anuţa, tu ai un prieten?” Sebastian simţi prin spate, ca un frate siamez, cum Ioana pufnise în râs. „Un ce?” făcu Anuţa, învârtind băţul prin jar. „Un prieten, zise Sebastian. Să stai şi tu cu el la foc aşa cum stăm noi, să povestiţi...” „Sebastian”, zise încet Ioana. „Ce să povestim?” făcu Anuţa. „Ştiu eu?

— Spuse Sebastian. Ce mai e pe la şcoală, ce-aţi citit...” Ioana îl înghionti şi el tăcu. Anuţa continua să răscolească jăraticul, lăsa vârful băţului să se aprindă, îl stingea cu cenuşă, iar îl aprindea. Reflexele flăcărilor îi jucau pe chip, părea o mică vrăjitoare. El nu s-ar fi dus încă sus, ar mai fi stat, în fond aveau o noapte, atâtea nopţi şi atâtea zile înainte. Nopţile şi zilele lui Hercule. Ziua muncea şi noaptea se odihnea. Ferice de el. Flacăra se făcuse din nou flăcăruie, ca de lumânare, ca de priveghi. Priveghiul celui care a fost mult iubitul, stimatul nepot, fiu, soţ şi profesor emerit Sebastian Pop. Nu te vom uita niciodată. Masa şi felicitările pe-un picior... „Mi-e somn”, spuse deodată Anuţa. Sebastian tresări şi se uită repede la ea. Învârtea băţul în jăratec. „Hai să mergem, zise Ioana hotărâtă, îi e somn şi copilului”. Copilului. S-o creadă ea că e copil. Era absolut convins că ghemotoaca asta o maimuţărise pe Ioana. Ce chestie. În fond, dacă o făruse conştientă, jos pălăria. Avea

personalitate. Cum spunea Alecsandri? Aha. „Dar să mergem” cită cu resemnare Sebastian şi se ridică.

În pragul scării, în hol, Anuţa le ură noapte bună şi se îndreptă spre bucătărie. „Noapte bună”, răspunse el. Urcase deja câteva trepte, cu Ioana înainte, când auzi iarăşi glasul şcolăriţei: La cât să vin?„ „Unde să vii?„ se întoarse el surprins. „Să vin să vă trezesc dimineaţa. Nu mai mergeţi la păstrăvi? „ „Ba da, dar nu e nevoie să te trezeşti. Venim noi să te luăm„. „Păstrăvul trage până pe la opt. După aceea…„ „Ei lasă, nu-ţi face tu griji, răspunse el iritat. Dacă nu prindem, nu prindem. Noapte bună.„ „Noapte bună”, făcu Anuţa.

„Vorbeşte-i şi tu mai frumos, spuse Ioana după ce intrară în cameră. Ai cam repezit-o”. „La cinci te-ai fi trezit cu ea la uşă. Cioc, cioc, v-am adus râmele”. „E un copil, Sebastian, nu-şi dă seama. În pustietatea asta noi suntem pentru ea doi tovarăşi de joacă”. Sfântă naivitate. Precis acum stă jos încordată, cu urechile ţiuindu-i de aşteptare, să audă zgomotele de deasupra şi să le transforme într-un filmuleţ ceţos, scârţâitul dulapului ne-fiind altceva decât coloana sonoră a imaginii aruncării hainelor, scândurile foşnitoare ale podelei – tavanul de sticlă prin care ea vede în închipuire tălpile goale ducându-se lipa-lipa spre pat, iar cadenţa înfundată a arcurilor dormezei… „întoarce-te puţin cu spatele”, şopti Ioana. El se întoarse, se aşeză pe un scaun şi începu să-şi desfacă şireturile.

Ciudat era că se simţea foarte liniştit. Ar mai fi putut interveni ceva care să le strice frumoasa simetrie a mişcărilor pregătitoare? La fel ca în visele erotice când mereu îmbrăţişarea iinală e deranjată de lumina unui far, de vocea unei mătuşi, de 0 uşă deschisă brusc, de silueta verde a pădurarului? Nu, nu se mai putea întâmpla nimic, era liber să facă ce voia, chiar să mtarzie puţin. Cu încetineală, cu plăcerea obosită a unui muncitor forestier desfăcându-şi obielele îngheţate înainte de a-şi aşa laba piciorului în ligheanul cu apă fierbinte. Sebastian îşi ase un ciorap. Îl vârî într-un pantof, apoi îşi văzu mâna în-) tându-se prin aer spre celălalt picior şi se surprinse urmărind-o curios, ca pe-o unealtă străină, cum apucă dunga ciorapului şi trage. Senzaţia asta de detaşare faţă de propriile gesturi îl făcu să devină atent. Cine ştie, poate i se anunţa ceva decisiv, poate se apropia ceva de el, poate prin apropierea cabanei, pe deasupra brazilor trecea fâşâind ceva uriaş şi umed, o sferă,

nişte cuvinte rostogolindu-se lent prin întuneric… Făcea mişcările obişnuite, cunoscute, aproape le terminase, nasturii cămăşii lunecaseră prin găurile lor, pantalonii coborâseră stânjeniţi pe coapse, micul ritual inutil prin care fiecare îşi inaugurează propria statuie, momentele uscate când trupul capătă demnitatea pauperă a unei cişmele, şi totuşi mai aştepta încă, treaz, în picioare, încercând din nou, ca în dormitorul Beatricei, dar cu mult mai multă forţă, sentimentul că e pe cale să descopere ceva important, ceva paşnic şi profund, o formulă poate, parola unei bucurii, nişte cuvinte rostogolindu-se lent prin faţa ferestrei. Ioana se mişcă însă în culcuşul ei şi cele şase simţuri ale lui se strecurară tăcute, în şir indian, spre pat, iar el le urmă cu umilinţă, după ce făcu un ocol să stingă lampa. Oare nu aşa ar trebui să arate clipele hotărâtoare ale vieţii unui om, nu aşa ar trebui să i se dea de ştire că timpul tău, iată, a sosit, sfera rotitoare de cuvinte trece prin apropierea ta, nu o poţi vedea, dar ascultă-i zumzetul şi crengile brazilor cum se pleacă sub suflul ei cald şi sălbăticiunile cum o rup la fugă prin pădure şi liniştea care se lasă apoi… Atât să fie? Nu, căci de-ai putea acum să-ţi înalţi capul asemeni unui soldat privind dintr-o tranşee, ai mai zări, pe lângă tâmpla ei, pe deasupra pernei, prin geam, un abur luminos lăsându-se în iarbă, funigei plutitori din cenuşa acelei sfere suitoare spre cer, şi dacă ai mai avea puterea să-ţi tragi braţul drept şi genunchiul şi să alergi la fereastră ai mai vedea câteva secunde fraze întregi arzând deasupra pădurii ca nişte benzi de magneziu şi cuvinte căzând printre ramuri ca stropi de sudură… Aeneadum genitrix hominum divumque uoluptas/Alma Venus caeli subter labentia signa I Quae mare navigerum quae terra frugiferentes I Concelebras… Nu poţi, nu vrei, nu crezi şi tot ce-ţi rămâne în timp ce te-apropii mai mult e să-ţi asculţi retorica egoistă a trupului silit „ iasă la rampă, să înşire din nou meticuloasa, balzaciana descriere pe care o debitează palmele, memorialul de călătorie al buzelor, discursul de Caţavencu al sexului, urmat de exclamaţiile entuziaste ale auditoriului şi de agonia cehoviană a muşchilor în repaus. „Lucrurile mari se petrec în întuneric„. Winston Churchill. Spusese Churchill treaba asta? Nu spusese, bineînţeles, dar ce frumos sună!

— Se gândi Sebastian povârnin-du-se mai mult asupra Ioanei, simţind acum foarte departe sfera aceea rotitoare

luminoasă, pierzându-şi forma, alungin-du-se, transformându-se într-un fel de tomberon zburător din care curgeau în urmă spre ochii lui închişi ca spre nişte cuptoare ale salubrităţii un vălmăşag putred de imagini arse la colţuri, de cuvinte scămoase şi rupte, de fraze tumefiate cu virgulele în erecţie, pachete uriaşe de maculatură mucegăită, sticle decapitate, jumătăţi de borcane, jumătatea din spate a unei vaci, jumătate dintr-o copertă cu şoldul Carolinei de Monaco pe care tocmai îl mângâia acum la jumătatea trupului Ioanei intuind cu braţul său bielă-manivelă SECRETUL RITMICITĂŢII: TEMEINICA ORGANIZARE a unei jumătăţi de cuvânt ce în grafia lui hilară i se lipi de retină făcându-l să deschidă ochii. Văzu pleoapele ei tremurând, văzu şuviţele de păr lipite de frunte, văzu strălucirea mată a dinţilor, întoarse capul privind peste umăr şi văzu trupurile scandând în canon poezioare religioase din copilărie şi aproape că văzu, înainte de a închide cutremurat ochii, răsuflarea ei arteziană organizându-se brusc într-o jerbă de silabe inun-dându-i urechea cu propriul său nume: „Sebastian. Sebastian”.

Trecură trei-patru zile. Viaţa lor se scurgea liniştit. Dimineţile >ebastian mergea cu Anuţa la pescuit în susul pârâului, iar oana, dacă nu dormea, îi petrecea cu privirea din prag făcân- „ e cu mâna până se pierdeau pe sub brazi. De undeva de pe culmile din apropiere ar fi putut fi văzuţi cum se strecurau pe angă albie, cum se opreau şi stăteau lângă câte-o cădere mică

2 aPă, el aproape de mal, iar şcolăriţa mai în spate, aşteptând până firul de nylon plimbat încolo şi-ncoace prin vârtej era smucit, vârful băţului se apleca şi Sebastian cu un „hopa!” vesel scotea puiul de păstrăv pe care Anuţa se repezea să-l desprindă din cârlig. Undiţa o găsise în pod, i-o arătase Anuţa spunându-i că fusese a bunicului, moş Rudi, prietenul lui Sadoveanu. Cirie ştie, se gândea Sebastian ţinând cu temeinicie băţul, poate că la o adică însuşi Maestrul va fi apucat cu degetele lui divine şi grăsuţe unealta tăcutului său însoţitor, să-i încerce greutatea, elasticitatea.

Se întorceau la prânz ca doi oameni ce vin de la muncă, îi arătau Ioanei punga cu păstrăvii încă vii, făcând-o să se minuneze de frumuseţea lor. Ea ar fi voit să-i ţină în lighean, să le dea de mâncare cu mâna ei, să-i vadă cum cresc, însă Dochiţa, cu o insensibilitate de gâde, îi decapita, îi curăţa şi-i

prăjea în ulei. Până venea Sebastian de la pescuit, Ioana o urma pretutindeni pe cabanieră, învăţând cum se spune pe-acolo locului unde se ţine fânul, anumitor părţi din vacă, diverselor scule din gospodărie, aflând poveşti scurte (căci Dochiţa nu era prea vorbăreaţă) despre urşi şi despre ciobanul fulgerat în primăvară, pe munte. Îşi notă chiar o reţetă de murături (gogoşari umpluţi cu varză roşie) şi, în compensaţie, îi explică Dochiţei un model mai complicat de jerseu.

După-amiaza, ei doi, Sebastian şi Ioana, se plimbau prin împrejurimi, iar spre seară, înainte de cină, Sebastian scria. Începuse o povestire despre Dochiţa şi primele pagini, mai bine zis primele două pagini, nu-i ieşiseră tocmai rău. Ioana încerca să-l ajute, furnizându-i informaţii aflate din convorbirile lor de muieri, informaţii la care era cert că Sebastian n-ar fi putut ajunge.

Noaptea venea firesc, după cină, după ce mai sporovăiau puţin în bucătărie. Sebastian o aştepta calm, fără nerăbdare, cum ai aştepta o mătuşă de la ţară care are ideea fixă că-ţi plac agrişele. Desigur, nu s-ar fi putut spune că nu se străduia din răsputeri să recâştige, măcar pentru câteva ceasuri, pânditoa-rea inocenţă călinesciană din „Cartea nunţii” (de care, fără să ştie de ce, îşi adusese aminte) şi să guste astfel, cu o poftă de adolescent, deliciile noutăţii; ba chiar s-ar putea spune că, o oarecare măsură, reuşise. Trebui însă să constate destul de repede că noaptea nu mai însemna goana după împărtăşirea unor gingăşii uitate, ci liniştea care le urma şi gândul ciudat că dacă ar ridica puţin capul de pe pernă şi s-ar uita cu atenţie ar putea zări două leşuri. Pentru-el, actul amorului devenea tot mai mult autopsia frenetică a unui fost sentiment. Senzaţia din dormitorul Beatricei se preciza acum cu O. Neliniştitoare claritate şi Sebastian se surprinse într-o dimineaţă pipăindu-şi grijuliu corpul, ca şi cum ar fi vrut să ştie ce se mai întâmplă înăuntru. Păi dacă şi din trupul meu trebuie să fug, îi veni în minte, atunci unde dracu' să…

Apoi, într-o miercuri sau joi după-amiaza, pe când se uita la Ioana cum răscoleşte în dulap căutând o bluză, simţi brusc nevoia să citească ceva. Coborî şi-o întrebă pe Anuţa dacă n-are cumva vreun ziar, vreo revistă mai veche pe undeva prin casă, prin pod. Sau poate uitase careva din ştabi o carte. Anuţa îi răspunse că nu, ziare nu are, numai cărţile ei. „Adă-le să le

văd”, zise Sebastian. Anuţa reveni cu „Legendele istorice” ale lui Bolintineanu şi „Copiii căpitanului Grant”. „Numai astea le ai?” făcu Sebastian. „Nu-s ale mele, zise Anuţa. Sunt de la bibliotecă”. „Şi biblioteca unde-i?” „E jos, la baraj”. „Aha, făcu Sebastian. Dar manuale ai?” „Am, răspunse Anuţa. Să aduc româna?” „Poftim? Nu, nu, zise Sebastian. Adă-mi, te rog, istoria.” începu să recitească Jules Verne, dar se plictisi. Mai haioase erau „Legendele”. Le savura într-o căpiţă de fân, în timp ce Ioana, în sfârşit, se dusese cu Anuţa după mure. Seara, la lumina lămpii, frunzări manualul de istorie. Se opri şi urmări „Centralizarea statului feudal francez”, însă la bătălia de la Courtrai oana îl anunţă că-i este frig. Ziua următoare epuiza istoria şi-i ceru Anuţei manualul de zoologie. Printre planşe colorate, prin-re desene de mandibule şi de schelete descoperi nu anima-e e> ci destinele lor comprimate în prezentări neiertătoare, n r-un fel de proză scurtă, dură, împrumutând ceva din indife-renâa naturii. „Trântorii. Pe lângă albinele lucrătoare, în stup mai trălesc şi câteva sute de albine de partea bărbătească, nue Popular trântori. Ei sunt mai mari decât lucrătoarele, au un zbor greoi şi produc un zbârnâit puternic. Nu au ac şi nu produc miere. Ei au rol numai în înmulţire. Toamna, lucrătoarele le rup aripile şi îi alungă din stup. De ce?” Păi chiar, de ce? Pentru că nu muncesc, ar fi răspuns satisfăcută premianta din banca-ntâi. Ei, şi? Ce dacă nu muncesc? Ei au rol în înmulţire. Sau bietul popândău: „La cel mai mic zgomot se ridică pe picioarele dinapoi, privind în toate părţile şi deodată ţâşneşte în galerie. Poate fi scos din galerie cu ajutorul apei”. Da' de ce să-l scoţi? Lasă-l, dom'le, în galeria lui. În afara unei prigoane generale împotriva rozătoarelor, Sebastian mai descoperi cu plăcere, în anumite pasaje, o certă atmosferă beletristică. Ieşirea albi-nei-matcă din stup era, cu excepţia finalului, de-a dreptul romantică: „într-o frumoasă zi de primăvară, matca zboară din stup, se înalţă în aer însoţită de trântori unde are loc împerecherea”. Liliecii păreau nişte conspiratori într-o lojă secretă: „Toamna, liliecii se adună mai mulţi prin peşteri, poduri de case părăsite şi stau acolo cu capul în jos, înfăşuraţi în aripi şi ghemuiţi unii într-alţii, încălzindu-se”, iar descrierea balenei părăsea o clipă terenul ştiinţific şi-o lua uşurel spre basm: „Gura ei este foarte mare, astfel încât, când o

deschide, ar încăpea în ea o luntre cu vâslaşi cu tot”. O luntre cu vâslaşi în apele polare... Mda. Zoologia repetă literatura.

Când nu mai avu ce să citească, reveni în faţa caietului şi încercă să continue portretul Dochiţei. După încă două pagini îşi dădu seama că personajul său seamănă cu slujnicuţele din Tolstoi. Pe foile caietului Dochiţa întinerise mult şi avea, ce chestie, „braţe rotunde, pline, albe ca laptele”. De unde scosese asta? Dimpotrivă, Dochiţa avea nişte braţe uscate, negricioase, cu pielea aspră. Misterele creaţiei se dovedeau de nepătruns. Abandonă povestirea.

Apoi îşi aduse aminte de pachetul de scrisori. Îl desfăcu şi începu să le recitească. Într-adevăr, cam ciudat cum se potrivise totul. „Ioana, zise el de la masă cu un ton neutru, tu crezi în treaba asta cu prescrierea?” Erau în camera lor. Ioana stătea pe pat şi croşeta un jerseu pentru el. Lâna o cumpărase de la Dochiţa. Ridică ochii: „Bineînţeles. De ce mă-ntrebi? Tu nu mai crezi?” „Ba da, cred”, răspunse el. Trebuia să creadă, altfel cum ajunseseră aici? Tot ce prescrisese, cu mici excepţii, se-ntâm-plase, era limpede. „Ar trebui să mai prescrii ceva, zise ea liniştită, înfăşurându-şi firul de lână pe deget. Luni începe şcoala şi Anuţa n-o să mai vină decât sâmbăta.” „Ce să prescriu?” deveni el atent. „Nu ştiu, ceva. Să plecăm undeva. Ştii, Sebastian, n-am fost niciodată în Maramureş”. El nu răspunse şi se aplecă asupra scrisorilor.

Mai târziu, după ce Ioana adormi, Sebastian se sculă, aprinse lampa şi răsfoi din nou scrisorile. Nici un dubiu: cum scrisese, aşa se-ntâmplase. Ce chestie. Părea că pe deasupra rândurilor trecuse un mic duh demiurg, însufleţindu-le şi trans-plantându-le în realitate. Se ridică de la masă şi se duse desculţ, fără zgomot, la fereastră. Afară ploua. Stătu acolo vreo două minute, apoi se întoarse la masă. Deschise caietul şi luă stiloul. Oarecum amuzat, oarecum temător, scrise mărunt, mărunt, ca şi cum ar fi vrut să ascundă cât mai mult literele în spaţiul dezvelit, luminat al foii: „Mâine după-amiază, când Anuţa va merge după viţel în poiană, să nu-l mai găsească”. Rupse foaia şi-o vârî sub supracoperta caietului.

Ziua următoare se trezi mai repede ca de-obicei, cobori în bucătărie şi-i spuse Anuţei că nu mai are rost să iasă la pescuit. „Vezi şi tu ce timp e”, zise el arătând spre fereastră. „Poate mergem după-amiază”, spuse Anuţa. „Păi nu te mai duci după

viţel?” „Ba da, răspunse Anuţa, da' el poate să mai aştepte, că nu-l mănâncă nimeni”. „Mda”, făcu Sebastian. La amiază, la masă, aduse vorba despre lupi, urşi, atacuri la stână. Se mai întâmpla să vină ursul la stână? Se mai întâmpla, răspunse Dochiţa. Iaca, spre pildă, numai primăvara trecută... Dar vite, vite nu atacau? Atacau şi vite. Şi viţei? Şi viţei. În cameră, după masă, Sebastian se gândi să scoată hârtia şi s-o rupă: dacă se întâmpla cumva chiar să?... Era singurul lor viţel. Ele, săracele, îi ţineau pe amândoi la cabană, le dădeau să mănânce aproape pe gratis, iar el... Însă nu rupse hârtia, aşteptă. Nu mai merse la pescuit. Se duse în cameră şi se uită pe fereastră până o văzu Pe Anuţa urcând încet dealul poienii şi dispărând în cealaltă parte. Ieşi în curte şi se juca puţin cu câinele. Trecu o jumătate de oră. Anuţa nu mai venea. Începu să i se facă frică. Se mai gândi să-i spună Ioanei: uite ce-am făcut, am vrut să văd dacă într-adevăr... Şi cu un pretext sau altul să-i plătească Dochiţei viţelul. Vru să urce în cameră, dar atunci se auzi glasul Anuţei strigând: „Hooo, da-o-ar boala-n tine!” Viţelul apăru de după colţul cabanei, ud, cu aburi ieşind din el. Se opri o clipă văzând câinele, apoi o zbughi spre grajd. „Ei, l-ai găsit?” o întrebă Sebastian pe Anuţa. „Ce să găsesc?” „Viţelul”. „Da, făcu şcolăriţa mirată, de ce să nu-l găsesc?” „Era tot acolo?” „Acolo, unde să fie?” „Nu putea fugi?” „Unde să fugă? Acolo paşte”. Sebastian nu mai zise nimic, ci se duse la grajd şi din uşă se uită la viţel: n-avea nici măcar o zgârietură.

Urcă în cameră. Se simţea uşurat, dar şi dezamăgit. Păcat. Ce frumos, ce tulburător ar fi fost s-o fi văzut pe Anuţa coborând dealul şi fluturând o bucată din pielea însângerată a viţelului! Aşa nu se întâmplase nimic. Însemna că nu putea prescrie orice. Sau că prea se încrezuse în puterile lui şi sărise peste cal. Probabil că din suma infinită de prescrieri posibile lui i se rezervase o mică parte: să-şi prescrie, să-şi hotărască propria viaţă. Şi, într-o oarecare măsură, a Ioanei. Se uită la ea cum doarme dreaptă, cu faţa în sus. Ce-ar fi să-i prescrie un neg. La rădăcina nasului, cum avea şi directoarea-adjunctă. Sau nici măcar asta nu-i era permis, ci doar palida înşiruire de gesturi, de mişcări de-acum înainte previzibile. Maramureşul? Desigur, de ce nu, putea prescrie asta. Deşi la fel de bine puteau pleca în Bihor, în Vrancea, înapoi la Bucureşti, în Bucovina sau în Bistriţa, unde erau atâtea case memoriale. Oriunde. Fără să-şi piardă

simţul realităţii, cu bun simţ adică, putea prescrie multe. Nu prea putea scrie, e-adevărat. Povestirea cu Dochiţa nu-i ieşise. Creaţia i se refuza. Dar i se dădea, hm, precreaţia. Şi procreaţia, bineînţeles. Totul era să nu exagereze, să nu-şi bată joc de acest har al său, atâta cât era, atâta cât îi fusese dăruit. Să nu mai prescrie aberaţii: viţei morţi, voiajuri în îndepărtatul Maramureş… Să prescrie în limita posibilităţilor. Va trebui şi Ioana să înţeleagă acest lucru. O să-i explice, o s-o lămurească. Dacă dispărea viţelul, era altceva, era un semn, putea trece la prescrieri pe scară mare. Pe când aşa nu puteau risca, în fond nu mai erau nişte copii, să umble la nesfârşit brambura prin lume. Vor rămâne, desigur, împreună, vor încerca să rămână împreună, orice s-ar întâmpla. Uite, chiar ar trebui să prescrie asta, trebuia neapărat, Ioana era o fată minunată, merita. Şi o privi înduioşat cum dormea. Ca un prunc. Ce-ar fi s-o trezească, să tragă şi ea o duşcă. Scutură plosca. Ei, coniacul Soniei, săraca.

Mai târziu, după o cină plăcută, săţioasă şi după ce ieşi să dea de mâncare câinelui, Sebastian sui în cameră şi făcu dragoste calm, patriarhal, cu o mare economie de mişcări, atent ca un yoghin la semnalele confuze ce păreau că-i vin din interiorul corpului. Când Ioana adormi în fine, se trase uşurel de sub pături, merse la masă, deschise caietul şi zgribulindu-se în aerul rece al zorilor, scrise repede: „Mâine ne întoarcem la Bucureşti”.

În dimineaţa zilei de 15 iunie, puţin după orele 8, curtea şcolii era înţesată de lume. Se anunţa o zi frumoasă, cu soare alb, puternic, prevestind viitoarele călduri ale mult aşteptatei vacanţe şcolare. Grupuri-grupuri de elevi şi eleve foiau neastâmpărate încolo şi-ncoace cu buchete de flori, cu drapele, cu eşarfe, cu cercuri, cu baloane. Se nimerise să fie duminică şi părinţii, frumos îmbrăcaţi, aşteptau răbdători deschiderea festivităţii şi-a programului artistic de final. Unii potriveau cu preocupată mândrie pe capul odraslelor cununiţele de premiant, alţii, mai puţin norocoşi, se mulţumeau să se uite după siluetele în mare ţinută ale profesoarelor şcolii ce tot apăreau şi dispăreau pe uşa rezervată cadrelor didactice. Lângă catargul din mijlocul curţii profesorul de educaţie fizică verifica încă o dată, pentru orice eventualitate, funcţionarea scripeţilor meniţi să urce stindardul pionieresc, iar la prezidiul de pe platforma

centrală profesorul de fizică, proaspăt înscris la gradul I, regla înălţimea microfoanelor. O atmosferă sărbătorească, un aer nesilit de bucurie, de plăcută aşteptare îi învăluia pe toţi cei care, mereu mai numeroşi, pătrundeau dinspre blocurile învecinate în curte. Apariţia fanfarei şcolii, proaspăt înfiinţată, stârni ropote de aplauze. Cele câteva mici, nevinovate stridenţe ale tinerelor alămuri din flancul stâng ori salturile involuntar ritmice făcute în faţa formaţiei de conducătorul ei, profesorul de muzică, din cauza unei uşoare deficienţe la tibia dreaptă, nu perturbară câtuşi de puţin bunăvoinţa şi admiraţia cu care fu întâmpinată melodia produsă de fericiţii posesori ai instrumentelor lucitoare pe distanţa dintre uşa principală a clădirii şi platformă. Fanfara nu urcă însă pe platformă, ci se alinie, fu aliniată în dreapta ei, jos. Totul mărturisea iminenţa vacanţei, voioşia lungilor zile de vară când manualele, caietele, problemele, exerciţiile dispăreau înghiţite de farmecul întrecerilor pionereşti, al activităţilor instructiv-educative organizate zilnic, prin rotaţie, cu fiecare clasă. Până şi Miţi, femeia de serviciu care altădată alerga furioasă după şcolarii surprinşi aruncând hârtii prin curte, mătura acum îngăduitoare, blândă, scările pe unde trebuia să apară direcţiunea.

Şi direcţiunea apăru exact la orele 9, după cum se anunţase, atrăgând toate privirile: directoarea-primă, unul din inspectorii de sector, directoarea-adjunctă, secretara organizaţiei de bază, şeful comitetului de părinţi, responsabila grupei sindicale şi reprezentantul întreprinderii ce patrona şcoala. Cu câteva secunde întârziere, recuperate însă pe parcurs, fanfara atacă un marş. După ce membrii direcţiunii şi invitaţii se aşezară la prezidiu, comandantul-instructor de unitate primi raportul pionierului comandant de unitate şi, pe fondul muzical asigurat de infatigabila fanfară, se înălţă drapelul pionieresc. Urma cuvântul direcţiunii. Directoarea-primă îşi trase scaunul, se ridică în picioare, îşi puse ochelarii şi apucă teancul de foi din faţă. Se scuză că e puţin răguşită, aşa încât nu putea vorbi prea tare şi de-aceea ruga să se facă linişte. Apoi citi rar, urmărind cu atenţie textul: „Stimaţi părinţi şi invitaţi, dragi elevi, iubiţi colegi. E o tradiţie a şcolii noastre ca în fiecare an, pe cincisprezece iunie, o nouă generaţie de elevi să-şi ia zborul pe porţile gimnaziului spre alte şi alte orizonturi ale cunoaşterii. Sub ochii noştri, dragi copii, aţi crescut, v-aţi maturizat, aţi

dobândit nenumărate cunoştinţe. Parcă mai ieri vă vedeam păşind în clasa întâi, deschizând cu sfială abecedarul şi schimbând păpuşa în condei şi mingea în călimară. Apoi în clasele mai mari, v-aţi pliu… V-aţi piu „ Directoarea se opri şi-şi apropie foaia de ochelari. Stătu aşa o clipă, apoi, palidă toată, continuă cu greutate:„…V-aţi pkiriperfecţionat şi adâncit dimensiunile pregătirii”. Momentu de şovăială nu trecu neobservat la masa prezidiului. Pe chipul inspectorului apăru un surâs fin. El întoarse capul cu câteva erade spre secretară şi întrebă din vârful buzelor: „Cine a sens cuvântul?” „Comandantul de pionieri, tovarăşul Pop”, şopti secretara. „Am auzit că e un băiat inteligent”, spuse inspectorul cu acelaşi surâs binevoitor. Secretara se uită spre dânsul şi va-zându-i expresia confirmă repede: „E foarte inteligent. Şi munceşte mult îl avem în rezerva noastră”. Inspectorul încuviinţa de data asta cu gravitate: „Foarte bine. Foarte bine”. Şi-n timp ce directoarea se mai poticni de vreo două ori în faţa unor cuvinte buclucaşe, el căută privirea tovarăşului Pop, care stătea lângă catarg, şi-i zâmbi larg, clătinând dojenitor, părinteşte, din cap.

Sebastian îl observă; zâmbi la rândul său, plecând cu modestie ochii.

TRENUL DE NOAPTE.

Hâş, făcu domnul Fotiade şi-şi mişcă laba piciorului -Ă M drept. Găina înălţă capul, cârâind nehotărâtă.

Era cald. Pe pieptul rozaliu al domnului Fotiade un pârâiaş de sudoare cobora spre abdomen. În faţa măreţiei calme, rotunde a acestuia, pârâiaşul forma o mică baltă, apoi se împărţea în două firicele ocolitoare, unul spre dreapta, celălalt spre stânga.

— Dom' şef, vă rog, mai serviţi… Domnul Fotiade deschise un ochi.

— Tu de ce nu te dezbraci? Zise el. Crapi dracului în… Şi privi spre haina de ceferist a celuilalt.

— Nu mi-e cald, dom' şef. Sunt obişnuit. Luaţi, vă rog.

— Cum nu ţi-e cald, mă?! Zise cu uimire potolită domnul Fotiade. Se aplecă icnind peste braţul şezlongului spre ligheanul pus alături, luă un pumn de zmeură şi se lăsă înapoi pe spate.

Mesteca încet, cu ochii închişi. Nu strivea imediat zmeura, ci-o plimba încoace şi-ncolo în spatele gingiilor şi de-abia înainte de a o înghiţi, o plesnea scurt cu limba de cerul gurii, scoţând un

mormăit surd de plăcere. Lângă el, aşezat pe bordura peronului, cu tălpile între şinele ruginite ale liniei de manevră, acarul îşi dădu pe spate chipiul, scoase tabachera şi-şi aprinse o ţigară. Fumul urca drept în aerul încremenit, străveziu.

— Hâş! Făcu şi el. Căută o piatră între bocanci, dar când se îndreptă, găina ocoli ligheanul, trecu pe sub şezlong şi se depărta. Rămas cu piatra în mână, acarul se uită după o ţintă. Azvârli piatra cu boltă. Mai luă una şi a doua oară panoul de lemn sună tare, sec.

— Dom' şef, zise acarul, panoul ăsta… ar trebui să-l vopsesc.

— De ce?

— Nu se mai văd literele.

Pe faţa domnului Fotiade înflori un surâs. Îşi umezi buzele cu vârful limbii şi zise tărăgănat, privind printre gene:

— Crezi că se uită ăia la panoul tău?

Acarul trase lung din ţigară. O clipă, domnului Fotiade i se păru, ciudat, că şi celălalt zâmbeşte.

Domnul Fotiade prinse a râde de-a binelea:

— Bine, dom'le, dacă vrei, vopseşte-l.

— Fără panou, parcă nici n-am fi gară, zise acarul.

— Păi nici nu suntem gară, preciza domnul Fotiade. Asta-i gară?! Suntem haltă, aia suntem. Pot să mai iau?

— Vă rog, pentru dumneavoastră am adus-o.

— Nu ştiam că se face şi pe-aici, zise domnul Fotiade, lăsându-şi braţul masiv spre lighean, credeam că zmeura creşte numai în sud.

— Se face şi la noi, răspunse acarul. Dom' şef, ce să vă mai deranjaţi, puneţi-l pe genunchi.

— Ai dreptate, zise domnul Fotiade şi săltă ligheanul. Tu nu mai vrei?

— Sunt sătul de ea.

— Mă rog, zise domnul Fotiade. Probabil mănânci când culegi. Acarul nu răspunse. Stinse ţigara de bordură şi scuipă printre dinţi până la linia a doua, cea principală.

— Ar fi bună o scaldă… Spuse el gânditor. Domnul Fotiade dădu din mână a lehamite:

— E departe. N-avem timp.

— Eee, departe!… În cinci minute suntem acolo. Se uită spre soare: E două. Până la trei suntem înapoi.

Domnul Fotiade făcu un efort şi-şi privi ceasul.

— Două şi unsprezece. Nu mă duc. Mai ştii, poate vine cineva…

— Cine să vină? Zise acarul. Dracu vine aici. Şi chiar dacă ar veni cineva, îl lăsăm pe Ursu.

Fluieră scurt. De peste linii, din bălării, se iţi capul mare, somnoros al câinelui. Acarul mai fluieră o dată şi Ursu începu I să se mişte spre ei fără grabă, clătinându-se uşor.

— Nu mă duc, spuse domnul Fotiade. Poate mă sună ăia între timp.

— Nu vă sună ei acuma. V-au anunţat, v-au dat ora, gata.

Până trece patrumiicinciul, nu vă mai sună.

— Parcă poţi să ştii…, zise domnul Fotiade şi deodată îşi trase repede picioarele. Ia naibii jigodia asta de-aici!

— Marş, zise blând acarul şi împinse câinele cu bocancul. Ursu se sculă, săltă greoi pe bordură, traversă peronul şi intră în umbra sălii de aşteptare. E bătrân, săracu', zise el uitându-se după câine. E mai bătrân decât gara.

— Cum mai bătrân?

— Păi când au făcut gara asta, Ursu era pui.

— A, te referi la clădire, se dumiri domnul Fotiade, nu la staţie ca atare.

— Da, când au făcut biroul, sala şi camera pentru dumneavoastră… Adică nu pentru dumneavoastră, pentru celălalt, pentru domnu' Cazacu, el a fost prima dată…

— Mda, zise domnul Fotiade.

— Staţie era şi înainte, că trenul oprea, dar nu era gară, era numai cantonul meu.

— Atunci erai tu şef, ai? Zâmbi domnul Fotiade.

— Păi eram, zâmbi şi acarul. Se ridică în picioare. Nu vreţi apă?

— Un strop, răspunse domnul Fotiade.

— Să nu vă cadă greu. După zmeură… Domnul Fotiade se uită în lighean: mai era.

— Cât să-mi clătesc gura, zise el.

Acarul merse la fântână şi slobozi găleata care coborî cu huiet. Învârti roata şi scoase găleata afară. Se aplecă să bea, dar rămase aşa povârnit ca şi cum şi-ar fi adus aminte de ceva şi privi peste umăr cu o expresie de veselie pe chip:

— Dom' şef, ce-ar fi să tăiem o găină? Domnul Fotiade se opri din mestecat:

— Ce?

— Să tăiem o găină.

— De ce?

— Păi… Când mai avem noi ocazii din astea? Facem şi noi o friptură.

Domnul Fotiade gemu încetişor şi se răsuci spre fântână:

— Măi, măi… Până ieri erai ca Toma necredinciosu', şi-… acuma. He. Bine, dom'le, taie.

— O tai, dom' şef, ce-i aia o găină?

Bău din găleată, luă cana de tablă, o scoase din lanţ, o umplu şi-o aduse domnului Fotiade. Acesta bău încet, cu opinteli, şi răsuflă adânc.

— Bine cel puţin că aveţi apă bună, zise el.

Acarul primi cana şi se duse înapoi s-o prindă cu lanţul. Apoi se uită după găini. Nu văzu decât una, în capătul celălalt al peronului, dând colţul pe lângă biroul de mişcare. Trebuia întâi să aprindă focul şi să pună apa.

— Simioane, făcu domnul Fotiade.

— Ziceţi, dom' şef.

— Eşti bun să vii să mă masezi puţin?

— Să nu vă usture, dom' şef. Aţi prins ceva culoare.

Drept răspuns, domnul Fotiade puse ligheanul jos şi se lăsă în faţă, ghemuindu-se. Acarul veni lângă şezlong şi-şi puse palmele pe umerii rotunzi ai celuilalt.

— Au, făcu domnul Fotiade.

— Vedeţi? V-am spus eu.

— Al dracului soare… Nu mi-am dat seama… Gâfâi domnul Fotiade.

Acarul începu să-l maseze. Două dungi paralele, albicioase, semănând cu o linie ferată fără traverse, tăiau carnea moale a gâtului. Într-una din ele, ca-ntr-o tranşee surpată, stătea îngropat un lănţişor.

— Mă tot gândesc, dom' şef, zise acarul, că până la urmă aţi avut noroc.

— Eu? De ce?

— Nici aici nu-i rău. Ce treabă aveţi? Ce trece pe-aici? Un mărfar şi-un personal. În rest, pace. Nu te bate nimeni la cap.

— Păi da, după tine asta e viaţă… Apasă acolo mai tare.

— Unde?

— Acolo. Aşa.

— De ce nu e viaţă? Făcu acarul. Vrei să dormi? Dormi. Vrei să stai? Stai. Vrei să munceşti? Sapi puţin în grădină, mai pui un strat, mai verifici acele…

— Ce ştii tu, măi Simioane…, zise domnul Fotiade clătinând din cap. Nici n-ai cum să ştii, dacă n-ai ieşit de-aici.

— Lăsaţi, dom' şef, că vă obişnuiţi şi dumneavoastră. Acuma… Dacă vine şi trenu ăla…

— Ei, şi dacă vine şi ăla, cât vine? Făcu trist domnul Fotiade. Două, trei zile…

— E destul, dom' şef, zise acarul. Măcar să-l văd şi eu.

— Tu degeaba-l vezi. Acarul se opri din frământat:

— Cum adică degeaba?

— Da, degeaba. Când ţi-am povestit, nici n-ai vrut să crezi că există. Acuma la ce-ţi foloseşte că trece pe-aici?

— Să văd şi eu că există, răspunse acarul.

— Dar ţi-am spus eu că există! Se enervă domnul Fotiade.

— Păi câte nu mi-aţi povestit dumneavoastră că există şi după aia aţi lăsat-o mai moale…

— Da, dom'le, dar trenul ăsta există! Zise apăsat domnul Fotiade.

— O fi existând… Răspunse acarul. Dom' şef, vă mai fac?

— Mai fă puţin.

Acarul coborî cu palmele pe omoplaţi. Se uită la spatele domnului Fotiade. Spate greu, de om care mai mult a şezut. De-aia nu-i venise lui uşor să se mute încoace, în pustietatea asta. Cine ştie ce-a făcut, de l-au aruncat tocmai aici. Poate c-a băut, a scăpat vreun tren la vale sau a luat din aia, cum îi zice, mită. Săracu'. Altfel era om bun, n-avea nici familie. Avea un cufăr cu două costume de şef de gară din stofă extra, se cunoştea că fusese cineva, cărţi, nişte scule de pescuit şi scaunul de pânză. Atât. Şi mai avusese pasărea aia, papagalul, care murise la o săptămână după ce sosise aici şi-atunci şefu' fusese supărat toată ziua, mai că nu plângea, şi când el i-a spus „dom' şef, parcă v-a murit mama, daţi-l dracului de piţigoi, că vă prind eu altul”, şefu' a zis, cum îi plăcea lui să zică, „ce ştii tu, măi Simioane”, şi el nu se supăra, da' când şefu' a adăugat că vrabia aia a văzut mai multe decât a apucat el, Simion, să vadă vreodată în viaţă, atunci s-a supărat puţin. A dracului pasăre.

Nici nu oua, nici nu cânta, era numai colorată şi văzuse multe. Pentru atâta, el nici nu i-ar fi dat de mâncare. Şefu' însă i-a săpat o groapă şi-a îngropat-o frumos, numai slujbă nu i-a făcut. Da' era om bun. Şi-i plăcea să povestească despre gara aia mare unde fusese. Le mai înflorea el, ce-i drept, nu erau de crezut toate, da' aşa mai trecea timpul. Că ei doi ce să facă după ce veneau mărfarul şi personalul? Să povestească. Şefu' povestea frumos, el asculta, mai credea, mai nu credea. Şi şefului nu-i plăcea când nu era crezut, la el toate erau adevărate. Mai ales despre trenul ăla îi povestea. Spunea ce spunea şi tot la el ajungea. Vedea că nu e crezut şi-atunci se întărâta şi-odată l-a făcut prost. El, Simion, nu s-a supărat, da' a povestit cum în satul lui, peste deal, era o babă, una Todosia, care venea în fiecare duminică la gară, şapte kilometri, că zicea ea că trebuie să sosească un tren cu ceteri. Cu viori, îl lămurise el pe şef, care nu ştia ce-s ceterile. Aici şi murise baba, pe peron, pe bancă, într-o duminică dimineaţă, vânătă de frig, că era iarnă. Degeaba o tot trimitea domnu' Cazacu, şefu' dinainte, acasă, ea-şi aştepta trenu'. Şi cu trenu' s-a şi dus, sărmana, că din sat n-a venit nimeni s-o ia, era a nimănui. A dat domnu Cazacu telefon la oraş şi-au pus-o aşa ţeapănă la vagonul de poştă şi cine ştie unde-au îngropat-o sau ce-au făcut cu ea. „Adică vrei să spui că trenul ăsta e numai în capul meu?”, a zis şefu', după ce el i-a terminat povestea cu Todosia. „Nu vreau, dom' şef, a răspuns el. Vreau să zic că n-o fi trenul ăla chiar aşa cum povestiţi dumneavoastră”. „Treaba ta, a zis şefu'. Poţi să crezi, poţi să nu crezi. Dar să ştii că aşa e cum îţi spun eu”. Dar nu putea fi chiar aşa. Ce tren era ăla despre care nu ştiai nici unde merge, nici de unde vine? Ca şef de gară trebuia să ştii, trebuia să ţi se spună. Da, înţelegea să fi fost mărfar, astea transportă şi lucruri secrete, au indicative speciale, da' şefu zicea că vagoanele erau de călători. Sau dacă era internaţional, trebuia să aibă lumini, iar în gara aia, zicea şefu, internaţionalul nu oprea. Ăsta nici nu oprea, nici n-avea lumini, nici măcar o fereastră luminată. Şi trecea numai noaptea, la trei şi şapte minute, nici o secundă întârziere. Ei, asta n-o mai credea! Care tren nu întârzie măcar o dată? Până şi nenorocitul de patrumiicinci întârzia câte cinci-zece minute, deşi linia era secundară şi nu avea cu cine se încrucişa.

— Destul, oftă domnul Fotiade, îndreptându-se. Mulţumesc. Se uită la ceas: Trei fără nouăsprezece. Vine personalul. Mă duc să mă echipez.

— Mai e vreme, zise acarul. Puteţi să vă întindeţi puţin. Vă scol eu la şi douăzeci.

— Nu mi-e somn, răspunse domnul Fotiade şi se urni din şezlong. Unde e câinele?

— Doarme şi el pe undeva. Domnul Fotiade privi cu grijă în jur.

— Hai, dom' şef, că nu vă face nimic! Zâmbi acarul. Acuma vă cunoaşte.

Domnul Fotiade porni legănându-se spre biroul de mişcare. Era numai în nişte chiloţi mari, albi, până la genunchi, şi-n picioare avea papuci de casă cu ciucuri roşii. Ciucurii ăştia îl distrau foarte tare pe acar, dar se stăpânea de fiecare dată să râdă, şefu' s-ar fi supărat. Şi-apoi, dacă şefului îi plăceau, el de ce să râdă? Când domnul Fotiade dădu să intre în camera lui, acarul îşi aduse aminte.

— Dom' şef, strigă el, unde să fac focul, la mine sau la dumneavoastră?

— Unde vrei! Răspunse domnul Fotiade. Poţi să-l faci şi la mine!

— Atunci îl fac aici la dumneavoastră. N-are rost să tot umblu cu cratiţele.

În ultima vreme, făcea tot mai des focul pentru mâncare în camera şefului. Domnul Fotiade nu gătea, mânca salam sau conserve pe care i le aducea de la oraş mecanicul personalului patrumiicinci. De două-trei ori acarul îl chemase să mănânce ceva cald la el, la canton, vreo sută de metri mai încolo, unde ţinea şi-o mică gospodărie, găini, raţe, o grădină de zarzavat. Anul trecut, pe vremea lui Cazacu, tăiase şi porc. Domnul Fotiade se mişca greu pe cărarea cu pietriş spre canton, aşa că Simion, cu încuviinţarea şefului, începu să gătească la gară, unde se afla şi-o sobă mai bună. Mâncau amândoi în biroul de mişcare, când era frig, sau la o masă de răchită, pe peron, când era cald. Dacă se nimerea, mecanicul personalului le mai aducea carne, plătită întotdeauna de domnul Fotiade. Aşa erau mulţumiţi amândoi.

Acarul merse în spatele gării la stiva de lemne şi făcu aşchii. Când intră cu ele în cameră, îl văzu pe şef călcându-şi

pantalonii de la uniformă. Asta era boala lui: că trecea mărfar, că trecea personal, că venea câte-o amărâtă de drezină cu muncitorii de la terasamente, era totdeauna pe peron la patru ace, curat, bărbierit, ca scos din cutie. Ălalalt, domnu Cazacu, era vai de mama lui, avea o haină de parc-o uitase doi ani în ţările calde, ieşise culoarea din ea. Pe când ăsta, când ridica paleta, parcă ridica un drapel. Cu chipul dat un pic pe-o sprânceană, cu burta lui de om care-a ştiut să trăiască, ţi-era mai mare dragu' să-l vezi. Toţi mecanicii ieşeau la fereastra locomotivei şi duceau mâna la tâmplă.

— Cum vrei să faci găina? Întrebă domnul Fotiade.

— Tocăniţă, dom' şef.

— E bine, spuse domnul Fotiade şi puse pe scândura de călcat cămaşa.

— Noroc! Zise domnul Fotiade.

— Noroc, dom' şef, şi să vă dea Dumnezeu să tot avem ocazii de-astea!

— Ehe! Făcu sceptic domnul Fotiade. Ciocniră paharele şi acarul îl dădu pe-al său peste cap. Domnul Fotiade gustă puţin, puse paharul pe masă şi se povârni asupra farfuriei.

Se însera. Departe, peste râu, cerul era încă roşu. Mâncau afară, pe peron, la lumina becului în plasă de sârmă de la intrarea în birou. Domnul Fotiade era îmbrăcat într-un halat de casă maro şi-şi pusese la gât un şervet. Din când în când ridica privirea din farfurie şi trăgea cu coada ochiului spre Ursu, care stătea întins alături, mişcând încet coada. Din bălăriile de peste linii se auzeau ţârâind greierii.

— Ştiţi care-ar fi culmea, dom' şef? Spuse acarul întinzându-se să ia sticla. Culmea ar fi să nu mai vină.

— Cine? Întrebă domnul Fotiade.

— Trenul.

Domnul Fotiade mestecă încet şi dădu la iveală cu vârful limbii un oscior pe care-l luă §l-l depuse lângă farfurie. Apoi înghiţi. În sfârşit înălţă capul şi zâmbi:

— Ţi-ar părea rău după găină… Spune drept.

— Ei, găina! Făcu acarul. Mi-ar părea rău să nu-l văd.

— Vine el, n-avea grijă. La noapte îl vezi. Adică, mă rog, cât apuci să-l vezi.

Luă paharul, dar nu-l duse la gură, ci în dreptul ochilor. Închise unul şi cu celălalt se uită spre acar prin ţuică.

— Culmea e altceva, spuse el cu glas tărăgănat. N-ai observat?

— Nu, răspunse acarul.

— Culmea e că vine tot la trei şi şapte minute, ca dincolo. Acarul făcu ochii mari:

— Cum dracu…?!

— Aşa bine. Aici e culmea: la trei şi şapte minute. Ei, acuma mai zici că le înfloresc? Bău paharul, de data asta până la fund, şi-l aşeză încet pe masă. Se uită ţintă spre acar: Când ţi-am spus eu prima oară despre trenul ăsta?

— Mai demult… Cam la o săptămână după ce-aţi venit.

— Ţi-am spus sau nu ţi-am spus ora?

— Mi-aţi spus-o, dom' şef: trei şi şapte.

— Păi vezi? Făcu triumfător domnul Fotiade şi se aplecă iarăşi asupra mesei. Avea un briceag cu mânerul în formă de trup de femeie. Tăia cu el pâinea în cuburi mici pe care le punea în farfurie şi el acoperea cu sos. Din capul femeii deschidea apoi o furculiţă cu care pescuia cuburile muiate.

— Dom' şef, zise acarul, da' dacă nu e trenul ăla?

— Ăla e, mormăi domnul Fotiade cu gura plină. Am ştiut de ieri, de la telefon, după ce mi-au spus.

— Da' ce v-au spus?

— Mi-au spus ca şi atunci, să am linia principală liberă, că la trei şi şapte trece o garnitură de noapte.

— Aşa i-au spus, garnitură?

— Garnitură.

— Bine, da' ce e, personal, accelerat, expres? N-are un număr?

— N-are. Am întrebat. E o garnitură ferovoiară. Nici ei nu ştiau mai mult sau nu voiau să-mi spună.

— Ce chestie, dom' şef! Făcu acarul. Garnitură! Păi dacă e garnitură, te pomeneşti că nici n-are locomotivă, merge aşa de capul ei.

— Are, zise domnul Fotiade. Şi ce locomotivă! N-ai văzut în viaţa ta aşa ceva. Auzi, pot să-i dau eu oasele?

— Daţi-i-le, dom' şef, răspunse acarul gânditor. Da' ia ziceţi, oare de ce trece pe-aici?

— Nu ştiu, n-am întrebat. Nu-i treaba mea, spuse domnul Fotiade, aplecându-se şi punând oasele pe ciment. Eu trebuie

să-i asigur cale liberă. Cine ştie, s-o fi stricat linia cealaltă undeva şi face un ocol… Cuţu! Hai, cuţu.

Ursu întinse gâtul, mirosi oasele şi le trase cu laba.

— Uite că de la mine nu le mănâncă! Şopti îngrijorat domnul Fotiade.

— Le mănâncă el imediat, zise acarul. Ursu! Vedeţi? Le mănâncă.

— Ce cap mare are! Observă domnul Fotiade. Luă paharul: Hai noroc!

— Să trăiţi, dom' şef, să fiţi sănătos şi să n-aveţi nici o grijă! Şi ia să-l mai dăm noi dracului de tren, că numai despre el am vorbit!

— Dacă merită… De ce să nu vorbim? Surâse domnul Fotiade. Am să mai iau o bucăţică.

— Luaţi pieptul, dom' şef.

— Nu, lasă, ia tu pieptul, că n-ai mâncat aproape nimic, şi dă-mi mie pipota.

— Nici vorbă! Se împotrivi acarul. Ştiţi că nu-mi place carnea albă.

— Aşa e, nu-ţi place, îşi aduse aminte domnul Fotiade. Atunci iau eu pieptul şi tu iei… Dar parcă nici pipota nu-ţi place. Păi ce-ai mâncat, omule?

— Aripile, dom' şef, răspunse acarul. Din găină numai astea-mi plac.

— Nu-ţi place ce e mai bun, zise cu reproş domnul Fotiade, atent să nu picure sosul pe masă. Trecu pieptul din cratiţă în farfurie şi rămase câteva clipe nemişcat, contemplându-l. Nu sunt credincios, zise el, bâjbâind cu mâna după furculiţă, dar de fiecare dată când văd asemenea… Asemenea minunăţii date omului, mă gândesc că… Nu ştiu cum să zic… Totuşi, dom'le… Ceva-ceva trebuie să fie…

Acarul nu găsi de cuviinţă să răspundă. Se uită în lungul liniei, spre canton, unde semnalul era pus pe verde.

— Când eram mic, zise domnul Fotiade, punând cubuleţele de pâine în farfurie, cel mai mult îmi plăcea duminica. Tăia mama câte-o găină din alea mari, roşii, nu ştiu dacă ştii, rasa j Rhode-Island, o nebunie, şi toată dimineaţa, de la nouă şi până la unsprezece, casa era plină de mirosul de supă, iar de la unsprezece la unu, după ce scotea mama carnea, de miro-l sul de friptură. La unu, unu şi ceva, ne aşezam la

masă… Aducea mama castronul… Era ceva solemn… Toţi aburii ăia… Şi I ardeii copţi… Şi tata lua primul pieptul… Simţeai că e sărbă-] toare. Ei, azi obiceiul s-a mai pierdut. Se mănâncă-n fugă. A dispărut şi siesta.

— Toate ca toate, dom' şef, zise acarul turnând în pahare, da' panoul nu l-am vopsit.

— Poftim? Făcu domnul Fotiade. Panoul? Dă-l încolo de panou… Îşi tampona uşor cu şervetul colţurile gurii şi apucă paharul: Nimeni nu mai ştia face supa ca mama. Eram şef dincolo şi-aveam în gară o femeie de servici, o săsoaică de treabă, din alea rumene care acasă stau toată ziua lângă oale. Duminica o rugam să-mi facă supă. Nu pot să spun că nu ieşea bună, dar ca a mamei… Bău şi se lăsă încet pe spate, ţinându-şi mâna dreaptă pe pântec. Şi nici duminicile nu mai erau duminici, continuă el cu oarecare efort. Ce-i drept, duminica trenurile erau mai goale şi dacă mă duceam în faţa gării, vedeam două-trei perechi la plimbare, dar ştii, nu plimbările alea frumoase de oraş când ieşea lumea să se vadă şi să se salute, nu, ăştia mergeau repejor, se uitau mereu în spate şi una-două treceau linia în pădure… Şi când veneau înapoi seara, tot aşa repede mergeau, ţi-era şi jenă să te uiţi, parcă veneau de la servici. Şi după ce trecea expresul, nu prea mai aveai ce face.

— Expresul oprea? Întrebă acarul.

— Oprea, dar cine să coboare din el? Câţiva turişti, iarna, când veneau la schi. De urcat, tot ei urcau. Noaptea treceau mărfarele, dar astea seamănă toate între ele. Până pe la unu-două jucam cărţi cu impiegatul, apoi mă culcam.

Acarul îşi aprinse o ţigară.

— Şi când trecea garnitura?

— Garnitura trecea rar, răspunse domnul Fotiade. Cam trei-pa-tru zile pe an. Ţin minte că odată a venit primăvara, prin aprilie, când înfloresc spinii. Altă dată a apărut pe la Bobotează, era un ger şi-o zăpadă, două zile i-am tot curăţit linia. Acum trei ani, m-am trezit cu ea prin octombrie.

— Dom' şef, zise acarul şi zâmbi, spuneţi drept: când trecea garnitura, nu mai dormeaţi.

— Dacă voiam, puteam să dorm, se apără domnul Fotiade. Îl! Ăsam pe impiegat. Nu conta cine era pe peron.

— Da' nu voiaţi să dormiţi, ieşeaţi dumneavoastră pe peron, făcu acarul.

— Nu dormeam, da, recunoscu domnul Fotiade. De ieşit, ieşea şi impiegatul. Ne uitam amândoi.

— Şi ce vedeaţi? Întrebă, zâmbind mereu, acarul.

Domnul Fotiade nu răspunse imediat. Se cuibări mai tare în şezlong şi oftă. Cum se uita la acar printre gene, părea că în curând va aţipi.

— Ce vedeam? Zise el încet. Păi ţi-am spus mai spus… E cel mai frumos tren pe care l-am văzut în viaţa mea… Şi-am văzut multe, poţi să mă crezi… Culoarea aia a lui… Şi cum lucea…

— Avea de fiecare dată aceeaşi culoare?

— Da, răspunse domnul Fotiade, un fel de indigo, albastru închis, la viteza lui părea aproape negru.

— O fi tren sanitar, pentru morţi, încercă să glumească acarul.

— Vezi-ţi de treabă! Făcu domnul Fotiade. Ştiu cum arată un tren sanitar. Ăsta avea geamurile joase, mult mai joase decât cele obişnuite, cam la înălţimea asta, şi arătă cu mâna, şi puţin mai mari.

— Perdele erau?

— Din câte am putut observa, erau.

— Da' înăuntru nu se vedea nimic?

— La viteza lui?

— Spuse domnul Fotiade. Ce să vezi? Plus că n-avea nici o lumină.

— Niciuna?

— Nimic.

— Ia mai dă-l în mă-sa de tren! Făcu scârbit acarul. Păi dacă era după mine… Dar se opri şi se uită în altă parte.

— Roţile erau mai înalte decât la vagoanele normale, urmă domnul Fotiade, în schimb n-am observat să aibă scări. Probabil că sunt în interior şi apar numai când se deschide uşa. Şi mai era ceva… Asta nu ţi-am spus-o… Nu m-ai fi crezut… Dar acuma, dacă tot vine, o să simţi şi tu…

— Ce? Întrebă acarul.

— Dom'le, zise încurcat domnul Fotiade, să nu râzi, dar era ceva ciudat… Prima dată am crezut că mi se năzare numai mie… L-am întrebat pe impiegat şi mi-a răspuns că şi el simte…

Când trecea, dom'le, trenul ăsta mirosea, mă-nţelegi?… Lăsa un miros… Îl simţeai o jumătate de oră după aia…

— Ce miros?

Domnul Fotiade plecă ochii şi zise încet, ca şi cum s-ar fi ruşinat:

— De trandafiri. Mirosea extraordinar a trandafiri.

Acarul îl privi o clipă serios, apoi umerii începură să i se scuture şi se porni să râdă. Domnul Fotiade se posomori. Strânse resturile din farfurie şi-n timp ce acarul râdea de se prăpădea, le aşeză în faţa câinelui. Ursu le trase cu laba şi de data asta, fără îndemn, le mancă.

— Vai, dom' şef, zise acarul ştergându-şi lacrimile, vă rog să mă iertaţi, da' asta cu trandafirii… Bine că nu mirosea a cozonac…

— Vezi? Spuse jignit domnul Fotiade, uitându-se la câine. Nu mă crezi. Treaba ta. Însă la noapte, dacă simţi şi tu mirosul, ce dai?

— Dom' şef, răspunse acarul, dacă la noapte trenul ăsta miroase a trandafiri, mâine eu vă duc în cârcă până la râu şi înapoi.

— Nu, zise domnul Fotiade. Mai tai o găină.

— Tai trei, răspunse acarul. Da' dacă nu miroase?

— Dacă nu miroase, nu tai. Hai noroc!

— Noroc, dom' şef! Răspunse vesel acarul. Ciocniră şi băură. Domnul Fotiade se uită la ceas:

— Mai sunt cinci ore. Mă duc să mă întind puţin. Scoală-mă, te rog, la două.

— Nici o problemă. Mergeţi liniştit.

— Strângi tu aici? Întrebă domnul Fotiade, ridicându-se.

— Sigur, răspunse acarul. Somn plăcut, dom' şef!

— Numai să vină, zise domnul Fotiade. Strânse şezlongul şi porni cu el spre cameră.

Acarul stinse ţigara, se sculă în picioare, aruncă restul de oase câinelui, înveli pâinea în ştergar, strânse furculiţele, farfuriile, acoperi cratiţa şi le puse pe toate într-un coş. Luă masa şi scaunul de răchită şi le duse în sala de aşteptare. Se întoarse coş şi-o apucă pe cărarea cu pietriş, spre canton. Ursu venea agale după el. Când ajunse la canton, intră înăuntru, lăsă coşul, dar nu aprinse lumina, ci ieşi şi se aşeză pe trepte. Îşi

aprinse o ţigară şi întoarse capul, privind în lungul liniei. Ca şi cum şi-ar fi adus aminte de ceva, clătină din cap şi zâmbi.

— Dom' şef, scularea! Dom' şef!

— Ce? Tresări domnul Fotiade şi deschise ochii.

— Sculatea, dom' şef, că vine măgăoaia! Zise vesel acarul. Domnul Fotiade îşi trase braţul de sub pătură şi se uită la ceas. Apoi se întinse gemând şi se sculă în capul oaselor. Îşi frecă ochii cu pumnul, cum fac copiii, şi se uită la acar.

— Te-ai bărbierit şi tu, remarcă el.

— N-am avut ce face, răspunse acarul.

— Te-ai dat şi cu parfum, zise domnul Fotiade. Parcă te-ai duce la fete.

— E pentru dezinfectat, dom' şef.

— Da, da, făcu ironic domnul Fotiade, pentru dezinfectat, da. Îşi căută cu vârful degetelor papucii de casă şi se sculă în picioare. În pijama arăta boţit rău de tot. Se îndreptă spre dulap târând papucii cu ciucur roşu şi-atunci în biroul de mişcare se auzi telefonul. O clipă, se uitară fix unul la altul, apoi, cu o sprinteneală neaşteptată pentru cărnurile lui, din trei salturi, domnul Fotiade trecu în birou şi puse mâna pe receptor.

— Fotiade, da. Să trăiţi, zise el gâfâind şi încuviinţând cu capul, ca şi cum ar fi putut fi văzut. Bineînţeles… Da. DA. La trei şi şapte… Nici o problemă, ce problemă?… Da. Şi mâine… Până joi?… Inclusiv joi sau?… Inclusiv, da. Da… Sigur. Să trăiţi.

Puse receptorul în furcă şi căută prin buzunarele pijamalei. Descoperi batista în buzunarul de la piept şi-şi suflă nasul.

— Ce-i? Făcu acarul.

— Ce să fie? Zise domnul Fotiade. Nimic.

— Mai vine?

— Bineînţeles, răspunse domnul Fotiade. Dacă ţi-am spus eu că vine, vine!

— Când am auzit că sună, m-am gândit, gata, salut garnitură, că nu mai vine.

_ Nu se întâmplă aşa ceva, spuse domnul Fotiade. Traseul se stabileşte probabil cu mult înainte. Se verifică fiecare gară, fiecare haltă, tot personalul de pe traseu, să nu existe vreo problemă. Trenul ăsta nu trece pe oriunde.

Cu paşi mari, siguri, domnul Fotiade se întoarse în camera lui şi deschise dulapul.

— Dom' şef, zise acarul, aşezându-se pe colţul patului, dacă trenul trece pe-aici, înseamnă, cum s-ar zice, că suntem o haltă de încredere.

— Bineînţeles, încuviinţă domnul Fotiade. Dacă s-ar fi ştiut de pildă că-ţi place să bei, n-ai mai fi văzut tu trenul ăsta niciodată.

— Da' ce, dom' şef, îmi place mie să beau?

— Nu, păi tocmai asta ziceam, că dacă ţi-ar fi plăcut să bei, s-ar fi ştiut şi nu i-ar fi dat drumul pe-aici.

— După cât beau eu, zise acarul, poate să treacă zilnic.

— Trece azi, mâine şi joi, zise domnul Fotiade. Aşa m-au anunţat.

— Numai trei zile? Se miră acarul şi-apoi zise mai încet: Poate c-aţi făcut dumneavoastră ceva, de trece numai trei zile…

— Deocamdată, trei zile e destul, zise domnul Fotiade, trăgân-du-şi pantalonii de la uniformă. Nici dincolo nu trecea mai mult.

— Adică, dom' şef, dacă vine trei zile la rând, eu zic că putem să fim mândri, nu?

— Putem, dar nu trebuie să ni se urce la cap. La anul s-ar putea să nu mai vină deloc. Gata, du-te la canton. E două şi jumătate. Cum e linia acum?

— Deschisă, cum să fie?

— Închide-o şi-o s-o deschizi când te-anunţ eu, spuse domnul Fotiade. Glasul i se înăsprise puţin.

— M-am dus, zise acarul şi ieşi.

Afară era zăpuşeală. Fluieră după Ursu şi câinele apăru din întunericul sălii de aşteptare. O apucă pe cărare. După câţiva Paşi, lovi cu bocancul o cutie goală de conserve. Se aplecă şi-o aruncă în bălării. Intră în canton, aprinse becul şi scoase de sub pat felinarul. Sticla îi era afumată şi pătată de muşte. Încercă să-l şteargă pe dinafară, dar murdăria nu ieşea. Renunţă. În întuneric şi la viteza aia, dracu se uită la felinarul lui. Să se vadă, acolo, că-i aprins.

Ieşi pe trepte. După căldura din ajun, cerul era înnorat şi departe, peste râu, se lumina din când în când roşu, fără zgomot, în balta din spatele cantonului, ceva plescăi scurt, vreun peşte sau vreo raţă. Cobori treptele şi merse la macaz. Era pus pe_ linia principală. Întinse mâna, apucă mânerul şi împinse în jos. Se auzi zgomotul sec al fierului mişcat. Câteva

fire de mohor crescute printre traversele liniei de manevră se clătinară. În viteza aia, ar intra direct în magazia de scânduri. Trase mânerul înapoi în sus şi acele se lipiră din nou de linia principală. Apoi se duse la pârghia semnalului şi mută cercul roşu în dreptul felinarului. Dorinţa şefului, săracu'. Să-i dea el liber. Şefu' tot şef. Se întoarse în canton şi se uită la ceasul mare cu deşteptător care ticăia în fereastră. Mai erau şaptesprezece minute. Scoase din tabacheră o ţigară şi ieşi. În gară, şefu' aprinsese toate luminile, şi-n sala de aşteptare, şi becul de la magazie. Parcă era la Crăciun, când veneau colindătorii. Când veneau şi ăia, că şapte kilometri peste coclauri, pentru zece-cinşpe lei şi-o ţuică, nu merita.

Târâi telefonul.

— Îndată, dom' şef, răspunse el în receptor. Se întoarse în faţa cantonului şi ridică pârghia: discul verde reveni în lumină. Liber. Acuma poate să treacă.

Se aşeză pe trepte. Îşi descheie nasturele de la gât şi-şi şterse ceafa cu batista. Se lăsa de ploaie. Măcar să plouă în noaptea asta, că mâine trebuie să vopsească panoul. Dacă s-ar fi uitat cineva din tren la numele staţiei, n-ar fi priceput nimic. Şi chiar dacă nu s-ar uita, el tot o să-l vopsească. O broască sări prin faţa bocancilor şi dispăru în iarbă. Şefului îi plăceau broaştele. Şi lui îi plăceau, da' nu aşa tare. Va ieşi mâine pe baltă şi-o să-i prindă. Adică nu mâine, mâine, dacă miroase trenu' cum zicea şefu', va mai tăia o găină. Şi-şi aduse aminte şi zâmbi. Mare figură şi şefu'. Auzi, tren cu trandafiri…

Deodată, de lângă el, Ursu se săltă pe labele din faţă, ciuli urechile şi mârâi uşor.

— Ce-i, mă? Zise acarul. Se uită şi el în lungul liniei. Vreun iepure. Când era mai tânăr, vara, în lucerna mare dinspre râu, Ursu fugărea iepuri. Câteodată prindea, câteodată nu. Acuma puteau să-i treacă şi peste coadă, nu se mişca, săracu'. Se îngrăşase şi-i cădea părul.

Ursu se ridicase pe labele dinapoi şi mârâia tot mai întărâtat. Se sculă şi acarul. Poate stătea o vulpe pe linie. Nu văzu nimic, numai şinele lucind şi pierzându-se drepte în întuneric.

— Ia taci, mă! Făcu el şi întoarse urechea în direcţia râului. Ascultă. Parcă se auzea ceva. Intră repede în canton şi se uită la ceas: trei şi patru minute. Asta era, se lumină el. Apucă

felinarul, ridică sticla şi aprinse cu greutate fitilul. Îi tremurau mâinile. Coborî treptele, ieşi pe pietrişul din faţă şi-n timp ce-şi aranja chipiul, îl auzi departe, peste mârâitul câinelui.

— Marş! Marş de-aici! Făcu el şi se apleсă să ia o piatră. Ursu nu fugi, ci se mută mai încolo. Când se ridică, văzu silueta domnului Fotiade în mijlocul peronului. Înălţă şi el felinarul, să se vadă că e la post, apoi azvârli cu piatra înspre câine, care începuse să latre răguşit, ca un lup. Nu nimeri. Vru să mai ia o piatră, dar atunci trenul se auzi clar, mai aproape. Întoarse capul în direcţia zgomotului şi fixă cu privirea crengile de salcie plângătoare de pe buza bălţii pe care de fiecare dată le atingea coşul locomotivei personalului. Şi când locomotiva garniturii intră în lumina puţină din jurul cantonului, văzu într-adevăr că e mai înaltă, pentru că izbi crengile cu partea de sus a cilindrului uriaş, orizontal, nu cu coşul, şi mai apucă să-i vadă geamurile întunecate şi roţile mari şi albastrul închis al primelor două vagoane, pentru că praful stârnit îl învălui, îl izbi peste faţă, silindu-l să închidă ochii. Şi-atunci, fulgerător, se gândi că nu simţise mirosul. Se şterse iute cu stânga şi deschise ochii şi mai văzu ultimul vagon gonind prin faţa lui şi-apoi tampoanele din sPate între care nu era nici o lumină şi umbra vagonului scurtându-se tot mai mult şi dispărând când trenul trecu prin faţa Sării. Lăsă jos felinarul şi adulmecă. Nu se simţea decât mirosul de tren, puţin mai puternic. Zgomotul trecerii se stinse treptat şi se auzi numai Ursu, lătrând ca turbat din şanţ.

— Fire-ai al dracului, zise încet acarul. Acuma te-ai găsit să latri.

Stinse felinarul şi-l duse înăuntru. Se întoarse afară, mută semnalul pe roşu, apoi o luă pe cărare. Domnul Fotiade stătea în picioare în mijlocul peronului şi ţinea lanterna în mână. Îl aştepta. Acarul se opri în faţa lui şi-l privi.

— Da, dom' şef, zise el, există.

— Ai văzut? Şopti domnul Fotiade şi i se putea citi pe chip cât e de bucuros. Vezi că există? Spune tu, am minţit?

— Nu, dom' şef, n-aţi minţit, răspunse acarul. Există, ce mai, l-am văzut.

— Ai văzut tu un tren mai frumos?

— Ce să zic, n-am văzut. Da' să ştiţi, dom' şef, că nu miroase.

— Cum nu miroase? Făcu uimit domnul Fotiade. Nu simţi mirosul?

Acarul inspiră adânc:

— Miros de trandafiri?

— De trandafiri, sigur!

— Nu, dom' şef, nu simt.

— Eşti răcit, spuse convins domnul Fotiade. Hai să-ţi dau nişte piramidoane!

— Dă-le dracului, dom' şef. N-am luat leacuri în viaţa mea.

— Mă, zise domnul Fotiade bănuitor, tu nu mai vrei să tai o găină.

— O tai, dom' şef, da' dacă nu simt, nu simt.

— Bine, zise domnul Fotiade, dar să ştii că nu te cred.

— Treaba dumneavoastră. Domnul Fotiade se uită la ceas:

— Trei şi douăsprezece. Ce faci, vii la un septic?

— Nu mai vin, dom' şef. Mă duc să mă culc şi eu.

— Atunci, noapte bună. Dacă vrei, trezeşte-mă, la mărfar, pe la nouă.

— Bine, dom' şef. Noapte bună.

Plouase toată ziua şi abia seara cerul se limpezise pe o fâşie îngustă înspre râu, lăsând să se vadă stelele. Mâncau de data aceasta în camera domnului Fotiade şi soba, încă încinsă, îi făcea să asude. Domnul Fotiade se şterse pe frunte, apoi se întinse şi apucă polonicul.

— Nu e rea nici supa ta, zise el şi-şi umplu din nou farfuria, deşi la ora asta supa parcă nu mai are acelaşi gust ca la prânz.

— Ce să fac, dom' şef, răspunse acarul. Pân-am prins-o, pân-am tăiat-o, până s-a fiert…

— Ai prins-o greu, am văzut, zise domnul Fotiade.

— Parcă ştia şi ea că vreau s-o tai, zise acarul.

— Dac-ar trece trenul ăsta o săptămână la rând, ai rămânea fără găini, râse domnul Fotiade.

— Mai sunt raţele, dom' şef, răspunse acarul.

— La raţe trebuie un internaţional, ai? Făcu domnul Fotiade.

— Nu, dom' şef, răspunse acarul. Noi să ne simţim bine.

— Ai dreptate, zise domnul Fotiade. Hai noroc!

— Să trăiţi, dom' şef.

Băură, apoi acarul se sculă şi aduse de pe sobă cratiţa. Luă capacul şi domnul Fotiade se aplecă în faţă să miroasă:

— Ai pus şi usturoi?

— Doi căţei, dom' şef.

— Tu eşti bucătar mare, măi Simioane! Zise domnul Fotiade.

— Dac-am fost tot timpul singur… Nevoia te-nvaţă.

— Şi eu am fost singur, zise domnul Fotiade, dar chestia cu gătitul nu s-a lipit de mine. Uite, poftim aripile.

— Mulţumesc, dom' şef.

— Mâine, gata, nu mai tăiem găină, zise domnul Fotiade. Trenul ăsta ne-ngraşă dracului. Mâine tragem o ciorbă de cartofi.

— Ba tai, dom' şef. Să ţinem minte zilele astea, că după aia cine ştie când mai vine.

— Poate la anul, răspunse domnul Fotiade. Cu reparaţiile astea pe traseele principale, te poţi oricând trezi cu el.

— Eu nu cred, dom' şef. Ăsta nu mai trece pe-aici până-i hău…

— Nu poţi să ştii, răspunse domnul Fotiade.

Acarul puse mâna pe sticlă şi-n timp ce turnă în pahare, zise neutru:

— Măcar dacă l-am putea opri o dată.

— Ce spui? Făcu domnul Fotiade, înălţând capul.

— Să-l oprim o dată, să-l vedem mai de aproape.

— Nu-nţeleg, zise domnul Fotiade. Cum să-l opreşti?

— Aşa bine, dom' şef, cum se opresc trenurile: punem sem-nalu' pe roşu.

— Hai, mă, lasă gluma că ţi se răceşte mâncarea, zise domnul Fotiade, privindu-l neîncrezător.

— Nu glumesc, dom' şef. Chiar îl putem opri. Nu mult, cât să vedem ce-i cu el.

— Tu ai înnebunit, constată domnul Fotiade. Ai stat prea mult lângă sobă şi ţi s-a urcat căldura la cap.

— Dom' şef, putem avea şi motiv!

— Ce motiv?

— A slăbit terasamentu', e lângă baltă, a plouat şi s-a lăsat linia… La viteza lui, e periculos. Îl oprim şi după aia îi dăm dru-mu', aşa încet…

— Fugi, mă, şi vezi-ţi de treabă! Răspunse domnul Fotiade. Cine te crede? Trebuia s-anunţi din timp.

— Păi când s-anunţi dac-acum s-a întâmplat? Făcu acarul.

— Şi când vin ăia şi verifică şi văd că l-am oprit degeaba, zburăm amândoi de-aici de nu ne vedem!

— Unde să mai zburăm? Zise acarul. Mai pustiu ca aici nu e nicăieri.

— Lasă, dom'le, nu mai vorbi, zise domnul Fotiade. N-ai nici un drept să-l opreşti! Şi nici nu-i sigur c-ar opri.

— Cum să nu oprească? Făcu acarul.

— Simplu, răspunse domnul Fotiade. Să tot treacă.

— Să nu oprească nici dacă semnalul e pe roşu?

— Nici!

— Eee, zise acarul, să văd eu trenu' ăla care nu opreşte la roşu, că-l mănânc!

— Dacă el ştie că are cale liberă, poate să nici nu se uite la rabla ta de felinar.

— Cum să nu se uite? Zise acarul. Da' ce, dom' şef, trenu' ăsta nu-l conduce nimeni?

— De unde vrei să ştiu eu cine-l conduce? Am fost eu în locomotivă? Poate că nu-l conduce nimeni, poate-i tren automat.

— Automat? Zise acarul. Cum automat?

— Automat, neautomat, se înfurie domnul Fotiade, mai lasă-l naibii de tren, să-mi tihnească şi mie mâncarea asta! Auzi la el, ce idee!... Să oprească trenul! Mai bine ai vopsi panoul ăla!

~

Acarul nu mai zise nimic. Lăsă furculiţa şi-şi aprinse o ţigară.

— Ce, nu mai mănânci? Observă domnul Fotiade.

— Nu-mi mai trebuie, răspunse acarul. Dom' şef, eu m-aş duce să mă-ntind o jumătate de oră.

— Bine, lasă că strâng eu aici. Ce să-ţi las din?... Şi arătă spre cratiţă.

— Aripa asta, dom' şef. Dacă nu e cu supărare, o pun înapoi.

— Dă-o-ncoace... Aşa. Uite, du astea câinelui.

— Dacă se prinde Ursu că din cauza trenului roade atâtea oase, nu-l mai latră.

— Da, dom'le, am auzit, lătra ca un lup, zise domnul Fotiade. Ce-o fi având?

— Nu ştiu. Nu-i place trenu', răspunse acarul. Să vă fie de bine.

— Mersi, la fel. Semnalul e pe roşu, nu?

— Da, dom' şef.

— Bine, te sun eu când trebuie să-l schimbi.

Acarul ieşi şi merse la fântână. Se stropi pe faţă, îşi muie batista şi şi-o puse după gât. La canton se dezbrăcă, dar nu se culcă, ci-şi schimbă cămaşa, ciorapii, îşi perie haina de la uniformă, îşi făcu bocancii. Se îmbrăcă şi coborî treptele. Ursu stătea culcat în cărare, lângă pârghia semnalului. Îi aruncă °asele, apoi merse în spatele cantonului, pe malul bălţii. Nu-i era somn deloc. Stătu o vreme aşa uitându-se la apa nemişcată, acoperită de lintiţă. La un moment dat, în lumina ce cădea dinspre canton, văzu un şobolan de apă înotând fără zgomot Paralel cu malul. În dreptul lui, şobolanul vru să iasă din apă, dar îl zări şi se depărta repede. Îl auzi mai încolo, prin papura uscată. Scoase tabachera şi sui spre canton. Când sună telefonul, şedea pe trepte şi era la a treia ţigară. Îi răspunse domnului Fotiade, apoi aprinse felinarul şi se îndreptă spre semnal. Împinse pârghia şi discul roşu se schimbă cu cel verde. Trecu pe linie şi merse de-a lungul ei în direcţia râului, călcând din tra-versă-n traversă, cam o sută de metri. Se opri şi se uită spre canton. Semnalul verde se vedea pâlpâind uşor, flacăra felinarului era cam mică. Dar se vedea. Se întoarse şi veni până în dreptul stâlpului. Se urcă pe scara metalică, desfăcu portiţa felinarului şi făcu flacăra mai mare. Coborî scara şi ajungând jos văzu aprinzându-se toate luminile din gară.

Când Ursu începu să mârâie, luă felinarul, îl aprinse şi ieşi. Nu mai merse în cărare. Rămase acolo pe trepte de unde putea să vadă mai bine şi unde suflul trenului nu se simţea aşa tare. Din cauza ploii, nu mai avea cum să fie nici praf. Ridică felinarul în aşa fel încât să nu-l stânjenească lumina şi aşteptă.

Locomotiva apăru din întuneric cu aceeaşi viteză, lovind crengile sălciei plângătoare de dinaintea semnalului. Acarul observă că avea nişte apărători groase pe lângă cazanul cilindric din faţă, apoi văzu că primul vagon, cel care trebuia să fie de poştă, stătea aproape lipit de locomotivă, ca şi cum n-ar avea tampoane. Încercă să numere vagoanele, dar privirea îi fugi cu vagonul al treilea, unde i se păru că distinge, sub uşă, o treaptă. Abia cu ultimul vagon pe care-l luă în primire de cum trecu de semnal şi-l urmări până în dreptul magaziei, văzu că nu se înşelase: sub uşă, cam la un metru de clanţa neobişnuit de

mare, se zărea o treaptă. Lăsă felinarul şi adulmecă din nou: nimic, doar mirosul cunoscut de cărbune şi abur.

De pe peron, domnul Fotiade îi făcea semne de chemare cu] lanterna. Stinse felinarul, îl lăsă în canton şi-I fluieră pe Ursu. Câinele veni scheunând şi i se lipi de picioare. Tremura tot.

— Ce ai, mă? Zise blând acarul şi-l mângâie pe spinare. Ce-ai văzut tu, mă Ursu?

A treia zi, joi, fu din nou vreme bună, deşi cam răcoroasă. O perdea subţire de nori alburii împiedica soarele să iasă întreg la iveală şi lucrurile primeau o lumină moale, palidă, ca de lună. După-amiază, după ce trecu patrumiicinciul, acarul strânse roşiile coapte din grădină şi le duse în camera domnului Fotiade. Încercă şi merele din mărul de lângă fântână, dar fructele eraYi încă mici şi acre. Când domnul Fotiade îi aminti că ar putea vopsi panoul, acarul îi arătă stiva de lemne netăiate: n-aveau cu ce face focul. Crăpă apoi lemne până spre seară şi le cară cu coşul în magazie. Seara, domnul Fotiade nu mai vru găină, zicând că i se apleacă de-atâta carne. Făcură cartofi prăjiţi cu slănină şi cu salată de roşii. Cu briceagul în formă de femeie, domnul Fotiade curăţase cartofii şi îi tăiase subţiri-subţiri, cum îi plăceau lui.

Stăteau acum pe peron la masa de răchită şi jucau septic american, unde domnul Fotiade zicea că e as. Peste halat, la şale, îşi pusese o pătură din dotarea camerei. Nici pe asta nu se mai cunoşteau literele cu numele staţiei.

— Verde! Ceru domnul Fotiade, stăpânindu-şi un sughiţ. Ultima!

— Ghindă! Zise acarul.

— Aha! Făcu domnul Fotiade. Eşti şmecher, ai ţinut şeptarul. Am luat o carte. Dă-i.

— Iau şi eu una, zise acarul.

— N-ai nici tu? Se miră domnul Fotiade. Ei, atunci te-am încălţat: verde! Şi ultima!

— N-am, răspunse acarul.

— Aşa, ia o carte, aşa… Gata! Socoteala!

— Şaişpe, zise acarul.

— La să vedem… Zise domnul Fotiade şi numără cărţile celui-la't, apoi luă creionul: Şaisprezece şi cu cincizeci şi şepte… Şaibei şi şepte… Şi cu şase… Şeptezeci şi trei. Mai ai puţin şi-ai ieşit din joc. Cine face cărţile?

~ Dumneavoastră.
Domnul Fotiade începu să amestece cărţile.
— Să vezi ce plictiseală ne-apucă mâine-poimâine, după ca trece trenul, spuse el gânditor. Trebuie să cumpărăm nişte table.
— Şah nu ştiţi? Întrebă acarul.
— Cât să mut piesele, răspunse domnul Fotiade. Nu mă potj concentra, mă cam supără… Şi se ciocni cu arătătorul în frunte. Câte ai?
— Patru, răspunse acarul. Mai daţi-mi una. ' – Uite-o, zise domnul Fotiade.
— Ştiţi ce-am văzut la tren, dom' şef? Zise acarul, filând cărţiIe. Dumneavoastră ziceaţi că n-are scări. Are. Am văzut eu.
— Da? Făcu domnul Fotiade. Eu n-am observat. De fapt, e normal să aibă. Altfel pe unde să urce lumea? Verde vreau.
— Ce lume? Întrebă acarul.:
— Păi… Şovăi domnul Fotiade, lumea care merge cu el, căj doară n-o umbla gol.
— Eu n-am văzut pe nimeni înăuntru, şi m-am uitat bine, zise acarul.
— Nici eu n-am văzut, recunoscu domnul Fotiade, dar asta nu înseamnă că nu-i cineva înăuntru. Poate că dorm.
— Cine? Întrebă acarul.
— Călătorii, răspunse domnul Fotiade. Ce faci, nu joci?
— Chiar toţi să doarmă? În halu' ăla? Şi conductorii? Mie mi-ar fi frică să merg cu un tren în care toţi dorm.
— Poate n-are conductor, răspunse domnul Fotiade. Ţi se dă bilet în staţia de plecare până-n staţia de sosire, ţi se verifică la urcare, pe peron, şi-n rest, poţi să dormi…
— Nu se poate, dom' şef! O lumină tot ar trebui să fie aprinsă undeva, la veceu, la spălător… Altfel s-ar bate unii de alţii ca orbeţii. Eu cred mai iute că e tren de rodaj, cu vagoane goale. Şi dacă-s goale, ce să ţină lumina aprinsă? Fac economie.
— Şi locomotiva? Întrebă domnul Fotiade. Şi cu ea fac economie?
— Vedeţi c-aţi greşit, dom' şef, arătă acarul.
— Vai, scuză-mă, zise domnul Fotiade, mereu confund cărţile astea.
— Roşu, ceru acarul. Cu locomotiva nici eu nu ştiu ce să mai zic. Aţi văzut ce geamuri are?

— Am văzut, sigur. Sunt mai mari decât la astea obişnuite.

— Mai mari şi parcă-s date cu catran, zise acarul. Mă şi gândesc ce poate vedea mecanicul prin negreala aia. Tot roşu.

— N-am. Iau o carte, zise domnul Fotiade.

— Mai luaţi două şi zic ultima. Gata.

— Mamă, mamă! Făcu domnul Fotiade. Ai dublat. Ia să văd câte am… Mda, am cam ieşit. Mai facem unul!

— Dom' şef, n-aş mai face. Şi-aşa conduceţi cu mult.

— Păi mai avem o jumătate de oră! Se uită domnul Fotiade la ceas.

— Da, da' până vă schimbaţi… Până pun şi eu ceva mai gros pe mine…

— Bine, cum vrei. Dar jucăm după ce trece.

— Jucăm, dom' şef. Aştept să mă sunaţi când îi daţi liber. Acarul se ridică şi-i ajută domnului Fotiade să iasă din şezlong. Luă apoi masa şi scaunul de răchită şi le duse în sala de aşteptare. Nu merse direct spre canton, ci ocoli pe la magazie. Deschise lacătul, intră şi reveni în mână cu o canistră de tablă. În canton goli din canistră într-o cană mare, după care astupă canistra şi ieşi cu cana afară. Se îndreptă spre semnal, lăsă cana la picioarele stâlpului, sui scara, scoase felinarul din locaş şi coborî cu el. Deşurubă căpăcelul rezervorului şi turnă din cană până-l umplu. Înşuruba căpăcelul şi sui înapoi pe stâlp, agăţând felinarul la locul lui. Mări flacăra cât putu de tare Şi coborî. Se dădu câţiva paşi mai încolo şi privi. Se vedea acum foarte bine. Aruncă restul din cană în şanţ şi se întoarse la canton. Luă canistra şi-o cară la magazie. Închise uşa cu lacătul, se uită spre fereastra luminată a domnului Fotiade şi-şi aPrinse o ţigară. După câteva clipe, porni încet spre canton, ntră înăuntru, se lăsă pe vine şi cotrobăi într-o ladă sub pat. Scoase un lanţ şi ieşi afară. Fluieră încetişor. Ursu veni de după Co'ţul cantonului şi rămase în faţa lui, aşteptând. Se aplecă, ţigara în colţul gurii şi-i petrecu câinelui lanţul pe după Celălalt capăt îl legă de răzătoarea de noroi de lângă trepte. Aruncă ţigara. Câinele stătea liniştit. Nu-l mai legase de câţiva ani, de când era tânăr şi rău, sărise odată şi la biata, Teodosie, mai s-o rupă. Se ridică şi se aşeză pe trepte.

Trecură câteva minute şi luminile gării se-aprinseră şi-auzi şi telefonul.

— Da, dom' şef, acuma, zise el în aparat şi-şi trase bine chipiul pe cap şi-apucă felinarul. Scapără un chibrit şi văzu că mâinile nu-i tremurară. Lăsă felinarul aprins pe trepte, în uşă, intră pe cărare şi puse semnalul verde. Îşi frecă apoi palmele şi se bătu peste umeri. Era răcoare bine. Se uită spre Ursu. Câinele stătea întins pe burtă, moţăia. Ochiul stâng începuse să i se închidă, avea puroi. O mai duce şi el cât o mai duce, p-ormă... În baltă.

Un stol de raţe trecu fâşâind pe deasupra. Se uită, dar nu mai văzu decât luna mare, rotundă, luminând lunca râului, De-aia avea mâinile aşa albe. Le băgă în buzunarele pantalonilor, unde dădu peste tabacheră şi chibrituri. Nu-i mai ardea de fumat, avea gura acră, amară. Scuipă şi nimeri exact pe una din şinele liniei principale. Scuipatul părea un bănuţ de argint pus acolo să-l tocească trenul, cum punea când era mic ca să mărească suprafaţa monezii şi să câştige când jucau „banu' la zid”. El câştiga rar, că avea palma şi degetele mici, nu reuşea să acopere bine banii celorlalţi. Da' nu se supăra, că dacă tot trecea trenu' peste ei, banii nu mai aveau valoare.

Privi spre gară: domnul Fotiade tocmai ieşea pe peron,] încercând lumina lanternei. El avea lanternă cu trei culori, nu felinar. Cu-atâta rămăsese de la cealaltă gară, cu lanterna asta specială. Tot era ceva. Întoarse capul şi se uită în lungul linieiJ spre râu. Acuş-acuş. Scoase dreapta din buzunar şi puse mâni pe pârghia semnalului. Pârghia era rece. Şi mâna, la lumina] lunii, părea dată cu praf de cretă. De câte ori a tras şi-a împins el maneta asta, numai câte cinci bani să fi avut la fiecare mişcare] acuma ar fi fost liniştit. Altădată treceau şi câte patru mărfare pa zi, când aveau ce duce. Nu creştea mohor printre şine, ca acul ma. Încet, încet, au plecat toţi şi-a rămas numai el, să...

Ursu mârâi, înălţând capul. Acarul tresări şi strânse degetele pe capătul pârghiei. Nu auzea încă nimic, dar era atent lJ câine. Ursu se sculase în picioare şi se uita neclintit spre râu. Lanţul stătea întins şi el îşi dete seama că-l legase prea strâns. Apoi auzi zgomotul. Încă zece secunde şi va intra pe pod. Şopti Doamne-ajută” şi trase pârghia. Se uită spre stâlp: semnalul era roşu. Rămase aşa povârnit, ascultând încordat. Acuma era timpul să frâneze. Nu auzi însă decât zgomotul apropierii crescând uniform, lătratul continuu al câinelui şi parcă, dinspre

gară, nişte strigăte. Nu oprea. Vru să-mpingă pârghia înapoi, dar atunci văzu locomotiva venind cu roţile în scântei şi-n sfârşit auzi scrâşnetul oţelului frecându-se de-oţel şi se-ndreptă de spate şi simţi că falca-i tremură şi încă-i tremura când locomotiva veni neagră spre el şi se opri la câţiva paşi. Împinse pârghia la loc şi fugi prin cercul acum verde al luminii spre locomotivă, apoi pe lângă ea, furişându-se aplecat ca şi cum ar fi putut fi lovit cu ceva de sus, şi ajunse la al treilea vagon. Sări şi se agăţă cu stânga de clanţa mare, lucitoare, bâjbâind cu piciorul după treaptă. O găsi în momentul când trenul se mişcă lin înainte şi văzu crengile sălciei lunecând pe lângă ferestre. Apăsă pe clanţă şi împinse cu umărul, dar uşa nu cedă. Stâlpul semnalului cu lumină pâlpâitoare trecu pe lângă el şi el continua să izbească în uşa întunecată cu umărul şi cu genunchiul drept şi-abia mai zări cu coada ochiului câinele zbătându-se în lanţ şi felinarul rămas în pragul uşii şi-apoi cantonul dispărând şi grinzile verticale ale magaziei de lemne înşirându-se tot mai iute în urmă şi se-ntoarse puţin şi văzu dalele peronului fugind una după alta şi, ca-ntr-o fulgerare, în lumina verzuie a propriei lanterne, faţa îngrozită a domnului Fotiade, fântâna şi se gândi c-ar mai putea sări în şanţul cu iarbă ce trebuia să urmeze, dar atunci uşa se deschise, trăgându-l înăuntru, şi-n clipa aceea simţi, izbindu-l greu, mirosul de trandafiri.

ADOLESCENT.

Îl jena gulerul cămăşii. Ar fi vrut să-şi desfacă puţin, fără să se observe, nodul de la cravată, dar probabil i l-ar fi aranjat la loc. Nici nu era cravata lui, era a unchiului Ghiţă. Noroc că, din câte înţelesese, se potrivea la costum. Costumul i-l făcuseră anul trecut, de Paşti, şi-i rămăsese cam mic. La mâneci mai ales. Il purtase doar atunci, de sărbători, apoi la nunta mătuşii Tatiana şi când l-au aşteptat pe unchiul Ghiţă la aeroport. Nu-i j plăcea în costum. Trebuia să nu se păteze şi să nu-şi strice dunga de la pantaloni. În plus, când era în costum, trebuia mereu să zâmbească drăguţ.

Întinse mâna şi învârti manivela, să deschidă geamul. „Staii frumos, zise mama din faţă, de lângă unchiul Ghiţă, fără să se întoarcă. E curent”. Se opri surprins: cum îl văzuse? Apoi zări în oglinda retrovizoare din centrul parbrizului ochii ei plânşi urmă-! Rindu-l ce face. Închise geamul. Biata mama. Plânsese mult, ^ toată noaptea, mai mult decât tata. Tata era mai

bărbat. Şi pe când începu să i se facă milă de mama, unchiul Ghiţă frână brusc, cauciucurile ţiuiră şi trebui să se sprijine cu palmele de scaunul din faţă. „Fir-ar a dracului”, zise unchiul Ghiţă. „Ghiţă, zise mama. Măcar acum încearcă şi tu să te controlezi...” „Păi n-ai văzut? Zise unchiul Ghiţă. Voiai să intru în el?” „Condu mai atent”, zise mama. „Bine, dragă. Altă dată vă las pe voi”, zise unchiul Ghiţă şi claxona. Bivolul se feri alene, aproape atingân-du-se de maşină. „E bivolul lui Feri”, zise el. Ar fi vrut să deschidă geamul şi să-l atingă. „E bivoliţă, zise tata, din dreapta lui. Uite ce uger are”. „N-ai şi tu altceva mai bun de vorbit?” zise mama şi de data asta întoarse capul şi el ştiu că tata se face mic în colţul lui. Tata se temea când mama se uita urât. Şi el se temea, dar parcă mai tare se temea tata. Şi câteodată lui i se făcea frică numai pentru că vedea ce tare se teme tata când mai greşea cu ceva şi mama strângea din buze şi se uita urât.

Unchiul Ghiţă demară. Se apropiau de pod. Lângă pod era scăldătoarea. Probabil că deja îl aşteptau. Până îşi aranjase mama în fundul sacoşei, ca să nu se observe, rochia neagră şi baticul, până îl îmbrăcaseră pe el, pân-au găsit loc în portbagaj, printre pungile cu orez, pentru lumânările lungi, trecuse ceva timp. Să nu uite să ia chibriturile. Puse palmele pe bancheta moale şi se săltă pe vârfurile picioarelor, să fie la înălţimea geamului. Trecură repede pe pod, dar el tot mai apucă să-i vadă: Cosmin, băiatul popii, şi Feri, care se pregătea să sară de pe salcie. Şi el putea sări de pe salcie. Numai el şi Feri săreau de-acolo. Sărise şi Cosmin o dată, dar se răsucise în aer şi căzuse ca un bolovan, lovindu-se cu burta de apă. Acum Feri o s-o încaseze de la bunicu-său, dacă nu observă la timp că i-a ieşit bivolul la şosea. Adică bivoliţa. S-ar putea s-o încaseze şi Cosmin, dacă află popa că s-a jucat cu Feri.

Unchiul Ghiţă încetini şi vira maşina pe podeţul din faţa Porţii. „Doamne, Doamne”, suspină mama, uitându-se în curte.

Privi şi el şi-o văzu pe baba Garda coborând treptele casei.

Ş'-apoi pe zăpăcita de Ancuţa alergând spre ei dinspre fântână.

Pe ea o adusese unchiul Ghiţă în sat dimineaţa. Tata ieşi din ma§ină şi desfăcu porţile. Intrară cu maşina în curte. Tata îi deschise portiera şi el se dădu jos. Văzu că undiţa nu mai e angă intrare şi că treptele sunt măturate şi stropite cu apă. Apoi e

trezi cu Ancuţa în faţă. Avea ochii măriţi, ca atunci când erau ai rnici şi voia să-l sperie cu poveşti. „Moare bunicul!” şopti.

Tâmpită. Parcă el nu ştia. „Unde mi-e undiţa?” zise el rece. „ dus-o în şură”, răspunse ea tot în şoaptă. El îi aruncă o privir dispreţuitoare şi porni după tata spre casă. Mama îi spuse în ceva unchiului Ghiţă şi acesta se întoarse spre ei: „Copii, mergeţi voi şi vă jucaţi. Ancuţa, ia-l pe Claudiu şi arată-i bicicleta” „Eu nu vreau să mă joc”, răspunse el bosumflat. Să-i comand Ancuţei, nu lui. E tatăl ei, nu al lui. „Claudiu, lasă obrăznicia, zise mama. N-aveţi ce căuta acum în casă”. „Pot să mă joc în costum?” întrebă el perfid. Mama şovăi un moment: „Poţi să te joci, dar asta nu înseamnă că poţi să te murdăreşti”. El se răsuci pe călcâie şi se îndreptă spre şură. Simţi că Ancuţa îl urmează. Tâmpită. I-or fi cumpărat şi bicicletă. Se opri. „Tu ce vrei?” zise el. „Unde te duci?” „Treaba mea. Ce te interesează?” „Nu vrei să-ţi arăt bicicleta?” „Ce bicicletă?” „Bicicleta mea. Mi-a cumpărat-o tata”. „Tu nici nu ştii să te dai cu ea”, zise el. „O să-nvăţ. Dacă vrei, ţi-o dau şi ţie”. „Nu vreau”, răspunse el şi intră în şură. Ştia acum ce-o să facă. Merse hotărât spre grămada de scânduri de lângă peretele grajdului, uitându-se doar o clipă, cu coada ochiului, după bicicletă. O zări, strălucitoare, rezemată în stânga de butoiul cu varză. Se urcă pe scânduri, apoi îşi propti piciorul drept pe oblonul ferestrei dinspre grajd, cu mâinile se prinse de bârna de deasupra peretelui şi frecân-du-şi genunchiul de zid, se săltă pe pod. Se murdărise doar pe pantaloni şi la mâneci. Se scutură de praful de var şi privi triumfător la Ancuţa. „Te spun mătuşii”, zise ea. „N-ai decât, răspunse el. Nu m-am murdărit”. Ea se răsuci şi se duse la bicicletă. Mângâie scaunul de piele cafenie, apoi sună lung din soneria de pe ghidon. „Nu vii în curte să mă-nveţi?” „Nu”, răspunse el. Ea se mai juca puţin cu soneria. „Uite, aici are şi chei”. Normal, gândi el. De-aia e bicicletă. Ea se întoarse şi se uită spre pod. „Claudiu, vreau să mă urc şi eu acolo.” Vorbea ca şi atunci când cerea de la tata smochine. Tata îi aducea. „Urcă-te”, zise el. „Dar nu pot.” Se bosumflase. Bosumflata. „Eu cum am putut?” se miră el. „Tu eşti băiat”. Aha. „Nu ziceai tu că eşti mai mare decât mine?” „Sunt mai înaltă decât tine.” „Atunci urcă-te”, spuse el şi lăsându-şi genunchii în fân, se depărta încet de marginea podului, în patru labe, ca un cercetaş. Cam pe la jumătatea drumului unde fânul creştea într-o creastă până aproape de

acoperiş, se opri şi, ridicând capul, privi. Găina era acolo, în colţul ei. Mai avea puţin, să n-o deranjeze. Era găina sură, cea mai blândă, nu se speria niciodată, puteai chiar s-o atingi cu mâna. Se întoarse pe spate, lărgindu-şi laţul cravatei şi urmărind cum se prind capetele ţiglelor de scândurile orizontale ale acoperişului. O să ducă el bunicului oul. Şi cu ocazia asta o să facă rost şi de chibrituri. Numai să-l lase să intre. Mama ar fi fost în stare să ia oul şi să spună că ea l-a găsit. Dar n-o să i-l arate. O să spună că... Ei, o să spună el ceva ca să intre şi să ia chibriturile. Şi să ducă bunicului oul pentru că numai el şi bunicul ştiau unde oua Sura. De când căzuse bolnav şi nu se mai putea scula din pat, bunicul îl trimitea pe el după ouă în podul şurii. Uneori, dacă mama nu-l lăsa să vină în sat mai multe zile la rând, găsea mai multe ouă în cuib. Câte un ou pentru fiecare zi lipsă. Şi chiar după ce va muri bunicul, el n-o să spună nimănui unde oua Sura. Da' nu moare bunicul aşa uşor. Mai erau încă mulţi de murit în sat înaintea lui. Cum a zis şi baba Garda, care venea după lapte, într-o seară, când bunicul a întrebat-o: „Ei, Gardă ţi-ai strâns bani de înmormântare?” „Da' de ce să-mi strâng?” a zis baba Garda. „Că ne-a venit vremea. Nu suntem noi acelaşi contingent? Noi urmăm acuma”, a zis bunicul. „Ba nu noi, a zis baba Garda. Mai sunt.” „Ce vorbeşti? Cine?” s-a prefăcut bunicul că nu crede. „Păi uite, a zis baba Garda, Avram din capătul satului şi Anton sunt mai mari ca noi cu trei ani şi Simion clopotarul cu doi” şi-a mai înşirat baba încă vreo câţiva, toţi mai bătrâni. La urmă, a mai găsit şi bunicul pe unul, pe Rezmiveş, bunicul lui Feri, dar baba Garda a zis că ea nu-l socoteşte pe ăsta, oricât ar trăi, că-i ţigan. Bunicul a zis şi ce dacă-i ţigan, că e om de treabă, îl cunoaşte de când au fost amândoi la revoluţie în Rusia. Şi-atunci el ştia că bunicul iară va povesti ca în fiecare seară când venea baba ^ârda după lapte, cum a fost în Rusia, şi iară baba Garda se va m'nuna de ce se aflâ acolo. Baba Garda nu ştia carte, nu ieşise ^'id mai mult de zece kilometri din sat şi nici nu văzuse tren în viaţa ei. De numărat, număra până la zece şi se opre Bunicul se distra tare şi-l distra şi pe el pentru că făcea ce făc şi tot la cât de mare e Rusia ajungea. „Cât de mare?”, zic baba Garda, gata înspăimântată de ce urma să audă. „ lasă-mă, că nici nu-ţi pot spune!

— Făcea bunicul. Ştii cât îi d mare? Cât te-ai duce de-aici până la Bufet şi-ai veni înapoi iară te-ai duce şi iară ai veni şi-ai tot umbla aşa pân-ai muri tot nu i-ai da Rusiei de capăt”. Baba Garda ducea mâna la g auzind aşa minunăţie, dar bunicul nu terminase. „Şi ştii tu cât trenuri sunt acolo?” „Câte?” îngâna baba Garda. Bunicul caut un lemn aprins în sobă, îl scotea, îşi aprindea ţigara şi se uita l baba Garda. „Degeaba îţi spun, că nu mă crezi”, zicea el. „Ba t cred, zicea ea cu sufletul la gură. Câte?” Bunicul arunca lemn înapoi pe jăratic şi zicea tare: „Unşpe!” „Vai de mine, da' und< încap atâtea?” se speria baba Garda şi bunicul ridica din umerii adică nici el nu ştia, asta era situaţia, apoi începea să râdă. El se gândise că baba Garda nu putea fi chiar aşa proastă să-l creadă pe bunicul de fiecare dată cu cele unşpe trenuri dirj Rusia, mai ales că îl vedea că râde; poate că ea nu-l credea, ci numai se făcea că-l crede ca să-I vadă bucurându-se. Pentru că bunicul era frumos când se bucura şi baba Garda zicea „fru-l mos eşti tu când râzi, Simioane, nimeni nu râde ca tine” şi i sej umezeau ochii. Şi-atunci bunicul nu mai râdea aşa de tare şi baba Garda se scula, îşi lua cana de lapte şi şontâc-şontâc ie<| şea şi se ducea la căsuţa ei. Nu moare bunicul aşa uşor, degeaba se temeau unchiul Ghiţă şi mama. Se temeau şi ei că dacă moare bunicul n-o să mai aibă cine le creşte porc. Că unchiul Ghiţă nici lăturile n-a vrut să le ducă în ziua când a căzut bunicul la pat, a venit baba Garda şi le-a dus şi tot ea le ducea de-atunci. Biata baba Garda. Pentru ea a mâncat şi bătaie, singura bătaie pe care i-a tras-o bunicul vreodată, cu cureaua, de n-a putut şedea pe fund vreo două zile, baba dracului. Şi cej mare prostie făcuse? A râs şi el o dată de ea, cum râdea bunicul. Baba Garda avea o căsuţă la marginea dinspre ţigani satului, bunicul zicea că-i „muzeu”, unde trăia ea, că n-avea p nimeni. Vara el se ducea des la ea, pe-acolo stătea şi Feri c care se împrietenise la pescuit, şi baba le dădea zmeură din qrădina ei, mai mult lui, că zicea că e palid, şi lui Feri mai puţin, că el n-avea cum să fie palid. Lasă că şi Feri îşi lua singur când baba era dusă prin sat, dar nu lua mult. Iarna nu prea mergea pe-acolo, nici la colindat, că baba nu-şi făcea pom ca toţi oamenii, rupea numai câte-o ramură de prun şi punea vată pe crenguţe şi bucăţele de staniol, să simtă şi ea că-i sărbătoare. Şi la un Crăciun i-a adus bunicul şi ei un brad mare şi i-a spus să-şi facă pom, că numai Sfântul ştie dacă va mai

apuca ea alt Crăciun. Şi seara i-a îmbrăcat bunicul frumos şi pe el şi pe Ancuţa, l-au aşteptat pe Cosmin şi le-a spus bunicul să meargă să-nceapă colindatul la baba Garda, s-o colinde frumos cu „O ce veste minunată” şi-apoi să vină spre casă. Pe drum s-au întâlnit cu Feri care avea ceata lui de puradei, dar când a auzit unde se duc, şi-a lăsat ceata şi-a zis că vine cu ei. Şi pe drum le-a povestit Feri că a văzut-o dimineaţă pe baba Garda la cooperativă cum şi-a cumpărat vreo şase bomboane de pom şi-atunci s-a gândit el ce va face baba numai cu atâtea bomboane la aşa pom mare. Şi după-amiaza a pândit-o pe fereastră şi-a văzut-o că scotea dintr-o cutie foiţe de staniol colorate şi le umplea cu mămăligă, le tot moşmondea până semănau cu cele adevărate şi le lega sus, în vârful pomului. Şi le-a mai spus Feri că toată jumătatea de sus a pomului e cu bomboane de mămăligă, numai jos, unde ajungi cu mâna, sunt bomboane de la cooperativă. Ei au râs şi de-abia au aşteptat să ajungă. Şi-au ajuns şi-au cântat tare „O ce veste minunată” şi baba Garda a ieşit bucuroasă şi i-a poftit să intre şi i-a pus pe scaune şi le-a dat mere şi nuci şi trei bucăţi de halva, că nu se aşteptase să vina şi Feri. I-a întrebat ce colindă mai ştiu şi ei au zis că nu mai ştiu şi-atunci ea a început să cânte singură o colindă cu nişte Pastori şi ei se tot uitau să vadă care sunt bomboanele cu mămăligă. Şi imediat le-au văzut, că n-aveau muchiile aşa drepte §' când baba a terminat colinda, el, care era mai curajos, a erut o bomboană de pe pom. „Cum să nu, domnişoru' laudiu!” a sărit baba şi-a vrut să-i dea una de pe crengile de ' >, Lele Gardă, a zis el, dă-mi-o pe aceea de-acolo„, şi-a arătat una mai de sus. „Lasă, domnişor, că asta-i mai bună„, 3 zis baba şi-a rupt iute bomboana şi-a desfăcut foiţa şi era corectă, de zahăr. Dar el n-a vrut s-o ia şi-o tot arăta pe aia şi Cosmin abia se putea ţine de râs şi baba a zis că nu ajunge până acolo şi-atunci el s-a urcat pe scaun, a luat bomboana şi-a desfăcut staniolul. Când au văzut mămăliga, au început să radii toţi patru, Cosmin mai tare, da' s-au speriat că babei îi dădui seră lacrimile, îi tremura bărbia şi nu zicea nimic. Au plecat şl el a aruncat bomboana aceea într-un şanţ. Acasă tâmpită dej Ancuţa i-a povestit bunicului şi bunicul o dată s-a înnegrit la| faţă, l-a apucat de mână, l-a dus în şură şi-a început să-l bată cii cureaua. „Da' ce-am făcut?„ a urlat el. „Râzi tu de Garda, mucoJ sule?

— A strigat bunicul. De ea, mă?„ „Da' dumneata nu râzi?
— J a suspinat el. Cu Rusia, nu râzi?” Bunicul n-a mai dat, şi-a suflat nasul într-o parte şi şi-a băgat cureaua în pantaloni. L-a lăsai acolo în şură plângând şi s-a dus în casă. Ancuţa n-a păţit ni-j mic. Parcă ea nu râsese…
Deodată, în spatele lui, Sura începu să cotcodăcească. El seL sculă şi trecu peste creasta fânului. „Pui, pui, pui” făcu blând, cum făcea şi baba Garda când chema găinile la grăunţe, dar Sura se feri, bătu din aripi şi-apoi o auzi zburând jos în şură şi ieşind cotcodăcind ca proasta în curte. Mare scofală, a făcut şi. Ea un ou. Ba nu, uite că erau trei. Înseamnă că lipsise trei zile din sat. Un ou era cald, celelalte două mai reci. Le luă cu grijă, sui înapoi creasta fânului şi se lăsă să lunece până în colţul din-I spre curte al acoperişului, unde o ţiglă spartă fusese înlocuită cu o bucată de sticlă. Se apleca şi privi. În curte nu era decât J Ancuţa care plimba bicicleta de colo-colo, fără să îndrăznească {să pună piciorul pe pedală. Zâmbi. „Numai femeie să nu fii”, îşi aminti el cum spusese mama atunci când, într-un genunchi, trebuise să adune de pe parchet murăturile din borcanul scăpat de tata. Tata n-a zis nimic, dar când mama s-a întins după un castravete rostogolit sub dormeză, i-a tras lui cu ochiul, că adică „lasă-le pe ele să vorbească, noi bărbaţii avem alte treburi, nu trebuie să ne vârâm sub dormeză după castraveţi”. Femeile aveau munci mai mici, erau mai neajutorate, ca Ancuţa care nu se putea urca pe bicicletă fără sprijin. Ei nu i-ar fi putut veni în minte, oricât face pe deşteaptă, ideea cu aurul, deşi fusese şi ea de faţă când bunicul le-a povestit despre mina unde-a lucrat după ce, în primul război, căzuse prizonier la ruşi, şi-apoi despre mina de-aici, unde-a lucrat după ce s-a întors. Aurul e un lucru viu, a zis atunci bunicul, trebuie numai să-l trezeşti, să-l scoţi din piatră, din apă, de unde se ascunde.„ El a întrebat cum să-l scoţi şi bunicul le-a spus că turcii şi tătarii când voiau să scoată aurul cu care erau poleiţi pereţii mănăstirilor, le dădeau foc şi aurul se mişca, se scurgea pe ziduri şi păgânii îl adunau, săreau pe cai şi ţuşti cu el în stepă, la nevestele şi copilaşii lor. „Pentru că orice lucru viu se mişcă, se fereşte din calea focului, că-l doare focul„, a zis bunicul şi-a luat o floare de pe masă, o gherghină, că era duminică dimineaţa şi bunicul ducea flori la biserică, a aprins un chibrit şi l-a apropiat de petale. Imediat, câteva petale s-au înnegrit şi s-au strâns şi el a simţit cum-o doare pe floare focul,

dar nu i-a zis bunicului să stingă chibritul, că parcă îi şi plăcea să vadă cum se trag petalele de flacără şi n-au unde să fugă. „Dar în valea de-aici nu este aur?„ a întrebat el, aducându-şi aminte că văzuse un film unde nişte oameni căutau aur în pietrele dintr-un râu. „Oho!

— A făcut bunicul. Cum să nu fie, că doară apa asta de la mină vine! Dar nu-l ştim noi scoate.”

Puse un ou în buzunarul stâng al hainei, pe celelalte două în dreptul şi păşi pe marginea podului. Se lăsă încet de-a lungul peretelui, ţinându-se cu mâna de bârna din margine până găsi cu vârful picioarelor oblonul dinspre grajd. Îşi desprinse mâinile §i sări de pe oblon pe stiva de scânduri şi de acolo jos în şură. Pipăi ouăle: rămăseseră întregi.

„Claudiu, hai te rog, ţine-mă puţin”, zise Ancuţa când îl văzu 'eşind în curte. El trecu pe lângă ea fără s-o bage în seamă, ui-tându-se doar cu coada ochiului spre bicicletă. „Sputnik”. Bună bicicletă. Da' dacă nu ştii să te dai… Urcă treptele şi intră încet lr> tindă. Mirosea a varză de la butoiul pe care tata şi unchiul ^hiţă îl aduseseră aici din pivniţă, că bunicul nu mai putea coborî în ultimul timp acolo. Îi plăcea bunicului moarea de varză.

Îl ruga pe el sau pe baba Garda să-i aducă moare într-o cană mare, iar dacă rămânea singur, se scula din pat, îşi punea tălpile în papucii de pâslă aduşi de unchiul Ghiţă din Libia şi ieşea după un timp la butoi.

Vru să intre din tindă în camera dinspre grădină, dar uşa se deschise şi apăru mama. „Ce vrei?” „Să duc bunicului ouăle.” „Unde le-ai găsit?” „După şură, lângă gunoi”, minţi el. „Uite cum te-ai murdărit, zise mama şi-l scutură pe umăr, apoi îi strânse nodul la cravată. Nu poţi şi tu să stai liniştit, ca alţi copii? Te-ai vârât în gunoaiele alea…” Care copii? Vru el să-ntrebe, dar îşi dădu seama că, dacă devine obraznic, n-o să-l mai lase să intre în cameră. „Vreau să-i dau bunicului ouăle.” „Nu se poate acum, Claudiu. Bunicul doarme”. „Nu doarme”, zise el. Bunicul nu dormea niciodată la prânz. „Claudiu, te rog să nu fii obraznic! Nu ai ce căuta înăuntru. Bunicul s-a simţit rău şi-acum doarme”. El se gândi cu ciudă că se află numai la câţiva paşi de cutia cu chibrituri de pe stelaj. „Da' stau numai un pic, mă uit la el şi după aceea plec.” „Dacă ţi-am spus că nu se poate, de ce nu vrei să-nţelegi?

— Zise mama mai cu blândeţe. Lasă ouăle aici şi-o să i le dai mai târziu”. El stătea cu capul plecat şi văzu o muscă învârtindu-se pe loc ca un titirez. Probabil mâncase din farfuria cu „Muscamor” de pe masă. „Atunci mă duc până la vale. Nu fac baie”, adăugă repede. „Ce să faci la vale?” „Mă joc cu Cosmin, l-am văzut la pod.” „De ce nu vă jucaţi aici?

— Zise mama. Aici nu vă puteţi juca?” „Păi, dacă doarme bunicul...” făcu el. Mama tăcu un moment. „Bine, du-te, dar dacă aud că ai intrat în apă sau te-ai jucat cu ţiganu' ăla... Nu ştiu ce-ţi fac. Cât stai?” „Puţin”, răspunse el, uimit că mama îl lăsa la vale în costum. „Cât?” „O oră.” Scoase ouăle din buzunare şi le puse pe masă, lângă „Muscamor”. „într-o oră eşti înapoi”, zise mama. „Da”, răspunse el şi ieşi.

I-a dat voie la vale în costum. Şi-altă dată de-abia îl lăsa în trening. Înseamnă că se-ntâmpla ceva înăuntru. Poate chiar murea bunicul. Când mor oamenii mari, copiii poate că nu trebuie să se uite. Se gândi dacă văzuse pe cineva murind. Văzuse, la televizor, dar acolo oamenii mureau căzând pe spate, împuşcaţi, sau în faţă, înjunghiaţi, ţipau, gemeau, se zbăteau, făceau urât. Nu văzuse niciodată un om murind liniştit. Poate nimeni nu murea liniştit, poate şi bunicul se gândea cine-o să-i sape porumbul din grădină, cine-o să-i culeagă via şi roşiile, cine-o să aibă grijă de vacă şi porc. Că pe unchiul Ghiţă nu te poţi bizui, tata nu ştie să sape, mama nu mai e ţărancă. Pe când erau mai mici şi Ancuţa nu îl depăşise încă în înălţime, de câte ori bunicul pleca la cooperativă sau la câmp şi ei rămâneau singuri în casă, el se juca „de-a moartea”. Ancuţa se temea de moarte, nu de moartea ei, ci de-a lui, că ea nu ştia muri. Numai el ştia muri: se lăsa pe-o parte în pat, închidea ochii, deschidea gura şi şoptea: „Ancuţa, mor, mor”. La început ea râdea neîncrezătoare, dar când el se punea să respire din gât, cum făcea baba Garda, se speria şi zicea „hai, Claudiu, nu muri”. Atunci el respira tot mai gros şi Ancuţei îi dădeau lacrimile şi se urca şi ea în pat şi-l zgâlţâia şi-i simţea genunchii cum îl apasă pe coaste, „hai, Claudiu, te rog, nu muri, că te spun bunicului” şi când o vedea printre gene că plânge de-a bi-nelea, se răsucea şi gemea stins: „Dă-mi un leu”. Ancuţa sărea din pat, îşi scotea de la gât cheiţa, fugea la pupitrul mesei din bucătărie unde o auzea cum descuie şi scoate puşculiţa. Venea cu leul şi i-l dădea şi el deschidea ochii şi cobora ca un moşneag din pat, ţinându-se de

şale. Puneau leul în puşculiţa lui şi socotea în gând cam de câte ori trebuie să moară ca să-şi poată cumpăra lansetă. Numai că odată Ancuţa l-a spus bunicului Şi bunicul a învăţat-o să-l gâdile dacă el o mai sperie cu moartea. Şi-a cumpărat până la urmă minciog, că n-apucase să moară decât de şaptesprezece ori, plus unşpe lei pe care-i avea el în puşculiţa lui.

În curte Ancuţa reuşise să-şi treacă un picior peste apărătoarea lanţului şi încerca pedala cu talpa. El se apropie de bicicletă, „în două zile învăţ”, zise ea. El ridică nepăsător din umeri.

— Hai, ţine-mă„, cedă ea. „Te ţin dacă-mi aduci chibriturile din casă.„ „Chibrituri? De ce nu iei din maşină? „ întrebă ea. Tâmpi-tul. Sigur că da, unchiul Ghiţă fuma şi avea o grămadă de cutii n bord. Trebuia să se gândească. Se repezi spre maşină, se cocoţă pe banchetă şi deschise bordul. Luă o cutie şi-o zbughi spre poartă. „Claudiu!

— Ţipă Ancuţa brusc deşteptată. Te spun la mătuşa că fumezi!„ El se opri fulgerat de strigătul ei. Ţipa extraordinar, ca mama. Se întoarse şi scrâşni încet, să nu se audă în casă: „Nu fumez, tâmpito!„. „Ba da, ştiu că fumezi! Răspunse ea cu glasul cu care la serbările de la şcoală era pusă să recite poezii despre eroi. Fumezi cu Feri!„ „Nu fumez„, aproape că scânci el, privind spre uşa de la intrare. „Atunci de ce-ai luat chibriturile?„ Cu glasul ăsta, o înscriseseră şi-n corul copiilor din oraş, toţi mototolii care nu se jucau după-amiaza şi mergeau la repetiţii. Ea cânta la microfon, solo, „Somnoroase păsărele„. Dac-ar auzi-o, n-ar rămâne una în cuib. „Vrem s-aprindem depozitul de fân„, minţi el fulgerător. Ancuţa holbă ochii: „Fânul de la C. A. P.? „ „Da, zise el privind-o ţintă. Îi dăm foc„. „Vin şi eu„, şopti ea. „Nu pot să te iau, că ne spui.„ „Dacă mă iei, nu vă spun. Îţi dau şi bicicleta să mergi tu cu ea„. El şovăi o clipă, apoi spuse: „Ad-o încoace„. Ancuţa veni împleticită spre poartă, împingând din greu spre ghidon. El luă bicicleta şi ieşi la şosea. Se urcă în şa, începu să pedaleze atât cât Ancuţa să se poată ţine în fugă lângă roata din spate. „Claudiu, gâfâi ea după ce trecură de cooperativă, de ce vreţi s-aprindeţi fânul?„ Nu răspunse. Privea în faţă, spre pod. Chiar credea, proasta, că el şi Feri vor să dea foc fânului. L-a crezut şi pe taică-său când i-a povestit cum a vânat lei în Africa. Minţea şi unchiul Ghiţă ăsta… Stătuse doi ani în Libia, da' la cât minţea, putea să stea şi-acasă. „Claudiu, poţi

să şi fumezi, să ştii că nu te spun. Mergi mai încet„. „Eu nu fumez, răspunse el uitându-se peste umăr. Feri fumează„. „Da' Cosmin nu fumează?„ „Nu„, răspunse el. Ar fi fost în stare să-l pârască şi pe Cosmin la tanti preoteasa. Mamă, ce-ar mai încasa-o grasu'! L-ar bate cu aia, cu cădelniţa. „Numai Feri fumează”, adăugă. Pe Feri poate să-l pârască, la ei toţi fumează. Feri ia bătaie când nu găseşte mucuri destule pentru bunicu-său.

Încetini. Înainte, alb în soarele amiezii, se vedea podul şi, dincolo de pod, pe malul dinspre deal, se lungeau drepte şi înalte şirele de fân ale colectivei. Ar ieşi ceva foc. Cu pompiţa aia roşie ce ruginea în punctul P. C. I. Şi la care odată, când au făcut exerciţii, l-au înhămat pe Truli, calul împiedicat al paznicului, da' bietul Truli n-a putut clinti pompa din fierăraia ei, n-ai apuca să stingi nici o căpiţă. Ferească sfântu' de-o scânteie. Lăudăm pe Iisus„, făcu tare Ancuţa. El se uită în dreapta şi văzu pe prispa unei case o babă care bolborosi ceva, dând respectuos din cap. Când venea în sat, Ancuţa nu mai zicea „săru-mâna„, ci saluta ca ţăranii, cu „Lăudăm pe Iisus„, iar ei răspundeau „în veci amin„. Ea voia să se vadă că nu mai e copil, făcea pe deşteaptă, pe domnişoara, să zică ţăranii „ce cuminte e fata domnului Ghiţă”. Lăuda pe Iisus, dar la biserică se plictisea la fel de tare ca el. Abia aştepta să zică tatăl lui Cosmin predica şi s-o-ntindă afară. El nu prea saluta, uita. Şi-apoi era şi greu să fii mereu atent, să pândeşti de pe drum, prin curţi, când apare vreun ţăran, ca să-l lauzi pe Iisus. Ţăranii mergeau mai rar pe şosea, aveau ei cărările lor.

Trecură de ultima casă şi după încă o sută de metri el descăleca. De la înălţimea şoselei care intra pe pod văzu jos, pe pietriş, trupurile Tui Feri şi Cosmin, întinse la soare, iar în vale, în mijlocul apei, bivolul. Adică bivoliţa. Fluieră şi cei doi ridicară capetele. Aşteptă până observă că ei se uită mai mult spre bicicletă şi-apoi începu să coboare cu grijă cărarea spre apă printre busturi şi pietre, ţinând strâns de ghidon şi încercând cu călcâiul locurile unde proptea piciorul. „Claudiu, eu ce fac?”, strigă Ancuţa şi vorbele ei se rostogoliră cu ecou sub pod. „Ce să faci? Vino şi tu!” răspunse el. „Dar nu pot! E prea adânc!” „E prea abrupt”, o corectă el. „E prea abrupt, repetă ea îndatoritoare. Să vii să mă iei, auzi?” „Eee” făcu el. Ajunse jos şi

lăsă bicicleta să cadă pe-o tufă. Cosmin şi Feri se apropiară. „Claudiu!” strigă de sus Ancuţa. „Vino, măi, că poţi!

— Se enervă elŢine-te de brusturi!” Asta ar mai lipsi acum, s-o care de mână jos, s-aibă de ce râde grasu'. Deşi, dacă era şi-o fată cu e'> putea fi mai interesant. Şi la lectură suplimentară, în Jules Verne, erau fete. Mai găteau, mai aveai pe cine să aperi de bandiţi. Feri însă nu ştia ce-i aia lectură suplimentară, el tot ar fi rasŞi Ancuţa nici nu semăna cu fetele din Jules Verne,

26d una-două ţipa şi smiorcăia. Mai bine-ar fi avu Cosmin o veriJ şoară. „A cui e?” întrebă Cosmin arătând spre „Sputnik”. „A ei. L „Şi pe ea de ce-ai adus-o?„ zise Feri. „N-am putut scăpa, m-J văzut când am luat chibriturile. Dacă nu venea, mă pâra„. Sa uitară spre Ancuţa. Începuse să coboare în fund, cu picioarelJ înainte, ţinându-se cu mâinile de brusturi. Cordeluţa îi căzuse pe gât şi i se vedeau deasupra şosetelor trei sferturi genunchii goi. Feri scuipă printre dinţi, într-o parte. Scuipa cel mai deparl te. Avea şi-o strungă între dinţii de sus. „Ea crede că vrem sa dăm foc fânului„, spuse el. „Şi ce, îi dăm foc?„ zise CosmiM „Eşti nebun? Cum să-i dăm foc? De-asta am venit?„ făcu ei „Eşti prost, mă, zise Feri către Cosmin. Du-te şi-adună lemne„! „De ce s-adun numai eu? Adunăm toţi„, zise Cosmin. „Eu arrJ adus ceaunul şi el chibriturile, zise Feri. Tu ce-ai făcut?„ „O sa mă scufund şi eu„, făcu bosumflat Cosmin. „O să te scufunzi pe mă-ta, zise Feri. Ştii că nu poţi. Du-te după lemne„. Cosmin sa întoarse şi se uită după vreascuri. „Claudiu, dă-mi chibriturile şl trimite-o pe asta acasă„, zise Feri încet. „Mă spune la mama. Ştii cum e„, răspunse el. „Nu mă pot scufunda cu ea aici„, facil Feri. „De ce?„ întrebă el, dar imediat înţelese. Se căută prin buzunare. „Uite, prinde-ţi-i cu asta” şi-i întinse cu chibriturile uri ac de siguranţă. Feri îl luă fără să mai spună nimic şi se duse îrl tufe. Era mai mare decât el şi Cosmin cu doi ani, dar n-avea slip cumpărat. Avea nişte chiloţi negri de sport care îi cam cădeau când ieşea din apă. Bine că el îşi luase slipul pe sub costumJ Mama nu observase.

La jumătatea cărării, stând în fund, Ancuţa se oprise. Cui stânga se ţinea de un mănunchi de mohor şi cu dreapta culei gea nişte flori galbene. Uitase cât de abruptă e cărarea. Tocii lara. Va pune florile în ierbar şi peste un timp le va arăta profesoarei de botanică, să ia premiu. Avea şi flori din Africa!

„Claudiu, ştii cum se numesc?” strigă ea şi-i flutură buchetull „Vezi că te duci în cap!” răspunse el.

Din tufe, cărând o buturugă, apăru Feri. Avea între buze ci ţigară aprinsă. Din cauza fumului, ţinea unul din ochi închis! Aşa semăna cel mai tare cu bunicu-său, Rezmiveş, care şi m avea un ochi închis, dar de tot, de la revoluţia din Rusia. Feri aruncă buturuga pe nisip şi scoase din gură ţigara. „Nu te dezbraci?” întrebă. El se uită în jur, să vadă unde să-şi pună costumul. „Pune-l aici pe crengi, zise Feri. Da' cum de-ai venit aşa?” „Cred că moare bunicul, răspunse el. E pentru înmormântare”. Feri dădu din cap în semn că a înţeles: „Era bătrân”, zise. El începu să se dezbrace. Întâi îşi scoase cravata peste cap, să nu-i strice nodul, apoi haina. „Al tău e sănătos?” „Cine?” făcu Feri. „Bunicul tău.” Feri pufni pe nas: „N-are nici pe dracu'„. Pantalonii şi-i puse la dungă, peste haină. Crengile tufei se lăsară puţin în jos. „Te mai bate?” „Mai, mânca-l-ar câinii”, zise Feri. „Lasă, făcu el, că poate n-o mai duce mult”. „Am văzut şi eu, zise Feri, că nu mai poate fugi cât mine. Da' mă prinde seara, în casă”. El se aşeză, îşi scoase ciorapii şi-i vârî sub tufă. „Dacă m-ar vedea mama acum, cred c-aş încasa-o şi eu”. „Şi pe mine mă bate mama, săraca, zise Feri, da' mai mult aşa, să nu mă bată chioru'. De ea nici nu fug. Nu tragi?” El arătă spre Ancuţa. „Du-te mai încolo, nu te vede”, zise Feri. „Mă simte mama, după miros”. Feri mai trase un fum, apoi aruncă ţigara şi-o înveli cu nisip. „Auzi, Claudiu, zise încet, asta până la urmă o să vadă ce facem şi ne spune”. „N-o să-şi dea seama, răspunse el. E proastă. O să-i spun că facem nişte reacţii chimice”. „Ce-s alea?” întrebă Feri. „Nişte chestii de la şcoală. Când fierbi ceva, sare sau bicarbonat”. Feri nu păru prea convins: „Şi dacă se uită în ceaun?” „Când vedem că începe să iasă, îl trimitem pe Cosmin s-o ţină de bicicletă, la drum”. „Mai bine îi zicem că…” începu Feri, dar tăcu, fiindcă Ancuţa venea sPre ei, cu florile în mână. „Uite, Claudiu, ciuboţica cucului”, zise ea. Pe Feri se făcea că nu-l observă. Se temea puţin de el, mama le tot înşira poveşti cu ţigani care fură copii, mai ales lui, ca să nu se mai joace cu nepotul chiorului. Sau aştepta să fie salutată prima, ca o domnişoară. He, pân-o saluta-o Feri… Stă-ea m faţa lor, învârtind bucheţelul între degete. „Pune-le în apă acă vrei să nu se usuce”, zise el. Ea merse la marginea apei şi ' ° urmăriră cum se apleacă şi fixează mănunchiul de flori re două pietre. Se

înverzise pe şosete şi pe fund. Aşa-i trebuie, dacă nu stă acasă. „De ce v-aţi dezbrăcat?

— Făcu ea. Treceţi prin apă?” „Unde să trecem?” zise el. „Cum unde? La fân! „Nu mai mergem„, răspunse el. „Nu?

— Se ridică ea dezamăgită. De ce?„ „De-aia.„ „Sunteţi fricoşi„, zise ea şi se aplecă iarăşi spre flori. Îi venea s-o-mpingă în apă. Cum stătea aşa pe vine, cu spatele la ei, numai s-o atingă şi s-ar fi dus drept în cap. Auzi, fricoşi. Se uită la Feri. Feri scuipă printre dinţi. Şi pe el îl enervau fetele. Ar fi voit să-i spună, ca s-o lase praf, ce vor să facă el Feri şi Cosmin, să-i arate cât e de toantă şi ce mare încredere î acordase luând-o la vale, dar nu putea, era secret, strict secret juraseră toţi trei să nu spună nimănui, chiar de vor fi schingiuiţi făcuseră, cum îi învăţase el, un adevărat legământ de sânge, sej înţepaseră la un deget cu un ac de gămălie, întâi el, apoi Feri şj la urmă şi Cosmin, care se chinuise cel mai mult, strâmbân-j du-se de durere până când vârful acului izbutise să scoată dirţ arătătorul lui gras o bobită de sânge, şi-şi uniseră aici la pod bo biţele roşii, pecetluind jurământul şi-apoi ajutându-l pe Cosmirj să-şi lege arătătorul cu batista, că nu i se mai oprea sângele. Sa gândi să-i aducă aminte mototoalei cui îi fusese frică şi ţipase când năvălise în curtea bunicului bivolul clopotarului, ^ Ancuţa, cum stătea aşa, zise peste umăr: „Feri, tu ce mai faci?'] Feri se întoarse surprins spre ea, lungindu-şi gâtul. „Te-ai voltat de când nu te-am văzut”, zise Ancuţa şi Feri se uită de. Data asta spre el, că adică asta voia să-şi bată joc sau ce era? Nici el, Claudiu, nu ştiu ce să spună şi, instinctiv, privi la trupul subţire, maroniu al lui Feri şi la chiloţii lui negri de sport, prinşi într-o parte cu acul de siguranţă. „Câţi ani ai?” – adăugă ea fără să se mişte şi Feri răspunse repede, ca şi cum l-ar fi ţinut cinevd de piept: „Cinşpe”, apoi se răsuci spre tufe şi strigă răguşiţi „Grasule! Grasule!” „Ce-i?” se auzi vocea lui Cosmin. „Vină, că ne apucă noaptea!”.

Cosmin ieşi de după tufe cu un braţ de crengi, rădăcini u cate de rogoz. Era asudat şi desfăcu braţele răsuflând greu. Pieptul lui alb se iviră câteva zgârieturi. „Să fie al dracului ă care mai merge singur după lemne”, zise şi se lăsă să cadă nisip. „Astea-s lemne?” făcu Feri. „Da' ce sunt?” între Cosmin. Feri nu răspunse, ci porni prin spatele Ancuţei de-a lungul malului, uitându-se în treacăt spre micul baraj de pietre pe care-l făcuse

ea în jurul buchetului. „Când ţi-au cumpărat bicicletă?” zise Cosmin. „Ai putea în primul rând să saluţi”, răspunse Ancuţa. Cosmin fornăi cu dispreţ şi începu să arunce cu pietre în apa de sub pod. „Sper că nu trebuie să-mpărţim şi cu ea”, zise apoi tare şi el îi făcu disperat semn să tacă, dar era prea târziu. Boul. Mereu îl lua gura pe dinainte, iar când îl spovedea taică-său, dacă n-apuca să înceapă să plângă, spunea tot. Dacă se punea pe plâns, era bine, urla până părintele obosea plesnindu-l şi uita pentru ce-l luase la bătaie. Bătea la el ca la fasole, cât era de gras. „Ce să-mpărţiţi?” întrebă Ancuţa. „Peştii, răspunse el iute şi-i trase cu ochiul lui Cosmin, să-nţe-leagă şi tăntălăul. Vrem se prindem peşti”. „Da' n-ai undiţele”, observă ea. „Prindem cu mâna.” „Şi lemnele pentru ce le-aţi strâns?”. El se uită crunt spre Cosmin: măcar acum îşi dădea seama ce prostie făcuse? Poftim, ce să-i răspundă ăsteia? Pentru ce strânseseră lemnele? Îi arătă discret lui Cosmin pumnul şi se trezi spunând^ „Pentru diureză”. „Pentru ce?” holbă ochii Cosmin. Ancuţa se-ntoarse şi ea, mirată. „Pentru diureză”, repetă el cu putere. „Ce-i aia?” întrebă ea. „O experienţă”, răspunse el simţind că-i vine să-i dea cu ceva în cap grasului, care-l privea cu gura căscată. „Ce experienţă?” zise ea. „Vezi că nu citeşti?

— Făcu el. Şi te mai lauzi că eşti la cercul de chimie”. Trecu încet în spatele grasului şi-i trase una cu vârful piciorului. Cosmin icni derutat. El se aşeză pe nisip şi, în sfârşit, îşi aduse aminte de unde auzise cuvântul: de la tanti Aglae, care la bucătărie, pe când el îşi făcea lecţiile în cameră, i se plânsese ma-mei că îi e tot mai greu cu diureză asta. Scria tema la matematică şi notase cuvântul pe interiorul copertei, cu gândul să-l caute în dicţionarul unchiului Ghiţă, să vadă ce-nseamnă de tanti Aglae se văita că nu-l mai suportă. Apoi uitase să-l caute şi Schinnbase caietul. Noroc că i-a venit acum în minte. Diureză. „arcă era nume de căţeluşă.

Ancuţa privi spre el, apoi îşi puse mâna streaşină la ochi şi Se uită spre soare. „Claudiu, dacă mă descalţ şi eu, mă spui?” „Nu”, răspunse el. „Nici eu nu te spun că fumezi. Dacă vrei, poţ să fumezi”. „Eu nu fumez”, zise el. Ancuţa se ridică, îşi scoas sandalele şi şosetele trei sferturi. Sub genunchi, pe piele, ave„ două cercuri roşii, de la elastic. „De ce nu fumezi?

— Întrebă ea. Încearcă măcar să vezi cum e. Au, ce rece e apa!„. „Nu vreau. De ce nu-ncerci tu? Îl rog pe Feri să-ţi dea o

ţigară„. „Eee, şi după aia mă spui lui tata…„ „Pe cuvânt de onoare că nu te spun„, zise el. „Dar tragi tu primul?„. „Ţi-am spus că nu fumez„, zise el. Sigur, dac-ar fi tras el primul fum, ea n-ar mai fi vrut, putea să jure. Şmechera. Dar cu el nu-i mergea. Ancuţa mai înainta puţin în apă, apoi întoarse capul spre Cosmin şi-l privi pe sub gene: „Tu fumezi?„. „Nu„, răspunse repede grasul. „De ce?

— Zise Ancuţa. Uite, Feri fumează„. „Pentru că nu-mi place.„! „De ce nu-ţi place?„. „E amară„, zise grasul. El începu să râdă. „înseamnă c-ai fumat!„ făcu ea triumfătoare şi ieşi pe nisip. „N-am fumat!„ zise speriat grasul. Gata, îl prinsese. Ce şme-! Chera. „Ai fumat, zise Ancuţa convinsă, şi te spun la tanti preoteasa.„ „Degeaba mă spui, că tata e la mănăstire!„ spuse grasul cu disperare. Da, dar şi când s-o întoarce, gândi el, continuând să râdă. Îl trimisese episcopul la mănăstire pentru că într-o I duminică, după slujbă, se dezbrăcase şi intrase în echipa de fotbal a satului, cum nu mai făcuse nici un popă înainte. Dacă erai popă, nu puteai juca fotbal. Nici handbal. Dar tatăl lui Cosmin juca şi tenis de masă, la Căminul Cultural, îi bătea pe | toţi. „Dacă mă ţii să mă-nvăţ pe bicicletă, nu te spun.„ „Te ţin”, zise grasul.

Dinspre tufe se auziră paşii lui Feri, apoi îl văzură cum iese de-acolo cu spatele, trăgând un mănunchi mare de crengi legate cu cureaua de la pantaloni. Aşa aducea lemne şi spre sfârşitul toamnei sau iarna, din pădurea comunală, trăgându-le spre căsuţa lor din lut bătut, unde stătea împreună cu maică-sa, cu bunicul şi cu alţi fraţi şi surori mai mici, că tată n-avea. Nici n-avusese vreodată, la ei tatăl nu se ştia totdeauna, era important să ai mamă, nu tată. Feri aduse lemnele lângă ceaun, merse la pantalonii lui şi scoase un briceag. Alese din grămadă două crengi groase pe care începu să le cioplească. „Pentru ce-s alea?” zise Cosmin. „Pentru ceaun, răspunse Feri. Pe ce vrei să-l pui? Ia apucă-te tu şi fă aşchii”. „Şi Claudiu ce face?”.

0 să scoată cenuşa de-acolo, zise Feri. Hai, nu fi putoare, treci la lemne„. El se ridică, îi ocoli pe Feri şi pe Cosmin şi se opri în faţa micii vetre pe care cine ştie ce pescari sau ţigani cu şatra o săpaseră în peretele gălbui al malului surpat. Pe buza malului, după surpătură, salcia cea bătrână, cu o parte din rădăcini dezgolite, crăpate de soare, se apleca deasupra văii ca o trambulină. Se puse în genunchi şi trase încet din adâncitura

arsă, cu amândouă mâinile, cenuşa fină şi tăciunii stinşi, fărâmicioşi. Curăţă şi gaura mare de deasupra, unde venea pus ceaunul, şi gaura mai mică, pentru fum. Feri se caţără pe mal şi înfipse cele două crăcane de-o parte şi de alta a vetrei. În colţul gurii avea o ţigară nouă. „Gata, zise Feri. Putem s-aprindem„. „Nu acum, zise el. Întâi s-aducem pietrele„. „Feerii„, se auzi Ancuţa. Feri rămase aplecat, privindu-l: „Ce vrea asta, mă? „ şopti. „Nu ştiu„, răspunse el şi se ridică. Ancuţa stătea în picioare, cu capul aplecat, lăsat pe un umăr, uitându-se la spatele lui Feri. „Ce vrei?„ zise el. „Să-mi prindă Feri un peşte„. „N-avem timp. Tu nu vezi ce facem aici?„ zise el. „Feeeri, îmi prinzi un peşte?„. Feri continua să-l privească, de parcă ar fi aşteptat să-l vadă cum o să se descurce. El ridică din umeri: „Du-te şi prinde-i”. Feri stinse vârful ţigării, o lăsă pe-un bolovan, sări pe nisip şi intră în apă.

Ieşind de sub pod, râul venea mic, limpede, lunecând şi gâlgâind peste colţurile pietrelor, apoi făcea un cot, săpând sub malul cu salcia aplecată o bulboană unde se învârteau pete gălbui de spumă. Aici îşi aruncau pescarii cârligele cu viermi Pentru scobari, cu râme lungi, de pământ, sau cu coropişniţe Pentru rnreană şi somn, cu lipitori ori cu maţe de găină pentru c„ean, cu mămăligă pentru crap, aici încercau ei trei cu râmă ¦”oşjejrfle gunoi pentru ce-a fi să fie şi tot aici, după ce se plicseau să urmărească plutele rotindu-se la nesfârşit prin spuma Salbuie, el şi Feri săreau în apa ce le trecea de cap, se lăsau uŞi de curent spre rădăcinile sălciei şi Feri se scufunda, îşi acea loc printre rădăcini într-un ponor larg, sub mal, iar el îl

266 i ţinea de glezne şi când Feri zvâcnea din picioare, era semn că trebuia să-l tragă afară, că ori prinsese ceva, ori nu mai avea; aer. La ponor mergeau de-o vreme amândoi pentru că la începutul verii Feri intrase singur sub borta sălciei şi o parte din mal j se lăsase peste el, prinzându-l de la brâu înăuntru. Noroc că 1 apa fusese mică şi putuse sări cu Cosmin să-l tragă pe ţigan de picioare, scoţând de-acolo un Feri parcă şi mai vânăt, cu pieptul şi spatele zdrelite de pietriş şi cioturi. Băuse ceva apă, dar le spusese că, sufocându-se, înălţase capul şi descoperise că ponorul se ducea în sus, râul nu-l umplea în întregime, şi că j deschizând ochii, văzuse în faţa lui, prin apa puţin tulburată, un] cârd întreg de eleni mari înghesuindu-se spre capătul ponorului pentru că n-aveau pe unde ieşi, trupul lui

închizându-le ieşirea. I Nu se putuse însă întinde după ei, cum era lipit pe fund de ' surpătura malului ce-l apăsa peste mijloc. Şi le mai spusese că pe marginile ponorului, în apa aceea limpede, erau nişte pietre foarte frumoase, lucitoare, cum nu mai văzuse niciodată pe vale, ca pietrele de mină. După ce, peste câteva zile, râul lărgise intrarea ponorului, Feri se scufundase iarăşi şi scosese cu greutate una să le-o arate. Era ceva mai aspră la pipăit şi mai colţuroasă decât bolovanii de sub pod şi-avea nişte vinişoare gălbui, neregulate, ca vinişoarele maro din halvaua cu cacao adusă de unchiul Ghiţă de la Tripoli. Şi-atunci îi venise lui ideea. Ar fi vrut chiar în ziua aceea să se scufunde împreună cu Feri şi să aducă toate pietrele pe mal, dar îi era frică, se gândea că dacă malul se prăbuşea de tot şi Feri n-apuca să-l tragă de picioare afară, mama ar fi înnebunit de plâns la înmormântarea lui, iar tata, cum era om blând, n-ar fi ştiut ce să facă şi s-ar fi apucat de băut. Ancuţa ar fi plâns şi ea şi s-ar fi îmbrăcat cu fustiţa bleumarin plisată, iar pe cap şi-ar fi pus o cordeluţă neagră şi după ce l-ar fi băgat în groapă, i-ar fi luat albumul cu vederi.

Feri nu se lăsă spre bulboană, ci-o luă în susul apei, spre îngrămădirea de bolovani şi grinzi de beton rupte rămase de la construcţia podului. Era clar, voia să scape repede, să-i prindă Ancuţei un porcuşor, erau acolo o grămadă. Sub pod, „la baraj”, cum ziceau ei, învăţase şi el să prindă cu mâna, îi arătase peri cum să-nceapă, totdeauna din josul ponorului şi să-nain-teze în sensul invers curgerii apei, cum să ducă palmele, cum să-nchidă cu picioarele şi cu trupul ieşirile peştelui. La baraj până şi Cosmin îndrăznea câteodată să-şi vâre degetele grăsuţe pe sub betoane.

Acum Feri se lăsase în genunchi, apa îi ajungea până la brâu, şi scotocea cu braţele lui lungi, subţiri la piciorul din mijloc al podului. Deodată scoase un ţipăt. „Ce-i?” se ridică el. „E unu mare!”. „Să vin şi eu?”. „Hai!

— Strigă Feri. Hai şi tu, grasu-le!”. El ţâşni spre apă, trecând pe lângă Cosmin care se scula cam fără chef; grasului nu-i plăcea să prindă cu mâna, se temea de şerpi şi şobolani. Apa era rece, pielea i se făcu de găină. „Pune-te acolo, zise încet Feri ca şi cum n-ar fi vrut să sperie peştele, şi hai spre mine”. „Era mare?” şopti şi el, lăsându-se în genunchi. „Mare, zise Feri, n-am putut să-l cuprind. Nu ştiu unde p... mă-sii s-a dus, că de

mine n-a putut trece”. El întinse braţele în adâncitura betonului, lunecând cu palmele pe fund. Apa îi intrase în chiloţi, gâdilându-l. Cu fruntea se proptea de piciorul podului acoperit cu muşchi umed. „Ei?” făcu Feri. „Nimic, răspunsese el. Nu dau de capăt”. „Bagă-te cu picioarele, zise Feri, să-l trimiţi spre mine.” El se răsuci, se întoarse pe spate, se prinse cu mâinile de-o tufă ce părea crescută direct din beton şi-şi dădu drumul cu picioarele înăuntru. Intră în ponor până la brâu şi-atinse cu vârful degetelor locul unde piciorul mâncat, zgrunţuros al podului se înfigea în mâl. În spatele lor, zgribulit, veni Cosmin. „L-aţi prins?”. „Grasule, zise Peri, culcă-te între noi şi nu te mişca”. „Nu mă bag în apă, e rece”, zise Cosmin. „Hai, mă, că nu mori. Dacă te pui, n-are unde scăpa”, zise Feri. „Da' ce e?”. „Clean. Clean mare. Hai, mă, Cosmin, pune-te să-l prindem”, zise Feri. Era întins întreg sub apă, numai capul îi era la suprafaţă. Pe nas, pe urechi şi pe Şuviţele de păr din ceafă avea spumă. Cosmin începu să se lase ncet, ţeapăn, în şuvoi, dar atunci Feri spuse: „Ia stai!”. Se lipi şi rtlai strâns de piciorul podului, icni, apoi scoase braţul stâng.

Din pumn ieşea zvâcnind coada unui porcuşor. „Aruncă-l pe nial şi hai pune-te cu picioarele spre mine”, zise Feri. Cosmin îi luă porcuşorul din pumn, se întoarse şi-l azvârli pe mal, lângăB Ancuţa. „Vai, ce frumos e!

— Ţipă ea. Cine l-a prins?”. „Ţiganu”',! Răspunse Cosmin. „Da' voi nu prindeţi nimic?”. „Cosmin, hai, I mă, lasă-te-odată!”, făcu Feri. Grasu' se lăsă întâi într-un geM nunchi, sâsâind printre dinţi de neplăcere, apoi se prăvăli pe-o! Parte. Îi clănţăneau fălcile. Privindu-l, el începu să râdă. Cum îşi! Întindea cât putea gâtul, încercând să-şi ţină afară capul,! Cosmin semăna cu bivoliţa lui Feri când se scălda în bulboană.! „Stai aşa, să nu te mişti, zise Feri. L-am închis, n-are pe unde 1 ieşi”. „îmi intră apă-n urechi”, fornăi grasu'. „Nu-i nimic, te speli I şi tu, zise Feri. Claudiu, vezi că vin spre tine. Dă din picioare săi tulburi apa”. „Pierdem vremea, răspunse el. A ieşit de mult 1 de-aici”. Însă în clipa aceea tresări. Simţise pe toată lungimea 1 gleznei stângi o atingere scurtă, ca o arsură. „E aici! L-am sim-l ţit! E mare!” – şopti el şi prinse să dea din picioare. „Staţi aşa!” gâfâi Feri şi, cu braţele în ponor, îngenuncheat, înainta spre ei. I „Auuu!

— Urlă înfricoşat grasu'. E la mine! M-a lovit!”. „Unde?”! Şopti Feri. „Aici, la burtă!” strigă Cosmin. „Nu-i”, zise Feri pij

păind burta grasului. „A fost aici! M-a muşcat!” făcu Cosmin. I
„Te-o fi muşcat de…” începu să zică Feri, dar deodată icni şi se I
scufundă tot sub apă. Şi-n timp ce lui îi veni să râdă, imagiI
nându-şi cum peştele cel mare, disperat, îl muşcă pe grasu' de I
păsărică mică şi roz, simţi degetele lui Feri atingându-l pe pulpe
I şi, imediat, din nou, arsura aceea scurtă, de data aceasta la I
tălpi. Instinctiv, trase picioarele, dar îi fu ruşine de frica lui şi se I
împinse înapoi spre fundul ponorului; arsura era acolo. Tresări, A
apoi îşi ţinu respiraţia. Capul lui Feri, cu ochii roşii, apăru la I
suprafaţă: „L-am avut în mână, dar l-am scăpat. S-a dus spre I
tine, Claudiu”. „E la mine, şopti el. L-am prins. Stau cu tălpile pe
I el”. Feri făcu ochii mari, apoi se dezmetici, trase aer în piept şi
I se vârî sub apă. „E mare, Claudiu?” şopti şi grasu'. „Juma' de I
metru”, răspunse el. Între tălpi şi fundul ponorului, peştele tre-l
mura, zvâcnea, gâdilându-l. Din câte-şi dădea seama, cu talpaj
dreaptă îl presa pe cap, iar cu stânga pe la mijloc. Peştele era I
rece ca mâlul. Mâinile lui Feri îi lunecară pe glezne. Îşi retrase |
încet talpa dreaptă şi degetele celuilalt se strecurară iute în
locul ei. Gata cu bietul clean. Dacă apucase ţiganul să-l ia de
urechi, era ca şi fript. Îşi scoase din ponor şi celălalt picior şi
imediat răsări şi Feri strângând peştele la piept. „Mamă, ce
mare e!” – strigă Cosmin. Ieşiră din apă şi alergară pe mal. În
faţa Ancuţei, Feri desfăcu braţele. Peştele bufni surd de pietriş.
Se strânseră în jurul lui. Nu mai mişca şi era plin de nămol şi
sânge. „E mort, zise Ancuţa. Cine l-a prins?” „Claudiu”, zise Feri.
„Nu eu, zise el, Feri l-a prins. Eu n-aveam cum să-l scot.” „Ba
aveai, zise Feri. L-ai rupt şira spinării. Când am pus mâna pe el,
nu mai mişca.” „Săracu'„, zise Ancuţa şi se aplecă şi puse
arătătorul pe un ochi al peştelui. El simţea încă în tălpi
furnicătura rece din ponor, când cleanul se zbătea să scape de
sub apăsare. Poate că, de greaţă şi frică, împinsese prea tare şi-
i rupsese într-adevăr şira spinării. Fără să vrea, îşi privi labele
picioarelor. Nu le avea aşa mari ca Feri, dar peştelui i s-or fi
părut uriaşe cum îl strângeau acolo în fundul ponorului. Ca ale
lui Gulliver. Şi Gulliver, dac-ar fi vrut, ar fi putut omorî o mulţime
de omuleţi în Liliput, călcându-i sau strângându-i în pumn, ca pe
muşte. Pentru peşte, el, Feri şi Cosmin erau nişte Gulliveri de
care se murea. Da' şi Gulliver putea fi omorât de uriaşi, în ţara
lor. Poate că moartea este totdeauna un lucru mai mare decât
cel care moare. Se lasă asupra lui şi gata. Nu zicea şi bunicul în

ultimul timp că-l apasă ceva pe piept? Îl pipăia cineva cu tălpile pe piept şi voia să-l înghesuie între patul din tindă şi perete, ca într-un ponor. Da' nu moare bunicul aşa uşor.

Dinspre sat se auziră clopotele bisericii. Cosmin închise un °chi şi se uită la soare: „E doişpe”. Feri luă cleanul şi-l spălă de nămol şi sânge. Îi trecu printre branhii şi-i scoase prin gură o nuieluşă de salcie, apoi îl lăsă în apă, punând peste nuia un bolovan. Arăta acum frumos, lucitor, cu solzi mărunţi, sidefii, mcălecaţi unul peste altul. În curgerea apei, părea viu. „Are pe Puţin un chil, zise Feri. Încă n-am văzut aşa clean mare.” „Ni-l dai nouă?” întrebă Ancuţa. „Vi-l dau”, răspunse Feri. „Nu ne trebuie, răspunse el. Mama nu ni-l frige, e păcat să-l aruncăm. O Să-l iei tu, Feri”. Măcar ţigănuşii, fraţii şi surorile lui, s-or bucura când vor vedea peştele cel mare sfârâind în tigaie. În lipsă de altceva, toţi ţiganii mâncau mult peşte, pe care-l prindeau cu coşurile, făcând hărmălaie, la râu sau la celălalt capăt al satului, în balta unde mama nu-i dădea voie să meargă, pentru că locul se numea urât, Câcaina, şi unde, vara, ţigănci tinere se scăldau, făcând tot felul de semne cu mâna maşinilor şi celor ce treceau pe-acolo. Şi-l închipui pe Feri intrând în coliba lui şi aruncând fără vorbă cleanul pe masă, ca să-I facă pe ăl bătrân, bunicu-său, să se mire. El n-ar fi putut spune acasă cum l-au prins, pentru c-atunci mama şi-ar fi dat seama că se dezbră-case de costum şi intrase în apă şi-ar fi fost jale. Ea nici nu-i curăţa peştele pe care-l prindea, nu suporta mirosul, şi-l curăţa singur sau cu bunicul, şi tot amândoi îl şi frigeau şi-l mâncau, în timp ce mama se uita la ei strâmbându-se. Şi-apoi, astăzi, nu i-ar fi trebuit nimănui peşte, deoarece mama, când veniseră încoace, umpluse tot portbagajul cu pungi de orez, ceea ce însemna că va face sarmale.

„Gata, zise el către Feri, hai după pietre.” Traseră lemnele lângă vatră, fixară ceaunul deasupra ei şi Cosmin începu să rupă şi să aşeze crengile pentru foc. El vru să intre în apă, dar Feri îi făcu semn spre salcie: „Nu sărim?”. „Sărim”, răspunse. Se căţărară pe trunchiul înclinat, întâi Feri, apoi el. Ajuns deasupra bulboanei, Feri se ridică în picioare. „Vreţi să săriţi?” strigă Ancuţa. „Tu nu vezi?” zise el. „Atunci săriţi amândoi deodată, ca-n filme”, strigă ea. Feri se uită întrebător spre el. „Dă-te puţin mai încolo”, zise el şi, încât se ridică în picioare. „Gata?” făcu Feri. „Gata, zise el. Un, doi, trei”. Simţi apa învăluindu-l rece,

lunecoasă, zvâcni de două ori din picioare până atinse cu palmele fundul şi căută cu degetele rădăcinile sălciei. Se prinse de una şi începu să numere în gând. Dacă n-ar mai ieşi, ce vânzoleală ar fi într-o jumătate de oră pe mal! L-ar căuta cu prăjini, cu greble, ar răscoli toată valea. Pe Cosmin l-ar bate popa cu cureaua, iar locului i-ar fi zis după aceea „scăldătoarea lui Claudiu”, aşa cum, mai în josul văii, unde râul se lăţea, era o scăldătoare numită „a podarului”, de când podarul se îmbătase pulbere, că-i fugise femeia cu unul de la drumuri, şi după ce trecuse singur toată noaptea cu podul umblător dintr-o parte într-alta, ca nebun, căzuse dimineaţa în apă şi se înecase. La „şaizeci”, ca de-obicei, dădu drumul aerului din piept şi sui spre suprafaţă. Fricoasa: stătea în picioare pe mal şi făcuse ochii mari privind spre apă. Apoi văzu că-i zâmbeşte: „Ai stat mai mult decât Feri”. Nu-i răspunse, se întoarse pe spate şi se lăsă purtat de apă spre salcie. Da, aici îl bătea pe Feri, avea plămâni mai buni, fuma numai în vacanţe.

Înotă spre Feri care-l aştepta ţinându-se de rădăcinile sălciei. Apa îi ajungea la brâu. „O să le vadă când le aruncăm”, zise Feri. „Hai, mă, că nu-şi dă seama, răspunse el. Dă-i drumul”. Feri inspiră adânc şi se scufundă. El îl prinse de glezne şi îl simţi cum îşi face loc înăuntrul ponorului. Avea tălpi mari, negre, pline de crestături. În aşa ceva nu intrau nici spinii. De cum venea primăvara şi până toamna târziu, când dădea bruma, Feri nu punea nimic în picioare. Umbla pe oriunde, nu se temea să intre prin şanţuri şi râpe, cu bivoliţa lui. Numai vara, când se încingea asfaltul, o ţinea pe marginea şoselei, pe pietriş, să nu-l frigă bitumul. Iarna, maică-sa îl mai trimitea la şcoală, că n-avea ce face cu el acasă, şi-atunci Feri lua bocancii bunicului său şi stătea în ultimul rând, cu un caiet în faţă, fără să se mişte. Cosmin îi spusese că dacă, rar de tot, profesorul îi punea vreo întrebare, Feri se scula în picioare şi asuda. Nu zicea nimic şi asuda, curgea apa pe el. Tot Cosmin îi spusese că, atunci, Feri semăna, săracu', a prost şi copiii râdeau. El, Claudiu, ştia că Feri nu e prost şi dacă n-ar fi învăţat la oraş, ci aici în sat cu Feri şi Cosmin, i-ar fi arătat prietenului său de vacanţe temele, i-ar fi explicat lecţiile, i-ar fi şoptit. Nu era prost, dar se temea de învăţătură mai rău decât de moşu-său. Învăţătura nu-l bătea, ci numai îl lăsa repetent, ceea ce însemna că iarna viitoare va sta iarăşi, asudat, printre copii şi mai mici, căci

corpul lui refuza să repete clasa, promovând mai departe, de capul lui, în ciuda cataloagelor, care-l voiau mereu pitic şi ascultător. Cum venea primăvara şi se putea descălţa, cum nu-l rnai vedea nimeni la şcoală. Poate că bucuria lui nu era atât să arunce bocancii şi să umble desculţ pe pământul încă rece, ci sa se descalţe şi să scape astfel de şcoală.

Simţi gleznele zvâcnind şi trase. Feri ieşi la suprafaţă, scutură capul şi scoase încet mâinile din apă. În palme ţinea două pietre. Spălă una de nămol şi i-o întinse. „Cred că sunt bune”, zise el. „Care-i aurul?” şopti Feri. „Uite, ăsta trebuie să fie”, zise şi-i arătă o dâră gălbuie care şerpuia la suprafaţă prin masa cărămizie a pietrei, apoi se pierdea înăuntru. „Să ştii că mai sunt...” zise Feri, dar deodată se opri şi privirea îi rămase fixată peste umărul lui, spre mal. „Ce-i?” zise el şi Feri şopti: „Ia uită-te!” Se întoarse şi văzu că Ancuţa îşi scosese rochia, rămăsese în chiloţi şi-şi strânsese părul la spate cu cordeluţa. Nedumerit, se uită spre Feri, care clipea des, fără să-şi ia ochii de-acolo. „Ce-i, mă, ce te-a apucat?” „Are ţâţe”, şopti Feri. El se întoarse şi privi din nou şi văzu pe pieptul gol al Ancuţei două umflături ca două mere pădureţe. La fel de mirat, se uită spre Feri: „Păi şi ce-i?” „E mişto”, şopti Feri. Rămăsese aşa în picioare, cu cealaltă piatră în mână, fără să mişte, holbându-se spre mal. Chiar că arăta a prost. „Hai, mă, dă-o dracului şi scufun-dă-te”, zise el enervat. Feri îi lăsă cealaltă piatră, se scufundă şi reveni rapid la suprafaţă, cu alţi doi bolovani. Cum deschise ochii, privi spre Ancuţa. „Mai scoate două şi deocamdată e destul”, spuse el. Îl strigă pe Cosmin şi-i aruncă pietrele. Cosmin le prinse şi le puse lângă ceaun. Nici pe el nu-l interesa Ancuţa, nici nu se uita spre ea. Degeaba avea sâni, dacă era proastă. Îl trase pe Feri înapoi din ponor, spălară ultimii doi bolovani şi urcară pe mal.

„Ce faceţi cu pietrele?” mieună Ancuţa. Venise lângă ei, la ceaun, împletindu-şi părul. Era mândria familiei, părul ăsta lung al ei. Să tot tragi de el. „Experienţe”, răspunse. „Aprind?” întrebă Cosmin. „Dă-i drumul”, făcu el. Flăcările suiră prin grămăjoara de paie şi crengi subţiri din vatră. Cu grijă, puse doi bolovani în ceaun, apoi trecu pe sub toartă un lemn gros, verde, să reziste cât mai mult la căldură. „Prinde puţin de-acolo, Feri”, zise el, dar Feri nu se urni, ci se întoarse spre Cosmin: „Prinde, mă, tu, ce stai ca prostu'?” Cosmin sări îndatoritor şi aşezară

ceaunul pe cele două crăcane, cu fundul deasupra găurii din vatră pe unde ieşeau deja flăcări mari. El se miră că Feri nu se sculase să-l ajute la un lucru aşa important cum era fixarea ceaunului deasupra vetrei, preferând să stea turceşte şi să rupă în bucăţi scurte lemnele pentru foc, treabă de tăntălău, treaba lui Cosmin. „Apă nu punem?” întrebă acesta. „N-are rost, explică el. Tot se evaporă.” Se uită din nou spre Feri: sta acum ciudat, îşi schimbase poziţia de turc, lungindu-şi picioarele şi punându-şi-le unul peste altul; coatele şi le ţinea în poală şi se aplecase în faţă, ca şi cum l-ar fi apucat o durere în pântece. Văzându-i faţa mai întunecată decât de obicei, semn că ţiganul roşise, crezu că într-adevăr se simte rău şi vru să-l întrebe ce are, când deodată, fulgerător, îşi dădu seama ce i se întâmpla prietenului său. Privi mai atent şi poziţia, apoi ruşinea, năuceala din ochii lui Feri îi confirmară vesela bănuială. El nu păţise aşa ceva decât într-o singură împrejurare, de curând. Se întâmplase în excursia de sfârşit de an şcolar, în prima duminică din iunie, când învăţătoarele şi profesoarele luau elevii şi-i ducea în păduricea din apropierea cartierului, lăsându-i să joace fotbal, volei sau „de-a bandiţii”, în vreme ce ele mâncau sau făceau plajă. Ca de-obicei, el se juca „de-a bandiţii” şi intrase mai adânc în pădurice, aşteptând culcat îndărătul unor tufişuri, după ce se acoperise bine cu frunze uscate, să apară colegii care-l căutau. Nu colegii apărură însă de după tufişuri, ci profesoara de matematică. Ea se uită în jur, la nici zece metri de el, şi începu să se dezbrace. Nu-l observase. Îşi scoase întâi bluza, o bluză verde, trăgându-şi-o peste cap şi dezvelindu-şi sânii. Semănau cu două coifuri culcate, cum văzuse el într-o vizită cu detaşamentul la Muzeul Judeţean de Istorie, şi aveau şi ei vârfuri ascuţite, mai închise la culoare, ca nişte ţepuşe. El nu mişca, ţinându-şi respiraţia. Profesoara se aplecă şi-atunci coifurile se răsturnară şi ele cu ţepuşa în jos, scoase dintr-o sacoşă costumul de plajă, reveni la verticală, îşi puse sutienul, adunându-şi cu o mână sânii şi aducându-i oarecum pe aceeaşi direcţie, în faţă, deoarece, goi şi liberi, unul o lua uşor spre stânga, celălalt spre dreapta, apoi, ca şi cum ar fi bănuit că e văzută, se lntoarse cu spatele şi-şi scoase pantalonii şi ce mai avea pe dedesubt. Privirea lui rămase fixată pe fesele mari, orbitor de albe, şi-n clipa când, la o răsucire a ei, mai zări, într-o mică străfulgerare întunecată, triunghiul echilateral, cârlionţat, de

sub pântec, simţi cum, deşi nu mişcase, sub el ceva mişca frunzele, ca şi cum s-ar fi aşezat pe un şoarece adormit. Îngrozit, închise ochii, de parcă ştergerea imaginii acelui mijloc gol ar fi putut domoli şoarecele buclucaş ce se trezise sub el şi care, foşnind frunzele uscate, ameninţa să-i trădeze prezenţa. Când deschise ochii, profesoara, cu tot costumul pus, se depărta, legănându-se pe sub crengi. Se întoarse iute pe-o parte şi descoperi cu uimire că nici un şoarece şi nici o şopârlă nu mişca-seră frunzele, ci păsărică lui, dintr-o dată dreaptă, tare, alungită, durându-l uşor. Stătu aşa în fund observându-se cu teamă şi curiozitate, până când fu trezit de strigătul unui coleg: „Mâinile sus, Claudiu! Eşti împuşcat!” Pierduse partida. Înainte de plecare, reveni şi se ascunse din nou în locul acela, dar profesoara de matematică nu mai apăru să se schimbe. Nici n-o mai văzuse de-atunci, venise vacanţa.

Se uită cu coada ochiului la umflăturile de pe pieptul Ancuţei şi stătu câteva clipe încordat, atent, să simtă dacă nu cumva păţeşte acelaşi lucru ca Feri. Nimic. E proastă, gândi liniştit, degeaba. Nu-i plăceau fetele proaste, chiar dacă erau drăguţe, ca Ancuţa.

Ocolindu-l pe Feri, care continuă să stea la fel, rupând vreascuri, luă bolovanii rămaşi şi-i puse în ceaun. Doam-ne-ajută, se trezi gândind, cum spunea şi bunicul când începea vreo treabă sau când se urca în autobuzul spre oraş. Apoi se aşeză pe nisip, în genunchi, în aşa fel încât să vadă ce se petrece în ceaun, alături de Feri şi Cosmin. Numai Ancuţa rămăsese în picioare, continuând să-şi împletească părul. Ceaunul începu să fumege. „Vreţi să fierbeţi pietrele?” întrebă Ancuţa. „Da, răspunse el. Ai ceva împotrivă?”. „De ce le fierbeţi?”. „Pentru diureză”, răspunse el. „Nu te cred”. „De nu mă crezi?” făcu eh „Că le fierbeţi pentru diureză.” „Treaba ta, făcu el. Dar pentru ce crezi tu că le fierbem?” Ancuţa îl privi nehotărâtă: „Ca să… Le aruncaţi în apă să vedeţi cum sfârâie”. „Ei, vezi că ştii?

— Făcu el. Dacă eşti aşa deşteaptă, de ce mai întrebi?”. Ea se bosumflă şi lângă le întoarse spatele, depărtându-se. Cosmin o urmări cu privirea până când ea ajunse lângă apă, apoi şopti uluit: „Mamă, ce idee! Auzi, să le aruncăm în apă să vedem cum sfârâie!” „V-am spus că nu-şi dă seama!

— Făcu el dispreţuitor. Nu vă temeţi, nu înţelege nimic”. „Şi dacă vede când îl scoatem?” zise Feri. Îşi schimbase poziţia, stătea acum normal, îi trecuse. „Te duci tu, Cosmin, şi-o ţii să se plimbe cu bicicleta, până-l ascundem”, zise el. „De ce eu? Să meargă Feri, o poate ţine mai bine”. „Taci, mă, din gură! Tu te duci”, zise Feri. Păi sigur, nu se putea duce Feri, poate văzând-o cum îşi mişcă fundul pe scaunul bicicletei, i se putea întâmpla iar chestia. Săracu' Feri. „Te duci tu, Cosmin, ce ţi-e aşa greu?” zise el. „De unde ştiu eu că voi o să-mpărţiţi egal?” întrebă Cosmin. „Hai, mă, nu fi bou!

— Răspunse el. N-am jurat toţi trei?”. Cosmin tăcu. „Numai să iasă, oftă Feri, să-l văd eu cum se mişcă acolo, gălbior…”. El luă un băţ şi învârti printre bolovani. „Se vede ceva?” făcu Feri. „încă nu, zise el. Trebuie mai mult foc”. Rupseră vreascuri şi le înfundară în gura vetrei. Flăcările suiră mai mari, învăluind ceaunul. „Claudiu – zise Cosmin – ce-nseamnă, mă, diurează?”. „Ce facem noi, răspunse el. Nu v-am explicat o dată?”. Luă o crenguţă cu frunze încă verzi şi-o ţinu în foc. „Orice lucru viu, se mişcă, fuge din calea focului, zise el, ca frunzele astea. Uite cum se strâng”. „Aurul e lucru viu?” întrebă Cosmin. „Păi sigur, răspunse el, şi dacă-l ţii mult în foc, se topeşte, curge, iese din piatră, care e lucru mort.” „Am avut eu un unchi care făcea inele, zise Feri. Şi tot cu foc lucra şi el”. „Să spargem bolovanii ca să iasă mai uşor”, zise Cosmin. „Iese întâi ce-i la suprafaţă. Dacă iese numai puţin, îi spargem. Ne trebuie un baros”.

Mai puseră lemne pe foc, iar el întoarse bolovanii pe altă Parte. Erau afumaţi şi firicele gălbui nu se mai vedeau. „Bietele P'etre, zise-ncet Cosmin uitându-se în ceaun. Ele nu-s bune la nirnic, decât să le-arunci în apă să vezi cum sfârâie”.

Se făcuse foarte cald, soarele se oprise exact deasupra lor. ^'n marginile şi fundul ceaunului ieşea un fum negru, împuţit. ^ traseră mai la o parte, lăcrimând. De pe mal, stând pe vine gă clean, Ancuţa îi privea peste umăr, curioasă. „Feri, zise el încet, dacă iese, tu ce faci cu el?”. „Cu ce?”, întrebă Feri. „Cu aurul.” Feri îşi strânse picioarele sub el şi privi în lungul văii. „Dacă iese mult, îl las pe moşi-meu în p… mă-sii şi fug.” „Unde?”. „în America.” „De ce în America?” se holbă Cosmin. „Eeee, de ce!… Făcu Feri. N-ai văzut filmul ăla… Cum îi zice… Ăla cu motociclete…”. Îşi încreţi fruntea, să-şi aducă aminte

titlul, dar nu reuşi. „Acolo e viaţă, mă… În America…” adăugă el şi-şi aprinse o ţigară, lăsându-se pe spate şi slobozind fumul drept în sus. „Da' tu ce faci cu el?” „Eu?” întrebă Cosmin. „Da, tu!” „Eu îl ascund până la iarnă.” „Şi la iarnă?” „La iarnă îmi cumpăr câte portocale vreau”, răspunse Cosmin. „Parcă eu în America nu pot să-mi cumpăr… Zise Feri. Claudiu, ia vezi, a ieşit ceva?” „Nu”, răspunse el după ce răscoli cu băţul printre bolovanii încinşi. Poate că într-adevăr pietrele trebuiau mai întâi sparte în bucăţi mai mici, ajutând aurul să fugă mai repede din ele. Printre vălătucii de fum îşi închipui că vede pe fundul ceaunului aurul adunându-se într-un tremur uşor, ca un mercur galben. Ar fi scos pietrele moarte, acum şi mai moarte, fără nimic viu în ele, ar fi răcit ceaunul şi cât timp Cosmin ar fi ţinut-o pe Ancuţa cu bicicleta, el şi Feri ar fi împărţit aurul în trei părţi egale. Apoi el şi-ar fi luat partea lui şi-ar fi fugit să i-o arate bunicului, numai lui, pentru că bunicul ştia să ţină un secret. N-ar fi ascuns aurul, cum voia Cosmin, pentru că i l-ar fi găsit mama, totdeauna găsea ce-ascundea el, avea un simţ special. Şi copiii nu pot cumpăra nimic cu aur, că oamenii mari îi iau la întrebări, de unde-l ai, de ce vrei atâtea portocale şi altele. Iar în America fusese şi unchiul Ghiţă şi tot aşa breaz era. Feri mai fugise o dată de-acasă, nu în America, ci la târgul de vaci şi tot l-au prins, au trimis după moşu-său şi-a încasat-o cât a ţinut drumul de-acolo până-n sat, pe jos, că moşu-său, după ce l-a luat pe Feri de la miliţie, a cumpărat şi bivolul şi-au venit agale prin pădure şi Feri încasa una şi bivolul alta. Adică bivoliţa. Nu, n-ar fi fugit şi nici n-ar fi ascuns aurul, ci i-ar fi explicat bunicului cum l-au obţinut, cum l-au scos din piatră, prin diureză, apoi l-ar fi rugat să-i cumpere cu o parte din el un video şi casete cu toate filmele lui Walt Disney, iar cu cealaltă parte rude de îi salam de vară uscat şi lăzi cu Pepsi şi pe toate să le ducă în pivniţa de pământ de lângă casă, unde era răcoare şi-ntuneric. În fiecare dimineaţă s-ar fi trezit, ar fi luat cuţitaşul cu mâner de os al bunicului, ar fi aruncat grăunţe găinilor şi-ar fi mers apoi în pivniţă, deschizând uşa de lemn şi intrând aplecat pe sub rudele de salam atârnate de grinzi, ca legăturile de ceapă şi usturoi. Ar fi dat drumul la video, s-ar fi aşezat pe scăunelul cu trei picioare unde şedea bunicul când scotea vin şi, rezemat cu spatele de butoiul cel mare, s-ar fi uitat la desene animate, iar din salamul care s-ar fi bălăngănit cel mai aproape, în dreapta capului, ar fi

tăiat prima bucată, cam de două degete grosime. Apoi ar fi deschis un Pepsi. Asta până la prânz. După-amiază i-ar fi chemat pe Feri şi pe Cosmin şi le-ar fi pus filmele de dimineaţă. Feri ar fi adus mere şi ţigări, iar Cosmin pişcoturi şi miere de stupi sfinţită de la cununii. Poate că pe policioara goală din stânga, deasupra cartofilor încolţiţi, ar fi pus cărţi de Jules Verne şi poate că după-amiaza ar fi primit-o în pivniţă şi pe Ancuţa.

„Nu iese nimic”, zise Cosmin, aplecându-se deasupra ceaunului. Se ridică şi el şi ferindu-se de fum răscoli printre bolovani cu băţul. „Să facem focul mai mare”, zise. Rupseră toate crengile şi le vârâră sub ceaun. „Dac-am avea un aparat de sudură, zise Cosmin, una-două s-ar topi.” Da, da' de unde aparat? Şi nici nu ştiau umbla cu el, ar trebui să-mpartă şi cu sudorul.

Focul învălui tot ceaunul, apoi se potoli repede. În vatră mai rămase o flăcăruie jucând pe tăciuni. Privi din nou în ceaun. Pietrele nu mişcaseră, stăteau ca înainte, încremenite, nu cursese nimic din ele. Erau doar mai afumate. „N-a ieşit”, zise e'- Se ridică să se uite şi Feri. „Nici un strop”, zise Cosmin. „Când e să iasă, iese tot, nu numai un strop, zise el. Da' trebuie '°c, nu ca ăsta”. Sau poate că bunicul uitase, nu-i spusese tot Ce trebuia să facă, vreo şmecherie, ca să scoată aurul din piatră. „Tu-i maica mă-sii, zise Feri şi scuipă printre dinţi, peste Ceaun, în apă. Mâine aduc lemne din pădure.” „Şi bolovanii să-i spargem în bucăţi mici”, adăugă Cosmin.

Se aşezară pe nisip în jurul vetrei. „Hai să trecem valea să Sc°atem cartofi de la C. A. P., cât ţine jăraticul”, zise Cosmin, dar nici el nici Feri nu-i răspunseră. Priveau ceaunul care fumega. Pe deasupra lor, zburând în linii scurte, frânte, trecu ciripind un sticlete, apoi, lin, dinspre sat, peste case şi lanul cu porumb din margine, se auziră clopotele bisericii. El închise un ochi şi se uită spre soare. Părea că nu se mişcase din Ioc, frigea la fel de tare. „Cât să fie ceasul? Întrebă. Pentru cât clopoţesc?”. „Ăsta nu-i clopot pentru ceas, zise Cosmin, trăgându-se mai la umbră, ăsta-i clopot de mort.” „Cum clopot de mort?”. „Aşa bine, răspunse Cosmin. N-auzi? Ting-ting-ting-bang, ting-ting-ting-bang. Aşa trag clopotele pentru mort. O fi murit cineva.” „O fi murit bunicu-tău, zise Feri aruncând ţigara. Dumnezeu să-l ierte”. „Cum să moară?” făcu el. „Aşa, cum mor oamenii: hâc, hââât, şi gata”. „Sau cum a murit mătuşa Ana, scoţând apă din

fântână, zise Cosmin. A băgat găleata, a aşteptat până s-a umplut şi când s-o scoată, i s-a oprit inima. Da' n-a căzut, ci-a rămas aşa aplecată de mijloc pe oala fântânii, cu o mână pe rudă, de credeai că trage găleata. A trecut unul spre cooperativă şi i-a spus Lăudăm pe Iisus şi când s-a întors, mătuşa săraca încă scotea apă şi iar i-a zis ăla Lăudăm pe Iisus, dar i s-a părut omului că stă cam îndoită şi-a fugit în ogradă şi-a găsit-o ţeapănă. Da' era bătrână, bătea către optzeci”. „Ce faci, nu mai stai?” întrebă Feri. „Nu, răspunse el. Ancuţa, îmbracă-te!”. „De ce?”. „îmbra-că-te-odată!”. Nu-şi mai puse cravata, ci-o vârî în buzunar. „Sau cum a murit ăla, vecinul nostru, Petre, îşi aduse aminte Cosmin, când a căzut din podul şurii peste loitrea de la car.; Până s-a văitat el, pân-a venit noră-sa să vadă cine face aşa urât din şură, a fost gata. Era cu şira spinării ruptă.” „Da' ce, zise Feri, eu nu l-am aflat atunci pe badea Vasile în coteţul porcu”j lui?„. „Da, aşa e, îmi aduc aminte„, zise Cosmin. „M-am dus la] ei după coropişniţe, că aveau gunoi vechi, zise Feri, şi m-arâl rugat de lelea Veturia să-mi dea furcoiul şi să mă lase să cauB da' şi aia era a dracului, a zis că nu mă poate lăsa, să mă duc grajd, că-i badea Vasile acolo şi să mă rog de el, dacă mă lasă, bine, dacă nu, nu. M-am dus, da' badea Vasile nu era în grajd şi nici în şură. L-am strigat, m-am dus după şură la gunoi ^ văzut că uşa de la coteţul porcului e deschisă şi când muitat mai bine, badea Vasile stătea în genunchi în coteţ, îl vedeam de la brâu în jos. Am crezut că lucră ceva acolo şi i-am spus de furcoi şi de coropişniţe, da' am văzut că mâinile îi stau aşa, în jos, nu făcea nimic cu ele, şi-am simţit că n-avea de ce să stea aşa. N-am vrut să m-aplec să-i văd capul şi-am fugit la lelea Veturia şi i-am spus că badea Vasile nu ştiu ce face în coteţul porcului, că nu mişcă. Lelea Veturia s-a dus să vadă şi-apoi am auzit-o cum striga. Cât a stat miliţia acolo şi-a măsurat cum s-a putut spânzura aşa-n genunchi, că mai că atingea cu genunchii podeaua coteţului, eu am găsit vreo zece coropişniţe, uite aşa de mari. Atunci am prins eu mreana aia, ştii tu„. „Nu era cât cleanul ăsta, zise Cosmin. Uite că ţi l-au lăsat„. „Claudiu, mai vii?„ strigă Feri. De sus, de pe şosea, el le făcu semn că nu. Priviră cum se urcă în şa şi începu să pedaleze, cu Ancuţa, ţinându-se de portbagaj, în fugă. „Acuma, dacă a murit, a murit, zise Feri. Parcă mai poate el să-l învie…„. „Era om bun, zise Cosmin. Mie, când mergeam acolo, îmi dădea must oprit„, „îţi

dădea că eşti al popii, zise Feri, de-aia-ţi dădea. Ţie toţi îţi dau„. Întinse mâna după ţigări şi-şi aprinse una. „Dacă iese ceva, zise Cosmin, îmi cumpăr şi eu bicicletă.„ „Ce să iasă? Zise Feri. Nu vezi că numai s-au afumat?„. „Dac-ai aduce lemne şi-am face un foc mai mare, zise încet Cosmin, am împărţi numai noi doi.„ Feri se uită la el şi zâmbi: „Du-te, mă, în mă-ta„. Apoi îi arătă ţigara: „Tragi?„. „Dă-mi un fum„, zise Cosmin. Luă ţigara, trase un fum, tuşi de două ori, apoi rupse o frunză de brusture şi cu ea apucă un bolovan încins din ceaun, azvârlin-du-l în apă, lângă mal. În jurul lui se adunară iute, curioşi, peşti mărunţi. Cosmin stătu o clipă atent, apoi zise: „Nici nu sfârâie”.

Când ajunse cu Ancuţa lângă cooperativă, îşi dădu seama ca, într-adevăr, bunicul murise, pentru că văzu unul din Ştrafurile CA. P.-ului oprit în dreptul casei lor şi-apoi, imediat, pe tata form

§1 pe unchiul Ghiţă ieşind din curte şi luând de pe platştrafului sicriul. Sicriul şi-l comandase la tâmplărie chiar bunicul, avea C. A. P.-ul de aici o tâmplărie vestită, făcea sicrie pentru patru sate, şi l-ar fi adus şi-acasă dacă l-ar fi lăsat mama, care spunea că numai scrântiţii trăiesc cu sicriul în casă şi ce-ar j zice satul. Bunicul, până la urmă, o ascultase, dar uite că tot i-a venit. „Claudiu, şopti Ancuţa, chiar a murit?”. Văzuse şi ea ştra-ful. „Cred că da”, răspunse el şi începu să pedaleze mai iute.

Curtea era la fel ca totdeauna, cu iarbă mică, aspră, verde închis la culoare, iar pe locul unde înaintea Crăciunului se tăia şi se pârjolea porcul iarba era mai înaltă, mai grasă. Un cocoş fugărea pe lângă şură o găină, o prinse repede, o acoperi şi se scutură deasupra ei. El rezemă bicicleta de gardul dinspre grădină şi vru s-o ia spre scări, dar atunci mama ieşi din casă, îi văzu, îşi împreună palmele şi începu să plângă. Veni spre ei, se aplecă, îi cuprinse pe amândoi în braţe: „A murit bunicul, copii”. El îi recunoscu mirosul părului, al feţei, de mult mama nu-l mai luase în braţe. Nici nu văzuse că n-are cravata. Ancuţa se porni şi ea să smiorcăie. „Vreau să-l văd”, spuse el. „Nu se poate acuma, zise mama ridicându-se şi ştergându-şi lacrimile. Vă chem eu mai târziu. Jucaţi-vă pe-aici prin curte”. Mama porni spre casă, dar după câţiva paşi se-ntoarse: „Ancuţa, du-te până la mătuşa Mărie şi spune-i c-am zis eu să-ţi dea nişte pătrunjel, da?”. „Da, zise Ancuţa. Nu vii şi tu?”. „Nu” răspunse el.

O luă spre şură, acum deschisă, cu porţile mari date în lături, măturată şi stropită cu apă. Aici, dacă poimâine la înmor-j mântare o să plouă, vor aşeza sicriul la capul căruia va sta tatăl lui Cosmin cu diecii, iar de-o parte şi de alta mama, tata,: unchiul Ghiţă, el, Ancuţa şi celelalte neamuri din sat şi puţin mai departe, între femeile bătrâne, şi baba Garda. Şi dacă buni-l cui ar deschide numai puţin un ochi ar putea zări deasupra lui parii lungi pe care se usca fânul şi sus, pe pereţi, în cuie, ferăs-j trăul mic, de mână, şi cleştele de tăciuni şi-o bucată din hamul cu ţinte al Vilmei, iapa care-i fusese rechiziţionată în război, dar: ea fugise peste dealuri acasă, apoi mai târziu de cei de-aici şi ea nu mai avusese unde fugi şi murise. Şi dacă şi-ar răsuci un| pic capul, ar vedea înşirându-se pe lângă perete plugul vecr ruginit, grapa cu dinţi lipsă, lăzi descleiate, butoaie goale, doagele căzute, trei roţi de car, coşuri uscate şi rupte de nuiele, lucruri fără rost, cum era şi codoriştea de bici atârnată într-un cui pe una din porţi, cu care, altădată, bunicul plesnea spatele mare al boilor ieşind din curte, peste podeţ, hăis, cea, dar acum ce să mai plesnească; lucruri mărunte pe care bunicul nu voia să le arunce şi între care, când era parcată în şură, „Dacia” roşie a unchiului Ghiţă arăta ciudat, ca un tractor într-o biserică. Da' poate nu va ploua şi-atunci sicriul va fi pus în curte şi bunicul nu va vedea decât crengile răsfirate ale mărului din gardul grădinii, ce făcea mere mari, verzi, cu miez dulce-acri-şor, făinos, şi printre crengi cerul alb-albăstrui.

Uşa de la tindă se deschise şi baba Garda ieşi cu un lighean în mâini. Nu-l văzuse şi merse aplecată, cu paşi mici şi iuţi după coteţul porcului unde aruncă apa, apoi se întoarse în tindă. El ocoli şura, intră în via de după casă şi trecând printre şiruri se urcă încet pe pivniţa de pământ din dreptul ferestrei dinspre ogradă. Pe deasupra perdelei albe zări, ca la teatrul de păpuşi, capul mic al babei Garda mişcându-se încolo şi-ncoace. În cameră nu mai era nimeni, nimeni în afară de ea şi bunicul care acolo zăcuse şi-acolo trebuia să fie şi-acum, dar nu-l vedea în cauza perdelei. Asta însemna că n-o chemaseră pe mama lui Feri, ci-o lăsaseră pe baba Garda să facă toată treaba. Mama lui Feri spăla morţii satului înainte de-a fi aşezaţi în sicriu; în sat se ştia că nu e prea frumos s-o chemi şi să-ţi Iaşi în seama ei, în mâinile ei, bunicul ori bunica, tata ori mama ori pe cine se-ntâmpla să treacă în lumea drepţilor, dar oamenii n-aveau ce

face, un mort se spăla greu şi se-mbrăca şi mai greu, cu hainele lui bune, de Paşti, şi-o chemau într-ascuns pe ea, când încă nici nu se dusese vestea c-aveau mort în casă, Şi-apoi îi dădea drept plată lucruri de-ale răposatului, pantaloni, cămăşi, sfetere vechi, cuşme, bocanci, ce se nimerea. Dintr-as-tea se-mbrăcau şi Feri şi moşu-său şi când Feri apărea pe drum c„° haină nouă, ştiau toţi a cui fusese şi mai ziceau o dată „Dumnezeu să-l odihnească”, gândindu-se la cel ce purtase cândva haina aceea. Uite însă că baba Garda nu voise s-o lase ţigancă s-atingă cu mâinile ei trupul bunicului, îl spăla ea singură şi poate că-n timpul ăsta suspina şi plângea, el nu vedea mare lucru pe geam. Se înălţă şi mai mult pe vârfuri, dar tot nu putu decât să-şi închipuie cum baba Garda trecea uşor un ştergar umezit ori un burete pe braţele lui goale, subţiri, apoi peste umărul drept unde bunicul avea urma unei răni de glonţ căpătată pe front, în al doilea război, într-o localitate ungurească cu nume lung, greu de pronunţat şi ţinut minte, de unde fugise el spre casă, că fusese silit să facă armata la unguri, şi unde, când să treacă frontul, fusese prins de ruşi şi niciuna, nici două, povestea el, o femeie în uniformă, o femeie-ofiţer, înainte de-a apuca să spună o vorbă, scosese pistolul şi trăsese în el de la cinci-şase paşi. Glonţul îi atinsese umărul drept şi bunicul, mai mult de spaimă, căzuse în fund, îi căzuse şi boneta din cap descoperindu-i părul alb, deşi era încă tânăr, şi pe când privea în ochii ei, aşteptând să se apropie şi să mai tragă o dată, femeia-ofiţer parcă se muie, lăsă pistolul în jos, veni aproape, se uită la uniforma sfâşiată la umăr pe unde pornise sângele şi se răsti către un soldat, după cum înţelesese bunicul, să fugă şi să aducă sanitarul. Trei zile a stat bunicul prizonier al rusoaicei, îl ţinea cu ea fără să-i vorbească, doar îl privea lung din când în când, şi-n timp ce mâncau în bordeiul ei de ofiţer, el se tot întreba de ce nu-l împuşcă sau nu-l predă trupelor române, ce-o fi având cu el, semăna poate cu cineva de-al ei, cu soţul sau cu vreun frate mort pe front, care-o fi avut şi el părul cărunt? După trei zile, la un contraatac al nemţilor, bunicul fugise iarăşi, se săturase de război, de rusoaică, de tot, şi ascun-zându-se şi hrănindu-se cu poame ori cu ce mai căpăta de pomană prin satele mici din pustă, a ajuns într-o sâmbătă seara acasă unde bunica, pe atunci mai trăia încă, mai-mai să nu-l cunoască, şi unde el a aşteptat să vină, cum se tot zvonea, vremurile noi, şi-au venit şi

vremurile noi şi-au trecut şi ele şi-acum baba Garda îl ştergea cu un ştergar umezit sau cu un burete, iar unchiul Ghiţă îl va îmbrăca, va pune pe el costumul negru cu dungi adus din Libia pe care bunicul nu-l purtase niciodată, că nu-i plăcea, prea era de domn, iar după aceea vor lua de pe patul lui şi-l vor aşeza în sicriul lăcuit de la C. A. P.

Coborî de pe movila pivniţei şi se aşeză în iarbă. Luă un strugure şi fixând câte-o boabă tare, verde între degetul mare şi unghia arătătorului, începu să le azvârle peste gardul viei, luând drept ţintă lampasul fără sticlă atârnat de poarta şurii. Din casă se auzi un vaiet lung; nu era nici al mamei, nici al babei Garda, ci al vreunei mătuşi sau vecine care se repezise să vadă dacă bunicul murise într-adevăr. Murise, dar el nu se simţea nici emoţionat, nici trist, pentru că bunicul era încă acolo, în casa lui, în casa lor, nu-l duseră încă la groapă de unde n-avea să mai iasă, cu capacul sicriului bătut în cuie groase şi cu-atâta pământ deasupra. Niciodată nu înţelesese de ce se bat aşa cuie mari, ca nişte piroane, în capacul sicriului, de parcă cei vii, rămaşi afară, s-ar fi temut să nu se trezească la pomană, după înmormântare, cu mortul venind de la groapă, plin de pământ galben pe haine, cu capul gol, fără pălărie, şchiopătând uşor. „Moarte aparentă”, zisese unchiul Ghiţă odată, povestind cum s-a găsit cândva un mort, dezgropat pentru nu se ştie ce după câteva zile, strâns covrig, cu unghiile însângerate, cu cămaşa sfâşiată, ca şi cum s-ar fi bătut acolo cu cineva. Toţi oamenii par că mor atunci când li se opreşte inima şi nu mai respiră, dar nu se putea ca ei să moară de tot, imediat, să nu mai simtă agitaţia din jurul lor, pregătirile pentru înmormântare, s-audă planşetele, vorbele, bufniturile uşilor. Atâta doar că treptat-trep-tat simt tot mai puţin, aud tot mai slab, trec din moartea aparentă spre moartea cea adevărată şi la două zile după ce-au încetat să respire, la înmormântare, trebuie că se-ncordează teribil să prindă câte ceva din ce spune popa şi poate că ultimele lucruri ce le mai aud depărtat, ca prin vis, sunt loviturile ciocanului în cuie. Nu era nici trist, n-avea nici emoţia aceea rea> strângându-se ca un cocoloş străin în coşul pieptului, cum i se-ntâmpla uneori înaintea unei teze grele, pentru că bunicul era încă foarte aproape de ei, îi auzea încă bine, deşi ruPul lui amorţise, ca atunci când adormi pe-o mână şi, în s°mn, ţi-e lene s-o tragi de sub tine şi te trezeşti dintr-o dată c„° mână ce nu mai e a ta, nu

te mai ascultă. Întreg trupul buniu'ui e acum cuprins de lene, destul se zbătuse să-i ţină pe unchiul Ghiţă şi pe mama la şcoli, să-i facă oameni, cum zicea el, nu mai voia să-şi tragă mâna de sub el, să se mişte, ar fi putut spune exact ca în „Povestea unui om leneş„ din clasa a V-a, „Trageţi mai bine tot înainte! Ce mai atâta grijă pentru astă pustie de gură!"

Dar de auzit, încă îi auzea. Mai era încă viu cât să ştie cine-a venit să-l vadă, dacă vor tăia porcul pentru pomană sau îl vor lăsa până la Crăciun şi dacă vor aduce mai mulţi popi la înmormântare, ca să arate că bunicul n-a fost oricine în sat. Îi auzea şi de-aceea el ar fi voit să fie deja în casă, lângă sicriu, şi când baba Garda sau mama s-ar fi dus din cameră, să se-aplece şi să-i şoptească acum, cât mai putea desluşi o şoaptă, bunicule, am fost cu Feri şi Cosmin la vale şi-am găsit pietre cu aur şi le-am dat foc, cum ai zis dumneata, dar n-a ieşit nimic, unde-am greşit? Şi poate bunicul s-ar fi sforţat şi-ar fi ieşit din lenea şi amorţeala lui şi i-ar fi zis încet, din gât, cum vorbea în ultima vreme, faceţi aşa şi aşa, acolo aţi greşit. Sau dacă n-ar fi putut vorbi, el i-ar fi pus întrebări la care bunicul n-ar fi avut de făcut decât „da" sau „nu", mişcând uşor din cap. N-ar fi spus nimănui că bunicul n-a trecut încă în moartea cea adevărată, deoarece ştia că pentru nimeni, în afară de el, Claudiu, bunicul nu s-ar fi străduit să se-arate viu; poate că mamei i-ar fi şoptit s-aibă grijă de casă, să n-o înstrăineze; dar nu era sigur. Sau poate că babei Garda ar fi voit să-i mai spună o dată povestea cu cele unşpe trenuri din Rusia, ca să meargă în moarte râzând; dar baba Garda s-ar fi speriat şi-ar fi fugit. Numai el nu s-ar fi speriat, pentru că numai pe el îl întrebase bunicul când căzuse la pat: „Claudiu, după ce-o să mor, o să vii tu la mine la mormânt?" „O să vin, bunicule", răspunsese el, gândindu-se că lângă cimitir e arena de fotbal a satului, unde după-amiezile se jucau el, Feri şi Cosmin. „Când vii la fotbal, zisese bunicul ca şi cum i-ar fi ghicit gândurile, să treci pe lângă mormânt şi să baţi aşa, de trei ori, cu palma pe pământ. Eu o să aud şi-o să ştiu că eşti tu". Poate că atunci n-o să mai audă, amorţit de tot şi cu-atâta pământ deasupra, dar acum, când doar de două ceasuri nu mai răsufla, sigur ar fi simţit că lângă sicriu se află el. Şi trebuia să intre cât mai iute în casă şi să rămână singur cu bunicul, pentru că mai târziu, spre seară, vor apărea la priveghi oamenii din sat, neamurile, prietenii lui bătrâni cărora le venea rândul să moară

şi care, cu ochii lor blânzi, trişti, respectuoşi, se vor uita la toate pregătirile din jur cu atenţie şi aproape cu recunoştinţă, de parcă grija ce i se arăta mortului îi asigura că atunci când vor fi şi ei, în curând, culcaţi în hainele lor bune, totul va fi cum se cuvine. El mai fusese în priveghi, îl dusese bunicul de câteva ori, şi observase că totdeauna oamenii aceştia bătrâni soseau printre primii, se aşezau tăcuţi pe scaunele înşirate pe lângă perete, lăsând loc lângă sicriu neamurilor apropiate, iar după ce acestea terminau cu plânsul şi se-ntor-ceau la treburi, ei începeau să vorbească încet, potolit, cu privirile în pământ, fiecare aducându-şi aminte de-o întâmplare cu cel întins acolo, din tinereţea lui sau din vremurile mai apropiate, lăudându-l cum şi-a crescut copiii, căinându-l cât de greu i-a fost într-o anume împrejurare sau chiar povestind vreo păţanie veselă cu fostul lor prieten. Ei nu plângeau şi nici nu arătau speriaţi de ceea ce urma şi lor să li se-ntâmple peste o săptămână, o lună sau un an, păreau învăţaţi cu moartea şi moartea însăşi, în felul cum vorbeau despre ea şi-n felul cum se pregăteau pentru ea, nu apărea drept un lucru mai îngrijorător decât strânsul fânului ori ploaia cu gheaţă din ajun, de care tocmai pomeniseră. Apoi li se aduceau prăjituri şi câte-un pahar mic de ţuică să bea pentru odihna răposatului şi rămâneau până târziu, căci nu se cuvenea, cum îi spusese bunicul, ca omul să fie lăsat singur în prima lui noapte din moarte, Părăsit de cum închidea ochii, nu, ci trebuia ajutat să treacă cât rnai uşor dincolo, trebuia obişnuit cu moartea, cum, gândise el, Şi bătrânii încă vii se obişnuiau cu ea privind faldurile scrobite, albe şi dantelate ale giulgiului căzând din sicriu, lumânările groase arzând la cap şi picioare, forfota întunecată a femeilor, uacă nu jucau cărţi, curând picoteau sau adormeau de-a bine-'ea, rezemaţi de spătarele scaunelor, cu mâinile încrucişate în Poală, începând tot mai mult să semene, observase el uimit, cu °rnul din sicriu, încât, odată, când şi bunicul aţipise, avusese impresia că e înconjurat de morţi, unul culcat şi ceilalţi stând pe scaune. Nu i se făcuse frică, ci numai ruşine, pentru că un moşneag pornise să sforăie subţire, ţiuind, şi el se gândise că dacă tot veniseră să privegheze prima noapte de moarte a omului pe care-l cunoscuseră bine, măcar s-o facă treji, altfel cum să-l poată ajuta? Privise atunci minute în şir profilul acela culcat, gălbui-vineţiu, părându-i-se o clipă că şi mortul mişcase nemulţumit din buze, dându-i dreptate.

Se auzi strigat. Recunoscu glasul mamei. Îşi scoase repede cravata din buzunar, o puse la gât şi fugi aplecat printre şirurile de viţă, ocolind şura şi ieşind în curte pe cărarea dinspre ogradă, ca şi cum ar fi venit de la WC. Mama îl aştepta în capul scărilor. Două femei, două vecine, intrau pe poartă trăgând un cărucior plin de oale, cratiţe, farfurii. „Claudiu, zise mama blând când ajunse lângă ea, vrei să-l vezi pe bunicul?" „Da", răspunse el. Mama îl luă de mână şi păşiră în tindă. Dinspre sobă, unde fierbeau mai multe oale, venea un miros puternic de sarmale. Îşi aduse aminte de orezul din portbagaj. Pe patul mic de lângă sobă şedeau Ancuţa şi tata. Arătau amândoi speriaţi, vinovaţi, de parcă făcuseră ceva rău. Mama se opri în dreptul uşii dinspre odaia bunicului. „Ancuţa, vrei şi tu să-l vezi pe bunicul?". Ancuţa clipi neliniştită, se uită la el şi încuviinţă iute din cap. Mama deschise uşa şi el o urmă.

Zări întâi tălpile de la pantofii laţi, negri, ai bunicului, pe care1 nu-i lua decât la biserică, în sărbători mari, că-l strângeau, apoi, de-o parte şi de alta a sicriului, pe unchiul Ghiţă, cu ochii roşii, şi pe baba Garda, şopotind ceva şi făcându-şi cruce. Mama se opri lângă unchiul Ghiţă şi începu să plângă tare, zicând „Uite, tată, a venit Claudiu să te vadă, nu-i spui nimic?" şi-atunci el ridică încet privirea şi simţi cum în loc de plâns, creşte în el o mare mirare: împrejurul feţei, pe sub bărbie, pe lângă obraji şi' peste creştet, bunicul era legat c-o meşă de tifon, ca şi cum l-ar fi durut o măsea. De ce l-or fi legat aşa, se întrebă uimit, observând că meşa era strânsă bine şi din cauza ei, chiar dacă bunicul ar fi vrut să deschidă gura şi să spună ceva, n-ar fi putut. Plângeau acum toţi, şi mama şi unchiul Ghiţă şi Ancuţa şi baba Garda suspina şi tata, care apăruse în cadrul uşii, îşi tot ascundea faţa în batistă, numai el nu-şi putea lua ochii de la meşa aceea albă ce-i dădea bunicului un aer comic, de joacă. I se făcu ruşine că nu-i vine să plângă şi porni şi el să suspine, imitând-o pe baba Garda, aflată în cealaltă parte a sicriului. În rest, bunicul nu părea prea schimbat, arăta doar mai serios în costumul negru cu dungi, semăna mai mult a domn decât a ţăran. Era şi proaspăt ras, avea chiar o mică tăietură între buza de jos şi bărbie, totdeauna se tăia acolo şi uite că nici acum, când probabil că-l bărbierise unchiul Ghiţă, nu scăpase de ea. Coborî cu privirea pe trupul bunicului şi deodată era cât pe-aci să tresară cu putere: îi legaseră şi mâinile! Peste palmele puse

una peste alta pe piept, se vedea înfăşurată o altă meşă de tifon, cu nodul făcut chiar deasupra. Uită să mai suspine şi privi mai bine. Meşa trecea peste podul palmei, aşa că degetele rămăseseră libere. Observă chiar că degetul mic de la mâna dreaptă, ce era deasupra, stătea puţin depărtat de celelalte şi parcă uşor ridicat, fără să atingă stofa costumului. Cu degetul ăsta, sigur că da, acum îşi amintea, bunicul scutura scrumul ţigării, era o obişnuinţă de-a lui, nu scutura niciodată ţigara la fel cu ceilalţi oameni, bătând-o cu arătătorul, ci-şi înălţa degetul mic spre vârful ei, atingând scrumul cu unghia. Îl şi întrebase odată de ce face aşa şi bunicul, râzând, răspunsese că de şmecher. Să fie şi-acum o şmecherie, un semn numai pentru el, căci numai el ştia ceva în legătură cu degetul ăsta? Pot să mă lege ăştia, mă Claudiu, tu ştii că încă n-am murit, mai am puţin, uită-te numai la degetul mic cu care scuturam scrumul, ţi-aduci aminte, vezi cum îl ţin şi-o să-l mişc o dată scurt pentru tine, să nu te sperii, uită-te numai bine. Nu mă tem, răspunse în el un al doi-'ea gând, şi se concentra cu privirea asupra degetului, să prindă tremurul mic, numai pentru el, dar atunci se simţi luat pe după umeri şi auzi glasul mamei şoptind: „Hai, Claudiu, să mănânci, că trebuie să vină oamenii”. Vru să se împotrivească, însă unchiul Ghiţă se aplecă asupra bunicului şi trase învelitoarea de la picioare, acoperindu-i mâinile şi faţa. N-avea rost să mai rămâ-na, oricum nu mai vedea nimic.

În tindă se aşeză la masă, deşi nu-i era foame; mama tot l-ar fi obligat să mănânce ceva. Ieşiseră toţi din camera bunicului, numai baba Garda rămăsese acolo. „Tată, zise el, de ce l-aţi legat aşa?”. „Poftim?” făcu tata. „De ce l-aţi legat aşa pe bunicul?”. Tata se scarpină încurcat în creştet. „Păi, ca să…” începu el, dar mama, de lângă sobă, întoarse iute capul şi se uită la tata scurt. „Aşa se face la morţi, dragul meu”, sfârşi tata şi se aplecă asupra farfuriei. El nu mai zise nimic, mancă doar o sarma din maldărul ce i-l pusese mama în faţă şi se ridică de la masă. Era hotărât să nu mai ia nici o îmbucătură, chiar dacă l-ar fi bătut. Ciudat însă, nimeni nu-i zise nimic, nu-l întrebă nimic, nici când, fără o vorbă, ieşi pe uşă afară. Se duse la fântână, slobozi găleata, o trase plină şi bău. Apoi se aşeză pe butucul de lângă oala fântânii şi se uită spre drum; trebuiau s-apară moşnegii.

Din casă ieşi Ancuţa. Se apropie de fântână. „Ce vrei?” zise el. „Pot să stau şi eu aici?” El scuipă în faţă, printre dinţi, cum făcea Feri. „De ce?”. „Aşa”, zise ea. Îi e frică să stea în casă. Îi e frică de bunicul. Tâmpită. „Să ştii că nici eu n-am mâncat decât una”, zise ea. „Şi ce-i cu asta? Făcu el. Ce dacă n-ai mâncat decât una?”. Ancuţa nu răspunse şi se aşeză lângă el pe butuc. Îl atingea cu şoldul. „Claudiu, zise ea, ştii de ce l-au legat aşa pe bunicul?” Nu mă interesează, se gândi el să spună, dar tăcu. „I-am auzit eu vorbind când am adus pătrunjelul, şopti ea. Ca să nu rămână cu gura deschisă, să înţepenească cu ea închisă”. „Cum să înţepenească?” întoarse el capul. „Aşa, cum fac toţi morţii. Ziceau să-l lege iute, că-ntr-o oră începe să înţepenească”. „Cine-a zis aşa?”. „Tata”, răspunse ea. Adică unchiul Ghiţă, deşteptu de unchiul Ghiţă. „E deştept taică-tău”, zise el şi scuipă iar printre dinţi.

Poarta scârţâi şi pe ea intrară primii doi. Pe unul îl cunoştea, cânta în strană la biserică şi din când în când adormea, trezin-du-se întotdeauna cu un „Amiiiin”, după care tuşea ca şi cum şi-ar drege glasul. Pe al doilea nu-şi amintea să-l fi văzut vreodată, era probabil din capătul celălalt al satului. Moşnegii urcară încet micul dâmb spre casă, se şterseră îndelung pe pragul

Din faţa treptelor, îşi luară de pe cap dopurile de paie şi intrară în tindă. Pe ei nici nu-i zăriseră, poate nici nu vedeau până la fântână. Păreau amândoi trecuţi de optzeci. În două ceasuri or să sforăie pe scaune. Acum, gata, cât stau ăştia, degeaba ar fi voit să fie cu bunicul, tot n-ar fi putut face nimic cu ei acolo.

Pe cărarea dinspre drum apăru o vecină, lelea Catiţa. Venea după apă. „Ce faci, Ancuţa? Ce faci, Claudiu? Sunteţi supăraţi, aşa-i? Vai, cât a ţinut la voi, arză-o-ar focu' de moarte!”. Da' la tine cât a ţinut, gândi el, când te-a prins furându-i cocenii. Bunicul o găsise într-o noapte în şură, încărca într-un coş de spate coceni. Când s-a lămurit el ce căuta ea acolo, a zis „tu Catiţă, ăsta-i coş? Stai să-ţi dau eu coş” şi chiar i-a dat unul mare şi i l-a încărcat cu vârf, i l-a pus în spate şi-a trimis-o acasă, şi ea, de spaimă c-o bate, n-a avut ce face, s-a dus clătinându-se şi era tot un cocean de la şura bunicului până peste drum la casa ei. Ţinea minte că mai zisese bunicul despre ea că-i „rea de muscă”. O să-l întrebe pe Feri ce-nseamnă.

Lelea Catiţa se-ncrucişă pe podeţ cu Simion clopotarul. Şi ăsta era bătrân, trăgea clopotul cel mic al bisericii din primul război mondial. Bunicul zicea că aşa face el politică, trăgând clopotele. A tras de ele şi la Unirea Mare şi la Cedare şi cu nemţii şi cu ruşii. Când a murit rusul ăla de care se temeau toţi, a tras, zicea bunicul, cu toate clopotele, ca la Paşti, de înviere. Vara, sus în clopotniţă era cald şi moşu Simion adormea, dar se trezea totdeauna cu un minut înainte de-a trebui să tragă de funie, ştia slujba mai bine ca popa. Avea acolo sus o haină şi-un dop, le văzuse cu Cosmin, pe care şi le punea numai când clo-Potea, albe amândouă de găinaţul porumbeilor şi turturelelor ce se aşezau pe el, când dormea, ca pe-o creangă. Acum a clo-Potit şi pentru bunicul: ting-ting-ting-bang, ting-ting-ting-bang. „Claudiu, a zis mătuşa că la noapte o să dormim împreună." „De ce să dormim împreună? Făcu el. De ce nu dormi cu taică-tău?" „Tata doarme în oraş, răspunse Ancuţa. Se duce cu unchiu după coroane şi colaci". „Eu n-o să dorm", zise el. „Mătuşa a zis că o să dormi." „O să vezi că n-o să dorm", spuse el.

Se însera. Feri şi Cosmin or fi ajuns şi ei acasă. Poate c-au încercat să mai dea o dată foc pietrelor. O să-i întrebe mâine. Poate că până mâine va afla şi de ce n-a ieşit aurul. Numai să plece moşnegii. Uite că veneau încă doi. Ăştia arătau parcă mai vioi.

Din casă ieşiră tata şi unchiul Ghiţă. Înainte de a se aşeza la volan, unchiul Ghiţă, se-ntoarse spre ei: „Să fiţi cuminţi până venim noi, da?". „Da, tată", răspunse Ancuţa. „Dacia" trecu huruind podeţul şi coti spre şosea. Tata nu le spusese nimic, nu-şi răcea gura de pomană. Se mira însă de mama, cum de nu venise să-i strige până acuma. Probabil uitase de ei, trebuia să stea cu moşnegii şi să plângă, ca s-arate cât îi pare de rău. „Câte stele sunt!" zise Ancuţa. Privi şi el. Aici în sat cerul părea noaptea mult mai sus decât la ei la oraş. Din bloc, de la etajul şapte unde stătea, nici nu-i venea să se uite în sus, ci numai în jos. „Tu crezi că bunicul o să se ducă în cer?" şopti Ancuţa. El nu răspunse. „Aşa zicea baba Garda, continuă ea, că bunicul o să se ducă drept în cer, că n-a greşit nimănuia." Cum o să se ducă în cer când o să-l bage în pământ! „Nu se poate duce, spuse el tare. Baba Garda nu de bunicul zicea, ci de sufletul lui. Ea e religioasă". „Da' sufletul ce-i, Claudiu?". Na, poftim, răs-punde-i acuma! Ce-o fi sufletul? O fi ceva ca aurul din pietre, nu-l vezi

până nu-l scoţi de-acolo, un fel de lucru viu ce se ascunde într-un lucru mort. Da' bunicul avea suflet şi când trăia. „Nu ştiu, răspunse el. Dă-te mai încolo, ce te bagi aşa?”. „Mi-e frig”, zise ea. „Atunci du-te-năuntru, ce stai aici?”. „Tu nu vii?”. „Nu”, răspunse el. Ancuţa se ridică şi porni spre casă. Şosetele ei albe, trei sferturi, luceau în întuneric. Abia după ce ea intră, îşi dădu seama că făcuse o greşeală. Mama o va întreba unde-i el, Ancuţa va spune că la fântână şi gata, va fi chemat la culcare. Bine-nţeles, uite. Mama apăru în uşă şi-l strigă. „Mai stau puţin!” răspunse el. „Claudiu, nu mă mai supăra şi tu! Treci şi te culcă. Mâine dimineaţă ne sculăm devreme”. O luă spre casă. „Dimineaţă, zise mama mai încet când el ajunse lângă uşă, te trimit pe tine să chemi oamenii pentru groapă.” Mare brânză, gândi el. Totdeauna mama îl lăsa să creadă că va face o treabă importantă şi când o făcea, îşi dădea seama că nu era nimic serios. Ce mare lucru era să mergi pe uliţi, să intri în curţi atent la câini, să spui bună ziua, a zis mama că dacă puteţi veni mâine pentru groapă, iar omul să răspundă venim, domnişor, cum să nu, Dumnezeu să-l ierte, da' staţi puţin, nu luaţi nişte cozonac, tu femeie, unde eşti, nu, mulţumesc, bună ziua. „Vezi că pijamaua ţi-e pe valiză, zise mama. Să nu vă bateţi. Nu mai vrei să mănânci ceva?”. „Nu”, răspunse el. Din camera bunicului nu se auzea nimic. Însemna că moşii nu jucau cărţi, vor adormi repede.

Intră în camera dinspre drum. Ancuţa era deja în pat. Stinse lumina şi începu să se dezbrace. Avu un sentiment de uşurare când îşi scoase cravata. Ce prostie şi cravata: s-o porţi aşa, fără rost, legată la gât. Mare tâmpit şi cine-o inventase. D-apoi ăla care-a inventat papionul!

Îşi puse hainele pe lădoiul de lângă uşă, dibui pijamaua, o îmbrăcă şi se vârî sub pătură. Spatele lui recunoscu salteaua tare, îndesată, foşnitoare, salteaua de vacanţă. „Nu vrei să dormi la perete?” zise Ancuţa. „Nu”, răspunse el şi se răsuci pe-o parte. Cât să fie ceasul. Trebuie că era-n jur de zece, abia se-ntunecase bine. Pe la două vor pleca şi bătrâneii, că doar nu-s nebuni să stea până dimineaţă, aveau de dat la vaci, la porci, de slobozit găinile, ei făceau treburile astea, cum le făcea şi bunicul. Bunicul. Pe peretele din stânga în camera asta era o poză mare, maronie, ovală, cu el tânăr. Şi-atunci fusese cărunt. Da' arăta frumos. Toţi care semănau cu el erau frumoşi, şi

mama şi ciumetele de unchiu' Ghiţă, până şi Ancuţa. Săracu' bunicu'. Numai să plece moşnegii.

„Claudiu, dormi? Claudiu!”. Îl atinse cu mâna. „Ce vrei?”. Claudiu, sufletul stă în trup?„. „Nu„, răspunse el. „Da' unde?„. In urechi”, zise el. „Hai, mă Claudiu, de ce eşti aşa?” „Să ştii că te spun la mama dacă nu mă laşi să dorm, zise el. Trebuie să mă scol dimineaţă, să chem oamenii la groapă”. „Vin şi eu!”. Bine, te iau, da' acuma lasă-mă să dorm.„ „Noapte bună„, zise ea- „Noapte bună”, răspunse el. O simţi cum se-ntoarce cu faţa 'a Perete. Jos, sub plapumă, îl atingea cu glezna. Îşi aduse arninte cum se holbase Feri la vale când ea îşi scosese rochia.

După o vreme, se făcu că-şi schimbă poziţia, se-ntoarse pe spate, coborî puţin pătura şi trase cu coada ochiului. Ea era în maieu, avea umerii goi şi ascuţiţi, gâtul subţire. Tâmpit şi Feri ăsta, n-aveai ce vedea. Dinspre trupul şi părul ei desfăcut venea aer cald. Da, poate că sufletul stă undeva în trup. Aleargă-ncoace şi-ncolo, din vârful picioarelor în creştetul capului, să-l încălzească, să-l mişte, pompează sângele… Nu, nu, asta care pompează sângele e inima, dăduse şi lucrare de control cu inima, luase şapte. Da' inima cine-o pompează? Creierul, parcă. Da' la creier cine pompează sânge? Inima… Simţi cu spaimă cum începe să i se facă somn. „Ancuţa!” şopti. Ea nu răspunse. Îi puse mâna pe spate, sub ceafă. Spatele era cald, se ridica şi cobora uşor. „Ancuţa!”. Adormise. Adormise de bucurie că mâine va umbla şi ea după gropari. Tâmpită. Se întoarse Ia Ioc. Pe sub uşa de la tindă se vedea lumină. Mama nu se culcase încă, trebuia să termine mâncarea pentru parastas. Îşi vârî un braţ sub corp şi se lăsă cu toată puterea pe el. Dacă va adormi, măcar să-l scoale durerea.

Se trezi brusc, ca şi cum i-ar fi turnat cineva apă în cap. Nu mai avea mâna sub el, ci atârnând pe marginea patului. Cât o fi dormit, boul? Se uită repede la geam: era încă întunecat. Trase pătura şi se lăsă să lunece pe podea. Pe sub uşa de la tindă nu se mai vedea lumină. Se ridică în picioare şi privi spre Ancuţa: dormea tot cu faţa la perete. Merse la uşă şi apăsă pe clanţă. Cu talpa căută pragul, îl găsi, păşi în tindă şi trase uşa după el. Nu se vedea nimic. Stătu în întuneric nemişcat până i se păru că aude dinspre patul de lângă sobă respiraţia mamei. Pe masă ticăia ceasul. Ochii lui începură să desluşească, mici mogâlde-ţe negre, obiectele din cameră. Mama dormea cu faţa

spre el, cu palmele sub cap. Numai să nu se trezească. Fixă drumul spre uşa odăii bunicului, lipăi iute până la ea şi se opri ascultând. Dinăuntru nu se auzea nimic. Deschise binişor uşa şi-o lumină slabă, gălbuie, tremurătoare îi lovi ochii. Se strecură înăuntru şi privi. Moşnegii plecaseră. Numai baba Garda dor-! Mea pe un scaun, cu gura deschisă şi ceafa rezemată de spătar, închise uşa şi se apropie de sicriu. Văzu imediat că bunicul nu mai avea meşa de tifon în jurul feţei şi nici mâinile legate. Se opri la capul sicriului, în dreptul mesei unde, lângă o carte groasă cu copertă neagră şi cruce aurie pe copertă, ardea într-un păhărel de ţuică o lumânare subţire, portocalie. Se gândi să spună întâi o rugăciune. „înger îngeraşul meu, ce mi te-a dat Dumnezeu”, începu să murmure, atent la chipul babei Garda, dar nu-şi aduse aminte continuarea şi şopti nerăbdător, aple-cându-se în faţă: „Bunicule, sunt eu, Claudiu!”. Privi intens faţa lui, aşteptând, apoi se uită spre degetul cel mic. Era tot aşa, desprins de celelalte şi puţin ridicat, ca şi cum bunicul voia să atingă scrumul unei ţigări invizibile. „Bunicule, mă auzi? Şopti. Nu te teme, au plecat toţi!”. Baba Garda gemu în somn şi el încremeni. Asta ar mai lipsi, să se scoale şi să-l vadă aici, singur. Apoi s-o cheme pe mama. Înger îngeraşul meu, să nu se scoale baba Garda, se trezi gândind, apoi ridică braţul şi prinse mâneca dreaptă a bunicului, scuturând-o uşor: „Bunicule, şopti, tre-zeşte-te numai puţin, până nu vine mama! Nu te spun la nimeni!”. Trase mai tare de mânecă şi văzu cum tot trupul se mişcă în sicriu, de parcă mâinile i-ar fi fost legate strâns pe lângă corp. Şi capul i se clătina un pic. A înţepenit, gândi cu disperare, a amorţit de tot, n-o să mai audă. Dar nu se putea, nu trecuseră decât câteva ore de când nu respira. Se plecă mai aproape de urechea lui: „Bunicule, am fost cu Feri şi Cosmin la vale şi-am găsit pietre cu aur şi le-am dat foc, dar n-a ieşit nimic, unde-am greşit?”. Şoptise rar, să-nţeleagă şi să-şi aducă aminte că el, bunicul, îl învăţase că aurul e un lucru viu şi orice lucru viu se fereşte, se mişcă din calea focului. Buzele bunicului erau întredeschise şi cât de uşor i-ar fi fost să le mişte şi să spună atât, doar atât: „Trebuie mai mult foc, Claudiu”. Mulţumesc, bunicule, să ştii c-o să vin la mormânt şi sâmbăta şi duminica. Şi-n vacanţe şi miercurea, ar fi spus el şi s-ar fi strecurat înapoi în patul lui. „Trebuie mai mult foc?”, şopti. Buzele rămaseră neclintite. Nu putea vorbi, gata. Da' măcar să

se mişte cumva. „Bunicule, dacă trebuie mai mult foc, mişcă degetul de la dreapta”. Înălţă capul şi privi. Înger îngeraşul meu, fă, rog, să-l mişte, te rog. „Poţi să-l mişti şi dacă nu trebuie mai mult foc”, şopti, dar de data asta mult mai încet, aproape neauzit, pentru că se gândise fulgerător că bunicul nu că nu putea să-i răspundă, ci nu voia s-o facă. De-atâtea ori el, Claudiu, fusese obraznic, fusese rău, îşi bătuse joc de baba Garda la Crăciun, iar când bunicul îl bătuse atunci cu cureaua, îi strigase în minte „Iasă că mori tu, boşorogule”. Uite că murise. Un suspin lung îi urcă în piept, trecu gâdilându-l prin gât şi prin cerul gurii şi ţâşni prin ochi, udându-l pe obraji şi pe mâna stângă, uitată pe marginea sicriului. Murise supărat, nu mai voia să-i spună nimic. „Iartă-mă, bunicule, şopti aplecându-se la capul lui, o să fiu bun, o să vezi”. Se gândi să-i promită ceva şi se apleca şi mai mult şoptind „N-o să-i las să vândă casa”, şi-atunci simţi aproape de tâmplă căldura lumânării de pe carte. Îşi trase repede capul. Lumânarea era pe sfârşite, mai avea vreun centimetru şi ajungea la buza paharului. Se uită spre baba Garda, îşi şterse lacrimile şi-şi duse palma stângă deasupra flăcăruii, lăsând-o în jos până nu mai rezistă. Baba Garda dormea ca înainte, hârâind cu gura deschisă. Îşi frecă palma, apoi, mereu cu ochii la baba Garda, luă ciotul de lumânare şi-l trecu în mâna dreaptă. Umbra sicriului se lungi pe un perete, se scurse pe celălalt, acoperind geamul dinspre ogradă. Începea să se lumineze de ziuă, fereastra părea dată cu vopsea albastră. Rămase nemişcat un timp, apoi apropie încet J flacăra de degetul mic al bunicului. O apropie şi-o depărta şi iar o apropie şi-o depărta şi la urmă o ţinu chiar sub deget. Flacăra i se juca un pic cu degetul, apoi se-mpărţi în două, învăluindu-l. Trebuia acum să se mişte, pentru că orice lucru viu se mişcă, fuge din calea focului, numai să fie cât de cât viu. În aer se răspândi miros de ars ca atunci când mama pârlea cu ziare aprinse pielea găinilor pentru supă. Mâna porni să-i tremure şi flacăra lunecă de sub deget, dar el o aduse la loc. Un bănuţ de ceară căzu pe stofa costumului negru. Îşi auzea respiraţia j şi-aproape că-şi auzi şi plânsul cum se adună în el gâlgâind ca o apă şi luă lumânarea de-acolo şi mai văzu, înainte să vină lacrimile, degetul afumat, neclintit, de piatră al bunicului, un pic depărtat de celelalte. Bâjbâi după pahar, lăsă lumânarea în e] şi flacăra se stinse. „Bunicule”, şopti, uitându-se la sulul de întuneric din

sicriu, dar atunci îşi simţi spaima din glas şi se trase cu spatele spre uşă. Trecu prin tindă cu fălcile încleştate să nu-l audă mama, intră în camera lui şi se vârî sub pătură.

Prin fereastră venea o lumină cenuşie, rece. Se strânse lângă Ancuţa, atingându-i cu palmele spatele cald. Prin trupul ei sufletul se mişca uşor, respirând.

SPOVEDANIA.

C n aerul limpede, rece, de februarie, glasurile lor se vedeau 1 suind în văzduh albe, drepte, ca nişte frânghii răsucite cu care cineva nevăzut, mult dincolo de turla bisericii, ar fi voit să tragă încet spre cer, scârţâind şi clătinându-l, sicriul. În jurul trupului mare, descoperit, al părintelui Dima, urcau alte fuioare mai subţiri, respiraţiile sătenilor, ce se destrămau însă repede, deasupra capetelor, de parcă, ieşite din gurile lor aspre, păcătoase, s-ar fi ruşinat ori nici n-ar fi putut să se înalţe acolo unde se duceau, împinşi de forţa sfântă a cântărilor, aburii din gurile preoţilor. Era oare adevărat sau numai i se părea lui că, atunci când îi venea rândul, vocea sa, mai tânără decât toate, se căţăra pe frânghia aceea vizibilă şi totuşi iluzorie, cel mai sus? Trufie, gândi plecând capul şi privind din nou mâinile uşor umflate ale răposatului, subţiri probabil şi tremurând de emoţie în 1918, la Alba Iulia, când atinseseră Actul proclamând Marea Unire, alături de alte mâini febrile ce se vor fi umflat şi învineţit şi ele cândva şi care totuşi au scăpat de moarte atingând hârtia aceea, ca şi cum ar fi atins poala Mântuitorului. Ultimele mâini care-au atins atunci hârtia aceea, încă înveşmântate în carne, iată-le în faţa sa. Lângă el Simion diacul tuşi de două ori, tuşea lui de avertizare şi, reflex, realiză că îi venise rândul şi că întârziase o secundă. Puterea glasului său şterse însă mica pauză. Îi venea cam des rândul, erau, oarecum surprinzător, destul de puţini preoţi sosiţi din satele vecine să ajute sufletul părintelui Dima s-ajungă în loc luminat, în loc de verdeaţă, în loc de odihnă, de unde a fugit toată durerea, întristarea şi suspinarea. Şi orice greşeală ce a săvârşit el cu cuvântul sau cu lucrul sau gândul să i se ierte, ca un Dumnezeu bun şi iubitor de oameni; că nu este om care să fie viu şi să nu greşească; că numai El singur este fără de păcat, dreptatea Sa este dreptate în veac şi cuvântul Său este adevărat.

Nici protopopul nu venise, lucru de mirare, poate, pentru turma credincioşilor strânşi, desigur, şi să-şi ia rămas bun de la

cel ce-i păstorise atâţia ani în şir, dar şi să vadă cu ochi avizi omenescul chip al vreunui episcop ori, cel puţin, defilarea întunecat-strălucitoare a odăjdiilor unui masiv sobor de preoţi; lucru firesc pentru cine ştia cât de cât raporturile nu totdeauna de cea mai bună înţelegere ale părintelui Dima cu superiorii săi ecleziastici. O mărturie a acestor raporturi erau chiar deja învechitele schele din interiorul bisericii, de lângă peretele de răsărit, sacii cu ciment din clopotniţă, sculele, găleţile, toate obiectele acelea ce apar, făcând o inevitabilă mizerie, acolo unde se-ncepe şi nu se mai termină o lucrare de zugrăvit şi din pricina cărora însuşi sicriul trebuise să fie lăsat afară, în faţa pronaosului, în loc să fie dus înăuntru, în casa în care trupul din el, însufleţit până mai ieri-alaltăieri, slujise mai bine de cincizeci de ani. Căci părintele Dima, ce fusese cândva, în îndepărtata sa tinereţe, preot unit, greco-catolic, şi fusese silit să treacă, s-ar putea zice lin, fără mari zguduiri, cu întreaga sa parohie (sau, de fapt, parohia trecuse ori fusese ajutată să treacă, trăgându-l u§or şi pe el) la ortodoxie, dând noilor Cezari ce li se cuvenea, avusese totuşi, la un moment dat, cu consimţământul tacit al enoriaşilor, prea puţin interesaţi de nuanţele ce deosebesc interioarele unor locaşuri de rituri diferite, deşi sensibil înrudite, avusese deci un întârziat puseu de orgoliu greco-catolic, anucând, la refacerea picturi murale a bisericii, nu schimbase mai nimic din vechea iconografie, renovând doar culorile frescelor, nu şi conţinutul lor. Astfel, în locul afumatei şi tot mai greu vizibilei Căi a Crucii, cu soldaţii romani, cu femeile milostive şi cu însuşi Cristos pătimind împreună chinurile igrasiei şi-ale trecerii timpului, apăruseră nu chipurile prelungi, ascetice ale marilor sfinţi ai Orientului dinaintea ori de după – nenorocita? Binefăcătoarea?

— Schismă, ci o nouă, vie, şocantă Cale a Crucii, în culori de poster, un soi de hiperrealism. În care fiecare muşchiuleţ păgân al pulpelor centurionilor era desenat cu precizie, fiecare cârlionţ al pletelor divine avea viaţa lui fremătătoare, fiecare iris al celor trei Marii decupa exact conturul unei lacrimi. Cât plăcuse sătenilor rezultatul blândei, tăcutei încăpăţânări a bătrânului preot de a păstra biserica lor şi-a lui ca altădată, nu e greu de imaginat. Nu de aceeaşi părere fusese episcopul chemat la obşteasca sărbătoare a sfeştaniei; numai mulţimea adunată, faptul împlinit şi informaţia strecurată la timp că

întreaga cheltuială a lucrării o suportaseră localnicii l-au convins, cu greu, e drept, să dea binecuvântarea necesară, nu înainte de a-l lua deoparte pe părintele Dima şi de a-i cere, cu un ton destul de laic, ca în cel mult un an să facă bine şi să picteze biserica aşa cum se cade, căci altfel, cu tot respectul datorat vârstei şi prestigiului şi celorlalte fapte demne de laudă, episcopia va fi obligată la măsuri şi n-ar fi potrivit ca după atâta vreme de linişte şi pace în părţile locului, tocmai acum săi se-ntâmple lucruri dintr-acestea. Păcat de bani. Cât a costat?” Părintele Dima spusese o sumă şi episcopul clătinase cu reproş din cap, atâţia bani aruncaţi. Îl privise nemulţumit şi pe el, care: stătea mai la o parte, ca unul ce era doar de câteva luni în sat, | şi-apoi la masa de după slujbă îl întrebase încet, în treacăt, ce păzise, de ce nu venise la episcopie ori barem la protopopiat să spună ce făcea bătrânul. Sau nu ştia că o asemenea pictură nu aparţine bisericii pe care o slujea? Ce învăţase la seminar? El înghiţise în sec, spăşit, de fapt fals spăşit, fiindcă în fond admirase tupeul cu care vajnicul părinte îşi permisese această ieşire necanonică, iar succesul ei, chiar temporar cum era, demonstra că Dima ştia cum să-şi conducă parohia, era iubit de oameni şi că va trece oarece vreme până imaginile acelui drum de suferinţă, proiectate parcă pe pereţi cu un epidiascop, vor fi şterse şi înlocuite cu altele.

Aşa se şi întâmplase: părintele Dima nu zisese „nu” pretenţiilor episcopului, ba chiar îi făgăduise că va sta de vorbă cu oamenii şi va încerca să-i convingă, la fel ca prima oară, să ia asupra lor o mare parte din cele necesare modificărilor şi, minte bătrână, le şi vorbise credincioşilor în prima duminică de după sfeştanie, când abia se uscase bine vopseaua frescelor: „Iubiţii mei, se pare că ne-am cam grăbit şi că lucrul nostru nu este pe placul tuturor. Vina este a mea că n-am întrebat decât aici în sat cum şi ce să facem cu pictura asta. Trebuie s-o stricăm şi să punem alta”. O tăcere mai rea decât orice murmur se înstăpâni în biserică. Părintele coborî din amvon demn şi trist, în faţa uşilor împărăteşti se opri şi mai aruncă o privire plină de o mâhnită dragoste operei sale, apoi intră povârnit, ca şi înfrânt, în altar. De fapt, câştigase.

Sigur că se grăbise. Avea optzeci şi patru de ani şi turnul gros, falnic, care fusese, se vedea săptămână de săptămână cum se surpă încet pe dinăuntru şi ecoul cel mai clar al acestei

căderi interioare era vuietul, altădată teribil al vocii sale, tot mai slab, mai stins, ca şi cum ar fi ieşit dintr-o fântână părăsită, pe-jumătate astupată. Se grăbise să lase în urmă o biserică arătând ca nouă şi de febrilitatea aceasta a isprăvirii fură cuprinşi Şi sătenii, altminteri destul de strânşi la pungă, de parcă împlinirea visului părintelui lor era unica posibilitate de a mai cum-Păra şi ei prin el, Dima, cea de pe urmă indulgenţă pentru iertarea nu numai a greşelilor trecute, ci şi a celor viitoare. Brusc, păreau a se simţi toţi dacă nu atât de bătrâni şi aproape de sfârşit ca Dima, atunci puternic sensibilizaţi de ideea că ea îi a§teaptă răbdătoare, rezemată în coada coasei ca omul ce priveşte cât mai are de culcat la pământ, să le vină, mai iute mai târziu, dar inevitabil, sorocul. Plătiră regeşte un pictor tânăr care înţelese deîndată despre ce e vorba şi-n mai puţin şase luni avură fotograme tehnicolor din filmul suişului spre a, plus tavanul boltit cu cei patru apostoli, cu cete de heruvimi acoperiţi pudic de norişori pufoşi, plus un iconostas impresionant unde asupra fiecărui moment evanghelic zugrăvit şi asupra fiecărui semiprofil de apostol îşi aruncau concomitent o lumină caldă, economicoasă, în cerc, şase becuri lunguieţe de veioză.

Sigur însă că Dima nu se grăbise să înceapă a doua renovare, a doua vestire a pătimirilor financiare ale enoriaşilor. Dintr-o dată, tot ceea ce cu un an înainte apăruse rapid, ca printr-o minune neotestamentară, în curtea bisericii, ciment, nisip fin de carieră, var lăptos, cutii cu vopsea de ulei, scânduri şi ţevi pentru schele, meşteri zugravi ascultători şi îndemânatici, se găsea acum foarte greu; şoferii care cărau pietriş spre oraş, de la râu, şi care una-două se repeziseră să descarce câteva basculante în dosul bisericii îşi schimbaseră, nu se ştie de ce, traseul şi nu voiau în ruptul capului să se abată din drum, invocând riguroase controale de trafic şi sporirea numărului zilnic de curse; antrepriza de construcţii ce refăcuse podul distrus de inundaţii din apropierea satului şi de unde, printr-un benevol şi generos virament sosiseră în înstelate nopţi fără lună sacii cu ciment şi ghips, îşi terminase lucrarea şi se mutase cu tot calabalâcul spre alte râuri; şi, colac peste pupăză, toţi pictorii de biserici păreau intraţi în pământ ori pur şi simplu desfiinţaţi ca breaslă. În sfârşit, după câteva luni protopopiatul, înştiinţat cu o oarecare neregularitate despre greutăţile noii demarări a refacerii, găsise şi trimisese un meşter zugrav însoţit de trei

ucenici, un băiat şi două fete, dar şi aceştia, spre plăcuta surpriză a părintelui ce nici nu mai trebuise să se ostenească să le explice că au timp berechet, nu dădeau semne c-ar fi să sfârşească repede ce-aveau de făcut, arătând mai degrabă ca veniţi într-un lung concediu: îşi aduseseră o butelie mică de aragaz, de excursie, şi toată ziua frigeau în curtea coratorului, unde fuseseră instalaţi, slănină sau peşti pe care îi prindea la râu cu undiţa unul dintre ucenici. O emoţionantă, spontană simpatie, dublată de o reciprocă înţelegere se stabili, în ciuda negrelor premise, între săteni şi echipa artiştilor: nici ei nu se omorau cu munca, nici credincioşii nu-i prea îndemnau la ea.

30lDe fapt, nu-i îndemnau deloc. „Merge treaba, merge?” întreba câte unul, întorcându-se de la câmp cu sapa pe umăr, pe ucenicul pescar, un bărbos roşcovan ce stătea, personificare a răbdării, cu undiţa-n mână pe malul râului, având lângă el una din colege, personificare a ispitei, făcând plajă. „Trebuie să meargă”, răspundea acesta, schimbând calm ameţita râmă. Singurul pericol potenţial, avându-se în vedere durata cu totul nedeterminată a muncii lor, era secătuirea proviziilor familiei coratorului, aşa că, într-un tacit acord şi după un orar secret, se puteau vedea la căderea serii umbre de femei strecurându-se prin ograda fruntaşului satului cu oale de lapte şi traiste burduşite, spre îndestularea leneşilor mâncăi tineri despre care se aflase, cu un alt suspin de uşurare, că, absolvenţi de curând ai unui institut de arte plastice, erau la prima lor lucrare de acest gen şi că deci amânarea hotărârii de a purcede în fine la treabă îşi avea probabil înţelesul în explicabila sfială de a aborda cu tremurătoarea pensulă a începătorului teme atât de înalte, chipuri atât de nobile precum le impuneau pereţii unei bazilici. Cât despre meşterul lor, om mai în vârstă, el suferea însă cu demnitate şi uneori chiar cu băţoşenie, de o altă meteahnă dobândită cu siguranţă în cursul altor sfinte zugrăviri: îi plăcea să cam tragă la măsea şi nu orice, ci numai ţuică, şi nu orice fel de ţuică, astfel că aria sa teritorială de activitate se mărginise a cuprinde, după cum singur mărturisise, numai judeţele unde înviorătorul lichid avea o tărie cel puţin echivalentă cu tăria de caracter cu care recunoştea că el nu poate picta decât inspirat în acest mod, anume judeţele Maramureş, Bistriţa, Cluj, Sălaj, Bihor şi Satu-Mare. Trebuie că locul în care nimerise acum, sat gospodăreşte înconjurat de

livezi, având horincie proprie, i se păruse un mic paradis abulic unde nu mărul era pomul cunoaşterii, ci prunul, şi de unde era păcat să fie izgonit repede.

Această echipă atât de omogenă în intenţiile ei reuşi în două săptămâni să ridice o mică schelă lângă peretele de răsărit, alături de strana diecilor, după care făcu o pauză, timp în care, cocoţat în vârf, pe ultimul rând de scânduri, aproape atingând cu creştetul plafonul, meşterul făcea într-o uimitoare echilibristică nişte măsurători savante, ajutându-se din când în când cu câte-o sumară, dar des repetată înghiţitură dintr-un recipient plat, de aluminiu, ţinut în buzunarul de la spate, precum un cow-boy, sub privirile blajin-acuzatoare ale capului de bovină ce se iţea de după umărul sfântului evanghelist Luca. În alte trei săptămâni, cei patru desfăşurară pe o masă mare din curtea coratorului o pânză, o tăiară într-o formă anume şi pe contururile desenate de meşter, ucenicii, adică ucenicele, căci la vremea aceea mreana trăgea de rupea şi bărbosul era mai mult la râu, începură să coloreze cu vopsele chipul, trupul şi veşmintele unui sfânt din Răsărit. Abia acum îşi dădu el seama, preotul tânăr, ce înţelesese bătrânul Dima când le spusese oamenilor că o să pună o nouă pictură în locul celei deja existente. El voia pur şi simplu să pună, să lipească acele siluete desenate pe pânză de-a dreptul pe perete, ca un tapet, peste scenele Căii Crucii şi nici măcar peste toate, ci numai din două-n două, astfel că fericiţii sfinţi ierarhi se vedeau intercalaţi, ca o premoniţie a martiriului lor ulterior, în martiriul exemplar al drumului spre Locul Căpăţânii. Nu era deci vorba de o răzuire a frescelor, de refacerea tencuielii şi de o proaspătă pictură, ci numai de acoperirea unora de mai mică importanţă în linia tradiţiei, cum era aceea în care Simon Cirineiul ia crucea s-o ducă el sau aceea în care Veronica şterge faţa lui Iisus. Era clar că, atâţia ani în şir cu imaginile arhicunoscute în | faţa ochilor, credincioşii vor şti ce se ascunde în spatele cutărui sfânt placat pe perete şi încă o dată tânărul preot nu se putu opri să nu admire inteligenţa cu care înaintaşul său îşi obişnuia enoriaşii să perceapă într-un chip atât de original tehnica palimpsestului.

Existau, desigur, şi justificări pentru respectivul mod de lucru: puţinii bani strânşi, ce nu permiteau cumpărarea unei cantităţi de materiale necesare unei renovări complete şi însăşi lipsa cronică a acestor materiale. Ba chiar şi soluţia aleasă de

părintele Dima se vădi surprinzător de greu de pus în aplicare, căci, de pildă, se constată, la capătul celor trei săptămâni de lucru, când sfântul Ştefan fu gata şi trebuia lipit peste judecata lui Pilat, că nu se găsea, ca să vezi, un flecuşteţ, o nimica toată, un mizilic, fără de care însă protopărintele prinzând viaţă sub mâinile gingaşe ale celor două graţii în blue-jeans nu-şi putea păstra verticalitatea necesară: aracet. Mai trecu aşadar ceva vreme până dreptunghiul de pânză să poată fi pus în locul stabilit, îngăduindu-i astfel sfântului mucenic să privească trist, având parcă în ochi conştiinţa vinovată a imixtiunii lui, peste şirul de bănci, vizavi, spre peretele celălalt, unde se derulau chinul răstignirii, punerea în mormânt şi învierea. I se alătură, într-un târziu, spre sfârşitul toamnei, sfântul Dimitrie ce-avea neaşteptatul şi nedoritul privilegiu de a urmări la nesfârşit batjocorirea şi sfâşierea veşmintelor celui căruia îşi închinase, cât trăise, viaţar -

Şi cam asta fusese tot. Doi sfinţi, atâţia reuşiră să spargă coerenţa tragicelor versete ilustrate, fiindcă vrând parcă să potolească uimirea femeilor din sat ce se întrebau cum de mai poate sta în picioare după cât bea, meşterul le dădu în cele din urmă dreptate, îmbolnăvindu-se bine şi internându-se în spital. Lipsit de cap, trupul echipei se-mprăştie cu o rapiditate determinată oarecum şi de faptul că infatigabilul pescar schimbase de-un timp, din câte se observase, fata ce-l priveghea la râu, luând-o pe cealaltă, lucru care, în loc să întărească, distrusese unitatea omeneştii lor treimi. Rămăseseră, ca o dovadă că încă se mai lucrează sau că oricum se va mai lucra, schela şi vraiştea de unelte, de tuburi şi cutii, aşteptându-se întoarcerea meşterului, aflat într-o dură, intensă şi eroică luptă cu îngerul cirozei.

Şi-n timpul acestei aşteptări se-ntâmplă ca ruga tot mai posomorâtă a părintelui Dima („Mă rog, Emiliane, îi spuse el într-o zi, pe când trăsura îi aducea de la o înmormântare, să mă strângă odată şi pe mine Dumnezeu de pe faţa pământului, să nu mai apuc să văd ce va fi cu biserica asta. Zilnic mă rog”) să fie ascultată şi trupul său uriaş, prăbuşit în sine, să fie lăsat să se odihnească după lumescul zbucium, învăluit în pacea zilei limpezi, reci, de adierile atât de familiare lui ale ecteniei funebre, ale ecfonisului, condacului, ale tuturor troparelor, irmoaselor, podobiilor, sedelnelor, psalmilor şi, puţin mai încolo,

spre sfârşitul slujbei, ale minunatelor stihiri întocmite de preafericitul Ioan Damaschin, pentru care răposatul avusese o adevărată slăbiciune, mai ales pentru unul, pe glasul al doilea, cântat dumnezeieşte de Simion diacul, la auzul căruia ochii acum închişi, ceruiţi, se umezeau de fiecare dată şi care începea jos, grav, cu „Vai, câtă luptă are sufletul când se desparte de trup”, pentru a urca, într-o disperată revelaţie, la tonalitatea înaltă a cutremurătorului adevăr: „către îngeri, ridicându-şi ochii, în zadar se roagă; către oameni, mâinile tinzându-şi, nu are cine să-i ajute”.

Mai era însă până acolo, abia se citea a doua pericopă evanghelică din cele hărăzite rânduielii înmormântării preoţilor, întorcând capul, trecu cu privirea peste bărbuţa preotului Vancea, dintr-unul din satele vecine, mişcându-se vioaie în cadenţa paremiologică şi parcă uşor plictisită de atâta neînţelegere a răspunsurilor Fiului către nelămuriţii iudei şi se uită spre mulţimea adunată în curtea, pe podeţul şi pe drumul din faţa bisericii, compactă masă neagră tresăltând ici şi colo, aşteptând sfârşitul lungii slujbe şi, cu siguranţă, substanţiala pomană de la casa părintelui unde, înghesuiţi la mese, oamenii nu vor obosi să repete din două-n două minute „apoi popă ca Dima n-am avut şi nici nu vom mai avea în veci” şi el, care îi urma ca paroh, nu va trebui să se supere sau să se simtă jignit de aceste superlative prelungite şi în viitor, în propriul său viitor, fiindcă aşa se cuvenea să lauzi un mort, îndeosebi un mort de o asemenea talie, şi-apoi, desigur, el n-avea cum să fie ca Dima, exact ca Dima, avea personalitatea sa şi va şti, cu ajutorul lui Dumnezeu, să se impună în ochii nu răi, ci doar foarte atenţi ai celor din sat. Poate că deja se şi impusese într-un an, un an şi ceva de când slujea, la-nceput alături de bătrân, apoi singur, „titular”, aici în biserică. Sigur, Dima îl ajutase, îi spusese multe lucruri, îl învăţase o serie din chiţibuşurile preoţiei, altele decât cele pritocite pe băncile seminarului, şi pentru asta tocmai se ruga acum, cu sinceritate şi-nduioşare, în vorbe melodioase, puternice, ca robul Domnului, Valentin, cu care-a fost împreu-nă-slujitor al bisericii şi care a adormit în nădejdea învierii vieţii celei veşnice, să i se facă odihnă în şanurile lui Avraam, ale lui Isaac şi ale lui Iacob. Merita asta cu prisosinţă, măcar numai pentru cât bine îi făcuse lui, înlesnindu-i accesul şi rămânerea într-o astfel de parohie. Chiar dacă el, Emilian, fusese – mai era

– o „pilă” a protopopului (şi urmând o firească ierarhie a influenţelor, şi una a episcopiei), fără acordul părintelui Dima dobândirea acestui post numai cu studii de seminar n-ar fi fost prea lesne posibilă, pentru simplul motiv că bătrânul i-ar fi putut convinge repede pe săteni să nu accepte un preot lipsit de diploma de institut. Un conflict între opţiunea episcopiei şi împotrivirea satului nu era de dorit, cu toate că, probabil, până la urmă forul bisericesc ar fi avut câştig de cauză. Aşa se-ntâmplase fericitul lucru că părintele Dima şi, din câte-şi putuse da seama, obştea însăşi să-l placă de la început, hirotonirea şi numirea venind repede, spre bucuria un pic neliniştită, emoţionată, a sa şi imensă a tatălui, Dumnezeu să-l ierte, care apucase totuşi să-l vadă, cum visase, îmbrăcat cu stihar, felon, patrafir şi celelalte. Astfel înveşmântat, dăduse replica în primele liturghii ca „mâna a doua”, apoi, treptat, bătrânul îi lăsase locul şi după ce-i ascultase câteva predici, îl invitase acasă la el (nu stătea în casa parohială, ci-şi ridicase o locuinţă proprie, impresionantă poate cândva, depăşită însă acum de impetuozitatea orgolioasă a caselor cu un etaj ale majorităţii ţăranilor ce ştiuseră cu viclenia lor tăcută, seculară, să se aşeze perfect pe direcţia vântului industrializării şi să-i folosească pro domo, oarecum în sensul prim al expresiei, avantajele), la un păhărel de lichior de nuci verzi, spunându-i de-a dreptul: „Pentru cât eşti de tânăr, vorbeşti destul de bine. Ai plăcut şi satului. Ai însă grijă să aduci mereu pildele spre ei. Asta îi interesează. Nu te depărta prea tare de înţelegerea lor. Ai voce frumoasă: foloseşte-o nu numai pentru patimile lui Hristos, ci şi pentru păcatele care ne-ncearcă pe noi”. Apoi, după ce umplu din nou paharele şi-l întrebă două-trei lucruri despre ce se mai învaţă în „Şcolile astea de popi”, zisese: „Am auzit că-ţi place să prinzi Peşti. E-adevărat?”. El cu siguranţă că roşise oleacă, fiindcă simţise dezaprobarea ce se ascundea nu în tonul cu care fuseseră rostite vorbele, absolut neutru, ci în faptul că Dima zisese „să prinzi peşti” şi nu „să pescuieşti”, ca şi cum „a pescui” era una şi „a prinde peşti” era altceva, o ocupaţie de o calitate îndoielnică, ceva asemănător cu a prinde dihori sau şobolani. „Da, părinte”, răspunsese. „Şi-ţi place mult?”. „Da, mult.” Bătrânul sorbise niţel din pahar, apoi spusese: „Mă rog, bine că nu-ţi plac altele”. Şi imediat adăugase: „Te-am văzut venind la biserică pe bicicletă. La peşti du-te cu ea, da' la

biserică să laşi să vină după tine trăsura. Eşti preot, nu brigadier”. La sfârşit îi dăruise o carte groasă, de vreo şapte sute de pagini, „Păstorul şi Turma”, un manual de hodegetică, apărut la Lugoj în 1930. „Citeşte-o, e folositoare. Nu te uita că-i scrisă de-un unit, problemele pastoraţiei sunt aceleaşi şi la noi şi la ei. La cine te spovedeşti?”. El şovăise o clipă, neştiind dacă se cade să spună sau nu: „La părintele protopop”. „Mda”, făcuse bătrânul, apoi îl conduse până la poartă, binecuvântându-l.

Se instalase deci în vechea casă parohială aflată pe unicul dâmb al aşezării, lângă locul unde se înălţase cu mult în urmă dispăruta bisericuţă de lemn. Casa, deşi spaţioasă, era cam prost întreţinută fiindcă, părăsită de părintele Dima încă imediat după război, devenise succesiv sau uneori concomitent sediul administrativ al mai multor fantomatice cooperative meşteşugăreşti răsărite şi stinse pe raza comunei, atelier de croitorie, casă A. R. L. U. S., sală de cinema înaintea construirii căminului cultural şi chiar magazie şi loc de întâlnire al membrilor şi susţinătorilor asociaţiei sportive săteşti „Avântul”, a cărei echipă de fotbal activase un an într-un onorabil eşalon divizionar; era şi departe de biserica actuală, compensând însă slăbiciunile şi urmele amestecatului ei trecut prin peticul de livadă ce-o înconjura şi prin poziţia privilegiată ce-i oferea preotului posibilitatea să vadă satul la picioarele lui ca dintr-un permanent amvon de unde, altădată, desigur, ochii blajini ai tuturor acelor luminători apostoli perindaţi pe-aici şi rămaşi sub şirul de movile tot mai mici din livadă au putut predica mut, peste case, „fiţi liniştiţi, veghem asupra voastră”, cum nu mai aveau acum dorinţă, putere şi sens să predice ochii săi privind, fugind, revenind peste mulţimea petrecaniei, ca şi cum ar fi căutat pe Cineva. Venise ceva lume, cu toate că era zi de joi, imediat după amiază, şi majoritatea oamenilor erau sau trebuiau să fie la lucru, în oraş. Veniseră mulţi şi din partea răposatului, o adevărată expediţie de maşini mici aparţinând rudelor din ţară, fii, nurori, nepoţi, strănepoţi, cumnaţi, spre care bătrânul, rămas fără soţie din '44, pompase fără întrerupere tot ce i se cuvenea să primească în calitate de vrednic slujitor al tainelor, ierurgiilor şi celorlalte lucrări creştine şi care, iată, sosiseră claxonând şi cu farurile aprinse să-mpartă ce mai era de-mpărţit, întru veşnica lui pomenire. Lângă capul părintelui, de-a dreapta sa, stăteau cu frunţile plecate cei dpi fii, medici

amândoi, unul în Arad, altul în Beiuş parcă, încărunţiţi şi ei, cu nevestele alături, înalte, elegante, deturnând privirile îndreptate spre mort către mantourile gălbui de nutrie în care se căzneau să pară copleşite, îndurerate; apoi, de-o parte şi cealaltă a coşciugului, se înşirau celelalte neamuri, mai mult sau mai puţin apropiate (le-avea notate numele la toate, căci lui i se lăsase sumbra cinste de a rosti predica finală şi „iertăciunile”, cuvintele adică de rămas bun în numele celui dus), vecini, cunoscuţi de-ai părintelui din împrejurimi, primarul, venit în calitatea sa de păstor de iure al comunei, profesorul de istorie ce-l vizitase uneori pe Dima în legătură cu marele eveniment de la Alba Iulia, iar în spatele lor grosul oamenilor, bătrâni lăcrimând de ger şi femei cu năframe negre, unele povârnite, aplecate deja spre lutul în care se vor întoarce conform mâniosului blestem şi către care bolboroseau abstrase, ca şi-n biserică la liturghie, nesfârşitul lanţ de rugăciuni alcătuind terapeutica apropierii morţii, altele încă drepte, zvelte, chemarea pământului nesimţindu-se decât în felul gingaş cum ţineau capul uşor lăsat pe umăr, cu chipuri proaspete, îmbujorate, de pliant folcloric, abia atinse de asprimea stării de nevastă, cum era, uite-l, cel al, cum sfântu' o chema, Viorica sau Măria sau Ana sau Floare, cam toate se nu-' meau la fel pe-aici, al femeii care… „Domnului să ne rugăm”, repetă încet, cu un ton mai jos, Simion diacul şi el se dezmetici, ce Dumnezeu, să fie mai atent, noroc că avea psalmul 50 Pregătit înainte, asta urma, da, sigur, se citise ultimul pasaj evanghelic, culmea ar fi fost să-ncurce slujba spre stupoarea bănuitoare a celorlalţi preoţi şi-a diecilor. Bunul Simion. Totdeauna ştia s-acopere fără greş micile nesincronizări, să nu lase pauze între preot şi strană, repetând cu un ton mai jos, când se putea, ultimele cuvinte ale replicii sau tuşind cu nemaipomenit firesc şi dând astfel de înţeles celor ce ascultau, neiniţiaţilor, că nu din neatenţie, uitare de sine sau prea înceată preparare a împărtăşaniei preotul întârzie să-şi rostească partea cuvenită, creând supărătoare hiatusuri în curgerea liturghiei, ci pentru a nu intra cu înălţătoarele şi plinele de har vorbe peste pământeasca lui tuse. De altfel era convins că Simion ştia dacă nu pe de rost, atunci măcar tipicul, structura exactă a tot ceea ce trebuia să se citească sau să se cânte fie de popă, fie de diac, în orice ocazie posibilă, chiar şi-n acelea rare de tot, cu rânduieli şi rugăciuni aproape dispărute în practică, precum

„Rânduiala slujbei la înfierea de copii” sau „Rugăciune ce se face când s-a întâmplat să cadă de curând ceva spurcat sau necurat în vasul cu vin, cu untdelemn, cu miere sau cu altceva” de care, cu iertare fie pomenit, se amuzau murmurând-o ei, seminariştii clujeni, când evadau la o halbă în hrubele răco* roase ale berăriei „Ursus”. Spre ruşinea sa, Emilian nu se putea lăuda cu o asemenea ţinere de minte, având de fiecare dată la îndemână cărţile trebuincioase la care ades trăgea cu coada ochiului după ce, de cu seară, punea printre pagini, conştiincios, discrete semne de carte.

Citi tot psalmul 50, deşi în mod obişnuit se sărea peste o serie de versete, cu un sentiment de nemulţumire faţă de sine. Ca şi la înmormântarea tatălui său, nu se putea concentra asupra gravităţii împrejurării, nu se putea pătrunde, aşa cum ştia că e bine, de cucernicia umilinţei în faţa înfricoşatei, mereu repetatei dovezi a puterii de nepătruns cu care El îşi arăta supremul atu lumii: faptul morţii. „Miluieşte-mă, Dumnezeule, după mare mila ta”, sunau cuvintele, dar din ele, în gura lui, fugise acea febrilitate temătoare a gândului psalmistului ce se va fi rugat sub cerul jos al Ierusalimului cu întreaga fiinţă strânsă, ghemuită în acest scâncet: „şterge fărădelegile mele”. Nu se putea umple, cel puţin acum, de starea aceea vag dureroasă, comunicativă, creatoare a unui mic, necesar dezechilibru, a unei „înclinări” prin care ceea ce s-ar putea numi „eu” se scurge lin, cald, în afară, în şuvoiul domol al rugăciunii, stare pe care, îşi aducea perfect aminte, o încercase prima oară, copil fiind de vreo şapte-opt ani, într-un ajun de Crăciun când se rugase fierbinte îngerului său de pază, seara, înainte de a dormi, să-i aducă şi să-i pună în bocancii de lângă pat o lansetă, cum avea băiatul veterinarului. Nu exista probabil o „Rugăciune de copil pentru adusul şi dăruitul unei lansete”, aşa că în zori găsise în bocanci tot obişnuitele bomboane de pom învelite în staniol colorat, plus o ascuţitoare de plastic în formă de elefant pe care, regăsindu-şi instantaneu „eu-l” migrat fără folos spre îngerelul său, o urî definitiv. Nu, gândul nu voia să se aplece sfios, şoptitor spre cele tainice, născute de-a pururi iară nu făcute, ci hoinărea liber, plutind ca un fulg de păpădie, agăţându-se la întâmplare când într-un loc, când într-altul, zăbovind o clipă asupra vocii subţiri, feciorelnice a preotului din dreapta sa ce dădea pildelor şi rugilor un aer serafic, de jucăuşă

inocenţă, de parcă grădina Domnului n-ar fi fost decât o vastă, foşnitoare, feerică grădiniţă cu orar permanent, unde educatorul, distinsul domn Savaot, ar fi împărţit micuţilor săi catehumeni cu acelaşi înţelegător, calm zâmbet şi jucării şi blânde na-na-uri la popou, apoi altă clipă asupra felului repezit, stropitor în care rotundul părinte Pop cânta, încălecând original, în mare viteză, punctuaţia şi logica frazelor, terminate acolo unde se sfârşea şi respiraţia sa fornăitoare, astfel că în noul aranjament instituit de durata unei singure expiraţii, sacrele texte căpătau înţelesuri neaşteptate, când comice, când stranii, totul determinat desigur de obişnuinţa grabei cu care în Parohia sa pe cale de dispariţie din sătucul izolat de peste râu, tot mai pustiu, părăsit de tineri, zicea galopând slujba duminicală în faţa aceloraşi şapte-opt babe şi-a aceloraşi cinci-şase moşnegi neîndurându-se a lăsa lumea aceasta, patriarhala lor 'urne, moartă deja înaintea lor, şi a-l slobozi pe îngrijitorul lor sufletesc spre o aşezare mai acătării, apoi asupra acestei Marii sau Ane sau cum o fi chemând-o, cu nimic diferenţiindu-se în şirul, în casta nevestelor tinere, poate numai printr-o mai mare fineţe a liniilor feţei ce-i dădeau, ajutate şi de-o clipire lentă, nehotărâtă a genelor, o expresie, ce ciudat, abia acum remarca, de om trezit dintr-un somn adânc. Asta numai la prima vedere, căci altfel, biata de ea, se înfiripă în el un surâs, se deosebea binişor de celelalte. O fi simţit oare, când ascultase zguduita mărturisire „că fărădelegea mea o cunosc şi păcatul meu este înaintea mea de-a pururea”, o fi simţit ea spaima mai mare decât pocăinţa din cuvintele lui David, nici el uşă de biserică dacă i se punea la socoteală, printre altele, faptul că-i luase femeia lui Urie Heteul, că o „cunoscuse”, cum obişnuia în astfel de ocazii să grăiască Scriptura, trimiţându-l apoi pe Urie la moarte? Dar mai ales o fi trecut ceva din spaima născătoare de smerenie a psalmistului în cugetul ei, împovărându-l şi făcându-l să se plece în strigătul lăuntric: „Nu mă lepăda de la faţa Ta”? Se uită din nou într-acolo şi-şi dădu seama,. Surprins, că privirea nu-i mai dansa hoinărind fără oprire, ci se fixase, se legase de ceva şi acest „ceva”, măi, măi, frumoasă treabă, era tocmai femeia. Femeia asta. Păi da, într-un fel – şi încă bine de tot – ea închipuia viaţa şi totdeauna când moartea e atât de aproape de tine, la nici un metru distanţă, la cât stătea moartea părintelui Dima, eşti probabil instinctiv înclinat să cauţi semne ale viului, apărându-te,

trăgându-te, înghesuindu-te spre turma celor rămaşi, chiar dacă în turma asta, din loc în loc, nici multe, dar nici puţine, se pot vedea mişcându-se petele oilor negre. Morţii cu morţii, viii cu viii. Nu există o aprinsă, o neostoită dorinţă de viaţă, de a mai trăi hic et nune în ruga psalmistului, poate chiar mai puternic manifestă decât nădejdea vieţii viitoare? Ba da, şi când citise pentru prima oară cu atenţia celui studios Psalmii, rămăsese uimit câtă tânguire, uneori aproape văicăreală se înălţa din aceste pagini, ca de altfel din multe altele ale Vechiului Testament, implorând cerul să mai lase un răgaz păcătosului pe acest pământ, să-i întârzie cumva, aproape oricum, moartea. „După mila Ta, viază-mă şi voi păzi poruncile gurii mele” sau „Lipitu-s-a de pământ sufletul meu; viază-mă după cuvântul Tău” sau „Tată, am dorit poruncile Tale; întru dreptatea Ta, viază-mă”. Abia apariţia lui Mesia, se gândise atunci, privită mereu cu destulă neîncredere, avea să mute definitiv accentul, prin osârdia niciodată slăbită a Fiului, spre cele veşnice, spre viaţa de apoi, făcând din trăirea pământeană un pasaj, o staţie de tranzit, o transbordare temporară prin deliciile şi suferinţele cărnii în vehicolul greoi numit trup pe ai cărui pereţi interiori pâlpâiau intermitent prescripţiile avertizoare ce numai riguros îndeplinite în timpul călătoriei asigurau sufletului pasager atingerea tărâmului visat: „A nu se avea alţi dumnezei afară de Mine; A nu se face chip cioplit” şi celelalte, până la a zecea, care pâlpâia parcă mai dihai decât toate: „A nu se pofti femeia aproapelui tău”. Căci, cum glăsuia acum cu patos hârâit, semn că slujba era pe sfârşite, celălalt diac, Ioan, căruia numai trei ani trebuia în nepătrunsa sa aritmetică să-i adauge Domnul pentru a-l face să atingă suta, „nemăsurat este chinul pentru cei ce vieţuiesc în desfătări: scrâşnire dinţilor şi plângere nemângâiată, negură neluminată şi întunericul cel mai din afară, vierme neadormit, lacrimi fără trecere şi judecată fără milă.” Scrâşnire dinţilor: n-avea o imaginaţie tocmai slabă stihuitorul, vădind probabil o sensibil sporită forţă expresivă într-ale zugrăvirii suferinţei finale faţă de cele ce ţineau de laudă şi slăvire. Escatologia bătea doxologia.

Îşi trase la vedere notiţele pentru predică şi-n timp ce părintele Savu, cel mai în vârstă dintre ei, pogorât deja întru pensie, făcea apolisul, le parcurse încă o dată rapid, apoi

despături hârtia cu lungul pomelnic al celor lăsaţi de răposat să-i ţie vie, cât s-o putea, amintirea.

De data asta intră perfect, tonul reţinut, îndurerat şi totuşi vibrând cu suficientă putere stinse imediat orice freamăt al mulţimii, încremenind-o într-o pioasă ascultare: „în numele Tatălui, al Fiului şi al Sfântului Duh.” Făcu o mică pauză, stând cu capul plecat, recules, apoi atacă subiectul scurt, ex abrupto: „Întristată adunare, se-ntreabă psalmistul: Doamne, cine va locui în locaşul Tău şi cine va sălăşlui în muntele cel sfânt al 'ău? Şi răspunsul, mâhniţi credincioşi, nu întârzie să vină; cel ce umblă fără de prihană, şi face dreptate, cel ce are adevărul în inima sa, cel ce n-a viclenit cu limba, nici n-a făcut rău împotriva vecinului său şi ocară n-a rostit împotriva aproapelui său.” Credea cu tărie, urmă el, şi-i ştia pe toţi cei de faţă împărtăşind aceeaşi convingere, că părintele Dima a fost cu siguranţă unul din aceştia fără de prihană, slujitor desăvârşit nu numai al adevărului credinţei, ci şi al adevărurilor istoriei, cum a dovedit-o în atâtea mari, hotărâtoare împrejurări. Şi dacă despărţirea de un asemenea om este totdeauna de nemângâiat, puternic izvor de lacrimi, durerea plecării este întrucâtva uşurată de conştiinţa clară a faptului că sufletul răposatului va sui acolo unde-i este locul, bucurându-se în veci de slava şi mărimea cerului.

Socoteşte cineva că la o astfel de bucurie se ajunge uşor? Pe buze îi înflori un surâs compătimitor. Deşartă socoteală! Exemplu stă însăşi viaţa părintelui, adeseori trecând prin largi vaduri de amărăciune ivindu-i-se în cale din nesocotinţa oamenilor şi-a vremurilor, prin grele încercări ce puteau – cum s-a întâmplat în atâtea alte cazuri – să-i îndoaie, să-i clatine tăria sufletească. Dar nu i-au îndoit-o, nu i-au clătinat-o! Îşi trecu mâna prin păr, aşezând la loc moţul căzut pe frunte din cauza mişcării energice a capului şi reluă mai domol. Îi revine lui trista îndatorire de a evoca doar câteva momente din drumul acestei pilduitoare existenţe şi ierte-i-se dacă puţinătatea cunoştinţelor şi slaba sa înzestrare de vorbitor nu vor putea nici pe departe să zugrăvească aşa cum s-ar fi cuvenit o atare grea, dar frumoasă cale. Dar cine oare ar reuşi s-o facă? „Iată, parcă-l văd la Alba-Iulia – crescu glasul său şi ochii i se pironiră departe, în zare, spre pâcla gălbui-cenuşie de fum ce adăsta deasupra oraşului – un fecior înalt, mândru, ieşit de curând de pe băncile şcolii, cu lumina vie a încrederii în ochi, mişcându-se cu explicabilă sfială

printre marii bărbaţi ai acestui pământ, ca unul care avusese fericirea şi binemeritata onoare de a fi inclus printre fruntaşii semnatari ai unui Act ce împlinea visul nostru de veacuri. Cel mai tânăr, mâhniţi credincioşi, cel mai tânăr dintre toţi, tânăr şi mare precum tânără şi mare era ţara ce se năştea în hotarele ei fireşti.” începută sub asemenea nobile, înălţătoare auspicii, misiunea pentru care se pregătise cu excepţională aplicaţie, duhovniceasca sa misiune, avea să se desăvârşească. Aici – aproape că-i veni să facă un gest retoric, nelalocul lui, rotind cuprinzător braţul drept – în acest sat-grădină, de oameni aşezaţi toţi unul şi unul, iubitori de credinţă, care un astfel de păstor aşteptau şi un astfel de păstor au primit. „Să spună cei bătrâni – continuă el şi oftaturile ce se auziră îi dădură unanim confirmarea – care au apucat acele vremuri, câtă sârguinţă, câtă zbatere, cât sacrificiu personal până la urmă a pus cel adormit întru ridicarea acestei mândreţi de biserică.” Au trecut ani buni de-atunci, dar, îngăduită-i fie această constatare şi păcat că nu sunt aici s-o audă şi alte înalte şi cinstite feţe bisericeşti, el nu cunoaşte prin împrejurimi şi chiar mai departe prea multe locaşuri precum acesta zidit prin osteneala părintelui. Şi tot cei cu păr acum alb ştiu prea bine şi le-au povestit şi mai tinerilor consăteni cum, la vremea nefastă a celui de-al doilea război mondial, se înălţase vocea părintelui tunând şi fulgerând împotriva împilărilor hoardelor vremelnice de cotropitori, şi împotriva unora, şi împotriva celorlalţi, neţinând seama de consecinţele grave ce s-ar fi putut abate, din cauza curajoasei atitudini, asupra persoanei sale. Şi-apoi alte şi alte timpuri mai puţin limpezi, înnourate de-a dreptul, dar cărora bătrânul le-a ţinut piept drept, cu înţelepciune, stejar în furtună, făcându-şi neşovăitor datoria preoţească. Şi ce mărturie mai bună în privinţa îndeplinirii fără reproş a datoriei sale ar fi alta decât aceea că marea, imensa majoritate a celor de faţă au fost împărtăşiţi, cununaţi sau cel puţin botezaţi de părinte, începând cu pe drept lăudatul primar al comunei, prezent şi el aici, Şi terminând cu copilul de colo care, neştiutor, în nevinovăţia sa de înger, plânge şi face gălăgie? Toate capetele se întoarseră în direcţia arătată şi mica atenţionare îşi făcu efectul: mama îşi înşfacă pruncul şi se scurse spăşită afară din mulţime, îndepărtând zgomotul. Îl iritau de fiecare dată izbucnirile, ţipetele cu neputinţă de anticipat şi controlat ale copiilor în

biserică, minând uneori, cu efectul unei torte de frişca zvârlite în capul unui sever magistrat, toată solemnitatea ritualului liturgic sau stricându-i frumuseţe de predică, şi se uita chiorâş la femeile care sub masca ipocrită a apropierii micuţilor de cele sfinte, nu urmăreau de fapt decât să etaleze bluziţele, scufiţele, pantalonaşii şi rochiţele odraslelor. Poftim, chiar şi-acum, unde rămăsese? Se uită fugitiv pe hârtiuţa de pe masă şi văzu subliniat un şir de cuvinte: Dar totul pe pământ are un sfârşit. Da, urmau iertăciunile.

Dar totul, pe pământ, are un sfârşit, făcu vocea sa, şi floarea vieţii fiecărui om este în cele din urmă culeasă cu rădăcină cu tot din lutul unde-a crescut şi din nou răsădită, dac-a plăcut ochilor Domnului, acolo sus, în eterna grădină, sau dimpotrivă aruncată să se facă scrum în jăratecul hulpav, niciodată stin-gându-se, al Gheenei. Şi tot ce i se mai îngăduie celui chemat, în scurt răgaz, este să-şi ia rămas bun de la dragii lui, cu speranţa că poate cândva se va revedea cu ei în preajma Tatălui, a Fiului şi-a Sfântului Duh. Asistenţa îşi făcu repede, încordată, cruce, căci urma partea cea mai dureroasă, mai „frumoasă” a predicii, cea în care un bun orator putea elibera cu toiagul vorbelor lui mari şuvoaie de lacrimi. „De voi mă despart mai întâi, Gabriel şi Petru – rosti el tremurat, suplinind prin artificiul retoric obişnuit în asemenea cazuri tăcerea obiectivă a răposatului – de voi, dragii mei fii, pe care numai Dumnezeu cunoaşte cât v-am iubit. Ştiu cât v-a fost de greu, cât aţi suferit din pricina tatălui vostru cândva, dar credeţi-mă c-am încercat tot ce mi-a stat în putinţă pentru a vă feri de răutatea oamenilor. Şi-a vă ajuta cu slabele mele mijloace să vă-mpliniţi visurile. Acum, când plec pentru totdeauna, iertaţi-mă dacă v-am greşit.” Se auzi un hohot masiv, bărbătesc, al fiului mai mare, Gabriel, şi şoapta sa înăbuşită: „O, tată, tată!” O clipă, se simţi şi el înduioşat de această durere ţâşnită peste digul sobrietăţii masculine; îşi scutură însă repede emoţia: pentru o predică desăvârşită, trebuia să rămână detaşat. „Bucuraţi-vă, totuşi, dragii mei copii – urmă el, simţind nevoia să mai insiste niţel aici – la gândul că acolo sus o voi întâlni pe maica voastră Tereza şi-i voi spune cu mândrie: draga mea, copiii noştri, pe care atât ai dorit tu să-i vezi mari şi n-ai apucat, sunt oameni aşa cum i-ai vrut, oameni întregi, medici renumiţi, tămăduind cu dragoste rănile trupului aşa cum eu am tămăduit, cât mi-a fost

hărăzit, rănile sufletului.” Pleacă liniştit, împăcat spre zările înalte, cu atât mai liniştit şi mulţumit cu cât ştie alături de fiii lui pe vrednicele lor soţii – privi iute hârtia – Lucia, profesoară, şi Elisabeta, medic, care l-au înconjurat cu dragoste şi respect, când au mai fost pe-aici prin sat, şi cărora le urează viaţă lungă şi fericire alături de soţii şi copiii lor. Cele două femei suspinară evident şi-şi îngropară feţele în batiste. Cu nestins dor se desparte apoi de nepoţii săi Ovidiu, student la medicină, Sabina, elevă, de Iustin, care n-a putut veni, dar care cu siguranţă varsă o lacrimă şi înalţă un gând pios de-acolo, de peste mări şi ţări, de la specializare, de Sandu şi soţia Iuliana şi mai ales de fiica acestora, mult iubita lui strănepoţică Andreea, de trei anişori, care iată cât de frumos s-a îmbrăcat să-l conducă pe ultimul drum pe străbunicul ei. Să-i dea Dumnezeu minte şi sănătate s-ajungă mare, căci tare i-a mai bucurat bătrâneţile.

Plânsul, crescut dintr-o dată din imaginea fetiţei drăgălaşe, cu zulufi blonzi, îmbrăcată cochet într-o rochiţă albă cu volă-naşe, se-ntinse bine de tot, cuprinzând şi rândurile din spate ale mulţimii. Îşi scoase batista cernită, de înmormântări, şi-şi şterse fruntea şi buzele. Fără să vrea, privirea îi fugi spre locul unde stătea femeia aceea, Ana, da, acum îşi amintea, aşa se numea, Ana, „Ana”, şoptise ea cu genele plecate când el îi întinsese linguriţa cu miezul de pâine muiat în vin, cântând pe nas, să tot fi fost două luni de atunci, în Postul Crăciunului, „se-mpărtă-Şeşte roaba lui Dumnezeu…” „Ana”, şoptise ea şi ciudat era că numele îi venise în minte legat de momentul împărtăşaniei, nu de momentul spovedaniei când bineînţeles că fusese rostit Prima oară. Ana, deci. De la Ana la Caiafa. Plângea şi ea. Mda.

Şi cum ar putea să nu aibă la despărţire un gând bun pentru cumnatul Onoriu, contabil pensionar, cu care s-a înţeles întotdeauna ca fraţii, atât în timpul cât a trăit blânda Tereza, cât şi după ce milostivul Dumnezeu o luase, atât de repede, la sânul 'ui; pentru nepoţii de frate Sabin, director de întreprindere în Gherla, cu soţia Rodica. Silviu, avocat în Sibiu, cu soţia Aurelia, Tinel, regizor în Bucureşti, cu soţia Carmen, cărora le mulţumeşte că s-au ostenit bătând atâta cale şi pentru care se va ruga Atotputernicului să le ierte păcatele cu voie sau fără voie şi să-i primească, atunci când le va veni rândul, întru împărăţia lui.

Citi apoi la repezeală o listă nu prea lungă de nume de veri, nepoţi şi cunoştinţe la care nu era ataşată profesiunea sau vreo altă precizare, cu excepţia unuia, Gheorghe, în dreptul căruia scria, destul de vag de-altminteri, „campion naţional”. Probabil că în graba şi emoţia întocmirii listei, cei doi fii ai părintelui uitaseră să adauge şi sportul în care nepotul excela, aşa că el sări peste formula cu pricina, lăsându-l pe Gheorghe în anonimat.

Cu amărăciunea şi întristarea dintotdeauna ale unui definitiv rămas bun se adresa în continuare preoţilor din satele vecine, care atât de frumos, de înalt creştineşte i-au făcut slujba de îngropăciune şi, în sfârşit, cu sporită mâhnire în suflet, iubiţilor săi consăteni, cu deosebire coratorului bisericii, vrednicul Vasile Pop cu familia, diecilor Ioan şi Simion, ce l-au însoţit cu glasurile lor pline de devoţiune în oficierea sfintelor servicii, paracliserului Nuţu, lui moş Buie ce l-a purtat atâta amar de vreme cu trăsura, înveselindu-l cu vorba lui glumeaţă, tuturor celorlalţi credincioşi din comună, de care cu greu se desparte, rugându-i să-l ierte de le va fi greşit cândva cu vorba sau cu fapta şi să-l pomenească de-acum înainte în rugăciunile lor. „Căci aşa cum proorocea dreptul Daniel – spuse el cu glas schimbat, semn că sfârşise iertăciunile în numele părintelui - mulţi dintre cei ce dorm în ţărâna pământului se vor scula, unii la viaţă veşnică, iar alţii spre ocară şi ruşine veşnică. Şi cei înţelepţi vor lumina cu strălucirea cerului şi cei care vor fi îndrumat pe mulţi pe calea dreptăţii vor fi ca stelele în vecii vecilor, amin.” Isprăvise. Ieşise bine.

Se trase puţin în spate, făcând loc oamenilor ce trebuiau să ducă sicriul, în timp ce fiii, nurorile şi nepoţii lui Dima se strânseseră să mai privească o ultimă dată chipul neîmpărtăşind nimic al răposatului şi să treacă peste trupul lui colacii şi nă-frămile ce urmau să fie împărţite groparilor, purtătorilor de prapori şi altora care într-un fel sau altul avuseseră treabă cu înmormântarea. Totdeauna fusese uimit, ar fi putut spune chiar încântat, dacă n-ar fi existat o mare nepotrivire între ce exprima cuvântul şi împrejurarea morţii, de modul în care datinile, mişcările dictate de tradiţie reuşeau, prin chiar existenţa şi desfăşurarea lor, să îmblânzească durerea pricinuită de plecarea bruscă, fără sens, a cuiva drag, să facă suportabilă insuportabila ciudăţenie a existenţei şi, concomitent, a nonexis-tenţei omului

care până mai ieri a vorbit, te-a îmbrăţişat, te-a certat, să distragă atenţia de la năucitoarea realitate a dispariţiei totale. Observase – observa şi-acum – cum în toiul celei mai impresionante manifestări de jale (plâns tăcut, mocnit la bărbaţi, vaiet prelung la femei) fiinţa cuprinsă de lacrimi se oprea deodată, amintindu-şi nu ştiu ce amănunt din cortegiul cizelat la extrem al treburilor urgente cerute de îngropăciune, fugind astfel pentru câteva clipe – clipe esenţiale – din cercul fierbinte al durerii. „Ai, ai, cum mă laşi a nimănui în lume”, striga sfâşietor câte-o nevastă, rezemându-şi hohotind fruntea de marginea sicriului unde stătea întins în hainele lui de sărbătoare soţul, pentru ca în momentul imediat următor aceeaşi nevastă să se-ndrepte şi să spună către cineva peste umăr cu alt glas, un glas preocupat, aproape rece, „vezi că restul de farfurii sunt la cumnata Catiţa”. Din clipa când cel chemat închidea ochii şi până era acoperit cu pământ (ba, judecând bine, şi destul timp după aceea), toţi ai casei nu erau lăsaţi prea mult singuri cu înspăimântătoarea prezenţă a nemişcării, ci luaţi binişor de mână şi purtaţi de colo-colo în spaţiul precis trasat al ritualului şi-al nevoilor legate de el, ca şi cum ceremonialul creştin al sfârşitului, dincolo de scopul soteriologic iniţial, consacrat prin tradiţie, ar mai fi avut un ţel, unul mai ciudat, special, nemărturisit, urmărind tenace o anume îndepărtare de ceea ce s-ar fi putut descoperi stând mereu în proximitatea morţii, între patru ochi cu ea, ceva cumplit, „păgân”, pe Care, cu o inteligenţă şi un rafinament al detaliului de admirat, rânduielile funebre ştiau să-l ocolească de fiecare dată elegant, 'ntorcându-i pe cei deja aproape hipnotizaţi de un rudiment de revelare cu faţa spre grijile lumeşti, trăgându-i de mânecă înapoi, de la ceea ce era de gândit la ceea ce era de făcut. Niciodată gândul încropindu-se chinuit în singurătatea unei odăi unde stătea un om viu privind un om în coşciug, gândul început şovăitor cu „moartea este…” nu putea fi dus până la capăt, căci urmarea, răspunsul cu spaimă aşteptat, acel scurtcircuit întunecat între privitor şi privit, acea şoaptă fulgerătoare a nimănui scurgându-se dinspre sicriu era la nesfârşit precedată, amânată de alte şoapte, „a venit popa”, „unde-ai pus ţuica pentru gropari”, „trebuie scoasă masa” şi celelalte. Chiar şi-acum, de fiul cel mare ce se uita intens, întrebător, la faţa colţoasă a tatălui său de pe care se luase

pocrovăţul, se apropie un bărbat şi-i spuse ceva la ureche, trezindu-l din acea contemplaţie temătoare, mută.

Împături hârtiile, închise Moliftelnicul şi-n vreme ce Simion începu „Veşnica pomenire”, mai privi şi el o dată părul alb, des, pentru care în taină îl invidiase pe părinte şi care căpătase, ca la toţi morţii, un aer de perucă, pomeţii mari pudraţi cu un fel de făină cenuşie, palmele masive cu degetele uşor desprinse de pe sfânta cruce, ca şi cum ele, degetele, fiind mai uşoare, ar fi intrat deja în starea de levitaţie, anticipând levitaţia corpului ţintuit încă jos de greutatea argintului crucii şi-a Evangheliei ferecate de pe piept. Vor înconjura de trei ori biserica, se vor opri tot de-atâtea ori implorând cu formulele ştiute milă şi odihnă pentru cel adormit, îl vor lăsa în groapa gălbuie dintre salcâmi, alături de osemintele soţiei sale, în dreptul zidului altarului, unde, hm, dacă nu se va muta în altă parohie, îl vor aşeza şi pe el, Emilian, cândva, era loc destul între salcâmi; apoi, cuprinşi toţi de un jenant, vinovat sentiment de uşurare, vor merge la pomană. Dormi în pace, părinte.

Suspinele rudelor crescură dintr-o dată şi el se obligă să-şi ia privirile de la operaţia de potrivire şi fixare a capacului pe sicriu, ce i se păruse întotdeauna a avea ceva deopotrivă impudic şi fascinant, ceva precum despicarea gâtului unei căprioare atinse de glonţ, încă zvâcnind din picioare. De altfel, vedea că ochii tuturor erau aţintiţi spre mişcările îndemânatice cu care tâmplarul satului bătea cuie în margine, boc-boc-boc, trei lovituri la un cui, unii se şi săltaseră pe vârfuri să vadă mai bine, până şi moşnegii care de-atâtea ori auziseră toaca asta ridicaseră capetele, până şi povârnitele babe, până şi zvăpăiaţii copii încremeniseră ca nişte pui carnasieri ce simt întâia oară mirosul de sânge, până şi… Ba nu. Ea nu privea forfota din jurul sicriului, ea se uita chiar la el Cu ochii ei somnoroşi. Ana. Te pomeneşti că-l privea de mult. I-o fi plăcut predica. Îşi scoase batista, îşi tampona fruntea, îngână puţin, ca pentru sine, rugăciunea Născătoarei pe care-o rostea preotul Pop şi se uită din nou, pe furiş, pe sub palmă, într-acolo: da, continua să-l privească.

Râul venea somnoros, întunecat, clipocind pe sub pojghiţa străvezie de gheaţă prinsă încă de mal. Spre mijloc, unde apa părea crescută într-o coamă verzuie, se rostogoleau gheme alb-murdare de aburi. De pe dâmbul pe care se găsea, vedea în

razele piezişe ale soarelui cotul mare, larg, făcut de albie în jurul satului şi la fel ca întotdeauna când ajungea aici şi privea cu liniştită bucurie pacea şi lumina împrejurimilor, dădu să coboare spre apă, la salcia crescută oblic chiar din buza malului, dar îşi aduse aminte că nu luase nici o undiţă cu el, nici n-ar fi avut rost, râul abia scăpase de sloiuri, mare minune să prinzi ceva, vreun somotei mai dezmorţit sau vreo mreană flămândă rău, la urma urmei ar fi trebuit să-ncerce şi-aşa; pe şest, să fi luat un băţ, cel telescopic, mic, încăpea tot în servietă, nici Getuţa nu şi-ar fi dat seama, iar dacă s-ar fi întâlnit cu cineva pe cărare încoace, ar fi spus că se duce la un bolnav, peste râu. Chiar, oare de ce nu luase băţul mic şi cutiuţa cu viermi pitită în congelator, până aici precis s-ar fi dezgheţat, uite ce soare era, sau măcar un boţ de mămăligă, în apa asta limpede, mai ştii? Nu-i nimic, va veni mâine, adică nu, mâine nu, poimâine, poi-rnâine era duminică, Lăsata Secului de brânză, atunci luni, da, sigur, luni începea Postul Paştilor.

De fapt, nu cu ideea de-a pescui se repezise în dimineaţa asta la râu, riscând să apară niţel cam ciudat în ochii celor ce s-ar fi nimerit să-l zărească şi să-l recunoască aici, la o depărtare bună de sat. Ca orice pescar adevărat iubind nu numai propria sa pasiune, ci şi locurile ce-i îngăduiau s-o practice, obişnuia să vină la râu, e-adevărat, mai pe ferite, şi-n intervale de vreme când peştele muşca rar ori nu muşca deloc, la sfârşitul toamnei, iarna sau la începutul primăverii, numai să vadă cum e apa, să observe micile modificări ale albiei în urma ploilor şi-a viiturilor, să stea pur şi simplu pe mal, singur cu gândurile lui, cu mirosurile, foşnetele, „priveliştea” râului mare, somnoros, curgând leneş şi lat la vale, la fel cum un ţăran adevărat nu merge totdeauna la pământurile sale cu plugul, sapa, coasa sau secera, ci şi aşa, fără treabă, cu mâinile goale, de dragul de a le privi sub brumă, sub petice de zăpadă, de a vedea „ce mai fac”. Se aşeza, cum se aşeză şi-acum după ce coborî spre apă, pe bolovanul uriaş, albăstrui de lângă salcie, cu un obscur sentiment de mulţumire că face un lucru mai puţin obişnuit, ceva oarecum fără sens nu numai pentru un preot, ci pentru oricare om „normal”, cu timpul strict împărţit, comprimat de îndatoririle zilnice, şi privea lunecarea greoaie a apei, cârdurile de gâşte domestice de pe malul celălalt, mai jos, cu prundiş, zborul iute al turturelelor, iar vara, în zilele fără vecernie,

prindea asfinţitul şi uitând minute întregi să supravegheze undiţele, savura înfiorat ieşirea din somnolenţă a marilor răpitori anunţaţi de agitaţia înteţită a cârdurilor de peştişori, de ţâşnirea disperată din apă a vreunui oblete urmărit sau de plescăitul puternic al cozii vreunui nevăzut, incomensurabil somn. Nimănui n-ar fi putut să explice cu claritate ce-l atrăgea atâta la râu şi când Getuţa, nevastă-sa, îl întreba ce tot făcea el acolo, că nici peşte nu prea aduce, nu ştiuse ce să răspundă, murmurând în final cu o uşoară enervare în glas, „îmi place, e frumos; era mai bine dacă-mi plăcea să beau?” Nimănui, nici măcar lui însuşi, cu atât mai mult cu cât plăcerea de a sta pe malul unei ape nu venea de demult, din copilărie; crescuse într-un sat de munte şi-acolo singura apă era un pârâu, de fapt un şănţuleţ aproape secat vara, ce trecea pe lângă casa lor şi intra într-un şanţ mai mare, şanţul colector al aşezării, cu un lichid roşietic scurgându-se când şi când dinspre fostele mine de neferoase. S-ar fi dus poate la câţiva kilometri buni de sat, la o vale zgomotoasă şi limpede, la păstrăvi, dar indiferenţa îngerului său de pază ce nu catadicsise să coboare cu lanseta cerută în rugăciune îi amorţise dorinţa. Râurile calme, bălţile, aşteptarea bâ-zâitoare între trestii, deplasarea lin-pâlpâitoare a plutei colorate sau zvâcnetul neaşteptat al vârfului vergii le descoperise mai târziu, în adolescenţă, pe vremea liceului şi-a seminarului, după ce părăsise satul, revăzut tot mai puţin doar în vacanţe; le descoperise însă ca şi cum asta ar fi aşteptat mereu să descopere şi de-atunci nimic nu-l putea ispiti mai mult decât această imagine: el aşteptând pe malul unei ape.

Şi nici măcar nu ştia să-noate. Era secreta lui ruşine, ultima sfială pe care-o mai păstra în faţa apei, ultimul atu pe care apa îl mai avea în faţa lui. La munte n-avusese cum să-nveţe, nici nu-i trecuse prin cap s-o facă, iar în ştrandul meschin al oraşului, cu două bazine în care adăsta o apă maronie, uleioasă şi lângă care se lungea la soare alături de alţi câţiva liceeni internişti tuliţi de la meditaţii pentru a fura cu privirea arcuiri de coapse şi sâni orgolioşi, nu îndrăznise să intre şi să facă mişcările stângace, ridicole ale începătorului. Le făcuse totuşi ferindu-se de privirile celorlalţi în râul ce-i curgea acum la picioare, într-o excursie de sfârşit de săptămână cu clasa, când ochise un vad cu apa ajungându-i doar până la brâu şi se străduise să-nveţe de unul singur nonşalanţa cu care colegii şi

colegele lui se zbenguiau mai la vale, la loc adânc. O sâmbătă şi înc-o sâmbătă şi-apoi o duminică întreagă doar el, fără colegi, şi râul, luptându-se aprig, într-o inutilă bălăceală, singurul rezultat fiind crescânda lui disperare că apa nu-l suportă, că-l trage la fund. Renunţase, renunţase definitiv atunci şi cu toate că-n vara după ce reuşise în sfârşit la seminar ar mai fi avut prilejul să-ncerce, la mare, unde-i îngăduise taică-său să meargă, ceva îl oprise, poate acel bun simţ al ţăranului ardelean care, mai în glumă, mai în serios, îi şoptise că dacă nu izbutise să-nveţe să-noate în Someş, cum să izbutească în atâta apă, în însăşi Marea Neagră?

Însă tot răul spre bine. În acea duminică a ultimelor încercări când sta zgribulit pe mal, tremurând de oboseală şi ciudă, descoperise pescuitul. Descoperise un pescar. Nu-l observase când răsărise mai sus de el şi-şi aruncase undiţele. Părea şezând acolo de când lumea. Se simţise penibil gândindu-se că omul acela îl văzuse în sforţările lui jalnice de a da din mâini şi din picioare ca să se menţină cât de cât la suprafaţă. Se îmbrăcă repede, ieşi pe cărarea spre autobuz şi când, dând bună ziua, trecu prin spatele pescarului, acesta, ca şi cum i-ar fi ghicit gândurile, spuse fără să se întoarcă: „Nu prea merge treaba, îî?” El se opri surprins: „Poftim?” Atunci pescarul întoarse capul şi-l privi zâmbind: „Cu scăldatul”. Apoi deveni serios, zâmbetul îi pieri: „Să ai grijă, mai încolo e adânc rău şi curentul vine tare. Săptămâna trecută s-au mai înecat doi.” „Păi nu mă bag eu acolo”, răspunse el. Pescarul se întoarse cu faţa spre râu. El stătu o clipă nehotărât, neştiind dacă să plece sau să rămână. „Da' la dumneavoastră merge?” întrebă. „Asta-i altă meserie, zise pescarul. Te pricepi?” „Nu prea, recunoscu el şi se apropie şi privi peste celălalt în apă. Nu se văd plutele”, spuse. „Dau cu plumb, la fund, răspunse pescarul. Stai jos.” El se aşeză. Celălalt îl privi lung, curios, cu un fel de miloasă simpatie, apoi începu să-i explice pe-ndelete cum se pescuieşte la fund, unde trebuie pus plumbul, ce formă trebuie să aibă să nu agate, care e cel mai bun cârlig pentru somn, pentru scobar, cum se comportă fiecare peşte după ce se-agaţă, îi desfăcu o trusă cu linguri, alta cu muşte, făcu două-trei aruncări demonstrative, schimbă momelile scoţând la iveală viermişori, râme, coropişniţe, cosaşi, un borcănel cu peştişori vii, o pungă cu broscuţe, boabe de porumb, maţe de pui. Vorbea cu o însufleţire bruscă,

părea că toate viaţa lui n-aşteptase decât un novice căruia să-i dezvăluie până la capăt tainele undiţarilor, că nu peşti venise să prindă la râu, ci neinstruiţi ca el, era ca un comis-voiajor perfect al unei firme de pescuit total şi, ascultându-l, cu toate că nu mai văzuse niciodată de-aproape un pescar şi uneltele sale, el avu câteva clipe o senzaţie nelămurită, un fel de teamă că insul nu e normal, nu e „întreg”, cum se zicea în satul său: prea le ştia şi le avea pe toate. Arăta cam în jur de cincizeci de ani, era neras de mai multe zile, cu ţepi cărunţi în barbă, avea ochi mici, negri, foarte mobili, ce-i dădeau un aer şmecheresc, un nas îngropat între pomeţi şi-un ciot de ţigară ce nu se mai sfârşea în colţul gurii; pe cap, înfundată bine până peste urechi, purta o şapcă ponosită de navetist şi era îmbrăcat cu o salopetă kaki, cam murdară, cu o mie de buzunare şi buzunăraşe, ce sfârşea jos în nişte cizme de cauciuc noi-nouţe, tot de culoare kaki. Pescar clasic, se linişti el, gândindu-se că orice pescar veritabil e niţeluş, imperceptibil „sărit”, „altfel” decât omul comun. Ceea ce însă îl ului şi-i întări convingerea că are norocul de-a se afla lângă un exemplar pursânge, strălucitor, al tagmei, fu faptul că la un moment dat când el, ameţit de atâtea amănunte tehnice, întrebă „Da' aţi prins ceva până acum?”, celălalt răspunse zâmbind cu aerul lui de şmecher: „Eu? Azi e ziua ta. Poftim”, şi-i trecu în mâini unul din beţe, se uită la soare, şopti „cam acu' trebuie să muşte” şi – minune!

— După nici un minut el simţi băţul smucit cu putere, simţi nylonul vibrând ca o strună şi mai simţi că va încerca mereu să regăsească, ori de câte ori va putea, fascinaţia secundelor pe care tocmai le trăia, emoţia stranie ce-i urca, părând că vine din apă, prin fir, prin mâini, în tot corpul. „He, he – făcu celălalt – ce ţi-am spus, îî? Il simţi? Îl simţi? E măricel, lasă-l încet, mai dă-i fir, mai dă-i, aşa, aşa, acuma remorchează-l uşor, nu te grăbi, ţine contactul cu el, nu-l slăbi, da' nici nu-l rupe, vezi să nu intre sub bolovani c-atunci adio… Gata, s-a dus! Ei, nu-i nimic, aşa-i la început!” „Cum s-a dus?” zise el dezolat. „S-a dus, a rupt nylonul.” „De unde ştiţi?” „Uite ce uşor vine firul. L-ai scăpat.” într-adevăr, firul ieşi din apă retezat, fără plumb, fără ac. „Ce-a fost?” întrebă el. „Somn. Somn mare. Da' acum, saluţi!” zise celălalt şi el crezu întâi că spune aşa, în glumă, peştelui, dar apoi 'Şi dădu seama că i se adresase lui deoarece, cu o repeziciune uimitoare, îşi strânse sculele, le vârî în rucsac, îl

săltă în spate, merse după un tufiş de unde ieşi c-o motoretă şi-o încalecă „Nu mai staţi?” zise el fără rost. „Pentru astăzi e destul. Ne mai vedem noi. Şi ai grijă cu scăldatul, râul ăsta-i al dracului”, spuse celălalt, privindu-l scurt cu ochii lui mici, întunecaţi, după care ambala motorul, făcu un semn de rămas bun cu mâna şi dispăru pe cărarea spre sat.

Nu-l mai văzuse de-atunci, deşi în timpul liceului, în vacanţele de seminar şi de când venise preot în sat bătuse toate malurile râului pe kilometri întregi, cunoştea toate locurile bune, şi nici nu mai întâlnise un alt pescar asemănător, unul care să sugereze mai bine sau măcar la fel ca primul ideea de undiţar complet, fără nici o lacună în cunoştinţe şi-n unelte.

Oricum, pentru el, liceanul în căutarea inconştientă a unei pasiuni, întâlnirea de pe malul râului se dovedi providenţială. Treptat, rupând din banii puţini pe care taică-său îi trimitea la internat când şi când pentru nevoile lui zilnice, îşi cumpără ace, gută, o mulinetă primitivă, sovietică şi-o trestie autohtonă, sumar material didactic cu care începu spre sfârşitul clasei a IX-a abecedarul pescuitului. De câte ori o putea întinde de la meditaţii, fugea la Biblioteca Orăşenească unde se cufunda la „Periodice” în lectura nemaipomenitelor întâmplări cu ştiuci şi lostriţe-gigant, cu eleni vicleni şi crapi îndărătnici, cu partide la copcă şi atacuri nocturne, toate găzduite şi ilustrate de revista şi almanahul „Vânătorul şi pescarul sportiv”. Imaginaţia prindea să-i fiarbă, uita de toate şi-n mica sală mirosind a hârtie veche unde rar se-ntâmpla să fie mai mult de doi-trei lectori orăşeni el auzea susurul pâraielor de munte în care zvâcneau păstrăvi curcubeu, fâlfâitul lişiţelor plutind în asfinţit peste vreun ghiol din Deltă, ba până şi, cum scria acolo un fericit pescar ziarist, „sunetul specific, de neuitat, produs de crap cu buzele în timp ce scurmă cu botul mâlul de pe fundul apei în căutarea hranei”. Observase că toţi cei care scriau obişnuiesc, ca o regulă generală, înainte de a prezenta felul propriu-zis cum au prins sau – mai rar – scăpat peştele, să facă lungi, frumoase descrieri de natură şi el le parcurgea înfiorat, răbdător, întârziindu-şi plăcerea aflării deznodământului, zăbovind cu ochii minţii în poieni fastuoase, pe cărări umbrite, pe unde trecea îndeobşte însingurat, uşor neînţeles, ocolind mici cascade, cu rouă pe cizme, pescarul-scriitor.

Dacă sta bine să judece, însăşi alegerea viitoarei profesiuni fusese într-un fel determinată şi de proaspăta lui – pe atunci -pasiune. Ştia ambiţia tatălui său (mamă nu mai avea, murise când el împlinise trei ani şi oricât încerca să şi-o amintească, cu jenă constata că din molozul imaginilor rămase în capricioasa sa memorie nu reuşea să-nchege nimic, nici o siluetă, nici un gest, o mângâiere, ecoul unei voci, nimic) de a-l face cum-necum preot, dar o tratase totdeauna ca pe ceva năstruşnic, ca un plan adolescentin cu o excursie în America de Sud. Nu izbutise niciodată mai mult de cinci secunde să se imagineze slujind în biserică fără să-l podidească râsul. Pentru el tagma preoţească era închipuită fie de popa Dunca de la ei din sat, care avea un nas uriaş, tot mai vânăt spre vârf, fie de o reprezentare generală, cu iz satiric, din Creangă şi din sumedenia de bancuri făcute pe seama viciilor omeneşti ascunse sub masca sfinţeniei. Abia în vacanţa dintre clasa a IX-a şi a X-a, când tatăl îi puse înainte un teanc de cărţi bisericeşti spunân-du-i să se apuce să le înveţe „la virgulă”, că din toamnă va lua şi meditaţii, îşi dădu seama că problema devenise foarte serioasă şi rămase atât de descumpănit încât nici măcar nu se împotrivi atunci, pe loc, planului părintesc ce-i stârnea mai degrabă o mare uimire prin tenacitatea cu care fusese construit în timp decât o reacţie clară de respingere. Răsfoi vreo două ore prin acele tomuri şi ieşi aiurit de mulţimea cuvintelor ciudate, cu aer arhaic, nemaiîntâlnite până atunci, „sobornicească”, „antimis”, „harismă” şi câte şi mai câte, o grămadă. Era acolo, în cuvintele acelea, o altă lume, o lume paralelă cu cea reală, una uriaşă din câte-şi dădea seama, având legile, organizarea, scopurile ei. Sigur, erau şi cuvinte al căror sens îl cunoştea, îl trăise, îl „văzuse”, ştia din pipernicita viaţă religioasă a satului ce-nseamnă liturghie, parastas, maslu, acatist, ungere cu mir, Pomenire, fusese şi el în liota de copii ce-nsoţea preotul şi diecii când aceştia umblau pe la case cu crucea, cântase şi el colinde şi purtase steaua magilor la Crăciun, se şi spovedise o dată, cum făceau mai toţi băieţii şi mai toate fetele satului la paisprezece ani, aşteptând cu maţele chiorăindu-i de foame să se termine slujba şi preotul să-i dea o linguriţă de pâine înmuiată în vin, ce i se păru extraordinar de bună, dar nu se gândise niciodată că lucrurile care ţineau de biserică au o lume a lor, aparte, atât de mare, crezuse că ele nu sunt decât un fel

de completare, de prelungire sărbătorească a lumii, a vieţii obişnuite, că liturghia, spre pildă, nu e decât un spectacol duminical păstrat de demult, precum erau azi filmul de la căminul cultural şi meciul de fotbal de pe tăpşan, cu care se afla în ultimul timp la concurenţă, un obicei, o datină ce era de „bon-ton” s-o cultivi, să te-mbraci frumos şi să mergi duminică dimineaţa, în vacanţe, desigur, la biserică în sat, nu la toată slujba, nu, ci de pe la jumătatea ei, era bine, era frumos, mai schimbai o vorbă, mai vedeai lumea, era şi util, te puneai bine cu ăştia, în fond, mai ştii, atâţia oameni cred, atâţia oameni chiar de ştiinţă, aici era buba, tocmai ăştia de ştiinţă credeau, trebuie că era ceva la mijloc, nu se demonstrase inexistenţa clară a Băiatului, şi-apoi, ce dracu', suntem până la urmă creştini, suntem şi noi botezaţi…

Şi iată că descoperea, deocamdată mai mult intuitiv, că ăştia trăiau, aşa-zicând, de capul lor, că universul credinţei pe care şi-l imaginase mic, chircit, desuet, asemenea babelor îngenuncheate la utrenie, nu mai pare un apendice al lumii reale, ci însăşi realitatea lumii prelungită palid, ca o slabă reflexie, în chipul vieţii normale, „civile”, că „apendicita” credinţei nu e o boală minoră, ci, după cum susţineau ei, chiar starea de sănătate. Descoperise că de fapt nu ştia ce-nseamnă liturghia, maslul, ungerea cu mir şi celelalte, nu le ştia adevărata semnificaţie. Noutatea acestor lucruri, orgoliul şi forţa simţite în ele îl speriară. Ce să facă el în mijlocul atâtor cuvinte încâlcite, cum să le stăpânească şi mai ales de ce? Ieşise din casă să-i spună tatălui că nu vrea să se facă popă şi-n timp ce-l căuta pe-afară (aveau gospodărie mare, cai, vaci, oi, stupi, păşuni întinse, o livadă cu meri), îi veniseră în minte, însă fără haloul lor de văicăreală comică, vorbele lui Creangă din Amintiri: „Nu mă

^ duc, mamă, nu mă duc la Socola, măcar să mă omori! Mai trăiesc ei oamenii şi fără popie.„ Tata era la grajd şi când îl auzi ce spune, lăsă furcoiul, liniştit, ca şi cum s-ar fi aşteptat la aşa ceva, apoi ieşi aplecându-se pe uşa grajdului, îl ocoli, coborî în pivniţă şi apăru cu o cană de vin şi se aşeză la masa de lemn de sub nuc, alungând cu mâna muştele din cele două veşnice pahare aşteptând acolo. „Ia vino tu încoace„, zise. El se aşeză pe laviţă alături, simţind că se apropie una din acele discuţii despre care tot auzise, între tată şi fiu, de la bărbat la bărbat,

dar pe care n-o avusese niciodată, tata lua hotărâri de unul singur şi judecând după bunăstarea casei lor, nu le lua tocmai rău. Tata turnă în pahare, ciocni cu el, îşi scoase tabachera cu harta României desenată pe-o parte, îşi aprinse o ţigară. „Şi de ce nu vrei tu să te faci preot?„ „Că nu-mi place„, făcu el îmbufnat, încercând să scape de nodul din gât cu-o gură de vin. „Da' ce ţi-ar place să faci?„ întrebă tata. Pescar, îi trecu lui prin minte. „Nu ştiu, nu m-am gândit„, răspunse. „Păi vezi?„ făcu tata şi începu domol să-i explice cât de greu e să reuşeşti la facultate, la oricare, de parcă el, care avea şapte clase, dăduse cel puţin cinci-şase examene de admitere. „Bun, şi să zicem că te pui cu burta pe carte şi reuşeşti, la medicină, de-o pildă. Vrei să te faci doctor?„ „Nu„, zise el repede, căci îşi aduse aminte de muncitorul forestier plin de sânge, zdrobit de buşteni, pe care-i aduseseră cu un tractor de sus de la exploatare şi care murise gemând aici la dispensar lângă doctorul stagiar. Ori poate vrea să fie veterinar, să stea toată viaţa cu mâna-n c… vacii, ca dom' Stelică al lor, şi să miroasă mereu a grajd, oricât s-ar spăla. Nu există, s-asculte el bine, meserie mai bună ca popia. Sigur că-i va greu la început, sunt multe materii, dar oare nu e el un băiat deştept, cum i-au spus şi profesorii, că doar s-a interesat, şi dacă va pune osu', nu vor fi probleme. Nu va reuşi prima oară? Nu-i nimic, va mai da o dată şi încă o dată, de câte ori va trebui. Să nu-i fie frică, îl ţine tata, îl scapă şi de armată, că numai Pentru el a muncit de i-au ieşit ochii şi-a strâns atâta, lui îi va rămâne tot, că nu le va duce în mormânt, hai noroc, băiatu' tatii. El bău şi simţi cum vinul i se împrăştie în tot corpul până-n vârful degetelor. L-a luat tata şi meditator, pe ăl mai bun, c-o metodă specială, cine se pregăteşte cu ăsta intră oricât ar fi de prost, i l-a recomandat protopopu', cu care, să ştie şi el acum, sunt un fel de neamuri, verişori de-al treilea, adică lui unchi, cum ar veni. Protopopu' ăsta, unchiu', chiar aşa să-i spună când l-o vedea, unchiule, săru-mâna unchiule, aşa se cade, era om mare, cu carte, nu intra oricine la el, da' când duci un miel de sfintele sărbători şi-o damigeana, ţi se deschid şi porţile raiului, he, he… Protopopu' l-a sfătuit să nu-l dea la institut la Sibiu, se intră greu acolo, tărăşenie mare, şi-apoi cinci ani pe brânci, materie peste materie, să-l dea la Cluj, la seminar, tot ca un liceu, numai patru ani şi tot popă ieşi, popă de ţară, plus că poţi da examen de cum termini zece clase, nu trebuie s-aştepţi

doişpe. Mai vorbise cu protopopu de una de alta şi uite-aşa din vorbă-n vorbă aflaseră că sunt neamuri, că părintele era şi el de-aici, de peste deal, îi mai trăia o mătuşă, trebuia s-o cunoască el, una bătrână, mătuşa Gafia, nepoată de frate cu moşu'-său, cu bunicu', Dumnezeu să-l ierte. El nu zicea nimic, se uita la pahar şi se gândea uluit ce planuri exacte îşi făcuse bătrânul, cât de bine-şi urmărise ideea despre a cărei încăpăţânată persistenţă el abia acum lua cunoştinţă, ideea de a-l face preot, cum ştiuse să pună în slujba ei întreg mersul îndestulatei lor gospodării, de parcă fiecare oaie din frumuşica turmă, fiecare vacă, albină, găină, fiecare porc pe care le aveau n-ar fi făcut altceva decât să „tragă„ pentru el, să pască, să caute nectar, să ouă, să care şi să se-ngraşe pentru a ajunge el preot. De la o vreme, vorbele tatălui îi treceau pe lângă urechi fără să le mai audă, căci îi răsărise din nou în minte o imagine din Creangă, mulţimea de seminarişti bărboşi, cu bărbi „cât badanalele de mari” şezând pe iarbă la Socola; deodată însă deveni atent şi nu mai bău. Că, zicea tata, ştie cât îi e de drag lui să pescuiască, a băgat de seamă şi i-au spus şi colegii din clasă că asta îi este plăcerea, foarte bine, peştele e bun, poţi să-l mănânci şi-n post. Să se gândească numai, dacă tot îi place să stea cu undiţa, cât timp ar avea ca preot pentru aşa ceva. Timp berechet! Că preotul ce mare brânză are de făcut?

Liturghia duminica, una două sărbători pe lună, un botez, o cununie, o înmormântare când şi când, mai o vecernie, dar nu e obligatoriu, vecernia o pot face şi diecii. În rest, ia-ţi, frate, băţul şi fă-ţi plăcerea! Are sau nu dreptate? Uite, tata s-a gândit la toate, nu e calic, iar dacă el e băiat de înţeles şi-l ascultă, tata nu se uită la nişte sute, ce sute, mii de lei, şi se ridică, luă cana goală şi coborî în pivniţă şi el se gândi că se-mbăta pentru prima oară în viaţă şi se uită spre şură şi şura parcă se clătina uşor şi-şi mută privirea şi-atunci îl văzu pe tata ieşind din pivniţă cu cana plină în mâna stângă şi-n dreapta cu o lansetă. Încremeni. Îngerul, gândi. Poftim, zise tata întinzându-i lanseta, s-o folosească sănătos, e pentru export sau import, nu mai ţinea minte ce i-a spus vânzătoarea, sculă bună, l-a costat ceva bănuţi, dar dacă el e cuminte, tot ce vrea, absolut tot ce vrea îi cumpără tata, i-a cumpărat şi ace şi nylon şi din aia, cum îi zice, lunetă, mulinetă, dracu' s-o ia, scumpe toate, sunt în pivniţă, hai noroc. El privea lanseta, răsucind-o, încercându-i inelele,

elasticitatea şi şoptindu-i în gând, deja beat, îngerului, acuma mi-o aduci, acuma? Era o lansetă „Gemina”, roşie, cum văzuse c-avea şi acel super-pescar întâlnit atunci la râu. Tata se îndepărtă spre grajd, considera discuţia încheiată, şi-aşa şi era, el n-avu puterea să se împotrivească unui plan atât de bine ticluit că până şi amănuntul că-i plăcea să pescuiască fusese cântărit şi folosit cu grijă. Şi-apoi cu ce să i se opună, ce să spună că vrea să se facă? Era şi ameţit şi-n cap îi jucau frânturi hazlii de imagini, el în sutană pe malul râului zvârlind cu plumbul sau făcând peste o uriaşă mulţime de pescari perfect echipaţi semnul binecuvântării cu lanseta. În pivniţă găsi şi celelalte daruri, o cutie cu ace, alta cu plumbi, mulinetă (aici bătrânul se calicise: era cel mai ieftin model, îl cumpărau numai copiii), un juvelnic. Ieşi din pivniţă şi pe când urca treptele i se făcu rău şi-abia apucă să ocolească şura şi să vomeze în dosul ei, printre straturile de cartofi, icnind cu oarecare veselie, căci îşi aduse aminte de expresiile cu care colegii de liceu desemnau ceea ce tocmai făcea: „a da la raţe”, consecinţă a beţiilor de la ţară, şi „a răcni la instalaţii”, când aceeaşi consecinţă

— Se producea în mediul urban, evoluat, la bloc. El da deocamdată la raţe, mai avea până să răcnească la instalaţii.

Din toamnă, tata îl scoase de la internat şi-l duse în gazdă la o bătrână văduvă, într-o căsuţă prin faţa căreia suia ameninţător asfaltul mereu reparat al drumului spre marea uzină chimică de la periferia oraşului. De aici, din camera curată, mică, mirosind a haine vechi, urmărea pe geamul împărţit în patru de crucea ramei picioarele trecătorilor şi mai ales ale trecătoarelor, roţile imense ale autobasculantelor ce-i luau lumina şi cufundau căsuţa într-un tremur prăfos, străduindu-se să ţină minte scene din Vechiul şi Noul Testament, răspunsuri din „învăţătura de credinţă ortodoxă”, expresiile impersonale cerând subiectiva la gramatică, versuri paşoptiste, pricesne şi axioane, căci începuse meditaţiile cu un popă pensionat locuind nu departe. Faimoasa metodă specială se rezuma la indicaţia de a învăţa „de aici până aici, ca pe apă”, la o lucrare scrisă o dată pe săptămână acasă la popa unde trebuia să reproducă în prezenţa acestuia pasajele date spre toceală, şi la îndemnul stăruitor să se roage seara Domnului să-i ajute să reuşească, împreună cu el se chinuiau alţi patru învăţăcei care când se aşezau să scrie la masa ovală din

sufrageria părintelui, scoteau la iveală nişte fizionomii atât de tipice de tâmpiţi, încât el avea credinţa că într-adevăr numai puterea fără de margini a Celui de Sus ar fi izbutit, cu o sforţare considerabilă, punându-şi în joc întreaga dumnezeiască dibăcie, să-i facă să intre la seminar. Chipurile lor rotunde luminate de o veşnică stupefacţie, ochii lor mari în care se ghicea groaza că nu pricep nimic, cu toate că probabil niciodată la şcoală nu-şi dăduseră o asemenea silinţă, şoapta înspăimântată „tu ştii ceva?” când popa le dădea „subiectele” pentru lucrări îi intraseră pentru totdeauna în memorie şi, iată, stârnindu-i un surâs, îi apărură clare şi-acum în minte, aici, şezând pe piatra de pe malul râului, sub salcia plângătoare, zgribulit uşor şi socotind c-ar fi cazul să plece spre sat, destul a stat, poate-l prinde vreo răceală.

Şi totuşi, atunci, perioada aceea nu i se păruse din cale-afa-ră de grea, chiar dacă trebuia să-nveţe şi pentru liceu. În toată învălmăşeala crescândă de cuvinte, de definiţii, de poveşti noi scurgându-se spre el, existau şi lucruri ce-i trezeau realmente interesul, ca imaginea lui Dumnezeu aşa cum se contura ea în prima parte a Vechiului Testament, şirul de pedepse promis a se abate asupra celor neascultători în „Deuteronom”, capitolul „Despre păcat” din manualul ortodox de învăţătură, figura lui Pilat în Evanghelia lui Ioan. În plus, ceea ce-l ajuta să suporte cu chiu cu vai acest tip de învăţare în asalt era şi un nedesluşit sentiment de mândrie izvorât din conştiinţa că în vreme ce colegii lui de liceu buchiseau legea lui Ohm sau a lui Avogadro, el „studia” legile lui Moise, că făcea ceva aparte, „secret”, nebănuit de alţii. Nu mergea până acolo încât să se considere făcând parte dintr-un soi de elită ezoterică, pentru că numai ideea de elită nu i-o evocau feţele de tăntălăi ale celorlalţi patru candidaţi la preoţie şi nici măcar chipul opac şi posac al meditatorului lor, popa Bercea, dar faptul că se pregătea, aşa cum putea, pentru ceva mai puţin obişnuit, că în timpul său liber nu se preocupa de pronosticurile la fotbal, cum făceau aproape toţi colegii săi, ci de proorocirile lui Ieremia, Iezechiel şi ceilalţi – toate acestea îi zgândăriră orgoliul, îl determinară să se simtă oarecum altfel, uşor, foarte uşor, deasupra.

Bineînţeles, nu intră la seminar. Căzu cu medie mică, între cinci şi şase, având totuşi satisfacţia că fraţii săi de studiu, pe

care probabil tot nişte visuri părinteşti încercaseră să-i salte din laicitatea prostiei lor şi să-i împingă cel puţin prin preajma lumii unde cei săraci cu duhul sunt fericiţi, căzuseră şi ei, cu note sub patru la toate obiectele, zdruncinând astfel serios prestigiul de meditator infailibil al popii Bercea. Nereuşita nu-l întrista prea mult. Fapt interesant, nici tata nu păru afectat peste măsură, ci mai degrabă împărtăşind o curioasă vinovăţie. În trenul ce-i aducea acasă, îi spuse gânditor: „Emiliane, băiete, aici nu merge cu desaga. Poţi să le duci un camion de brânză, nu se uită la tine. Aici trebuie altceva”, şi-şi frecă arătătorul de buricul degetului mare. Se vedea cât-colo că nu renunţase la idee şi că mustăcea strategii noi, nici măcar obosindu-se să-l întrebe mai vrea să-nceapă încă o dată întortocheatul drum catehetic care până una-alta nu-l scosese nicăieri, ci-l împotmolise în faţa unei liste cu candidaţi respinşi. La drept vorbind, nici el n-ar fi dorit să fie întrebat pentru c-atunci ar fi fost silit să spună ceva şi efectiv habar n-avea ce. Aşa că se lăsase în voia hotărârilor paterne cu o anume voluptate chiar, aceea care i-ar fi permis să zică mai târziu, indiferent ce s-ar fi întâmplat „păi aşa-i vrut dumneata, tată, cu ce-s eu vinovat?” îşi subaprecia însă părintele, din câte-şi dădu curând seama. Bătrânul se făcu luntre şi punte şi toamna, după ce întreaga vară îl lăsase să umble după peşti până aproape de sastisire, îl instala în gazdă chiar acasă la protopop, acesta luându-şi -prin ce minune, la ce preţ, n-o va şti niciodată – şi obligaţia tacită de a-l medita. „Săru-mâna, unchiule”, spuse el încă năucit de amploarea succesului obţinut de tata – auzi, să-l mediteze însuşi protopopul!

— În faţa bărbatului blajin, exact aşa cum şi-l imaginase, poate arătând doar puţin mai tânăr, şi care, cu un gest „clasic”, îl mângâie pe creştet şi-l luă pe după umeri, spunându-i zâmbitor: „Noi doi o să facem treabă bună, nu?” „Da, unchiule”, spusese el, simţindu-se stupid de mic, de copil, ceva cu pantalonaşi scurţi şi breteluţe.

Făcuseră, într-adevăr, treabă bună, deşi nu ştia exact care din ei făcuseră, el şi protopopul sau mai degrabă tata şi protopopul. Avea acum şi timp, nu mai era obligat să-nveţe pentru liceu, tata socotise că-i sunt de-ajuns pe partea asta zece clase şi-l încadrase, pe hârtie, bineînţeles, în echipa sa forestieră, asigurându-i astfel un statut trebuincios în ochii

cârtitori ai lumii. De dimineaţa şi până după-amiaza târziu, cu o pauză de două ore la prânz când lua masa „în familie”, cu protopopul şi doamna, „mătuşica”, masă la care ades recunoştea gustul multor bucate de-acasă, învăţa pe brânci, cu sinceritate, cu „aplecare”, căci spectrul încă unui an petrecut în caz de eşec în casa liniştită, umbroasă, prea liniştită şi prea umbroasă, îl urmărea, înfiorându-l mereu. Seara protopopul îl asculta, de fapt conversa cu el, îi punea întrebări, răspundea apoi însuşi unde existau chestiuni mai dificile, lămurindu-i fără grabă, cu acelaşi aer blajin, nelămuririle şi arătându-i ce să citească ziua următoare, după care cinau şi se uitau la televizor, unchiul scoţând din când în când un sfios, neutru „măi să fie!” El sta ţeapăn, părând un alt scaun pus întors peste primul, rugându-se la toţi Dumnezeii să nu cumva să se scape şi să strice atmosfera aceea de matură, tihnită seriozitate printr-o mişcare sau vreun sunet involuntare, nelalocul lor, vreun plescăit, vreun sughiţ, vreun nenorocit râgâit sau – ceea ce l-ar fi băgat în pământ de ruşine – printr-un incontrolabil şi obraznic zgomot posterior, nu cu neputinţă de produs având în vedere mesele îmbelşugate de zacusca, iahnie de fasole şi alte alimente ce se mistuiau cu destul patos interior în stomac. Trecea frânt de efortul autocontrolului în camera lui, ascultând semnele sobre ale pregătirilor de culcare de alături, din dormitorul gazdelor sale, fâsâitul îmbrăcării pijamalelor, urcarea în pat întâi a mătuşii, la perete, apoi a unchiului, foşnetul ziarului răsfoit în grabă, mieunatul, bâzâitul, fluieratul radioului până unchiul prindea emisiunea, în fine terminarea emisiunii, stingerea veiozei şi răsu-citul pe-o parte. Atât. Oricât îşi încorda urechile să asculte ce urmează (căci nu se putea, gândea el, să nu mai urmeze nimic, unchiul avea patruzeci şi cinci de ani, mătuşica abia împlinise patruzeci), n-auzea nimic, nici o mişcare, un oftat, o adiere de şoapte, un trosnet, un geamăt, nimic, nimic. Da' nici sforăit nu s-auzea. Părea că Domnul, respectând voinţa pudibondă a distinsei perechi, învăluia dormitorul cu o nevăzută perdea de izolare fonică, neîngăduind sunetelor ciudate să părăsească încăperea şi să reverbereze infinit în închipuirea pofticioasă, aşteptândă a adolescentului de vizavi. Adormea târziu, chinuit de imagini unde doamna protopop apărea în posturi îngrozitor de expresive, astfel că dimineaţa la micul dejun când ea turna laptele în căni, se ferea s-o privească de-a

dreptul în faţă, urmărindu-i cu vinovată Şmecherie doar frumoasele arcuri de cerc mai mici sau mai mari Pe care i le făcea pe trup capotul înflorat, fiind ros în acelaşi timp de bănuiala că domnul şi doamna purced de fiecare dată la abia spre dimineaţă, când el dormea dus.

—

Dacă neştiinţa privitoare la ceea ce se petrecea sau nu în dormitorul conjugal nu i se risipi niciodată, în schimb neştiinţa într-ale teologiei, mulţumită sârguinţei sale şi bunăvoinţei protopopului, prinse a scădea treptat. I se limpezi o serie lungă de noţiuni, începu să desluşească firele ce leagă Vechiul de Noul Testament, să perceapă fundamentul solid din care creştea istoric întreg eşafodajul creştinismului, felul cum riturile, actele, manifestările sale esenţiale îşi „răspund”, se completează, se definesc reciproc, cu o anume monotonie, desigur, şi-o anume lipsă de imaginaţie, de „evoluţie” în limbaj, mereu acelaşi, încremenit, hieratic, autofag. Lucrările sale scrise căpătară cursivitate, precizie, împrumutară ceva din patina textelor pe care le comentau şi deja în iarnă creionul roşu al protopopului avu tot mai puţin de subliniat. Îi amenda doar opiniile prea personale, judecăţile ce deviau prea tare de la linia cunoscută a tradiţiei -reflexe ale goanei după originalitate cu orice preţ moştenite de la orele de literatură din liceu, reflexe de „ateu”, la descoperirea cărora unchiul zâmbea înţelegător, amintindu-i că deocamdată trebuie să reuşească şi-apoi va avea tot timpul în seminar, sub supraveghere specializată, să-şi dea frâu liber interpretărilor sale necanonice.

Şi reuşi. Nici printre primii, dar nici printre ultimii. Taică-său, după ce ieşiră din înghesuiala din faţa listelor, îl luă şi-l invită solemn „la cel mai scump restaurant din Cluj”, la „Continental”, unde bătrânul, săracul, se făcu pulbere, intrând în vorbă cu muşteriii de la alte mese, fraternizând cu toată lumea şi fericind chelnerul cu un bacşiş enorm, de valoarea unui băţ de bambus. La un moment dat, la a treia sau a patra sticlă de vin, H întrebase cu ochii sticlind de înduioşare: „Ce-ai scris tu acolo, mă Emiliane, despre Dumnezeu, că i-ai lăsat în c… pe toţi? Mi-a spus văru'„. „Ce ţi-a spus?”. „Că era cât pe-aci s-o-ncurci, băia-tu' tatii, că la-nceput, când au citit ăia ce-ai scris, au zis că nu-i corect, că adicătelea tu n-ai respectat nu'ş ce mama dracului şi-au vrut să-ţi dea puţin, trei sau patru, da' ăla cu care-a vorbit

văru' a văzut şi el şi i-a lămurit că nu-i rău, că nu... Stai puţin, să-mi aduc aminte, aşa, da, că nu contrazici pă nime, aşa a zis ăla cu care-a vorbit văru', că Dumnezeu suportă, da, aşa a zis, suportă şi ce-ai scris tu acolo despre el, a fost ceartă mare, a citit toată comisia şi unii au zis ba, alţii da şi până la urmă au zis că e păcat să piardă un element aşa deştept, adicătelea ăsta, elementu', erai tu, şi ţi-au dat şapte”. Mai târziu, când se întâlnise cu protopopul, după felicitările de rigoare, acesta îi explică şi ce anume stârnise obiecţii în lucrarea lui la religie: caracterul ei prea literar, prea liber, tratarea subiectului („Ieşirea din Egipt”) cam prea de sus, cam prea detaşat, cu o nejudicioasă insistenţă asupra figurii Domnului, depăşind limitele subiectului şi luându-şi argumente – bine alese, nimic de zis – din întregul Pentateuh. „La tine, Emiliane dragă – surâse protopopul -Dumnezeu e personaj literar; însă El nu e ficţiune, nu e un „erou„ ca Ion al lui Rebreanu sau ca Vodă Lăpuşneanu, să-l interpretezi cum vrei, după cum nici Pentateuhul nu e roman în cinci părţi al unui talentat scriitor numit Moise, înţelegi? Norocul tăi a fost că-n toată, scuză-mă, bălmăjeala aceea, dovedeai că ai cunoştinţele necesare şi că ştiai ce trebuie să scrii; însă ce era bine să scrii, n-ai scris decât ca să poţi trece la portretul acela ciudat al Domnului. Cu greu, să ştii, ţi s-a scos nota şapte. Bine c-ai fost mai cuminte la oral.”

Un portret ciudat fusese într-adevăr finalul lucrării sale pe care-l scrisese fără poticneli, nefăcând altceva decât să dea frâu liber mirării resimţite la prima lectură a cărţilor lui Moise şi amplificate la fiecare nouă parcurgere a lor, anume că Dumnezeu aşa cum era sau părea a fi azi, stăpân suprem, instanţă absolută, izolat în propria-i înţelepciune, cu alte cuvinte un Dumnezeu matur, maturizat de conştiinţa infinitei sale puteri, nu semăna deloc sau semăna puţin cu Dumnezeul de-atunci, al lui Moise. „Portretul Domnului la tinereţe – scrisese el în lucrare – aşa s-ar putea numi Pentateuhul” şi nu era greu de imaginat ce ochi făcuse cel care corecta când dăduse peste o asemenea erezie. Dar nu se oprise aici, la acest titlu iconoclast, ci mersese mai departe, tratând toată relaţia mereu tensionată între poporul ales şi Alegător nu atât ca o căutare spinoasă a căii spre credinţă întreprinsă de mulţimea cârcotaşă şi încă necredincioasă, cât ca expresia unei demonstraţii de forţă făcută sieşi de Domnul, ca probă absolut necesară

atotputerniciei Sale. Ieşirea din Egipt era astfel şi o ieşire din hibernarea, lâncezeala, apatia în care intrase Cel de Sus după izgonirea lui Adam, apatie abia uneori întreruptă de ideea unui gest spectaculos (potopul, gluma cu amestecarea limbilor la turnul Babei, alegerea lui Avram, Sodoma şi Gomora), era de fapt actul energic prin care El îşi aduna prezumtiva oaste, căci ce stăpân este acela fără supuşi? Sunt de înţeles atunci uimirea, gelozia, mânia prin care trece succesiv văzând că turma căreia îi hărăzise augusta bunăvoinţă, departe de a-l asculta fără crâcnire, nu ratează un prilej de a i se împotrivi şi a-i nesocoti poruncile, pu-nându-l într-o jenantă concurenţă terestră cu tot soiul de vraci şi idoli locali şi făcându-l la un moment dat să scape o exclamaţie exasperată către Moise: „Până când Mă va supăra poporul acesta şi până când nu va crede el în Mine, cu toate minunile ce am făcut în mijlocul lui?”. Nu înţelepciunea pare a fi, acum, atributul de căpetenie al Domnului, ci o febrilitate de conquistador dornic de a-şi instaura ordinea, legile proprii, de a-şi dovedi supremaţia nu numai în ceruri, ci mai ales aici, pe pământ. E un misionar grăbit, imprevizibil pe alocuri, zbătân-du-se într-un teritoriu indolent, de o indolenţă ironică la adresa dogmatismului său orgolios (nu îi mărturisise oare cu greu reţinută mândrie lui Moise că El fusese cel care „învârtoşase” inima Faraonului, făcându-l să le întârzie iudeilor plecarea?), în mijlocul unui popor care ştie ca nimeni altul să se vaite, cerân-du-i, sugerându-i mereu, nesătul, să facă minuni. E emoţionant, scria el în aiurita lui interpretare, e fascinant să vezi cât de uman era Domnul pe-atunci, ocupându-se grijuliu, haios şi empiric de simptomatologia şi terapeutica leprei, cum, pe nesimţite, datorită frecuşului continuu cu cei de jos, suferă şi el influenţa omenescului, astfel că în capitolul 28 din „Deuteronom” ce cuprinde bunătăţile făgăduite celor ce vor păzi legea şi răutăţile ce vor veni asupra călcătorilor ei, numai paragrafele l-l4 se referă la răsplăţi, tot restul (15-68) fiind rezervat pedepselor şi alcătuind în cadenţe într-adevăr divine un neiertător cod penal. Cât de aproape a fost de om, ce bine a înţeles El firea celui făcut după chipul şi asemănarea Sa, stabilindu-i acest frumos procent punitiv de 80%, după ce înainte îi aruncase praf în ochi cu 20% drepturi!

Aici îşi dăduse seama că sărise binişor peste cal şi încercase în ultimele fraze s-o dreagă din condei, încropind

ceva, pe un ton encomiastic, despre „măreaţa lucrare de trezire la viaţa cea fără de prihană” ce fusese întreprinsă de Cel de Sus asupra rătăcitului popor, despre „necurmata grijă şi iubire de om”, „atotcuprinzătoarea cunoaştere” etc, etc. Nu ştersese, evident, impresia rea făcută asupra unor membri ai comisiei de „eseul” dinainte şi-abia după-aceea realiză de ce la oral examinatorul îl plimbase mai mult de-o jumătate de oră prin materia biblică, ascultându-l şi privindu-l foarte atent, ca până la urmă să facă „mda” şi să-i dea totuşi zece.

Reuşise deci şi prima urmare a succesului fu achiziţionarea unui „Shakespeare” de şase metri de la Consignaţia şi-a unei mulinete „Becker Max” din talciocul timişorean unde ajunsese vara aceea într-o etapă a excursiei prin ţară oferite drept recompensă de tata. Va avea deseori prilejuhsă le folosească în anii de seminar, după-amiezele, sâmbăta şi duminica, pe Someş, în dreptul cartierului Grigorescu, pe lacul de acumulare de la Gilău sau în alte locuri unde-l mâna încercarea de a regăsi senzaţia-momeală avută prima oară alături de pescarul model, nu departe de locul unde se afla acum, după cotitura largă făcută de râu în dreptul satului.

Se ridică în picioare şi-n aceeaşi clipă auzi clopotele bisericii. Se uită la ceas: era amiază. De pe suprafaţa apei aburii dispăruseră şi râul venea strălucitor, primăvăratec, masiv. Luni se va întoarce sigur cu undiţa, ce-o fi o fi. Sui malul şi după ce se convinsese că pe câmp nu e nimeni, o luă grăbit, tăind hotarul, spre casă.

„Hooo, brrr!” se auzi moş Buie de-afară, apoi clinchetul clo-Poţeilor şi-ndată zări prin fereastra deschisă trăsura întorcând în faţa casei şi pe moş Buie cocoţat pe capră lăsând hăţurile şi aprinzându-şi o ţigară. Închise fereastra, spălă sculele de ras, se îmbrăcă rapid aruncând o privire plină de jind restului de cafea din ceaşca băută de Getuţa, îşi luă servieta şi ieşi. Întotdeauna când avea de slujit şi nu putea pune nimic în gură până la împărtăşanie, dimineaţa i se făcea invariabil sete şi apa nemişcată, rece, din găleata din tindă, cana goală de alături îl îmbiau cumplit. Nu cedase niciodată ispitei, nu de frica păcatului, ci pentru că ştia că setea bruscă din aceste dimineţi nu e decât o autosugestie copilărească, că oricâte pahare ar bea înainte de culcare, cum băuse şi-n seara trecută, tot va dori la

trezire să ia cana, s-o cufunde încet în găleată, s-o vadă cum se umple, s-o ridice cu picături şiroind pe ea, s-o ducă la buze, să ţină puţin apa proaspătă în gură şi-apoi… Prostii. Înghiţi în sec.

„Bună dimineaţa, moş Buie!”. „Bună dimineaţa, părinte. N-am venit prea iute?”. „Tocmai bine.” Se prinse de spătarul caprei, puse piciorul pe scăriţă şi se săltă în jilţul din spate, capitonat şi-acoperit c-o pătură cenuşie. Moş Buie şuieră scurt şi trăsura se puse în mişcare la vale, spre centrul comunei. Moştenise folosirea trăsurii de la părintele Dima. Deşi de la casa parohială şi până la biserica nouă nu era mai mult de-un kilometru şi-ar fi putut face drumul pe jos, de fiecare dată când se ştia că trebuie să meargă la slujbă, moş Buie se înfiinţa dimineaţa în faţa porţilor înalte de lemn şi-l aştepta să iasă. Odată, chiar la începutul sosirii în sat, îl întâlnise pe primar şi-i spusese că nu e nevoie să trimită trăsura după el, luând-o astfel de la alte treburi, mai importante. „Ei cum, părinte, se poate?!

— Făcuse primarul, luând o mină de om jignit. Adică pe oamenii noştri să nu-i băgăm în seamă?” Se-ntrebase atunci cam în ce fel era el „omul” primarului, mă rog, al primăriei; probabil faptul că Getuţa, soţia sa, era contabilă la Consiliu, îl făcea pe primar să-l considere „de-al lor”, deşi după Getuţa nu trimitea trăsura şi nici n-o aducea acasă cu ea. Observase apoi că numai câţiva foloseau propriu-zis trăsura, primarul, preşedintele CA. P.-ului, inginerul agronom, el şi cam atât. Restul ce puteau fi zăriţi când şi când în spatele lui moş Buie erau intruşi, pasageri temporari. Se-mpăcase până la urmă cu situaţia, cu rolul democratic al trăsurii care aduna pe jilţul din spate, nu în acelaşi timp, desigur, reprezentanţii de frunte ai satului, cu diversele lor îndatoriri. În fond, de ce să n-o recunoască, îi şi plăcea să stea tolănit aşa, boiereşte, şi-n hurducăiala uşoară a arcurilor să privească defilarea caselor de-o parte şi de alta a drumului, să fie salutat de gospodarii şi femeile de prin curţi, răspunzând cu o mică înclinare a capului, să schimbe o vorbă mai lumească, zâmbind, cu moş Buie.

Dimineaţa se ridica tăcută, luminoasă, cu un soare blând, pieziş, abia ieşit pe cer. Pe drum şi pe trotuarele de ciment de lângă garduri nu se vedeau decât două femei bătrâne mergând încet, neauzit, spre biserică. Era zi de vineri, prima vineri din Postul Mare, zi de spovedanie după obiceiul locului. Nu vor fi mai mult de zece-douăsprezece persoane, fiinţele cele mai

evlavioase ale satului, ce se spovedeau lunar. Grosul credincioşilor va veni mai târziu, în Săptămâna Patimilor, când alături de bunici şi bunicuţe vor fi aduşi la prima împărtăşanie şi câţiva din adolescenţii comunei, emoţionaţi, temători, stângaci, aşa cum fusese şi el în faţa popii Dunca ce-l spovedise în doi timpi şi trei mişcări, dându-i un canon uşor, îndeplinit plin de zel, în aşteptarea îndelungă a cuminecării, de mai multe ori la rând.

„S-a dus iarna, părinte, ce ziceţi?” făcu moş Buie peste umăr. „Aşa se-arată”, răspunse el. „Bine că s-a dus, că de mai stătea mult, mă duceam şi eu cu ea.” „Ei, lasă, moş Buie, că dacă şi dumitale ţi-e rău...”. „De ce să nu-mi fie rău? Mi-e rău şi mie. Ce credeţi, părinte, că e aşa bine să stai toată ziua-n frig? Ăştia-s tineri, mai pun o pătură pe ei, mai intră-ntr-o casă, mai un pahar, se descurcă, au sânge cald.” „Da' pe dumneata nu te cheamă, te ţin afară?”. „Mă cheamă, da' pot eu să beau cât pot ei? Ăştia, părinte, unde se duc, zvântă, mi-e şi drag să-i văd, da' dacă eu nu pot? Şi chiar dac-aş putea, tre' să fie până la urmă cineva mai treaz. Că dacă-i bag în şanţ? Ei? Cine-a răsturnat pe tovarăşii? Moş Buie! Păi?” Depăşiră cele două babe care se opriră la vederea trăsurii şi ziseră iute „Lăudăm pe Iisus”. „în veci amin”, răspunse el tare, binevoitor. „S-au calicit şi oamenii, urmă moş Buie întorcându-se din semiprofil, nu mai scot pe masă ca altădată. Acuma interesul primează. Chilul s-a făcut jumate, slănina jumări şi dă-i cu prăjituri. Da' câte prăjituri poţi să mănânci? Ţi se-apleacă şi pleci. Asta vor şi ei, să le ieşi mai iute din casă.” Moş Buie scotoci prin pufoaică şi-şi aprinse altă ţigară. „Păi când umblam cu cotele, nu era casă fără o găină făcută atunci, la repezeală, cât vorbeai cu gazda, iar la vremea Crăciunului, la închidere de an, când se tăiau porcii, abia dacă rezolvam trei-patru case pe zi. Un sfert din cotă o mâneam acolo, pe loc. Aveam un perceptor bătrân, paralizat de picioare, îl duceam în cârcă, da' om cu carte, nimeni nu învârtea actele ca el, Feher-baci, nu l-aţi apucat, a murit săracu', Dumnezeu să-l ierte. Păi pe ăsta, până-l luai din trăsură, până-l purtai în casă, până-l puneai la masă, până-şi scotea el hârtiile şi socotea, avea vreme omu' să-şi taie şi să-şi belească vaca, nu o amărâtă de găină sau gâscă. Vremuri, părinte, nu timpuri, ca acum.” Rămase aşa pe gânduri, cu ochii mijiţi, cu fumul ţigării învăluindu-i obrajii neraşi. „Uite şi la Avram, arătă el cu bărbia, ce casă şi-a tras, tâlharu'. Apăi a avut şi de unde: ierte-mă

Dumnezeu că suntem în post şi iertaţi-mă şi dumneavoastră că vi-i socru, da' mai al dracului om ca ăsta nu se există. Nu ţi-ar da un capăt de aţă.” Casa socrului era, nimic de zis, frumoasă, impunătoare şi privind-o, zâmbind încă de vorbele lui moş Buie, îşi aminti cum intrase prima oară în ea dus tot de părintele Dima, într-un soi de petit la fata gospodarului, şi cum stăteau aliniate pe patul înalt din camera dinspre drum, camera de cinste, perne mari, scrobite, iar alături, pe ceea ce el bănuise a fi lada de zestre, plapume şi cuverturi înfiorate ridicân-du-se până aproape de tavan. „V-aţi supărat, părinte?”, întrebă moş Buie. „De ce să mă supăr?”. „C-am zis de socru că-i al dracului.” „Nu m-am supărat, moş Buie, zâmbi el, da' vezi că-ţi faci păcate.” „Apăi, părinte, drept să vă spun, eu nu mă tem de iad. Atâta mă tem, că m-oi duce acolo şi Avram n-a fi şi el în cazan. E-n stare să-şi aranjeze şi să scape.” „Ei, moş Buie…!” „Ştiu eu ce zic. Da' casa tot dumneavoastră vă rămâne”, schimbă el vorba. Asta cam aşa era, Getuţa era singura moştenitoare, nu puteau sta la nesfârşit în casa parohială. „Că e ofticos, zise moş Buie, l-a tras boala de cât a şezut portar la spitalul de plămâni, n-o mai duce mult. Şi nici lelea Rozica nu s-arată prea sănătoasă. Cât a luat ea peste şale de la zgârcitu' ăsta, nu-i de mirare.” El nu zise nimic, silindu-se să pară sobru. „Ia uitaţi-vă, părinte, făcu moş Buie lăsând hăţurile deoparte, să mă trăz-nească dacă le fac ceva, ia uitaţi-vă cum ştiu ei săracii care-i halta.” Caii într-adevăr încetiniră şi opriră pe marginea drumului, în faţa bufetului comunal. „Hai, dragii tatii, zise moş Buie apucând hăţurile, hai, că e zi de post.” Pe ultimele două sute de metri, de la bufet până la biserică, pe drum asfaltat, prin faţa Consiliului Popular, moş Buie merse la trap. Trase lângă podeţ, înviorând grupul de câţiva moşnegi care fumau la soare pe treptele clopotniţei mari. „Văd că nu-i multă lume, spuse moş Buie. Eu zic că până la doişpe i-aţi mântuit.” „Aşa zic şi eu. Mulţumesc, moş Buie”. „Dumnezeu primească”, răspunse acesta.

El coborî, trecu podeţul şi intră în curte, salutându-i pe moşnegii care se înşiraseră de-o parte şi de alta a pridvorului, cu capetele descoperite. Păşi în pridvor unde stăteau îngenuncheate în şir femeile bătrâne aşteptând spovedania, apoi pătrunse în pronaos. Spre deosebire de alte locaşuri pe care le văzuse, biserica aceasta n-avea pronaosul şi naosul prea

clar delimitate, ele alcătuind împreună o singură încăpere dreptunghiulară umplută cu bănci ce înaintau până aproape de masa darurilor dinaintea altarului şi lăsau la mijloc un culoar nu prea larg. De aceea, la prima spovedanie pe care-ar fi trebuit s-o facă, rămăsese încurcat în privinţa locului în care să stea s-asculte mărturisirile, deoarece, pentru a nu fi stânjeniţi de prezenţa celor ce-şi aşteptau rândul în bănci sau a celor care pur şi simplu veniseră la utrenie oamenii fuseseră obişnuiţi de părintele Dima să intre pe uşa de la miazănoapte în altar, unde imediat după perdele preotul îşi avea scaunul de spovadă. Aşa ceva el, Emilian, nu acceptase şi chiar îi spusese asta lui Dima atunci, în momentul acela, riscând să-şi piardă simpatia bătrânului, însă prea fusese educat în spiritul ideii că altarul e un loc în care nu poate intra oricine, în care mai ales femeile nu aveau ce căuta, pentru a renunţa una-două la ea, din simple considerente de spaţiu. Nu-şi pierduse simpatia lui Dima, destul de înţelept pentru a-i înţelege proaspătului hirotonit, tobă de toate povăţuirile din Liturghier, juvenilele, fireştile scrupule. Spovedise el, Dima, în ziua aceea şi tot el – aici i se vedea ireproşabilul caracter – îi anunţase pe credincioşi la sfârşitul slujbei că de-atunci înainte pocăinţa se va face în naos, în faţa icoanei Mântuitorului, şi că toţi ceilalţi vor aştepta să le vină rândul în pridvor sau în ultimele două şiruri de bănci din pronaos şi-acolo se vor şi întoarce după mărturisire, până la începerea liturghiei. La drept vorbind, nici în naos nu prea era îngăduită spovedania, îndreptarele indicând pridvorul sau pronaosul ca locurile cele mai potrivite, dar el, mulţumit că i-a scos pe păcătoşi din sfântul altar, trecuse cu vederea această altă – mult mai mică, e-adevărat – inadvertenţă comisă de sprijinitorul său. Spovedea astfel între primul şir de bănci şi iconostas, aproape de scara amvonului, având în partea opusă, la o depărtare rezonabilă, într-o firidă a zidului, strana cantorilor, de care n-avea pentru ce se feri, ei îşi auzeau doar propriile glasuri cântând.

Străbătu culoarul prin biserica goală în care glasul răguşit, volatilizând consoanele, al cantorului nonagenar Ioan reverbera profund adunând rugăciunile utreniei într-un stol compact undeva sub cupolă, intră în altar, lăsă servieta, făcu obişnuitele metanii, deschise dulapul de lângă proscomidiar. Fiind în Postul Păresimilor, luă de pe umeraşe odăjdiile negre şi le îmbrăcă.

Stiharul îi venea cam larg, aparţinuse părintelui Dima. Se strânse bine cu brâul, îşi puse felonul şi patrafirul, apoi scoase din servietă Liturghierul şi Moliftelnicul şi le aşeză pe masă, în stânga antimisului. Îngenunche şi se rugă o vreme. Se sculă, aşteptă ca diacul să sfârşească unul din condace, luă crucea de pe masă şi ieşi prin uşile împărăteşti, slobozindu-şi în acelaşi timp vocea în cuvintele binecuvântării şi ştergând ecourile slabe ale glasului dinainte. Era momentul când ascultând şuvoiul sonor ce-i ieşea din gâtlej, intra efectiv în starea de slujbă, când începea să oficieze, în sensul nobil al cuvântului, lucrarea liturghiei, pătrunzându-se de-o linişte şi-o siguranţă care deşi nu însemnau chiar evlavia neapărat trebuincioasă recomandată preoţilor, nu erau nici departe de ea. Se simţea bine slujind şi monotonia mişcărilor, formulelor, tot ritualul ştiut pe de rost, intrat în cea mai adâncă obişnuinţă şi repetat cu mici variaţii duminică de duminică, sărbătoare de sărbătoare, nu-l duceau spre plictiseală, cum crezuse şi se aşteptase după primele liturghii, ci spre altceva, spre un fel de bucurie calmă, de încredere senină venind din înseşi mişcările şi rostirile sale în spaţiul sigur, neschimbător al cuvântului pe lângă care treceau întâmplările lumii de-afară. Era de-ajuns să se-audă spunând, cum tocmai spusese, „Binecuvântat este Dumnezeul nostru” ca pacea profundă a bisericii să-l învăluie dintr-o dată şi să i se pară că, zgândărite de tânguirea lin urcătoare a rugăciunii, pulberi fine de lumină se trezesc pe sfeşnice, pe iconostas, pe marele policandru din centru, pe lemnul întunecat al scoruşului. Din bănci oamenii îl priveau nemişcaţi şi vocea sa unduia deasupra lor ca o pânză transparentă. Veneau apoi clipele când în altar, însoţit de osana diecilor, percepea uimit, nu tulburat, doar uimit, frumuseţea stranie a rugăciunilor de jertfă, a aceloraşi rugăciuni pe care le şoptea mereu şi care refuzau să-şi piardă după atâta întrebuinţare înţelesul, dar care, în acelaşi timp, se fereau parcă să şi-l dezvăluie tot, să fie perfect, transparent, până la capăt, inteligibile.

Rosti cele trei tropare de umilinţă, citi rugăciunile de iertare, după care se îndreptă spre scaunul de spovedanie din vreme pus de Nuţu paracliserul la locul lui. Ca de-obicei printre şirurile de bănci înainta un om în vârstă, căci el, Emilian, respectase voinţa predecesorului său de a primi întâi mărturisirea bărbaţilor, apoi a adolescenţilor, dacă erau, şi la

urmă a femeilor. Pe omul care-i îngenunche înainte şi deasupra capului căruia puse patrafirul îl ştia bine, era unul din cei spovedindu-se regulat, o dată pe lună. Foarte mic de statură, cam un metru şi cincizeci, avea nişte ochi mari şi trişti ce clipeau fără încetare, înviorând un obraz smochinit, brăzdat de cicatricile bătrâneţii. Fusese în tinereţea lui, din câte-i povestise moş Buie, un nenorocit, o pacoste a familiei. Asta nu pentru că s-ar fi dovedit leneş, beţiv sau muieratic, ci pur şi simplu din cauza micimii sale fizice ce-l scotea oarecum din rândul celor de-o vârstă cu el, făcându-l să fie ţinta batjocurii şi-a glumelor crude, frecvente între copii şi tineri. La vremea şcolii, dacă-l striga cineva „piticu”, suduia cumplit, la fel cum îl suduia, beat, taică-său când îl vedea, o mogâldeaţă sperioasă, umblând crăcănată prin curte, sau sărea la bătaie şi dădea întruna din mânuţele lui, plângând, până celuilalt, oricum mai puternic, i se făcea milă şi-i trăgea o palmă mai tare, doborându-l. Avusese şi ghinionul ca într-un sat unde fiecare pereche făcea de regulă patru-cinci copii, el să fie singurul născut într-o familie nu tocmai înstărită, lipsit fiind astfel de protecţia averii paterne sau a unui frate mai mare, neavând nici şansa de a-şi pierde trupul pipernicit în hărmălaia unei gospodării cu mulţi copii. Fusese refuzat şi la încorporare, iar pentru a-i pecetlui definitiv destinul de neom, fata pe care cu chiu cu vai, bătând toate satele dimprejur, i-o găsise taică-său pentru însurătoare, fugise în noaptea nunţii de lângă el după ce, se zicea, i-ar fi cărat şi câţiva pumni în spate, azvârlindu-l din patul ţărănesc înalt, prea înalt. Ce să-i mai fi rămas de făcut bietului om în afara gestului de a-şi pune capăt zilelor şi de a-şi arunca astfel rudele apropiate dacă nu într-o mare durere, atunci într-o perpetuă ruşine? Un singur lucru: refugierea în unica lume unde statura sa minusculă nu era privită ironic sau compătimitor, unde exista înţelegere şi milostivire pentru orice suferinţă şi unde descoperise, probabil pentru prima oară, bucuria ce ţi-o dă speranţa, fie ea cât de firavă, a unei fericiri viitoare: lumea_ credinţei. În săptămânile ce urmară imediat după atât de dezastruoasa nuntă, fu văzut rugându-se concentrat, cu ochii închişi, la liturghie, la vecernie, la utrenie, el, ce din aceleaşi pricini din care ocolea orice adunare de oameni, se ferise până atunci să vină la biserică, să pară îngenuncheat când toată lumea stătea în picioare. Încet, încet, bătrânii se obişnuiră să-l

aibă printre ei pe acest tânăr teşit, rugându-se şoptit, făcându-şi des cruce cu mişcări largi, expresive şi încet, încet întreg satul se învăţă să-l privească şi să-l judece nu ca pe arătania săracă de pe uliţa spre râu, ci ca pe omuleţul credincios, cuviincios îmbrăcat, din şirul al treilea de bănci, din dreptul scenei murale unde soldaţii imperiali îl biciuiau pe cel căzut sub greutatea Crucii. Pe poarta înaltă a bisericii trupul său liliputan intrase şi el în rândul oamenilor şi certitudinea că-şi aflase un rost, un loc sub soare îl făcu să-şi învingă nenumăra-tele-i sfieli, să iasă la câmp, la munci, să intre într-o bună zi cu hotărâre în bufet şi-n faţa tejghelei de-o înălţime ameţitoare să ceară un pahar de rachiu alb, dându-l scurt, bărbăteşte peste cap şi lăsându-i pe toţi, după cum povestise moş Buie, cu gura căscată. Nu se auzise nici un comentariu, nu fu aruncată nici o vorbă în doi peri, nici în bufet, nici în celelalte locuri unde putea fi acum zărit micul om harnic, tăcut, îndârjit, renăscut, silindu-se să-ndrepte gospodăria năruită de beţiile părintelui său. Până la urmă s-ar fi găsit şi femeia care să-l ajute să spele amintirea primei şi ultimei nopţi matrimoniale, însă aici omuleţul rămăsese inflexibil: părea că făgăduise să-i dea în puritate Domnului nu numai sufletul, ci şi fărâma sa de făptură, nevrând s-o întineze printr-o unire trecătoare şi oricum greu de îndurat. Rămăsese şi îmbătrânise burlac, cununat cu cele sfinte, gustând doar plăcerea trupului din pâine şi vin de care-şi atingea buzele tremurânde la împărtăşanie.

Îl spovedi iute şi-i dădu un canon uşor, pe măsura păcatelor neînsemnate mărturisite, petrecându-l cu privirea cum se duce, umil şi fericit, să murmure „Tatăl nostru”, „Crezul” şi „Născătoarea”.

În faţa lui îngenunche acum un om solid, de vreo şaizeci de ani, îmbrăcat într-o haină neagră de piele, proaspăt tuns şi ras, cu urma unei tăieturi de brici sub lobul urechii stângi. Făcea parte din categoria destul de numeroasă în sat a bărbaţilor înstăriţi, autoritari capi de familie, apropiaţi de biserică nu din pricina vreunei revelaţii, a vreunei bruşte luminări interioare şi nici în urma vreunui necaz adânc, neaşteptat, ci tocmai din pricina instinctului lor gospodăresc ce le spunea că dacă au avut şi încă au o viaţă sub semnul neîndoielnic al belşugului, Plină de târguri încheiate avantajos, de vânzări şi cumpărări în câştig, aceasta se datoreşte într-o oarecare măsură şi Domnului care în

bunăvoinţa Sa le permisese să-şi înalţe case şi şuri falnice fără a-i lovi cu nenorociri, să-şi aşeze copiii în servicii bănoase, închizând luminoşii Lui ochi albaştri la faptul că ei, fruntaşii, „bocotanii” satului n-avuseseră timp până mai deunăzi să vină prea des la liturghie, ocupaţi fiind cu zecile de treburi care pornesc, susţin şi desăvârşesc averea unei curţi ţărăneşti. Acum însă, când vârsta mai domolise zelul lor întreprinzător, când nepoţii lăsaţi la ţară de copiii stabiliţi la oraş se făceau dolofani cu laptele, brânza şi carnea din avuţia bunicilor, ei se întorceau, aveau răgazul să se întoarcă spre puterea cerească, mulţumindu-i în rugăciuni cumpătate, în haine frumoase de piele, pentru sprijinul discret acordat lumeştii lor împliniri. Aşa era bine, aşa era firesc căci, în fond, Dumnezeu le fusese un partener rezonabil, un sfătuitor din umbră sau, mai mult, o instanţă, o putere, un „Boier” locuind mai mult acolo, departe, în străinătatea lui, aşa cum altădată boierii stăteau mai mult la Paris ori Viena, un latifundiar de la care luaseră în arendă timp, timpul necesar închegării marilor lor gospodării, şi căruia i se cuvenea acum, la apropierea scadenţei, la „recoltă”, să-i aducă prinos nu prin jertfe sângeroase, ca în vechime, ci jertfind câteva ceasuri la liturghie sau câţiva zeci de lei în farfuria milelor. Era, în credinţa lor regăsită şi sobru cultivată, şi un gest de prevedere: putea oare cineva dovedi negru pe alb că dincolo, în împărăţia-i veşnică, Domnul nu s-ar bizui tot pe oamenii harnici, descurcăreţi, cu un cuvânt greu, hotărâtor, în orice comunitate? Nu putea, desigur. Tot pe ei trebuia, nici vorbă, să-i ţină Atotputernicul aproape de Sine, că doar nu i-o fi plăcând să facă îngeri din toţi leneşii, trenţăroşii şi beţivii satului. Cu această bănuială plină de speranţe îşi ocupau duminicile şi sărbătorile locurile în bănci, ascultând cu dignita-te slujba, murmurând ei înşişi, prudenţi, cântările cele mai cunoscute, zăbovind la sfârşit câteva minute pe podeţ ca să schimbe două-trei vorbe despre nevoile bisericii cu preotul, ca unii ce, la o adică, nu se uitau la nişte sute de lei, acolo, dacă în jos era înfrumuseţarea sfântului locaş. Se întorceau apoi cu pas măsurat, gravi, spre vastele lor curţi, în masivele lor case unde se aşezau la masă, îşi făceau o cruce exemplară şi cu împăcată bucurie pe feţe gustau un păhărel de ţuică din producţia proprie înainte de a-şi lăsa lingura în supa grasă, galbenă de găină ce le aburea în faţă.

Îi ascultă gospodarului mărturisirea scurtă, sumară, după care începu să-i pună întrebări, să moşească naşterea şi a ceea ce creştinul trecuse cu vederea, aflând printre altele că de când se spovedise ultima oară, omul, mânat de ispită şi nevăzut de nimeni, luase într-o seară de pe câmp nişte baloţi de paie nu tocmai ai lui. Se caia, fireşte, de fapta urâtă, după cum se caia şi că-l gândise de rău pe tehnicianul veterinar, dându-i o palmă fiindcă-l trecuse în scripte cu trei viţei, nu cu doi, ca pe alţii. Postul da, îl ţinuse, şi-n fiecare seară se rugase; da, se-mpăcase şi cu veterinarul. Cuvine-se atunci să-l fericească drept canon cu atâtea şi atâtea rugăciuni, cu ajun în toată Săptămâna Patimilor şi cu două zile de lucru la acoperişul clopotniţei, când va voi el, dar nu mai târziu de sâmbăta viitoare, că-i apucă Pastele cu ţigla spartă, mai mare ruşinea. „O să vin miercuri şi joi”, şopti omul scoţând de sub patrafir un chip roşu-ruşinat şi ridi-cându-se cu un oftat în picioare, după ce sărută crucea.

Mai spovedi trei moşnegi şi cum nu era nici un tânăr, veniră la rând femeile. Urma s-asculte acum şirul păcatelor mărunte, aproape aceleaşi, făptuite la mânie şi necaz, când muierile ştiu a rosti mocnit blesteme şi sudalme luând în deşert numele Domnului şi atribuindu-i acţiuni cu totul nedemne de menirea Sa, ori la mare veselie, Ia nunţi mai ales, când strigă aprinse de dănţuit tot soiul de măscări şi lucruri fără perdea. De o îngrijorătoare frecvenţă erau apoi consultările unor ghicitoare din satele vecine de peste râu şi-a unui şarlatan din reşedinţa de judeţ care, din câte auzise el, Emilian, descânta în haine vechi Şi la care ades femeile se duceau pe furiş să le ajute să-şi întoarcă bărbaţii din patima beţiei, a cărţilor de joc sau a vreunei codane oacheşe, plătind bani frumoşi bătrânului hoţoman şi văduvind astfel casieria bisericii de sumele cu care: pentru ace-'şi pricini, ar fi putut face el slujbe suplimentare. Pe cele mărturisind asemenea păgâneşti îndeletniciri le certa cu asprime şi le da epitimii mai severe decât în mod obişnuit, neuitând în predică să bată apropo-uri străvezii la ceea ce le-aşteaptă acolo unde-i numai pucioasă şi fum, în cazul în care-ar fi continuat să-şi facă de lucru cu jucăriile diavoleşti. În rest, păcate capitale, păcate de moarte nu se prea arătau şi el, ca păstor duhovnicesc, ar fi trebuit să fie mulţumit de relativa curăţie în care-i trăiau enoriaşii, dacă nu s-ar fi îndoit niţeluş de ea, bănuind că vremurile noi, cu tot alaiul inevitabil de lucruri şi fapte

nemaiştiute şi nemaiîntâlnite înainte, îndepărtând încet, dar fără oprire pe om de respectul şi teama datorate unei depărtate tutele spirituale, vremuri cu împrejurări şi situaţii mult mai în măsură să-nveţe fiinţa să se educe singură decât să se supună rigorilor catehezei creştine, cam perimată, cam primitivă în mijloace, că vremurile acestea deci au dus şi la o diminuare considerabilă a sincerităţii spovedaniei, resimţită mai degrabă tot ca un obicei, ca un act ritualic vidat de conţinutul adevăratei pocăinţe. Spus mai pe şleau, credea că oamenii nu-i mărturisesc chiar tot, preferând să primească iertarea preotului doar pentru o parte din greşeli, urmând cu restul să se descurce cum or şti, în faţa judecăţii de pe urmă. În asemenea condiţii, nu se putea împiedica să nu se gândească, oarecum nemulţumit, că el nu îndeplineşte decât rolul unui plictisit judecător de plasă pus să rezolve numai găinării, furturi din buzunare, păruieli în crâşme, al unui membru într-o banală şi uşor ridicolă comisie de împăciuire, cum exista, pare-se, şi la primărie, în vreme ce marile procese de conştiinţă, spectaculoasele delapidări şi trădări de credinţă, grandioasele înşelăciuni pasionale erau înaintate, peste capul lui, la judeţ, la judeţul de apoi, în faţa Cereştii Curţi Marţiale. Or, vrednicia preotului, înzestrarea sa deosebită, îndeplinirea în grad înalt a misiunii apostolice nu se verifica oare pe deplin abia în lupta cu păcătoşii cei mai răi, cu ispitele cele mai tainice, cu plăgile cele mai profunde ale sufletului omenesc şi nu în hărţuiala penibilă cu bătrânele satului ce mai toate mărturiseau, fals pocăite, că se îndulciseră cu carne şi cârnaţi în Postul Crăciunului, când se tăiau porcii, şi care cu siguranţă vor face la fel şi la Crăciunul viitor, ştiind că el, de pe acest scaun, le va absolvi oricum? Iat-o şi pe baba asta trupeşă, a treia sau a patra de când începuseră să se perinde la scaunul lui femeile, răspunzând şoptit că da, suduise şi că da, nu ţinuse post în toate zilele, dar că nu, de alte păcate – se putea altfel?

— Nu-şi aduce aminte.

Îi dădu canonul şi-n vreme ce baba se îndepărta făcându-şi cruce, el se săltă puţin să vadă dacă mai era cineva la rând. Mai era o femeie. Când ea ieşi din umbra pronaosului, el aproape că tresări: cât de iute îi arăta Dumnezeu că se plângea degeaba, ce rapid dădea peste nas trufiei şi uitării sale netoate! Pentru că uitase, efectiv uitase că avea totuşi în parohie – sau

cel puţin avusese, dacă s-o fi îndreptat cumva între timp – o păcătoasă veritabilă, o păcătoasă pursânge, femeia ce se apropia, Ana, da, Ana cu ochii somnoroşi, nevasta zveltă a cărei mântuire stătea în mâna lui, în puterea lui de-a o pune pe calea cea bună, de-a o ajuta să-şi oprească mersul greşit, lăturalnic, dovedindu-şi astfel că nu degeaba se făcuse preot, că vorbele cu „salvarea unei oiţe rătăcite” nu mai au acel aer rizibil, găunos când în joc era, poate, propria sa vocaţie, abia aşa şi abia acum manifestându-se, de păstor.

Ana veni, îngenunche şi el îi puse patrafirul pe creştet s-ar putea zice cu duioşie, ocrotitor, căci nu era ea într-un anume fel fiinţa „lui”, singura care descoperindu-i ceva grav şi dând astfel spovedanieisensul de profund exorcism al penitenţelor de odinioară, îi permitea să-şi exercite cu adevărat virtuţile de tămăduitor? Se aplecă uşor într-o parte, mai aproape de capul ei, şi rosti rar formula introductivă pe care-o sărea de obicei din economie de timp: „Iată, Hristos stă nevăzut...” îi vedea numai o parte a obrazului şi-o şuviţă de păr castaniu ieşind de sub năframa neagră. „Numele de botez ţi-este Ana, nu?” „Da”, spuse ea încet. „Ei, vezi că n-am uitat cum te cheamă” şi-şi aduse aminte şi ce i-a mărturisit la ultima spovadă şi a pomenit-o de multe ori în rugăciunile lui s-o ţină Domnul şi Preacurata Fecioară Măria departe de ispita cea rea. Rugatu-s-a şi ea cu râvnă, împlinitu-şi-a canonul dat? „Da, părinte.” Ultima oară

— 350 s-a-mpărtăşit în Postul Crăciunului? „Da.” E bine că n-a lăsat să treacă multă vreme şi-a venit din nou în faţa lui Dumnezeu, căci plăcut îi este Lui şi a primi uşurarea sufletului omenesc şi mai plăcut îi este a ierta. Aşadar, de atunci şi până azi, de ce păcate ştie că se face vinovată? Rosti întrebarea şi plecă şi mai tare capul, după ce aruncă o privire scurtă în faţă, spre strană, unde Ioan diacul îşi continua şirul de pricesne; de altfel, nici nu credea să vadă până la ei, Ioan era pe jumătate orb, iar ceilalţi erau îngenuncheaţi în bănci, în fundul pronaosului, îşi făceau canonul. Urechea stângă ajunse aproape de tâmpla ei. „Părinte – şopti ea şi-n acelaşi timp el simţi în nări mireasma uşoară a părului de femeie – eu nu ştiu ce să mă fac. M-am rugat în toate zilele, şi noaptea mă rog...” Ea se opri şi el auzi un zgomot ca şi cum femeia şi-ar fi fript buzele cu ceva şi-o privi şi văzu că începuse să plângă. „Linişteşte-te, Ana”, spuse. Ea îşi desfăcu batista strânsă în pumn şi-şi şterse ochii. „De ce

plângi? Te-ai rugat şi nu te-a ajutat cu nimic?” „Da.” „Ai păcătuit iarăşi?” „Da.” „Ai făcut acelaşi lucru?” Ea încuviinţă iute din cap. El ridică fruntea şi se surprinse răsuflând uşurat. „Rău ai făcut ce-ai făcut, femeie, spuse. Nu te-ai rugat cât trebuie”. Auzi din nou zgomotul acela al buzelor şi văzu patrafirul tremurând uşor. „Nu mai plânge, spuse. Plângi pentru că te crezi părăsită de Dumnezeu. Însă El îţi vede lacrimile şi te va ajuta să scapi de păcatul tău greu. Căci greu păcat ai, Ană. Însă trebuie să vrei şi tu să scapi de el. Nu mai eşti o copilă, să te ducă oricine cu vorba, eşti femeie în toată firea, soţie, poate ai şi copii. Sau n-ai?” „Am un băiat.” „Păi vezi…” făcu el dojenitor şi se aplecă şi spuse mai încet: „De la Crăciun de câte ori s-a-ntâmplat?” Ea şovăi o clipă, apoi răspunse stins: „De două ori”. O fi nimfomană, îi trecu, prosteşte, prin minte. „De două ori ai vătămat tare pe Domnul, spuse, şi nu te-ai gândit că El te vede şi te judecă. Şi-apoi făcând ce-ai făcut, ai luat asupra ta şi alte rele, căci o greşeală mare trage după sine un lanţ întreg de necazuri”; avut-a, de pildă, din pricina pomenită, supărări cu bărbatu-său? „N-am avut”, şopti ea. Nici nu l-a gândit de rău, stându-i mintea la celălalt? „Nu l-am gândit, şopti ea. El e om bun.” Atunci poate-o fi avut pizmă pe nevasta aceluia, dac-o fi însurat. „Nu.” „Cum adică nu? N-ai avut sau nu-i însurat?” „N-am avut”, şopti ea. Şi pe nimeni n-a gândit de rău? „Ba pe el l-am gândit.” Pe cine, pe omul cu care-a păcătuit? „Da.” El se aplecă şi mai tare, să-i vadă faţa. „De ce pe el?” „Că nu-mi dă pace”, şopti ea. Da' cine-i? Era cât pe-aci să-ntrebe, dar îşi înghiţi vorbele. Câteva momente rămase în tăcere, privind-o: ea ţinea ochii închişi şi de sub gene ieşeau lacrimi. „E bine că te căieşti”, spuse îndrep-tându-se în scaun şi uitându-se spre moş Ioan ce cânta înainte, netulburat. Căinţa e primul semn de îndreptare, dar trebuie desăvârşită şi cu fapta, nu numai cu inima. De alte păcate-şi aduce aminte? Ea clătină aproape imperceptibil din cap. Dacă nu-şi mai aduce aminte, atunci să-şi pună toată nădejdea în puterea nevăzută a Domnului şi-n vrerea de bine a Sfintei Născătoare Măria şi-n fiecare seară şi dimineaţă să zică de-atâtea ori „Tatăl Nostru”, „Crezul”, „împărate ceresc”, să ţină postul şi ajunurile cuvenite, iar în prima vineri a lunii viitoare să se înfăţişeze din nou la spovadă. De se va întâmpla să nesocotească iarăşi poruncile Celui de Sus, apoi să se gândească la aceea că desfrânaţi pot fi opriţi de la

împărtăşanie şi nu este alta mai cumplită şi mai de ocară pedeapsă ca asta. Dădu să-nceapă molifta de iertare, dar îşi aduse aminte de ceva: „Şi luni şi marţi să vii de dimineaţă aici la biserică; facem clacă pentru clopotniţă.” Rosti apoi molifta şi-i dădu dezlegarea vorbind repede, fiindcă o ţinuse cam mult. Îi luă patrafirul de pe cap şi ea se sculă ştergându-şi ochii, se-ntoarse încet şi se depărta. Cine-ar fi zis privind-o că silueta aceasta înaltă, subţire, cu glezne lungi, fragile, abia ivindu-se de sub poalele rochiei lungi… Asociase întotdeauna ideea de păcat cu imaginea unor trupuri împlinite, bine hrănite, în care poftele să se nască şi să aibă spaţiul de a se manifesta în voie, în care voluptatea să fie rezultatul nepotolit şi firesc al duduitoarelor arderi interioare, o cerinţă a lor cu neputinţă de ignorat. Înălţime mijlocie, picioare solide, muş-chiuloase cu coapsele urcând oblic spre mijlocul larg şi temeinic, un bust pietros, o faţă lată şi nişte ochi clipind rar peste-o privire tâmpă – cam aşa îşi închipuia el femeia de ţară predestinată plăcerilor, neputându-se sustrage lor şi practicându-le cu dexteritatea, eficienţa şi, într-un fel, cu nebăgarea de seamă cu care amestecau un rântaş, hetaire rurale pe care şi soţii obosiseră să le tot bată fără folos, aşteptând resemnaţi să vină singurul lucru ce le putea domoli: bătrâneţea. Ana n-avea însă nici pe departe înfăţişarea asta, la ea, biata, păcatul era, din câte se vedea, ceva străin, un vis urât, o veste rea luând-o pe neaşteptate, o boală, un soi de pojar nenorocit, o… Ia te uită la ce mă gândesc, se trezi el deodată şi se ridică din scaunul de spovadă, privind în biserică. Ana se oprise şi îngenunchease într-un şir de bănci aflat mai în faţă; probabil se ferise să meargă în spate, să-i vadă hoţomanele de babe ochii plânşi.

Intră în altar pe uşa de miazănoapte şi se opri lângă prosco-midiar, înmuindu-şi degetele în apa rece din micul căuş de marmură de pe masă. Auzi glasul lui Ioan grăbindu-se cu „întru numele Domnului” şi-apoi fâsâitul uşilor mari deschizându-se în spatele său: venise şi Nuţu paracliserul. Îşi şterse degetele şi deschise Liturghierul la Liturghia darurilor mai înainte sfinţite. Dintr-o vignetă mică, inexpresiv, sfântul Grigorie Dialogul îi făcea un fel de „Ai grijă!” cu degetul. În manualul de liturgică din seminar se spunea că dacă preotul vrea, poate săruta înainte de slujbă chipul acestui părinte. El nu voia. Sărută numai Evanghelia, masa şi crucea, inspiră adânc şi-apoi dădu în

forţă, pe nas, „popeşte”, binecuvântarea de început. După ea, „Amin”-ul diacului sună cu un ecou şters, parodic, iţindu-se o clipă ca un motan curios de după perdelele uşii de răsărit. Se-ntoarse să-nchidă uşile împărăteşti, cuprinzând într-o singură, fugară privire biserica goală, punctată doar de mogâldeţele negre din pronaos, iar în rândul patru, parcă, de bustul ei. Reveni la masă şi porni să citească în murmur cele patru rugăciuni ale luminilor, uitându-se la ceas: zece şi-un sfert. Durase binişor spovedania. Din cauza ei. După primele fraze, îşi dădu seama că trece peste cuvinte în fugă, fără să fixeze nimic, şi se opri din bolborositul mecanic, închizând o clipă ochii. Parcurse într-o cadenţă mai rară rugăciunea a doua şi de data aceasta cuvintele începură să prindă viaţă, să se înşurubeze în propriile lor înţelesuri, căci nu mai pluteau purtate de adierea egală şi somnoroasă a formulelor doxologice de care era înţesată întâia rugăciune, ci căpătau concreteţea unui scop, a unei cereri, păreau a se trezi, a deveni mai săltăreţe exact când nu înşirau o laudă, ci o rugă, o solicitare, implorând ceva. Observase mai demult acest lucru, anume că părţile cele mai vii, cele care spărgeau monotonia repetatelor rostiri şi care captau cât de cât atenţia unuia obişnuit să le spună pe de rost a zecea, a suta, a mia oară, erau tocmai pasajele în care mărunta fiinţă omenească, ridicând ochii sfioşi spre înalt, începea să ceară. Cât de pasionant, meditase el cândva, cât de profund şi înduioşător omenesc devine „Tatăl nostru” abia în momentul când ajunge la „Pâinea noastră cea de toate zilele, dă-ne-o nouă astăzi”, după ce încercase prin „Sfinţească-se numele Tău” şi celelalte o palidă, stângace captatio benevolentiael Şi ne iartă nouă greşelile noastre, şi nu ne duce pe noi în ispită, şi ne mântuieş-te de cel rău, şi parcă se aude gâfâitul celui care cere, cere mereu, cu o lacomă teamă, apără şi mântuieşte şi miluieşte şi păzeşte fără de bântuială viaţa noastră, cum se spunea şi la sfârşitul acestei rugăciuni a doua, prin harul neştiutului ei întocmitor, un anonim în genunchi, nerămas în nici o vignetă.

Rosti ectenia mare mai în grabă, silindu-l pe moş Ioan să ţină pasul cu răspunsurile în cadenţa impusă, şopti la fel de iute primul antifon, apoi aduse de la proscomidiar vasele trebuincioase, ridicând capacul chivotului de argint şi uitându-se înăuntru: Agneţul pregătit de duminica trecută se întărise, se

făcuse un pesmet vişiniu, cu sângele uscat urmând să prindă viaţă şi gust în gurile flămânde, calde, aşteptând împărtăşirea.

După ectenia mică şi antifonul al doilea, se-ntoarse să ia cădelniţa. Nuţu i-o aduse. Avea ochii roşii şi privirea vinovată a omului după beţie. Când o făcea lată cu o seară înainte, dimineaţa, înainte de slujbă, ca să-şi mai spele din păcate, punea mai mulţi cărbuni şi mai multă tămâie în cădelniţă, semn de căinţă ridicându-se invizibil cu fumul gros şi plăcut mirositor ce umplea altarul. El cădi chivotul, apoi scoase bucata de prescură, o aşeză pe disc, o acoperi cu steluţa şi înveli totul cu pocrovăţul, trecând printr-o simplă cădere a vocii de la ectenia mică la antifonul al treilea. Când Ioan ajunse cătinel cu psalmul 131 la „închina-ne-vom la locul unde-au stat picioarele Lui”, Nuţu sună cu putere din clopoţel, vestind credincioşilor că trebuie să-ngenuncheze. Asta îi plăcea moşului cel mai mult, să sune din clopoţel. Avea şi-un fel aparte de-a o face: întâi încet, mai mult în joacă, pregătind oarecum urechea să primească sunetul ce se apropia, apoi tot mai tare, în crescendo, sfârşind într-un soi de triluri puternice, urmate de-o mică pauză şi înc-un clinchet scurt, ca un punct.

El ridică discul, se închină şi ocoli masa spre proscomidiar. Aşeză discul acolo şi Nuţu scutură clopoţelul de două ori, pornind şi vocea tremurată, de disc interbelic, a diacului. Şterse potirul şi turnă în el vin şi apă, simţind din nou setea născân-du-i-se în cerul gurii. De după perdeaua lăsată, Moş Nuţu se uita trist-pofticios la sticla cu vin adusă de diac. Acoperi potirul, întinse cădelniţa paracliserului şi reveni la masa mare. Strânse pânza antimisului şi şopti rugăciunea cuvenită a stării a treia, surprinzându-şi la un moment dat o anume nerăbdare bucuroasă, alta decât aceea de a termina repede slujba. Aştepta ceva parcă mai apropiat decât finalul liturghiei şi întoarcerea acasă, ceva ce trebuia să se-ntâmple acum, imediat, şi-abia după a treia ectenie, primind cădelniţa de la Nuţu, îşi dădu seama, mirat, ce era: aştepta de fapt prima ieşire din altar, ieşirea în biserică. Încă şi mai mirat, realiză că aştepta să se apropie, să treacă prin faţa ei, a păcătoasei, a „protejatei” sale.

Ieşi în faţa uşilor, cădi imaginea Fiului, a Fecioarei, se-ntoar-se ocolind masa darurilor şi cu o neaşteptată senzaţie ştrengărească păşi pe culoarul dintre bănci. În dreptul ei aproape se opri şi-o privi învăluindu-i bustul, printr-un balans

mare al cădelniţei, în fum albăstrui. Ea nu ridică ochii şi-şi făcu cruce. Era frumoasă. Cădi mai departe până sub policandru, aruncând câţiva norişori şi-n direcţia moşilor şi-a babelor din pronaos, apoi se-ntoarse spre altar. Ea stătea în picioare din semiprofil şi el fu sigur, depăşind-o, că acum nu se va mai uita în pământ, ci-o să-l privească din spate. Cu ochii ei somnoroşi. Înţelepciune, drepţi. Cu lumina vie a ochilor ei somnoroşi. Da, îl privea, nu se înşelase. Să luăm aminte. Pace tuturor. În pacea tuturor şi-n liniştea bisericii, Ioan începu cântarea prochimenului. El se uită peste bănci înspre scoruş, apoi îi căută privirea şi i-o întâlni. Rămaseră aşa câteva secunde şi dintr-o dată, cu un fior friguros, fu izbit de frumuseţea scenei: biserica aproape goală, mirosul de tămâie, ei doi privindu-se liniştiţi, fără teamă, glasul de demult al diacului citind din Cartea Facerii, iar în dreapta Nuţu, cu capul plecat pe umăr, ţinând un sfeşnic aprins. Doamne iartă-mă, gândi desprinzându-şi privirea şi luând sfeşnicul din mâna paracliserului, Doamne iartă-mă. Înţelepciune, înţelepciune, drepţi. De data asta se feri s-o privească şi numai cuvintele ritului luminii porniră într-acolo: „Lumina lui Hristos luminează tuturor”. Până şi pe ea. Doamne iartă-mă, gândi iarăşi intrând în altar, după care zise tare, cădind mereu şi speriat uşor de cât de ciudat se potriveau aici stihurile: „Doamne, strigat-am către Tine, auzi-mă” şi „Pune, Doamne, strajă gurii mele şi uşă de-ngrădire buzelor mele” şi „Să nu abaţi inima mea spre cuvinte de vicleşug”. Prostii, gândi apoi surâzând, superstiţii. Se speriase degeaba: ce rău îi putea face biata Ana? Nu pentru el, cum crezuse, înfiorat, o clipă, ci pentru ea se rugase. Şi, bineînţeles, pentru bătrânii şi bătrânele din pronaos; nu pentru el. Se jucase puţin „de-a privirea”, cum făcea şi-n liceu, atâta tot. Nu trebuia, desigur, mai ales într-o asemenea împrejurare, dar dacă se-ntâmplase, se-ntâmplase. Dumnezeu să-l ierte.

Nuţu închise uşile mari şi de-aici încolo, intrând pe. Terenul familiar al liturghiei obişnuite şi profitând de lipsa citirilor din Apostol şi Evanghelie, el mări şi mai mult „strocul”, trăgând vocea leneşă a diacului în acest ritm impetuos, ca o recitare fără pauze a unui elev mediocru. Trecu accelerând prin ectenia întreită, zise cu iuţeala gândului rugăciunea pentru cei chemaţi (altădată, demult, la începuturi, după ruga lui, ea ar fi trebuit să se scoale frumuşel şi să-şi ducă afară din biserică

trupul zvelt, necredincios; însă sub pleoapele blând întredeschise ale Atoate-văzătorului şi sub oblăduirea Tradiţiei, turma celor chemaţi să iasă şi a celor lăsaţi să rămână se amestecaseră în vremuri şi ea putea să stea să se roage mai departe şi să privească din când în când spre altar. Neştiute căile Tale), apoi pe cele două pentru credincioşi, zăbovind o secundă cu ochiul asupra tânguirii din „liberează toate simţurile noastre din amorţeala patimii”, luă cădelniţa din mâna mahmură a lui Nuţu, tămâie altarul şi naosul fără să se uite într-acolo şi se-ntoarse la sfânta masă. Amorţeala patimii. În mintea cărui vechi, greu încercat părinte se săvârşise întâia oară împerecherea aceasta de vorbe? Se închină atingându-şi buzele de răceala antimisului şi-a crucii, veni între uşile mari şi se plecă spre absenţa poporului din biserică. La proscomidiar luă discul şi potirul, aşteptă clinchetul zglobiu al clopoţelului şi ieşi în naos prin uşa din dreapta. Sub policandru se opri şi binecuvânta cruciş cu discul trupul ei îngenuncheat. I se păru c-aude un suspin. Se-ntoarse şi trecu pe lângă amorţeala patimii ei, revenind în altar. Nuţu agită măiestru clopoţelul, credincioşii se ridicară în picioare şi cu credinţă şi dragoste din gâtlejul smochinit al diacului se scurse afară partea a doua a cântării Heruvicului.

O salivare intensă, cunoscută, îi dădu de ştire că se apropie împărtăşirea. Făcătoarele de viaţă taine aşteptau pe disc să se cureţe el, păcătosul, de gândurile de prisos, de murdăria altor simţiri decât cele cuvenite; un şir întreg de rugăciuni îl conducea pe preot spre clipa de fină emoţie când trebuia să-şi atingă buzele de bucăţica de pâine ce în dospirea ei simbolică detronase regi şi răsturnase imperii, şi acest şir îl murmura acum, nedumerit că starea de calm, lina mulţumire sufletească, „lua-rea-aminte” nu mai coboară în el şi-n jurul lui ca de-obicei, deşi vocea-i vibra la fel de solemn ca totdeauna când rosti „Sfintele, sfinţilor”, deşi melodia chinonicului vălurindu-se singuratică în frigul bisericii nu-şi pierduse nimic din farmecul ei dureros, iar degetele-i sfărmară cu aceeaşi precizie Mielul de grâu în părţile trebuincioase. Până şi cuvintele rugăciunilor de dinaintea împărtăşirii ce, în perfecta lor topică arhaică, îi dăduseră mereu senzaţia că ies puţin din pagină, ca şi cum ar fi fost tipărite în basorelief, de data aceasta se-mprăştiară în toate părţile ca nişte vrăbii tăcute, astfel că,

mestecând în sfârşit cubuleţul acrişor de pâine, el se gândi că pentru prima oară într-o liturghie un Dumnezeu neiertător, pedepsindu-i lipsa de evlavie şi mintea aiurea, i-ar fi putut întoarce împărtăşirea nu spre tămăduirea sufletului şi-a trupului, cum spuneau săltând din hârtia gălbuie cuvintele rugii, ci spre judecată şi osândă.

Puse în vin bucăţile rămase şi merse între uşile mari unde se opri, înălţând potirul. Cei spovediţi ieşiseră din bănci şi aşteptau îngenuncheaţi, în rând, chemarea lui. O rosti tărăgănat şi primul care veni fu omuleţul credincios, robul lui Dumnezeu, Timofie. Îi alese o bucată mai mare de miez şi ea se mistui între buzele subţiri, pergamentoase spre iertarea păcatelor şi viaţa de veci. Pentru gospodarul în ale cărui fălci puternice stăteau înfipţi la loc de cinste trei dinţi de aur alese o bucată mai mică. Oamenii veneau, întindeau gâtul, deschideau cu sfială gura şi linguriţa le răsturna în trupuri o clipă lungă de împăcare. Treceau apoi pe lângă el şi din farfuria de pe masa darurilor luau cu vârful degetelor anaforă. Gustau şi vedeau că bun este Domnul. Ceva din frumuseţea imnelor cântate de strană pogora pe chipul lor, se vădea în felul grijuliu cum călcau, mai rar, mai aduşi de spate, ca şi cum ar fi păşit dintr-o dată într-o încăpere scundă, boltită, cu ecou.

În potir vinul scăzuse la jumătate. Până la ea mai erau cinci bătrâne. Măria, Viorica, Măria, Măria, Ruje. „Se-mpărtăşeşte roaba lui Dumnezeu, Ana…”. Vârful tremurător al limbii primi cinstitul trup însângerat şi, mic animal de pradă, îl trase repede în vizuina gurii. Pe buza de jos, răsfrântă, rămase un strop roşu. Ea plecă uşor bărbia şi se şterse cu pânza albă a pocrovăţului. Nu-şi ridică privirea şi trecu mai departe. Pe pânză rămăsese o pată vişinie, neregulată.

La câteva zile după spovedanie, în seara joii Sfântului Grigorie Dialogul, în a doua săptămână a Postului Mare, Emilian sta întins în pat şi citea. Alături, întoarsă cu spatele, doborâtă de oboseala adunării coloanelor de cifre, cuprinzând averea C. A. P.-ului, dormea Getuţa. Pe peretele de vizavi, ceasornicul mare cu pendulă adus de la socru-său urma să bată peste zece minute miezul nopţii. Rezemat de o pernă uriaşă, roz, de zestre, Emilian răsfoia prin Păstorul şi Turma, cartea dăruită de părintele Dima. N-o citise niciodată de la un capăt la altul, ci mai mult, aşa, pe frunzărite, cum citeşti un almanah. Acum o luase

din raft cu un anumit gând şi se oprise la capitolul „Tratamentelor păcătoşilor şi îndrumarea lor pe calea îndreptării”, la paragraful „Desfrânaţii”. O sfântă indignare, o greu reţinută oroare în faţa celor învrednicindu-se de păcate trupeşti se înălţau din frazele autorului, canonicul Nicolae Brânzeu, ce recunoştea nu numai că „reprimarea acestui păcat a cauzat cee mai mare grijă a creştinismului”, dar şi că, în asemenea cazuri, „îndreptarea dacă nu e imposibilă, e foarte grea.” Păi da… Îr minte îi răsări silueta zveltă a Anei, părând şi mai înaltă, aşa cum o văzuse de jos, din curtea bisericii, pe schela clopotniţei, primind şi dând mai departe ţigla pentru acoperiş. Venise şi luni şi marţi la clacă şi deşi lui i se păruse că ea a roşit întristată când o privise, arăta totuşi parcă mai veselă, mai puţin mohorâtă, poate şi din cauza celorlalte femei, mereu puse pe şotii şi glume muiereşti.

„Fantazia să fie ocupată cu gânduri nobile, evitând cele ale delectaţiilor venerice.” Apăi ce gânduri să aibă ea, biata, îr afara celor că trebuie să dea de mâncare găinilor, să fiarbă porci, să adape vaca… Iar „delectaţia venerică” trebuie că se-ntâmplase prin vreun cotlon de grajd, în vreun păpuriş sai vreun şanţ, la repezeală, aşa cum văzuse el odată, puşti fiind îr satul lui, nimerindu-se întâmplător lângă un siloz părăsit unde un oşan angajat la tăieri de pădure o trăsese din cărare pe solida lui tovarăşă, urmase o luptă scurtă, mai mult o joacă de sumeţire a fustelor ei şi-o zbatere gâfâită a amândoura într-c delectaţiune venerică de circa trei minute, după care oşanul se sculase, îşi potrivise clopul mic căzut pe ceafă, o ajutase să se ridice şi pe ea scuturând-o de paie, şi-apoi coborâseră, bărbatul mai în faţă cu-o jumătate de metru, spre cantina exploatării forestiere.

„în ce priveşte meditaţia şi spovada, observăm că întrucât ele ar însemna pentru penitent în cele mai multe dintre cazuri răscolirea vechilor amintiri şi ar putea pune fantazia în mişcare, sunt periculoase în starea de reconvalescenţă a sufletului.” Mda. Şi totuşi cum altfel decât prin mărturisire în faţa preotului se poate uşura un cuget păcătos, cum altfel poate şti păstorul dacă fiinţa înrobită de patimă trupească s-a îndreptat sau nu? Altă posibilitate de a afla el n-are şi chiar şi onestul Brânzeu recomanda duhovnicului să nu prea facă vizite acasă la femeia marcată de anumite „cestiuni sufleteşti”, să nu rămână „solus

cum sola” cu ea, căci „celibe sau căsătorit, e expus aceloraşi primejdii şi bănuieli din partea lumei”, cu atât mai mult cu cât, suspina canonicul, „femeile sunt inepuizabile în a-şi atinge scopurile, s-a întâmplat şi cazul că au căutat sub pretextul boalei să aibă pe preot lângă sine.” Nu era, totuşi cazul Anei, mai degrabă cuprinsă de sfială la apariţia lui în curtea bisericii, luni dimineaţa, decât manifestând cine ştie ce interese obscure în ceea ce-l priveşte. Asta ar fi fost chiar culmea, surâse el părăsind o clipă^paginile cărţii, l-ar fi flatat niţel, dar nu, nu simţise nimic în sensul ăsta, nu, nici vorbă… A, privirea din biserică, mda, însă ea, privirea de-atunci, nu exprima o chemare, nu fusese ocheadă, ci-o rugă, ceva în sensul „ai grijă de mine, nu mă lăsa, ajută-mă”, adică, mă rog, chiar mai respectuoasă, „aveţi grijă de mine, nu mă lăsaţi, ajutaţi-mă”. Dar dialogul, scurtul dialog de marţi dimineaţă? Se sculase, nu ştia de ce, bine dispus în ziua aceea şi când ajunse la biserică, treaba, supravegheată de coratorul Pop, era în toi, femeile cărau ţiglă la schelele meşterilor de pe acoperiş, deja învelit jumătate. El se învârtise în jurul clopotniţei, ascultând explicaţiile coratoru-lui, apoi se desprinsese de acesta şi prinzând un moment când ea venea singură spre stiva de ţigle, o întrebase cu un aer vesel: „Ei, cum merge, e greu?”. Era o întrebare ca oricare alta, ar fi putut-o pune, vorbind mai tare, tuturor celor ce se mişcau pe-acolo, şi răspunsul imediat ar fi fost: „Nu, părinte, cum să ne fie greu? La amiază suntem gata” şi cam aşa ceva se aştepta s-o audă spunând şi pe Ana, numai că ea, abia încetinindu-şi paşii şi uitându-se în fugă spre el, răspunsese încet: „E greu”. „De ce?” întrebă el descumpănit şi ea se opri în sfârşit şi se-ntoarse şi el o văzu pentru prima oară zâmbind. Zâmbea cu ochii, şi-i mijea şi-atunci somnul din ei dispărea, făcând loc unei luciri scurte, verzui. „Nu mi-s învăţate mâinile”, răspunsese ea şi-şi desfăcu palmele şi le privi, erau roşii din cauza prafului de cărămidă. „Da' se-nvaţă ele”, mai spuse zâmbind cu-aceeaşi lucire blândă verzuie în ochi şi se îndepărtă.

Ei, mare lucru nu era nici dialogul ăsta, deşi răspunsul ei neaşteptat, dacă stăteai să-l scuturi bine, putea însemna mai multe, căci cărei femei de la ţară, învăţată cu tot soiul de munci, îi vine greu să poarte de colo-colo nişte ţigle? Doar n-avea mâini de domnişoară, să o irite orice fleac mai aspru la pipăit.

Rămânea atunci că-i venea greu altceva, că răspunzând aşa când oricare altă femeie de-acolo ar fi spus ceva convenţional, voia să-i dea de înţeles că e vorba de problema ei, de problema lor, nu de o banală usturime a palmelor. Şi-atunci îi venea greu ce? Să poarte în ea ruşinea păcatului, ruşinea că el, Emilian, ştie? Posibil, dar nu credea. Sau să nu-l mai vadă, să nu mai poată da ochii cu bărbatul, cu ciumetele ăla? Să-i fie greu să reziste avansurilor lui? Da' cine poate să fie, tâlharul, cine-a mai descoperit distincţia tristă, somnoroasă, aproape pierdută a trupului şi chipului acestei necăjite, trezite dintr-o dată în mijlocul unei noţiuni atât de străine spiritului sătesc, în mijlocul unei aventuri? Cine nu-i dă pace?

„Viaţa preotului celibe e împreunată cu o mulţime de dificultăţi de ordin corporal, spiritual şi economic. Preotul are să fie mereu atent la ele, să le înlăture din timp şi în chip potrivit, ca nu cumva să cadă jertfă acelora. Dificultăţile trupului le descrie sf. Pavel la Rom. 7, 14 şi urm.”. Ei, ia să revadă care sunt dificultăţile trupului după sf. Pavel. Lăsă Păstorul şi Turma, se-ntinse şi luă de pe noptieră Biblia. Căută la paragraful indicat şi citi: „Căci ştim că legea e duhovnicească, dar eu sunt trupesc, vândut sub păcat. Pentru că ceea ce fac nu ştiu; căci nu săvârşesc ceea ce voiesc, ci ceea ce urăsc, aceea săvârşesc”. Mda. Însă n-avea rost să urmărească mai departe subtilităţile logicii apostolice, el nu era preot „celibe”, era căsătorit. Dovada, zdravănă, sforăia încetişor alături, întoarsă cu spatele. La rădăcina gâtului, în lumina veiozei, i se vedeau punctele roşcate ale pistruilor. Era cam pistruiată Getuţa. Cam pistruiată şi cam trupeşă. Nici vorbă să fie…

— Oare cum zicea Solomon?

— Ciută, parcă, sau căprioară, uite că nu mai ţinea minte, deşi altădată, în seminar, ştia mulţime de pilde dintr-astea pe de rost, şi din Cartea Cântărilor… Ca majoritatea colegilor, de altfel. Astea frigeau memoria, se întipăreau fierbinţi în ea. Răsfoi prin pagini şi găsi, da, da, frumos scria parşivul înţelept, nimic de zis, cunoştea bine treaba, nu degeaba o luase lângă sine pe fiica faraonului, aşa să tot dai sfaturi: „Binecuvântat să fie izvorul tău şi să te mângâi cu femeia ta din tinereţe. Cerboaică preaiubită şi gazelă plină de farmec să-ţi fie ea”. Mă rog, Getuţa cerboaică, mai mergea, o cerboaică zdravănă păscând toată ziua tarlalele pline cu cifre ale CAP.-ului, ciulind urechile şi ridicând temătoare

capul, să nu intre preşedintele ori primarul s-o vâneze învârtind andrelele, cerboaică da, mda. Da' gazelă... Poate cândva în liceu, în şcoala generală, la grădiniţă să fi fost gazelă, acum însă nu, nici vorbă. A cerboaică, şi încă una bine hrănită în rezervaţia curţii tatălui ei, chiabur de tip nou, arătase şi când o văzuse prima oară, dus, împins la petit de mâna fermă a părintelui Dima. Pesemne că el, Emilian, nu prea semăna a cerb, aşa deşirat, jigărit, proaspăt absolvent al cantinei extrem de canonice din seminar, unde burtosul administrator respecta cu voioasă stricteţe zilele de post, obligându-i pe unii teologi să-şi cheltuiască tot mărunţişul la restaurantul cu săţioase mâncări pe bază de fasole, aflat nu departe de căminul lor. Getuţa nu se prezenta pe-atunci tocmai rău, nu era urâtă şi respira prin toţi porii ei o sănătate agresivă, înduioşătoare, era -clişeul îi venise imediat în minte – ca o piersică bine coaptă, cu coaja fin plesnită într-o parte, atârnând mai mult dintr-un capriciu de peţiolul aproape uscat al crengii părinteşti şi aşteptând o adiere, fâlfâitul unei aripi de pasăre, apăsarea unui bondar ca să se desprindă şi să cadă. De ce nu?

— Îşi spusese el văzând că i se oferă pe tavă această carne trufanda cu pieliţa irizată de pistrui, de ce nu? Dac-ar fi refuzat, ar fi trebuit să pornească să-şi caute nevastă prin satele din jur şi bănuia că în afara unor învăţătoare stafidite şi marcate deja nervos de lupta dintre ideea de corectitudine şi ideea de promovabilitate şi-a unor copile scoase la măritiş după absolvirea a zece clase, n-ar fi găsit mare lucru. Că Getuţa îl plăcuse, şi-a dat seama din sprinteneala cu care aranjase masa, din zâmbetul mulţumit şi emoţionat ce-i roşise obrajii şi mai ales din fierbinţeala umedă a degetelor pe care el, amuzat de scenă, i le apucase într-o doară în tinda intenţionat lăsată în întuneric când ea ieşise să-l conducă – bătrânul Dima, ca un peţitor autentic, îşi aranjase să fie chemat de cineva mai devreme, ca să rămână el, Emilian, singur cu fata. Cum stătea aşa în faţa lui, masivă, caldă şi întunecată, Getuţa i se păruse o locomotivă sub presiune ieşind din depou, învăluită în aburii fornăitori ai propriei respiraţii, gata să-l strivească de peretele apropiat cu tampoanele pieptului. Voise s-o tragă spre el să vadă ce-o să se mai întâmple, dar atunci din odaia cealaltă se auzise miorlăitul binevoitor al vocii mamei, dându-le liber: „Să nu staţi mult”, şi-această complicitate maternă îl iritase şi plecase. Revenise apoi

şi rămăsese şi-n două luni după căsătorie, răsfăţat de belşugul alimentar în care intrase, prinse a arăta şi el a cerb, îi sporise parcă şi vocea tot boncăluind duminică de duminică din amvonul părăsit de părintele Dima.

Cerboaică, da, Getuţa corespundea metaforei, însă gazelă... Simţi cum gândul se-apropie, îi dă târcoale şi până la urmă gândi: gazelă era Ana. Ea, cu gleznele ei fine, nervoase, ea alerga sau era alergată pe câmp, prin poieni, pe unde-o trăgea s-o sfâşie, s-o mursece leul, tigrul, şacalul, coiotul acela nesăţios. Chiar, oare unde se întâlniseră, unde se consumase faptul? În casa ei? Soţul îi era navetist, pleca la cinci dimineaţa, venea la cinci după-amiaza, ca toţi muncitorii din sat, timp ar fi fost deci, însă mai rămâneau copilul, maică-sa ori soacră-sa, n-ar fi îndrăznit ea în propria casă. În casa ăluia? Posibil, cu condiţia să nu fie căsătorit, să fie „celibe”. Cine era burlac în sat? Nu prea mulţi, burlăcia mai era socotită în lumea ţărănească o anoma- ¦ lie, un soi de impotenţă socială, inginerul agronom. Nu, nu. Stătea singur, e drept, dar era rotofei, scund, nu se potrivea cu Ana. Gestionarul magazinului mixt. Ăsta, hm, deşi cam maroniu! A chip şi buzat, ar fi avut ceva şanse. Şi spaţiu. În magazia din spate, stofe, butoaie, baloturi: ia hai, Ană, să-ţi arăt ceva, hai, tu, că nu te mănânc, ia vezi cum îţi vine rochia asta. Locuia şi-ntr-o comună vecină, venea dimineaţa şi pleca seara cu bicicleta, s-ar fi putut întâlni pe cărare, între sate. Însă nu, prea era urât, dă-l încolo. Sau vreun văduv căutând să-şi potolească tulburarea periodică, singurătatea încinsă. Nu ştia niciunul, aici bărbaţii se recăsătoreau repede, înlocuiau rapid nevasta defunctă, era atâta de lucru într-o gospodărie, şi copii, şi animale de-ngri-jit, trebuia neapărat o mână de femeie. Şi-apoi pe ei, pe ţărani, nu credea să-i atragă Ana, ea nu umplea tiparele frumuseţii ce le convenea lor, o frumuseţe utilă, vânjoasă, în care fiecare parte a corpului să se exprime la superlativ, nu, pentru frumuseţea Anei trebuia un nas mai fin, simţul unui degustător versat. Tot un intelectual trebuie să fie, ăştia sunt în stare să perceapă subtilitatea unei dizarmonii, linia aristocratică a piciorului sub o fustă ordinară, lăbărţată, să intuiască fulgerător nobleţea unei tristeţi tânjinde, inconştiente într-o fizionomie rurală şi să savureze, bovarici şi esteţi, o cucerire erotică în „lumea a treia”. Profesorul de istorie. Nu era prost, lucra şi la monografia satului, avea şi articole în ziarul

judeţean, făcuse şi recensământul animalelor şi probabil atunci o văzuse pe Ana. Cu puţin fier, era imposibil să n-o vezi până la urmă. În plus, numai un om cu lecturi se putea bucura ca lumea de o tăvăleală în sânul naturii, între brazde, prin văioage, în fâneţe, pe sub sălcii, când femeia miroase ăăă… Teluric, parcă aşa se zicea, a iarbă şi-a pământ reavăn. Ia te uită, te pomeneşti că profesoraşul ăsta, spânache ăsta care culegea şi folclor, umbla prin case după cimilituri străvechi şi se-alegea cu un pahar de vin nou, te pomeneşti că ăsta nu-i dădea pace… Însă Ana-i mărturisise că de la Crăciun încoace se-ntâmplase de două ori şi asta însemna că problema avusese loc înăuntru, la căldurică, doar nu fuseseră nebuni să se-aşeze în zăpadă, iar istoricul comunei stătea în gazdă la părinţii unui elev, acolo, clar, nu se putea. Nu era el. Rămâneau atunci cei însuraţi, nemulţumiţii întru căsnicie. Mulţimea dezolantă a indivizilor de acest fel şi-a posibilităţilor de a-i identifica îl făcură să renunţe la deducţii. Adevărul, medita el, era că în sat se făcea dragoste pe rupte şi că habar n-avusese.

Oftă şi luă din nou Păstorul şi Turma. „Cu deosebire să se ferească clericul de a căuta frumseţa, calitatea de orăşană aleasă, care cere mereu distracţii şi societate. Mai mare nenorocire nici că se poate închipui pentru un preot.” Poftim, el nu căutase „frumseţa”, îşi luase o fată de ţăran nici prea-prea, nici foarte-foarte şi cu ce mare brânză se-alesese? „în sfârşit, una din principalele condiţii ce trebuie să întrunească viitoarea preoteasă e sănătatea. Oricât ar corăspunde altfel, o fată nu e permis să se mărite după un cleric, dacă nu ofere garanţii sanitare absolute.” Apăi aici n-avea de ce se teme, o nimerise bine cu alegerea lui, Getuţa era beton, nimic nu se lega de ea. O dată n-avusese şi ea un guturai, o răceală, s-o doară ceva, capul, pântecul, un dinte. Avea în schimb o mulţime de pistrui, uite-i. Îi privi spatele puternic, umerii rotunzi, braţul dolofan în care carnea dormea, piciorul vânjos ieşind gol peste plapumă. Umbra poftei îi trecu o clipă pe sub pleoape. Clipi şi-o lungă. „Tria fugienda: leo rugiens; mulier blandies; oculus seduciens”. Zâmbi: inepuizabilul Brânzeu nu-şi slăbea deloc atacul concentrat împotriva slăbiciunilor omeneşti, folosind până şi săgeţile minuscule şi inofensive ale unor târzii poezioare iezuite latineşti. Ce păcat că nu avusese cartea aceasta în seminar! Cum s-ar mai fi amuzat cu amicii lui de naivitatea oarbă a

versurilor, plasându-şi-le unul altuia, pe şoptite, la chefurile, la „ceaiurile” de sfârşit de săptămână când fugeau să dea trupului ce era al lui în apartamente modeste prin noile cartiere ale Clujului, unde domiciliau în gazdă studente la filologie şi medicină! Pentru ele, pentru fetele scăpate de chingile liceului şi-ale familiei şi ajunse pe tărâmurile libertăţii înnobilate universitar, ei, seminariştii teologi, erau un soi de animale exotice purtându-şi cuşca credinţei peste tot, cum îşi poartă melcul casa. Şi-i imaginau locuiţi de sfieli grandioase, luptând prin rugăciuni cu poftele cărnii, martirizaţi de interdicţii şi tainice impulsuri. Îşi aminti cum la un asemenea chef nocturn, o fată, auzind că urmează să fie preot, se sculase din fotoliu, îl trăsese la dans, lipindu-se expert de el şi împingându-şi un picior insistent între pulpele lui. Cam jenat, el dansa în tăcere. La un moment dat, ea urcase spre urechea lui, aproape atingându-i lobul cu buzele, şi şoptise: „Te superi dacă te-ntreb ce simţi?”. Furios, era cât pe-aci să-i spună pe şleau ce, dar se stăpâni şi se gândi să-i facă jocul: „Simt că mă tem”, răspunse înăbuşit, strângând-o uşor. „De ce?”. „Nu ştiu dacă mai rezist, gâfâise el. Trebuie să plec. Iar-tă-mă.”. „Unde să pleci? Se speriase ea, aţâţată. Vino cu mine” şi-l luase de mână şi-l dusese dincolo, în camera liberă, „camera de lucru”, pe-o canapea desfundată, unde, fără să închidă o clipă ochii, privindu-l mereu ca pe un înger rănit, îl oblojise, îl mângâiase, îl ajutase să-şi descheie nasturii, preluase în genere toată iniţiativa, întrebându-l din când în când, printre suspine: „Spune-mi ce simţi. Simţi că păcătuieşti, da, da?”. „Da”, mor-măise el în plină delectaţiune venerică.

Mai citi câteva pasaje despre „Casa şi familia preotului”, apoi ajunse la o Anexă cu „Reguli pentru ţinuta externă”: „Faţa ta să nu fie prefăcută, îngândurată, întristată, severă, ci serioasă, liniştită şi deschisă. Nu-ţi umfla obrazul, nu-ţi încreţi fruntea niciodată şi nu-ţi strânge sprâncenele.” îşi ridică ochii din carte şi întoarse capul privindu-se în oglinda mare din stânga, de lângă uşă: îşi umflă obrajii, îşi încreţi fruntea şi-şi strânse sprâncenele. Arăta, într-adevăr, stupid. Dar care om stă tot timpul aşa, umflându-şi obrajii? Se strădui să aibă o faţă liniştită şi deschisă, îşi zâmbi blând. Din oglindă îl privea un naiv. Putea oare chipul ăsta pasiona pe cineva, avea el ceva atrăgător? Dumnezeu ştia… „Nu ţine gura deschisă.”

Bineînţeles, că doar nu era oligofren. Ce sfaturi dădea şi Brânzeu ăsta… „La râs nu-ţi arăta prea tare dinţii, nu-ţi schimonosi faţa şi înconjură a râde cu hohot.” Aici, da, i se potrivea, n-avea o dantură tocmai perfectă, o cam neglijase, se temea de dentişti ca de Necuratu'. Pe toate le ştia bunul Brânzeu. „în o cameră străină nu cerceta scrisorile ce se găsesc acolo.” Mă rog, da, desigur. „Umblă cu paşi moderaţi, iuţindu-i dacă o cer împrejurările.” He, he. Parcă-l şi vedea pe micul, exhaustivul, moralul Brânzeu cu manuscrisul voluminos al cărţii sub braţ umblând moderat, serios şi liniştit prin Lugoj, într-o seară interbelică, şi iuţind deodată paşii când din umbra unei porţi se aude o şoaptă parfumată chemându-l şăgalnic: „Hei, domnu', nu vreai o companie?”. „La urcarea treptelor nu lua mai multe deodată. Balustrada treptelor foloseşte-o numai la caz de nevoie ori de istovire.” He, he, he. „Dacă mergi cu un superior, stai pe partea stângă şi ceva mai înapoi.” Ei, ciuciu… Atunci mai bine stai acasă, să meargă superiorul singur. Întoarse pagina. Recomandările continuau în cascadă. „Grijeşte să nu se atingă mâneca de mâncări.” Corect, avea dreptate, o păţise de câteva ori, chiar la nunta lui, Getuţa observase prima. „Oasele şi alte rămăşiţe nu le arunca sub masă.” De unde cunoştea Brânzeu tentaţia asta?! Extraordinar… „Să nu vorbim cu nime într-o limbă pe care ceilalţi nu o înţeleg. Orice spui, trebuie să fie adevărat, dar evită a spune, fără motiv, tot ce ştii.” Ehei, ehei, adevăr grăit-a gura ta, bunule Brânzeu… La un moment dat, tot întorcând pagină după pagină din nesfârşita anexă, se gândi că nu s-ar mira prea tare să descopere, printre altele, şi o regulă sunând în felul următor: „Dacă ai cunoscut o fiinţă păcătoasă numită Ana şi gândul ţi-este de o vreme necurmat la dânsa, atunci fă aşa şi aşa.” Cu excepţia unor împrejurări mai intime în care se vedea că nu e în largul său, neobositul Brânzeu nu lăsase nimic pe dinafară din pomelnicul sfaturilor sale ce îndeplinite întocmai riscau să facă din preot un fel de monstru pozitiv, mortificat de suma calităţilor sale, o caricatură etică, un personaj de comedie. Doamne, grija asta pentru perfecţiune, nevoia asta de a da sfaturi, de a cere tuturor, imediat ce te vezi cocoţat la o mică tribună, să fie după chipul şi asemănarea ta! Uite-l pe autorele Brânzeu, altfel om onorabil, ştiutor de latină şi germană: după ce conspectase o grămadă de volume cu Theorie der Seelsonge, Theologia Pas-toralis, Wissenschaft der

Seelenleitung, ce găsise el de cuviinţă să-i aducă aminte tânărului preot? „Nu-ţi sufla nasul tare. Dacă ai să tuşeşti ori ai să-ţi sufli nasul, întoarce-te în lături.” închise cartea, o puse pe noptieră, stinse veioza şi lunecă sub plapumă. Căldura trupului Getuţei îl adulmecă precum un câine uriaş, placid. Îşi zise rugăciunile, apoi, cum nu mai făcuse de mult, se lăsă în voia vechii plăceri de a fantaza înainte de somn cu ochii deschişi. Altădată, inventivitatea sa reprimată diurn, atâta câtă era, se dezlănţuia în mari ficţiuni coerente al căror secret ori recunoscut erou era, bineînţeles, el. Ţinea minte că pe vremea seminarului două erau scenariile favorite ale acestor construcţii visătoare. În primul îşi imagina un plan infailibil de a pătrunde noapte de noapte, neştiut de nimeni, în cămările cantinei aflate sub internat şi de a consuma acolo, fără urme, câte 200-300 grame de salam de vară. Cu câte delicii se gândea în dormitorul comun, populat de oftaturi şi respiraţii şuierătoare, Ia drumul plin de pericole spre subsol, pe lângă ghereta paznicului, la intrarea în sala cazanelor şi de-acolo, pe o ferestruică numai de el descoperită, un fel de oberlicht înţepenit, la aterizarea tăcută în mijlocul dormitândelor comori alimentare, fabuloase conserve de peşte, butucănoase şunci afumate, masive caşcavaluri desluşindu-se pâlpâind gălbui ici-colo şi mai ale – aici saliva îi transforma limba într-o insulă umedă – la candelabrele stinse ale rudelor de salam de vară atârnând la uscat de tavan! Şi el, înarmat doar cu un cuţitaş şi-un coltuc de pâine, adăstând pe-o ladă în întuneric şi mestecând fără grabă, ca un şobolan imens, inteligent. Al doilea exerciţiu de fantazare, mai complex şi un pic mai confuz, ţintea o miză sensibil sporită, căci sursa şi finalitatea lui nu erau stomacul, ci orgoliul. Îşi închipuia, cu mici variaţiuni, acelaşi lucru: o vizită a patriarhului în seminar, asistarea Prea-Sfinţiei-Sale la o lecţie în care el, Emilian, să se remarce în chip extraordinar, să fie o sinteză desăvârşită de geniu şi modestie. „Aveţi elevi buni aici la Cluj – să spună apoi Prea-Fericitul pe culoar, îndreptân-du-se spre separeul rezervat preoţilor profesori. Cum îi zice băiatului acesta care a vorbit atât de frumos?”. „Emilian Marcu -ar fi răspuns imediat, în al nouălea cer, dirigintele lui. E un copil eminent”. „Da, da, încuviinţa patriarhul, Emilian Marcu, frumos nume. Nume de creştin, de-altminteri. Chemaţi-l şi pe el la masa noastră. Vreau să-l cunosc.” Şi el, în admiraţia şi-n invidia colegilor, ar fi mers la

acel prânz de taină şi patriarhul l-ar fi aşezat de-a dreapta sa, l-ar fi privit cu ochi blânzi, binevoitori şi l-ar fi întrebat: „De unde eşti de loc?” şi el ar fi răspuns de unde, iar patriarhul ar fi spus „Da, vrednică şi frumoasă regiune”, apoi punându-i părinteşte mâna pe umăr, ar fi zis tare, s-audă toţi, care oricum erau numai ochi şi urechi: „Am aflat numai lucruri bune despre tine. Ce zici, dacă te-am trimite cu o bursă la Muntele Athos, nu ne-ai face de ruşine? Cum stai cu greaca?” „Excepţional”, ar fi răspuns în locul lui, de peste masă, profesorul de greacă. „Atunci, nu văd nici un impediment, ar fi spus Prea-Sfinţia-Sa în aprobarea zgomotoasă a tuturor, aşa că haideţi să-mbucăm ceva.” Aici, cele două visuri se cam amestecau, căci, îndemnat de înalt-protectorul său, el descoperea pe masă, ca-ntr-o apoteoză, înconjurate de un nimb divin, felii de salam de vară la discreţie.

Încercă şi-acum să-ncropească o poveste cu o vizită în sat a patriarhului, cu o masă mare, afară la soare, în curtea corato-rului, cu lume multă… Nu mergea, lucrurile nu se legau, lipsea aerul acela de adevăr posibil pe care-l au visurile visate cu ochii deschişi. Ce să caute patriarhul în sat, aşa, tam-nesam… Ba mai bine să nu vină, să vadă Calea Crucii, Fecioara suavă din ghips în faţa iconostasului şi pe sfântul Anton stând în picioare lângă strana diecilor, în braţe cu Pruncul semănând a fetiţă, cele două statui lăsate în biserică de părintele Dima şi care, în toiul cântărilor ortodoxe, păreau a avea o expresie nedumerită. Nu, marele său vis nu mai era cu putinţă, Muntele Athos fugea, se depărta în pâclă, de unde atâtea burse… Decădem când decad visurile noastre, medita el întorcându-se pe-o parte, cu faţa spre spatele larg al Getuţei. Ce-şi mai putea oare închipui cu plăcere şi cu oarecare şansă de a trăi aşa ceva? Să prindă un somn gigant, de vreo 20-30 de kile, o dihanie cu spinarea întunecată, cu un cap monstruos şi mustăţi de juma de metru răsfirate în iarba malului abia după două ore de luptă, de hăis şi cea cu firul, nimeni nimerindu-se pe-aproape? Ori totuşi nimerin-du-se cineva să-l vadă aducând buşteanul acela zvârcolitor la apă mică şi trăgându-l cu gafa pe prund, cineva trecând întâmplător pe-acolo, adică nu întâmplător, de ce întâmplător, putea foarte bine să vină de la prăşit cu sapa pe umăr sau de la întors fânul, cu furca, cu grebla, cu mersul ei drept, mândru, cu gleznele, mâinile, gâtul şi chipul bronzate şi-n rest albă, neatinsă de

soare, tărăncile nu se dezbracă de tot nici când se scaldă, văzuse câteva bălăcindu-se în nişte cămeşoaie lungi, lipin-du-li-se de trupuri... Zâmbi în întuneric, trist. Un vis mic, un vis pitic. Nu mai ştia visa frumos. Ori poate nu mai era în stare, o fi având şi visatul un simţ al lui pe care timpul, necazurile, viaţa de zi cu zi ţi-l tocesc, ţi-l micşorează, trebuie să te întorci din cămările cu salam, din aerul curat al Muntelui Athos, de pe malul în amurg al râului la lumea ta, la casa ta, la femeia ta, mulţi ar fi fost fericiţi să aibă lângă ei, sub plapumă, uite, o asemenea muiere. Muierea lui. Îi puse palma pe şold şi-o mângâie, închizând ochii. Corpul ei adormit tresări uşor, îl recunoscu. Ce să mai viseze, n-avea rost, lucrurile sunt mult mai simple: probabil toate fac la fel, la început tresar, apoi recunosc puterea ocrotitoare a mâinii bărbăteşti, se supun, se trag mai aproape, se lipesc cu tâmpa de pieptul mascul, se transformă din visuri în realitate...

— Şi cuvântul următor îi veni în gând însoţit de-o lumină veselă – „palpabilă”, „realitate palpabilă”, expresia împotriva căreia tuna şi fulgera profesorul lor de dogmatică, avea o adevărată ură împotriva „palpabilului”, cum e posibil, exclama el din faţa catedrei, cu un dispreţ nemărginit, să pretindă cineva demonstrarea existenţei lui Dumnezeu cu dovezi palpabile, şi pronunţa adjectivul umplându-l de salivă, „balbabile”, cum e posibil ca până şi o minte onorabilă precum a lui Arghezi, fost călugăr, preciza profesorul, să-i ceară lui Dumnezeu într-unui din psalmii lui poetici, cel mai nereuşit, căci are şi mai bunişori, admitea el, să-i ceară să-l pipăie, să-l „balbeze”, auzi, să vrei tu să pui degetele tale pline de nicotină pe corpul Lui! De fapt, conchidea compătimitor profesorul, puţini artişti trec cu gândul dincolo de vârful nasului lor, căci, având firi nepotrivit de iscoditoare, i-a pedepsit Domnul să-şi iscodească trupul. Na-vă un trup, a zis El, şi iscodiţi-l, „balbaţi-l” pân-o să-l faceţi ferfeniţă!

Haios, simpatic profesorul şi om bun altminteri, nu dădea niciodată patru, puteai să fii tămâie la dogmatică, dar care om reuşeşte să treacă tot timpul de vârful nasului lui, de vârful trupului lui? Poate că oamenii nici nu vor, că artiştii sunt mulţumiţi cu ce li s-a dat, să iscodească trupuri. Nu asta era şi el acum, un artist al trupului? Al trupului Getuţei? Poate că mâna lui acum fierbinte, palpând, căuta, se străduia să găsească ceva uitat, ceva de demult, de foarte demult, o senzaţie veche, poate

că ea, mâna, mişcându-se aşa în sus şi în jos, încerca inconştientă să dea formă, un tipar, şi iată că trupul însuşi al Getuţei se răsucea, se întorcea docil spre el sub bâjbâiala mâinii, ca şi cum ar fi ştiut ce vrea mâna asta, ce formă, ce tipar pierdut caută, uite-mă, şoptea trupul Getuţei, eu sunt ceea ce cauţi, eu sunt lutul Tău, hai, recunoaşte-mă, mângâie-mă, trezeşte-mă. Mâna lui avu o scurtă şovăire, apoi parcă se alungi, coborî pe coapsele, pe gleznele muşchiuloase ale Getuţei căutând nişte glezne fine, zvelte, ochii săi se deschiseră o clipă sperând să întâlnească pâlpâitul temător al unor gene lungi, somnoroase, dar se închiseră din nou şi ce nu găsiră ei începură să caute buzele şi sub pleoape i se lămuri malul în amurg al râului, un bust alb răstignit în iarba verde-întunecată, buzele lui acoperin-du-l, suind spre umărul firav şi umărul, sub atingere, tresărea uşor, şi întreg corpul desluşindu-se subţire alb zvâcnea cuprins de un fel de plâns liniştit, prinzând forma prelungă, zveltă pe care mâna şi buzele lui o instituiau peste tot. Baloturi de stofe răsturnate şi împrăştiate în întunecimea râncedă a unei magazii, un şanţ buruienos, podul cu fân al unei şuri din margine de sat, o tranşee neştiută într-un lan de grâu copt, patul sordid, adâncit, al unui burlac – fundaluri din mucavaua închipuirii de-rulându-se sacadat ca un film dat cadru cu cadru şi-n mijlocul tuturor un singur lucru comun fiecăruia, trupul alb, îmbietor, fără apărare, aşteptând într-o lumină piezişă. Nu aşa, nu aşa! Strigă el în gând când Getuţa, trezită de-a binelea, fu cuprinsă de obişnuita ei jubilaţie mecanică, nu aşa, trupului acela nu i se potrivea cadenţa asta vulgară a câtorva minute încinse, ci altceva, mai tăcut, mai pur, o ondulaţie suavă, aproape imperceptibilă, nu aşa; Doamne, cum se strica totul, nu broboane de sudoare pe frunte, pe gât trebuiau să distileze cele două fiinţe arzând, ci doar o lacrimă sub nişte gene lungi. Atât. Plăcerea însă, zgândărită de salturile Getuţei, i-o luă rapid înainte târân-du-l după ea şi el se lăsă cu ipocrizie dus, nu înainte de a gândi să nu scape cumva, puţin mai târziu, în urechea mare, cărnoasă a nevestei, numele unei blasfemii: Ana.

Luă din cutie o coropişniţă mare şi-i înfipse sub cap vârful acului lunguieţ pe care apoi îl împinse tot în corpul moale al gânganiei, ascunzându-l. Un suc maroniu mirosind a gunoi îi pată degetele. Făcu pe nylon un laţ şi fixă cu el coropişniţă pe tija acului, să nu poată fi desprinsă uşor. Apucă lanseta, trase

piedica mulinetei şi cu o mişcare scurtă din încheietura palmei, azvârli momeala spre mijlocul râului. Trasă de plumb, coropişniţă căzu departe, cu un plescăit surd. Curentul întinse nylonui, aducându-l aproape de mal. Puse piedica şi aşeză lanseta în suportul de aluminiu pe care i-l făcuse fierarul satului, ait nebun după pescuit. Aşteptă câteva clipe să vadă dacă nu cumva prinde vreo muşcătură „din prima”. Vârful lansetei rămase însă nemişcat. Atunci pregăti a doua sculă. În ac vârî o râmă groasă, de pământ. Una lângă alta, prima roşie, a doua alb-argintie, cele două lansete arătau ca două arme sofisticate ţintind celălalt mal. Ce mai, arătau frumos. Numai peşte să fie. Nu mai încercase niciodată în locul ăsta. Sta chiar lângă apă, ascuns privirilor de malul înalt şi prăvălit. Ca să vadă ce se petrece pe câmp, putea să se suie pe un buştean din apropiere şi să ajungă cu capul puţin deasupra nivelului unui ogor cu porumb sfâr-şindu-şi şirurile plăpânde de-a dreptul în buza malului.

Îşi aprinse o ţigară, aruncă o privire lansetelor şi săltă pe buştean. Pe câmp nu era nimeni. Nici n-avea cum să fie, de-abia se luminase de ziuă. Aerul era încă răcoros, îndesat, pişcând nările. Înspre răsărit cerul mov, curat se umplea iute de-o lumină roşietică. Ziua se vestea a fi caldă, cum se-ntâmplase de fapt cu toate zilele din aprilie şi ale începutului de mai. Porumbul fusese semănat încă înainte de Paşti şi răsărise devreme, aşa că acum oamenii ieşeau cu mirare bucuroasă la prăşitul dintâi. Curând, câmpul se va popula de siluete aplecate mişcându-se încet în liniştea foşnitoare a dimineţii. De undeva se va auzi zgomotul îndepărtat al unui tractor, un lătrat sau un muget. Apoi, la amiază, clopotele bisericilor din satele luncii râului.

Ei, fir-ar să fie. Se uită în jur după pietre. Din susul râului luneca tăcut la vale înspre el un cârd masiv de gâşte domestice, încă un minut şi vor intra în firele de nylon. Mai păţise o dată treaba asta şi-un boboc, pe când el încerca să scoată guta din calea cârdului, se agăţase în acul triplu. Îl trăsese cu mare greutate la mal, într-o gălăgie şi-o zbatere formidabile, şi-i desprinse acul prins tocmai într-o pulpă, mânjindu-se de sânge. Noroc c-avusese nylon gros, de 0,40. Asta i-ar lipsi acum, să remorcheze una. Şi-n timpul ăsta s-apară ea să-l vadă: părintele care prinde gâşte cu lanseta. Începu s-arunce cu pietre şi cârdul

se trezi dintr-o dată, gâştele înălţară capetele şi cotiră spre mijlocul apei. Continuă s-azvârle până toate ieşiră pe malul celălalt, scuturându-şi aripile.

De fapt, nu era malul celălalt, ci al unei insule lunguieţe, aproape acoperită primăvara de viiturile apei, pustie, doar cu câteva tufe sărăcăcioase de salcie aţinându-se la suprafaţă. Vara însă, când râul scădea, fâşia lutoasă se dezvelea căpătând întindere şi umplându-se de mohor, lumânărică, brusturi, pâlcuri de papură şi-o iarbă deasă, înaltă, în care câteodată se pierdeau păscând trei-patru bivoli din satul vecin. Malul insulei era jos, larg, cu nisip, o plajă în miniatură, iar apa pe partea aceea cu siguranţă mai mică, fiindcă se auzeau din când în când plesniturile răpitorilor sărind după peşte mărunt. Probabil ştiuci. Era mult mai bine să fi stat dincolo, ar fi încercat la lingură sau cu peştişor viu, iar la fund ar fi mers la fel de bine sau la fel de rău ca şi pe malul de aici. Ei, nu-i nimic, altă dată. Nici n-ar fi avut cum să treacă, nu ştia adâncimea, şi apa, înghesuită între peretele lângă care stătea şi botul mai ridicat al insulei, se iuţea, prinzând coame murdare de spumă la suprafaţă. Cu o barcă pneumatică, ehe, alta ar fi fost socoteala. Ce-ar mai pluti, una-două ar fi dincolo.

Aruncă o privire plină de jind insulei înverzite, apoi se uită spre lansete. Vârfurile lor se mişcau încet, aproape imperceptibil, în sus şi-n jos, ca şi cum beţele ar fi picotit. Aşa „muşca” râul, lin, somnoros, jucându-se cu firul, cu momeala. Nu te scalzi de două ori în acelaşi râu. Cine spusese asta? Un antic. Da, da' care? Democrit, Heraclit, Anaximandru, Anaximene. Erau o grămadă. Uitase. Noii tangere circulos meos. Ei, pe ăsta-l ştia, Pitagora, teorema lui Pitagora. Îl ştia fiindcă avea o poveste, cum stătea el liniştit şi desena cercuri pe nisip şi vin nişte soldaţi romani şi-l împung cu suliţele şi moşneagul, auzi, noii tangere circulos meosl Şi ăia, tăntălăii, îl omoară. Ca şi cum stând el aici sub mal, ar apărea vreo trei necunoscuţi şi l-ar lua din senin la bătaie şi el le-ar spune „mă băieţi, nu ştiu ce-aveţi cu mine, da' de lansete să nu v-atingeţi!” Şi ăia l-ar arunca în râu. L-ar ţine minte lumea, c-ar ţine minte povestea. Totul e să ai o poveste. Nu te mai uită nimeni. Da' dacă n-ai o poveste sau ai una prea simplă, lumea îşi aduce aminte de tine tot mai rar, poate neamurile, poate cunoscuţii, poate vreo femeie care-a ţinut la tine fără să ştii şi după aceea te scurgi, te duci din

mintea tuturor. Ce, parcă el se mai gândeşte atâta la taică-său? Mai că nu se gândeşte deloc, deşi cât să fi trecut? Un an şi două, ba nu, şi trei luni. Bine c-apucase să-l vadă popă, murise împăcat. Din cât fusese, ajunsese în ultimele zile o mână de om. De pe urma lui rămăseseră casa, pământul, animalele şi nici o poveste. Nici măcar o vorbă ca a ăstuia că nu te scalzi de două ori în acelaşi râu. Poftim, tot nu-şi aducea aminte. Cine să fi fost? Anaximandru, Anaximene... Simţi că-l ia somnul. Se aplecă, luă un pumn de apă şi se stropi pe ochi, apoi se sui pe buştean şi privi. Nimeni. Cam puturoşi consătenii lui, trăgeau de timp, se-ntorceau pe-o parte sub plapumă. Soarele ieşise între două dealuri şi-n razele lui orizontale râul părea să fiarbă mocnit, acoperit de aburi. Lansetele stăteau la fel, aproape încremenite. În mod normal, ar fi trebuit să aibă cel puţin o bătaie. N-o fi locul bun. Şi nici nu-l interesa dacă e bun sau nu, nu de asta poposise el aici, cu toate că nu i-ar strica unu-doi somotei în juvelnic, să-i ia ochii Getuţei. Getuţa. Cât de uimită fusese ea cu vreo săptămână şi ceva în urmă, în sâmbăta unei sărbători laice, 2 mai, când la rugămintea lui îl însoţise la râu şi el, după ce instalase lansetele, porni acolo pe nisip, abia ascunşi de un pâlc de sălcii, preludiul unei scene conjugale. „Eşti nebun? Ce ai?” zisese ea deopotrivă contrariată şi măgulită când ceea ce păru la început o hârjoneală obişnuită a mâinilor de soise transformă în intenţia clară a posedării. „Ce să am, nimic”, murmurase el, continuând metodic asaltul. „Bine, da' aici?!

— Făcuse ea deja îmbujorată, aruncând priviri în jur. Dacă vine şi ne vede cineva, îţi dai seama?”. „Nu vine nimeni până aici, şoptise el. E 2 mai, nu se lucrează.” Getuţa totuşi se ridicase, urcase malul şi cercetase împrejurimile şi-abia apoi, fără să-şj poată ascunde mirarea, se dezbrăcase zgribulită şi se-ntin-sese pe pătură. Însă când peste trei zile el voise să repete problema în podul şurii lor, în fân, ea se împotrivise cu putere din capul locului, nici nu voia s-audă. „Tu te-ai scrântit de-atâta stat la râu, zisese ea privindu-l curioasă. De ce în pod? În casă nu e bine?”. „Ba e bine, răspunsese el, da'-n pod de ce să nu fie bine? E fân, e ca-n natură”. Degeaba. „Tu de asta m-ai luat, să mă duci în pod? Întrebase ea. N-avem casă? Ce-ţi trebuie natură? Numai ăia care înşeală şi n-au unde se-ntâlni, se duc în natură, pe coclauri, să nu-i vadă nimeni.” Păi da, exact!

— Ar fi voit el să exclame. Asta era! Dar putea să-i spună aşa ceva Getuţei? Nu putea. Renunţase dezamăgit la ideea cu podul. Renunţase de fapt la mai multe, căci dacă Getuţa ar fi avut numai un pic de imaginaţie, dacă nu i s-ar fi părut aşa ciudată dorinţa de a se împreuna şi altundeva decât între cei patru pereţi ai odăii parohiale, ehei, pe unde n-ar fi purtat-o, pe unde n-ar fi luat-o în braţe! Descoperise în ultima vreme, tot îndesind drumurile la râu, o mulţime de locuri parcă anume făcute să protejeze şi să bucure o pereche de iubăreţi, o colibă ciobănească sau poate făcută de pescari, încă în bună stare, perfect camuflată, mai în josul râului cu vreo trei sute de metri de locul unde stătea acum şi unde-şi lăsase bicicleta, o pădurice cu puiet de stejar cotropită de tufe de mure pe lângă care trecuse de-atâtea ori fără să se gândească o clipă ce minunăţii de ascunzişuri are, dărăpănătura fostei mori de apă, braţul mort al râului, cu tot felul de coturi şi ocolişuri unde creştea acum un trifoi mărunt, şi câte şi mai câte alte gropi, şanţuri, intrânduri, desişuri, vâlcele, albii secate care te-mbiau fără încetare „intraţi aici, hai, ascundeţi-vă aici!” şi-n curând acelaşi lucru vor şopti foşnind lanurile de grâu, orz şi ovăz şi secară şi mai încolo te vei putea pierde prin înaltul, ocrotitorul porumb. Pretutindeni, oriunde te uitai pe lângă râu, din o sută-n o sută de metri exista un colţişor unde te puteai aciua cu cineva. Uite, până şi pe insula din faţa lui, dacă reuşea să treacă dincolo, o pereche se putea tăvăli fără grijă, nici dracu' n-ar fi văzut-o. Dracu'. Doamne iartă-mă, gândi reflex.

Parcă la cea albă vârful se mişcase. Se aşeză pe vine şi apucă mânerul. Da. Vârful clipi de două ori, apoi se curbă brusc. Simţi în podul palmei vibraţia cunoscută şi trase nu prea tare, înţepând. La râmă, deci. Oare ce-o fi? Oricum, nu era prea mare, venea uşor, abia de se smucea din când în când, lateral. Luă cu stânga minciogul, îl lăsă în apă şi cu dreapta ridică lanseta. He, he, ca să vezi, clean. Cam 400 de grame, poate mai puţin. Va să zică începuse să muşte cleanul, se-ncălzise râul. Peştele se zbătu frumos în plasa minciogului, părând o lumină pală, jucăuşă. Scoase cu greutate acul înghiţit şi agăţat într-unui din operculi, mânjindu-se cu o spumă însângerată, apoi lăsă peştele în juvelnic şi juvelnicul în apă, prins cu sfoară de-o creangă. Bucuria că prinsese ceva, vechea şi mereu noua bucurie, urca în el ca o febră uşoară, era o precipitare a degetelor punând râma,

era pofta de-a fuma repede o ţigară. Numai să-i meargă toată dimineaţa aşa. Şi-şi aduse aminte şi azvârli iute, lăsă lanseta pe suport şi urcă pe buştean. Apăruse cineva departe pe câmp, mult în stânga. Scoase din geanta de piele binoclul. Nu. Era un bărbat, un moşneag, săpa. Numai ei, moşnegii, şi femeile erau pe câmp dimineţile. Bărbaţii tineri veneau, care mai veneau, spre seară, după slujbele lor de portari, de magazioneri, de încărcători şi de lucrători la întreţinerea drumurilor de la oraş. Moşneagul înainta încet, aplecat, într-un ritm egal. Dacă era moş Buie? Văzându-l aici pe malul râului la o asemenea distanţă de sat, tocmai lângă lotul ăsta, cine ştie, poate că bătrânul s-ar prinde, nu era prost deloc. Cât aflase, de la el, de la moş Buie aflase. Şi ce ocoluri, ce strategii subtile folosise pentru a-l aduce pe moşneag la ceea ce-l interesa! Moş Buie nu se lăsa tras greu de limbă, era destul să-i dai un capăt de aţă şi el depăna cu rară plăcere întreg ghemul. Da' şi cât divaga! Îi înşirase astfel istoriile tuturor familiilor mai importante din sat, îi zugrăvise mărirea şi lenta, ireversibila lor erodare şi egalizare sub dinţii vremurilor noi; în legănarea trăsurii prin primăvara venită dintr-o dată cu un farmec copleşitor, el, Emilian trebuise s-asculte cu urechea la pândă povestea ridicării cutărei troiţe, a prăbuşirii cutărei gospodării falnice din care nu se mai vedea decât o casă bătrânească, mare, cu cerdacul şubrezit, într-o rână, apoi poveştile mai noi ale căminului cultural, ale sediului Consiliului Popular, ale transformării castelului cochet, la umbra căruia trăise altădată satul, în Gostat fruntaş. Dacă în limba-riţa lui moş Buie se depărta prea tare, riscând să întreprindă monografia când duioasă, când sarcastică a fiecărei cocioabe, a fiecărei şuri sau a fiecărui loc viran pe lângă care treceau, el îl trăgea înapoi spre secretul său ţel, întrebându-l de pildă „Da' femeia asta cine-i?”, când depăşeau cu trăsura vreo babă şi obişnuindu-l astfel treptat pe moşneag cu singurele întrebări la care aştepta pasionat răspunsurile. „Asta?!

— Făcea moş Buie, uimindu-se deja de soarta muierii. Dumneavoastră o vedeţi cum arată?”. Da, o vedea, o babă, acolo, ca toate babele. „Apăi asta, părinte, a umblat la viaţa ei pe unde dumneavoastră nici cu gândul n-aţi fost.” Ei, pe unde-a umblat? „La Paris. La Paris şi la Viena. La Viena a stat şase luni şi la Paris un an, făcea moş Buie cu mândrie, de parc-ar fi fost vorba de el însuşi. Fată de-aici, de la noi din sat. Da' a avut

cap.” El se uită neîncrezător la moş Buie, apoi se-ntorcea pe banchetă şi mai privea o dată bătrânica, mogâldeaţă cenuşie pierzându-se în praful trăsurii. „Chiar la Paris, moş Buie…?”. „Mira-m-aş să nu fi fost şi la Roma, curva, da' nu vrea să spună, făcea moş Buie schimbând tonul admirativ într-unui tăios. A fost ţiitoarea grofului cel tânăr. Era frumoasă ca o iapă, picai când te uitai la ea. A luat-o ăla tânăr cu el, a îmbrăcat-o, a făcut-o doamnă, a dus-o la Viena şi i-a tras o operaţie, să nu poată avea copii. După care, trai, tată, numa-n baluri şi-n fripturi.” „Părinţii ei au lăsat-o, n-au zis nimic?”. „Care părinţi?! Astea cu părinţii sunt vorbe, că părinţii nu vor, că fac moarte de om… Vezi de treabă! Ăia, săracii, au crezut că le-a pus Dumnezeu mâna-n cap când şi-a lăsat grofu' ochii pe ea. Păi cui nu i-ar place să umble prin lume, să mănânce bine şi, să mă iertaţi, să se… Nu era nici proastă dac-a ţinut-o domnişoru' atâta pe lângă el, avea foc în ea. Şi după ce s-au întors n-a lăsat-o pe drumuri, i-a dat o căsuţă şi-o grădină şi când îl apucau pe el năbădăile, o chema la castel prin spate, pe la grajduri, da' oricum, tot la castel.” „Da' ea, ea cum se ţinea, ţărancă sau doamnă?”. „Ea, săraca, făcea moş Buie brusc înduioşat, tot de-a noastră era, se-mbrăca tot ca înainte, nu uita de unde-a plecat, mergea cu noi la sapă, la fân, la coasă. Ce-i dădea grofu', împărţea cu noi. Atunci am mâncat eu portocală. Şi când a venit frontu' şi grofu' a-ntins-o, ea aici a rămas, n-a mai vrut străinătăţuri. Şi după un timp au venit dintr-alea, ştiţi dumneavoastră… Cum le zice… Epurări, da, au venit epurări, da' cu ea n-a avut nimeni nimic, că-şi ţinuse originea. Numai copii n-a mai putut face.”

Ascultase astfel de istorii sărbătoare de sărbătoare şi se gândise, ameţit de mulţimea amănuntelor şi-a întâmplărilor ce fremătau încă sub crusta subţire a prezentului, că Ana nu se făcuse cu nimic remarcată pentru a intra în memoria feroce a lui moş Buie, că nu va afla nimic de la el. Ana nu părea să se mişte pe traiectoria sinuoasă a acelui fel de viaţă ce primeşte la capăt numele de destin; ori, poate, pentru ea trebuia un alt moş Buie, unul mai atent, mai răbdător, nu numai un simplu arhivar vesel al amintirilor spectaculoase din trecutul satului. Deodată însă, cu o săptămână înainte de Paşti, în duminica Floriilor, se trezise aruncat drept în mijlocul a ce aştepta să audă. Treceau pe lângă o livadă neîngrijită, cu câţiva meri chirciţi, aproape uscaţi, înfloriţi numai pe crengile din vârf. Moş Buie îi arătase cu

codoriştea: „Vedeţi dumneavoastră merii ăştia? Ştiţi ce mere făceau? Cât un cap de prunc. Nu ştiu ce soi să fi fost, erau verzulii la coajă şi-aveau miez făinos, acrişor. Nu puteai mânca două, te saturai cu unu'.” „Şi-acum nu se mai fac?” întrebase el. „Nuuu, zisese moş Buie, sunt bătrâni, nu s-a ocupat nimeni de ei, să scoată puâeţi. Erau meri speciali, numai bietu' Patru le ştia rostu', el i-a adus, el i-a pigulit.” „Şi-a cui e livada?”. „A nimănui, a noastră, a satului, da' nu mai e livadă, e parc.” Adică Patru murise? Murise, da, însă şi de-ar fi trăit, n-ar mai fi fost a lui. „Că dac-ar fi fost a lui, când i se măritase fata, Ana, i-ar fi dat-o ei de zestre, să aibă grija merilor ginere-său, da' aşa… A avut pământ mult Patru şi cu ce s-a ales?”. „Care Ana?” întrebase el. „Ana, Ana lui Patru, e măritată cu Lae, stau ei lângă baltă, trebuie să-i cunoaşteţi.” „A, da, făcuse el, Ana… Ana asta nu-i o femeie aşa, înaltă, şi umblă mai mult supărată?”. „Aşa, da, ea e, zisese moş Buie, seamănă cu Patru dinspre partea asta, adică şi cu mă-sa, că nici aia n-a dus-o mai bine. La drept vorbind, mă-sa a dus-o mai rău, şi nu o zi, două, ci cât a trăit.” Şi de ce-au dus-o aşa rău când aveau atâta pământ? „Ei, zâmbise moş Buie, de la pământ li s-a tras. Că ei doi, Patru şi nevastă-sa, Măria, nu s-au plăcut de la început, înainte de-a se lua, da' atunci, părinte, cei tineri n-aveau cuvânt, ăi bătrâni făceau şi desfăceau. Erau cele mai extra case din sat, aveau pământurile cele mai bune, de lângă râu, şi s-au înţeles să-şi cunune copiii. Patru când a auzit a fugit de-acasă o săptămână şi la adus tătâne-său înapoi legat c-o funie de car, ca pe-un bou, iar pe asta, pe Mărie, a ţesălat-o mă-sa, Lămăroaia, că era văduva unui neamţ care-a fost administrator la grof, Lamer, de la el îi rămăseseră numele şi pământul, a bătut-o până n-a mai mişcat şi-a băgat-o-n curte la Patru. Acuma, ştiţi şi dumneavoastră, după cununie femeia se dă pe brazdă, tot dracu' ăla e, şi Patru era el cam dungos, da' era om frumos, om în putere. Măria, săraca, a-nghiţit şi-a trăit şi ea cum a putut, că era noră la casă. Da' Patru nu.” „Cum adică nu?” întrebase el. „Patru, părinte, a făcut ce n-am auzit să facă nimeni până la el: n-a vorbit o dată cu nevastă-sa.” „Nici o dată?” zisese el neîncrezător. „Ba o dată, după vreun an de la nuntă, când Mărie a rămas grea cu Ana, s-a dus la el în grajd, că aveau vaci multe, şi i-a zis măi Patrule, eu ce vină am, de ce nu vorbeşti tu cu mine? Ce rău ţi-am făcut? Că şi către vaci zici cea şi hăis şi le sudui, numai către mine nu zici nimic. Şi Patru numai

s-a dat mai încolo şi Mărie a început să plângă şi l-a întrebat: Când îi vorbi cu mine? Şi el a zis atât: în veci! Şi din minuta aceea nici n-a mai scos o vorbă către ea pân-a murit. Ăla, da, om” făcuse moş Buie, mi-rându-se el însuşi după atâţia ani de puterea lui Patru, apoi adăugase: „Mi-era milă şi de Mărie, că venea la femeia mea, eram vecini, şi plângea, părinte, plângea una-ntruna, da' şi de el, ce-o fi fost în sufletul lui. De bătut, n-o bătea; nu se uita la ea, n-o vedea, ca şi cum nici n-ar fi fost pe pământ.” „Şi dac-au trăit aşa, cum au avut-o pe Ana?”. „Apăi lucrul se mai întâmplă, că Pătru-şi ţinea casa, nu era din aceia să sară gardul la altcineva. Dormeau în acelaşi pat, ca omu' cu femeia lui, atâta că el nu-i spunea nici fă-te-ncolo. S-a-nvăţat şi Mărie cu el, că nu era timp de discuţii, aveau la pământ cum n-avea nimeni în sat.” „Sucit om, zisese el. Da' cu Ana vorbea?”. „Cu ea vorbea, că era oricum fata lui, chit că n-a făcut-o din dragoste, cum se fac copiii, ci din ciudă. Cu el semăna. Da' nici cu ea nu vorbea cine ştie ce, nu era el de soi prea gureş, el mai mult cu pământul, cu averea. Poate că voia să le-arate alor săi şi Lămăroaiei: avere-aţi vrut? Poftim avere! Da' altceva de la mine să n-aşteptaţi! Nici când l-au luat în '52, că era fruntea satului, era chiabur, şi Mărie striga după el cu fata-n braţe când îl scoteau din curte, Patrule, Patrule, nu te duce fără să-mi spui nimica, aşa-i striga, săraca, spune-mi ceva, Patrule, el s-a ţinut tare, nici n-a-ntors capul.” „Ana cât avea pe-atunci?” „Cât să aibă? N-avea un an, nu mergea în picioare.” în '52, deci, calculase el uimit. E mai mare ca mine, mult mai mare. Doamne, şi bine arată. „Putea să nu se mai întoarcă, urmase bătrânul. Ce, parcă toţi s-au întors? Da' el n-a scos nici atunci un cuvinţel. Şi după ce-a venit, tot aşa era, mai slab oleacă, da' tot aşa, de parcă nu mersese acolo în pustietăţi unde i-au dus, ci-n târg, după cai. S-a apucat iară de avere, cât l-au mai lăsat vremurile. Şi când nu l-au mai lăsat, a dat pământul şi gata, s-a tras deoparte. În livadă n-a mai călcat şi nici pe unde-a avut el ce-a avut. S-a făcut portar la fabrica de pâine. După ce-a murit Mărie, Dumnezeu s-o ierte, că ea a murit înaintea lui, a mai stat doi ani şi primul care-a cerut-o pe Ana, l-a luat de ginere.” „Lae?” „Lae, da.” „Lae era bogat?” „Apăi el venea mai de la coada satului, da' era băiat de treabă, ştiţi dumneavoastră vorba ceea, nu-s bogat, da's amărât. Parcă mai poţi să ştii astăzi care cum stă? Că te uiţi la câte unu' şi-ţi aduci aminte cum

curgeau peticele pe el şi ştii cine i-a fost tată şi dintr-o dată te trezeşti cu el că are Dacie, ba te şi claxonează să te dai pe marginea drumului.” Până la biserică mai aflase că Ana abia împlinise şaptesprezece ani când se măritase, că nici la înmormântarea neveste-sii Patru n-a plâns („A lăcrimat, îşi amintise moş Buie, da' n-a plâns”) şi că la câtva timp după nunta Anei cu Lae („Om de treabă, repetase bătrânul, harnic, da' cam tăntălău. Nu bea, munceşte cât patru şi câştigă bine la mină, da' nu ştie când trebuie să râdă şi când nu. Nu-l duce mintea”), a murit şi el, Patru, lăsându-le celor tineri, din tot ce-avusese, numai casa de lângă baltă şi-o fâşie de teren pe lângă râu.

În biserică, citind lista de pomenire a morţilor, observase atunci pentru prima oară printre atâtea alte nume de Gheorghe, Ion, Mărie, Vasile, Petre, Floare, Tanasie, Viorica, alăturarea „Mărie, Patru” şi le făcuse în aşa fel încât sfârşitul respiraţiei şi-al perioadei melodice să cadă asupra ei, astfel că numele celor doi răsunaseră cu putere, împreunate de urcuşul prelung al glasului său. Şi se uitase imediat spre locul unde stătea Ana. Nu păruse a băga de seamă acest mic semn. Şi nici altele pe care el le lăsase anume în timpul slujbei şi-al predicii. La cădirea mare se oprise chiar lângă ea, trimiţându-i două ghemotoace de fum, apoi când citise foaia cu numele celor vii, pomenise cu de la sine putere, bucurându-se ca un şcolar de-o poznă reuşită, şi numele ei, de mai multe ori, deşi nu era scris acolo. N-avusese sentimentul că face ceva rău, în fond preotul poate să pomenească şi alte nume decât acelea care cer ajutorul Domnului contra taxei de un leu, plătit de mame şi bunicuţe. În şirul de Petronele, Cosmini, Diane, Steliani, Patricii, Loredani, Arabele şi Mirabele, cum obişnuiau mai nou să-şi boteze copiii părinţii din sat, Ana sunase oarecum vetust şi ea ar fi trebuit să-şi dea seama despre cine e vorba. Dar nu ridicase capul. Şi nu-l ridicase nici când în predică, vorbind despre intrarea lui Iisus în Ierusalim, el comentase într-un sens mai larg cuvintele „Nu te teme, fiica Sionului! Iată împăratul tău vine şezând pe mânzul asinei”, insistând pe prima parte a peri-frazei şi arătând că nu cu nelinişte şi tulburare trebuie a te apropia de cele ale Domnului, ci cu bucurie şi credinţă, precum făcut-a mulţimea strigând Osana! Când Fiul s-a arătat la porţile Ierusalimului. Căci dacă veni-vom la spovadă fără dorinţa de a ne mărturisi toată

vinovăţia şi fără a trăi bucuria căinţei sau, şi mai rău, dacă înspăimântaţi de mustrările preotului nu vom veni deloc, atunci mare păcat luăm asupra noastră, iar plata păcatului este moartea, cum spune sfântul apostol Pavel în Epistola către Romani. „Nu te teme, fiica Sionului – şi-aici îşi aţintise ochii spre locul ştiut – acestea sunt vorbele vestitorului Zaharia, iar vouă, iubiţi creştini, să nu vă fie frică să cădeţi la picioarele Lui şi să ziceţi, iată, Doamne, mărturisim că am păcătuit, iartă greşelile noastre precum iertăm şi noi greşiţilor noştri şi nu ne duce pre noi în ispită şi ne mântuieşte de cel rău."

Dar ea nu ridicase capul. Pentru că nu venise la spovedanie când îi ceruse el, în prima vineri din aprilie, în a patra săptămână a Postului Mare. Singura făptură din parohie ce-i mărturisise un păcat greu, un păcat capital, singura având curajul recunoaşterii rătăcirii şi cerşind cu speranţă şi lacrimi îndurarea cerească, nu mai voia să-ngenuncheze în faţa lui, să-şi uşureze cugetul. Era clar, după felul cum se ferea să-l privească, după tristeţea ce i se putea citi pe chip, că o împiedicase ceva să se amestece din nou printre cei care, tot mai mulţi în apropierea Paştilor, încercau să se-mpace cu ei înşişi şi cu lumea sub pavăza neagră a patrafirului. Rămăsese derutat în acea vineri când ultima babă îşi târî şoşonii scâlciaţi spre pronaos şi de-acolo nu mai înainta nimeni. Simţise absenţa Anei ca pe-o trădare. Păi de asta se gândise el de-atâtea ori la ea, de asta o apărase în mintea lui cu înfocare şi-şi promisese s-o scape din mrejele cine ştie cărui tractorist parşiv ori brigadier cu patru clase, ca dumneaei să-i întoarcă spatele şi să dea bir cu fugiţii? O şi visase, îi apreciase obiectiv frumuseţea, farmecul, ţinuta, o înţelesese, mă rog, greşise, călcase-n străchini, nimeni nu e perfect, se mai întâmplă, oameni suntem… Dar de ce nu se înfăţişase iarăşi, cum se cuvenea, la scaunul mărturisirii, de ce respinsese această mână fermă, neşovăitoare pe care el i-o întinsese, pe care de altfel era de datoria lui să i-o-ntindă, ca s-o ajute să treacă, să sară înapoi…

Hopa! Se aruncă asupra undiţei roşii care se curbase ca un arc, mai să cadă în apă. Ei, frate, ăsta era mare. Se fixă bine pe picioare, lăsă puţin nylon, apoi începu să recupereze. Două smucituri puternice aproape îl dezechilibrară şi dintr-o dată simţi că firul vine uşor, liber, biciuind apa. Îl scăpase. Bineînţeles: apăru întâi plumbul, apoi acul cu un rest de coropişniţă. Ce bou,

ce măgar fusese! Se repezise ca un începător la prima bătaie şi-nţepase prea devreme, n-aşteptase ca peştele să-nghită bine. Ce-o fi fost? La coropişniţă. Mreană, somn. Îi tremurară mâinile până puse momeala nouă. Să rateze el o asemenea bătaie! Din cauza ei. Fusese luat prin surprindere, nu văzuse primele tresăriri ale vârfului lansetei, „târcoalele” peştelui, nu se pregătise, nu judecase. Cu ăştia mari nu te joci, te lupţi. Ce păcat, ce păcat! Aşa-i trebuie. Lansă şi-şi aprinse o ţigară.

Bine măcar că descoperise locul. Două muşcături într-o oră, un peşte şi-un rateu. Cam puţin, însă dacă are norocul la încă o bătaie ca asta ultima, merita. Să fie atent, să nu se mai gândească aiurea, să merite locul, să-l sfinţească. Mda, sigur, tot din cauza ei îl descoperise. Dacă n-ar fi avut Ana porumb de săpat în apropiere, ar mai fi venit el la aşa distanţă, sculându-se cu noaptea-n cap şi lăsându-şi locurile favorite pradă altor undiţari? Nu prea. Tot de la moş Buie şi tot în duminica Floriilor aflase, la întoarcerea spre casă, unde avusese pământ Patru şi unde-i rămăseseră şi Anei câţiva ari. „în dreptul unui stufăriş din mijlocul râului, mai în susul apei, zisese moş Buie, acolo punea Patru pepeni galbeni, ţinea şi pază la ei. Lae_, de când îl ştiu, seamănă numai mălai, da' nu pe cât avea socru-său, c-atunci în '60 la-mpărţirea cu treizeci de ari, au primit şi alţii din hectarele alea. Pământ bun, gras, de luncă, să nu vorbesc cu păcat, c-am primit şi eu. Cu căldurile astea, mâine-poimâine ne scoatem femeile la sapă.” Când, în ce zi?

— Ar fi voit el să ştie exact, dar nu-l întrebase, de teamă să nu bată la ochi atâta interes pentru nişte sărmane loturi ajutătoare. Aflase ziua întâmplător alaltăieri, de la Getuţa, care-i povestise bucurându-se că preşedintele se certase cu femeile de la CAP. Că nu vor să meargă la răsaduri la gogoşari cârtd le programase el, ci la porumbul lor din luncă.„Care femei?” întrebase el, ciulind urechile. „Astea din sat, Mărie, Viorica, Letiţia…” „Numai cu astea trei s-a certat?” „Ei, mai erau, răspunsese Getuţa, şi Ruja, şi Ana, şi Floarea lui Traian şi mătuşa Morica, erau mai multe.” „Le-o fi programat şi preşedintele duminica, dacă n-au vrut să meargă”, făcuse el pe prostu'. „Nu duminică, luni, precizase Getuţa. Şi ele s-au înţeles că se duc luni la sapă în luncă.” „Treaba lor”, zisese el şi-n aceeaşi după-amiază încălecase pe bicicletă şi inspectase malul râului găsind într-un târziu stufărişul cu pricina, insula din susul

râului în dreptul căreia se-ntindea într-adevăr un ogor cu porumb năpădit de buruieni.

Urcă pe buştean. Nimeni, numai moşneagul care întorsese în capul rândului şi-acum se depărta săpând înspre sat. Poate până la urmă s-au dus totuşi la gogoşari. Dacă era aşa pierduse ocazia, i-ar fi fost greu să mai afle când vin ele la prăşit, ar fi trebuit să bată drumul ăsta zilnic, trei sferturi pe bicicletă, un sfert pe jos. Simţi cum se enervează. Şi preşedintele, tocmai astăzi îşi găsise să pună răsaduri. Şi ce răsaduri… Gogoşari. Precis fusese şi el pe la vreo specializare şi după ce se-ntorsese îl apucase rotaţia culturilor. Iar femeile umblă după cum bate vântul. O fi strigat ăla mai tare la ele şi-atunci hai toate la gogoşari, ca oile. Femei, ce poţi să zici. Cel puţin ea să fi venit, să-i fi dat dracului de gogoşari şi să fi ajuns până la ora asta, era aproape nouă jumate. Şi ratase şi peştele. Tot din cauza ei. Nici ea nu era mai brează. Dac-ar fi fost, s-ar fi spovedit măcar în Săptămâna Patimilor, ca majoritatea oamenilor, nu i-ar fi stricat pastile cu neascultarea, cu laşitatea ei. Nu-i tihnise toată sărbătoarea gândindu-se c-o pierduse, c-o scăpase din mână, că nu-şi impusese autoritatea pastorală exact când era mai mare nevoie, că nu ştiuse, greşind undeva, s-o scoată din marasmul legăturii dubioase, în care, pare-se, căzuse iarăşi, fiindcă altfel cum s-ar putea explica fuga ei decât printr-o mare, adâncă ruşine?

Şi cât de frumoase fuseseră Pastile anul acesta, primul an când el şi nu Dima bătuse de trei ori în uşile închise ale bisericii, spunând cu glas grav vorbele uşor schimbate ale psalmis-tului: „Deschideţi, boieri, porţile voastre să intre împăratul slavei!”, iar Nuţu, de după uşi, mai treaz ca oricând, se răstise ca un bun actor: „Cine este împăratul slavei?” şi el răspunsese: „Domnul cel mare, Domnul cel tare, acesta este împăratul slavei, stăpânul cerului şi al pământului” şi uşile se deschiseseră şi-n cadrul lor apăruse, fericit că mai apucase o înviere, Nuţu, bărbierit la sânge, cu un petic de ziar uitat peste una din tăieturi, un petic, ar fi putut să jure, din ziarul „Sportul”. Spre deosebire de localităţile din jur, în satul lor slujba de înviere nu se făcea la miezul nopţii, ci dintr-o pricină neştiută, de demult, la cei dintâi zori ai zilei, când cerul prindea să se răzbune spre răsărit. La miezul nopţii se trăgeau clopotele şi adolescenţii satului, exasperând-şeful de post, puşcau cu carbid pus în cutii

de vopsea, umplând văzduhul de zvonuri războinice. Apoi luminile de la ferestre se stingeau una câte una şi o oră, două, satul era cuprins de somn. El nu se culcase în noaptea învierii, îşi făcuse rugăciunile şi ieşise în cerdacul casei, să fumeze. Noaptea era senină, liniştită. Dinspre cuptoarele de cărămidă răspândite prin curţi mai suia spre stele, purtat de vagi adieri, mirosul de miel fript. Paşii câtorva navetişti întârziaţi sosiţi cu ultimul tren, încărcaţi de pâine şi pachete de margarina, îşi purtau ecoul pe uliţe.

El sta în cerdac şi fuma, plăcându-i că stă în cerdac şi fumează. Ca şi cum ar fi vegheat. Păstorul şi turma. Undeva, în dreapta, înspre balta râului, o oiţă îşi făcea de cap.

La unu şi jumătate se-aprinsese înspre centrul satului prima lumină. Era, sigur, la casa coratorului. Coratorul ducea primul pasca şi după el se înşirau ceilalţi fruntaşi. În dreptul coşărcilor lor înalte, acoperite de învelitori scumpe, lucrate de mână, se scotea din biserică şi se aşeza masa cu Evanghelia. Apropierea de masă şi de preotul ce ţinea d-acolo predica dădea adevărata, ascunsa ierarhie a familiilor satului. Rareori cei ce fuseseră şi rămăseseră de neam mai slab ori noii parveniţi îndrăzneau să ocupe locurile din fruntea celor două şiruri paralele de paşti în capul cărora se aşeza masa darurilor, locuri aparţinând prin tradiţie „bocotanilor”; ei, umilii, se scurgeau spăşiţi spre coadă, recunoscându-şi o dată, o singură dată pe an, originea proastă. Imixtiunea disperată a coşărcii vreunui necăjit între coşărcile de elită era comentată ironic şi de-o parte şi de alta zile de-a rândul, iar imprudentul, când era prins în mijlocul mai multora la bufet, în tren sau pe şanţ, era rugat să povestească ce-a zis popa în predică, fiindcă el fusese aproape de masă şi ăilalţi de mai încolo n-auziseră prea bine. Şi se simţise bine acolo? Parcă-l bătuse şi primarul pe umăr şi-l întrebase „Tu cum o mai duci, măi Gheorghe? Mai ai capra aia neagră?” şi-l ţineau tot aşa încât omul ajungea să-şi blesteme clipa ori nevasta care-l îndemnase să-şi pună pasca între tâlharii aceia cu avere.

Pe la trei, când aproape toate casele aveau ferestrele luminate, aţipise în scaun. Îl trezise Getuţa, speriată: „Tu aici ai stat? Eu credeam că citeşti în cameră”. Ei, în ultima vreme o lăsase mai moale cu lectura. Citeşti, citeşti, şi tot aia e. „Hristos a-nviat”, spuse el zâmbind. „Adevărat c-a-nviat. Hai în casă, eşti

vânăt de frig.” în trăsură moş Buie îi spuse cu glas scăzut, plin de admiraţie, că pe la trei şi-un sfert în curtea bisericii apăruse un mare ştab de la judeţ, ce-şi avea părinţii aici. Nu, nu va intra în sfântul lăcaş, nu intrase nici în urmă cu doi ani când mai venise la înviere, va aştepta afară… Da' oricum venise, ţinea la obicei, îşi aducea aminte de copilărie, puşcase şi el cu carbid… La predică şi la stropirea paştilor va sta şi-apoi se va duce la casa părintească, va ciocni un păhărel de ţuică şi va mânca miel umplut – „îi place umplutura, am fost prieten cu el”, adăugase modest moş Buie – iar la opt dimineaţa va fi înapoi la judeţ, la datorie. Trecuseră pe lângă o gospodărie în curtea căreia se desluşea într-adevăr o „Dacie” neagră şi-apoi îl văzuse şi pe om în faţa bisericii, vesel, înconjurat de notabilităţile comunei şi, urmând sfatul lui moş Buie, dăduse mâna cu el înainte de-a intra în altar să se îmbrace; însă micul eveniment nu-i trezise altceva decât un uşor sentiment de inconfort; îl sâcâia; cu totul altundeva îi stătea gândul. N-o zărise în mulţimea ce aştepta lângă paşti când înconjuraseră cu alai biserica şi nici înăuntru, în timpul slujbei. Se gândise cu o spaimă de care el însuşi rămăsese surprins că Ana n-o să vină la înviere. Şi-n timp ce-n scoruş coriştii stimulaţi de prezenţa afară a şefului de la judeţ cântaseră din toţi rărunchii „Hristos a-nviat”, să se audă, el se întreba mereu ce s-a întâmplat, ce era cu femeia asta, de ce nu venise în biserică. Abia la sfinţirea paştilor, înaintând prin iarbă pe culoarul flancat de lumânări aprinse, o văzuse stând cam pe la mijlocul primului şir, nici între fruntaşi, nici între pârliţi, şi dintr-o dată tot ceea ce nu observase până atunci, cerul împurpurându-se spre miazăzi, lumina lumânărilor jucând pe culorile ouălor din coşărci, bruma de pe iarbă, bocancii făcuţi lună ai lui Nuţu, care mergea înaintea lui strângând pastile, chipurile îmbujorate ale oamenilor, totul îi sărise în ochi cu un fel de patos şi-n clipa aceea lumea, în elocvenţa ei, aproape îl duru. Stropise cu mănunchiul de busuioc coşarcă, împrăştiind cu dărnicie apă sfinţită în stânga şi-n dreapta, o privise drept în ochi cu simpatie, ca pe-o veche cunoştinţă, ba-şi permisese chiar să-i spună ceva fără importanţă lui Lae, care stătea acolo. „Apăi…”, făcuse bărbatul, uluit de-atâta consideraţie ce-i arăta popa, şi începuse să râdă; da, moş Buie nu se înşela, Lae era tăntălău bine. Ţinuse apoi şi predica, o predică avântată şi niţel confuză cu aluzii binevoitoare la frumuseţea şi puterea fără de

preţ a obştii care în marea sărbătoare adună la un loc pe mai toţi fiii satului; şi lauda acelora care, indiferent ce-au ajuns, nu uită de unde-au plecat şi vin cu dragoste şi sfială la acest praznic împărătesc să ciocnească, după datină, un strămoşesc ou roşu. La sfârşit, când oamenii ieşeau perechi-perechi în drum, oaspetele se apropiase şi-i spusese zâmbitor că se bucură să vadă că Dima are urmaşul meritat. Apoi, făcând câţiva paşi împreună, îl întrebase dacă era adevărat c-au întâmpinat oarecari greutăţi cu o repartiţie de ciment pentru gardul din jurul bisericii. Da, era adevărat. Atunci, sugerase oaspetele, să treacă după sărbători coratorul Pop sau careva din Consiliu pe la el pe la birou. Şi, încă o dată, îi făcea plăcere să ştie că satul are un preot aşa tânăr şi instruit. El mulţumise bâlbâind ceva fiindcă tocmai văzuse peste umărul importantului personaj pe Ana şi Lae cotind pe uliţa spre baltă. Era puţin mai înaltă decât bărbatu-său. Amărăciunea resimţită în biserică îi reveni instantaneu şi-n trăsură trebui să facă adevărate eforturi pentru a răspunde cât de cât întrebărilor pe care, de pe capră şi de-alături, i le puneau cu schimbul moş Buie şi Getuţa, interesându-se ce-a spus, ce-a promis fiul satului.

A cincea ţigară. Se termină pachetul până apare nenorocita asta. Dacă mai apare. Iar peşti – ioc. Nici o bătaie. De-atunci. Urcă pe buştean şi-n clipa următoare se şi lăsă jos. Venise. Era ea. Ea trebuia să fie. Luă binoclul şi se ridică încet. Sigur. Ea era, ar fi recunoscut-o, cum se spune, dintr-o mie. Se uită la ceas: zece şi patruzeci. Poftim, ora de venit la câmp a ţărancei române! De-aia merg lucrurile aşa cum merg.

Se aşeză pe buştean. Venise deci. Buuun… Acum să mediteze ce să facă. Ce-i de făcut?

— Vorba lui Lenin. Ea începuse să sape dinspre capătul celălalt al ogorului şi-ntr-un sfert de ceas va fi aici, lângă mal. Se sculă şi prinzându-se de crengile tufelor de salcie se caţără pe peretele de lut până deasupra, strecurându-se pe burtă în iarbă. Parc-ar fi la o aplicaţie de pregătire a tineretului pentru apărarea patriei. Privi din nou prin binoclu. Numai ea şi moşneagul pe tot câmpul. Acuma şi boşo-rogul ăsta ar fi cazul s-o-ntindă acasă, să lase de săpat şi generaţiilor viitoare. Doar n-o vrea să sape toată ziua. Sunt greu bătrânii de pornit, dar de-i porneşti… Rupse un fir de iarbă cu dinţii şi-l mestecă. Regla claritatea imaginii. Ana era îmbrăcată cu o rochie cam

dărăpănată şi-un jerseu negru. Pe cap, o năframă de culoare deschisă, nedefinită. În capătul şirului, pe unde trebuia să fie cărarea spre sat, îşi lăsase ceva semănând a

_ sacoşă. Venea aplecată, săpând iute. Urmări rândul pe care era şi-şi dădu seama că va ieşi puţin mai în stânga de locul unde stătea el. S-ar putea să nu-l zărească de tufe. Important era ca ea să-l descopere prima, nu el să-i iasă în întâmpinare. Se trase din iarbă şi lunecă pe povârnişul malului înapoi lângă undiţe. O apucă pe cea argintie şi recupera. Din râmă mai rămăsese un ciot albicios, zbârcit. O schimbă şi lansă. Ei, acum să prindă o muşcătură zdravănă, să-l vadă ea cum dansează cu peştele, cum îl duce până la minciog. N-are el norocul ăsta.

Sui precaut pe buştean şi înălţă capul. Mai avea vreo şaptezeci de metri şi ajungea. Oare ce-o crede când o da cu ochii de el? Doamne miluieşte, popa prinde peşte. Sări pe prundiş, îşi scoase binoclul de la gât şi-l puse în geantă. Se aplecă şi se spălă pe mâini, pe faţă. Prinse de sfoară juvelnicul şi-l săltă puţin afară. Cleanul se vânzoli speriat, lăsându-se pe-o parte şi lăţind coada ca un evantai. Îl lăsă înapoi în apă şi se aşeză pe buştean. Măcar unul să mai fi prins.

Auzi loviturile înfundate ale sapei apropiindu-se din stânga. Se gândi să fluiere sau să tuşească, s-o facă atentă când va ajunge lângă mal, să nu cumva să-ntoarcă pe alt rând fără să-l observe, dar apoi îşi aduse aminte de zgomotul ce-l făcea mulineta sovietică şi luă în mâini lanseta roşie, învârtind mica manivelă. Se auzea de la o poştă, ce să mai fluiere. Coropişniţa era neatinsă. O scoase totuşi din ac şi puse alta. Azvârli şi lăsă lanseta pe suport. Ciuli urechile. Nu mai auzea sapa. Întoarse capul. Îl privea. Sta în picioare profilându-se pe cerul vânăt – ia te uită, nici nu băgase de seamă când se înnorase – şi-l privea. „Aaa – zise el mirat – tu eşti, Ană? M-ai speriat. Ce faci aici?”. O surprinse căutând iute în lături cu ochii, înspre moşneag. „La sapă” răspunse ea. „Ai pământ în locurile astea? N-am ştiut.” „Da, avem nişte mălai.” Avem. Nu am. Avem. Ea şi Lae. „Atunci suntem oarecum vecini. Pe-aici vin şi eu la pescuit.” „Aici?” făcu ea. „Aici sau mai în jos sunt locuri bune, vin des.” „Nu v-am mai văzut.” „Da' tu ai mai fost în luncă?” „Am fost săptămâna cealaltă.” „Când?” zise el. Ea tăcu puţin: „Cred că joi. Da, joi. Avem nişte cartofi mai încolo.” „Eu joi n-am fost, am fost sâmbătă”, spuse el şi se gândi că discuţia ar cam trebui să se

încheie, ce să-şi mai spună? „Joi era un pescar aici”, zise ea. „Unde?” făcu el. „Acolo, chiar unde staţi dumneavoastră.” „îl cunoşti?” „Nu, nu-i de la noi din sat. Era cu o motoretă.” El tresări: te pomeneşti…„Cum arăta?” întrebă. „Nu m-am uitat aşa bine… Răspunse ea. Era mai bătrân şi… Nu mai ştiu… Un om.” „Era îmbrăcat cu o salopetă?” „Da, îşi aminti ea. A umflat o barcă de cauciuc şi-a trecut dincolo.” El era! Clar. Dacă avea şi barcă… Precis ochise locul de vizavi şi trecuse la ştiucă sau avat. „N-ai văzut, avea undiţe multe?” „Nu ştiu, zâmbi ea, că n-am şezut să mă uit. L-am văzut numai că stă acolo şi umflă barca.” „îl cunosc pe om, zise. El m-a-nvăţat să pescuiesc.” Ea privi din nou spre câmp şi-şi mută sapa în mâna dreaptă. „Te-am ţinut de la treabă, zise el observând mişcarea. Mai ai mult?” „Nu, că-s numai câteva rânduri. Da' nu ştiu dacă mai rămân. Văd că vine vreme grea.” Se uită şi el spre cer. Asta-i mai lipsea, să-l facă ciuciulete. „Nu vine spre noi, nu te teme. Se vede după cum bate vântul, norii trec încolo. Poţi lucra liniştită.” Ea stătu un moment nehotărâtă, apoi se-ntoarse şi începu să sape. Ca să facă şi el ceva, scoase lanseta roşie pâ-râind din mulineta şi schimbă coropişniţa cu un boţ de mămăligă, apoi îşi aprinse o ţigară.

Până va reveni, va trece oarece timp. Şi-i va apuca şi ploaia, norii se îngrămădeau încoace, nu încolo, cum minţise el. Dacă începe să plouă când ea va fi spre capătul celălalt al ogorului, poate nici nu se mai întoarce, o ia pe cărarea spre sat prin porumbişte, e mai aproape pe-acolo decât pe lângă râu. Mda, la asta nu se gândise. Sări pe buştean şi strigă: „Ană, n-ai cumva apă de băut la tine?” Ea se opri şi întoarse capul: „N-am. Da' dacă vreţi, am nişte mere. Să v-aduc?” „Lasă, nu acum, când vii cu rândul”, zise el. Ea privi cerul tot mai întunecat şi-şi reluă săpatul. Rămăsese singură pe câmp, moşul o tulise. Ăştia bătrânii, cu reumatismele lor, simt apropierea furtunii mai ceva ca hârciogii. Bine că plecase.

I se păru că vârful roşiei mişcase. Stătu atent, încordat, cu palma pe mâner, dar nu se întâmplă nimic. Toată ziua de fapt nu se întâmplase nimic. Ce, asta fusese discuţie? Ce faci aici? La sapă. Ai pământ prin locurile astea? Da, avem mălai. O tâmpenie. În loc s-o-ntrebe fără atâtea înconjururi de ce nu venise la spovedanie, de ce-l ocolea, cu ce-i greşise de se ferea în biserică să-l privească, el se lăudase că-l cunoaşte pe

pescarul cu motoreta. Parcă asta-l durea pe el, că are ăla motoretă şi barcă… Şi ce bine-i stătea cu năframa legată la ceafă, cu jerseul acela jerpelit, negru… Îmbrac-o pe Raquel Welch aşa, pune-i nişte tenişi descleiaţi în picioarele goale, dă-i o sapă-ntr-o mână şi-o traistă-n cealaltă şi planteaz-o-ntre buruieni, pe tarla, să vedem dacă mai inspiră ceva cuiva…

Prima picătură căzu aproape de mucul azvârlit în apă. Apoi alta şi alta, rare şi mari, clipocind. Strânse rapid telescopica argintie şi-o vârî în husă, lăsând afară numai băţul roşu cu mulineta rusească. Pe-asta putea să plouă, să ningă, s-o trăznească, rezista la orice, cârâia la fel, imperturbabilă. Se uită pe câmp şi-o văzu pe Ana fugind spre cărare, apucând sacoşa sau traista sau ce era şi întorcându-se tot în fugă spre râu. Zâmbi. I-aducea lui mere. Fusese inspirat cu apa de băut, cu setea lui inexistentă. Deasupra siluetei ei în alergare un fulger lung se-ntinse la orizont ca-ntr-o poză de abecedar şi imediat pe urmele lui, sfântul Ilie îşi hurducă grozav căruţa prin hârtoapele şi rătăcăniile raiului. Doamne apără şi păzeşte. Nu mai era de stat. Sări pe prundiş şi începu să recupereze repede firul. Ana apăru sus pe mal. În mână ţinea un măr. Arăta cam speriată. „Eu mă duc, părinte”, zise. „Stai că vin şi eu, răspunse el. Să ştii că mi-ai purtat noroc. Cât ai săpat tu, am prins un clean.” Desfăcu forfacul, îl înfăşură pe o rolă mică, demontă băţul în bucăţi, înghesuindu-le în geantă. Scoase juvelnicul din apă, îşi aruncă geanta pe umăr şi se uită în jur. Nu uitase nimic. Ea îl aştepta, zgribulită. Vântul îi lipise rochia de trup. Să-l aştepte, şi el o aşteptase destul. Se caţără pe mal mânjindu-se de lut pe pantaloni şi ieşi lângă ea în genunchi. Acum să-i vadă cineva, ea în picioare, cu sapa în mână, el în genunchi, cu peştele săl-tând bezmetic lângă gleznele ei prelungi, ude. Glezne de rasă. Pursânge românesc. Se ridică şi observă că zâmbeşte: „Pentru atâta aţi venit până aici?” Se uită şi el la cleanul ce-şi da duhul. I se păru cam pricăjit. „Se mai întâmplă, răspunse cu o uşoară iritare. Hai pe lângă râu, ajungem mai repede.” „Nu luaţi?” „Mulţumesc”, spuse şi apucă mărul.

Porni pe cărarea dintre ogor şi tufele de salcie mărginind apa. Fulgerele se înteţiseră, tot cerul negru dinspre apus se lumina pe-ntinderi uriaşe, ca şi cum Dumnezeu s-ar fi amuzat apăsând curios pe butonul unui blitz nou, japonez. La developare, el şi Ana, două făpturi mergând aplecate pe câmp.

Ploaia însă nu-şi dăduse drumul, dar se vedea deja pânza de apă măturând dealurile ce se profilau în dreapta. O auzea lipăind în spate cu tenişii ei străvechi şi se simţi cuprins de o înduioşare zâmbăreaţă: erau ca bărbatul şi femeia lui prinşi de-o furtună la muncă şi grăbind spre casă cu gândul la geamurile lăsate deschise, la fânul nestrâns din ogradă, la scroafa legată pe şanţ... Întoarse capul şi surprinse ceva deznădăjduit pe faţa ei, cum îl urma cu privirea în jos, căutând cărarea firavă, potopită de ierburi. S-o fi temând să n-o trăsnească; dacă bate, Dumnezeu nu bate cu păru'... Un trăsnet aşa, mai mic, un trăznet-avertis-ment ar fi meritat şi el, nu-i vorbă, cine-i pusese să bată de dimineaţă coclaurile? Şi fără nici un rost, numai ca să schimbe două vorbe cu necăjita asta frumoasă.

Răpăitul urgiei îi ajunse cu câţiva metri înainte de locul unde-şi ascunsese bicicleta. Făcu un salt în tufe, se aplecă, puse mâna pe ghidon şi vru să se ridice, când vederea colibei de-alături, în formă de cort, cu saci de polietilenă învelind acoperişul, coliba pescărească pe care o descoperise mai în primăvară şi unde se gândise să vină cu Getuţa, îl opri. „Ana, strigă hotărât, vino-ncoace!” Lăsă ghidonul şi intră la adăpost. Ea apăru în deschizătura dintre crengi şi-ntâi nu-l văzu. Apoi dădu cu ochii de el şezând întins pe paie şi tresări. „Să stăm aici până trece ploaia. Hai, nu-ţi fie teamă. Oricum nu putem merge peste câmp cu fulgerele astea. Eu sunt şi cu bicicleta.” „Bate gheaţa”, zise ea. „Păi vezi? Hai şezi, nu mai sta acolo să te ude”, şi se trase în fundul colibei, făcându-i loc. Ea se mai uită o dată spre sat, apoi păşi aplecându-se pe sub ramurile sălciei şi se aşeză lângă el, cu picioarele strânse într-o parte, netezindu-şi rochia peste genunchi. „Ce vreme!

— Făcu el, învârtind un pai între degete. Potop, nu alta.” „O să strice mălaiul”, zise ea uitându-se afară. Da' praf să-l facă, gândi el, numai să nu se oprească. Ţine-o, Doamne, fine ploaia măcar două ceasuri. Bucăţi de gheaţă rotundă, cât ouăle de porumbel, se rostogoleau pe povârnişul malului, iar suprafaţa râului clocotea ca o fiertură gigantică. „De ce tremuri aşa? Ţi-e frig?” „M-a udat puţin”, răspunse ea. „Uite, ia asta, eu sunt obişnuit.” „Nu, nu, nu mi-e frig”, se-mpotrivi ea, dar el îşi scosese deja haina şi i-o puse pe umeri. „Dar nu mi-e frig, părinte.” „Atunci de ce tremuri?” Ea nu răspunse, ocolindu-i privirea. Şi ce gene avea! Parcă nu e ţărancă din sat, parcă e

ţărancă din cărţi, gândi el. „S-a mai oprit, zise ea. Haideţi să mergem.” „Cum să se oprească? Nu vezi ce prăpăd e?” „Cine ştie cât ţine”, zise ea. Foarte bine. „Nu poate ţine mult, zise el. Ploile de vară trec repede.” Ce prostii spunea. Ploile de vară trec repede. Ea şedea la zece centimetri de piciorul lui drept şi el spunea prostii. „Ana, zise răsuflând adânc, de ce n-ai mai venit la spovedanie?” Ea înălţă capul şi pentru prima oară îl privi: „N-am mai putut.” „De ce? Ţi-a fost ruşine?” „Nu, nu.” îşi coborâse iarăşi ochii. Intrase iarăşi în somnul ei de ziuă. „Atunci de ce?” Ea nu răspunse. „De mine nu trebuie să-ţi fie ruşine…” începu el şi se opri brusc fiindcă în minte îi veni, absurdă, continuarea: eu ţi-aş putea fi tată. I-ar putea fi pe naiba. Cel mult un frate, un verişor mai mic. „Măcar te-a ajutat cu ceva ce ţi-am spus atunci?” „Da.” Tăcu o clipă, apoi zise: „Lucrul acela… S-a mai întâmplat?” Ea îl privi, ce ciudat, ca şi cum i-ar fi fost milă de el şi clătină din cap: „Nu”. Tot e bine, gândi. Să se ştie că acela ce a întors pe păcătos de la rătăcirea căii lui va mântui suflet din moarte… Deşi, ce-o costa să mintă? „Atunci nu-nţeleg: de ce n-ai putut să vii?” „N-am vrut să fac rău”, zise ea încet. „Cui să faci rău? Ţie?” „Mie ce rău să-mi mai fac? Mi-am făcut destul.” „Atunci cui? Omului acela?” „Nu, părinte, nu”, zise ea. „Dar cui?” „Dumneavoastră.” Hopa. Na, poftim. Cine-ar fi crezut. „Mie? Cum să-mi faci rău mie? Şi ce tot mă iei cu dumneavoastră, cu părinte? Mă faci să mă simt de optzeci de ani, ca Dima. Nu sunt aşa bătrân.” „Nu, nu sunteţi”, zâmbi ea. „Aici, cât vorbim, să-mi spui Emilian. Sunt mai tânăr ca tine. Hai, zi, să te-aud, Emilian.” „Emilian”, zise ea. Ce straniu sunase. „Şi spune-mi, cum îmi faci mie rău?” Pe chip îi reapăru expresia aceea de deznădejde. „Nu ştiu… Aşa am crezut… După ce m-am spovedit, v-aţi uitat nu ştiu cum…” „Te-ai uitat nu ştiu cum”, o corectă el. Ea înghiţi şi reluă privin-du-l fără să clipească: „Te-ai uitat”. „Atunci, chiar în ziua când te-ai spovedit?” „Şi atunci… Şi-n toate duminicile… Şi vă opreaţi unde stăteam eu în bancă…” „Te opreai”, zise el. „Aşa, da, zise ea, şi ştiam când în predică îmi… Vorbeai… Numai mie.” El sta nemişcat şi i se părea că visează. „Eu nu ştiu ce am, şopti ea şi două lacrimi mari îi ţâşniră deodată pe obraji, parcă sunt blestemată… De-asta n-am mai venit…” „Ai văzut că mă uit la tine altfel decât la restul oamenilor?” Ea încuviinţă ştergându-şi lacrimile cu colţul năframei. „Aşa se uita şi… Celălalt?” „Da.” „Cum?” „Cu drag”,

murmură ea. Simţi cum îl ia cu frig. Sau era numai un fel de descărcare în corp, o destindere prelungă. „Da, aşa e, se auzi vorbind, aşa mă uit. Şi azi am venit la râu numai pentru că ştiam că vii şi tu acolo la sapă şi-n predici am vorbit de multe ori numai pentru tine. Am făcut rău?” „Da”, şopti ea. El privi crengile încărcate de stropi, auzi ploaia domolită foşnind deasupra pe sacii de polietilenă, văzu apoi peştele mort în juvelnic. Întinse mâna. Degetele îi tremurau. Îi atinse tâmpla, obrajii umezi. „Nu trebuie”, şopti ea, dar nu se împotrivi. Se uită numai cu o implorare mută în ochi când o luă în braţe. Trebui s-o sărute pe pleoape ca în sfârşit să-i închidă. Murmura întruna: „Părinte… Emilian… Nu trebuie… Nu trebuie…” O întinse lângă el, ameţit de mirosul părului ce scăpase de sub năframă. Se răsuci pe-o parte şi simţi că-l jenează ceva în coapsa stângă. Continuând s-o sărute, îşi scoase încet o mână de după talia ei şi pipăi locul. Mărul. Îl uitase în buzunar. Uitase să-l mănânce. Îl scoase cu două degete şi-i făcu vânt mai încolo, stăpânindu-şi un zâmbet: îl va mânca după.

—

Se întâlneau cam o dată pe săptămână, uneori de două ori, după cum putea ea. Nu vorbeau mult, deşi ei ar fi vrut la început să dea legăturii lor, măcar în ceea ce-l privea, un aer cât mai natural, mai camaraderesc cu putinţă, pentru a scăpa de senzaţia apăsătoare ce i-o dădeau tăcerile ei lungi şi răspunsurile monosilabice. Încercase s-o atragă în mici bârfe despre ceea ce se mai petrecea prin sat sau s-o facă să povestească întâmplări dinaintea venirii lui în comună, dar nu reuşise. Nici când o rugase să-i vorbească despre răposatul taică-său, despre Patru şi necazurile lui, crezând că aşa îşi va da drumul, nu izbutise să scoată de ia ea mare lucru. Părea mereu cu gândul altundeva şi singurul moment când o simţea în fine alături de el era efectiv ceî al îmbrăţişării.

Dar asta compensa totul, toate riscurile pe care era silit să şi le asume ca s-o vadă, căci puţine lucruri pot fi păstrate la nesfârşit în taină într-un sat. Când o lua în braţe şi ea îl privea cu aceleaşi pupile temătoare ca prima oară, când simţea mlădierile instinctive ale corpului ei lung şi tânăr sau fura cu coada ochiului albul mat al piciorului dezvelit, îşi pierdea capul ca un adolescent. Ea nu ştia să sărute, n-avea „tehnica” şi inventivitatea în fond apatică a Getuţei, dar pe el tocmai asta îl

tulbura, simplitatea, lipsa micilor tertipuri erotice ce zgândăresc şi augmentează plăcerea, făcând-o artificiu. Era şi foarte pudică şi s-ar fi putut spune că niciodată n-o văzuse pe de-a-ntregul; mereu avea o mişcare de ascundere, o sfială în faţa goliciunii şi la un moment dat când, curios, el mersese prea departe cu mângâierile, ea, roşie ca focul, se-acoperise pur şi simplu cu corpul lui, ascunzându-se şi rugându-l apoi să nu se uite până se ridică. E drept că nici n-ar fi avut răgazul să se contemple reciproc prea mult în locurile unde se întâlneau când la fiecare foşnet de frunze, la fiecare zgomot îndepărtat, ea – şi ca să fie sincer, şi el uneori – tresărea şi înălţa capul, ascultând ca o ciută. Însă exact acest perpetuu provizorat, aceste iubiri în fugă iubiri de campanie, aceste dăruiri care nu ajungeau niciodată la saţietatea şi plictiseala resimţite de două corpuri goale ce se mişcă de la pat până la baie şi înapoi în intimitatea inviolabilă a unui apartament în penumbră, aceste săruturi aproape caste şi coapse acoperite în grabă îi fascinau, încât ajunsese ca zilele Lu Ana să le marcheze în Calendarul creştin-ortodox din bucătărie prin puncte mici făcute cu creionul şi era de-ajuns ca seara să vadă de pildă în dreptul celei de-A Treia Aflări a Capului Sfântului Ioan Botezătorul, luni, 25 mai, semnul cu pricina, ca să afle şi el în memorie toate amănuntele legate de întâlnirea de atunci. Sărbători, în înţelesul pe care era el tentat să-l dea acum cuvântului, nu mai erau duminicile şi praznicele din cursul săptămânii, ci ale puzderiei de mucenici şi cuvioşi şi sfinţi mai mici, sfânta mucenică Achilina, sfântul Trifilie, cuviosul Samson şi sfântul mucenic Anet, cuviosul Toma şi Acachie, sfântul mucenic Chiriachi, în dreptul cărora era pus, discret, acel schwerpunkt al iubirii lor.

Îşi da în acelaşi timp seama cu uimire că nu aflase despre ea mai mult decât ştiuse imediat după ploaia aceea providenţială. Trupul ei nu numai că nu se descoperea întreg, dar nici nu-i dezvăluia nimic. De fapt, n-o cunoştea. Ce-o făcea să vină în locurile unde-o aştepta, de ce de fiecare dată când o apropia în ochi i se aprindea o luminiţă înspăimântată, ce credea despre tot ce se-ntâmplă între ei – habar n-avea. La biserică stătea în aceeaşi bancă – acum însă se ferea el să se uite-ntr-acolo ca să nu dea celorlalţi prilejul nici celei mai vagi bănuieli – părea că duce viaţa oricărei femei din sat, că nimic nu se schimbase pentru ea în curgerea egală a zilelor,

săptămânilor, lunilor. Sau cei puţin nu arăta. Ar fi vrut să vadă uneori la ea un semn înviorător de cochetărie, o bluză, o rochie nouă, să audă că făcuse undeva între femei, la C. A. P., la gogoşarii lor, o glumă, că spusese o vorbă de duh, cum îi mai spunea Getuţa despre cutare muiere; nimic. Parcă nu trăia. Şi cu toate acestea, cu adevărat uluitor pentru ei era că nimeni în sat nu băga de seamă cât e de frumoasă. La Rusalii, la sfinţirea ţarinii, când ea, ca toate celelalte, veni să sărute crucea, era atâta fervoare şi tristeţe în felul cum îşi apropiase buzele de trupul dezgolit al acelui Hristos pitic din argint încât el, privind-o, uitase să spună ce se cuvenea, stârnind tuşea mirată a lui Simion diacul. Şj totuşi nimeni n-o vedea, nimeni n-o observa. Nici măcar moş Buie. Îşi luase odată inima-n dinţi şi remarcase-n treacăt ce femei frumoase are satul. Pomenise vreo două-trei care erau mai trupeşe („Buuune, îâî.” gemuse aprobativ moş Buie), apoi aminti şi de Ana. „Ana lui Patru?

— Făcuse moş Buie. Ana nu-i frumoasă, Ana-i năcăjită.” „Da' are totuşi, aşa, un chip interesant, plăcut”, insistase el. „Nuuu, se strâmbase moş Buie. Ana-i cu Lae” şi asta sunase ca o sentinţă definitivă. Parcă aveau toţi orbul găinilor.

Se descălţă şi-şi lăsă picioarele în apă. Oricum, prinsese doi somotei, îşi făcuse porţia pe ziua de azi, iar peştii păreau că se mutaseră toţi dincolo, spre malul jos al insulei. Era o adevărată vânzoleală în partea aceea. Sigur, ştiuci. Ce-ar fi să treacă, să-ncerce la lingură. Trebuie că râul era mic, văzuse mai devreme bivolii traversând, apa abia le ajungea la burtă. Şi pe insulă nu fusese cu Ana. Poate găseşte vreun locşor. Aici ar fi fost în siguranţă. Inspectează terenul şi data viitoare îi spune unde să vină. Dar cum să treacă ea, ce motiv să aibă ca să ajungă dincolo? Dac-o vede cineva? Ei, şi? Fusese după mure, după zmeură, ce, n-avea voie? Nu ţinea… Cânepa!

— Se lumină deodată. Ana avea cânepă aici lângă porumb şi-n câteva zile trebuia s-o smulgă şi s-o pună la muiat. Nici că se putea ceva mai bun pentru asta decât lângă insulă. Apă mică, nisip pe fund, lemne pentru pari câţi vrei. Şi din când în când ai de ce trece: ca sa vezi cum stă cânepa. Asta era. Chiar la întoarcere îi va lăsa un bilet la locul ştiut, lângă fântâna vitelor din capătul satului, în scorbura unui tei, pe lângă care trecea drumul spre lunca. Când nu puteau vorbi, şi nu prea puteau, că prilejuri de a rămâne singuri în mijlocul satului n-

aveau şi el, din prudenţă, nici nu le căuta, îi lăsa câteva rânduri în scorbură, cu un teribil de amuzant sentiment de aventură, de participare la o vastă consp raţie, în care-i spunea după-amiaza când o va aştepta şi unde-De obicei ea venea şi ce-l fermeca de fiecare dată când vedea apropiindu-se nu era atât certitudinea că peste câteva clipe vor fi împreună şi el îi va mângâia tâmplele, obrajii, îi va închide pleoapele, cât gândul că ea trecuse pe la scorbură şi uitându-se speriată în jur, vârâse mâna după bilet, ca Nică a lui Ştefan a Petrei după pupăză. Uita atunci de obscurul reproş ce se năştea uneori în el privind-o pe neştiutoarea Getuţa, uita şi de gelozia stupidă de care nu putea scăpa când îşi aducea aminte de celălalt, de precedentul (nu aflase nimic nici în privinţa aceasta, decât că insul plecase, că nu mai era în sat; ori de câte ori aducea vorba despre el, ea tăcea şi pălea atât de tare, încât lui îi era frică să nu leşine; renunţase să afle cine-a fost; oricine-ar fi fost, numai prost nu era dacă observase ceea ce şi el descoperise la Ana, asta trebuia s-o recunoască; una peste alta, bine că dispăruse; ducă-se pe pustii), uită şi de faptul că anul acesta nu se mai dusese să se spovedească la protectorul său, părintele protopop, tot gândindu-se dacă să-i spună ori nu ce păţise. Păcatul său era, desigur, grav şi cine ştie cum ar fi reacţionat bunul părinte, iar a nu-i spune, a trece peste povestea cu Ana i se părea şi mai grav şi-abia atunci – era convins – ar fi simţit şi-ar fi trebuit să suporte în toată greutatea ei povara rea a vinovăţiei.

Căci la drept vorbind, acum nu se simţea foarte vinovat. Ce se-ntâmplase atunci pe ploaie fusese atât de aiuritor încât mergând spre casă după ce se despărţise de Ana lăsând-o s-o ia înainte, nu-i venise să spună, cum ar fi fost cazul, „Iartă-mă, Doamne, miluieşte-mă, îndură-te de mine, păcătosul”, ci pur şi simplu să-I mulţumească acolo pe loc, pe câmp, în genunchi, ca Şi cum El l-ar fi ajutat să trăiască ce trăise, El i-ar fi împins-o Pe Ana în braţe. Şi oare chiar aşa de neiertat era dacă în clipa aceea de calmă fericire gândul lui înălţase spre cer, mulţumind mfiorat? Nu zice oare David, subtilul David, strecurând, în chiar momentul când îşi pune cenuşă în cap cum numai el ştie, un avertisment serios Domnului, nu zice „Că nu este întru moarte Ce' ce Te pomeneşte pe Tine. Şi în iad cine Te ua lăuda pe Tine?” Se dezbrăcă şi-şi puse hainele lângă lansete. Luă de pe jos n oâţ uscat şi măsură adâncimea apei. Până-n genunchi, dar

pe fund erau bolovani. Ieşi sus pe mal şi-o luă spre vadul bivolilor. Porumbul Anei, crescut cât el, făcuse ştiuleţi. Nu puteau însă veni aici, era mereu un du-te-vino prin luncă. Aşa-i vara, oamenii stau mai mult pe câmp. Cam toate locurile lor deveniseră nesigure, şi coliba unde te puteai trezi cu pescari orăşeni sosiţi să-nnopteze acolo, şi moara părăsită unde apăruseră din senin nişte corturi, şi păduricea de stejar în care făcea excursii educatoarea cu copiii. Poate din cauza asta nu mai venise ea în ultimele două daţi, se temea şi avea dreptate. Nu trebuiau să rişte. Trebuia găsit un loc sigur. Insula. Nu se cultiva nimic, nu sta în calea nimănui, nu aparţinea nimănui. Şi ce vegetaţie creştea pe ea! Adevărată junglă. Zece perechi n-ar putea fi văzute de la câţiva paşi, darămite una.

Coborî malul lângă vad şi intră în apă. Era caldă. Înainta în şuvoi şi se stropi pe braţe, pe umeri. De vizavi, de pe insulă, un bivol tolănit pe prundiş îl privea alene, rumegând. O să-l alunge, ca să dea cu linguriţa de pe toată întinderea plajei. Apa îi ajunsese la brâu, curentul era puternic, dar pe fundul nisipos tălpile fixau bine fiecare pas. Cum de nu se gândise mai devreme la insulă. Vara se apropia de sfârşit şi-n curând vor găsi tot mai greu unde să se adăpostească. În timpul din urmă aici ar fi fost ideal. Apa îi dădu un ghiont uşor în spate, între umeri, şi el, ca-ntr-o joacă, ridică genunchii lăsându-se dus lin un metru sau doi, apoi căută cu tălpile fundul. Nu-l mai găsi. Înălţă bărbia, scoase braţele şi se-ntinse cât putu, uimit. Râul îi veni o clipă peste creştet, dar el se smuci afară, ieşi aproape jumătate din apă şi-n timp ce cădea la loc văzu că fusese purtat deja până-n dreptul lansetelor, le zări lunecând cu malul în urmă şi-abia atunci frica tresări în el: ştia că mai jos apa e adâncă. Se lăsă dus la fund ca să se împingă cu tălpile în sus şi i se păru că atinge nisipul după o veşnicie. Încercă să se ridice la suprafaţă şi reuşi atât cât să ia o gură de aer şi de stropi şi să se gândească: mă-nec. Apa veni din nou peste el şi el stătu o clipă chircit, nemişcat, apoi tot corpul începu să lupte energic, furios cu corpul inert, moale şi dens al râului. Ceva prinse să scâncească, să plângă în el, cum să moară aşa, şi înălţă un braţ căutând un sprijin dincolo de apă, afară, spre cer. Pieptul şi fălcile încleştate îi cedară, începu să bea apă şi se gândi că acum ar trebui să-i apară în minte derulându-se fulgerător toată viaţa, dar nu-i apăru, ce meschin, decât o singură imagine,

pescarul cărunt în salopeta lui ponosită făcându-i semne mustrătoare cu degetul. Se revoltă, tot corpul i se mai revoltă o dată, ce meschin, apoi îşi pierdu cunoştinţa.

Năduşise cumplit. Odăjdiile negre strângeau parcă toată căldura după-amiezii de sfârşit de august împrejurul capului şi-n spatele lui şi dacă n-ar fi trebuit să stea obligatoriu până la sfârşit, ar fi ieşit imediat din mulţime şi s-ar fi dus îndărătul şurii de vizavi unde se zărea colţul îmbietor al cumpenei unei fântâni. Dar nu putea. Nu-i rămânea decât să strângă din dinţi şi să-ndure curgerea lipicioasă a pârâiaşelor de sudoare ce izvorau din ceafă, din subsuori, din perciuni şi se prelingeau încet, chinuitor, ca nişte râme, pe sub sutană, pe corpul vânjos. Vânjos, nu gras. Degeaba-i spusese nevasta că făcuse burtă. Era obsedată să nu se-ngraşe. Atâta avea în minte, să nu se-n-graşe el. Niciodată nu fusese prea slab şi dacă în ultima vreme luase câteva kilograme în plus, era şi normal, trăia bine, mânca bine, înaintase-n vârstă, aşa era de felul lui, mai voinic. Se temea ca proasta, voia să-l ţină la regim. Îşi scoase batista şi nu reuşi ştergându-se decât să se ude şi mai mult.

Şi mirosul. Măcar mirosul de n-ar fi. Câteodată nu se simţea, părea că dispăruse, dar dintr-odată, adus de nu ştiu ce boare, devenea atât de puternic că nici douăzeci de butoaie cu varză stricată răsturnate în faţa lui n-ar fi duhnit mai tare. Unii mireni îşi ţineau de-a dreptul batista la nas, dar el nu se cuvenea să facă asta. De altfel niciunul din cei – câţi să fie?

— Cincisprezece, şaisprezece popi nu-şi permisese aşa ceva. Bietul Emilian. Fusese cu doi ani mai mic decât el. Băiat bun, la locul lui. Numai o dată, parcă, îl prinsese portarul în magazia de alimente, noaptea, mâncând salam. Cum intrase acolo, numai Dumnezeu ştiuse. Se strecurase probabil ziua, când uitase vreo bucătăreasă uşa deschisă. Nu i-au făcut nimic, ce să-i facă? Mâncase vreo trei sute de grame. Îi era foame. Tuturor le era foame în seminar.

Şi-acum, uite-l. Vânăt, negru, umflat, puţind. A avut damblaua asta cu pescuitul. De-aici i s-a tras. Au găsit întâi undiţele şi hainele şi-apoi pe el, cu doi kilometri mai jos, după o zi şi-o noapte, încurcat în nişte crengi, în apă, aşa se povestea. Mare, mare păcat. A lăsat-o pe femeia asta, care leşină din cinci în cinci minute, fără nimica, fără un copil, fără să-i fi făcut o casă, că stăteau la casa parohială, care nu-i a lui, e-a statului.

Poate-i mai bine că n-au avut copii, ea se recăsătoreşte repede, e tânără, nu-i nici urâtă. Găseşte ea pe cineva, lacrimile trec, durerea se uită, viaţa merge înainte.

Da' o casă nu i-a lăsat. Stătea, săracu', mai mult la râu, cu beţele. N-avea vreme de casă, pentru o casă trebuie să umbli, să te zbaţi, materiale, oameni, băutură, câte n-a făcut el până şi-a pus-o pe-a lui pe picioare. Acuma, dacă protopopul se ţine de cuvânt, o va vinde, doar nu va sta toată viaţa în sălbăticia aia. Plus c-aici, şi-a dat imediat seama, e altceva, e la doi paşi de oraş, tren, şosea, sat mare, comună, oameni cu greutate, uite ce case şi ce şuri au. Emilian, săracul, nu ştiuse să strângă niţel şurubul, aici trebuia o altă mână decât a lui. El, Dumnezeu să-l ierte, cu peştii.

Vorbea protopopul. Îl lăuda pe răposat. Ce să zică şi el la o asemenea nenorocire decât că neştiute căile tale, Doamne, şi că sufletul mortului se va înălţa la ceruri. Ce se zice de obicei. Parcă el ce zisese… Vorbise primul, în numele foştilor colegi de seminar. Vestea că el va fi succesorul celui din sicriu se cam răspândise printre oameni şi avu grijă să folosească toate şmecheriile retorice învăţate ca să placă. Plăcuse, ce mai. Plângeau pe capete. Când, tremurându-şi glasul, amintise ce coleg bun fusese Emilian, cum îi ajuta pe toţi la studiu, cum avea pentru fiecare o vorbă bună, hohotele se ridicară în jurul lui ca nişte aplauze. Nu fusese Emilian tocmai aşa, citea el mai mult ca alţii, ce-i drept, dar era o fire mai retrasă, nu se amesteca printre ceilalţi. Şi-acolo tot cu beţele, una-două la Someş. Câteodată îi încurca pe părinţii profesori la seminarii cu nişte idei trăsnite de-ale lui, dar în rest nu era nici coada, nici fruntea. Cum îşi ţinea mâinile împreunate în faţă, plecă ochii şi privi pe furiş ceasul: patru fără un sfert. Doamne, cât dura! Mai erau vreo doi de vorbit după protopop, başca episcopul. Mai mult ca sigur că nu de capul lui îi promisese protopopul ce-i promisese; trebuie că se sfătuise cu Prea-Sfinţia-Sa. Treaba era ca şi rezolvată, într-o lună, cel mult, ar putea fi încoace. Şi chiar merita, la o adică. Bătuse destul drumul protopopiatului încărcat ca nimeni, să ceară altceva în locul cătunului prăpădit şi azvârlit pe dealuri unde nimerise dintâi. „N-avem locuri, îi tot da înainte protopopul. Când se eliberează unul, ţie ţi-l dăm, Augustine.” Ei, acum se eliberase. Dumnezeu să-l ierte.

Ce pleaşcă şi pe nevastă! Nu mai trebuia să facă naveta aceea care-o scotea din minţi, de-aici avea autobuz, tren, în douăzeci de minute era la servici. Să mai îndrăznească să zică ceva. Tot el o aranjase.

Apa curgea pe el întruna. Se simţea ud şi pe pulpe. Se uita cu privirea împăienjenită peste mulţime. Oameni cu dare de mână, se vedea după cum erau îmbrăcaţi. Şi femeile, curăţele, îngrijite. Dacă ar fi fost iarnă, precis toate-ar fi venit cu cojoace de piele care de care mai gulerate. Câteva arătau chiar bine de tot. Te pomeneşti că e o viaţă în comuna asta… Numai să fii pe fază. Îşi opri ochii asupra uneia mai din margine, foarte palidă, cu fruntea înaltă, zveltă la trup. Interesantă. Ca şi cum i-ar fi auzit gândul, ea înălţă capul şi-l privi. Da, da, interesantă bine… Ehei, şi ce ochi… Îşi şterse năduşeala de pe ceafă, de pe faţă, se-ntoarse din semiprofil spre protopopul ce nu mai termina, luându-şi o mină îndurerată, se plictisi repede să vadă bărbuţa înspicată a superiorului săltând tot mai obosită şi se uită din nou spre femeia înaltă şi subţire din margine. Rămase plăcut surprins: ea continua să-l privească.

O. Z. N. – ul j n seara zilei de 3 iunie 198…, tehnicianul veterinar Ilie Pop, 1 om cât un munte, celibatar, 43 de ani, din localitatea N., judeţul Cluj, a văzut în pădurea Baciu, nu departe de reşedinţa judeţului, un O. Z. N. Se întorcea acasă de la Cluj, unde fusese după nişte leacuri şi cu niscaiva treburi personale, scăpase autobuzul de 7 seara, ultimul spre satul lui, şi după ce băuse o bere în autoservirea autogării, prinsese o ocazie, un camion cu balast, care îl lăsase la „Intersecţie”, cum numeau oamenii din N. Punctul unde firavul drum ce venea din salul lor intra prăfuit în curata şosea spre Oradea. De-acolo Ilie Pop nu o luase pe drum, ci-o scurtase prin pădure, pe-o potecă, cum făcea de fiecare dată când pierdea rata. După să tot fi fost vreo jumătate de oră de mers, în locul numit Poiana Sasului, zări cam la cincizeci de paşi, în dreapta cărării, ceva ce el crezu a fi o rulotă, cum văzuse că au unii automobilist! Mai înstăriţi, pentru excursii. N-apucă să se mire cum au putut urca rulota acolo pe muchea dealului, deoarece ea începuse să se lumineze portocaliu, ca becurile din centrul Clujului, şi nici n-apucă să mai înainteze, că rulota (dar nu era rulotă; semăna, asta văzu mai bine, cu două farfurii mari puse una peste alta, iar cea care era cu fundul în sus avea în mijloc o ţepuşă, cum aveau altădată

coifurile honvezilor) se înălţă încet ţiuind subţire şi când ajunse puţin deasupra fagilor, se înclină uşor într-o parte, păru că se stinge şi dintr-o dată se repezi drept în sus şi se pierdu în cerul negru, înstelat. Primul lucru pe care-l simţi Ilie Pop după aceea era că în jur mirosea a ars. Băgă de seamă că firele de păr de pe degete îi erau pârlite. O vreme nu îndrăzni să se mişte. Inima îi bătea cu putere. Îşi făcu curaj, îşi făcu şi cruce şi pomi. În dreptul locului de unde se ridicase lucrul acela, se opri: iarba şi buruienile erau culcate şi arse, ca şi cum cineva ar fi tăiat şi pârjolit acolo mai mulţi porci. Abia atunci i se făcu foarte frică şi până văzu din buza pădurii lumina becului de pe stâipul dinaintea Consiliului Popular şi-a Bufetului din N., o ţinu tot o fugă printre copaci.

Ajuns acasă, coborî în pivniţă, scoase o oală cu vin şi sui în casă, aprinzând toate luminile.

Nu-i venea să se culce. Ce Dumnezeu văzuse el? Aşa-i trebuie: se lăcomise mai mult ca altădată cu doamna Pârvulescu, scăpase din pricina asta rata şi-o luase prin pădure… În minte îi răsări iarăşi, foarte clară, dihania, maşinăria aceea pâlpâind portocalie, smulgându-se parcă din pământ, lovind în urcuş crengile fagilor. Îşi privi mâinile: părul de pe dosu! Palmelor, de pe degete era pârlit, de parcă şi le-ar fi trecut pe deasupra flăcării de la aragaz.

Bău şi restul de vin, ieşi şi se duse la poartă. Era trecut de miezul nopţii, satul dormea, nicăieri nici o lumină, cu excepţia becului din faţa Consiliului. Îşi aduse aminte de ceva şi-o luă într-acolo. Pe treptele din faţă, rezemat cu spatele de uşă, stătea Simion, paznicul. Ilie Pop se apropie şi-l mişcă: „Bade Simion! Bade Simion!” Simion tresări, puse mâna pe bâta de-alături şi deschise ochii: „Ce-i?”. „Eu sunt, Ilie!” „Ce-i, mă?”. „Scoală-te să-ţi spun ceva!”. „Ce-i?” „Bade Simion, am păţit un lucru urât… Mă jur pe mama, bade Smion, dumneata mă cunoşti…” Paznicul se dezmetici de-a binelea: „Ce-i, mă Ilie? Ce-ai păţit?”. „Am venit acuma de la Cluj… Am venit prin pădure, am scăpat rata… Şi la Poiana Sasului, bade Simion, nici un ceas n-a Trecut, să mă trăsnească Dumnezeu dacă te mint, am văzut o din aia… Cât o combină era…„. „Ce, mă?„. „O farfurie zburătoare, bade Simion, să nu mă mişc de-aici.„ Simion lăsă bâta deoparte, se uită lung la el şi zise liniştit: „Du-te, mă Ilie, dracu' şi te culcă.„ „Bade Simion, să mă trăsnească…„ „Hai, mă

Ilie, nu vezi că nu poţi sta în picioare? Ce dracu-ai băut?„ „Vin am băut, dar am băut acuma, după ce-am ajuns acasă.„ „Şi bei singur? Mie nu puteai să-mi aduci?„ „Bade Simion, pe cuvântul meu de om c-am văzut-o!„ „Farfurie zburătoare?„ „Farfurie, bade Simion!„ „Cât o combină?„ „Cât o combină!„ „Du-te, mă Ilie, şi te culcă”, zise cu blândeţe paznicul. Ilie Pop se uită deznădăjduit la el, se întoarse şi-o luă încet spre casă.

A doua zi se sculă cu capul greu, stătu la dispensar până după prânz, apoi trecu pe la Bufet să se dreagă. De cum intră, Nelu barmanul îl luă în primire: „Şi ce-ai văzut tu, mă Ilie, în pădure?” Ilie Pop îl înjură scurt, fără veselie, primi cinzeaca şi se aşeză la o masă. Alături, la altă masă, stătea Vasile brigadierul cu câţiva tractorişti. Unul din ei întrebă: „Şi era mare?” Ilie Pop nu răspunse. Răspunse în schimb brigadierul: „Era cât o combină.” Ilie Pop bău, aşeză cu grijă paharul pe masă. Era negru de mânie. Şchiopul de paznic nu-şi ţinuse gura. „Degeaba râdeţi ca proştii. Am văzut-o”, zise el mohorât, apoi observând că ăilalţi, ştiindu-l cât de tare e, o lasă mai moale cu râsul, adăugă zâmbind cam strâmb: „Acuma, dac-am văzut-o, ce să fac? Să mă omor?” Păru aşa de neajutorat, că nu mai râse nimeni. Unul din tractorişti întrebă: „Şi cum, tov Ilie, chiar ai văzut-o de-aproape?” Ilie Pop se uită la fiecare în parte, apoi spuse rar: „Dau un rând la toţi care vin să le arăt locul”. Nu rămase nimeni în bufet. Se urcară într-o remorcă şi-ntr-un sfert de ceas erau la marginea pădurii. De-acolo până la Poiana Sasului merseră pe jos.

„Aici a fost”, spuse mândru Ilie Pop, arătându-le locul larg, pârjolit. Oamenii se-nvârtiră îndelung, neîncrezători, în jurul petei negre, apăsând pământul ars cu vârful cizmelor. „Mă Ilie, zise în cele din urmă brigadierul, aici a fost o şatră”. Ilie Pop nu zise nimic. Se uita şi el la cercul de iarbă făcut scrum. Deodată

— O. Z. N.-UL se aplecă şi arătă cu degetul o urmă pătrată cu latura cam de două palme, cum lasă picioarele de sprijin ale automacaralelor. Mai găsi una şi-apoi încă una. Erau aşezate în triunghi. „Uitaţi-vă, sunt urmele de sprijin. A stat pe trei picioare, exact cum am văzut-o”, zise Ilie Pop. Nu văzuse asta, dar acum nu mai putea da înapoi. Cercetară urmele adânci, bine înfipte în pământ, descoperiră şi crengile fagilor dimprejur pârlite, apoi se opriră nehotărâţi, neştiind ce să facă. Nu-l prea credeau pe Ilie, pentru că dacă stăteai să te gândeşti bine, ce să

caute un O. Z. N. Tocmai în pădurea lor? Auziseră şi ei de poveşti cu farfurii zburătoare, dar care nu aterizau aici, ci la americani sau la ăia din Australia, unde aveau ce să vadă: zgârie-nori, poligoane, canguri… Era însă păcat să-i strice omului plăcerea de-a da tuturor un rând de rachiu, aşa că nu mai ziseră nimic şi se întoarseră la Bufet.

Nu-l credeau, dar vestea că Ilie Pop văzuse un O. Z. N. În Poiana Sasului se răspândi rapid în tot satul. Începură din ce în ce mai mulţi să vină la locul cu pricina, să vadă arsura. Poiana era aproape de tarlalele cu porumb ale Consiliului agroindustrial N. Şi una-două prăsitorii lăsau sapele şi urcau spre pădure. Sosiră şi câţiva tractorişti din satele vecine, repezindu-şi tractoarele spre poiană, în pauza de prânz. După două zile reveniră cu remorci în care se suiseră, suportând zgâlţâiturile, şi câţiva curioşi. Tot trecând încoace şi-ncolo, aproape că făcură un drum bun spre Poiana Sasului, pe care a putut urca şi „ARO”-ul inginerului agronom, dornic să afle unde o întind mereu oamenii lui. La vreo săptămână după întâmplare, într-o dimineaţă devreme, Ilie Pop se trezi acasă la uşă cu tovarăşa Zamfira, primăriţa comunei. „Ce mai faci tu, măi Ilie?” zise zâmbitoare femeia, ca şi cum n-ar fi avut altă treabă decât să se scoale cu noaptea-n cap şi să vină să-l întrebe asta. „Ce să fac? Bine”, răspunse Ilie Pop privind-o chiorâş. Lui nu-i plăceau femeile. Le considera bune de un singur lucru şi pentru atâta nu merita osteneala să ţii una pe lângă tine. Era uimit că majoritatea bărbaţilor nu-şi dau seama cât de ale naibii sunt, şi nu o zi-două, ci în timp, ani întregi, viaţa întreagă, de parcă se năşteau doar pentru a-i pune omului beţe în roate, a-l trage în lături de la drumul lui, a-i sări în spinare şi a-i îngreuna astfel mersul. În primăvară, la adunarea generală a C-A. P.-ului, inginerul agronom, bărbatul primăriţei, vorbise despre „pericolul erodării solului” pe tarlalele în pantă dinspre pădure, roase şi săpate de ploile îndelungate. El reţinuse expresia pentru că însăşi faţa inginerului, bărbat cam de vârsta lui, părea un mic teren gata să se surpe într-o mulţime de cute şi şănţuleţe care-i porneau de la tâmple, de sub ochi, de la rădăcina nasului, scurgându-i-se peste bărbie pe gât în jos. Nici nu era de mirare că arăta aşa, că se erodase într-un asemenea hal când o avea de nevastă tocmai pe pieptoasa de Zamfira. Asta făceau toate: erodau omul. Şi nu numai la faţă, la trup, dar şi-n gânduri,

erodau mintea, o întorceau spre lucruri mărunte, o făceau o minte de slugă.

Tovarăşa Zamfira intră, se aşeză pe un scaun, se uită în jur, clătină din cap: „Ţi-ar trebui o mână de femeie aici, Ilie!” „De ce?” zise ilie Pop. „Păi uită-te şi tu, te mănâncă păienjenii”. Ilie Pop se uită spre colţurile tavanului: da, erau, dar ce treabă avea ea? „Chiar vorbeam ieri cu Petre al meu, continuă femeia, şi ziceam: oare. De ce nu se-nsoară Ilie? Casă are, harnic este, bătrân nu-i…” „Nu mă-nsor”, zise dârz Ilie Pop. „Că altfel îi sade omului cu p femeie alături, zise netulburată tovarăşa Zamfira, mai are cu cine schimba o vorbă, mai împarte şi el bucuriile, necazurile, nu-i mai vin în cap tot felul de prostii. Că şi eu când m-am luat cu Petre, n-aveam nici…” „Ce prostii?” făcu Ilie Pop. „Păi cu bazaconia aia ce zici c-ai văzut-o”. „Da, am văzut-o”, zise Ilie Pop. „Măi Ilie, zâmbi femeia, ai rămas cum ai fost: când apuci tu să zici ceva, apoi toţi trebuie să dea după tine. Să-ţi spun drept, de-asta mi-ai şi plăcut, ştii tu, atunci…”.

Ilie Pop ciuli urechile. Când îl plăcuse iapa asta?! Încercă să-şi amintească dacă nu cumva o-nghesuise cândva demult, când erau tineri, adolescenţi poate, şi umblau ei, flăcăii satului, înainte de armată, în sat la fete, seara, iar ele se lăsau în O. Z. N.-UL devălmăşie, democratic, strânse în braţe de fiecare din cei care le călcau pragul, căci altfel, dacă vreunul din ei anunţa că-i fusese refuzată îmbrăţişarea sumară, se solidarizau toţi şi nu mai dădeau pe-acolo. Era o mare ruşine să nu-i meargă unei fete feciori în sat, înseamnă că ea se făcea vinovată de o „hibă” anume şi de-aceea, chiar dacă avea pentru unul sau altul o preferinţă oarecare, trebuia să iasă în tinda întunecată după fiecare la rând şi să stea – nu mult, două-trei minute – să „discute”. Sigur, se cunoştea cam cu cine-ar vrea fata să stea mai mult şi de-obicei acela rămânea ultimul, dar într-un fel nimeni nu-I invidia fiindcă rămânând ultimul era silit, înainte de discuţia pipăitoare din tindă, să poarte discuţii plictisitoare cu mama vioaie şi tatăl somnoros care, ambii, ştiau de bună seamă ce-avea să urmeze. Şi nu urma mare lucru, nici n-ar fi avut ce să urmeze când în curând din casă se auzea vocea mamei sau a bunicii întrebând „Ai muls vaca?” şi tatăl răspunzând „Nu, da' mă duc acuma”, semn că era cazul s-o-ntinzi din Ioc. S-o fi jumulit şi el niţel pe Zamfira atunci demult când, de puţine ori,

mai mult de dragul obiceiului, umblase cu ceilalţi la fete? Nu-şi aducea aminte.

Se uită întrebător la ea, aşteptând să continue, însă primăriţa oftă adânc, ca prinsă de-o amintire. „Trece vremea, Ilie, făcu ea încet, şi uite că ne trezim cărunţi… Da' de ce nu stai jos? Parc-ai vrea să mă dai afară…”. Păi aş cam vrea, îi răspunse în gând Ilie Pop, dar se aşeză pe marginea patului, cu mâinile în poală. „Şi nu ştiu cum se-ntâmplă, zise cu-aceeaşi voce scăzută Zamfira, că-n loc să ni se-adune şi nouă bucurii, ne vin mai mult griji şi necazuri… Copiii cu examenele lor… Aici tu ai scăpat, nu-ţi faci probleme, da' parcă nici să n-ai copii nu-i bine…”. Ce mama dracului vrea asta? Gândi Ilie Pop, privind-o ţintă. „Şi-apoi şi copiii se duc în rostul lor, continuă primăriţa, şi tot singuri rămânem… Că mă şi gândeam într-o zi, eu sunt mai mult pe câmp şi-n birou decât cu săracu' Petre…”. Păi da, săra-cu' gândi înveselit Ilie Pop, aşa-i trebuie dacă te-a luat pe tine. „Cum ajungem acasă, cădem frânţi amândoi. Dimineaţa – de la capăt: du-te fuguţa la grajduri să vezi cum stau livrările, scoate O. Z. N.-UL oamenii la sapă, ceartă-te cu toţi beţivii ăştia de pe tractoare, dă-i doctorului şareta să-şi facă terenul… Parcă tu nu ştii…„. Ilie Pop scoase un mormăit nedefinit, ceva între încuviinţare şi „nu ţi-oi plânge eu de milă„. „Acuma ne-au anunţat că o să vină şi-o brigadă de ziarişti de la Cluj, săptămâna viitoare… Numai ăştia ne lipseau, oftă tovarăşa Zamfira. Vezi c-o să treacă şi la dispensar, cu măsurile profilactice, cu vaccinurile, de-asta am intrat să-ţi spun, să fii pregătit„. „Sunt„, zise Ilie Pop. „Ştiu, zâmbi primăriţa. Dac-ar fi toţi ca tine…„. Apoi deveni serioasă şi coborî din nou vocea: „Brigada asta e mai complexă, are şi-un resort, aşa, educativ… Să nu fie, ştii tu, influenţe, aiuriţi din ăştia, sâm-betişti… Sau alţii… Noi n-avem, ne-a ferit Sfântu', da' oricum, e bine să iasă bine…„. Tovarăşa Zamfira îşi trase răsuflarea şi Ilie Pop avu senzaţia că aude nasturii bluzei pârâind în butoniere. „De-aia zic, făcu ea aranjându-şi după ureche o şuviţă desprinsă din coc, că n-are nici-un rost să te scapi şi să le spui c-ai văzut nu ştiu ce pe deal… Doar înţelegi şi tu…„ „Nu înţeleg„, zise Ilie Pop. „Poate că ei vor auzi că tu ai văzut ceva – şi sigur or s-audă şi-or să fie interesaţi, fiindcă nu-n toate zilele se vede aşa ceva. Eu, Ilie dragă, nu spun că n-ai văzut, crede-mă, făcu tovarăşa Zamfira, aplecându-se în faţă, parcă dezechilibrată o clipă de greutatea

pieptului. Eu spun că e mai bine să spui că n-ai văzut nimic„. „De ce să spun că n-am văzut, dac-am văzut?„ întrebă Ilie Pop. „Nu e momentul, Ilie, explică rar, aproape înduioşată, femeia, ca în faţa unui copil care nu pricepe de ce 2 x 2 = 4. Nu e momentul, înţelegi? Noi suntem abia la praşila-ntâia, în schimb vedem farfurii zburătoare... De ce să atragem atenţia asupra noastră? Şi încă în ce situaţie! Tu ştii c-avem numai în trimestrul ăsta două tone de lapte restante?„ „Şi ce-s eu de vină?

— Făcu Ilie. Eu hrănesc vacile? Eu le mulg? Eu, ce-a ţinut de mine, am făcut.„ „Nu-i vorba numai de tine, e vorba de sat, de comună, de noi toţi„. „Tovarăşă primar – zise Ilie Pop şi văzu că faţa femeii se-nroşeşte brusc – ce-am văzut, am văzut. Dacă mă-ntreabă cineva, eu nu mint.„ „Uite ce-i, Ilie, zise deodată cu gravitate tovarăşa Zamfira, ridicându-se să plece. Noi te-am ştiut om serios şi nu ţi se cade, că eşti om bătrân, să susţii asemenea lucruri. Chiar am vorbit ieri cu Petre, suntem în plină campanie şi tu scoţi tractoriştii de pe ogoare şi-i duci să le arăţi cai verzi pe pereţi. Noi nu ştim ce-ai văzut sau n-ai văzut tu, dar asta e misticism".

După ce plecă tovarăşa Zamfira, Ilie Pop se strădui toată ziua să nu se enerveze. La dispensar munci cu fălcile încleştate, punând la punct registrele lăsate cam alandala de bătrânul doctor Raţiu, al cărui ilustru nume transilvan şi „Wartburgul" său hodorogit îl trăgeau mereu spre Cluj, unde şi locuia de altfel singur, înecându-şi destinul lipsit de gloria străbună în considerabile cantităţi de vin de ţară, singurul articol ce-l mai aducea din când în când în sat. Spre prânz Ilie Pop jugăni cu satisfacţie doi mascuri, ca şi cum prin sângeroasa operaţie şi-ar fi putut pedepsi propriu-i instinct mascul ce-l făcuse să întârzie la doamna Pârvulescu, silindu-l să apuce prin pădure, să vadă blidul acela uriaş. I se păru că-n guiţatul godacilor desluşeşte ceva din oftaturile amabile şi sacadate ale doamnei din dormitorul umbros unde, chiar deasupra patului, răposatul colonel Pârvulescu privea impasibil dintr-o fotografie de tinereţe undeva departe, spre bătălii şi canonade pe care nu le trăise, dar care fuseseră cu siguranţă mult mai mari decât jalnica încleştare de sub el. O cunoscuse pe doamna Pârvulescu prin intermediul doctorului Raţiu care-l trimisese odată acolo, pe strada Andrei Mureşanu, să-i ducă „unei vechi prietene de familie" doi bulgări de brânză. Doamna, anunţată de sosirea lui,

îl primise într-un capot înflorat, bine strâns pe un trup păstrând încă oarece zvelteţe. Trupul avea în jur de patruzeci de ani; doamna, cu certitudine, mai mulţi, însă lui îi plăcuse pentru că nu vorbea mult şi mai ales pentru că din toate casele clujene unde-l mâna doctorul Raţiu când cu brânză, când cu măruntaie de porc, când cu câte-o damigeana de vin, numai aici fusese invitat să se aşeze şi i se oferise o cafea. El, Ilie Pop, ştia că ori-ce-ar face, oricât săpun ar irosi, oricât parfum ar turna, hainele O. Z. N.-UL lui, părul lui, pielea şi poate chiar carnea lui vor avea la nesfârşit acelaşi miros de veterinar şi de-aceea nu se supăra când feţele simandicoase la care suna încărcat cu sacoşe şi bidoane îl ţineau la uşă sau în cel mai bun caz în hol, până goleau prin cămări şi congelatoare ofrandele doctorului Raţiu. Într-un fel, chiar îi făcea plăcere să suie spre casele frumoase de pe strada Andrei Mureşanu, şi unor foşti avocaţi, foşti doctori, foşti ofiţeri septuagenari ori octogenari, martori vii şi tremurători ai timpurilor vechi, să le ducă produsele organizării noi. El, cu mirosul ce-i ieşea şugubăţ din haine, reprezenta prezentul intrând triumfător şi îmbelşugat pe uşă, umplând holul de prezenţa sa olfactivă. Strâmbau domnii şi doamnele din nas, dar n-avea ce face, trebuiau să-i mulţumească: aducea hrană.

Doamna Pârvulescu însă nu-l expedie imediat, cum făceau ceilalţi, ci după ce-i luă raniţa, îl întrebă dacă nu cumva doreşte o cafea. Puţin uimit, dori. În sufrageria înaltă, la masa ovală din mijloc, el păru să observe pentru prima oară ce degete uriaşe şi nu prea îngrijite are, când luă ceaşca pitică, albă, s-o ducă la buze. De cealaltă parte a mesei, doamna, cu o lucire blândă în ochi, se interesă ce mai face doctorul Raţiu. Nu mai trecuse de multişor pe la ea: o fi cumva bolnav? Nu, nu e, răspunse el, dar în ultimul timp are treabă până peste cap, la CAP. Se-nregis-trează câteva cazuri de pestă porcină şi… Şi dânsul cu ce se ocupă? El? El e tehnician veterinar, lucrează împreună cu doctorul Raţiu. „Aşa deci”, spuse doamna şi-apoi tăcu. El se simţea stânjenit, dar nu mai era vorba de stânjeneala aceea vinovată din faţa uşilor sau din holurile tapiţate, cu candelabre greoaie, prăfuite, era o stânjeneală plăcută, ca şi cum, din senin, l-ar fi lăudat cineva peste măsură. Poate că domnul tehnician doreşte şi puţin coniac? Nu, el n-ar vrea să deranjeze, doamna e foarte drăguţă, dar… Dar nu e nici un deranj, ea chiar se bucură că mai stă de vorbă cu cineva, în general e destul de

singură, mai venea doctorul Raţiu, însă acum, dacă e atât de ocupat… El bău şi păhărelul de coniac, apoi se ridică, mulţumi, sărută mâna grăsuţă a doamnei şi ieşi. A doua oară nu mai aşteptă să fie trimis de doctorul Raţiu, ci se prezentă chiar el, de capul lui, într-o Vinere Mare, cu o jumătate de miel. Doamna îl primi în acelaşi capot, cu acelaşi zâmbet blând, fără urmă de surpriză şi urmară aceeaşi cafea, acelaşi coniac, aceleaşi tăceri plăcut stânjenitoare, ba se adăugă şi-o farfurioară cu prăjituri de casă pe care el le ronţăi preocupat să nu-i cadă firimituri pe piept. După încă două vizite ce nu se deosebiră de primele decât prin conţinutul sacoşelor (îi adusese cucuruzi de fiert şi pepeni galbeni), la următoarea veni îmbrăcat într-un rând de haine curăţat la „Nufărul” din centrul Clujului, având totodată grijă ca înainte de a suna să facă o baie temeinică la un văr de-al său cu apartament în cartierul Gheorgheni, nu prea departe de strada doamnei. Bău cafeaua, tăcu, bău coniacul, mai tăcu puţin mestecând grijuliu cornuleţii acoperiţi de zahăr vanilat, apoi se ridică şi-n loc s-o ia spre uşă, se-ndreptă spre doamnă, punân-du-i mâna, laba lui uriaşă pe umăr. La cel mai mic gest de împotrivire, la cea mai măruntă reacţie de surpriză, s-ar fi retras imediat şi n-ar mai fi dat niciodată pe-acolo. Se întâmplă însă cum sperase şi de-atunci, o dată la două-trei săptămâni, urca, la propriu şi la figurat, cu o anume familiaritate acum, spre lumea de foşti avocaţi, foşti ofiţeri, foşti doctori şi senatori, lumea „Andrei Mureşanu”, care, iată, nu-l mai primea cu repulsie, cu grimase greu şi rău stăpânite, ci cu zâmbet blând, cu tăceri, cu abandon, ca şi cum din dosul înaltelor ferestre oblonite feţe prelungi, palide, aristocratice i-ar fi privit urcuşul pe această nobilă Golgotă la capătul căreia îl aştepta o plăcută răstignire, şi i-ar fi spus: „Eşti omul, eşti tehnicianul vremurilor noi. Fiţi bineveniţi, tu şi mirosul tău”. Şi el, lumea asta, o respecta. Iar când, după vreun an, doctorul Raţiu îi spuse în treacăt „Mă bucur sincer că te înţelegi bine cu doamna Pârvulescu şi o ajuţi”, respectul lui crescu, căci îşi dădu seama că doctorul ştia, că, într-un fel, chiar el pusese la cale totul, că-l împinsese uşor, discret, în locul său, cedându-i cu înţelepciune, din motive obiective, după-amiezele foşnitoare din dormitorul umbros unde el şi doamna, doi soldaţi uriaşi de plumb, repetau o încleştare ocolită cu dispreţ de privirea strategului din fotografia de deasupra patului. Pe el, tocmai pe el îl alesese

Raţiu spre a-l înlocui acolo, şi asta nu pentru că, Ia dispensar sau la C. A. P., el, Ilie, îl înlocuia la rândul său, mai tot timpul, pe doctor, ci poate pentru că Raţiu văzuse în el, în Ilie, în felul său de-a fi, în bunul să simţ, în viaţa sa, ceva aparţinător „foştilor”, ceva ce „mergea”, ce „cadra” cu lumea de sus, cu lumea „Andrei Mureşanu”, în ciuda mirosului care se legase de el aici, în lumea de jos. Şi-apoi, nici nu era mirosul lui „natural”, chiar şi doctorul Raţiu, după o zi prin grajduri, „lua” mirosul cu el, îl suia în „Wartburg” şi-l ducea spre vechiul Cluj…

Nu stătea mult la doamna: trei ore. S-ar fi simţit mitocan dacă ar fi abuzat de bunăvoinţa lumii în care pătrunsese şi-ar fi insistat să rămână acolo peste noapte. Dar nu era bou, nu făcea greşeala asta, îşi ştia locul.

Şi totuşi, făcuse o greşeală, se gândi el în timp ce, uşor obosit, se spăla de sânge la fântâna din curtea dispensarului; ultima oară depăşise cu mult cele trei ceasuri: Oare de ce? Ei, de ce… Fiindcă îi plăcuse, de-aia. Da' şi altădată îi plăcuse şi nu întârziase. Vine bătrâneţea, nu mai sunt atent la ceas, gândi el, mă fură timpul. Pe bătrâni şi pe copii îi fură timpul. Copiii mai au când recupera, da' bătrânii… El voise să recupereze timpul prin pădure şi uite în ce belea dăduse. Dăduse într-un O. Z. N. Aşa-i trebuie, dac-a vrut să pară taurul comunal.

„Mă Ilie!”

Recunoscu glasul şefului de post şi se-ntoarse. Şeful de post sta rezemat de poarta dispensarului şi-avea o figură cătrănită rău de tot. Ilie Pop se apropie prudent. „Noroc, tov Stanciu”. „Noroc, Ilie”, mormăi plutonierul, ţinând ochii pe jumătate închişi. „Care-i baiul?” făcu Ilie Pop. „Mă doare capul de-nnebu-nesc, zise plutonierul. N-ai o pastilă, ceva…?” „Ba cred că am, răspunse Ilie Pop. Poftiţi înăuntru”. „Nu mai intru”, zise plutonierul. Ilie Pop urcă treptele în dispensar şi reveni cu o cutie de Algocalmin. „Cât face?” întrebă plutonierul. „Nimic”, răspunse Ilie Pop. „Rămân dator, spuse plutonierul şi aruncă în gură două pastile. Noroc”. „Noroc, tov Stanciu”. Plutonierul îşi trase încet chipiul pe frunte cu o expresie de mare concentrare în ochi şi se întoarse grijuliu pe călcâie, îndepărtându-se. Îl doare

413_O. Z. N.-UL rău, gândi Ilie Pop, apoi, după ce şeful de post dădu colţul uliţei, închise dispensarul şi-o luă spre casă.

În dreptul ulicioarei ce suia spre pădure se uită înapoi, ca şi cum ar fi vrut să vadă dacă nu-l urmăreşte cineva, şi părăsi drumul principal. Merse repede, ca omul mânat undeva de-o treabă urgentă, şi după ceva mai mult de-un sfert de ceas, atinse poala pădurii. Printre copaci îşi domoli paşii. Ajunse. Locul arăta la fel, un cerc negru de pământ calcinat în care pantofii lui stârniră un colb de cenuşă.

Îşi aprinse o ţigară şi se aşeză rezemându-se cu spatele de un fag. Un guşter verzui şerpui prin iarbă în apropierea tălpilor sale, păru să intre în spaţiul deschis, pârjolit, dar lângă buza arsurii o coti şi se pierdu mai încolo. Nu i-a plăcut. O fi mirosit, o fi simţit că oarece nu-i în regulă aici. Animalele simt mai iute ca omul. El, de pildă, nu simte nici un pericol, stă chiar pe marginea cercului şi fumează. Şi dacă farfuria nu s-ar fi ridicat, atunci noaptea, el s-ar fi apropiat să vadă ce e, nu s-ar fi temut, ar fi fost mai degrabă curios, şi mai ştii, ar fi intrat, ca tot omu', în vorbă… Cu cine?

— Îi sui întrebarea, ca un fior, în creieri. Cu ăia, cu piloţii. Bună seara, bună seara, da' ce-aţi păţit? Păi, uite, ni s-a defectat, fir-ar… Da' dumneata cine eşti? Eu? Sunt Ilie Pop, tehnician veterinar aici în sat… Şi dumneavoastră? Noi? Umblăm şi noi p'acilea… Da' nişte apă nu ştii unde-am putea afla, că ni-e sete… Cum să nu, este un izvor chiar aici, sub râpă, poftiţi. Şi ăl mai înalt, după două-trei înghiţituri, către celălalt: bună apă, Sfinte Petre…

Se şterse la ochi şi privi printre crengi spre cerul alb-albăstrui. Biata Buna. Înainte de a sui în O. Z. N.-ul ei dreptunghiular, din scânduri, la ceruri, Buna îl ţinea pe genunchi şi-i povestea cu Dumnezeu şi Sfântu' Petru veniţi pe pământ să vadă ce mai fac oamenii. Povestea asta îi plăcea Bunei cel mai mult şi-o schimba, neobosită, păstrându-i de fiecare dată doar începutul: „într-o bună zi, Dumnezeu l-a luat deoparte pe Sfântu' Petru (şi asta-i plăcea lui: că Dumnezeu îl ia deoparte pe Sfântu' Petru, adică nu-l strigă tare, măi Sfinte Petre, ia hai să mergem noi oână ios pe pământ, s-audă toţi îngerii şi arhanghelii şi cine-o mai fi trăind pe-acolo, nu, Dumnezeu îl lua deoparte, şuşotea cu el în secret, ia hai să ne ducem noi oleacă până jos la oameni, cum te-ai duce undeva pe şest, cum aj fugj seara dintr-un internat la film, la filmul cu oamenii) ş [. Spune: ia hai să mergem noi pe pământ să vedem ce mai fac păcătoşii ăia…” Şi-

aici Buna schimba situaţia, făcându-i pe cei doi umblăreţi să se-ntâlnească mereu cu altcineva: ba cu un fierar, că i se stricaseră Sfântului Petru plachiurile de la bocanci („Da' celuilalt -întrebase el – celuilalt nu i se stricaseră?” „Nu – răspunsese Buna – că el nu mergea, el mai mult plutea”), ba cu un fântânar, ba c-un copil orfan… Şi mai mult vorbea Sfântu1 Petru cu oamenii, bucuros că poate vorbi, celălalt, mai înalt, tăcând sau mustăcind din când în când câte-un zâmbet… Apoi, pe măsură ce îmbătrânea şi se făcea mai mică, strângându-se oarecum în ea, scăzând încet ca o pată de zăpadă la începutul primăverii, Buna nu-i mai făcea pe cei doi pelerini să se-ntâlnească cu oameni de aiurea, cu oameni în general, potcovari, călugări, păstori, nu, ci îi aducea tot mai aproape de satul ei, de casa ei, punându-i să stea de vorbă cu neamuri, Cu vecini, ca şi cum micşorarea trupului ar fi micşorat şi spaţiul pe unde hălăduiau oaspeţii cereşti sau i-ar fi scurtat ei raza privirii, care „bătea”, precum o lanternă cu bateria în descărcare, tot mai slab, tot mai aproape. „Apăi, Ană dragă (Ana era o vecină cu care Buna nu se avea bine), de ce i-ai luat Măriei (Măria era Buna) bobocul?”, întreba, cu glas mustrător, Sfântu' Petru. „Care boboc?” făcea pe niznaiu vecina. „Bobocul de raţă, zicea Sfântu' Petru. Bagă de seamă, dumnealui e Dumnezeu şi ştie.” Ş-atunci Ana, hoţomana, se punea pe-un plâns şi pe-o văicăreală şi se ruga de iertare şi ca să scape de focul cel rău şi veşnic îi aducea înapoi Bunei nu unul, ci doi boboci de raţă. Şi-ntr-o după-amiază, când el era cu vacile la păşune, Dumnezeu şi Sfântu' Petru, după tot ce dăduseră târcoale luni întregi casei Bunei, au intrat în curte, s-au şters pe picioare în tindă, S-au dus la pat şi-au stat puţin cu ea de vorbă, dar ce-au vorbit, asta Buna n-a mai apucat să povestească. Atâta îi împuiase Buna capul cu poveştile ei că el nu s-ar fi mirat ca sub coasta pădurii, unde ducea vacile la păscut, s-apară, aşa, doi necunoscuţi îmbrăcaţi sărăcăcios, la derută, şi să-nceapă să-i pună întrebări, cum o mai duc oameO. Z. N.-UL nii, ce necazuri au şi celelalte. N-apăruse însă nimeni şi el crescuse mare şi cei doi plimbăreţi prin lume se îndepărtaseră tot mai mult, o dată cu amintirea Bunei.

Apăruse în schimb, după atâţia ani, chestia asta. Privi cercul negru, hârâi din gât şi scuipă spre centrul lui. Ăştia din sat nu-l cred. Treaba lor. Adică nu că nu-l cred, nu le convine să-l creadă. Dacă l-ar crede, atunci fiecare s-ar putea gândi să se-

aş-tepte să se-ntâlnească odată şi-odată cu aşa ceva, fiecăruia ar putea să i se coboare în ogradă, pe lotul ajutător, în curte, în spatele şurii, o drăcovenie luminoasă, şi-atunci pe unde-ar fi scos cămaşa, ce le-ar fi spus ălora? „Stăm cam prost cu livrările”, ar răspunde grasa de primăriţă. Şi ce dacă stai prost cu livrările?! Sau şeful de post: „Mă doare capul de-nnebunesc, n-aveţi o pastilă, ceva?”. Păi asta le spui tu după atâta timp? Da' el, el ce mare brânză ar fi avut să le zică? „Sunt Ilie Pop, tehnician veterinar în sat, şi…”. Şi mai ce? Ciuciu, nimic. Nu mai avea ce să le spună. Că e singur. Păi da, da' el a vrut-o, lui nu i-a trebuit însurătoare. Că-l mai dor şalele şi dacă s-ar putea să nu mai miros aşa… Prostii.

Strivi mucul de coaja fagului, se ridică, traversă cercul pârjolit şi-o luă spre sat.

Exact în ziua când se află data la care urma să sosească brigada complexă de ziarişti din reşedinţa judeţului, pe poarta dispensarului veterinar intră o căruţă îngustă trasă de un cal mic, bătrânicios. Ilie Pop o zări dinăuntru, pe geam, şi fiindcă nu recunoscu figurile celor care şedeau în ea, ieşi să vadă ce e. Dădu peste un moşneag aproape adormit cu hăţurile în mână şi peste două babe. Una din ele era culcată pe fân şi-nvelită cu un ţol. Ilie Pop se gândi că precis căutau dispensarul uman de vizavi şi vru să le strige că nimeriseră greşit, când baba mai vioaie coborî din căruţă, veni spre el şi-l întrebă unde-ar putea să-l găsească pe unu' Ilie Pop. „Eu sunt, mătuşă, zise el. Da' care-i baiu?” Baba îl măsură din cap până-n picioare, ca şi cum ar fi voit să-şi verifice un gând al ei, apoi zise încet: „Domnule dragă, dacă eşti Ilie Pop, apăi numai dumneata ne poţi ajuta. Că tare de departe şi cu mare năcaz venim”. „Ce năcaz?” întrebă el şi-n minutul următor află că babele, care erau surori, veneau tocmai dintr-un sat de lângă Zalău, de la vreo optzeci de kilometri, că una paralizase până la brâu de puţină vreme şi că să facă bine el să-i pună bolnavei mâna pe picioare, s-o tămăduiască, că i-au adus ţuică şi sâmburi de nucă şi s-or înţelege ei cumva şi la plată, numai să fie bine. „Mătuşă, da' eu nu mă pricep la bolile oamenilor, zise cu blândeţe Ilie Pop, eu îs tehnician veterinar, am treabă cu animalele, cu vacile, cu caii, cu porcii, nu cu oamenii.” Baba îl privi aşa, dintr-o parte, bănuitoare: „Lasă că te pricepi dumneata şi la oameni. Numa' spune cât face şi ţi-om da”. „Cine ţi-a spus că mă pricep?” zise

tot mai uimit Ilie Pop. „Apăi n-ai văzut dumneata în pădure pe Maica Sfântă? Că până la noi s-a auzit”. Ilie Pop se făcu alb. „Du-te, lele, în treaba dumitale, zise el înăbuşit. Du-te şi lasă-mă, că n-am văzut pe nimeni”. „Nu vrei să ne-ajuţi, zise baba. Apăi rău om eşti, domnule. Da' Dumnezeu vede şi judecă”. Ilie Pop se răsuci pe călcâie şi sui iute treptele în dispensar. Înăuntru îşi aprinse o ţigară şi se învârti de colo-colo, pândind din când în când pe geam. Într-un târziu, văzu căruţa cu moşneagul somnoros la hăţuri ieşind pe poartă şi luând-o pe drumul Zalăului. Atunci încuie grăbit dispensarul şi nu se opri decât în Bufet unde bău până se făcu pulbere şi trebuiră să-l ducă doi tractorişti acasă. Trei zile la rând, umblând împleticit de la Bufet acasă şi din casă în pivniţă, se păstră atât de beat, încât şeful de post care veni într-una din seri să-i ia o declaraţie despre cele întâmplate în pădure, sugerându-i în acelaşi timp să scrie, spre binele tuturor, că nu văzuse nimic, că i se năzărise fiind în stare de ebrietate, trebui să renunţe. „Nu, nu, nu!

— Făcu Ilie clătinân-du-şi capul cu fermitatea omului băut – nu, nu, nu!” „Ce nu, nu?

— Îl îngână plutonierul. Adică n-ai văzut nimic, da?” „Nu, nu. Am văzut. Da' nu scriu. Nu, nu.” „Mare cutră eşti, mă Ilie, zise plutonierul, masându-şi tâmplele. Nişte bumbi din ăia mai ai?” „Am, da' de scris, nu scriu”. Şeful înghiţi pastilele şi plecă.

Mai rău era că nici căruţa cu babe nu ieşise din sat nebăgată în seamă; scăpaseră ele ceva, aşa că popa, care altfel evita să se-atingă cu vorba de ceva sau de cineva din sat, se văzu obligat să amintească în predica din săptămâna aceea că Maica Domnului, Prea-Curata Fecioară Măria, nu se-arată oricui şi oriunde, iar celor care mint c-au văzut-o le tulbură Dumnezeu minţile şi-i duce-n patima beţiei.

Ilie Pop deveni mai retras, mai tăcut. Nu mai intra în Bufet şi se ferea să stea de vorbă cu oamenii. Când brigada complexă de ziarişti sosi după vreo săptămână în sat, totul era în regulă Ia dispensar, apăruse şi doctorul Raţiu, registrele cu monta, cu vaccinurile erau la zi, putea veni oricine în control. Brigada, formată din trei persoane, se instala în aripa din spate, dinspre pădure, a Consiliului Popular şi prezenţa ei ocultă nu se mărturisea în exterior decât prin forfota din jurul sediului şi prin du-te-vino-ul de seară dintre cantina şcolii cu zece clase şi camerele unde munceau oaspeţii. Se părea că satul va trece cu

bine şi prin această încercare; cum-necum însă, povestea cu O. Z. N.-ul lui Ilie Pop transpiră şi-n birourile Consiliului, iar ziaristul pe problematică agrară, un ins tinerel, mic de statură, ţinu morţiş – din plictiseală? Din curiozitate?

— Să vadă locul cu pricina. Chemat de badea Simion paznicul să meargă „urgent” la Consiliu, că tovarăşii se interesează de treaba cu Poiana Sasului, Ilie Pop refuză. Trebui să vină şeful de post şi, cu vorbele primăriţei, să-i explice că-i în joc prestigiul comunei, că n-ar fi potrivit ca tocmai acum, la spartul târgului, când brigada mai stătea doar o zi, tovarăşii să rămână cu o impresie greşită despre solicitudinea celor din N. Şi nici măcar nu mai era vorba să nege ce văzuse, nu, ci să-i arate unuia din ziarişti unde-a stat măgăoaia. „Nu asta ai vrut, mă Ilie, parastasu' tău? Zise plutonierul fără să ridice tonul, atent mai degrabă la ce se-ntâmpla în dosul frunţii lui, pe care şi-o tot răcorea c-o batistă umedă. Acuma hai şi-arată-le, nu mă mai omorî şi tu”. Ilie Pop cedă. Suiră el, plutonierul, ziaristul şi badea Simion în trăsura Consiliului şi-o luară spre pădure.

El stătea pe capră, în faţă, lângă Simion, care mâna caii. Moşu se uita din când în când cu coada ochiului spre el, că adică am trăit s-o văd şi pe-asta, să te duc io, mă Ilie, în trăsura Consiliului şi cu domnu' ăsta care nici el nu-i întreg, să arăţi unde a-nceput ţie să-ţi lipsească o doagă. Pe drum nu vorbiră mare lucru, ziaristul părând şi el cam stânjenit de propria-i iniţiativă. Spusese doar la un moment dat „Frumos porumb” şi moşu Simion: „Da, a dat Dumnezeu vreme bună anu' ăsta” şi cam atât. Sub coastă moşu lăsă caii să pască, împiedicându-i, iar ei merseră pe jos. Când ajunseră, ziaristul, văzând locul, scoase un fluierat admirativ. „Exact ca în cazul Saline, Michigan, 1956! Aceleaşi caracteristici!” exclamă el şi deschise geanta Diplomat, luă metrul-ruletă pentru verificarea adâncimii arăturilor şi-ncepu să măsoare diametrul cercului, circumferinţa, latura urmelor de sprijin. În spatele lui, aruncând priviri piezişe către Ilie şeful de post nota totul într-un carneţel. „Ştiţi dumneavoastră că deasupra pădurii acesteia a fost fotografiat în 1967 un O. Z. N. Care-n timpul ascensiunii îşi schimba zona luminoasă dinspre rebord spre partea superioară, pe măsură ce accelera?” întrebă ziaristul. „Aicea?” zise badea Simion. „Da, da, nu asta-i pădurea Baciu?” „Ba asta-i”, zise badea Simion. „Atunci aici, zise ziaristul, care se opri o clipă pe vine, să-şi

amintească exact. Da, cazul Bârna, pădurea Baciu, septembrie 1967. Şi mai interesant e faptul că pe baza celor trei instantanee făcute de un excursionist, Bârna se numea, Victor Bârna, da, s-a putut emite o ipoteză destul de coerentă privind principiul de zbor al farfuriilor”. „îââmde”, făcu moşu Simion.

Pe drumul de întoarcere, ziaristul îl luă pe Ilie lângă el, pe bancheta din spate, şi-l chestiona despre forma O. Z. N.-ului, mărimea, culorile lui, felul cum se desprinsese de sol, ce sunete scosese şi altele. „La dimensiunile lui, cred c-ar fi putut avea echipaj, medita oaspetele. N-aţi observat nimic în acest sens?” „Nu, asta nu”, răspunse Ilie Pop, privindu-l cu simpatie: părea om serios, om învăţat.

Pe capră, hurducându-se, şeful de post întorcea din când în când spre ei o figură amabilă, suferindă. Şi el e până la urmă băiat de treabă, gândi Ilie; să nu uite să-i dea, le avea parcă rătăcite pe undeva prin casă, două pastile Bayer, bietu1 om.

O. Z. N.-ui.

* * *

Una peste alta, amplul reportaj care apăru nu peste mult timp în ziarul judeţean (aproape două pagini) despre comuna N. Fu, în esenţă, pozitiv. Existau acolo şi câteva semnale de alarmă trase de jurnalişti (în special în articolul „Ce se-ntâmplă cu livrările?”) dar ele erau literalmente copleşite de prezentarea realizărilor cu care, pe drept cuvânt, se puteau mândri sătenii. Primăria, C. A. P.-uI jubilau. Aşa că atunci când în ediţia de sâmbătă a ziarului, la rubrica „Diverse”, fu inserată pe un sfert de coloană notiţa „Un O. Z. N. Ia N.?”, semnată cu iniţiale, nimeni nu tresări deranjat, nimeni nu reacţiona negativ. Foarte bine, să se scrie şi despre asta! Praşila-ntâi am terminat-o, grâul promite o producţie record, la îmbunătăţiri funciare suntem primii, ce-i rău că oamenii noştri văd şi O. Z. N.-uri? Au maturitatea necesară să vadă şi-aşa ceva. În fond, ăsta, Ilie ăsta, nu I-a văzut în timpul programului, I-a văzut noaptea, în timpul său liber! Notiţa descria cercul de pământ ars, urmele pătrate şi pe „harnicul ţăran cooperator Ilie Pop, gospodar de frunte al satului”, cel care văzuse farfuria.

A doua zi, duminică, un număr considerabil de „Dacii”, unele cu rulotă, părăsiră şoseaua spre Oradea, abătându-se pe drumul spre N., încărcate cu copii, grătare, butelii de excursie. Când ajungea la prima casă din sat, fiecare automobilist scotea

capul şi-o întreba pe lelea Teodosie, care şedea pe laviţă Ia poartă: „Unde-i Poiana Sasului?” Lelea Teodosie ducea o mână Ia ureche, automobilistul punea mai tare întrebarea şi lelea zicea: „Tăt înainte!” Pe la sfârşitul lui iulie, Biroul Executiv al Consiliului Popular hotărî plantarea unui indicator, pentru că lelea Teodosie, care trecuse prin două războaie mondiale, trecu în cele din urmă în lumea drepţilor. Pe indicator scria „Spre O. Z. N.”. Tot atunci, avându-se în vedere sporirea deosebită a valorilor traficului, se obţinură fonduri pentru asfaltarea drumului de Ia „Intersecţie” în sat, iar Bufetul Jocal deschise la doi paşi de cercul pârjolit, acur„ împrejmuit cu ungârdU^l sârmă ghimpată, o tonetă unde Nelu Barmanu' vindea şi duminica mici, fleici şi bere „Napoca„. Sâmbăta dimineaţa devreme moşu Simion avea sarcina să intre în cerc şi să culeagă de-acolo chiştoacele, cutiile de conserve, frunzele, hârtiile, ca locul s-arate negru, ars, proaspăt, aşa cum îl arătase ziaristului Ilie PoP. În septembrie, condus de un entuziast profesor stagiar, în şcoala generală se înfiinţa „Cercul micilor exploratori”; după prima şedinţă, micii exploratori se prezentară în corpore acasă la Ilie Pop, aducându-i în dar un pachet cu cărţi: Farfuriile zburătoare – o chestiune serioasă de Frank Edwards, O. Z. N. – o sfidare pentru raţiunea umană de Ion Hobana şi Julien Weverbergh, O. Z. N. – o problemă modernă de Florin Gheorghi-ţă şi Experienţa O. Z. N. De J. Allen Hynek. Ilie Pop luă cărţile şi le aşeză în camera dinspre drum, în vitrina bufetului, printre pahare de sticlă, ouă vechi de Paşti şi gutui.

Se ţinea departe de toată mişcarea declanşată de notiţa din ziar. Simţea că, într-un fel, aşa cum îi zisese într-o zi primăriţa, O. Z. N.-ui nu mai era al lui, era acum un bun, un avut al comunei. Şi mai adăugase ceva atunci, zâmbind femeia: „Pe toţi i-ai dus la-nceput să vadă locul ăla, mă Ilie, numai pe mine nu”, şi-i trăsese din senin cu ochiul. „Caută-ţi şi tu timp într-o zi şi du-mă, până-i vremea bună”. El se făcu că n-aude, că nu vede.

Trecură săptămâni, trecură luni. În locul zilelor mari şi frumoase veniră zile mici şi posomorâte. Excursioniştii soseau tot mai rar; toneta se închisese; în ianuarie, un viscol a smuls indicatorul din capătul satului, iar entuziastul profesor stagiar a prins o suplinire la Cluj, părăsindu-i pe micii exploratori. Primăvara, o iarbă nouă, mai grasă parcă, a şters urmele arsurii

din pădure şi-o coajă tânără a învelit rănile crengilor vechi. Au început însămânţările şi nimeni nu mai urca spre pădure. Doar în unele nopţi senine, putea fi văzută o umbră furişându-se pe lângă garduri, prin grădini, apoi apucând-o pe drumeagul părăsit, intrând în pădure şi oprindu-se în Poiana Sasului. Acolo umbra se aşeza cu spatele rezemat de-un fag, aprindea o ţigară în căuşul palmei, ca şi cum s-ar fi ferit să fie văzută, fuma trăgând din pumn şi privea în răstimpuri spre cerul înstelat, înainte de a se lumina de ziuă o luă înapoi spre sat.

Ecouri critice „Viaţa şi literatura se dizolvă una în alta, încât nu mai poţi şti, de la un punct încolo, care e ceaiul şi care e zahărul. O asemenea ambiguitate mi se pare că este, dincolo de impecabila stilistică a exactităţii şi dincolo de orchestraţia expertă de tonuri narative, triumful cel mai de preţ al prozelor lui.”

Ioan Buduca, în Amfiteatru, mai, 1985 „Spovedania (...) este, în fapt, un magistral roman ratat, dus până la jumătate, până la sfert, un semn al gravităţii cu care Groşan se pregăteşte să atace reduta romanescă.”

Nicolae Breban, în Contemporanul – Ideea Europeană,

8 iunie 1990 „Cu toate că scrie „din talent„, cu prea puţine veleităţi de teoretician, Groşan a reuşit, între texte de toate calităţile, câteva scrieri care, din orice unghi le-am privi, sunt printre cele mai limpezi, mai didactice texte ale postmodernismului meta-narativ din proza anilor' 80.”

Mircea Cărtărescu, în Postmodernisrnul românesc, Ed. Humanitas, 1999 „ e dintre tot mai puţinii prozatori care mai cred că lectura nu trebuie să fie neapărat un coşmar sau o pedeapsă pe capul cititorului. El pune la bătaie toate armele seducţiei, începând cu construcţia subtilă a atmosferei, cu cea rafinată a personajelor şi cu cea savantă a povestirii ca atare.”

Al Cistelecan, în Vatra, iulie, 1996 „Debutând cu o impresionantă stăpânire a tuturor trucurilor scrisului, memorabil în arta creării senzaţiei de firesc a epicului, este un prozator pe deplin maturizat. Debutul său e o performanţă: după o singură carte, la cea mai înaltă tensiune a ficţiunii, el se poate considera un autor consacrat.”

Mircea Mihăieş, în Orizont, 20 decembrie 1985 „Sunt de remarcat de altfel multele nuanţe ale atitudinii ironice la acest prozator, gradarea ironiei care când numai irizează fin textul, o

pânză observabilă numai de ochiul expert, când explodează în mari proiecţii burleşti, care se urmează una pe alta, în avalanşă.”

G. Dimisianu, în România literară, 5 decembrie 1985 „între textualitate şi intertextualităţi, aparţine noului val de prozatori pentru care literatura nu se poate face decât reflectând asupra ei, punând-o în chestiune în chiar clipa scrierii.”

Monica Lovinescu, în Est-etice/Unde scurte IV, Ed. Humanitas, 1995 „ a vrut să arate că tema nu contează în literatură, compunând o întreagă literatură a temei: tema contează exclusiv ca temă a literaturii. Nu mă joc cu vorbele.”

Nicolae Manolescu, în România literară,

8 august 1985 „Farmecul extraordinar al micului roman de dragoste (Marea amărăciune) vine din discreţia senzuală a tuturor etapelor lui, ca pentru a nu-i ştirbi tocmai caracterul ludic, chiar şi atunci când dragostea pare într-adevăr dragoste. „

Ion Negoiţescu, Scriitori contemporani, Ed. Dacia „Groşan se impune prin inteligenţă, talent narativ şi descriptiv, putere de observaţie şi un subtil simţ al umorului”.

Marian Papahagi, în Dicţionarul Scriitorilor Români (D-L), Editura Fundaţiei Culturale Române, 1998 „Caravana cinematografică este, în totalitate, o carte de proză autentică, ingenioasă, matură”.

Eugen Simion, în România literară, 16 mai 1985 „Prin capacitatea excepţională de a sugera sensuri înalte în cele mai neînsemnate amănunte, prin vocaţia, tot mai rară azi, de a despica platitudinea în patru pentru a scoate la iveală drame mocnite şi, desigur, prin maturitatea stilului, care e al unui autor îndelung exersat, a arătat, încă de la debut, o vocaţie indiscutabilă de prozator”.

Radu G. Ţeposu, în Istoria tragică & grotescă a întunecatului deceniu literar nouă, Ed. Eminescu, 1993

SFÂRŞIT